

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

LYCEI
LATERANENSIS

ILLVSTRIVM SCRIPTORVM
SACRI APOSTOLICI ORDINIS
Clericorum Canonorum Regularium
SALVATORIS LATERANENSIS
ELOGIA.

CELSO DE ROSINIS CAESENATE
Eiusdem Institutii Doctore Theologo, & Abbate
AUCTORE.

LIBRIS VIGINTI AD FACILIOREM ORDINEM
DIGESTA.

In quibus eorum Opera edita recensentur, editionesq;
Notantur:

*Et quae Manuscripta integra reliquerunt, in quibus nam Bibliothecis asseruentur
adducitur.*

Cum Quadruplici Indice Auctorum, Nationum, Operum, & Librorum Sacrae Scripturae
explicatorum.

TOMVS SECVNDVS.

CAESENÆ M. DC. II.

EX TYPOGRAPHIA NERII,
DE CONSENSV SUPERIORVM.

I 2 0 7 4

1907

1907

1907

1907

1907

1907

1907

1907

1907

ALEXANDRO

TROILO.

ANCONITANO

ABBATI GENERALI

Canonicorum Regularium Saluatoris Lateranensis

Perillustri, & Reuerendiss. Domino suo singulariter colendo.

Celsus Rosinus Cæsenas Abbas F.

Ermitte benignus (Perillustris, & Reuerendissime Pater, ac Domine) me secundam hanc Elogiorum meorum Partem nomini addicare tuo, qui cæterorum omnium in te vno consolidas, concludis, veritatiq; consona facis Elogia. Secundum te apud Triadem Sanctissimam deosco intercessorem post Eminentissimum Protectorem Barberinum, qui Primus in Ordine locum Diuinitissimi possides Legislatoris Augustini. Quærebam pridem, dum postremâ Lycei huius adornarem coronidem, intra mētis penetralia meæ, de Felicitate, quæ viatorū est, & Beatitudinis nomen plerumq; audit; Quisnam omninò illam hominum possideret: si in hac tamen lachrymarum valle quispiam talis inueniri daretur. Doctos hosce, piosue recurrebam, librabamq; laudatos Patres, Scriptoresque nostros vita functos, volutabam & viucentes vniuersos. Quæstionem vrgebat solemnitas, qua continenter illam aggitauere omnia sæcula, omnesq; sapientiæ nomine cogniti. Qui mihi de more propitius esse suevit præualens in fundâ & lapide Isai genitus Rex suppetias opportunè suggestit, inquiens, *Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius*, Psal. 127. Illos solos vera fælitate diuites, beatosq; esse, qui timore Dei exuberantes vias illius rectas, mandataq; currebant indefessè. Hanc actiuis passiuâ applicando, vel thesi hypothesim subiiciendo, inter tales felicem te, beatumque statim agnouij, qui in omnium oculis Dei tui timore valatus vias eius vsquè modo rectus ambulasti rectas, quiue ad virilitatis confinia supremos Dogmatis tui apices assecutus esse dignosceris. Eò autem vel maximè in id firmatus sum, quoniam cætera circumspèctus obseruans, quæ Rex idem eodem loco subiungit, & quomodo de vniuersali ea proportione ad singulare descēdat animaduertens, ac si vni alicui loquatur tantummodo, vniuersa tibi optimè aptari perspexi. *Labores manuum tuarum*, inquit, *quia manducabis: beatus es; & benè tibi erit*. Manducasse est cibum in propriam conuertisse substantiam; manducasse est opere quotidiano, & veloci escam ore triuisse, stomacho commissa, natiuoq; ac proprio calore in iura carnis & sanguinis transfudisse. Quisnam verò Canonicorum adinueniri nostrorum potest, qui in laborum contritione, absorptione, transmutatione, velocitati, quotidianitatiq; à te in eis adhibitæ comparari aliquando possit? Tu post tyrociniij, studiorumq; labores assidue duos, post noctes insomnes defudatas, alias, Clericus adhuc Leuites, vel

Subleuites Cathedras Doctor, Magisterq; tenuisti: & quos ætate cœquales, vel & maiores habebas, illos eisdem discipulos, auditores tibi coronam agentis nostræ cernebant, obstupebant Vniuersitates. Labores sub Cælo Ariminensi, Diomedeo, Rauennate manducasti, ad Doctorem Sacerdotes vixdum Sacerdos conuexisti. Quin stomacho forti labores cathenatos Cathedræ, ac Suggestus, Scholæ, & Ecclesiæ adiungens (Diogenis lucernæ oleum indeficiens) eodem & tempore Prioris, Proabbatis, quin & Superintendentis ministeria Insulana solus gerere potuisti. O labores egregios, ò gloriosos. Sed qui deinceps superuenere Abbatis ad Præcursores Anconitanum, ætatem alioqui præcurrentes iuridicam, meritum subsequentes à longè: qui Visitatorium, Censuram dignitatem magnam, publiciq; Prothoscriniarij graue officium (quod Capitularem Notarium dicunt) comitati sunt inter angustias rerum, negotiorum, temporum, personarum, Syrtes, Termopylæq; crudeles; adeo omnem superauere sicut gloriam, & decorem, ita numerum, ac mensuram, vt iure optimo tibi adindicetur dictum, Labores manuum tuarum quia manducasti, quin deuorasti, certè audissimè cucurristi, beatus es, beneq; tibi fit. Sed qui labores tuos vniuersos numerare volet, arenam maris, stellasq; cæli numeret quodammodo necesse est. Hinc *Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tua.* Quæ tibi mater innocens erat Religio Canonica, innocentior facta vxor est, spiritualibus te nuptijs ad supremi Generalatus apicem assumptum in fide sponsum adoptans in lateribus eiusdem Lateranensis Cōgregationis, ac domicilij. Oh si locus hïc esset post exactas hæc nuptias recēsendi labores fortes, conatus viriles, exitusq; plerumq; fortunatos tuos; quanta haberet laudum tuarum posteritas argumenta conficiendarum. Publici æris obligatoræ tabulæ, communis ærarij dudum contractæ, distractæ, diuulsæ, emunctæ summæ rationes, introitus, exitusq; sublimati, præcipitati, fixati in quintam quandam distillati essentiam, quam exercuere tibi spiritum, quam à spiritu versati fuere tuo. Sublimis Magistratus tui decus, ornamentumq; quanti incrementatum est ab sedulitate, dexteritate, prudentiaq; tua. Pontificium ipsum vrbs sacellū retenta vidit, reuirētia vidit, reflorescentia vidit Religionis loca postremus tu in ordine Episcoporum sedens, primusq; Generalium sub Innocentij aspectibus sanctissimis: vidit lætataq; est cæterarum Mater Ecclesia. Certè *Filij tui sicut nouella oliuarum in circuitu mensæ tuæ.* Ehem omnes hoc in Lyceo adnotati præstantissimi Patres, omnes quotquot gerit Saluatorienses Lateranenses Canonicos Regulares vber Italia, quor & Belgium Vuindesimense, aliæq; alibi dispersitæ Congregationes, filij tui sunt, qui te Patrem agnoscunt, te successorem Augustini venerantur Beatissimi, soboles sacrosancta: in circuitu mensæ sunt tuæ, qui cunctos pascis verbo pariter, & exemplo: qui Prædicatores præis eloquentissimos: qui Theologos anteuertis doctissimos: qui Prælatos præcelles vigilantissimos, qui sanctos, qui pios efformas moribus, & præcepto: nouellæ oliuarum sunt adustionis expertes, viriditatis gaudio, honoreq; pereniter perfuentes, baccarum fructibus exuberantes. O quis det horum ramos virentes oliuarum nouellas Diuini Pneumatis Columbam primam de Triumphatis, Diui Innocentij, Vicariam Columbam de Militantis Arca ramos ferentem in calamitatum harum, in temporum horum cathaclismo sedato demonstrando. *Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum, dicamus omnes, dignitate, qua fulges, filij tui, fortè patres, fratresq; ætate, benedictiones à Domino sic obtineri, vt ipse obtinuisset videmus, lætamurue.* Ego verò præ cæteris tibi titulo singularis obstrictus obseruantia, tam meo, quam communi cæterorum nomine subnectam, deprecaborq; cernuus *Benedicat tibi Dominus ex Syon, & videas bona Hierusalem omnibus diebus vite tuæ.* De Cælo Sancto suo manum Deus semper extendat super te diuinæ benignitatis suæ, & vitali adspirent auræ tuæ bona Hierusalem vtriusque, & quæ in Cælis, & quæ in terris est *Et videas filios florum tuorum pacem super Israel.* O æternum Fiat, Fiat.

L Y.

LYCEI
LATERANENSIS.
SEV
ELOGIORVM
LATERANENSIVM
LIBER VNDECIMVS.

M. ANTONIVS BAGAROTVS
PLACENTINVS.

AB Ioanne Paulo Lumatio Mediolanense eo, qui de cultissima Pictoreæ Praxi, Theoriaq; optimè promeritus est septem editis libris, Marcus Antonius Bagarotus Placentinus scitè prorsus ad viuum effictus est, cochleam ex conca sua summo quodam gladiolo extrahens, in pulcherrima ea historia, qua parabolam nuptiarum Euangelij penicillo mirabili representavit super frontem amplissimi triclinij Augustinianæ Canonix Placentinæ. Siquidem effigies illa ad symbolicè plurima innuenda aptari potest actionum eius, quas valdè insignes præstitit: vt si illam refferas ad controuersiam difficilem eam, qua totius Ordinis Canonici periclitabatur antiquissimum decus, primigeniaq; gloria; vel si eam ad illustrissimæ Canonix fabricam applices ipso absolutas auctore. Vtrarumq; enim videtur fatis apta syntomia, *Lycei Later. Pars Secunda* quippè

quippe fera dies, & penè sæcularis, priorem quasi in modum cochleæ ambulantem protraxit per eum dirimendam; & posteriorem, sub breuiore licet periodo, optimus Pater ab ovo ad summam vsque perduxit coronidem, cum ex primo Benedicti, ad secundum Augustini Sanctissimorum situm, & aream ædes secum quodammodo transtulit concameratas. Floruit in Congregatione omni titulo commendatus: potior tamen dotium eius fuit spiritus consilij, quo gubernationis sarcinam diù sine fatigatione tulit, eandemq; alios ferentes iuuit exemplo, ac suasionibus. Cum primum ad eam assumptus est à proceribus adhuc iuuenis, nuncium rei accepit in vico quodam ex prædicatione remeans quadragenaria ab occurfante fortè Concanonico. Sacellum aderat Almæ Virgini Deiparæ Sacrum: quare zelo tactus intrinsecus equo desijt, in genuaq; procumbens adorato Numine votum Sacratissimæ vouit, se omni prorsus conamine in posterum concionatores, iuuenesue ad apostolicum munus animaturum, & promoturum in Ordine; quando ipse in partem pastoralis sollicitudinis vocatus ab officio in futurum cessaturum iam prænosceret: vt reponeret nempè tot in suas vices explendas, quot protectione huiusmodi iuuare eum contingeret. Re autem ipsa dehinc præstitit quod vouerat, vt in Paulo Malchiodo, Athanasio Arcello, alijsq; multis Placentinorum, & exterorū innotuit. Manum grandem non segniter sub Prælaturæ inijs admouit operibus magnificè perficiendis. Siquidem, si vera sunt (prout verissima arbitramur) quæ nobis aliquando retulit Angelus Gabriel Anguissola) Marcum Antonium videlicet annorum vigintiquinque spacio præclarissimam Augustinianam Canoniam ab primo ab eo posito fundamentali lapide ad omnimodā vsq; perfectionem perduxisse, atq; absolutæ illi per annos vndecim superuixisse; profectò ex calculo dierum eius liquet illum & Abbatiam, & fabricam vno penè tempore inchoasse. Vix autem credibile est priuatæ fortis hominem, illumq; Congregationi addictum modicæ, molem tantam & mente concepisse, & opere compleisse, quæ Principes ipsos exterrere posset sumptu suo. Certè ab illo, cui eam videre non contigit, fides vix aliqua exigi potest tanti conceptus ad maturitatem vsque perducti. Perpauca admodum sunt toto orbe Christiano religiosorum domicilia huic vni anteferenda, illaq; vt plurimum non vno tantum auctore, neque vna paucorum annorum non intercisa serie completa; si tamen demas quæ pia Regum magnorum mens, & inexhausta facultas excitauit. Præfensionis cuiusdam spiritu cumulatum in huiusmodi constructione declarant, quæ respondit aliquando exquirenti curiosus Canonico, tam amplas cur excitaret ædes: futurum enim citius, inquit, vt qui hoc tempore Placentini plurimi tota Congregatione sparsim diffusi enumerarentur subditi, Prælatiue, ad natiuas tantum sedes incolendas, gubernandasq; compellantur vniri. Rei verò euentus prænotationem probauit post annos ab eius obitu ad triginta quatuor. Hic idem spiritus præfagiendorum futurorū illi familiaris esse ob animi

excel-

excellentiam summa excultam prudentia innotuit, cum matronam quandam
 nobilissimam obituram infamem lachrymans dixit, cuius impotentia lis quæ-
 dam iurisdictionis aquarum controuerfarum in Sanuitalium fauorem ad iudica-
 ta fuit aduersus legitima Augustiniani Collegij. Si quidem nostro hoc æuo il-
 la capite plexa occubuit publico spectaculo, iure ne, an iniuria videant alij.
 Ab infula Abbatiali ad Visitatoratus prouinciam assumitur anno quinquagesi-
 mo superioris sæculi sub maiore clauo Constantij de Vecchis Mediolanensis,
 quam Prouinciam Tertium tulit interiecto ab qualibet vice septenij spacio, in
 cuius tamen spacij intercapedine Tertium quoq; Generalem Præfecturam ges-
 sit. Quare visus est per annos viginti quinque iugiter iura, si non solus, saltem
 præcipuus in Congregatione curare: quandoquidem qui rebus præerant Co-
 lumbinus Raparius, Gregorius Barbadico, Constantius de Vecchis, Gratia-
 nus Bonauentura, Archangelus Roscius, alijq; proceres adeo huius colebant
 prudentiam, zelum, dexteritatemq; vt nefas arbitranrentur quidpiam maioris
 notæ illo agere inconsulto. Tundebantur autem per dies illos in Congrega-
 tione puncta momenti eiusdem, vt ab illorum enodatione iure merito Fami-
 lia tota penderet, sollicitosq; gereret animos, quod de communi in eis age-
 retur dignitate, deq; patrum hæreditate conseruanda. Instabat Summus Hie-
 rarca Pius Quartus, vt ad Conuentum Tridentinum ex nostris Abbates Theo-
 logi mitterentur: iamq; Riccardus Olzenengus, Paulus Pelatus, & Sixtus de
 Rhenis eò properarant; cum Generali Bagaroto illorum missionem refferenti
 necessum fuit pandere Pio, qui multiplicare in eo cætu sacrosancto gentem;
 magnificare ue lætitiã satagebat; quam in angusto res Ordinis esset, dum
 præmeretur ab Monachismo ferè vniuerso sibi primatum Ecclesiasticum expo-
 scienti super Clericalem gloriam, primigeniumq; decus: atque ideo vereri se
 sumopere, si Doctores Canonici (quod non Abbates nuncuparentur, sed
 Præpositi, Archipræsbyteri, Priores,) ob tituli Abbatialis nouam præroga-
 tiuam Monachis eò missis cedere cogerentur; ne ex eo actu potissimæ causæ
 suæ præiudicium inferretur. Illo porrò orationis pondere expresit optimus
 Generalis negotium; vt Ter Maximus ille iusserit in syngrapham conscribi lo-
 ca in Abbacias erigenda, quæ numerum viginti quatuor Abbatum designan-
 dorum implerent. Vidit autem, ac lætatus est Bagarotus ante obitum non
 erecta modo Monasteria illa in Abbaciales titulos, sed & litem præcipuam Pri-
 matus in Ordinis fauorem diremptã sub definitiua Apostolica sententia, subq;
 Pontificio Breui defectuum omnium suppletiuo: hac quidem ab ipso Pio IV.
 illud verò ab Quinto successore per expeditas literas totam rei seriem legitti-
 mè continentes. Vtramq; expeditionem debet quidem grata posteritas iustif-
 simo throno Petri in duobus Beatissimis Pijis illis; sed tamen laude sua Mar-
 cum Antonium nunquam fraudare expedit, cuius solertia, sedulitate, diligen-
 tia, zelo, spiritu, dexteritate, cæterisq; dotibus insignibus ignitum ferro super
 incude

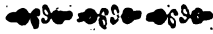
incude positum discussionis ad intentam antiquiorem formam redactum est. Non profectò solus ex Ordine grande opus id curavit, cum Antistites omnes, præcipuiq; maximè superius laudati, pleno corde, & animo illud vrgerent, & insimul, & quisque seiunctim iuxtà vires, & talenta; sed præcipuus tamen fuit in eo. Communes illo iubente supplicationes, preces, sacrificia per totam Congregationem celebrata sunt per annum integrum, ieiuniaq; seruata bis in hebdomada qualibet; vt ab omnium bonorum largitore Deo propitiatio exoraretur, mentisq; illuminatio in Sanctissimum immitenda Vicarium, ante omne humanum quodlibet opus. Nec minora quidem requirebantur adiuuenta, quando potiora Italiae Collegia, Patauinum, Bononiense, Ferrariense, aliaq; nonnulla pro causa Monastica auri locupletiore starent in suis consultationibus, venalesq; calami Doctorum, alioqui insignium, paginas quaqua versum opplerent. Superauit ius causæ penes æquisimum Sacrorum Principem omne integumentum artis, omneq; patronorum sophisma. Ipsa Marci Antonij, Columbinij, Raparij enituit nunc patiens taciturnitas, nunc opportuna, feraxq; locutio, cum ab præcisa controuersia in puncta, atq; capita delegatos Cardinales necessum fuit informare. Terrebant aulam assidui opportunè, importunè: & dum alter Io: Baptista Cicadam Sancti Clementis adiret; alter ab Michael Saraceno S. Anastasiæ ad Bernardinum Scotum S. Matthæi Cardinales amplissimos properabat: plusq; adiuventi ab horum efficaci, & lucida oratione afferebatur controuersis rebus, quam ab ipsamet consultantium Aduocatorum eruditione: & qui possidebant de integro merita causæ faciliùs illa & proponebant, & illucidabant. Æterno tempore vigeat fama, decusq; vestrum felices animæ. In his, similibusq; animi, corporisue occupationibus attingit Bagarotus senectam sexagenariam, qua vrgente cessationem ab gubernatione publica deprecatus est Comitibus Generalia anni septuagesimi primi, ab quibus Archangelum Scotum Placentinum clarum Dei præconem, virumq; religiosissimum Visitatorea censura successorem habuit. Qua in re visus est ei succensuisse Theodosius Burla Concionator & ipse illustris, tanquam magis fauisset Scoto quam sibi in eo obtinendo munere. Hinc quadriennio post is renunciatus Generalis optimi senis placita haud sectatus est. Imperturbata tamen ille animi quiete vti obtinuit medijs oratione, sacræq; historiæ studio. Iam meliorem vitam suspirans, & limen attingens scripsit libros duos colloquiorum spiritualium cum custodiente Angelo præcos illos quidem sed intimè concitatos, quos tanquam præciosas margaritas asseruatos vidimus Papiæ apud Ambrosium Marlianum Concionatorem. Anno octuagesimo quarto Superiore Placentiæ summo bonorum omnium merore obdormiuit die tertia Februarij Diuo Antistiti, ac Martyri Blasio dicata. Scripsit.

Colloquiorum Spiritualium cum Angelo Custode libros duos. Lib. 2.

MAR-

MARCVS ANTONIVS GIACCHETTVS

VENETVS.

MARCVM Antonium Giacchettum discrimināte fr̄co apud Iustinopolitanos natum, atq; propterea Istriam, ac Gr̄cum communiore vocabulo appellatum, Veneti Patres in ius, societatemq; Patriæ adoptarunt. Illustri quippe promotorum iudicio id actitatum suspicimus, cum superuenta dies illum Christiani Oratoris in sacra pergula non vulgare decus meritum declararit, candorq; vitæ, atq; carminis elegantia sub vestimentorum institutis militiæ nostræ conformium integumento, verè Cycneo priuilegio ditauit. Adolescens mercaturæ causa à patre, cæteroqui nobili, Venetias transfretatus, renuentem propensionem à quæstuosis huiusmodi negotiationibus sub ipsa rerum inītia patefecit, vt si qua petebatur per genium comearet, nobiliorem sibi, tutioremq; fortunam parare posse demonstraret. Hinc humanioribus literis opera data, & diligenter instructus in ijs, quæ introductio, ac fundamentum sunt ad sublimiora scientiarum, nostrorum hominum conuictum assumpturus Veronam transmissus est, vt cum habitus immutatione Adam veterem expoliatus (quod ex sacro præscripto ceremoniarum initiandorum ore, & corde proferri consuevit) idueret nouum, qui secundum Deum creatus est iustitia, & sanctitate. Eo loci priorem seminarij annum iecit in totius vitæ futuræ probationem, ea austeritate, quæ sanctæ habitationis plurimorum sanctorum Patrum dudum altricis propria esse solet, in solitudine scilicet montis Donici heremiticam simul, ac cenobiticam formam in conuictu & instituto Canonico referente. Votis etiam solemnibus ibidem editis, per integra adhuc bienni curricula ibi perseueravit, vt firmior fieret vsu interioris cultura spiritus, ex cuius semper pinguedine actiones veræ pietatis, ac religionis fœcundantur. Inde verò Rauennam per biennium amandatus ad philosophica, postmodum in Patauino Viridario triennialibus studijs Theologicam lauream sacerdos promeruit. Exardebant faces desiderij sciendi iuuenile pectus tam aculeatè, tamq; medullitus, vt minus expleretur obsonijs duplicis diurnæ lectio-

Lycæi Later. Pars Secunda.

B

nis

nis à Doctōribus nostris profitentibus de more. Hinc nactā occasione, ut quæ Philosophiæ dogmata hauserat iuaret; Mathematicæ primum, Arithmeticæ, Opticæ, ac Perspectiuæ fundamentis, deinde Astronomicis assertitionibus incubuit Iosepho Molerio Messanensē cum primis talium scientiarum eruditissimo Præceptore. Alacritas quædam animi virum industrium in hisce omnibus extulit ad perfectionis puncta, per quæ & antiquorum inuentis inhereret, & noua proprio Marte expiscaretur, præsertim in instrumentis praxeos conficiendis, & in pronostica præfagitione. Verum tenerior conscientia, & in dubijs semper iustè pauca abdicauit viriliter à se augefcentem omni dubio procul super quoscunq; profitentes gloriā, atq; inde non inter paucos enatum, diffusumq; decus. Videbatur ei frustra id totum contritum tempus, quo Religionem professo alias euoluere paginas contingebat, quam Sacri Voluminis, expōitorumq; Patrum Diuorum, aut alias doctrinarum minus curiositate scatentium. Superesse tamen nos vidimus, dū Venetijs degeremus ad Idiliadem nostram euulgandam, ostensore Vincentio Gonzaghio Abbate multa ex Mechanicis, & Spiritualibus subtilis, atq; eius tutæ excogitationis iustrumenta. Ablegatis igitur scientijs, ad quægenium, iuuentutisue feruor attraxerat, se totum prædicationi donauit, eo feruentiore consilio, quo minore diligentia per aliquot annos abfuerat. Instructurum annuis lectionibus pouespertinis quolibet die festo, atq; Aduentuali, Quadragesimaliue labore, quod deperijisse putabat temporis; consēpiuerunt, præstoque fuerunt, occasiones partim à Proceribus Ordinis, partim à Senatoribus Reipublicæ Venetæ amicis, ac Mæcenatibus procuratæ. Ea propter viginti quinque annorum spacio ascendit non infima pulpita Italiæ, ac adiacentium populorum. Semel ac iterum Iustino polinatanos conciuēs, atq; non remotos Parentinos concionibus maioris ieiunij pauit omni laude, omni admiratione exceptus, ac dimissus. Venetijs octo annorū successiuo decursu diuersis in templis idem officium prestitit. Nec defuissent adhuc maiora omne onos pro merito, qui apud Apostolicū per Oratores Venetos commendabatur; ni ex aduersa valetudine vires laboranti defuissent. Acri enim, malignoq; morbo tentatus in summo vitæ discrimine post diuturnam tabificam afflictionem alterum oculorum amisit. Exercuit verò in ijs, quæ sibi compararat interioris hominis, præsidia, dum non modo constanter pertulit lachrymabile infortunium, sed etiam læto, alacriq; animo. Soli studiorum labores necessaria vacatione remissi sunt, dum non suffragabantur legenti, vel scribenti lumina, nisi ad paucula verba, in quo damna maiora sensit posteritas, quam ipse. Suggestibus tamen non omninò abstulit linguæ, animiq; munia. Alacris namq; & expedita memoria suppeditabat in statas dies oranti per amplas opes, totq; annorum exercitię eloquentię vires habitum genuerant eruditissimum ex temporarię

facun-

facundię. Id præsertim innotuit in Comitijs Generalibus Rauennę habitis anno sexto currentis huius sæculi, dum oratione latina dignitatem gratulatus est totius Ordinis nomine Petro Bonsignorio Bononiensi Abbati Generali renunciato. Id nanq; munus ita præstitit ex tempore, vt de repente decumbenti illi, cui onus pridem ex ritu demandatum erat, per paucas vixdum horas substitui potuerit. Rem verò peregit ea dignitate, & ijs luminibus, quę & propensissimi animi gratitudo in seuem omninò præceptorem promptum, & totus congregari Senatus requirebat expectatio. Oratio superest adhuc, & in æuum, vt dicemus, imitanda successoribus. Ipse triennio post sexagenario maior vitam cum morte commutauit Venetijs die Iouis maximo bacchanalium. Habemus tantum ex eius ingenio alieno velocissimo calamo exceptam à se verò postmodum editam Orationem

*De Præcipuis boni Pastoris Qualitatibus. Taruisij apud Marcum de Antonijs
Anno 1607. Lib. 1.*

MARCVS CORRIGIARIVS

DE VBERTIS

PAPIENSIS.

TRAHIT profectò sua quemque voluptas, & in electione generis viuendi liquidò colligitur, quam libera sit hominum mens, & voluntas. Minus quoque mouent illustrium exemplorum faces, etiam si domesticæ, pectora illa solidiora, quæ diuinarum irradiationum feminibus parata prostrant, & liberæ voluntatis iure aliorum rapiuntur. Qui Marcum Corrigiarium de Vbertis præcessere maiores, militiam secuti arma insigniter tractauerunt. Auorum, & atauorum memoria nobilis tam apud Ticinenses, quam apud Ferrarienses. Martia educatione celebres, literarum studio parum florere. Donato Corrigiario Vberto genitus est parente, illustribus semper locis stipendia meritò sub Galliarum Regibus Ludouico Duodecimo, & Francisco Primo Insubriæ tum ora potitis. Quo tempore infantem genitrix emisit genitor Arcis Papiensis Præfectura commendabatur, dono quidem Regis, sed & fidei, virtutisque agnitæ præmio. Quare pronum videbatur ex ijs omnibus coniectari, natum quoque talis fortunæ, talis instituti vitam fore admissurum, quem & annorum puerilium educatio inter fragores, & luces pulueris tormentarij studiosius pellexisset. Sed aliud profus fouere tempora, & longè disparibus rationibus mensus est Marcus siue voluptatem, siue voluntatem, siue demum intimos conatus, aut illectiones suas. Nam exacta puerilium ætate, ut adolescentiam ex limine salutauit, de futuræ vitæ cursu deliberare valens pacis studia militaribus præposuit, quæ ut inammissibiliter, & absque retractione amplexaretur, ab regulari dogmate Canonico sibi imposuit esse sumenda. Satis ab ferri exercitio pepulere iuuenem ingenitæ quidem propensionis ardores ad methodos colendi Numinis, nec non & matris pietas in superos non obscura, & erga filium tenerior, quem suspicabatur graciliorem ad arma tractandâ; sed fortius præ cæteris monstruosa illa rerum humanarum varietas, quæ æquo ponderatori nauscam, odiumue inuehit tantæ inanitatis, & inconstantæ. Quippe per sexdecim continentes annos ab eius natali die iura regnorum martio calore impotenter pertractata di-

uersos vsquequaque susceperant super Insabra scena in speciem histri-
 num aspectus, nunc foco, nunc cothurno calceata pedibus. Horum im-
 petu, & priuatae Corrigiariorum fortunæ deliquio non modicæ conuulsio-
 nis fermè pessum iere. Stetere tamen, & emersere postea. Marcus verò
 Ioanne Francisco Gaddio Primum Generali admissus, corde in Deum ere-
 cto non sibi communia statuit, sed ab exordio ipso per virtutis semitas api-
 cem sibi probitatis proposuit assequendam qua literis, qua disciplina. Non
 animum inflexere nobilem seueriora conuictus, siue ieiuniorum frequen-
 tia, siue dormiendi caritas, siue lana intimis membris omni adhibita tem-
 pore, siue pertentatæ obedientiæ asperitas; quin acuere ista cursorem
 adeo, vt nullum esset stadium, quod non emetiretur ocissimè. Ante ini-
 tium sacerdotium donatur facultate concionandi, & prouinciam subit in-
 structior scientia, quam lepore, locupletior zelo, quam venustate. Ac-
 cidit id perincommodè viro bono, quoniam assumpta rudiore forma di-
 cendi sub ipsis initijs, in illaq; exercenda habitum, & assuetudinem indu-
 cens, nunquam ad artis quicuncem melior postea resplenduit. At sub-
 stituta vberimè innocentia vitæ, soliditasq; doctrinæ attulit, quod auferre-
 bat asperitas inconcinna: & idiomata latinum, græcum, hebraicum oppor-
 tunè adhibita in animi meditatiõis exprimendis, inq; sacrorum codicum le-
 ctionibus enucleandis multò plura conferrebant penes non infima audito-
 ria, quam conciliarent ex popularibus aliorum suadæ. Propterea antequam
 actiuosis se adiungeret præfecturis Mutinam, Nolam, Casale Montisferracis,
 Sauonam, Bergomum, Tortonam, Casenam, Rauennam, Genuam, Me-
 diolanum, Neapolim, Bononiam pro auditorio habuit, vbiq; in maiore
 ieiunio. Ticinenses suos excoluit frequentiore suggestu, quorum cura-
 bat spiritualia commoda non minus acriter, quam liberè, & hoc præcipuè
 circa posteriores prædicationis annos. Comparata nanque auctoritate ab
 exercitio iugi virtutum excipiebantur ab illius ore vniuersa tanquam ab
 oraculo. Poeseos facultate, historiarum cognitione clarus domesticam
 sibi conciliauit elegantiorum patritiorum iuuentutem, & ab pulpito inuise-
 batur tanquam omnium facultatum magister. Quare & inter primos illos
 institutores extitit, qui nobilem Affidatorum cœtum (quem Academiam
 more Italico dicunt) congregauere anno eius sæculi sexagesimo secundo.
 In eo cœtu Bianteus vocitari elegit deducta appellatione ab antiquo illo
 Biante inter septem Græciæ sapientes enumerato, qui omnia sua bona
 secum portare deprædicabat. Neque inconcinne effinxit in emblemate ad
 idem significandum Indam Semiulpem foetus suos iam enixos securè por-
 tantem adiectis verbis, Custodia Tuta. Hæc verò quæ ad populorum
 commoda producebantur non perinde solitaria exhibant, neque totum oc-
 cupabant viri ingenium, & acre, & laboris amans. Eodem tempore in
 Congre-

Congregationis penetralibus seminaria curauit Philosophos, & Theologos exponendo. Placentinum, Vercellense, Ticinense Gymnasium gubernauit per plures annos magno Religionis bono. Magisterium enim minus gratiarum, plus roboris exigens, & ab oratoria discretus conquadra-
bat taliter viro, vt paucos admitteret æquales, superiores nullos. Postre-
mos labores Viridarianis dedit, vtranque cathedram eodem tempore
exercens Sententiarum Magistri, & Acroasum Aristotelis interpret. Pe-
ripateticum dogma ad frugem magis discipulorum pertractabat, quam ad
proprij genij sensum, nam suoptè gustu Platonem & admirabatur, & co-
lebat. Hinc ab schola totus in eius lectione, totus in meditatiōe erat, & quā
licebat, conuenire Pythagoræ, & vtroq; propendere veritati saltem ex
allegoria contendebat euincere. Post longè desudatum stadium in speciem
honoris ad aliam currendam viam, adq; alia speciosiora onera subeunda
prouocatur. Raphaeli Paleario Cremonensi ad Ordinem supremo loco
gubernandum assumpto datur socius Visitator ex Comitibus Rauennatibus
anni septuagesimi tertij vna cum Archangelo Rossio, Georgio Vedano,
& Cornelio. Quadriennio post eandem prouinciam portat Se-
cundum ex alieno magis placito, quam ex proprij iudicij approbatione.
Fastidiebat nanque spiritus studiorum quieti assuetus tam altam negotio-
rum obnoxiorum molem, tam multiplices rerum euentus, quorum tumultu
cogeretur viuere plus alijs, quam sibi. Quare in posterum studiosius sibi
cauit, & priuatarum Canoniarum administratione excepta, vt publicis se
immisceret non accidit per superstitis vitæ annos quindecim. Atque hinc
emicuit præter animi æquanimitatem solers viri prudentia, excellensq; vi-
uidi iudicij prænotio. Nam à quarto uix anno tot, tamq; noua successere
ob inuictam prælaturarum perpetuitatem, ut in aliam faciem se prorsus
transmutarit politicum ipsum Congregationis regimen, & alia alijs super-
ueniendo quā in melius, quā in deterius itum est, prout non semper respon-
dent meditatiōe, consultisue rerum euenta uel iniquitate temporum, uel
humanæ conditionis fragilitate. Interim spectator ipse factus orchestram
solus uel cum paucis suæ conditionis occupabat infractus semper animo, &
laboris in studia tolerantissimus. Nam per longam illam quietem totus
scriptioni se dedens, collatisq; ingenij uiribus, quæ primum Theologica
docuerat nouo fouens calore in formam Commentariorum digessit: dein-
de per latiora se fundens, multisq; sacris ex professo permittens opus, quod
iunior inchoauerat, absoluit, quod infra reddemus. Nihil tamen præcipuo-
rum eius laborum pressere calcographi cum sero nimis manum calamo de-
derit, & ad maturitatem dignam peracta adduxerit. Moritur inter suos
anno octauo ante millesimum, & sexcentessimum. Præpositus Cæli Aurei,
daturq; eius successor Paulus Burla ab Congregatione Visitationum die
tertia

tertia Septembris. Qui superfuere iuxta vsum in alia distraxere curas. Nos sequentium oculati sumus testes, qui dum Ticini studeremus in Bibliotheca Cælaurea ea manuscripta & vidimus, & non semel percurrimus.

Comentariorum in Primum, & Secundum Sententiarum Volumen unum ad Gregorium XIII. Pontificem. Lib. II.

Commentariorum in Tertium, & Quartum Sententiarum Volumen alterum ad Sixtum Quintum Pontificem. Duo hæc Volumina non solum perfecta, sed reuisa, subscripta, & signo Sanctæ Inquisitionis signata notauimus. Lib. ij.

De Ecclesiastica Hierarchia versibus heroicis libros duodecim. Lib. 12.

De Ecclesia Penitentium item carmine exametro Libros quatuordecim. Lib. xiv.

In Epistolam D. Pauli ad Colossenses Sermones. Lib. I.

Diuersorum carminum librum unum. Lib. I.

De Amicitia Dialogicè. Lib. I.

Tractatus de modo superandi Turcas Patauij anno 1571. apud Marcum Antonium Vlnum, Dicitur Comiti Casari de Gambera Episcopo Derthonensi.

MAR

M. HIERONYMVS VIDA

CREMONENSIS.

XIMIVM meritò lætari potes, Inclita Cremona; Insu-
brum Ciuitas perquam egregia, ex te progeni-
tum, in teq; vna diu educatum Marcum Hierony-
mum Vidam, hoc est, post Principem Virgilium,
Latini idiomatis Poetarum omnium Ter Maximum.
Quamuis enim Ciuium & præsentium, & exactorum
eminentissima faragine sæcunda appareas omnium
artium pacis, belliq; excellenter pertractatarum no-
mine; vno tamen Vida te ipsa maior iudicaris. At solidiore prorsus argu-
mento lætari vberius ipsa potes Lateranensis Canonorum Regularium
Congregatio. Siquidem maximo decoris tui bono factum est, vt Superi
virum insignem ex Congregatione Diui Marci Mantuæ tua inter septa tran-
splantarint; vt videlicet ex pinguedine tui spiritus feliciore stillicidio coag-
mentatus, omni gloria illustrior euaderet: & qui apud Marcianos illos Ca-
nonicos florere iam cæperat Prælaturis Prior Sanctæ Pelagię apud Cremon-
nam; apud te virtutum maximarum splendore maturesceret. Quocunq;
titulo vir tantus implusus fuerit ad eiusmodi transitum, mutationemue;
summo illa nostrarum phalangarum commodo cessit. Habent enim Late-
ranenses, in quo iugiter gloriantur; dum virum omni memoria maiorem
memorant, suisq; imitandum proponunt de vniuersa re literaria optimè
meritum. Factus à natura ad omne carmen, grauium potissimum mate-
rierum heroicam tubam insectatus est, vt extra vanam antiquę Gentilita-
tis superstitionem nouus se exhiberet Maro castissimæ Religioni. Adiecto
nanque omnis animi conatu ad nostra mysteria versu compræhendenda,
scripsit Hymnos de Deo, atq; Diuis, ac Cælitibus, quæ antiquum Orphe-
um de loco deiciant, & Orphicam illam cantatissimam Græcorum Theo-
logiam diu iam, & meritò, obsoletam, non modo superent, sed & præ-
monstrent abundè, inania illa esse quamuis abstrusa, & recondita, si nostris
mirabilibus comparentur, qui reuelato diuinitus lumine eò cognitionis
peruenerimus; quò nulli accessus dari potest, nisi per sanctissimam fidem
emunctissimè pio. Verum & si talia sint, quæ per Hymnos cecinit, non
tamen

ramen in eis omnem artis neruum intendisse visus est, cum euulgata Christiade Orbis Literarij aures oppleuit, ac spiritus. Tum enim demum clarissimè apparuit, quanta Diuinum Numen in eo contulerit fortunatissima dona. Virgilianę nanq; maiestati fermè æqualis, & quotquot ante ipsum fuerunt maior, vel à quotquot etiam hucusque floruerunt æmulatus, ac vixdum ab vno, vel duobus ex parte assecutus; constrantissimè demonstrauit quanta sibi castus Vates polliceri possit, & ad quam nam metam verè pius suos labores in poeticis dirigere queat. In eo opere primus ferè omnium latinorum Poetarum Vitam, Mortem, Resurrectionem, aliaq; Seruatoris nostri gesta ex quatuor Euangelijs collecta ita pertractauit, subiecitue arctissimis artis poeticę regulis, vt omnium antesignanus docuerit, quo pacto, & sanctissima quęque decantari queant, & heroica poemata confici excitata Auctori nominis laude, Lectoriue spiritus feruore, ac deuotione. Hinc postmodum per eius semitas iter arripientes ad immortalitatem properarunt quamplurimi, Iacobus Sanazarius, Hieronymus Fracastorius, Cornelius Magnaninus, Ioannes Franciscus Quincianus, Ludouicus Parisettus, Hieronymus Patauinus, Iacobus Furnius, Dominicus Mancinus, Sangrius, Vindonicensis, Torentius, Mutius, Flaminus, Vegius, Gagneus, Villadeus, Capilupi, Villeramus, Ariamontanus, Pruneus, Mirabondeus, Verinus, Bencius, Pontanus, Zanchius, alijq; quorum nomina nostris commemorationibus maiora sunt. Fortunatum hunc operum suorum exitum multa ex parte vidit. Nam ipso adhuc superstite Bartholomeus Botta Canonicus Cathedralis Ticinensis insigni Commentario edito Christiadem illustrauit: & ipsemet ad eundem Bortam scribens sub initio Commentariorum eum exitum contestatur his verbis; Nihildum meum cognosco præter hos sex libros, quibusde agitur, paucissimosq; alios, quos postquam in Italia publicis formis imprimendos dedimus, statim Parisijs, & Lugduni, mox & Basileiæ, pluribusq; alijs locis elegantissimis caracteribus inscriptos venales circumferri vidimus. Nec mirum profectò, quia cum adhuc parturiretur Christias commendatorem habuit maximum, & Obstetricem fidelissimam Leonem Decimum Summum Hierarcham; cui cum priores libros Vida porrexisset pedibus sanctis prouolutus; ille præ gustus teneritudine, & vberè exundantis animi lætitia admirabundus, & alacer id disticon prorupit,

Cedite Romani Scriptores, cedite Graij

Nescio quid maius nascitur Eneide.

Paucis videlicet ex antiquo illo mutatis. Ioannes quoque Pierius Valerianus, cum familiariter vna die ex prandio tertius ei liber eiusdem Christiadis perlegeretur ab ipsomet Vida, ex adhibito censore laudator factus ex tempore id protulit inter plura

Lycei Later. Pars Secunda

C

Con-

Conditor Illiadis tacebitur, atq; Maronis

Altisonus dubiam facientia hæc carmina palmam.

Vt interim taceamus, quæ grandis ille Criticus Iulius Cæsar Scaliger vberri-
mè protulit in Hypercritico. Quare satis superq; ter sit Vida hoc vno opere,
quæ damna putauit aliquando Cōgregatio ab illo sensisse super Monasterio
Sancti Siluestri Tusculanæ Diœcesis Castrum Montis Comparum appellati, si
tamen sinceriter damna dici possunt, quæ Pontificia voluntate compensata
fuerunt per adiectionem Præposituræ Sancti Michaelis de Vultedo Cremonensis
Diœcesis factam Monasterio Romano Pacis. Interea ille ad Episcopatum Al-
bensensem assumptus, nauum se omninò præstitit in ijs, quæ collatæ dignita-
tis erant, tam in gubernandis populis suæ curæ commissis, quam in Vni-
uersalis Ecclesiæ præsidio. Illis præsto fuit, dum vagantibus vndiq; bel-
lorum tumultibus, atq; ruinis, & dire famis incommodis, Ciuitatem ipsam co-
hortationibus roborauit aduersus Gallicam Langij Ducis oppugnati-
nem vndiq; super equo pontificali Amictu discurrens, & liberaliter commu-
nicatis Episcopij, minorumq; suorum Sacerdotiorum prouentibus sustentauit.
Ecclesiæ verò vniuersæ profuit, cum in prioribus illis OEcumenici
Tridentini Concilij Sessioibus latè laborauit pro veritate firmanda, non
suffragio suo tantum de Patrum more; sed & opere, & voce, & scriptis,
quod ex ijs liquet, quæ cecinit in hymno de Spiritu Sancto, & quæ tribus
Libris de Republica complexus est ad Reginaldum Polum Cardinalem
eiusdem Santissimi Conuentus Præsidentem. Demum reddita Italiæ pace diu
gregem sibi creditum pastus est verbo, opere, & veritate. Grandæus, hoc
est nonagenario maior, fato fundus est, plenus quidem dierum, sed multo
plenior gloria anno sexagesimo septimo supra millesimum quingentesimum.
Parentatum est ei non Albæ modo frequenti concursu, & lachrymis om-
nium ordinum, sed etiam Cremonæ per Senatus consultum decretis exe-
quijs ex ære publico, quarum videre est descriptionem apud Antonium
Campum in Historijs eiusdem Ciuitatis. Nos alibi vitam eius profecuti
sumus fusiore stylo. Sequentia extant ingenij monumenta.

Christias, vel de Vita Christi Domini heroico Carmine. Lib. 6.

Hymni de Deo, & de Sanctis ad quadraginta. Lib. 1.

De Arte Poetica Ad Franciscum Gallorum Delfinum. Lib. iij.

De Bombicum cura, ac usu. Lib. ij. De Ludo Schacchiorum. Lib. ij.

*Bucolicorum Eclogæ tres Lib. 1. Hæc & supradicta metro mirabili conscripta
diuersis in locis edita sunt. Nobis Antuerpiæ Anno 1588.*

De Republica Dialogicè. Cremonæ apud Vincentium Contem 1556. Lib. iij.

Synodalium constitutionum. Cremonæ apud eundem 1562. Lib. 1.

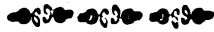
Actiones etiam Cremonenses de Principatu eorū. Cremonæ 1550. Lib. 1.

De Magistratu, ut testatur se vidisse Antonius Possuinus. Lib. 1.

MAR-

MARCVS RIZONVS

VERONENSIS.

VIRTUS præclara Marci Rizoni Encomiastem ha-
 buit celeberrimum Matthæum Bossum Conciuem,
 Concanonicum, ac quoquo modo coetaneum, vt
 ex epistolis, quas hic ad maiorem veritatis lucem
 fideliter infra reddemus, apparebit. Nos de more
 litantes pijs manibus, per calami ministerium pau-
 cula connectere non pigebit. Quantum coniectura
 percipi potest Sodalitium Canonicum receptorem
 habuit in Montano Seminario Veronensi circa annum octuagesimum post
 quatuordecim decursa centenaria ab humanæ redemptionis primordio.
 Ex domestica dolabra Martini Rizoni grammatici eruditissimi optimis mo-
 ribus, & religione præcipua præditi perpolitus græcè, latinèq; loquebatur,
 atque scribebat non absque commendatione; atq; ideo adolescentia sic
 exulta faciliorem aditum inuenit apud Patres eos, qui tum tantopere flo-
 rebant & patriæ, & Orbi. Quod verò cessit non minori eius felicitati, &
 commodo traditus est in ipso liminari morum formatori Ioanni Philippo
 Bosso, proh quanto viro, & quam emunctè disciplinæ. Terram peregrin-
 nari, ac Cælum suspirare, cardines sanctè docentis erant, super quibus ma-
 china vniuersa humanæ vertiginis ageretur. Ille præibat exemplo sancti-
 tatis non fictæ, & obsequio linguæ præssissimæ, & centum funibus præcè-
 ptorum circumseptæ, quam non solueret, nisi suauiore armonia ad pascua
 æternæ amenitatis prædilectas ouiculas directurus. Hinc deriuarunt flu-
 enta in adolescentem illa, quibus coalitus est in virum quaque perfectum.
 Vnum enim adeò didicit honorem Dei sitire, vnamq; adeo elicuit anima-
 rum salutem esurire; vt præter hæc duo, reliqua arbitraretur vt stercore: &
 ad præclaros huiusmodi fines scalpî ita se passus est; vt inanis gloriolæ, au-
 ræq; humani fastus contemptor in primis euaserit. Ea propter excultus &
 tyrociniò, & clericatu sibi præcauere, & alijs adiumento esse, vt euange-
 lizare cæpit, totus in diuinâs flammâs effusor abibat: non Oppida, non
 villulas, non fora, non compita, non vias omittebat: & quamuis instru-
 ctissimum præconem Ciuitates & expeterent, & exciperent anxia cum emu-
 latione; tamen & has sæpè omittebat rudioris plebeculæ factus instructor,
 & catechista: nec aliam conquerentibus excusationem prætexebat, quam
 C 2 id quod

id, quod verè erat, paruulis panem frangere prius oportere, & sublimioribus rostris oratores deesse nunquam. Eo autem acrius infigebantur, quæ ab dicente prodibant, quo populis notior erat, quam præpuleret in Ciuitatibus ipsis edocendis, quamue quereretur studiosè. Magnam Matrem Virginem eo cordis affectu prosequabatur, qui in ora semper personaret, inq; debita laudum præconia se se alacriter effunderet. Manabant proinde præ dulcedinis suauitate, ac gaudio lachrymæ quoties de illa peroraret, quarum impetu et raperet, et expugnaret ad idem etiam duriores, minusq; cordatas animas. Hoc idem, sed præ doloris compassiui aculeis contingebat quoties de Sacratissima Christi Domini Passione verba faceret, quæ eo teneriora erant, quo affectiua vis vegetior erat; obiectumq; summè lachrymabile. Non ex arida formula, & ex præconceptis verbis pijsissimus Ecclesiastes hæc prosequabatur; sed leniter, sensimq; in hæc theses aut illapsus, aut raptus in torrentis modum laxabat habenas spiritui, qui proloquebatur ex penitimis fibris, ideoq; de facili commotum Oratorem sequebatur coronæ commotio. Ratio vniuersæ vitæ facilitatem hanc comparauit, quoniam in actuali quadam meditatione semper versari videbatur, seu cruciatuum Redemptoris Dei, seu meritorum, ac virtutum Genitrici Diuæ: & inibi loca sibi ea fixerat ad iuuandam memoriam etiam in speculabiliū scientiarum quæstionibus, quæ alij, atque alij artificialiter figere solent in rebus vel artis, vel naturæ. Despicientia insuper, & sui ipsius, & rerum mundanarum vniuersarum habitum illum induxerat, qui nihil aut diligeret præter Dei, Dominiq; sui honorem, & gloriam, aut exhorresceret præter peccatum. Verum isthæc fortè fuerunt viri iam ætatis mature, & longa die ad apicem perfectionis toto corde tendentis. Libet inspicere quantum descripserit illum in iuuentute Mathæus Bossus in epistola centesima septima ad Ioannem Philippum fratrem. Insperatus hodie cum oblatu fuerit mihi nuntius, de danda ad te epistola cæpi mox cogitare, & arrepto calamo cum omninò mihi occurreret nihil, vel nostris, vel alienis in rebus aut necessarium, aut cognitu dignum; & mecum cogitabundus, atq; suspensus hærerem, interim ecce à Senatu Lucensium, priuatissq; nonnullis afferuntur literæ mihi, quibus supplices rogant in opus Euangelij Marcum Veronensem venerabilem Concanonicum nostrum sibi à me concedi; cuius concionibus aliquos ita se captos fatentur, vt abeuntem à se illum illachrymantes dimiserint. Pisanis verò, Pistoriensibus, Pratenibus, & Florentinis ipsis, quos omnis concionando lustrauit, ita gratus, & clarus est habitus, vt ab illis etiam absens memoretur gregia plenè cum laude, & aboleri sibi recordatio eius dulcissima nequeat. At agrestiores hos nostros Fesulanos, quorum qui in maiori sunt gloria, hi cæmentarij, lapicidæ, fabriq; sunt; ita composuit, moribusq; instituit, vt

pro

pro captu talium hominum diuina non ignorent in primis, tum ad mores, vrbantatemq; mutati, non qui antea fuerant videantur. Huic iuueni si vita contigerit (mihi crede) expectationem de eo nostram non æquabit modo, atq; complebit, sed longè profecto euincet, ac superabit. Nam in eo præter doctrinam, quam non mendicantem, furtimue collectam, vt pleriq; sed suam verè, ac peculiarem, gradatim à puero ex candidis, vberibusq; auctorum fontibus haustum possidet. Sunt ista præclara, & ad pulpiti frugem, & laudem maximè accommodata. Ingenium vigil, cogitabundumq; quod vel noua, potiora vel semper inquirat. Studium audum, atq; incensum, vt plus gaudeat graui labore, quam leui. Mens pijssima, & in Deum semper erecta. Prudentia, suiq; mensura, vix maior etiam desiderari potest. Pulmo, & latera non tam frementem spiritum, ac consonantem, quam suauem, & gratum omnibus edunt. Qui non frangit, & lacerat, sed lenit, & recreat. Viros doctos lingua tum latina, tum græca, & politioribus omnifariè literis oblectat, & instruit. Populares optima, ac saluberima, plana; erudit doctrina. Promiscue verò omnes tanto ardore, & vi charitatis compungit, & vulnerat, vt nulla vix concio, quæ in fletu non finiat, in quo prima sacri Oratoris, & beata mihi videtur esse victoria. Hæc tibi de Marco nostro significanda, commemorandaq; putauit, vt redeat ad te cum literis nuncius, qui ita rogabat. Tuq; Marcum olim tibi filium, atq; discipulum, nunc patrem, atq; magistrum, religioni, & patriæ mecum gratulere, qui tantum in pulpiti laude, ac dignitate profecit, vt inter raros enumerari iam meritò possit. Vale. Ad ipsummet verò Marcum scribens Epistolam 131. hæc habet. Quam rectè, faustèq; apud Volateranos res Marce tibi successerint, vt mihi significes opto, rogoq; magnopere. Quanquam suspicari mihi facilè licet ex antea tua virtute, euentisq; secundis, te non nisi peregregiè, atq; sanctissimè præclarum tuum munus tractasse, absoluisseq; cum laude. Sed ita solet immodica charitas, vt semper sit de fide, veritateq; sollicita. Quo fiebat cum te Florentiæ præfens audirèm; oblectarer, ædificarerq; vehementer: tunc tamen ad maiorem etiam fidem quid sentirent alij sæpius percontarer. Quare de re omni tua literas à te Pater expecto, quas te daturum iucundas non dubito. Iacobus Thocus Aquilanus, vir egregia bonitate, & Sacri Iuris peritia clarus Cremonam in nomine Cardinalis Ascanij Vicariatum Episcopalem administraturus. Is quantum Ordini in primis deuotus sit nostro, quantum & mihi præterea deditus non te, Marce, puto latere. De Ecclesia illa ampla, atq; spectabili, & vmbilico Vrbs medio posita ad profeminandum Euangelium Christi ventura quadragesima sibi decernenda verba cum homine feci, qui promptissimus est, si tu annuis, eam tibi procurare diligenter, teq; velut Angelum Dei omni officio, & pietate complecti.

Iussi

Iussi illum ita subsistere, donec ipse rescribas. Quare si non te Marcum delitæ Tuscæ deuinciunt, grauarisue asperrimas alpes traicere, fac nos protinus certiores Auditorium illud tibi placere. Agam ex tuo iudicio, votoq; rem istam tuam, immo & meam, quoniam nihil tam tuum fuit vnquam, quod dulcis, & fraterna charitas, & beneuolentia tua passa sit à me esse alienum. Paucos ad dies benediçto, & maximo Deo mihi propitio ad Capitulum Generale me conferam, quæ fors mansura me sit ignorans; sed vtinam tranquilla, & à publicis negotijs libera. Dimisso verò Sacro ipso Senatu, nihil morabor te de meo omni, tuoq; euentu facere certiozem, qui interim mihi de Cælo præsidium ad assequendum beatum, liberumq; otium ardentibus precibus tuis implora. Eleutherius noster extremum vitæ diem subiisse piè, atq; sanctissimè nunciatur à Veronensibus nostris; cui emigranti magno solatio fuere, qui fortè aderant optimi compatriotæ, Generalis Pater, Iustinus, & Gabriel. Audio Valerium nostrum Euangelium Mantuæ tanta gratia, & laude tractasse, vt desiderio sedatum Episcopo sit, quod amplissimum de Ioanne Vercellensi conceperat, quæ mihi magnæ lætitiæ res planè fuit, qui Ioannem illi antequam e vita migraret sponderam, qui & Valerium quondam amantissimum mihi filium, & sub mea disciplina tyrunculum tam repente audiam ad egregiam pulpiti dignitatem peruasisse. Aliud quod scribam modo non habeo, nisi vt benè valeas. Bononiæ Idibus Martijs 1493. In Epistola trigesima octaua ad Fratrem, hæc dignè de Marco commemorat.

In fortem mihi Fefulas concessisse, fautori Deo referam semper acceptum, & illius prouidentia donum mihi venerabile erit. Hic enim (si vsquam loci) & quietem, & præclarum otium in primis spero. Dulces hic nactus sum socios. Hic iuuentus omnis numero, & virtutibus præstans post sacrum, religiosumq; negotium, bonarum artium studijs docibilis instat. Saluiatus vir singularis experientia, & sanctimoniæ vitæ neophitos erudit, & format. Ioannes Baptista Vercellensis Philosophiam, cum Theologia iam prouectis enarrat, & tradit. Marcus autem Veronensis noster, candidissimus spiritus, & in cælestia semper erectus, etiam si euangelizet, minores nihilominus horis se fraudans successiuis grammaticam docet. In curandis, ministrandisq; terrenis Feliciani Laudensis diligentia, & opera fidelissima, & prudentissima vtor. Hortos, horem, cellam vinariam, penu omne Petrus Florentinus Commissus apprimè colit, & seruat, vt non tam quidem meis, quam multorum oculis, & dormiam tutus, & vigilem. Hæc Dominus in seruis suis tueatur, & augeat. Vale nostris commodis hilaris. Fefulis tertio Nonas Maias. Atque hæc quidem disertè, proq; veritate de Marco narrat Mattheus. Verum quæ post eius obitum successere adhuc maiora occupant decoris, ac laudum; quin & Bosso ipso Rizonus
succes-

successit quasi in duplici spiritu ad exemplum Elisei, atq; Eliæ, non ipsum scilicet tantummodo fugestum tenens inter primos sui temporis quaq; per per vniuersam Italiam, sed calamo etiam mentis sacra meditata diffundens. Notat Gabriel Penottus ex Ioanne Philippo illum scripsisse Librum Epistolarum ad diuersos, quem tamen adhuc non vidimus. Quæ extant, & ad manus nostras deueniunt statim reddemus valde pia. Decessit plenus meritorum plusquam dierum circa annum vigesimum à sesquimillesimo Lucæ. Sunt ab eo

Sermonum super Missus est, & super quasdam Beate Virginis solemnitates habitorum Vercellis librum unum, in quo pollicetur & totum quadragesimale se editurum. Dicit Hieronymo Bossio Mediolanensi Generali. Florentiæ apud Antonium de Tubinis, Anno 1508. Lib. I.

Sermonum de Passione Domini Librum unum ad Albertum Auantium Veronensem Generalem. Florentiæ apud eundem Anno 1516. Lib. I.

Epistolarum Librum unum ad diuersos. Lib. I.

Antonij N. Mediolanensis.

OMnia te laudant, nec Christo gratior ulla est,
 Quam sibi que Mariæ præscripsit pagina nomen.
 Acc'pe Virgineas radiantia sydera laudes
 Sabbata, non stylo peruigilata rudi.

Gasparis Mariscotti.

Virgineos, qui vis speciatim carpere flores,
 Hac Marci inuenies arbore nil melius.

MAT.

MATTHÆVS BOSSVS VERONENSIS.

RVMP E, tandem, erumpe, qua licet; ex ore, ex calamo, ex pectore, sine Rethorum fucō incompta, sine partitionis ordine incomposita, Magni Matthæi Bossi brevis quæcunq; nostra cōmemoratio. Erumpe exlex, erumpe nigella. Non blandulas amat illecebras, non muliebrem curat mundum, quæ suis se speciosis nouit matrona dotibus stare, haud vnionibus indigna extraneis, haud lapillis redimita, & irradians. Drachmam conferes in gazosifatum, vt beata quæpam vidua, quæ talentorum opulentiam non nouisti. Suoptè meritò commemorandus is est, à quo commendationem ipsa expectes, non attribuas. Verè vna vrbiū extitit Verona, quæ tantum virum enixa est inter nobiles Bossæ familiæ fortunas verè vna, cui reliquæ post habitis eius gloriosis artis, ac naturæ miraculis, tantam solummodo futuram inuideant. Editus est anno vigesimo septimo supra Millesimum Quadringentesimum positu syderum fortissimo ad imprimendam propensionem illam, qua scientiæ omnes voraciter ad saturitatem vsq; insectentur. Multo tamen illustrius puerperium reddidit benignissima ipsa Cælitum præsentia per piissimam genitricem implorata, à qua ad sanctitatis conuicturam infixæ sunt animo teneriori faces. Faces, quæ inter reluctans quandoquæ acris adolescentiæ genium visere aduersantia præcordia, præluxere paulò minus, quam deuiæ menti. Ipsa genitoris humanarum rerum experientia à patrijs penatibus puerum abegit in speciem cuiusdam paterni exilij; vt austerior extranea disciplina foueret spiritum alacrem, & specimina iam præbentem rerum captum ætatis excedentium, dum à maternis procul non emoliretur blandimentis. Prælucebat siquidem in ea ipsa dierum Aurora quid de futuro Meridie, quid de inclinante Vespera ominandum veniret, rerum diuinarum præsertim comparticipibus castissimis, vt liquet ex eo, quod ipsemet narrat in epistola ad Iustinianum in hæc verba. Quis negabit Bernardinum Senensem ex Minorum Ordine nostra hac tempestate fuisse sanctissimum? Ad quem concionantem paruulus à Pedagogo ducebar cum æqualibus sæpè, quem & interdum porrexisse mihi dexteram, applausisseq; vt erat natura benignus, sæpè etiam sum gloriatus. Apostoli cuiuspiam ex illis, qui Spiritum

San-

Sanctum acciperunt, expressa videbatur effigies; ardens, humilis, pius, doctissimus, ac prudentissimus, qui suum, & reliquos multos prolapsos ad sinceram obseruationem vitæ, erexit Ordines, & tanta alia egregia effecit opera, vt ab Ecclesia relatus sit meritò in eorum doctorum numerum, qui coluntur in terris, & sacræ illi excitatæ sint ædes suæ nunc apud nos gloriæ monumenta, & aculei ad imitandum. Eapropter Insuorum Regiæ Ciuitati opulentissimæ Mediolano permissus est, vt Franciscum Philephum Tolentinatem, & Petrum Perleonum Ariminensem viros græcè, latinèq; eruditissimos, ac eloquentiæ co sæculo antesignanos, alteriusq; disciplinæ auditor coalesceret. Bossam gentem consanguinitate coniunctissimam Principantium Vicecomitum, aula, & gratia, opibusque literis, ac militia florentem hospitam habuit ex genitoris decreto: ne directore domestico destitueretur, dum literarum pararentur ornamenta ambitioso nobilitatis obsequio. Qui ex cultura huiusmodi fructus maturuere suauissimi æquare expectationem, non illudere conceptam spem. Mercimonias elegantissimas, ex Latinorum præsertim emporijs leuissimo labore emptas, & collectas comportauit ad vastissimæ memoriæ nauim, placidissimum, quod ætas spondebatur, mare dignitatum enauigaturus, carabasa infantibus lenibus auris, vt naufrago irretiretur euentu. Nec abesse insidiosam cladem plura monstrauere, cum ignarum adolescentis nauarchi animum, experimentoq; omni destitutum exciperent fyrtes occultæ, scopuli cæci, voragines Scylla, atq; Carybdis profundiores, pellices Syrenum voces, adulteri vultus, mentientia blandimenta. Quid verò non illexisset, quid non ingurgitasset lasciuiens eorum dierum Insuorum Regiæ Cisalpinæ delitiæ? quid aula non exorbisset, feruida præsertim iuuentute absque nautica pixide, absq; monstratrice pagina preternauigante? Qui verò potiorum famulatum maiori Regi, & immortalis exhibiturus præstolabatur, in patriam reuocatus est, vbi acrioribus adhibitis monitoribus, parcioribus irretientibus occasionibus, melioribusq; consilijs deseruere sensit prurientia illa gloriæ sæculi blandimenta: vtq; interioribus collimabatur illustrationibus anxio pectore, hæsitantibus decretis nutans videbatur sibi propugnator, & aduersarius. Certamen spirituale huiusmodi ipsemet describit ad Philippum Epistola prima in hæc verba. Si quis ergo est, qui animo vacare quam maximè optet, qui esse velit verus cognitor sui, quem denique splendor virtutis accendat; oportet aut religiosam vitam suscipiat, aut eius qui suscepit virtutibus proximè accedat, aut pauper sit, aut inter opes pauperi similis, vt solam consecrari virtutem facillè queat expeditus, & leuis. Nam vt de me ipso quidem loquar, dum adhuc infelicem huius sæculi cathena constringeret, dum, quam diximus, Babilon sua tyrannide possideret, nunquam valui id adniti, id assequi, ut innocenter satis, integrèq; uersarer. Me miserum, recogitare sine horrore, & gemitu ne-

Lycei Later. Pars Secunda

D

queo

queo, quoties aut immatura æqualium morte, aut inexpectato, & repentino cuiuspiam funere exterritus, quoties conscientię morsibus laniatus mecum ipse dicebam. Expergiscere Matthæe, expergiscere, & resipisce quandoq; in crastinum forsitan moriture. Incertus quippe es, an tibi mors imineat capiti, an tua te nocte hac dies postrema comprehendat. Quoties clarissimorum Christi præconū uocibus commotus propria peccata defleui, compressi inuicem palmas, pectusq; cecidi? Quoties statui cum pereunte mundo nolle perire? At necdum ab oculis ista transierant, aut de his cogitare mens penè desierat, cum stultam mentem, & cœcam Mundus iste nouis mulcebat illecebris, cum propria se fallebat credulitas, & in ijs quę diligebat, uoluntaria mentis obliuio. Perspexi luce clarius, sæpeq; didici, nisi funem blandientis sæculi euangelico mucrone præciderem, nisi cunctis posthabitis, atq; calcatis unicum salutis portum Religionem ingrederer, nostram cymbam tantis, & tam crebris agitatum procellis haud quaquam posse saluari. Tandem secundis uentis, astanteq; saluari nobis Deo portum attigimus, & optata læti potimur arena: tanto Dei munere, cuius laudi est omne, quod sumus meliores effecti, quanto esse mortuum distat à uitã, tanto & de salute securiores, quanto de naufragio in litus eiekti. Auctorem aquisitę salutis post ipsum benignissimū Numen Timotheum Maphæum conciuem, illum qui postea Raguseorū Republicę sacris præfuit Archiepiscopus Paulo Secundo Hierarca mitrante, & agnouit, & ueneratus est epistola secunda secundarum Recuperationum Fesulanarum ad Augustinum in hæc uerba, Ad hoc ab illis vehementer impulsus, qui vehementer me dilexerunt, Timotheo olim prima, & consumatissima (ceterorum cum ueniã dixerim) sui temporis pulpiti gloria, & meę salutis primo post Deum auctore, ad Euangeliumq; magistro. Eius enim suauissimo eloquio, sanctissimisq; concionibus pulsus, animatus, attractus Saluatori Deo nomen dedit stola Clericali thoracatus pro nouę militiæ tyrocinio in montanis ædibus Diuo captiuorum Tutelari Leonardo dicatis anno quinquagesimo primo post Quartum decimum sæculum, ætatis suę vigesimo quarto. Ab Viridarianę Academię cathedra ad suggestum maioris Templi Veronensis missus Timotheus Quadragenarij Oratoris munere expleto, inter vberes spiritualium trophæorum coronas ciuica quoq; seruati Bossi redimitus Patauium repetere cogitur eodem sibi adiuncto Matthæo, ut iussu maiorum sub eius disciplina coalesceret, atq; enutriret candido inculpatę conuersationis lacte, solidoq; sacrarum, quas profitebatur literarum cibo, quem pepererat Congregationi pridie. Quantus adhæserit doctissimo, sanctissimoque viro, & quantus ab ore, ab nutu pependerit, sumpsit calamo ipsemet exprimat Disputatione secunda De Veris, ac salutaribus animi gaudijs in hanc formam. Nam ut de me ipso loquar cum Timotheo nostro, viro quidem doctrina, & sanctitate uitę clarissimo,

com-

communiqu; nostræ regenerationis auctore, multis in locis (vt te non præterit) annos fermè totos plerunq; fui, atq; vixi. Illi me sacris in literis, atque in his liberalissimis studijs graue non fuit discipulum admittere. Deinde princeps hic mihi extitit ad incundam rationem intituendæ concionis, & proclamandi ex pulpito, hancq; vocem sua industria, su. sq; præceptis conformauit, quanquam & in hoc populari dicendi genere, & in illis, quæ dixi, studijs parum certè profecerim. Sed me quam latum, quamq; felicem extitisse tum credis, cum tanti viri mihi liceret contubernio vti? virtute singulari frui, humanitatem, modestiam, sapientiam, religionem, pietatem, reliqua; virtutes admirabiles contemplari? Tenebat animum semper deuotione præcipua, & administratione, ac suauitate incredibili uir ille eloquio dulcissimus, atq; eum dicentem obseruabam studiosè, & quoquo se uerteret, sermonibus suis suauissimis tractus illum prosequerbar. Fateor inde vsque vitam mihi iucundiozem nullam fuisse, nullū sermonem dulciorē, nullum etiam tempus felicius, atq; fructuosius. Quid verò inde profecerit in utraq; innocentia, atq; doctrinæ semitas non ab eius petendum humilitatis uerbis, sed ab illo uite, actionumq; procurfu, quo & ordinem cumulauit meritis, & se ipsum gloria communiuit. Haud quippe difficile fuit homini iã per omnes Philosophiæ sectas præteruecto, iã per Rethorum, Orationum, atq; Poetarū ampla latifundi a traducto, et instructo, iam etate, & ingenio constanter applicito, Disputabilis, Positiueq; Theologiæ Scholasticorum, ac Patrum quæstiones, & mysteria penetrare; difficillimum uerò id breuiore cursu attingere. Iuuat profectò iugis labor, & perenne tenebrarum, lucisq; studium; sed magè iuuat coarctatio uitæ, amplexataq; ab ipso exordio rigidiorum morum disciplina, & corporis castigatio, secundum quam mirum non fuit, si sapientia citius, quam etate creuerit, hanc enim dietim cum cibo suxit, vnico illam haustu supernarum irradiationum exorbuit. Nec quisquam nobis vltra prædicet Platonis adhuc infantis in labellis mellificasse apes, in ore Stesicori cecinisse Lusciniam, cum apibus, auibusq; ingeniosior, melle, cantuq; suauior, non ore tenuis, primioribusq; in labris, sed in imo Matthæi pectore cælestis hospes sapientia resederit. Ea propter dimissus per Generalia Comitia Magisterio ad Academijs Ordinis, & prædicatione ad Populos, intra breue paucorum annorum curriculum ad apicem eminentioris famæ conscendit inter primos enumeratus siue promptissimæ eloquentiæ, & extemporarij eloquij præcones, siue profundioris, & acutioris scientiæ professores, & explicatores. Neque dubium profectò quin solus præ omnibus, de omnibusq; in vtraq; parte triumphasset, qui sapientiæ animi miras corporis, ac naturæ dotes adiunxerat, ni perpetuis diuersisue infirmitatibus vallatus inter ægritudines ad altum vsque senium maturuisset. Exercitationem

tionem quippe iugis patientiæ, & incessantem crucem portauit in corpore suo, vt aliorum lucrator, sui desertor ex inani gloria non esset. Sed tanto meliore merito nauim suam oppleuit, quanto maiore impeteretur aduersitate. Hinc ad fratrem Epistola 141. Si in malis ducendæ infirmitates corporis forent, ambo infelices profectò, Qui, ex quo florem iuuentę excessimus annos admodum paucos sospites viximus. Sed vita prope tota acta nobis fuit inter dolores, febres, fluxus, languedines, & cæteras pœnas frequentes, & varias, quas longum esset enumerare, & graue, tanquam obductas iam cicatrices iterum cruentare. Vnde obliuiscendo præterita, satis quidem sit de præsentibus cogitare. Nam tu Veronę, Regij vero ipse lecto iacemus, te vesica, me febris, & podagra discruciat, quas planè molestias iam senes amplius non extimescebamus, moribundis iam tepentibus sensibus, & situ grandęuo lassatis, qui vt virides maiores capiunt voluptates, ita quidem veterinosi ad acriores dolores fieri putarentur minus certè sensibiles. Senescencia enim semper molius ponderibus cedunt, quam certè robusta. Sed omittamus medicinam, & hac in parte naturam, Dominus sit, qui nos mortificet, atque viuificet, id accipientes à præceptore domestico Paulo, Vt castigati, & non mortificati, quasi morientes, & ecce viuimus, quasi tristes, semper autem gaudentes. Quę omnia agi tecum felicissimè nunquam frater addubitabo (semper enim aduersa fortiter perculisti) quod & mihi vehementer optabo, qui non tanta virtute sum præditus. Agat me itaq; istis calcaribus Deus, & istis castigationibus verberet, modo inde mihi prouentus aliquis cęlestis accesserit. Amaram siquidem experti sumus sæpè, quę sanat esse medicinam, & sequam eam pugnam, quę Olympionicem in sudore, & angustia ludi coronat, vnde de Psalmis collectum est illud, Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Quę prædicatione Oratoria ex suggestu ecclesiarum, & alloquio familiari ab exedra cubiculi egit illustria, nostro caractere notiora sunt. Zacchariam Liliū Vicentinum Scriptorem insignem, atq; Canonici Ordinis sydus inclytum, postea Episcopum Sebastensem, atq; Philippum Parmensem Medicum, & Philosophum clarum, viros claros, etateq; prouectos ad Religionem conuertit, vt innumeros alios prætereamus, salutemq; animę contulit, à quo receperat corporis. Ioannem Philippum fratrem exemplo magis, quam verbo ad idem vitę institutum, quod ipse assumpserat, insectandum, cuius ingressu cumulata est Congregatio actionibus sempiterna commemoratione dignissimis circa absolutissimum perferendarum infirmitatum exercitium. Nullum Ordinis gradum intentatum reliquit, vt per omnia tentatus, & omnium grauamina passus, compati aliquando ab expertis posset omnium infirmitatibus, atq; remedia exhibere omnium conditioni promptissima, & accommoda. Non ordinabatur per saltum, qui
apicem

apicem Canonicae perfectionis in se plenè repræsentare deberet nepotibus. Tyrocinijs instituendis præfuit per plures annos, atq; ideo experientia com-
 monstratrice collegit inde regulas illas, canon esq; perfectissimos educan-
 dorum initiatorum in Religione Christo, quos postmodum calamo æter-
 nitati consecrauit ad Philippum Epistola 43. Vt primum Reipublicæ admi-
 nistrationem attingit per proceres in partem Pastoralis sollicitudinis assum-
 ptus, solertiam, ardoremq; expressit animatum ab Euangelica quadam
 prudentia, quæ columbæ, serpentisue cautiones, & simplicitatem con-
 iungeret. In hoc talentorum genere venit cum paucis comparandus, qui
 proficua sedulitate exornauit Canonias, prouexit Monasteria, extulit Or-
 dinem confluentibus temporalibus bonis, vbi affluebant spiritualia, cum
 hæc illorum essent illectiones, & vehicula. Canonix Portuensi antiquis-
 simæ apud Rauennates Præfectus ex temporum iniuria, & armorum vi iam
 ferè ad solum redactæ, aerisq; intemperie male habitabili, quæ secundo
 lapide ab vrbe distabat intra Ciuitatem nouum elegit situm, nouumq; fun-
 dum primus coemit, super quo demum extructa est machina, ac moles ve-
 rè magnifica, cum paucisq; omninò comparanda. Quanta ibi subierit pe-
 ricula, quantis obnoxius fuerit laboribus, quæ intentauerit incrementa lu-
 bet ab ipso met referre Epistola 78. ad fratrem. At verò vt domum (lo-
 quitur de Portuensi Canonix extra) appulimus, ò incerta semper, & mixta
 deterioribus malis hominum gaudia, in tristia, diraq; reuocata sunt omnia.
 Nam armatorum turbine, & milite quaque disperso vniuersas res nostras
 perturbatas offendimus. Attritum Monasterium grauibus detrimentis,
 atq; iacturis. Pecora de armentis abducta, pabulatu area concessa, Stra-
 tiorum Græcorum tentora ad Ecclesiæ parietes vsq; locata, & ab eorum
 Præfecto domum occupatam urbanam, Fratres verò duos nonnullis cum
 famulis, qui abacturi de agris pascentes equos prodierant, & in clamita-
 uerant, multis acceptis vulneribus partim interiisse, partim nunc quoq;
 iacere, atq; tabescere. Qui primus interiit plagis dilaniator Simeon fuit,
 alter Gregorius collum hasta transfixus. Cæterorum verò vulneratorum
 adhuc inter dolores, & gemitus nutat in ambiguo vita. Deniq; ad tot
 incommodorum cummulum edicto Senatus interdicimur frugibus, ne quid
 ab colonis, & villicis exigi possit, donec de soluendis geminis spondeatur
 decimis. De diruendo quoq; Monasterio, quod portui, & flumini imi-
 net, & vrbi is bellorum euentibus periculo, & formidini esse putatur, decre-
 tum esse iam dicitur, inq; Urbem commigrare nobis persuadet præceleri-
 ter, & vehementissimè Præses. De successu omni siue læto, siue iafesto
 te faciam dietim certiozem; quamquam nihil mali possit accidere aduersa
 iacta forti, & christiano animo toleranti, nostram adiuuante fragilitatem il-
 lo, qui non patitur suos commilitones, & seruos tentari super eo, quod
 possunt

possunt, sed facit etiam ipsa cum tentatione prouentum; ac pro terrenis, quæ amittunt, cælestia bona compensat. Ad quorum si suspicimus gaudia, hisq; ea comparemus, quæ hic deorsum toleramus tristitia, atque maligna, illud nobis Pauli semper iucundè erit in animo, Non sunt condignæ passionnes huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et in Epistola immediatè sequenti sic habet. Quæ nobis obueniunt, quæ agimus, quæ & cogitamus, quoniam te cupidum noscendiputo, breuiter admonebo. Perpetuos inter labores, & curas inquieta est mihi vita, quibus fatius rebus moderandis, quam prima fronte putaueram mihi videor auspicio, & gratia suffragante diuina, sufficere, & infracto animo satis per incommoda ista transire. De fratribus pars non minima afficitur vrentibus febribus, ex quibus Antonius Foroiuliensis Sacerdos, & Aurelius Cremenensis Leuita e vita migrarunt. De transferendo in Urbem Cænobio sollicitamur instanter, & ad metandam omnem fabricam, & reponendam delectus est nobis situs amænus quidem, & liber vndique, atq; fusissimus, & super omnem vrbis partem eminentior, atq; salubrior, vbi nulla ex pluuijs, niuibus, & tempestatibus moretur illuuo, & putealis aqua vlla, neq; sit infecta falsedine, cæterum dulcis, & haustu suauis. Interim inchoatam in Portuensi Canonica fabricam, & quæ pinnatiora eo in loco se tollunt, longèq; visuntur, demoliri iubemur, quod fratrum pleriq; visuri non sunt sine lachrymis quanquã non paruo fortasse id in beneficio (vt ego arbitror) futurum sit nostro. Præstat enim interdum cadere, quam semper pendere, & mori semel, quam certè quotidie. Adde quid est malitiam pestilentis aeris fugere, quæ æstiuo toto, ac autumnali nos tempore confecit ex defluxu fluminum, quæ se pelago infundunt, & miscent; & ab ventis tandem, qui à mari in monasterium flantes aut enecant incolas, aut quidem eneruant. Sed hoc tibi frater persuade, persuadeant & ceteri homines nostri, si rei isti manum admouero, opus me inchoaturum, quod insigni dispositione, ornatu, indole, ac dignitate modesta (si arrogare hoc mihi licet) omnibus sit arrisurum. Hac sane de causa, quæ est profecto non leuis coactus sum Rauennæ hac ætate præstiterè, cui nihil fuerat deliberatius, quam disposita domo repente secedere, & Cælum salubrius petere, sic me hortante Generali Patre, & cæteris quibus videmur chariores. Has inter curas, atq; negotia iacent aliquanto studia otij præteriti nostri, & quos impressioni paraueram, decubant seorsum ab oculis nostris, De vero sapientiæ cultu libelli, te stimulante, frater, à me lucubrati. In laborum auxilio hos mihi selegi, atq; assumpsi, Honoratum Istrum virum probatè grauitatis, atq; virtutis Vicarium, Romanum magna experientia, & vsu rerum Oeconomum, & Bonifacium ad censum, & possessionum redditus, & ad rationum tenendarum curam, ad emendum quoq; atq; vendendum

dum primarium fore declaravi, qui huiusmodi rebus est admodum aptus, & vir præterea modestus, & optimus, ac in conuersando omnibus gratus. Ad Celsum verò Maphæum in Epistola 81. sic, Tuis cum fratribus istis quietem, & pacem, quam dare mundus ipse non potest, à Deo in quo vno inueniri solet, nobis precare. Nam ex copiarum strepitu, crebrisq; alijs incommodis hora tranquilla fermè nulla ab irrumpente diluculo ad vesperum vsq; nobis conceditur. Taceo graues impensas, interdumq; dirreptiones, & munera porrigenda, quibus tempore isto non parcitur. Quod nisi Prætor vrbis, vir maxima auctoritate, & magnitudine animi, Andreas Zanchanus, singulari cultu nobis semper habendus, non vehementer diligeret, & tueretur, ac, supra morem aliorum, etiam cum laude præcipua prædicaret; nostras vires, & patientiam tot incommodam fortè superarent. Ad Seuerinum item Calchum Epistola 101. sic loquitur. Tantis curis frangor, tot incommodis, detrimentisq; exagitor, vt vix quandoq; subsistam. Modo quidem Italus miles, modo Barbarus, modo auxiliares accitæq; gentes, modo perfecti, ac duces, modo aduenæ, amoreq; coniuncti nos ita vel vexant, vel visunt, vt nullus porrò dies subeat placidus mihi, & omninò tranquillus. Quibus perturbationibus tantis, & fluctibus essem propè iammersus, nisi qui maximè auxiliior, & hos quidem ego casus ex nostra philosophia non tolerarem dissimulanter, & lætus. Ægrotaui præterea non paucos equidem dies, & sanè tam grauitè, vt neq; cibus, neque potus me iuuaret vllus, sed meliusculè mihi esse iam cœpit, quanquam longam per inedia; & purgationem lassitudine non modica tenear. Post Archipræfulis Sourancij obitum Venerorum Serenissimus Dux adiecit animum, vt ad nostrum perueniat Ordinem, quæ vacat, Diui Appollinaris Abbatia, tractaturq; Romæ negotium perquam diligenter. Sed pertinaciter aduersantem, & ad preces penitus inflexibilem Sancti Angeli Cardinalem habemus. Ciues quoq; Rauennates dolent, atq; suggarriunt eam Ecclesiam indignum esse ad religiosos transferri homines, quam ad eorum dicunt vota, atq; suffragia pertinere, sæcularem nobis Abbatem præferentes, quo cum laxius versari queant, & hilares cœnas, salutationesq; liberius celebrare. Eadem opinio Prætori hæret viro sane prudentissimo. Suadet enim, & quod suadet, argumentis fulcit non languidis, præstare nouam quidem sedem, quæ omni ex parte sit nostra, & pristino sub titulo excitata à fundamentis reponi, quam Abbatiam istam vrbis patronam, grauis curæ, ac popularem gubernandam admittere. Quibus de causis ab omni illius assequendæ spe iam quidem decidimus. Quod honori, & gloriæ Virgini fuerit ascribendum, quæ ministros veteres suos, vt ipse coniecto, non patitur se deserta ad alios commigrare. Demum ad Augustinum Barbadicum Venetiarum Principem sic scribit Epistola 93. Iussu voluntateq; tua, Serenissime Princeps

ceps, ac felicissime Domine, tuus, qui Romana agit in curia, Legatus, & cum illo pleriq; nostrorum conati sunt, quatenus licuit, nulla opera, laboreq; neglecto Reuerendissimum Cardinalem tua in vota deflectere, vt nobis scilicet traducendis in Urbem opinione Senatus, Diui Apollinaris cederet Abbatiam, nepoti ad integrum permissis redditibus, & domo nostra urbana illi tradita, ampla quidem, & commoda, & sacello in ea nostra impensa constructo. Sed ad hæc Cardinalis durior, atq; inexorabilior est semper inuentus, vt nihil amplius spei de re perficiunda supersit; ita frustrata, & elusa omnis est opera. Quamobrem remigio, velificationeq; mutata, & te annuente, fauste, & serenissime Princeps, alium quidem in Portum tendere est omninò necesse. Quod tua auctoritate, atq; auspicio facturi, Dux clementissimè, sumus, Virgine pia, & Domini matre, (vt auguramur) rem ita ducente, quasi non tulerit gloriosum suum nomen, cultumq; perueterem ad alterius Cælitis titulum, laudemq; deferri. Situm itaq; alium, & illum quidem perquam aptum porrexit, & mensus est nobis Andreas Zanchanus urbis Prætor, virq; vt immensi animi, præcipuæq; virtutis, ita planè tanti ingenij, consilijq; expeditionis, atq; prudentiæ, quantæ vllum vnquam Magistratum inspexi. Huius viri semper animus, sententia, & consilium extitit, vt Basilicam à fundamentis nouam nobis reponeremus eo in loco, situq; quem diximus, & Virgini ne lædatur, ac violetur eius pristinum nomen, & cultus, inscriptam, atq; dicatam. Sequemur igitur Præoris votum, magnumq; iudicium, tuæ sublimitati, Serenissime Princeps, gratias agentes æternas de beneficentia erga nos tua eximia, atq; præclara, & nostris meritis omnibus longè maiore. Qui nos, vt quondam ciuis, sic post summum, & augustissimum culmen imperij istius, à Dei gratia, & ab hominum reuerentia tibi delatum nos æquè semper amasti, atq; fouisti, & nos vicissim sumus felicitatem præcati. Vale trepidantis Italiæ à Barbaris viribus frænum, & publicæ salutis auriga ex S. Maria in Portu Idibus Ianuarij 1495. Quamuis autem animo grandi tanta moliretur Rauennæ, non tamen propterea mentis oculos auuertebat ab decore aliorum Congregationis Monasteriorum. Hinc eodem tempore ad illustrandum Vitanam Canoniam Mantuæ suffragatus est excellenter, & opportunè verbo pariter, & opere. Ipsum id referentem audiamus, ad Amideum Epistola 81. Nequeo quantum quidem cupio, tantum tibi afferre pietatis, & muneris, Amideus venerabilis, atq; charissime. Siquidem angustiora nunquam sumus experti, quam modo tempora. In redditibus, in armentis, in domibus, in colonis passi detrimenta non pauca à militibus sumus; qui præter cætera pabulati sunt per æstatem quicquid herbidum fuit, vnde nostrum pecus fuerat liberandum. Et pendere binas de omnibus decimas iussu Senatus coacti sumus, & in munienda fossi vrbe mperata est nobis

nobis cum ſecularibus Ciuibus inſueta pecunia . Quodq; omnium grauifſimam impenſam poſtulat, demolire cogimur, iamq; id capimus, ædificia Portuenſis huius noſtrę Canonię, & in vrbe nouum exędificare cænobium; qua de cauſa grande nobis conſlandum debitum fuerit in ære alieno ſumēdo. His tamen in tantis rerum noſtranū anguſtijs mitto ad te, ne fruſtra rogaueris, duodecim aureos nummos, ex quibus ſe cum ver caperit aperire, clauſtri iſtius tui iacias fundamenta; accepturus totidem, ſi non plures, poſt ſanctum Domini Paſcha Ferrarię, cum ibi caperit noſtrum Generale Capitulum celebrari. Quare magno incipe animo, & ſi opus eſt hoc ab initio, ne metuas te obſtringere debito aliquoruli æris alieni. Me verò priuatim, & publicè, re quoq; & ſtudio omni inchoato operi nunquam exiſtmes deſuturum. Itaq; diuinis quaſitis auſpicijs rem tibi propoſitam animo, ingenti aggredere ſpiritu. Dimidiū facti qui benè capit habet. Vale Rauennę jv. kal. Decembris 1494;

Multo maiora præſtitit in curandis rebus noſtris Ferrarienſibus; cum ibi Prioratum gereret, translatis ſedibus ſuburbanis Diuo Lazaro nuncupatis, vbi inter ſummas egeſtates, & anguſtias diū victitauerit maiores ſibi ſolis, ad ciuicas Diui Præcurſoris; in cuius Eccleſię fundatione primum ipſe lapidem poſuit. Sed actionis egregię prodantur circumſtantię ab eo deſcriptę Epistoła 130. ad Franciſcum Caſtellum; Æternū ſalue vir excellenti virtute, atq; doctrina Franciſce. Quantum mihi hæreat animo Diui Baptiſtę inchoata Baſilica non poſſum tuę claritudini ſatis exprimere. Quoquo me verto ea fabrica ſe mihi offert, & vitam à te, primumq; ſpiritum implorare videtur, quippe qui iſta dignata tua pietate te patrocinatorem; aut patronum operis promptiſſimè conſtituiſti. Sic quoq; nouo miroq; gaudio compleor ſemper, quoties ſacrū, & iucundiſſimum illum recolodiem, quo primus lapis ſacratus eſt, fundamentiſq; iniectus ritu ſolemnis Clementiſſimo Hercule Duce rei auctore non modo aſtante, ſed oneroſo lapidi curuus, & anhellus vna cum duobus Episcopis me quoq; ſpecioliſſimas manus apponente, quanto ſenex ille nixu penitus poterat. Taceo quo affectu; qua religione; qua fide, atq; feruore id munus expleuit. Latentiſſimus ſingula ipſe vidisti. Quę ſancta, & magnifica opera iſto in principe optimo, & excellentiſſimo tuo eo ſunt admirabiliora, Franciſce, quo rarus eſt inter principes hodie, qui excellentiam animi ſui, & mentis, pietatem, atque conſtantiam ita quidem oſtendat, atque declaret. Numerandum eſt enim merito per omnem rem ſacram, ceremonias, cultumq; diuinum cum vate quodam, & Regum Sanctiſſimo Dauid, aut verò cum Conſtantino, Arcadio, Honorio, aut Theodoſio Chriſtianiſſimis Imperatoribus, atq; piſſimis. Tametsi verò incęptis fabricis ad alias familias moderandas traductus fuerit, ſuperueniensque

dies varios interijceret obices; non ideo tamen sedulitatem deposuit curationis, qua cohortationibus, qua consilio, qua ope, vt videre est in Epistolis ad Desiderium datis. Quamuis verò tam clara, tamque euidencia extiterint prænarrata grandis animi, ardentisque sedulitatis monumenta; nil tamen adeo clarè splenduit, atque Fesulanæ Abbatia reparatio verè mirabilis, in qua Magnifico Cosimo Mediceo vetere expendente ad septuaginta millia aureorum sunt impensa, quæue inter excelsas, & lautas consurgit moles regio propè sumptu exstructas, Philippo Brunellesco Florentino Architectore, Philippo, inquam, illo Architectorum Coripheo, cuius prodigiosum ingenium super antiquos quoscunque, ac moderniores vnus Tholus, seu testudo maioris templi Florentini æternum extollit. Fuerat quidem Fesulanum cœnobium nostris vnitum de Anno 1439. Eugenio Quarto sacris principante, verum eo deuenerat temporum, atq; gubernantium Monachorum iniuria, vt funditus penè non modo collapsus, sed euersus videretur. Quare cum suasionibus Timothæi Maphæi Cosmus ille magnus, misericordia motus infelicis incolatus pijssimorum Canonicorum, manum admouisset, non tam ad illud instaurandum, & reparandum, quam ad de nouo formandum, & in elegantiores formas excitandum; vnus Mattheus Abbas fabricæ præfectus est, id magno volente, curanteue ædificatore. Præstat ipsummet audire rem hanc narrantem, atque sub sequentia candidè, ac confidenter rogantem in Epistola 83. ad Laurentium Medicum. Quod tu, Laurenti Charissime, atque magnanime, fortasse vix cogitas, omnes, qui in Fesulanum ad nos diuertunt inspecturi Monasterium omni opere clarum, inuentibusque mirabile; cum partiunculas illas, templi frontem scilicet, & subsellia fratrum, quæ Chorus appellantur, nonnullaque alia minora conspiciunt inabsoluta senescere, relictaque iacere; conuersi ad te suspirant, tibi que animum ad hæc perficienda diuinitus dari, vt datæ sunt diuinitus vires, precari non desinunt. Ego verò, qui templo, ædibusque surgentibus operam, curam, intentionemque etiam non exiguam præses adhibui, charusque ex mea hac diligentia tuis progenitoribus extiti, & qui mecum sub his testis Concanonici Christo famulantur, & militant, quantum felicem hunc diem, quo beneficam tuam manum apponas operi, peroptemus, nullis plane verbis satis indicere possum. Vincit enim hic ardor, qui decorem domus Dei, & locum habitationis gloriæ eius tantopere cupit, ac diligit eloquium meum omne, atque sermonem. Taceo Ordinem vniuersum nostrum, omni præsertim Italia diffusum, & Deo miserante, numero virtutibusque niteniem, cuius vel ibi aliqua ratio habenda etiam est, cum tui peculiarius simus

omnes

omnes, & quantum fictilia, & moribunda vascula possumus tua pro salute, quæ vna omnium est & conciuium tuorum, & nostra, precibus, gemitibus, votis, meritorumq; suppetijs Cælum pulsamus. Nullæ hinc, atq; hinc literæ, quibus non queratur, num perficiendi operis tibi insideat animus. Quod si cæperis velle, atq; ita equidem velle, vt incipias agere, non solum nobis, qui tecum Florentiæ degimus, sed singulis, qui fermè omnem, vt diximus, Italiam complent, nostris te confratribus, dum stabit Regularis hæc nostra Religio excolendum, memorandumq; præstabis; tantus est vniuersorum delubri huius amor, & vt absoluator auiditas. Quibus planè rebus versatis sæpè mecum, atq; libratis, consilioq; eorum maximè adhibito, qui chari tibi sunt, tuaq; pro dignitate, & laude vel animas obiectarent; statui quidem mihi te, Laurenti insignis, atq; magnamine, multa alia, atq; diuersa cogitantem, Rei præterea publicæ tuæ perpetuo consulentem & cælestis prouidentiae dono felici omnium commodo primatum agentem; ad nos etiam tanquam ad præclaram aliquam suam laudem, ac sempiternam in Cœlo mercedem reuocare, atq; conuertere, qui inchoatum à paterno tuo auo, deinde à Petro genitore destitutum nunquam opus, nec prorsus ipse destituas, eorum virtutum omnium, atq; opum hæres non modo pulcherrimus, & nobilissimus, sed tantæ præterea felicitatis, & nominis, vt maiora, quam illi ipsi vnquam, tu facile possis. Qui auitam virtutem omnem, fortunas, atq; potentiam seruasti non solum, ac tenuisti, sed, afflante tibi Christo, tam longe, latèq; extendisti, ac dilatasti, vt nemo iam videat, quo te sublimius tua virtus possit attollere, & illustrius collocare. Ingēs animus, ac sapientissimus tuus effloruit in vtraq; fortuna admirabilis, atq; conspicuus, omniumq; vocibus nobilitatus. Quid, Laurenti, per Deum, tu virium, tu ingenij, tu fortitudinis declarasti, cum furentem illam, fragoremq; tonantem & innocentissimi tui sanguinis, & generosi spiritus necem, extremaq; nefanda exhanellantem modo cedens, modo repugnans incredibili constantia, dexteritate, prudentiaq; tua sub iugum traxisti, & tanquam manibus post terga reuinctam in triumphum duxisti? Quæ tandem cum grassari violentius vltra non posset, benigno te vultu conspexit vel inuita. Quam certè fortunam, non vt insanus omnium furor, vel omnipotentem, vel diuinam appellabo; sed, in quo Peripatetici nostri Catholici rectè conueniunt, vim quandam, & flatum; vnde, aut quomodo fiat, ignotum. Hanc contra assistentem tibi Deum, proximèq; tuentem habuisti, illi te conciliante virtute, sanctorumq; gemitibus, qui fidentes illi, atq; clamantes nouit exaudire, de angustijs eripere, atq; saluare, vt inde elucescat vox illa lætissima Pauli, vt castigati, & mortificati, & quasi morientes, & ecce viuimus; manasseq; & videatur comicius etiam ille versiculus, Qui per virtutem peritat, non interit. Tu itaq; protectus diuinitus, atq; seruatus vna,

& immortalitatis gloriam tibi propagasti, & incolumitatem patriæ, quietisq; dulcedinem attulisti. Quæ cum flos Italiæ iure nuncupetur, & exeret, sic fausto, cælestiq; dono te suum alumnum insignem, charissimasq; delicias perperit, cuius auspicio sapientia, virtute mirabili felix degeret, atq; regnaret, quod semper est assecutura facillimè, si quandiù tibi vita supererit, quibus cœpisti itineribus gradiere, & te non cura modo, sed procuratio, atq; anxietas tuendæ, illius, atq; ornandæ semper incenderit, pro qua dedisti hætenus, & opes, & sanguinem, & ob cuius ceruicibus bellorum pericula plerumq; propulsasti, qui & imperium auxisti, & Tuscum nomen ad barbaras vsq; & remotissimas gentes extendisti. Tibi Serenissimi Reges, tibi Respublicæ potentissimæ, tibi Sultanus grandis, tibi formidatus omnibus Turcarum Imperator mittunt & Legatos, & munera. Te Romanus Pater, Terrestris Deus, & mortale numen acceptissimum, & perdilectum veluti filium salutare ac beatissimo complexus est sinu, complexi pileati Patres, qui tuum filium adhuc impuberem, & primis literarum institutis, ac sanctis moribus sub pedagogo coalescentem Cardinei culminis numero adiungere ultra mores, & leges non dubitarunt. Tu lucrosæ Ciuitati vbiq; ferè gentium, atq; locorum comercia tutissima, & mercaturam coaptasti, vt cæteris fermè Italis vrbibus tua ista (dicam, vt audio) & numatior sit, & omni cultu, & affluentia rerum vberior. At verò famam, atq; pecuniam, si quando incidit, vel consilio, vel opibus ingentibus tuis patria pierate aut leuasti, aut propulisti, atq; ista, vt reliquæ sæpè Italiæ oræ, tractusq; famelici in Florentinum agrum, quod mirum, sed ita sanè res est, ad lanificium, effossiones, cementationes, scrobationes, ligationes, reliquaq; onera sordida, ac despiciatissima, ceu ad beatas olim promissionis glebas confugerint. Sed qualis ego, aut quantus tuarum laudum campum vsurpo, qui ab illo eloquentiæ, atq; doctrinæ nitore longè equidem absūm, qui explicandæ conuenit rei? cui neque huius negotij in præsens est vlllo modo propositum? cum ad incitandum te magis, ac permouendum, mea tota annitatur, ac glisit oratio? quam vt exaudias, Laurenti benefice inuocatum supplex te venio, chortor, adiuro. Neque enim alium præter te incolumem hæc fabrica habet, quem citra iniuriam possit rogare. Ex te pendet tota, tuoq; genere sui auctore, vtq; per illos in tantam admirationem, et decus; per te æquè hereditario quodam iure accipiat postremam dignitatem, leuigationem, et manum. Negotium exigui sanè temporis, paruiq; sumptus, at speciosissimum, at necessarium, at pium, at sanctum planèq; et omnibus gratum, his maximè, qui tam pio, inflammatoq; studio opus cæpere, Maioribus tuis illustribus, nisi tam humanis exuti, vt superstitiose in poetarum fabulis est, lætheo amne libato humana dememinere. Sed absit à nobis, et ab salutari, sanctaq; fide somniatus hic gurges, obliuionem

uionem, ac noctem offundens, atq; inuoluens profectis à nobis. Perniciosa hæc infidelitas est ratione vacans, & mente, sacrifq; repugnans literis, præclarifq; & multis sanctorum exemplis, ac visis. Sed quod ad te attinet dabit ista res in primis immensum tibi ac sempiternum præmium apud illum, Laurenti, illum, inquam qui pro his caducis, paruisq; muneribus spondet munus æternum. Dabit & inter mortales, quibus omnibus magis, quam nobis ipsis, nati sumus, tibi laudem, & gratiam, qua nulla honestior, nulla communior, nulla dulcior, nullaq; & diuturnior. Pecunia signa, toreumata, purpura, gemmæ, ambitiosus victus, & prodigus, equorum strata, multitudo puerorum, omnia uix diurna, quin effugiunt uelut umbra. At operum magnificentia, sacrorum maximè, & publicorum, æternitatem quandam emulatur, uel monumentis literarum illustrata, uel quod ut permanere huiusmodi talia diutissimè possint, uim habent, atq; naturam; cumq; ea ipsa senuerint, religione precipua cum excolantur, quod uicinitatem habere cum Deo uidentur, quæ longissimè perstant: cum lapsa corruerint, misericordiam, & pietatem etiam ab hostibus sentiant. Sanè itaq; quæcunq; ad magnum illud sacrificium transtuleris, cælestiq; arca condideris, ea sola Laurenti, & tua, & tibi propria erunt, neq; cum ijs uaria, insolensq; fortuna communicabit unquam, sed neque ulla temerabit inuidia. Cogita tu, omnium prudentissime, quantum ex hoc maiores tui, Mediceæ familiæ reliquerunt honoris, & nominis, quantus odor religionis, & pietatis, omnium impleuit aures, atq; intuitus, & ad deuotionem animos incitauit: Vestes, & gemmas; seruos, ministros, ancillas, cæteraq; id genus nemo curat, nemo commemorat, nemo & prædicat, quoniam utiq; danda fortunæ sunt ista. Ædificiorum verò sumptus, & sacrarum ædium ornatus, quoniam virtutis sunt opera, quisq; non ciuis modo, sed peregrinus, non Italus noster, sed barbarus quoq; obstupescit, nec urbem præterit, nisi prius collustratis tantis operibus, tamq; magnificis, atq; sublimibus. Hæc quærentur studiosè, hæc visitantur cupidè, hæc obstupescunt quotidie omnigenæ gentes, & populi. Hinc per omnium ora Cosmi nomen, & Petri genitoris vagatur, & volitat, & emortui adhuc versantur in luce celebrati omnium linguis, & literis. Quæso quo zelo incedebatur Cosmus idem noster iam senex, accensusq; præfagiens, cum Fesulanum, quo de nunc agimus, opus construeretur, qui nos exuscitans frequenter aiebat. Euge fratres instate strenuè operi, satagite, manus ducite, ad vesperum inclinatur, & prope rat dies, festinatq; & subit occasus. Et tuum genitorem eo tempore dixisse memini, quantum vestro pecuniarum impendimus operi, tantum extra petulantiam, ludumq; fortunæ nobis in lucrum concedit. His inpensis aluntur artifices, sustentantur inopes, cohonestatur patria, & religiosè colitur Deus. Te idem sensisse, atq; optasse iam dudum facile credimus,

mus imò confidimus, magnanimè Laurenti, ac pientissimè. Sed tempora quandoq; vidimus, & occasionem tuo voto defuisse. Nunc verò cum arrideat tibi summa prosperitas, teq; eò dignitatis, & loci prouexerit non casus aliquis, sed maxima tua, & admirabilis uirtus, ut honoribus, potentia, opibus nulla recordatione maioribus ornatus sis, ac cumulus, aggredere, ac perfice prospero sydere, ac benefactore Iesu Christo fauente nostram hanc, quam te rogauimus, fabricam. Quod ut queas efficere, ardentè omnes vitam tibi, incolumitatemq; precabimur. Vale Tuscæ gloriæ splendor, & Pater, tuosq; supplices audi. Ex Abbatia Fesulana tuæ nonis septembribus. Atq; hoc pacto pijsimus Pater vrgebat id negotium. Lubuit autem longam epistolam ad finem vsq; contexere, vt quantus esset animus eius, quantusq; ardor appareat in integrum, qui tot modis, tantaq; cum castæ facundiæ, atq; religiosæ vbertate rem obtinere satagebat. Quid de ipsa vira voce aculeata, grandi, potenti, melliflua augurandum est? Discant nepotes publica agere, & pertractare Dei, Religionisq; negotia, et ornamenta. Profectò tantus valuit apud inclytam gentem potentissimosq; illos Proceres, Cosinum, Petrum, Laurentium, atq; alios Mediceos, tantaq; florunt auctoritate per castigatam eloquentiam, per ciuilem religiosamq; prudentiam, ac per certam sanctitatis opinionem comparata, quanta vnquam quiuus alius vsquam gentium viguisse legatur. Pro immensa rerum faragine tantam auctoritatem adamusim suadente, sat erit id vnum recensuisse; Ioannem Mediceum prælaudati Laurentij filium ex eius manibus Cardinea insignia in eodem Fesulano recepisse. Cum enim puer ad sacrum illum Senatam assumptus fuerit ab Innocentio Octauo Pontifice hac vna explicita conditione, ne palam insignibus vteretur, aut se vt Cardinalis haberet nisi triennio expleto ad augendam ætatem; maturata die, Laurentius parens, sacram illam solemnitatem per Matthæi manus absoluendam decreuit. Tantæ rei, tamq; singularis nobis ipsemet narrator accedat Epiçtola 108. ad Archangelum. Verum me dormientem exciuit res modo, quam (vt puto) tu libenter, Archangele, sis auditurus, qui non paruam uitæ partem egisti Fesulis, et inclytam Mediceorum familiam excoluisti, illis propè vernaculus, semperq; charissimus. Res planè hæc est, vt tibi aliquanto innotescat, quæ sunt apud nos acta, quo die Ioannes Medices Laurentij magni filius Cardinalatus recepit insignia; cuius rei ordinem mysteria, plausus, publicam lætitiã, liberalem impensam, lauta, ambitiosaq; conuiuia enumerare, atq; describere facundissimi oratoris, vel Historici opus vtiq; sit. Sed grandiloquo æquè Poetæ res tanta conuenerit. Ego ingenuè fateor, me à tanto facinore vinci, qui etiam si velim, neq; rei illustrandæ satis possem operæ, temporisq; nauare, sacris quadragesimæ sanctæ mysterijs in aliud me reuocantibus. Verum enimvero in breuiarium quoddam

dam potiora stringam, ne palatum incassum tibi exacuerim. Cum Itaq; Ioannes hic Medices quintumdecimum ætatis annum tantum agens Cardinalis declaratus est, tum Pontifex, & Sacri Patres voluerunt impuberem illum tanti Ordinis administratione, insignibusq; ad triennium vsq; carere: quo tantisper & moribus, & doct̄inis coalesceret, atq; proficeret, & virtute, ac sapientia mactus, tanto fastigio, tantarumq; rerum susceptione dignus euaderet. Venit (Deo illum seruante) optatus hic dies, plenitudoq; triennij. Suscepturus itaq; hæc ornamenta, quæ diximus, Palium scilicet, Biretum, ardentem Pileum, desponsationis Annulum, pridie quæ talibus initiaretur, ad nos post meridiem Fesulas conscendit paruo suorum admodum comitatu, & humili, ac simplici cultu: postridiè affuit manè Ioannes Picus Mirādula noster, & Iacobus Saluiatus Cardinalis Sororius, Stroza notarius, cum quibus hora diei circiter sexta de cubiculo egressus sacer adolescens templum intravit. Vbi primum in Virginis laudem (Sabbatum enim erat) dies Virgini vetere Religione dicatus, ritu, cantuq; solemniter agi cepit ea res sacra, quam vulgo dicimus Missam; in qua, cum prius sacrosanctū ego Domini corpus, sanguinemq; libassem; tum ille ante aram in genua flexus concommunicauit singulari humilitate, & quantum agnosci poterat, deuota quidem mente, & erecta semper in Deum. Peracta re sacra vestimenta mox à me quoq; sunt benedicta: postea verò sublata manu Bullam, Breueq; Pontificis maximi tenens, illum hunc in modum affatus equidem sum. Quod tibi, Ecclesiæ Sanctę Dei, Patriæ, Generiq; tuo felix salutareq; sit, hodie, Ioannes Medices, decursum est triennium Cardinalatui tuo per hanc Bullam, breueq; præfixum. Legant, qui volunt. Seruata sunt omnia, de quibus tu Simeon publicam tabellam, testimoniumq; conficito. Subinde pallio à me indutus est ita precante, Induat te Deus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Biretum deniq; Galerum, Annulumq; porrexi his rursum cum verbis. Hæc sunt decora dignitatis sublimis tuæ à Sede Apostolica tibi tradita, atq; concessa, quibus quandiu vixeris, ad Dei laudem, tuiq; salutem vtinam semper vtare. Quibus ita peractis Hymnum, Veni creator spiritus, canoris vocibus ante aram fratres cecinere. Postremo quantam Cardinalis singulus potest Indulgentiam elargitus est astantibus, & eandem visitantibus altare eodem die quot annis, redijt nobiscum in domum. Paulo post prandium Petrus frater cum paucis en affuit delatus sonipede miræ ferocitatis, ac magnitudinis, auratis bracteis qua; fulgente. A porta interea Sancti Galli, qua itur Fesulas, tanta effusa equitum, ac peditum manus, vt plena vndiq; via nulli contra in urbem eunti transitum cederet. Quæ omnis multitudo sistere iussa est ad Munionis pontem, nec datum vlli quidem cis pontem, amnemq; transiere. At verò rebus cæteris ex constituto dispositis, descendit
ille

ille cum fratre, traiectoq; flumine exceptus est medius inter Pontifices, Prothonotarios, ac alios Prælatos, ac primiores vr̄bis Ciues, & ambitiosissima pompa deductus in vr̄bem per viam maiorem, quæ ad ædes ducit suas. Qui cum peruenisset ad Virginis Nunciatę Basilicam, aula descendens, ad illius humiliter se constravit aram pro se ornans, voce summissa. Inde ad Diuę Riparatę templum profectus pari modo sic est opem, gratiamq; precatus. Deniq; in lares se recepit, quos habitat suos. Vbi fermè tota in vnum conspecta est Ciuitas, ita frequens vt non viam modo, sed fenestras, & tecta ipsa vix caperent prospectantes. In sequentem uerò noctem iuges in plateis, inq; turribus, & pinnis ignes collucentes illustrarunt ueluti diem, & conclamantium vocibus, omnifarijsq; tinnitibus, atq; crepitibus æther semper insonuit, vt obliti sint homines somnos hac tanta lætitia, inspectumq; sit quanti faciat Reipublicę seruatorem, & columen gratissima ciuitas. Hęc dixisse ex tempore sit mihi satis, seriem alius copiosius, ornatiusq; conscripserit. Vale, atq; ora, ut ista sint fausta. Fefulis Pridie Idus maias. Quanta verò aterui Numinis assistentia solemnitas tanta actitata fuerit, vel exitus ipse optimè commonstravit, cum idem postea Cardinalis florente adhuc iuuenta ad summum apostolatus apicem euectus fuerit, Leoq; Decimus nuncupatus, Leo inquam, ille, cuius memoria per hominum ora æuo interminabili gloriosa triumphabit, Musarum Mœcenas, Viuentiumq; delitię. Atq; in id etiam innotuit magni Laurentij prudentia, & pietas, quin in maxima tot Prælatorum, Episcoporumq; ac Cardinalis ipsius Saluiati vbertate, promptaq; ad manum præsentia vnum Matthæum vix Abbatem Regularis familię ad tantum opus, tamq; insignè peragendum elegerit. Hoc etiam ex capite ortum ducit auctoritas illa, qua Aloysij Antillæ clarissimi exulis regressum in Patria ab Mantuana Ciuitate exorauit, & obtinuit tam apud Laurentium, quam apud octouiros, quamuis negotium omninò difficile, ac penitus insuperabile ab amicis ipsis iudicaretur, quod Roberto Annetellâ eius genitore vna cum Palante Stroza in dire factionis multam pulso Florentia, non adhuc deseruescerent, vel rerum memorię, vel iniuriarum illatarum, passarumq; spiritus. Præstat videre de hac re epistolam 81. ad Laurentium & 167. cum sequentibus ad eundem Antillam. Quid verò mirum beneuolentiam sibi tam clarę gentis conciliafse, quando vna eius uirtus inter paucas Christiani Orbis notissima à primis usque prædicationis diebus testimonia acquisierat non è publica modo, atq; vniformi populorum acclamatione, & concursu, sed ab probatoribus quibusq; atq; doctioribus? Vix dum sacro diademate caput ornauerat magnus ille Pontifex Sixtus Quartus de Ruere, cum homo Ligur mentem altam dirigens ad Sanctimonialis regionis illius, & cohęrentis insubrię, adq; Genueses præsertim reformandas, quarum status patulas vias perditionis instrauerat;

strauerat; tantam prouinciam, tamq; laboriosam, tali tempore dubiam, implicitam vni Bosso commendatam voluit. Subijt ille, mærens, sed volens, sarcinam, atq; multo portauit euentu. Res ab ipsomet expeditius excipietur Epistola 87. ad Augustinum. Quod ego semper optaui, qui Genuensem patriam istam singulari pietate, atq; constantia sum profecutus, tuis literis audio fieri Augustine venerabilis, atq; charissime. Ciues scilicet istos ardentè curare, atq; moliri, vt tandem Monialibus suis istis minus honestè, minusq; sobriè, ac religiosè versantibus modus adhibeatur, adhibereq; iam ceperint. Dignam rem profectò eorum ipsorum amplitudine, & dignitate, & quæ præfertim Deum immortalem hac vna causa fœda, atq; terribissima sæpè lacessitum, nunc sibi concilient, & abstergant è frontibus ignominiam veterem illam, quæ passim peruagatur, & volitat grauis, & fordida per Italiam non modo totam, sed per omnigenas nationes, & gentes, ad quas Genuensium nomen peruenit aliquando, ac penetrauit. Ego quo tempore Sixtus creatus est Pontifex Maximus, quantam ista in re nauauerim diligentiam, & operam, quantum exudauerim, quantum dimicauerim, quantum deniq; ad discrimen vsq; famæ, & vitæ contenderim, potes tu satis meminisse. Possunt & clarissimi illi ciues, & optimi, ac Patriæ Patres, qui concionibus nostris, quas crebras tum priuatas, tum publicas habuimus, vel interfuere, vel præfuere selecti nobiscum simul ad opus, si quis eorum adhuc superest viuens. Quæ planè res Christo propitio, & magistratibus suffragantibus omnibus eo tum loci peruasit, atq; ijs fuit vallata, & constituta præsidijs, vt qui desiderabatur, exitum prorsus foret habitura, nisi vrbs tunc præsidens alienatus magna vi munerum, quod maximum esse solet ad omne scelus incitamentum, à nobis turpiter defecisset, captaq; omnia perturbasset, & quæ erant iam acta sanctissimè, auarus ille, atq; infidus euertisset. Verum quod scribis modo concordi, publicoq; decreto quæsitum, simulq; definitum omnibus, atq; propositum, ne puellæ videlicet ea ipsa in monasteria vlllo modo amplius excipi possint; videtur mihi sanè optimus modus, optima ratio, ac paruo strepitu in lucem emersura, quæ salutaris, ac sancta diuturnitatem vtinam capiat; quæ sperari, vt mihi videtur, facillimè poterit, adiuncta ciuibus ipsis spe ista Lucelli, vt emigrantium dotes, vel earum quota redeat ad progenitores, & proximos. Addunt æquè fœminis istis magnæ opes, & ingerunt fomenta libidinum, ambitionis, deliciarum, & sumptuum, quibus si vel ex parte caruerint, in his fortasse frigescet ardens, & petulca luxuries. Tu verò etiam fidelis Christi minister, & Præco pro tui Domini Saluatoris honore, pro quo vitam hæcenus, & sanguinem exposuisti, pro animarum zelo, quas cælesti verbo pauisti, pro amplissimæ præterea, atq; inclytæ, tantæq; vrbs ornamento salutari, laudeq; perpetua, & maxima, tum cohortando, tum concludendo, tum

do, tum inflammando, ac quicquid in te est ingenij, auctoritatis, & virium impendendo, rem adiua. Quod absens ipse orationibus, & gemitibus agam. Vale, Fèfulis x. Augusti Quamuis autem vltimam manum, absolutamq; perfectionis coronidem negotio perquam difficili haud imposuerit ex causa alienati munere Prætoris; non magno animarum lucro tentata moles est, & beneficia plurima vndiq; sunt ingesta, se paulatim insinuante veritate, sensim irrepente sanctimonia in cordibus plurimarum pridem disciplinam respicientium: & quod infectum remansit penes vniuersitatem, egregiè elaboratum fuit in singularibus complurimis excitante præsertim mentes Deo per aculeata verba, perq; sanctissimos præconis sui mores, ac per vitæ inculpatissimæ normam. Quam verò instructè factus esset ad huiusmodi aggrediendum, perficiendumue opus, tam natura, quam studio nella nunc, nunc ignes effunden tibus, & eliquantibus; clarè innotescit ex ijs, quæ Epistola tertia scripsit ad Isotam Nogarolam Virginem Christi eruditam: & deuotissimam, parcè de, cautèq; versando Sanctis etià cum viris ad violantem Seraphicam Cæsænæ Epistola 100. ad Cassandram Fidelem, ne deficiat animo per diutinam valetudinem Epistola 232. ad Antoniam Regiensis Epistola 131. de meditato monasterio, deque varijs ornamentis, quibus initianda sit prius: ad Margaritam Mantuanam Epistola 226. de illius singulari ingenio, memoria, & doctrina: ac demum perquam sublimiter ad Paulinam, de feruenti deuotione ad Deum habenda; & quantis aquiritur modis, quamq; etiam amittitur facilè, nisi inuigiletur. Nauatam egregiè operam Sixtus factis commendaturus, ac verbo, semel iterum, atq; tertio Episcopalem eminentiam præcipuarum Ciuitatum obtulit, suavitq; ardentem relucantem, & quietem religiosam compræcanti acceptionem. Preualuere tamen summæ preces, humilitatisq; sinceriter professæ gemitus Pontificio sensui, qui virum Ordini suo, Ecclesiæq; vniuersæ proficuum, atq; frugiferum, & dignitates reuuentem permisit viuere sibi: Huiusmodi terrenarum rerum despicientia, mentisq; ab dignitatibus abalienatio constantiam impertiebat, alacritatemq; christiana libertate dignam, nunquam errores prætereuntem à quocunq; commissos, si vel in patens, communcq; vergerent scandalum, aut si præiudicium inferrent Ecclesiasticæ libertati. Sale tamen discretissimi iudicij, verborumq; obnubilata proprietate, atq; acrimonia, sic condiebat quæ diceret; vt medicamentum videretur propinare ab ægrotante nullo, nisi insaniente, aut frenetico reiciendum. Sanciuerat decreto Innocentius Octauus Summus Pontifex Religiosos quosq; cuiusuis Instituti portionem quandam annuorum prouentuum debere Clericis persoluere cameralibus, quas Annatas vocant, maximo quidem cum Religionum, Claustralium præsertim præiudicio, & detrimento. Aduersus huiusmodi legem insurrexit Matthæus acer-

acerrimè , obstrictoq; calamo facer obiurgator grauitè inuexit in rem durissimam . Hinc Pontificem ipsum sic inter cætera per literas alloquutus est . Ad tuam iam sedem , Beatissime Pater , veniendo , quam crebrò nos illa per omne tempus , casusq; omnes decimauit ? Quamtoties & tu ipse , Innocenti Sanctissime paruo curriculo ? Qui & imperasti vniones , & gemmas , quibus sponsum tui filij decorabas , per nos solui Venetijs mercatori graui censura coactos ? Nunc verò , Beatissime Pater , ad has nostras tam graues , & miserandas ærumnas intollerabilem , si etiam istam oppressionem addideris contra naturam , moremq; pristinum , ac benignissimum tuum , & misericordiæ pectus super peculiarem Domini gregem trina in Petro tibi voce commissum obduraueris , & cogitata tuorum magis , quam tua perficias ; quid , Supreme Deus , & Optime , nobis superesse iam poterit , nisi postrema desperatio de Sede ista Sublimi , Sanctaq; tua ? Quæ si ad aulicos respicis , quorum multorum cupiditatem , ardoremq; nullæ opes , nullus quæstus , nullumue aurum vnquam extinxit ; iacta est de nobis alea . Periclita mur , exterminamur , extinguimur , radicitusq; delemur . Ascendat clamor , & Cælum illachrymet , donec succurrat , qui nos vocauit post se potentissimus , & misericors Iesus . Ad ambitiosam talium profusionem non Annatæ iam istæ satis esse quidem poterunt , sed neq; si sanguinem , animasq; dederimus . Vtrorumq; fortunam , & conditionem tibi ante oculos statue , Beatissime Pater , illos pingues , illos incrassatos , illos dilatatos , illos & nitidos . Nos autem oues occisionis , & victimas holocausti agnoscat Sanctitas tua ; nobis eo deuenientibus , vt per inopiam rerum , & famem Monasteria sint deserenda , in quibus cælibem vitam professor vixisse conuenerat . Deniq; Beatissime Pater , existimet prudentia maxima tua , terrarum Princeps , atq; populos , charos , gentilesq; nostros graui sine scandalo , & Sedis istius Sacræ tuæ querela tacitè præterituros ; cum suas viderint dotes , eleemosynas , vota , testamenta abire quo nolint , & pompis , lasciujsq; inseruire , atq; ijs ambitiosis impensis superaddi , quas tacemus honestius , quam prosequamur ? Ad diuinas tuas aures non erit fortasse lamenta qui perferat . Difficillimum est enim in summa potestate reperire qui sibi verum dicat , nisi quod dicitur admodum placeat . Sed fabulam tota sumet Italia , & vsq; mulierculæ garrient , & murmurabunt , cum solito cultu , solemniq; seruitio destituti viderint altaria templorum , quæ dotare , & basilicas , quas construxere ; de superfluis eleemosynas pauperibus ex more non porrigi , hospites nullos admitti . Verum quale dedecus , atq; prodigium , cum Sanctimoniales ipsæ Christi tui sponsæ , quæ Abbatis suas habent , Parochiales etiam Ecclesias , & beneficia vnita non pauca , ante suorum ora flebunt mœstissimæ , & eiulabunt ? Quid mendici , atque inualidi cum clausa Xenodochia per Annatas sibi repererint ? Taceant per

Deum homines. Astra ipsa detestabuntur mores istos, & tempora. Quam etenim habeat indignitatem, & quam improbam notam res ista, ego, Beatissime Pater, ultra non dixerim. Hac summa dicendi libertate, hocq; non alligato spiritu Summum Christianorum Principem, ac plures alios allocutus est, ut mirari animi confidentiam non desinam. Et quidem diræ impositio hæc annatarum altiores tentauerat pridem firmare radices, quæ euerfæ fatis, non omninò auulsæ fuerant. Nam cum ad easdem imponendas & Paulus Secundus excitatus fuisset anno Pontificatus sui quinto, causam agente pro Regularibus Optimo, ac Reuerendissimo ex Cardinalibus Bessarione, atq; Sancti Marci, Pontifex ille, alto ut erat animo, destitit cogitata peragere, quia potius utilitati antetulit pietatem, & sui nominis gloriam. Sunt & qui addant (si ita res est) admonitum illum Oraculo cuiuspiam Sanctissimi Viri, triste aliquid ei euenturum, Religiones si opprimeret, & exhauriret, concepti piguisse propositi. In tanto discrimine accedentibus Romam selectis ad hoc negotij cuiusq; Ordinis Patribus, inualuit longè grauius cōtra eos bellum, putante Pontifice illos (ut petierat) habuisse commissæ legitima, publicaq; mandata ad obstringenda Monasteria singula quinden- niales eas fisco Apostolico pēsitare Annatas. Quod cum factum minime es- set, excanduit, cępitq; minari. At Congregati contra iuduxerunt Patres, Ad ea te noluisse, quæ nullo modo possent obstringere; quod quippe sit grauius promittere, & non reddere, quam quidem nunquam promisisse. Nec teneri quemquam vlla vel naturæ, vel gentium lege ad ea, quæ à se fieri non possunt. Ab acutissimis Cameræ Apostolicæ Clericis vrgebantur acer- bius. At Sacrorum Principum, & Reuerendissimorum Cardinalium eis studium, miseratioq; non deerat. Nullum tamen illos maius tuebatur præsidium, quam Italiæ Principum, & Potentatum omnium tantam cupi- ditatem inuisam habentium, suasq; tanto censu spoliari Vrbes, & quæ Templis ipsi sacrauerunt, ad ambitiosam curiam rapi nullo modo ferentium. Profectò à singulis missis ad agendum suis pro Ordinibus nihil omittebatur; sed Matthæus omnibus superior innotescebat repugnans congressibus difficilioribus, comminusq; decertans. Felici demum exitu causam perorauit Sanctissimus patrocinator maxima ex parte. Si quidem cum decretum decursorum temporum emolumenta peteret, & impone- ret futurorum, deleta prima parte, secundæ institerunt, instantq; adhuc inexorabiles exactores. Non minori libertate vsus est cum Theodoro Paleologo Cardinali Montisferrati nuncupato. Is graui quidem iniuria Or- dinem affecerat, nullo sibi competente iure, sed neque culpa lacessitus vl- la, Canonicos nostra de Ecclesia Castelletti armata, & quasi ostili pellens manu. Hoc autem tanto acrius perculerat Congregationis animos, quan- ta ab eminentiore viro proficiscebatur Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardi- nali,

nali, Serenissimo ex Imperatorum sanguine progenito, Marchionis Guilelmi fratre, quiq; nostro olim hospicio, nostroq; contubernio & sepè, & amicè vsus fuerat incredibili charitate, veneratione, cultu profecutus. Eapropter cum ad illum Patres misissent quosdam ex Canonicis graues, & idoneos, qui & amorem, & assuetam compræcarentur gratiam, ac benignitatem, docerentq; Ecclesiam ipsam prorsus Ordinis esse, semperq; fuisse, à fundamentis positam, dicatamq; Regularibus nobis, ac deinceps per omne tempus possessam, curatamq; & postremo ipso Marchione annuente, annexam seu membrum Alexandrino Monasterio, ille vna hac responsione vacuos reiecit, se reliquos inter Cardinales tenues redditus habere, conductam pretio domum habitare: quærenda sibi in Gallia, aut Britania beneficia non ea, cum ea domi haberet, quæ alieni occuparent. Atq; ideo fallacem prætextum sumpsit, subreptitiè, & improbè factam vnionem, quod verum valorem Apostolico compræcatores non expræserint. Receptam igitur iniuriam calamo sic Matthæus obstrinxit apud vtrosq; fratres, vt practicè illud docuerit, Vbi Spiritus Domini, ibi libertas. Sunt eius verba ex plurimis ad eundem Cardinalem, Si nos laceras, te etiam laceras, & quod est grauius, fædas, quem tanta in luce, & gradu collocavit Optimus Deus, vt non possis violare iustitiam, exercere improbitatem, aut indignum aliquid pro libidine gerere, nisi tuo cum sempiterno dedecore, & indelebili calumnia laudis, & nominis, à qua labe teterrima, næuoq; fædissimo magis debet abhorreere dignitas tua; quam ab ipsa profectò morte; cum satius equidem sit mori cum laude, quam vitam cum ignominia ducere. Hinc Purpuratus Pater in veterem gratiam non modo amicam Congregationem admisit, & quam inclementer spoliū tulit, tam clementer restituit; sed etiam cum augmento, & fænore. Est enim in Marchionatu Montisferrati collis, quem incolæ Cretam appellant, & in eo colle ædes posita Virgini Matri, vbi signis, salutaribusq; auxilijs abundat pia sic, atque benefica, vt eo non modo confluant indigenæ, atq; finitimi, sed vndiq; etiam remotissimi populi. Hanc Ordini contulit incolendam, vbi postmodum successu temporis insignis Canonica extracta est, dante Domino cum exultatione prouentuum. Demum in hac parte candidæ libertatis apponere lubet, quod scribit Matthæo Alexandrino Episcopo de exturbata prædicatione popularibus, & questribusq; ludicris. Longè ab officio recessisti tu Pater vrbs, & Pontifex, qui almo Palmarum die pulpitem sanctum exturbari permiseris. Res quidem indigna, & à vero Pastore neque parum aliena, quem non decet ab vberibus agnos pubescentes auellere; nec in Domini agro boui trituranti os infrenare; nisi Euangelio Christi theatrales Diaboli prætulerimus ludos. Non potui non aquiescere his actoribus, ea societas mihi deditissima est, egoq; illi, audio

te di-

te dicere. Est (quæso vir sapiens, & Pontifex sancte) affectus vllus tantus, aut gratia tam dulcis vlla, propter quam quis bonus ab honesto, veritateq; discedat? Nihil porrò minus. In multa luce te Episcopalis dignitas posuit, quæ egregia virtute tuenda tibi est. Quin debes existimare plebem tuam istam à Domino creditam tibi esse, vt illi pabula sancta, non ridendos ludos exhibeas. Pone tibi parumper ante oculos omnium inspectorem Deum, pone virtutem, pone officium; agnosces tu te sapientissimè quantum commiseris. Quod amico ego tibi calamo malui indicare, etiam humiliter, quam in concione latrare, quod à meis moribus tam sit alienum, quam omne teterrimum scelus. Vale, & epistolam libera à charitate profectam, tu quoq; libero animo lege, ac pro me ora. Ab alto huiusmodi ardore in rebus quibuscunq; curandis, absq; tanta hac solertia cumulabantur in eo dignitates Ordinis ad tedium vsq; quas tamen reiiciendas non duceret, tali assumpta cruce ad perfectionis exercitium, qui viuere sibi peroptaret amica delitescens in solitudine contemplator semotus, studijsq; fruens. Quinquies censoream potestatem (quod est Visitatorum munus) gessit: semel, ac iterum, deinq; confirmatus Generalem Ordinis Procuratorem in Romana Curia, cui solidè factus, extraordinariè sæpius delegatus pro temporum, & rerum exigentia adesse cogebatur, beneficium auctoritatem illustris eloquentiæ, bonæq; pridem genitæ, & enutritæ opinionis exercens. Hoc idem gestum est cum Federico Feltrio Urbinarum Duce religiosissimo, itemq; fortissimo. Hic enim cum præcipua religione, ac bonitate remissam Cathedralium Ecclesiarum veterem sanctitatem, & in communi vitam, subq; Præposito vno patre sinceram obedientiam extinctam cogitasset in omnibus suæ ditionis Ciuitatibus in lucem reuocare, & ad pristinum Apostolorum, & sanctissimorum sacerdotum statum excitare, qui primitus tali lege vixerant, Deoq; post habitis curis omnibus sæcularibus militauerant; ad supremam Ordinis Synodum Ferrariæ congregatam datis literis Oratorem delegauit, vrgens qua prece, qua auctoritate vt Canonici nostri paterentur se præfici Pontificali Ecclesiæ Eugubinæ. Atq; vt commodius, otiusq; quod animo conceperat ad exitum perduceret; exposuit se & Episcopi, & Pontificis Maximi assensum impetrasse, conuenisseq; cum Regularibus adhuc Canonicis vt loco cederent seruatibus illi, qui communem vitam, & ritus iuxta nostrorum formam seruare nollisset. Res huiusmodi nulli Principum, nulliq; Rerumpublicarum eo tempore procurata, perspectaue, monuit maximè Patrum animos, in longasq; & dissonas traxit consultationes. Licet enim omni decore plena, summæq; Ecclesiæ vniuersæ utilis appareret, vtpotè quæ repeteret Canonicum Ordinem ad antiqua iura, adq; præteritas sedes, pollicente præsertim Principe alias Ecclesias, aliosq; prouentus

haud

haud dispares eidem reformationi suppositurum ex iam tentata negotiatione; non tamen æqualiter iudicabant omnes ob innumeras emergentes difficultates. Quidam cum ij, quibus sermo in confessu dabatur, verba facere, & de propositione, & de proponente cæpissent; omnes omninò pependerit ab illis intentione mirabili, & effusa lætitia, gratias agentes Deo, qui se tam gratos Serenissimis Principibus manifestaret, tamq; probari communes mores, ritus, ac vitam aperirèt. Verum cum ventum esset ad dicendas sententias, atq; discutienda consilia, in ancipiti per aliquot dies versatum est. Maior enim pars, quæ & iuniorum, atq; ideo numero, & æstu confidentior acceptationem extorquebat, cui summum suffragabatur, alioqui degeneres nepotes se declarandos tot, tantorumq; sanctissimorum Auorum, qui omni conamine Reformationem vrsere, & introducere anteauctis sæculis non minimarum, & inferioris sedis Canoniarum modo, sed præcipuè, ac maximè Cathedralium: præstareq; vni pro innumeris exemplo insistere Beatissimi Aurelij Augustini, cuius Regulam profiterentur, qui Episcopales Canonicos, Cathedraliumq; possessores ad veterem Apostolicum ritum præ alijs adduxerit. Sanior verò pars, quæ & seniorum, temporum conditionibus ad aurariam trutinam reuocatis, contrarium euincebat non exemplo, sed rationibus rerum experientia in Lateranensi Patriarchio confirmatis. Tandem pariformibus suffragijs conclusum fuit, E re Ordinis non esse tantam subire sarcinam voluntariè præferatim, atq; spontaneæ. Demum Bossio demandata responsio literarum est, electusq; cum Ambrosio Mediolanensi Collega Visitatore Orator ad coram gerendas gratias, adq; componendam deuotissimi Principis mentem, quod & Numine fauente ad votum peractum est. Expediit ad Posteritatis documentum hoc loci adtexere in natiuis lineamentis, quæ ipse ad Federicum responsiua adduxerit, tanquam ea quæ repudij rationes continent. Quoniam vero (inquit post multa) quod modo excellentia exigit tua, conditionem habet, atq; naturam, vt fieri minimè possit, aut etiam si fiat, minus quidem sit permanens; hæbescimus animo, cruciatuq; disrumpimur, obtemperare non posse voto sanctissimo tuo. Et ego quoq; vel erubesco, qui tibi notior, & charior esse videor, & ad quem spe potiore Oratorem direxisti tuum. Ecclesiarum etiam Pontificalium, atq; matricum sic hodie est comperta conditio, sic consuetudo firmata, vt ad regularem, & arctam illam, quam nos sequimur vitam, iam coaptari minimè possint. Nos claustrales nostris Institutis, communibusq; decretis solitudine, cellulaq; gaudemus, intenti præclaro legendi, meditandi, orandi; otio; illæ uerò Maiores Ecclesiæ consuetudines, familiaritates, deambulationesq; non respuerunt, sed vltro præueniunt. Nos certis horis silentium non violamus; illæ taciturnitatem nullam didicere. Cum decernuntur supplicationes populares,

pulares, aut rogationes annuæ concelebrantur, nos vrbes non collustramus; sed cathedralis omnis Ecclesia prima est semper in acie, quin & cæteros ductat. Nos curatas Ecclesias inuiti suscipimus, aut ex necessitate si susceperimus, sacramenta intra vicinas domos per sæculares sacerdotes ministrari sanè facimus; Cathedralis verò non vnus modo vicinæ, sed totius populi, atq; diæcesis curatrix vna, atq; præcipua est. Nos cæremonijs admodum castis, collo, oculoq; demisso rem nostram gerimus; in incessu illa, habitu, motu, rituq; omni dispar est nobis. Adde nuptias, quas benedicit, puerperia quæ purificat, Chrisma quo admotos omnes in frontibus signat, & huiusmodi cætera, à quibus propter frequentiam puellarum, & mulierum tanquam à pestifero, mortaliq; periculo sic abhorremus. At verò cum proficiscetur, aut deambulabit Episcopus, cum subiectas visitabit Ecclesias, Monialiumq; Cænobia, quæ omitti non conuenit: an illi non oportebit nos & ministros, & comites fieri? quando nulli præter nos Episcopo, vel Clerici, vel Canonici relictæ erunt? Quæ singula ita aduersantur professioni, & sanctionibus nostris, vt aduersari magis nihil possit omninò. Eugenius Quartus beati nominis, & sempiternæ gloriæ Pontifex in Lateranensi nos Æde reposuit, quippe qui sponse suæ rationem sibi habendam putabat (est enim Constantiniana illa Basilicarum omnium prima, & Magni Patris Episcopalis Sedes, sponsaq; legitima) voluit & illam esse nostri Ordinis caput, & ab ea nos Canonicos Lateranenses nominari perpetuò, & illius dignitatibus, priuilegijsq; potiri. Dum vixit Beatissimus ille nihil Romæ venerabilius nostro Ordine fuit. Sed illo emortuo à Romanis, qui eum nobis locum inuidebant, vix Nicolaus successor tutatus est, quo humanis exempto, à furente immanius populo nos Calixtus seruare non potuit. Profligatos indignè Paulus Secundus iterum in propriam sedem restituit, quo emigrante, iterum pulsus. Persuadere ne etiam tibi potes summa prudentia, summoq; ingenio Princeps, vel Romanum Patrem, vel tuum istum Episcopum hac in re vltro assentiri tibi? Nihil sanè minus credito. Sed tanta est auctoritas tua, tanta apud omnes gratia, & reuerentia nominis, vt negare nesciant, quod præstât inuiti. Eadem mente ciues esse, & clericos omnes existima. Sed cum te desiderabit posteritas, (neque enim diei vnus præsens negotium est) Quid in nos tum animi homines putas habituros. Quis clamor, quis furor, Deus, excitabitur? Quis concursus clamantium vndiq; Facescite colla obliqua, pannosiq; homines: ab itæ nostræ Ecclesiæ, nostrarumq; dignitatum occupatores. Auitis in bonis filij nostri, nepotesq; comuncient: quæ nostra sunt alieni non absumant, foras tandem, foras externi. Nihil exploratius, nihil certius (mihi crede) illustri Federice potest præcaueri. Tu tamen sapientissime hominum ex tua prudentia de rei totius exitu, cogita, atq; delibera, qui nostrum omnium accepisti sententiam.

rentiam. Ego ad paucos apud te fore spero dies, per Picenum Apuliam iter facturum. Tum de tota re plenius. Æternum interim in Christo Iesu vale, felixq; esto Principum decus. Ferrariæ Kal. Iunijs. Qui verò felici cum exitu causam Eugubinam peregit, non item Nicosiensem Pisanam quæuit absoluere, miscente scilicet lætis tristitia, & prosperis aduerta Deo, vt in humilitate auita nõ sibi ipsis confidentes perseuerarent seruuli, quibus vera, legitimaq; habitacula manerent Cælo. Nicosiensis Canonica Diuo Patri Hipponensi nuncupata, dudum ab Hugone Pisano Cypriorum Nicosiensium Episcopo innocentissimo fundata, atq; insignis apud Pisas Ætruscas in valle Calcis, cum in varias calamitates, atq; iacturas ex temporum eorum nequissima conditione decidisset, cum altera sibi annexa Sancti Michaelis de Brancoli intra Lucensem Ciuitatem vnionem depræcata cum Lateranensi Congregatione, ab generali Conuentu assensum obtinuerat, atq; procuratorem in Romana curia ad negotium pertractandum, & perficiendum Gregorium Florentinum Fesulanum Canonicum. Hic vafer ingenio vir calliditatem hipocrisis non satis vsq; tum comperta contegens, vt primum Urbem attigit, artibus improbis rem in deteriora torquens, componensq; ex aliqua interiecta difficultate, superabili tamen, Pontificem vnioni non assentiri, fatiq; sisus super familiæ nobilitate, Monasterium sibi ipsi ab Apostolica Sede nequiter impetrauit. Inexpectatus autem exitus huiusmodi dissidia complurima effudit inter nostros, atq; Nicosianos Canonicos, cum vtriq; fraudati causarentur contra initas conuentiones. Nostri rem ad ima vsq; præcordia sentientes, sub quorum fide videbantur Nicosiani circumuenti, decepti, venundati, ac ferè iugulati; veteratorem, & impostorem ad Generalem Synodum indicta die iuridicè vocauerunt rem ex æquo discussuri. Ille verò sibi conscius, quiq; volens, & lubens defecerat, impetrationi fidens, & iussa neglexit, & accessum declinauit. Quare ex communi suffragio Mathæus tum Abbas Fesulanus, & Angelus Placentinus Visitator ab eadem synodo legantur Oratores ad Laurentium Medicum, vt in clyto viro patrocinium, clientelamue honestissimæ causæ aduersus inuasorem compræcarentur, ac suaderent. Verum & si Laurentius preces exaudierit, pijsimoq; negotio auxilia sponderit; res tamen in deterius versa est ex artificijs aulæ, exq; subministrato aduersantiū quorundã procerū fauore. Sequentes tres Epistolę Bossi rē vniuersam punctim prosequuntur. Prima Epistola est 39. ad Laurentiū Medicem ex persona Patrū Generalis Capituli, Non qualem optauerat sollicitudo, & pietas tua, exitum habuit vnio nobiscum, atque coniunctio Nicosiani Monasterij, Laurentij magnanime, ac pientissime, sed (quod dolenter agnouimus) homini alteri Nicosia facta collatio. In quo fratres illi, qui suo cum Monasterio causa frugis melioris ad nos transitori erant (hæu scelus, heu proditio) & circum-

Lycei Later. Pars Secunda

G

uenti,

uenti, & falsi, & venundati si non verius iugulati nostra sub fide, tuiq; spe à veteratore, & hypocrita isto fuere. Qui si nobiscum esse nequibant, quia Pontifex nollet, vt ille dissimulat, dimittendi tibi ipsis equidem erant, non autem vel istius, vel alterius cuiuspiam, qui liberi erant, sub iugo mittendi. Quod non iuuare, & auxilio illis esse profectò exitit, sed perdere eorum animas, atque maētare. De integritate, deque fide hic agitur nostra, de tua verò, Laurenti, salute, laudeque, & gloria. Quod si res ista processerit, tu cogita virorum sapientissime, & Patriæ splendor, quantum detrimenti nobis sit inectura, & rebus cæteris incorruptis, & illustribus tuis caliginis offusura. Rem ipsam cum gereret, exitum in quem desinebat, nos celauit homo vafer, & callidus, & ad Generalem Synodum nostrum inuitatus venire neglexit. Ea tanta de causa, Laurenti magnanime, misimus ad te Concanonicos venerabiles nostros, atq; probatos Matthæum Veronensem Abbatem isthic Fesulanum, & maximè tuum, & cum eo nostræ Congregationis Visitatorem Angelum Placentinum, acturos tecum de tanti mali, tantq; perturbationis, & scandali aliquo opportuno remedio, quos & audire benignè, & ijs fidem habere sinceram dignetur excellentia præstantissima, & clarissima tua, cui & benefactori, patriq; & Domino nos omnes humiliter commendamus felicem in Domino Iesu te semper optantes, in quo & perpetuum vale. Rauennę nostro in Generali Capitulo Nonis Aprilibus 1490. Secunda est ad eundem Nicosianorum comploratio. Vt olim Ieremias, alijq; Prophetarum nonnulli captiuitatē Hierosolymitani populi durissimè defleuere, & desolationem templi amaro profecuti sunt gemitu, ita modò liceat nobis benignitate, & clementia, Laurenti clarissime, tua apud te deplorare, iniuriam, calamitatem, seruitutem, opprobrium, & vitæ, atq; salutis nostræ postremum exitū, quod non tua, vt credimus, bonitas, sed vulpes fraudulenta illa, cui fisisumus nobis infert, tuæ auctoritati, atq; potentia annixa, & fratris astu, artibusq; suffulta. In tanta prodicione, atq; iniuria tuam imploramus fidem, imploramus conscientiam, imploramus opem, imploramus misericordiam. Solus seruare nos potes, & à tam infanda oppressione vindicare, atq; tueri, qua nulla vnquam audita est vel indignior, vel quidem miserabilior. Vt nulla culpa, nullis commissis, nullis erratis, neq; vlllo sub iudice die nobis dicto, neq; prolatis vllis in nos libellis, nulla deniq; fulgurata sentētia, et Prior ipse priuetur, et Concanonici simul liberi vni homini, qui ad animarum regimen nihil habet idoneum, nulla virtute, nulla doctrina, sed sola malitia præstans omnes homines superat, aut seruire cogantur, aut supplantatore illo regnante excedere domo, aut grauius aliquid experiri. A nobis illi fidem, conscientiamq; mentito vnio nostrorū locorū cum Religione Lateranensi Sacratissima facienda commissa, demandataq; fuerat: et hic sibi ipsi hæc impetrauit:

vtrunq;

utrunq; Ordinem eludens Lateranum, & Nostrum. Et quos de nobis nequit ad parendum sibi vel blandiendo allicere, vel comminando exterrere, criminationibus infectatur, & iurgijs, rabidè ferens nos ad te, Laurentij, confugere. Et custodes rerum nostrarum, ac defensores, prædones insimulat, & excommunicat temeritate, qua fulget inuerecundus, non auctoritate, qua caret iniurius. Ad tantam improbitatem excruciamur, Laurenti, atque disrumpimur, & fellis atque absinthij nostræ plenæ sunt animæ. Dum spirabunt, & viuent nostri sæculi homines, dum loquentur historiæ, & monumenta Tuscarum rerum extabunt; palam tam fordida hæc fiet iniquitas, & in omnium ore tragica ista peruagabitur fabula, ni tua virtute singulari, ac solita bonitate, Laurenti, huic malo grauiissimo occurras protinus, ac medearis. Atqui summi nempe viri, ijdemq; optimi hoc commune cum Deo felicitatis habent, à quo potestatem acceperunt, vt facilè possint malum in bonū cōuertere, & perperam acta corrigere. Excipe itaq; pio, ac patrio sinu supplices, tibiq; prostratas animas nostras, & ad clamorem miserabilem nostrum molescat generosus, & inclytus spiritus tuus. Tolle de medio nostri furentem inter pacificos hominem istum, qui non Pastor, sed Lupus, non reformator, sed inquinator rectius nobis est appellandus. Qui quoniam peccatum suum non agnoscit, sed temerarius magis gliscit in dies; virtutis, & æquitatis, Laurenti, munus est tuæ illum celeriter abigere, atq; propellere, & iugo nos pessimi hominis soluere. Quare perdulces tuos progenitores, qui religiosos semper viros coluere, & æternum sibi nomen per virtutem propagauerunt, per tui ipsius, liberorumq; salutem, & gloriam, per crucem etiam, & sanguinem Christi, in quo redempti singuli sumus, per quicquid denique tibi faustum exoptas, & à Deo prosperum speras, Laurenti inclyte, atq; magnanime; aut nos consocia Lateranensibus Regularibus nostris, aut verò esse permittite, vt antea, nostros, & à violento isto homine liberos. Alioquin te auctore, Laurenti, iacta erit alea de nostra re tota, & Nicosiæ Pisanae extremus, ac funestus subibit interritus. Vale summorum hominum decus, & patriæ columem. Florentiæ sexto Idus Aprilis. Tertia demum est item ad eundem Laurentium ex persona Generalis Rectoris. Ex quo primum perlatum est nobis Nicosianorum Monasteria non quidem ad nos, vt curabas, Laurenti, sed ad fraudatorem, cui mandata res erat, deuenisse, & id non sine illorum seruorum Dei miserabili calamitate, atq; iniuria, nostraq; simul ignominia, atque dedecore; nullus mihi dies (testis est præcordiorum explorator Deus, quod tibi Laurenti non mentior) nullus, inquam, nisi hodiernus iste iucundus arrisit, quo de studio, sinceroq; proposito mentis rectissimæ, atq; optimæ tuæ super isto negotio literas vt optatas, ita gratissimas accepi ab Matthæo nostro isthic Abbate tuo Fesulano, & ab

Angelo Placentino Prouinciali Censore, quos ex Generali Capitulo nostris cum literis ad Senerse balneum vsque, vbi te proluebas, transmisiimus. Factura est opus, Laurenti, dignatio præclarissima, atq; magnanima tua in primis gratissimum Deo. Nobis verò non aliter charum, ac pretiosum, quam lucem ipsam; tua quoq; vel virtute, vel laude dignissimum, qui à præpotente equidem Deo, à quo potestas omnis ad mortales illabatur, eo in loco merito positus es, vt iam non tibi liceat omittere aliquid, vel negligere, quod ad illius maiestatem, & cultum, tuamq; dignitatem, ac veram, & solidâ gloriam spectet, sine censorio morfu, & caliginosa tui clarissimi nominis labe. A quo modo grauissimo magis, quam ab ipsa quidem morte debet abhorrere generosus animus, pius, atq; inclytus tuus, qui hætenus ad pietatem, & magnarum rerum gloria continue deflagrauit, his optimis, atq; sanctissimis progenitoribus fatus, vel institutus, qui per virtutem omnimodam præsertim verò religionem, & pietatem in domicilio Beatorum (sic opinamur) relati sunt, vbi cum Christo felicissimè regnant, perq; ora mortalium dum erunt sæcula cum laude volitabunt. Maximum quippe est & diuinis laudibus proximum, malum in bonum reuocare, atque conuertere. At verò tibi proposita modo, Laurenti occasio sancta, & pulcherrima est, vt suffragante cælesti tibi gratia, immortale possis meritum, simulq; & maximam laudem adipisci facillimè, in quo quid acturus sis expectant fanè in te conuersi quamplurimi. Quod si felicitatem ipse tuam non fefelleris, atq; neglexeris, rei perficiundè impendes quicquid in te est ingenij, facultatis, & virium; Nicosianosq; Religiosos istos tanquam ab interitu ad incolumitatem, & vitam rursus exsuscitabis. Quod vt ardentè, atq; impigrè facias per Iesum Saluatorem supplicamus tibi, Laurenti clementissime, atq; magnanime. Tota de re, menteq; nostra Celsus noster isthuc à nobis proficiscens latius est tecum acturus, quem audiat, atq; exaudiat singularis, & altissima bonitas tua. Æternum iam uale, felixq; in Domino uiue, & nos inter tua gratia dignos enumera, cui patrono, & benefactori præcipuo admirabili fide, ac reuerentia dediti, & in Christo sacraati singuli sumus. Vale iterum heros, & meritò Patriæ Pater. Ferrariæ xjv. kal. Iunij. Tametsi uerò infeliciter perorata fuerit causa Nicosiensis huiusmodi, atq; ideo unione infecta post aliquot annos Iulio Secundo principante Monasterium illud à ceteris mutilatum diuerterit ad Saluatoriensis de Bononia Canonicos: non ita tamen accidit in altera Veneta eque forti, ac vniuersaliore apud Bernardum Iustinianum summæ auctoritatis, & sanctimonix Patritium Venetum. Ab anno iam sextodecimo Serenissima Venetorum Aristocratia Ecclesiarum, piorūq; locorum omnium census sibi vendicauerat: exinde binæ decimæ singulis annis in fiscum conferrendæ iussæ, ac item bimestre quoq; datiarium onus, deq;

rebus

rebus omnibus quantumlibet minimis simul, & tributa, & vectigalia iugiter pensitata. Graues profectò exactiones, & supra quam tempora homines, loca, ferre possent; sed quæ multo grauiore ex adiacentibus circumstantijs redderentur. Si quidem binæ decimæ (etsi ab Apostolico, vt ferebatur, permiffæ) plusquã trium haud dubiè valorem, & rationem excedebant. Nam quibus datum exactionis negotium fuit, Primum Ecclesiasticos ita ledabant, quod frugibus omnibus, etiam quibuscunq; vel minimis, quæ sub decimatione iure venire non solerent, maiora pretia constituebant, quam vendi, commutariq; vlllo iam modo possent. Præterea omnem illam partem, quæ per tributa, atq; dacia in publicum iam cefsisset erarium, iterum decimabant, vt planè res eadem dolosè, improbè, & iniquè bis sub decimatione ueniret. Rursus contra diuina, humanaq; decreta, de redditibus impensas nullas detrahendas censebant, cum tamen sine impensa nullo modo fruges legere, & assequi quisq; utiq; posset. Sed neque tempestates, neq; siccitates, neque pecorum mortes, neq; villarum, tectorumq; ruinas, neq; deflagrationes, neq; vim fluminum, neq; plantationum; insitionum, stercoreationum dispendia excipi patiebantur vlla. Insuper vt primum cępissent arua flauescere, vt vitis botros çdere cogebantur. Ecclesiastici de soluendis decimis vadimonium dare, quod qui per amicitiam, gratiamq; non inueniebat, necesse illi erat pretio emere (ita vadimoniorum inuenta noua mercatura erat, admodumq; lucrosa) alioquin interdicebatur frugibus statim, & datam post breuem temporis moram fiebat indepreçabilis pœna. Vendebantur tandem publica voce præconis, neq; inducij, commodoq; religiosorum hominum ullus erat locus ab improbo ministro, diroq; satellite. Sed neq; tantis malis, ac detrimētis satis plena, satiataq; Respublica, in extremū Cleri exitiū decē uiros ultimo loco decreuerat, quibus huiusmodi onerum aggrauandorum adhuc datum negotium esset, qui uniuersum Ecclesiasticum Ordinem, gradumq; & dignitatem ad suum forum, suaq; subsellia Venetias euocabant, nulla cogitatione adhibita id liceret, necnec, quas euocati distractiones, & rerum detrimenta subirent, quas ipsi euocantes censuras incurrerent. Hij primum Ecclesiasticarum libros rationum, & iura exhibere sibi mulctatos cogebant, ut quotquot uiderent à sextodecimo anno Ecclesiarum prouentus auxisse, rectè, fideliterq; tractasse, hos multa grauiore afficerent, quasi qui rem suam benè agebant, pœna, atq; supplicio digni esse viderentur, commentantes ab inde citra, & insimulantes de impositis decimis, taxis, & quotis erarium fuisse fraudatum, atq; ideo innoxios uexabant, inauditofq; condemnabant, cum esset tamen nemo ita humilis, aaq; sordidus, ita ridiculus, aut certè nefarius, qui ad iudicium si raperetur, inauditus damnaretur, defendi non permetteretur, & si ipse posceret, in iudicio contradictorio non sisteretur. Hoc itaq; pacto

illustrior

illustrior Christi soboles, & peculiarior Domini grex, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis explodebatur inauditus, vexatur, angebatur, spoliabatur, probris, conuictijs, minis, terroribus feruenter afficiebatur, & quos Senatores semper honorauere: eorum tunc ferui dehonestabant, atq; ludificabant. Est per se odiosa semper omnis exactio, cum autem exactioni additur vis, adduntur iniuriæ, adduntur & contumeliæ, cum improbis oportet curuari ministris, & ante hos nudis astare capitibus, congeminatur pœna, augetur supplicium, gliscit offensio. Ad aueruncandas igitur, & auuertendas tantas huiusmodi clades iniurias, & calamitates, vel ad eas declinandas, aut saltem minuendas Ecclesiastica omnis familia per deputatos suos cœtum Paduæ habuit, vbi communibus suffragijs definitum fuit, Legatos aliquot ex Congregatorum numero ad Serenissimum Senatuum destinare, qui iniquam rerum conditionem ob oculos ponerent, complorarentue, Regiam manum deposcentes, opportunumq; remedium compræcantes ab ipsomet Purpuratorum confessu, contestantes religionem, obtestantesq; pietatem singulas per generationes eo in mirabili Principatu probatissimam. Cum verò Matthæus tum Abbas Viridarianus notoria floreret auctoritate dudum sanctissimis artibus apud plerosq; primi ordinis Patres conciliata, impulsus est Petro Baroccio Patauino Episcopo acriter suadente, cæterisq; compræcantibus eosdem Oratores officijs suis per epistolas efficacibus sociare, & præuenire ad corda tanti Senatus suauiter, fortiterq; disponenda. Hoc autem præstitit ille copiosa, pretiosaue epistolari solertia, præsertim verò ardentissima ad laudatum Bernardum Iustinianum compræcatione, qua illum hortatur ad suppetias opportunas, legitimas, necessarias, piæq; Sacris Ordinibus Christi in Senatu ferendas, ad Oratores intento animo exaudiendos, consilio dirigendos, auctoritateq; adiuuandos. Quæ vniuersa, & singula tantipendere ad exitum rei, vt multo adhibito moderamine solutionis, recisq; exactorum iniurijs, & insidijs dignitas sacerdotalis sit fartatecta custodita, paxq; & quies sacris indicta militijs. Hanc eandem quietem, & pacem adnixus est Bossus inducere, serere, fouere, & enutrire in omnium causa grauissima Monastica, quæ tunc temporis summo fragore, ac strepitu ebulliebat conflagentissimè, non multos ante annos abortiuo, verèq; monstruoso partu per ambitum patrem, & humanæ fragilitatis laxitate genita, atq; prognata. Causa hæc non singularem aliquam personam respiciebat, sed binæ Regularis Reipublicæ dignitatem, atq; gradum: contentibus scilicet Monachis in Ecclesia Sancta Dei Primatum Monastico Ordini ex antiquiore origine, seuerioreq; disciplina deberi: contra verò vrgentibus Canonicis Regularibus nostris, Potiorem esse Clericorum huiusmodi sortem, nobilioremq; locum, quorum nunquam interrupta, in-

tercisa

tercisa, refractaq; series à primis primitiuae Ecclesiae exordijs hæreditatem patrum in se ipsis veris, ac legitimis descendentibus deportasset, & transfudisset, Primatum, & ab cæteris quibuscumque prærogatiuam. Ita digladiarium contingebat qua calamo, qua lingua Canonicos, Monachosue. Nec mirum quando legatur quoq; de Apostolis, Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior. Sensus autem, optionesq; pacis, & quietis, quos Matthæus & habebat, & ferebat, colligamus curiosè quidem, sed non absq; profectu ab sequentibus eius Epistolis. Prima est 105. ad Celsum. Quoquo modo iam itura post tantos conflictus res sit, te semper hortabor, & quidem magnopere, venerande, & sapientissime Celse, ab iniuria Monachorum te, quantum quidem potes, abstineas; etiam si qui eorum inemperantius te sanè laeserint. Præstat enim flagitium ferre, quam inferre, vt in Comedijs legisti puer. Meum consilium semper pacis fuit, ac fraternæ in Domino charitatis, eritq; dum viuam. Denique quid est illud, de quo contenditur, lana gallica, an fumus, et aura? & obrobrium victoris, & victi? Mira, & inscrutabilis res. Monastici Patres, nostri etiam, neq; pauci, neq; non præstantissimi, modestissimiq; Canonici communem istam detestantur insaniam: & ecce sibi nescio qua freti turpi temeritate, atq; iactantia vtriq; in commune dedecus, & multorum scandalum, facti pueri anhelamus. Sed rerum ordo sic poscit, qui pulcherrimus & Angelos in Cælo distinguit, & quæ deorsum militat, Ecclesiam Sanctam exornat. Non abnuere, aut negare id equidem possum, quin constent omnia ordine, sintq; inordinata indecora, atq; turpissima, modo hac in parte non grauius detrimentum res profectò religiosa subeat. Minus sæpe malum, vt Aristoteles putat, in rationem boni concedit. Lites quoq; et sapientes gerunt, et sine iniuria ius quæritur inter amicos. Hoc ego velim, hoc ego præcor, hoc & vti-
nam Deus inter nos faxit, vt nullum charitatis dispendium, nullum honestatis, honorisq; periculum faciamus, sed amicè, paceq; incolumi de præfidentia horum duorum Ordinum decernatur, & isto te loco nihil, mi Celse, deterreo, quin tuam exeres manum strenuè, atq; fortissimè: & quæ acutè, & copiosè in causa scripsisti iura firmissima, medio proferas campo, & illorum contra defensiones, præsidiaq; consideres sine felle, vel bili, quem neque aliter puto esse facturum, quippe qui benignus natus es, & per omnem semper ætatem benignè vixisti. Cum Protectore, Seruatoreq; Reuerendisimo nostro ac in re cõmentatus sum multa, per quæ Ordo iste, et æquitas esset cum pace quærenda: & tandem est visum vtriq; de nobis, qui primi in vrbibus Monasteria habuere, primis etiam honoribus habeantur, rei satis fore consultum, in quo laborabit egregiè dignatio sacratissima sui, et tu Celse vt huic opinioni adhæreas equidem probo, qua ad pacem, atq;

ordi-

ordinem simul, qui tenendus inter nos est, nihil planè aptius, atq; facilius video. Quod si hunc in portum navis ista induci non poterit, verebor dum altum tenet, & inter hos æstus enauigat, impacta scopulis naufraget tandem. Quod postremum malum nulla, aut amplius ratio, aut consilium, sed sine remedio pænitentia vendicabit. Quare per virtutem, et sapientiam tuam, per Religionis charitatem te, mi Celse, oro, et obsecro, tuam omnem cogitationem, et operam conferas ad communem honorem, et pacem. Illud impugna, illud contende, illud enitere, vt per Deum Saluatorem pax inter nos sit, Vale Florentiæ Nonis Nouembribus. Hæc erant pacis meditata, hæc quietis instrumenta, quibus non modo se, sed et alios animabat non steriliter, vt ex sequenti colligitur ad eundem Celsum. Tuæ literæ semper magna cum uoluptate à me leguntur, uenerande mi Celse, sed quas ad me dedisti hodie non uoluptate modo, sed exultatione equidem maxima legi; quod eum cum Patribus Monachis modum seruas sanctum quidem, & tua prudentia, atq; virtute dignissimum, quem ad te perscripsi, obtestatus per Deum, tuus vt ita faceret animus. In qua sententia non sum ipse solus, fuit Archangelus cum primatum gereret, est hodie Seuerinus, & ipse Generalis, qui mecum hoc sancto desiderio ardet. Est Esaias Generalis Procurator vir in re sua omni prudentissimus. Sunt & innumeri penè præstantissimi, & modestissimi Patres, qui non in carnis passionibus, sed in cælestibus desiderijs suam gloriam collocarunt; qui & didicerant virtute singulari sua nō bellare, sed pace bella sopire; vbi qui vincitur victor euadit, ea gloriosa, maximaq; victoria, qua vincitur malum in bono, qua & coronati sunt omnes olim martyres Christi ab eo, qui discipiat gentes, vt scriptum est, quæ bella volunt, à qua innanitate plus quam à morte viro bono, & Dei seruo est abhorrendum. Vale. Hinc ad silentium, amicamq; compositionem omnia destinata erant, non vltraq; progrediendum credebatur in dissidio, cum noua ecce oboritur, excitaturq; procella, eo acrius feriens, quo impensitatus aggrediebatur, & præter spem, opinionemue ad extremam vsq; nominis, ac dignitatis internecionem digladiabatur. Adsit Epistola 22 I. ad Gabrielem. Tuo hortatu, Gabriel, vna cum Celso Patre ea consilia legi, quæ pro Monacis aduersus gradum, & dignitatem Ordinis nostri Collegia quædam Consultorum nostri temporis hominum publicauere. De quibus hæc mea sententia fuerit, hos dissertasse multa, cauillatosque fuisse à vero, honestoque aliena. Eorum ludum, qui venales, ac prostitutas sibi compararunt ingenti studio linguas, & qui veluti mimi in scæna, aut gladiatores media arena inducti mercede, non certis, & valentibus, sed irritis, atq; inanibus magno sono veberant ictibus aerem. Qui nescio quam frontem illi habeant, dum aduersus candidam veritatem, & Solis splendorem atras offundunt;

nebulas

immituntq; caliginem, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem, vt de talibus inquit Esaias. Doleo sanè plurimum, & vix inhibeo lachrymas, quod contentio, quæ extincta, vel sopita iam fermè videbatur, nunc tanquam oleo superinfuso in maiores flammæ erumpat; & vterq; forsitan Ordo, si non malè ominor, daturus sit pœnas vanitatis, atq; iactantiæ. Quippe qui nisi proprius nos amor, & ocij, atq; opum stimulare audacia, paci studeremus, & charitati, & disceptationes, ac rixas cum pusillorum scandalo tanquam scelus deuitaremus. Ego enim quibus annis procurationem Generalem Ordinis egi Romæ, vt est tua paternitas memor, paci seruandæ, & fraternitatis dulcedini studui, & perpetuam operam dedi, quod effecere Patres reliqui mecum, qui tum religiosam rem nostram capescebant, & gubernandi fræna regebant, Celsus ipse maximæ, Hieronimus, Raphael, Seuerinus, tuusq; modestissimus germanus Archangelus, qui simul omnes conditionem nullam vnquam repudiauimus, quæ foret honesta, & putaretur Patribus Monachis grata, etiam ad gradus descendentes longè humiliores, quam teneremur. Sed eo tandem defendendi sui causæ, rationesq; excessere, vt nostri diutius homines laturi hanè indignitatem præssis sibi auribus tantopere parum forsitan fiat, exciteturq; tantus liuor vtrinque (habet enim suum quisq; prurientem genuinum) vnde graues inter nos rixæ, contentiones, discordiæq; nascantur, & inter homines sæculi despectus, exhibitatusq; de nobis, & incedamus pudore suffusi, suffurium illud exaudientes, si sal terræ euauerit, in quo iam salietur? & si tenebrofa facta sunt Ecclesiæ lumina, in quo videbunt tandem cæci homines lucem? Adde quantum nobis impendat periculi, atq; ruinæ tam pristinæ gloriæ, quam rerum ipsarum, si incrassati, dilatati, & plenè pasti videamur calcitrare. Qua nos territabat admonitione, dum viueret, plenus pietatis, & fidei, ac Sacrorum pileatorum prudentissimus, atq; sanctissimus Sancti Marci Cardinalis, & Dominus, & qui adhuc viuit eiusdem dignitatis, & præcipuæ laudis Senensis Reuerendissimus, ambo Religiosorum hominum patres, & honorem, cultumq; diuinum mirè zelantes. Ero longiusculus, si das hanc mihi veniam in tanto negotio, Gabriel. Notauit iam plurima istis in consilijs Celsus noster, quæ dixi, quæ partim omninò falsissima, & ei, & pleriq; sunt visa, partim insulsa adeo, ac puerilia, & lectori mediocriter vel erudito admirationem, & stomachum moueant: Quæ si detexerit, atq; reuicerit, Mars ecce hinc, inde Bellona sine ferro togatos Christi ministros, & humilitatis professores cogent in arma, atq; duellum, aliam neutris allaturam victoriam, quam ruborem, & pœnitentiam. Nostras si ipsi discordias vel componere ad vnitatem, vel sopire ad ædificationem, qui discipuli Saluatoris Christi sumus, & in populis vocitari Rabi gloriamur, nō didicerimus, atq; ita vt faciamus; quæ so quis magistros erudiet alius,

eosue curabit? Ego sanè partes nostras iustissimas esse arbitratus sum semper, qui cessi tamen, & honore præueni Monachos tam quidem publico, quam etiam priuato, neq; per me vlla vnquam est orta contentio. Cæterum quid Patres reliqui optimi, & sapientissimi facturi sint nostri, obseruabo neutralis. Puto enim à pluribus esse retundenda, quæ aduersum nos minus dignè, ac minus verè scripta, inuectaq; sunt, qui sobriè, atq; castissimè omnem etiam contumeliam dissimulassent, quæ perpetuis monumentis, & scriptis Ordini non esset iniusta. Durum quippe est perpetuam ungulis, quæ vrit, non scalpere aliquando pruriginem, & dentem in dolore lingua non lambere. Vtrorunq; fuerat frenare principia, finemq; prospicere, didicisse quoq; beato illi Saluatoris Christi obtemperare præcepto, Quicumq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Cui & monitum illud rectissimè consonat, Qui inuitatus ad nuptias fueris, vade, & recumbe in nouissimo loco, vt cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi Amice ascende superius, tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus; quia omnis, qui se exultat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur. Porrò si ex dignitate maiorum, aut accubitu, sessioneq; meliores nos esse putamus, & non magis ex virtute, humilitate præsertim, insanimus, & pueriliter nobis illudimus. Apud Plutarchum in Symposio Septem Sapientum Laconem quendam prudenter fecisse proditum est, qui cum in choro multorum locus sibi à chori magistro vltimus assignaretur, nullo rubore mutatus, iræ permotus, Rectè, inquit, magister egisti, qui partem hanc chori hoc pacto honorasti vltimam. Pari laude Thaletis responsum eodem in Symposio iure laudatur, cui cum Alexidemus Milesius Thrasibuli Tyranni ex amica pellice filius tristis indicasset se dolore teneri, quod à Periandro tentus in cœna indigno loco factus esset discumbere, Thales respondit, tu ne times, vt astra se ipsis fieri aut meliora, aut deteriora ex locis, quibus insidunt Ægyptij nugantur, sic te pro qualitate loci clarum, aut obscurum reddi? Non enim aduertere debemus quo loco, sedeq; discumbimus, sed potius vt apud conuiuas decenter apti, suauesq; simus. Sed, ò rem miram, viros non modo Italia, sed toto orbe Christiano clarissimos, humiliatissq; antistites ita desipere, & suæ professionis obliuisci, vt quod alijs prohibent, ipsi committant, & non videant, quam periculosè labantur cœci, & miserandi. Quæ deliramenta quoniam ad sanitatem iam reduci posse perdifficile mihi videtur, lauo inter innocentes manus meas, mi Gabriel, munda sq; ad Deum attollo, qui quicquid actum est, agendumq; fuerit, bene vertat. Vale, & de tuo nos studio admone. Hic erat controuersie status, hæc pijsimi, prudentissimiq; viri sententia, cuius vltimas voces, & preces obaudisse, exaudisseq; Numen exitus comprobauit. Siquidem dum lauit

latit inter innocentes manus, mundasq; ad Deum extulit, vt quicquid actum erat, agendumue foret benè vertere, se dissidijs non assentiri satis laudabiliter aperuit. Qui verò amauit periculum periuit in illo. Nam post septuaginta fermè annos Pius Quartus Medicus æternæ memoriæ Summus Pontifex vtriusq; Ordinis vices miseratus, qui ab dissidio, abq; aduocatis, & Procuratoribus deglutiebatur, & degluriebatur, formatissimo iudicio, in apice iuris discussa diù causa eorum tribus Illustrissimis Cardinalibus ad id deputatis, licem terminauit, deq; plenitudine potestatis Canonico Ordini nostro Primatum adiudicauit. Sed hæc satis multo post accidere. Interea Bossus, qui tantis ex partibus vniuerso Ordini proficuam operam exhibebat, Montiani sui Monasterij Veronensis haud oblitus, eiusdem diligentia pretiosa testimonia illi non subtraxit, per quæ successoribus insinuaret etiam ad oculum, quanti Res curanda Publica sit. Præter eas lites enim, quas Cypriano Quirino Concanonico Patritio Veneto curatore Venetijs agitauit, ac felici exitu terminauit, Theutonicam, Clericalem, Cendranam, Lineacam loci postremo exitio imminentes; cum Celsus Maffeus Generalis animum adiecisset ad claustrum sacris picturis ex vtraq; Diuina pagina exornandum, demandata Bossu executrice prouincia, ille ardore assueti animi sic opus extimulauit, vt quod imperfectibile credebatur ex deficiente nummo, tandem ad optati exitus palmam reduxerit suppetijs, hinc inde optimo loco quæsitis. Eandem & picturam insignibus elogijs castigatam eloquentiam loquentibus, summamq; pietatem exprimentibus, & admirabilem ingenij acutiem repræsentantibus exornauit, vt à proxima Ciuitate ascenderent, & conuolarent quicunq; eruditionis nomine pollebant ad illa, & perlegenda, & animo firmanda, atq; imitationi transcribenda, plurisq; absumberetur diei in his meditandis, quam in pictura ipsa conspicienda. Delubro item pijsimo Ecclesiasticos ornatus adiecit plurimos, & qui clarissimorum pictorum eius qui amicitiam coleret, Costæ, Franciæ, Mantineæ ab immortali illorum pennicillo icones obtinuit ipsa morte maiores. Hæc quidem pauca sunt sub ex pluribus, quæ vir maximus Ordini præstitit prudentissimæ gubernationis commoda. Quæ verò ad foeturas intellectus eius attinent ipsa laude maiora sunt. Labet tantummodo summatim actiones scriptionis attingere. Mundi fugam, & contemptum in Philippo Parmensi illustri Phisico ingerit quibuscunq; salutis cura, religionis meditatio, & vitæ purioris secessus superna irradiatione infunditur. Adolescentiam in Alberto Zobolo Æneæ patritij Regiensis filio instituit præscripto monitionum, consiliorumq; Canone, in quo breuissime attingitur quicquid iuniori aptè formando conferre posse moralis doctrina decernit. Vota æterno Deo promissa solertissimè, citoq; reddenda rationibus elegantissimè explicatis Anselmo suasit, qui super Religionis Cano-

nica peracto voto sibi dispensari moliebatur. Sacrum Christi præconem quemcunq; instituit in vnus Iustiniani Veronensis formatione, dum non modo ex præceptis prophanorum Rethorum, exq; emunctæ eloquentiæ luminibus, sed ex praxi etiam ipsa in se vno expertorum docet quibus virtutibus pollere, vitijs carere, quantaue doctrina, & arte verus Christianæ legis bucinator præstare debeat: vt breui prorsus compendio omnia omnino compræhendat, quæ plurimi postmodum successores Italicè lauto conuiuio apposuere. Et qui per ægretudines assiduas à pulpito citius ammoueri passus est, quam exoptaret, in fouendis ex iuuentute Ordinis insignioribus declamatoribus Marco Veronense, Michaele Astense, Ioanne, Vercellense, Valerio Vicentino, & Raphaele Placentino egregiè admonuit, Congregationem his vnis, si mores eloquentiam commitentur, tanquam perystilijs æternitati fulciri. Studia literarum religiosè colenda peruicit in Religione constitutis ad Hyppolitum, et Leonardum ardentissimos Christi Tyrones, assignans eis methodum, qua scientiæ perdiscendæ sunt, eo secretiorem à cæteris, quo seiuuiores Clerici Regulares à laicis suoptè instituto sunt. Siquidem vna, inquit, sapientia est, singularisq; doctrina, quæ prima adiumenta ad felicitatem nobis parit, longèq; suppeditat, vt nullus uerè Dei seruus, idoneusq; minister habendus sit, qui idem aliqua uel mediocri eruditione non præstet, etiam si reliquam bonitatem habeat omnem. Phalaridem dudum Agrigentinum Tyrannum ab oppositionibus Benedicti Calchi Concanonici tutatus est occasione Epistolarum quas ille scripsit, in quibus præter eloquentiam raram, atq; mirabilem, multa grauissima, multa Sanctissima, et summo Philosopho, et Christiano digna comperiantur. Sacerdotium temporale Christi Domini Apocrifam cantilenam euidentissimis rationibus confutauit scribeus ad Policletum Phisicum, quam tamen ineptissimè Bartholomæus Casanæus in suo Cloriæ Mundi Theatro inseruit ex libello ineptiore. Mulieribus ornatum, uarum, mundumq; superfluum ædicto interdictum, restituendum non esse peruicit tam Oratione ad Bessarionem Cardinalem Nicenum Bononiæ Legatum, quam Epistola ad Guarinum Veronensem, in quibus uim omnem eloquentiæ sanctissimæ effudisse conspicitur. Siquidem cum Thimotheus Mophæus is de quo supra, quadragesimalis Bononiensium præco in uitia sæculi acriter inuehens inter cætera egisset ex pulpito, ut publico decreto petulantior mulierum cultus, et inundans uestimentorum luxuries comprimeretur inuentus est tum temporis quippiam Euangeliomastix, qui si non honesta, attamen eleganti satis oratione quadam apud Bessarionem Cardinalem Tusculanum, Apostolicumq; Legatum Foeminis cultum restitui debere, ausus fuerit disputare, quantaq; potuit vi persuadere. Id autem cum accidisset post Pascalia solemnia, postq; expletum prædicationis munus, Timotheus

mothæus in Ætruriam profectus abierat, qui & ideo neq; refellere, neq; hominis deliramenta purgare nequibat. Interim oratio in ore, & manibus omnium versabatur. Multis applaudebat, ijsq; maxime, quibus magis illecebræ probabantur, quam præcepta iustitiæ. Alij verò quorum sanior erat mens, rectiusq; iudicium, dolebant ornamentorum licentiam iniuria continentiae, pudicitiaq; discrimine literis illustratam. Quare ij magna ex parte ad Matthæum tunc Montanæ Canonice Præfulem confugientes precibus institerunt, vt aduersus scripta illa insurgeret calamo, stareq; pro magistri declamata veritate. Is verò causam suscepit, itaue oratione tutatus est, vt per omne id temporis, quo Belsarion præfuit vrbi, lex atq; decretum manserit semper inuictum. Quanto magis verò voluptuosam illam Aristippeam, quam Christianam superat Philosophiam Libellus ille, ex eo facile percipi potuit, quod operi ob turpitudinem nomen non cederit Auctor suum; verum ingenuam matronam Nicolosam Sanutam loquentem adduxerit omnia muliebri quærimonia replentem: cui ignotum gratiam, ne an iniuriam fecerit, cum nobilissima fœmina magis præferre videretur pudicitiam, honestatem, frugalitatem, antiquos mores, atq; animi constantiam, quam lasciuiam, & immoderatum ornamentorum affectum. Belsarione autem Legatione functo emerfit Epistola quædam Guarini Veronensis viri literarum doctrina clarissimi ad Sanctem Bentiuolium auratum equitem, primumq; in Republica virum, quæ pristino loco reponendum muliebrem mundum suaderet, inueheretq; accerrimè in aduersæ opinionis assertores. Ideo Matthæus vt Conciuem, & amicissimum ad sanio rem mentem reuocaret Epistola exactissima materiam sic refricauit, vt ad frugem meliorem illum omninò efformauerit, quod ex responsua illius Epistola per eundem Bossum relata summam colligi potest. Quid demum doctiores quiq; de operibus eius sentirent, quodue ferrent iudicium sequentia patenter indicant testimonia. Philippus enim Beroaldus ita de illo scriptum reliquit, *Scriptionem Ecclesiasticam pleriq; existimant consimilem esse virgini valentulæ, in qua plus lacertorum sit, quam formositaris, plus roboris, quam nitoris. Ex quo fit, vt interdum talis lectio delicato lectori fastidienda fiat, & aspernabilis. Sed nuper Matthæus Bossus dogma Ecclesiasticum adeo pigmentis oratorijs venustauit, adeò omni concinnitate elegantiarum expoliuit, vt tersius, mundius, purius vix quidquam reperias. Multiplici, variaq; doctrina scatent eius Dialogi, Orationes, & Epistolæ. Oblectat, tenet, capit lectorem minimè lassessentem; ubiq; luculentus, & emunctus; & quod cum primis Ecclesiasticum hominem decet, sanctitudinis consultissimus est. Lector, ita lege, vt perlegas, ita intra, vt spectes. Sunt enim hæc non à limine tantum salutanda, sed etiam, atq; etiam introspectenda. Caue, quæso, ne quod canis in*

Ægypto

Ægypto bibere, aut fugere videaris. Iason item Maijnus Legum Cæsarearum, & Pontificiarum sui temporis oraculum ita tulit in Epistola ad Augustinum. Accepi ab te superioribus diebus, mi Augustine, Epistolarum libellum, quem Matthæus Bossus Canonicus Regularis elucubrauit; opus quidem varium, acre, sublime, & elaboratum, multa cum venustate, mundiciaq; verborum, totiusq; sermonis comitate, & gratia. Misisti deinde alium eiusdem Matthæi ad me libellum, quem De istituendo sapientia animo, non minus feliciter, & disertè, quam maturè, & grauitè absoluit. Nunc tertio aliud opusculum transmisisti, quod idem Bossus, De veris, ac salutaribus animi gaudijs perpolitè, ac diligenter, stylo suauis, & moderato edidit. Donasti me amplè his muneribus, quibus nihil gratius, nihil acceptius, nihil iucundius, nec tu dare, nec ego accipere potuissem. Maximam in dies concipio voluptatem, quoties inter legendum Bossi nostri graues sententias libo; sensus reconditos scrutor, vim persuadendi, subtilitatem argumentandi, reuincendi, diluendiq; obuiam facultatem, ac promptitudinem admiror. Eius lectio multum oblectat, nec minus prodest, vt iam incertum apud me relinquatur, vtrum sermones eius salubriores sint, an disertiores. Demum Angelus Politianus eloquentia, & doctrina incomparabilis singularem operum eius excellentiam Laurentio Mediceo aperuit in hæc verba. Sapienter vt cætera, Laurenti, facis, qui sanctos istos extremæ quadragesimæ dies consumere in Agnano tuo malueris, quam Florentiæ. Quis enim tutior portus, in quem de tantis occupationum fluctibus enates, quam Thyreni litoris amenissimus iste sinus, atq; secessus, vbi quasi quoddam naturæ certamen sit, & gratiæ? Sed ego quoq; imitatus exemplum, ceu fugitiuus vrbs, assiduus in Fesulano fui, cum Pico Mirandula meo, Cœnobiumq; illud ambo Regularium Canonicorum frequentauimus, Aui tui sumptibus extructum. Quin Abbas in eo Matthæus Bossus Veronensis homo sanctis moribus, integerrimaq; vita, sed & literis politioribus n. irè cultus, ita nos humanitate sua quadam tenuit, & suauitate sermonis, vt ab eo digressi mox ego, & Pico, soli propè modum relicti, quod antea ferè non accidebat, nec esse alter alteri iam satis videremur. Hoc ille, arbitror, sentiens: dialogum nobis à se compositum De salutaribus animi gaudijs obtulit, quasi vicariū, cuius materia, stylusq; nos ita cœpit, vt quandiū quidem legebamus, facilè Auctoris præsentia careremus. Eum igitur ego Dialogum mitto ad te quoque, Laurenti, quem subter pineta ista legas ad aquæ caput Delectaberis, arbitror, argumento, sensibus, indole, nitore, varietate, copia; nec in eo domesticas quoq; laudes desiderabis. Verum à nemine expeditius, liberiusq; expiscatur operum eius iudicium, Epistolarum præsertim, quam ab ipsomet in eo, quod scribit ad Augustinum, scriptationis etiam consilium aperiens latè in hæc verba. Prudenter

ne

ne equidem fatis, operosèue effecerim, qui tum ad legendum tum ad scribendum aliquanto propensius, otium, tempusq; contulerim, mecum Augustine reputavi nonnunquam. Et fanè vis conscientiæ, exemplumq; quorundam me sæpè, & vehementer exterruit, quos, conspicerer spretis omnibus toto se studio addixisse cælestibus, & omnis ferè per horas orationis dulcedinem, efferuentissimas lachrymas, intimosq; singultus fuisse sectatos, quorum ab humanis semotus tantopere animus, & nihil extra se quærens, solitudine, taciturnitate, secretoq; gauderet, & iugi cælos meditatione pulsaret, ac lamberet. Quos optimam sibi profecto partem cum Maria delegisse omnes probarent, admirantes suspicerent. Fateor & quidem ingenuè debuisse hos in primis mihi proponere, his magistris insistere, & eorum similem vitam capescere. Sed ita comperta natura hominum est, & diuersi ita cuiusq; à consuetudine mores, vt non facilè quisq; quælibet possit. Verum inscrutabilis prouidentia dono alijs datum est Deo inhærere, & alta prænoscere, alijs nobis prophetare, alijs arcana interpretari, alijs in Ecclesia ad populum loqui, alijs sanitates, alijs scientiæ, alijs doctrinæ concessæ. Quæ facit omnia, vt scriptum est, Sanctus in nobis vnus, atque idem mirabiliter Spiritus prout vult partiens ea cuique, atque communicans. Siquidem ego ad maiora ista non assumptus, nec fatis compos, atq; idoneus ad peruolandum supernè alta per sydera putavi per lectionem haurire deorsum, quæ possem, quando sublimiora mihi sint denegata, & scribendo tempus ab ignauia, otijq; iniuria quoquo modo vendicare, ad hoc ab illis vehementer impulsus, qui vehementer me dilexerunt, Timotheo olim prima, & consumatissima (cæterorum cum venia dixerim) sui temporis pulpiti gloria, & meæ salutis primo post Deum auctore, ad euangeliumq; magistro, Cambio Bosso deinceps, ac Severino, quem nuper ante oculos nostros emorientem adhuc alloqui videor, viris omnibus prudentissimis, atq; sanctissimis; sed nunc maximè à te, Augustine, & meo Ioanne Philippo, qui mihi estis, alter in Domino Pater, alter natura Germanus. Nec minus innumeros illos imitatus beatissimos fanè viros, qui tanta in Ecclesia Dei legerunt, vt nihil visû sint præterisse, aut tanta scripserunt quanta fermè nemo potuit videre saltem, ne accurate quidem perlegendò. Quod si etiam ab diuinis istis longè absum ingenijs homunculus ipse abiectus, & vilis, nilq; ago præstantius, hoc tamen quicquid est laudis me asequi puto, quod vitam mortuo similem otiosè, non duco. Varones singuli, aut Cicerones, aut Hieronymi, aut etiam Aquinates esse non possumus. Sed illud minimè etiam vel honestate, vel laude carere mihi planè videtur, cum quis quantum omninò potest absce exigit fructum aliquum ingeniti seminis, industriæq; suæ, nec per inertiam abuolare, & sibi deperire omninò patitur tempus, quò à Deo ipso nihil præstantius, ac pretiosius

tiosius hac in vita recepimus. Vastissima igitur alij arua profeminent, & collectis vndique granis horrea ad summum impleant. Ego agellum emensus, illum excoam sola vel manu, opus aliquanto nobilius, quam eorum ipsorum, quibus sine literis sunt munera rustica ceræ, aut qui post orationes, & sacra ministeria quicquid est vacuum fiscellis iunco, & calathis scirpo contexendis impendunt, aut verò (quod deterius est) diuagantur vt Scythæ circumforanei, ac triuiales cum ignominia habitus Christi. Quare cum nuper allatæ mihi fuissent meæ non pauca familiares Epistolæ, quas partim sororius, fraterq; seruauerant, partim quidam ex iunioribus Clericis Regularibus nostris studiosè collegerant, ac me rogarent imprimendas, vt traderem, tuusq; intercederet, Augustine Pater, hortatus, atq; auctoritas; non vobis assentiri non potui. Eas itaq; diligenter inspectas, & secundam ad limam relatas publicam in lucem emitto. Quod rectè ne tamen faciam, sit arbiter alius. Fallitur enim de se ipso perfacile quisq; & iniquus sæpè iudex est oculus proprius. Illud tamen attestamur cum argumenta, causæq; scribendi familiares, ac quotidiani vsus, & styli maiore ex parte existant, non tanto cothurno istas se se attolere, quanto pleræq; fortasse, quas edidimus antea. Neque verò togas semper, armaq; pangimus, sed interdum ad aquæ riuium subter corileta, & falices molles inflamus auenas. Habetur & in literis suus Apologis honor, nec repudiantur, si sint liberales, facetiæ, atq; fabellæ. Et Christus magister vnus veritatis, vereq; Deus in parabolis locutus est terris. Quarum rerum scite, vtiliterq; dum fiant, neque est inglorius labor. Attamen verò magnos in literis viros, qui per Academias incedunt insigniter tunicati, & balthea auro graua sibi præcingunt, qui per se possunt ad grauiora conscendere, & cum dignitate, laudeq; docere, non ad eas transmittimus, nec inuerecundè conuocamus. Quas tamen si dedignati non fuerint, in Christo lætabimur congeminato veluti fanore. Sed Regularibus studiosis, & Deo famulantibus nostris graui tuo, Augustine Reuerende, iudicio, & amicabili, vt ante dixi, suasu destinamus in primis, quos sanctum post tyrocinium ediscendi cura plurimum allicit, vt habeant nostro hoc ex domestico stylo, vnde ad graues, & religiosam ad rem pertinentes ascendant Epistolas, quas Augustini, Ambrosij, Cypriani, Bernardi, & qui in arce eloquentiæ regnat, Hieronymi. Quod (si lubet) addatur & Ançus, quo nemo est Christianæ veritati proximior inter Philosophos. Siquidem candido nostro, factoque proposito non aliter puto Ciceronem, ac Romanos alios conuenire in epistolis, quam quæ nostra non sunt, tametsi adhuc sæculo addictos eas delibasse non improbem quidem. Nunc verò Reipublicæ euentus, Imperij mobilitas, varia Senatus decreta, alta ciuium peccata, vafra consilia, inuaticinabilesq; obscuritates, ac factiones, quibus

suas

suas illi referferunt Epistolas, quid nobis tandem per Deum afferunt vel bonitatis, vel sapientiæ, vt non longè potiora habeat nostra Religio? Accipiant igitur tua diligentia nostri, Augustine, tyrunculi hoc Epistolare munusculum, ab ijs suo vsui putatum percommodum, Reuerendissimo autem Sacrorum Flaminum, & ardentissimo in Ecclesia Christi fulgore Ioanni Alexandrino Cardinali dicatum, quem semper inspexi mea scripta cum voluptate legisse, & ea non modo probasse, sed nobilitasse etiam testimonio grauissimo, & amplissimo suo per cuius, summam dignitatem, atque auspicia honestior operi fauor accrescat. In quo si quid vobis applauserit, acceptum refertote totius boni largitori munifico, & inexhauribili Deo. Sin minus id commemineritis, neminem vnquam votis cuiusque per omnia placuisse, nec aliquid esse quod legentium animos æque detineat. Senecæ, quem ego semper magis obstupeo, nonnulli inconsiderationem, & temeritatem impingunt, & vim tam diuinam, & pondus exhibant. Maroni quoq; obiecta sunt quædam, & data ludubrio. Sed & Cicero eloquentiæ fundamentum, & gloria, & inter philosophos non quidem obscurus, quam nostro sæpè à Lactantio pungitur, atque incessitur? Cui vices retulit cumulatas, & impias qui inde Lactantio mastix, est appellatus Antonius ille Raudensis. Cur ergo non patiar de me censuram, & satyram, qui neq; sum Seneca, neq; Maro, neq; Cicero, neq; Lactantius? Prò nihilo porrò mihi sit fors nominis vel læta, vel tristis, tantum si obsecutus sum ijs, quos vna in Domino fides, vna charitas, vnus Dei honor, vitaq; vna confociat, quosq; vt me ipsum æquè dilexi hætenus, & in Domino felices optaui. Vale. Atq; hæc quidem fuere clarissimi viri in æditione operum suorum cogitata, ijq; sensus. Quibus tanto plausu, tantaq; auiditate peruolauit legentium cuiuscunq; ordinis curiositas, ac delectatio vtilitati permixta, vt ipso adhuc superstite quaternis vicibus prælo subiecta fuerint a quæstuosis calchographis. Quorum ipse tandem miseratus vicem, quod hic inde disseminata vagarentur in minores partita libellos, in vnum tandem collegit, formauitq; volumen egregium, quod Recuperationes Fesulanæ inscripsit, atq; Ioanni Mediceo Cardinali à se pridem coronato nuncupauit, cuius recussione motiua ab ipso ad eundem sic propalantur. A plerisq; sæpè rogatus, vt opuscula quædam, & diuersarum rerum Orationes, atq; Epistolas, quas multas hætenus scripsi, colligerem, & officiosa impræssorum manu, atq; industria, & omnia ante recognita, accuratèq; digesta communia pluribus redderem. Negotium, mecum aliquandiù cogitans hæsi, distuli, torq; me tiam. Ea enim ipsa erant partim ita dispersa, vt receptui classico nullo quidem signo ad vexilla reuocari amplius possent, partim etiam in fratrum manibus habebantur per Italiæ totius diuisa cœnobia, partim cæcis nostræ cellulæ angulis, situ, ac puluere pene tabescentia dici iacue-

rant , procul à mente , omnique memoria , ut difficillimum sanè mihi uideretur in corpus aliquod unum tot membra dissecta componere . Meas cogitationes quoque non magno studio lucubratas satis placere posse diffidebam ijs præsertim , qui stricta libella omnia appendunt , & corrugata fronte , ac rinoceronteo naso aliena tanquam odorant . Atq; ideo interim cæpi in lucem emittere , prætentaturum iter , faciurumq; discrimen , Dialogum nostrum , De ueris , ac salutaribus animi gaudijs , qui impræssoria arte diffusus in plurimos , ut se cæpit ostendere probatus (ut vidi) atq; dignè habitus est . Et post pauca . Hinc animata , hinc succensa mihi fiducia , ut cætera ista , quæ diximus , ita sparsa quæq; ac disseminata in vnum congereremus . Quod cum fecerimus , quæ ex multis deperditis inuenta , receptaq; sunt , quas Recuperationes appellare possumus Fesulanæ , tuo amplissimo , & sacratissimo nomini merito dedicanda putauimus . Ea propter ambizioso propè literatorum procerum concursu notitia , & amicitia eius exposcebatur , & colebatur . Præter vnos enim Ioannem Picum Mirandulanum , Marsilium Ficinum , Angelum Politianum , & Hermolaos Barbaros seniore , atq; iuniore patrum , ac nepotem , illum Episcopum Veronensem , istum Patriarcham Aquileiensem , Federicus Sfondratus , Isidorus Cartusienis , Hieronymus Campagnola , Nicolaus Tegrinus , Ioannes Garzonius , Hæctor Theophanius , Franciscus Paschaligus , alijq; innumeri doctrinarum splendore , nobilitatisq; prærogatiua clarissimi datis Epistolis intimam viro inclyto obtulere , poposereq; familiaritatem . Neq; minore auctoritate , grataue beneuolentia apud Principes floruit , qui eius opera consilio , & ingenio sæpius res arduas , negotiaq; difficillima composuerunt , ut liquet ex ijs , quæ scripsit ad Sixtum Quartum , & Innocentium Octauum Summos Pontifices , ad Bessarionem Constantinopolitanum , Ioannem Alexandrinum , Ioannem Mediceum , qui postea Leo Decimus , Theodorum Montisferati , Franciscum Gonzagam , Ioannem Arcimboldum , Marcum Baldum , Iulium de Ruuere , qui deinde Iulius Secundus , Raimundum Gurgensem Cardinales , ad Mutinensem , Alexandrinum , Belunnensem , Volateranum , Regiensem , Aretinum , Mitilenensem , Mantuanum Episcopos , ad Federicum Feltrium Urbini Ducem , Gulielmum Marchionem Montisferati , Augustinum Barbadicum Ducem Venetiam , ac demum ad Laurentium Medicem Florentinum Patrem . In horum verò animis sibi , ac rebus sacris conciliandis præuia quædam dispositio erat natia corporis eius habitudo , cui forma aliquanto amplior sic cõtingerat , ut proceritate artuum alienos oculos raperet maximè , eiq; plurimum afferret venerationis , cum præsertim ipsa in allocutione animum omnino proderet ingenuum , minimèq; fucatum , qui nuda in simplicitate semper hilari , ac mira oris dignitate , corporisq; grauitate elegantes absque arte mores spirabat , atq; integerrimos . Tandem celo per longas ægretudines ,

per

per assiduos labores, perq; perpetes piissimas actiones maturatus, veræ sanctitatis opinione superstite animam Saluatori Deo reddidit anno MDII, ætatis septuagesimo quinto Parauij. Cum funus curaretur in alma Diui Præcursoris Basilica Franciscus Maria Feltrius Vrbinatum Princeps militari, & Imperatoria laude clarissimus honorificentissimis verbis, lachrymisq; profecutus est. Summa, populi pium cadauer venerantis, precesq; apud Deum, & intercessionem postulantis frequentia illum Sancti Spiritus habitaculum extitisse ex communi iudicio demonstrauit. Sit Deus benedictus in sæcula. Ibidem tumulatus pluribus relictis disciplinæ suæ alumnis tanto præceptore dignissimis, intet quos eluxit insigniter Leonardus ille Veronensis, qui Congregationi Canoniam Nolanam Sanctæ Mariæ de Parete acquisiuit. Nos laxiore calamo res eius profecuti sumus gratum obsequium exhibentes benefactori clarissimo, qui Cæsenati Monasterio fundos Sancti Pellegrini à Ceruicæ Episcopo (vt ipse scribit ad Cambium Bossum) aquisiuit, qui post Principis Malatestæ vltimi obitum publicati fuerant, & fisco adscripti. Hæc autem series operum eius est.

De Veris, ac salutaribus animi gaudijs, Dialogi in tres disputationes partiti ad Timotheum Mapheum Summum Verbi Dei Praconem. Lib. I.

De Instituendo Sapientia animo, Dialogi in octo disputationes partiti ad Seuerinum Calchum Mediolanensem Generalem. Lib. I.

De Tolerandis aduersis, Dialogi in duas Collationes partiti ad Ioannem Philippum Bossum Fratrem. Lib. I.

De Gerendo Magistratu, Iustitiaq; colenda viginti capitibus comprehensum ad Ioannem Ludouicum Bossum Iure consultum, & Equitem. Lib. I.

Ne Fæminea ornamenta Bononiensibus restituantur ad Bessarionem Cardinalem Bononie Legatum. Lib. I.

In Azimorum die, de Beata Domini Cæna.

Item De Beata Domini Cæna.

Item de Beata Domini Cæna tertio.

In Magni Patris Aurelij Augustini Natalem Festumq; Diem.

De Sanguine Domini Nostri Iesu Christi, qui pie Mantuæ colitur.

In Solemni omnium Calitum Die. Orationes varia Lib. I.

Primarum Epistolarum numero 135. ad Diuersos. Lib. I.

Secundarum Epistolarum numero 233. ad Diuersos. Lib. I.

Elogiorum variorum hinc inde diffusorum, in unumq; collectorum. Lib. I.

Hæc omnia Typis primum impressa partim Florentiæ, partim Bononiæ, Verone & Brixie, deinde simul Florentiæ tandem recussa fuere curante Reuerendissimo Marco Antonio Manetto, & expurgante Iulio Ambrosino Mantuano Bononiæ, in elegantioresq; formas digesta Anno 1627. Apud Victorium

*Benatium, atq: nuncupata Serenissimo Ferdinando II. Mediceo Magno
A Etruria Duci.*

Item scripsit Commentaria in Rethoricam Ciceronis. Lib. I.

Item scripsit Commentaria in quinq: eiusdem Ciceronis orationes. Lib. I.

*De his ipsemet testatur in Epistola sextadecima Ad Bartholomæum Placenti-
num, quæ utrum fuerint Typis impressa ignoramus.*

Celsi Monachi.

IAM nouus ecce Plato Latij consurgit ab oris
Bosius, ecce iterum alter Apollo reddit.
Orpheus en supero Cæli demittitur axe,
Enredit, & Phæbus, Mercuriusq: simul.

MATE

MATTHÆVS BRVNAMVS

CREMONENSIS.

VIX quinquagenariam ætatem excessit Matthæus Brumanus Cremonensis diuturniore omninò vita dignissimus. Huius annos viginti quinque habuit Congregatio, fermè decem Episcopatus, cæteros vita sæculi. Triplicis status exercitationem dignissimam operatus est, fortuna ingenij vbertatem obsecundante, hoc est Numinis prouidentia propitiationem largiente. Viuidam adolescentiam transegit nunc Cremonæ, nunc Mantuæ, ab consanguineis in spem multum erectis aulæ destinatus, penes quam certo nomine commendabantur: atq; ideo omnibus excultum curabant artibus, quæ gratiora obsequia Principibus viris imprimunt. Mens cunctarum disciplinarum colores exsugebat, lineasq; ab præceptoribus obsignatas in tabulæ complanatæ morem facili admittebat negotio, lingua, voce, manu, pede ad vniuersa promptus, quorum ætas admitteret executionem. Præminebant verò cæteris Rethoricæ exercitationes, quarum affectu solitu linem exquirere cæpit, siue vt minus in componendo præpediretur, siue vt in memoriæ obsignandis compositis faciliorem animus aditum, impresionemue conueniret. Declamationes hinc cum frequentiusculè ad oblatas occasiones haberet, vtriq; Ciuitati præ cæteris notior factus est coëuis adolescentibus. In eis sequestrationibus cordi paulatim imprimendis aliud erat consilium apud Diuos, quorum tutelæ commendabatur. Delapsus aliquando ex equo, altèq; disruptum, noua inuenere cogitata, quæ solitudinis præcedentem curam non sine causa immissam detegerent. Religionem decumbens concepit, sanusq; peperit ad Columbini Raparij tunc Visitatoris munere fungentis hortamentata, & complanationem. Herculi Gonzagæ Protectori Cardinali gratam fuisse eius accessionem expressit non diù post adiecta gratia, vt Patauinis studiorum moderatatoribus dirigeretur excolendus: ipsorum namq; iuuenis affinium sibi, Marchionibusq; Mantuæ obsequio iunctorum preces, nec non & ab pluribus constat illius aptitudinem scripsit, id primum in eum amoris pignus promeruisse: at pignus primum extitit, & vltimum, nam anno sequenti Protector decessit Tridenti OEcumenico Præses Concilio. Ibi verò Brumanus vigilias illas, illosq; labores posuit, quos apprimè necessarios

cessarios nouit quisquis Lauream proponit non metam, sed medium sibi, proximoq; iuando. Archangelo Mercenario operam dedit domi, ad Diui Lucæ scholas audiuit Franciscum Picolomineum, Marcum Antonium Genuam, demumq; Fridericum Pendasium summos Philosophos, atque postremo non desijt assecla numerari etiam cum ad Theologica transiit sub disciplina Hieronymi Vielmij Veneti, & Ioannis Ambrosij Barbauari Mediolanensis. Dominicas aduenientis Domini, aduentatiq; ex Ecclesię ritu solemnitates posuit primitias suę prædicationis in patria ad ædem Agathę, maturitate, saporeq; illo resperfas, quæ prodesse, oblectarentue pariter. Quadragesima grandis ieiunij prima Casalensium Montisferacis aures oppleuit, corda contriuit, quem ita probauit Ambrosius Aldegatus ex Prædicatorum dogmate Episcopus, vt & eundem audire condixerit anno sequenti: verum morte præreptus locum Benedicto Erbæ ex eodem instituto assumpto reliquit, qui prædecessoris explens promissa, in Brumani penu ditandum veræ virtutis gaza, deinceps plura contulit; ita nanque aiunt, adamantes solis adamantibus perpoliri. Erat Benedictus quidem dux verbi, sed vitę sanctimonia maior, & vtraq; dote ita probatus communiter, vt in lucri boni locum computarit Brumanus se illi totum permittere dirigendum, inter cuius potiora sibi collata ornamenta cum primis enumerauit Caroli Borromei Sanctissimi Archiepiscopi, & Cardinalis clientelam eo obtentam introductore. Dum ad horum exemplar vitam perpoliret innocentiolem, auxit & ingenij suppellectilem, cuius vt alios redderet participes, Mediolano duplicem quadragesimam posuit, Albæ, Astę, Bononię, Papię vnicam: æstiuum, vernum, autumnale tempus asfuetum concioni Mantuę vt plurimum, Venetijs, Cremonę dedit. Populos ministerio huiusmodi excolentem Guilelmus Mantuæ Dux sensim obseruauit, qui vt acutissimus, acerq; virorum liberator ab natura, arteq; factus, nouit in eo non communia talenta, quæ in fractione familiaris allocutionis stantem administrum, ad omniaue præsentem exhiberent. Gratia, & beneficijs impetit, & surrigit, vt aptiorem reddat; sed & ipso eodem tempore plura sibi dirimi postulat animam obsidentia, & infubditorum gubernatione implexionem euomentia multiplicem. Quid contulerit in tollendis propositis nodis in dies apud religiosum Principem, multiscium, ac non facilis aquiescentiæ exemplo sunt Tractatus de Ecclesiasticorum reddituum iuribus, & origine, Item De Matrimoniorum validitate, & inualiditate penes omnem ætatem praxi, iureq; inducta, quos eidem dicatos illo ipso postulante elucubrauit. Ad idem probandum conferunt momenti grandis negotia eiusdem fidei, dexteritati, prudentiæq; commissa, quæ eius nomine penes summum Pontificem Orator pertractaret. Eo mediante munere innotuit ita sacrorum Præsidibus, vt adhuc Principe urgente inter

Epif.

Episcopus ab semper excelso Sixti Quinti Hierarcæ iudicio assumi meruerit, Ecclesiæq; Nicomediensi præfici Mantuanæ suffraganeus. Tantam lucem Congregatio non sub modio absconderat; sed (quod in se erat) ad candelabrum erexerat: per diuersa nanque officia probatum, & Abbatialibus infulis redemerat, & in ea Rauennatensi Synodo, in qua Rector Generalis Petrus Franciscus Riua Veronensis fuerat renunciatus, illum Visitationem dixerat, Collegā Ascanio Martinengo Brixienti, Hyppolito Anguisolę Placentino, & Desiderio Mediolanensi. Quare ad Episcopalem Cathedralam translatus in Dieta Romæ congregata officia suę fidei, curæq; commissa resignauit, ea habita oratione, quæ & lachrymas sibi, & congregatis Patribus vberes expressit, & nos aliquando apud Placidum Blancardum Cremonensem virum probum, & eruditum Ferrariæ Abbatem manuscriptam vidimus plenè affectum tenerrimum in Congregationem matrem, & de se benemeritam exprimentem. Generali, Collegisq; eius Pontificia auctoritas officia ad annum prorogarat certis ex causis, ideoq; illi successor ibidem datus fuit in Visitatione Andreas Pauarellus, & in Abbatia Sancti Petri de Pado Sigismundus Cremenensis. Post hæc Mantuam repetijt ab Principe benefico ad conditum pollicitationum reuocatus, quem in dies exornandum suadebat, & auctoritas, qua præstabat, & animi propensio nusquam languens; sed post paucos menses de viuientium numero Guilelmus deletus est nondum quinquagenarius, anno octuagesimo septimo sæculi ad diem profectum Virginis Deiparę assumptę. Quare inter dignos merores ex primis Episcopalis dignitatis muneribus extitit funerum benedictio, & decor illius, cuius vitam diuturniorem proprię decurtatione redimisset: ad Diuę enim Barbarę sacram humum illato Alexander Andreatus Mantuanorum, Ludouicus Aquensium, & Mattheus Brumanus Nicomediensium Antistites bene præcauere. Vt verò per rerum humanarum vicissitudinem læta tristibus permiscerentur, post hebdomadam hebdomadam nouę interfuit Episcopus actioni, quę & Mantuanorum Ciuitatem, & Serenissimam familiam gaudio, & Ecclesiam vniuersam fructu, ornamentoq; cumulauit indelebili. Cum enim Franciscus Gonzaga ex Principum Bozzolanorum lineâ Ordinis Minorum de Observantia professus per sex annos Generalis minister Reipublicę integerrimè laudatissimèq; præfuisset, & officio resignato ad opacissimam solitudinem confugisset; Sixtus instante Philippo Secundo Austrio Hispaniarum Monarca extractum Cefaludienti Ecclesiæ Siculę Antistitem dederat. Ad nouum ergo Præsulem inaugurandum Mantuę ad Diui Assisiatis electus fuit Nicomediensis assistentium Episcoporum alter, vna cum Iacobo Rouelio Salodiense Feltrinorum infulato, sacros ritus Alexandro Andreaio perficiente. Vincentius interim Guilelmo non Principatus solum, sed & munificentię successor

egre-

egregius, licet aliqua loco dimouerit, quod vicissitudinum huiusmodi commune est exordium; circa Brumanum tamen eandem, quam parens exercuerat, tenuit propensionem, utpotè cui abundè nota essent viri merita, laboresque. Hinc & eius translationem iuuit à Nicomediensi ad Melphiensem sedem, quæ in Regno Neapolitano clara, & residentiam dabat opportunam, & prouentus non tenues ad gradum, personamue sustinendam. Contigit id dum pro eodem Serenissimo Legatione fungeretur apud Innocentium Nonum anno nongentesimo primo sæculi die nona Nouembris. Vixit paucos ibidem annos gratisimus, utilisq; plebi commissæ, atq; dum reparacionis multa moliretur rebus benè prouisis defunctus est anno quarto à millesimo sexcentesimo. Habemus ergo

De Ecclesiasticorum Reddituum Iuribus, & origine Libros duos. Lib. ij.
De Matrimoniorum Validitate, & Inualiditate iure, praxiq; inducta penes omnem etatem, & gentes Libros duos. Lib. ij.

Ioannis Baptistæ Ambroni Cæsenatis.

Olfacere æstiuos Brumali tempore flores
 Fulgentes canas, purpureasq; rosas,
 Cernere frondosos in eodem tempore ramos
 Pendula tunc propria carpere poma manu,
 Granaq; spiciferam producere tempus omne,
 Omnibus, & Baccum uina racemiferum;
 Nil mirum effectus sunt Brumæ iurè benigni,
 Quem penes anfractus non malus ullus adest.
 Accipies, adeas si excultum Præsulis hortum,
 Brumæ qui in medio fertiliora dabit.
 Floridus est hortus Brumæ, stabitq; perennis,
 Nam fuit æthereis iam madefactus aquis.

MAT.

MATTHÆVS PERIVS PISTORIENSIS.

VI D verò inter diuersa constitutus peragam, Matthæe Peri pijsime, dum hæc scriberem, vita hac mortali functe? Num te surreptum nobis lachrymabor, an potius cęlitibus aggregatum confidens, plausu excipiam diem noui natalis felicem? Vices certè meas dolebo, qui vtinam imitarer, quæ in te admiror, ac laudo præstita, vitæ finem, ardentescq; fausti occubitus causas. Doleo quidem qui in hac lachrymarum valle inter diuersos fluctuum anfractus quid superueniens paritura sit dies ignoro, ac pauco, sancteq; decedentes deuota, vt opinor, inuidia prosequor. Dum quos simul transegimus dies, memoria repeto, nihil humani à me alienum reputans fletibus ex corde indulgeo. Cum enim Pistorij Abbatem ipse agerem, tu vero ibidem à Fesulanæ Prælaturæ triennali gubernio de more maiorum quiesceres, tuis adeo moribus sum delectatus, probaq; conuersatione lætatus, vt in multam lucri appendicem annum illud incolatum enumerem. Præ cęteris autem tuæ charitatis exercitijs tyrocinium tum inchoasti vitæ alienis commodis addictæ, quasi præscijs eius termini, ad quem in stadio currens tenderes. Nam vt in palestra quappiam te exerceres, Nosocomium insigne, quod tui conciujs Cipum appellant, inuisere prius, & post pauculam diem adamussim pertractare, vt tibi indulgeretur, à me contendisti. Aliquando etiam tuorum ipse conatum spectator præ tuo suasu factus iuuir manum admouere operi, adiutricescq; vires coniungere, eum imitatione subsequens, cui præcedere decuisset. Quot verò desperatione abactos erexisti? Quot desolatos proexisti? Quorum vulneribus oleum, & vinum infundens eodem temporis momento animabus, corporibusq; medelam miscuisti? Nunc dissidia intestina compressa, nunc capitales inimitiæ sublatę tuo ministerio locum reddebant frequentia, venerationeq; insigniorem. Veteri quidem laudatissimoq; instituto per Canonicos Regulares Lateranenses (vt ex pluribus conijcere opportunum est) introducto ad statas concurrunt horas nobiliores quique per vices suas, vt infirmis apponant, ac ministrent siue ad prandium, siue ad cœnam; sed tum id præstabatur vberius cum te vniuersa sermone, exemploq; incendentes contuerentur. Gratissimum pro-

Lycei Later. Pars Secunda K fecto

secundò Superis spectaculum tot procerum ciuitatis adolescentes filios palium in ipso vestibulo complicantes, seq; linteis præcingentes ad promptius seruitum intueri, sed grauius contingebat ijs diebus, quando ipse omnibus notus, sancta æmulatione animos exciebas tantopere, vt vix domus illius famulis quidpiam factu vilium, ac minorum quoq; ministeriorum remaneret. Neque silebas interea solemnioribus quibusq; noctibus ad diuersa accersitus sodalitia Atti, Catharinæ, aliorumq; vt sermonibus congregatorum animos pia concione promoueres. Per aduentum quoq; Domini, in Apostolorum templo orans deficiebat minor Ecclesia frequentissimè, nobiliq; concioni. Atq; hæc quidem tecum prolocuto mihi liceat de tuo ad nos accessu, vitæq; breui curriculo pauca quoq; præmere. Petro Bonignorio Reipublice principante ab Ludouici Lucensis Abbtis Pistoriensem Canoniam tum moderantis manibus stolum Canonicam est indutus: innouaturusq; nobilis parentis Physici iam vita functi in se memoriam de eius nomine Matthæus est appellatus. Seminario Fesulano adscribitur sub Marco Antonio Manetto, tum primum Abbatiam gerente, vt prima Religionis sub illo rudimenta poneret, sub cuius maiore præfectura inter Abbates ipso promouente cooptandus erat. Post trienne tyrocinium sanctimoniam, moribusq; adipiscendis lege præscriptum, Philosophicis, Theologicisq; perpolliendus traditur Ticini Ascanio Arbizano Veronensi, & Angelo Morbiolo Mantuano Doctoribus. In sibi Congregandis opibus, quas postmodum in famelicis turbas distriberet iugis fuit non pœnitendo labore. Coegerat quidem adolescentior intra pectoris sceptrum rudimentorum latini idiomatis satis vberem suppellectilem, qui Sfortia Erosino Conciue viro peregregio vsus præceptore, manis haud quadam à doctissimo viro remitti potuerat: atq; ideo euanescebant maioris ædificij difficultates idoneo illo stante fundamento. Doctoream statò tempore vna cum alijs pluribus obtinuit, Comitij censentibus de illius, & condiscipulorum merito, statimq; post illam per publica Congregationis diplomata contestatam Pistoriensis Senatus liberalitate donatur honorario illo, quod gloriosæ memoriæ Nicolaus Fortiguerrus Eminentissimus dudum Cardinalis regio munere per tabulas supremas cuicunq; ciuium ad eum gradum euecto legauit in perpetuum. Qui verò plurima felici naturæ debebat, constantis tamen soliditatis, firmiq; cuiuspiam animi decreto carebat, siue quod non omnia vni conferantur à Superis, siue quod leuius quoddam genium hereditarium, quod aiebant, haberet, aut, quod magis crediderim, quia sic luberet interiores diuitias læta fatuitate contegere: vnum robur in exercendo spiritu, & in colenda pietatis studijs religione perennis retinuit. Cætera morum, & liberalis conuersationis nauo leuitatis apud seueriores respergebat: nec decrant simplici alioqui viro censorum ex familiaribus maximè, qui muscarum in morem pupugissent, quæ præstabat.

stabat. Sed neque isthæc officere, neque distulere meliora Senatus iudicia, quin ad gradus, & officia iuxta ætatem assumeretur nunc Præfectus neophitorum Congregationis, nunc Præpositus excubiarum, quem Priorem dicunt, utrobique integer, promptus, & innocens. Per hæc autem strauit sibi accessum ad Abbatiale decus Marco Antonio Manetto Fesulanam præfecturam illius tum gubernationi demandante per ea Comitata, à quibus ipse supremum Ordini caput renunciatus est. Sed viro non satis fortunatè cessit exaltari, vel forte quia præcocius obtigerit prouincia (quæ tamen intra spacium legibus debitum data est) vel quia non opportunè paratus accedebat circa census, & annui pensi administrationem, qui ab inferioribus administris eludi potuit, tum maximè cum ad exitum anni postremi demandati muneris ipse apud Sanctam Mariam Maiorem Florentiæ quadragesimam concionator ageret. Quodque postremum vniuersa pessundedit ille ipse administer fato cedens, quæ commiscuerat, huic inextricabilia, neque satis gnaro reliquit. Hinc illum ipsum Manettum passus est censorum difficillimum, quem antea parentem fortitus erat amantissimum. Neque aliud quidpiam eum iuuat, à quo rationes dati, & accepti postulabantur, æquè, ac qualis, qualis intercessio nostra, per quam Pistorij satis, aut innoxium, aut saltem absque prauitate animi deliquisse exorauimus. Ut verò vias Domini nequaquam mens humana assequi potest, quæ obtigere aduersa Perio, animum ad saniora pepulere consilia. Siquidem presso igniculo adeundarum in posterum præfecturarum, administrandæque Reipublicæ, totum se vouit suggestui, à quo securiorem mercedem reciperet, & in cuius sinu tutius foueretur, ac quiesceret. Profecto munera desuper indeptus erat ad id oneris non vulgaria, quorum periculum pluries præstiterat apud suos ipsos Pistorienses, apud Lucenses, Pratenenses, Volateranos, Florentinos, Fesulanos exitu non pœnitendo. Ea propter nobis curantibus, & Marco Antonio Gentili Abbate annuente Montana Euangelistæ Ioannis pomeridiana concio Bononiæ ei præscribitur; atque hinc in interregno Viuoli Præsidis à Vicepræfecto Pongoleno ad Lucensia Diui Frigidiani rostra per summum quadragenarium ieiunium transmittitur, post quæ vna cum alijs septem eligitur, qui in eo Placentino conuentu, in quo Laurus Astulphus Generalis acclamatus est, exoraret ad populum. Alexander de Scappis Ciuitatis Episcopus, & Conuentus Apostolico nutu Præses inter tot egregios profitentes magè Perio, quam cæteris delectatus illum prece à Patribus impetrauit annum summi templi Ecclesiasten. Propinavit de celestium spiritu populo ea vbertate, quæ animos per sanctam quandam ebrietatem à sensibus ad diuinam amandaret felix, & utilis Præfule summè lætabundo, ac profectibus opem egregiam conferente. Per eam verò tanti Pontificis virtutem conspicuam, summamque benignitatem illectus

brator, vnum eum sibi in Mœcenatem elegit studiorum suorum, atq; laborum prouectorem, ac patronum: quod præ alijs significationibus testatum voluit eius concionis sacro, quam in amplissimo Lucensis Reipublicæ Senatu super Adulteræ Euangelio habitam, cum prænobili totius confesus plausu, Iustitiam Clementem attitulauit. Id breue est quidem eius ingenij indicium, atq; reliquorum illius fætuum arctissima tessera; quæ tamen satis demonstraret, quantus tum foret, quamq; ad metam præualidè cucurrisset, si diuturnior ætas dono danda Superis cordi fuisset. Cur ex omnibus vna emerferit hæc in lucem concio, vsus iam fermè per aliquod annos inductus in causa exitit. Loci enim, & auditorum amplitudo Regiam maiestatem in summo conclau præferens, quæ semel in quadragesima vnum quemq; Ciuitatis præcipuum hortatorem adhibet ad sibi vias Domini ingerendas, & suadendas, & acuit charitatem, ingeniumq; dicentium, & secluse plebis, & absentium curiosam pietatem allicit, vt quærat lectione tenere, quod oratione nequiuit, substituatq; oculorum vsus aurium functionibus. Ab Placentinis ad Cornelianenses deportatur, vt ab extremis bacchanalibus ad dies vsq; resurrectione Domini solemnissimos verba de more populo faciat, præferatq; in angustijs, & acerba annorum egestate lucernam plebi durius per iratum legitimè numen exercita. Inde regressus ad Placentinos, vt indictæ inibi Synodo ex numero sceletorum concionatorum e suggestu proloquatur, in dies suspitione, rumore, effectû epidimiæ apud Parmenses conterminos vires acquirentibus, neque adhuc satis Placentia intacta credita, cogitur figere inaniter gradum vna cum alijs Prælatorum permultis, qui conuentui nomen dederant præsignato tempore, dum interea Bononiæ translata Comitiorum iura, & actus Dictatorem Reipublicæ præstituunt, Prouincias partiuntur, Præturasq; ac officia distribuunt. Vix demittuntur Bononiæ congregati, cum raptim student prolabi, ac proripere se se qui Placentiam tenebant, ne quadragenari ibidem per contumaciam, quod plerisq; accidit, ac interdicto aqua, igneq; à finitimis populis, eodem vti domicilio per summa incommoda cogerentur. Quo rerum momento ita sæuit, sic debacchatur lues pestifera Parmæ, vt alijs super alios decedentibus (& cum primis qui ex Religiosorum cætibus præsto erant pereunti populo in sacrorum administratione) nullus omninò aut per rarus appareret, qui se commisceri morbo tactis pateretur. In tam alta operariorum egestate vnus charitatis igne succensus Perius missionem petit ad Parmenses, impetratq; ac vitam suam aliorum vouens, dicansq; commodis eò properat, unde (paucis aliorum aliquorum ordinum exceptis) omnes diffluere conspiciiebantur. Difficillimum fermè relatu, est quæ mira egerit nō in conspectu modo eius, cui præerat Sancti Sepulchri parçciæ, sed totius omninò admirantis Ciuitatis. Omni
profus

profus morbi, mortisq; timore deposito, siue viuere, siue mori solum sibi Christum, lucrum reputans, vnus pro quam multis operabatur, eloquio, exhortationibus, exemplo miserrimæ turbæ, desolatis omnium ordinum familijs occurrens omolegesi, sinaxi, vnctione, piacularibus liphis, supremi spiritus pereuntium commendatione. Sui omninò immemor, in exactumq; virum climatus, charitate perfectissima formante, ardentissimis prece, eloquio solabatur, erigebat, comitabatur vix tactos, desperatos, mortuos, per dies, per noctes hinc, ilhinc. Discurrens, ieiunus, insonnis per incruentum sacrificium summo manè, per iaculatorias preces cæteris horis in ipso pietatis exercitio irati Numinis misericordiæ, infinitæq; benignitati confugiens, ac iustitiæ admirans, celebransue tot annis perrenni scelere prouocatam indignationem. In hisce tantæ pietatis operibus, neque vires, neq; vita suffecere: defecit tamen ista prior, illis semper viuido in animo pro statu corporis collucescentibus. Tangitur solers operarius communi infectione, Deoq; euocante plenus bonorum operum tertio anno quadragenario minor ad æterna præmia, vt pium sperare est, comportatur, vniuersa Ciuitate tanti operarij amissionem ueris lachrymis, summissq; laudibus prosequente. Ex eius penu diffluebant Pistorij nostris suasionibus Libri tres De Oratione in genere, de Vocali, & Mentali, quos tamen lux typica adhuc non aspexit.

Supereft ergo tantum eius ingenij monumentum, quod supra attigimus.

Iustitia Clemens, Italicè, concio habita in Excellentissimo Reipublicæ Lucensis Senatu Placentiæ apud Iacobum Ardizzonum Anno 1629. Lib. I.

Gregorij Ernnelli Mediolanensis.

VNica sanxerunt sociata fœdera dextræ,
 Et rigor, & pietas, quæ sacra dicta ligant;
 Emicat hinc pietas socio coniuncta rigori,
 Inde rigor socia cum pietate viget;
 Infigitq; rigor pœnas pietate ministra,
 Cuius ad imperium dirigere minæ:
 Præfulis egregij dignum Paradoxon habeto,
 Imperet ut iusta cum pietate docet.

MI.

M. ANGELVS DE CVLPELLIS

A LIBVRNO.

N breui tempora multa cōsumatus expleuit Michael Angelus de Cultellis Liburni inter Canapicios ortus. Hic in eo delectū, quem acutissimū habuit Camillus Becius Casalensis anno suæ Præfecturæ secundo, inter tyrones sub alpihus perpetuo frigore damnatis ad ponenda sacri certaminis exordia transmiffus, præcoci maturitate non ineptam eiusdem breuioris vitæ præfensionem de se excitauit apud veteranos, iamq; bonam militiam transuadatos Patres. Ingenium nanque eius supra omnem humanitatis conditionem quodammodo eleuatum videbatur, dum non solum commonstrata quæque leuissimo absorbebat negotio, & velut in naturam transmutabat; sed & in nunquam edocta solo genio duce se totum effundebat pari cum iudicio, ac eloquentia. Mores verò candidissimi adeo se faciles exhibebant seueriori disciplinæ recipiendæ, vt nulla pars esset Canonicæ normæ, quam non totam quasi triarius exprimeret, & quandoq; obstupescerent qui seminario præsidebant, tanta tam exilem ætatem perferre posse. Ab professo dogmate Canonici Apostoli Andreæ Vercellensis recipit nouas plantulas, vt fac. andiore succo, & felici ore cælo in futuros fructus eis alimenta anno tertio præstet. Ea domus illa est, quæ ab diebus vsque Sanctissimi Vlissiponenfis Minoritæ Antonij, paulo ante Ferdinandi Regularis Canonici, scholas suas celeberrimas habuit; Patauino de hinc viridario inferruntur. Floriano Nanio Bononiense Theologorum Coriphæo præ cæteris irrigante, Deoq; incrementum dante proceræ arbores in gemmas iam erumpunt, iam flores fructus parturiunt, insigniores, Gabriel Pennottus Nouariensis, Petrus Nicolaus Lucensis, Constantinus Phaseolus Laudensis, Michael Angelus Malchiodus Placentinus, Thomas Prouana Taurinensis, Eusebius Paternus Cremonensis, Secundus de Pallijs Casalensis, alijq; non nulli ab his non multum absimiles. Quisq; natiuam suauitatem, & indeptam maturitatem sine inuidia partitur, fiuntq; omnes occupantium certatim hinc, inde populorum, Michael Angelus vix dum Leuita, inuoluitur scholæ ducendæ. Imberbem explodebant seueriores Censores ab actu, non à iure suggestus, qui legitimè promerent, auctoritatem officio dignam non exprimi ab penè ætatula, neq; se morum ducem

ducem offerre posse eum, cui vim non conciliaret experimentorum opinio. Mediolani gymnasium habet in celebri Passionis Collegio Dialecticam aggressus explanare, vt ex imis ipsis ad supremam ascenderet Theologiam enodandam nouenni curriculo. Hæ rationes erant Patrum, ijsq; subscribebat obtemperans Leuita, præclarius secum agi reputans, qui non de suo sensu, sed de alieno imperio futuram vitæ semitam dirigeret, viresq; tanto sibi alacriores affuturas desuper confideret, quanto promptius reluctantem aliquo, eoq; honesto titulo voluntatem fregisset. Verum aliud fata digerebant circa iam proximius maturandum Cælo. Vixdum anni illius terminos conficit, quod ipse penè conficitur morbo tam acri, tam valido, tam repentino; vt probè impetus doceret, non nisi secretiore vi quadam illum immisum. Medicorum ordinatio est, vt absteineat ab illo omni studio, quod vires animæ speculationibus infringere posset. Relinquit interpretamenta, sed non sine bono Religionis fœnore. Fuere eius Logicalium discipuli inter alios Ioannes Andreas Tacchinius Cremonensis, & Ascanius Ordeus Mediolanensis, nobilissimum par iuuenum, quorum postmodum decora Canonice Vniuersitati ornamento fuere: vt satis superq; pateat, ob optimis dialecticorum fundamentis cunctam scientiarum structuram iure pendere. Gemit interea ille sub medicamentorum mole, conflictaturq; diutius cum morbo ita, vt vix demum emergat alicui non sanitati, sed valetudini, quo in tempore Vicaria potestate fungi iubetur sub Cretano præfecto. Ibi repetit pro viriū qualitate aliqua studia, & abdicatis de integro speculationibus, se totum describendo sanctissimo monti confert; eiusq; deuotis structionibus, sacrisq; hinc inde fuis aris graficè repræsentandis, & vno atq; eodem contextu pascendæ curiositati, ac pietati. Opus deinceps edidit, vt confluentium populorum esuriei cibo non importuno occurreret. Cum tamen nec montanam illam habitationem salubrem satis experiretur, licet à natiuo climate non distantem, procul à patrijs oris salutem venari suaderetur tum per amicorum monita, tum per medicorum animaduersiones. Neapolim se confert, vt ab præclarissimo Cælo illo clementiam indipiscatur, & Puteolanas aquas, cæteraq; proxima pertinet medicamenta, diuertatue rerum, & regionis viror, ac pulchritudo quamcunq; animo conceptam mæstitudinis amaritudinem. Sed per hæc ducebatur à Superis in decretum vitæ finem. Ibi apud Sanctum Petrum ad aram diem claudit extremum lætissimus in spem optimam melioris futuræ vitæ, qui sub momentanea hac nihil præter ærumnas curauerat.

Edidit

Historiam De Sanctissimo Monte Cretano Virgini Diuinissime Matri dicato in Montisferacis ora.

MI-

M. ANGELVS MALCHIODVS P L A C E N T I N V S

I C E T non attigerit, nō longè tamen aberravit à scopo, quē sibi præstituerat Michael Angelus Malchiodus Placentinus. Atq; hinc præstabit inspicere, quanti æstimandum sit, vt quis in animi sui alienorumue cura suscipienda, non abiecta, sed excelsa sibi expugnanda proponat. Excitus ad concipienda Religionis vota ab celebritate Pauli Malchiodi consanguinei, cuius vndiq; ferebatur nomen, & virtus; per eas sibi statuit omnino semitas incedendum: primum quidem vt contingit in adolescentulis solam seculi vanitatem capientibus ex solo inanis gloriolæ titulo; dehinc, exturbatis puerilibus, & solidioribus intrantibus, ex veræ virtutis intuitu. Potuere autem posteriora hæc cogitata anterioribus illis substitui ob contubernium, & educationem præstantissimi tyrocinij apud Bugelanos. Camillus nanq; Becius Generalis ab primo vsq; ad clauum ingressu præ cæteris, quibus incubuit in antiqua restituenda disciplina, nouitiatuum formam excoxit emunctissimè. Atq; ideo huic ex felici illorum numero factò promptè successit perdere profanam sitim latice limpidissimo: Latice, inquam, illo, cuius haustu egregiam disciplinæ ebrietatem prompsere alumni cum eo Constantinus Phascolus, Gabriel Pennottus, Petrus Nicolaus, Eusebius Paternus, & Michael Angelus Cultellius, quorum præclariora nomina tum alibi, tum in hoc ipso habentur opere. Accessere verò pijs in Religione cœptis conformia eruditionis alimenta, quibus in virum perfectum euadere posset tam ex instructa Magistrorum copia, & delectu, quam ex substratis Academijs florentibus, & subministrato quoliqet alio subsidio in condiscipulorum exquisito contubernio. Obtemperauit traditis scientijs ingenium excultum humanioribus literis in seculo. Ea propter peracto cursu adnotatur in Doctorem, seu Prædicatorum album ex Rauennatibus Comitij Rouescalæ anno tertio ante proximè exactū sæcularem susceptū onus impari conatu gessit, quamuis animo semper grandi, & inconcusso. Stylum Pauli sui æmulari ab exordio non destitit, ad cuius formam se componere, & exercere pro virili studuerat, sed cum irritum pleraq; facerent exitum, suam sibi propriam compegit ideam, non poenitentiam quidem quatenus primos illos oleret conatus. Haud paria
fortimur

fortimur omnes naturæ dona, haud similia acquirimus artis: suo quisq; valet in talento. Neque absq; piaculo conqueri decet, cur illi quinque, huic duo, alteri vnum sint concredita: quia diuidit Deus singulis prout vult, licet & vnicuiq; secundum propriam virtutem. Præter illa, quæ virtutis, & electionis erant in proximorum salute procuranda elucebant in Michaele Angelo naturæ dotes, vox clara, feruidum ex ingenio dicendi genus, aspectus religiosi decor, & ijs similia, per quæ cum approbatione dixit ciuitatibus, quibus fuit in Euangelio. Iuuit porrò, & placuit honesto magis, quam specioso auditori inter oppidanos, quibus non exuberant conciones ad æmulationem, & auram; sed vna est panis, & obsonium, ex qua referant vtilitates autumnæ spiritualis, non apparentias veris floridi, & flaccidæ. Curriculum prædicationis ad annos viginti quinq; protraxit non intermisso labore. Per ætatem licuisset vltra progredi; sed quietis amans, vt viueret studijs, secessum curauit sibi permitti ex pluribus, quos Placentina domus in eo agro numerat. Obtinuit Siluæ Regiæ oratorium Diuo Antistiti Carolo sacrum. Noluit Congregatio in partem publicæ sollicitudinis virum aliquando assumere (si vnum demas Casæ Dei Prioratum in speciem magis, quam in laborem) siue quoniam id illi esse videtur in desiderio nimio, ac propterea non exaudiendo, siue quoniam numerosa natio, & pridem assueta pluribus Canonijs ius dicere ex præscripto legum, iam ad sedem vnâ redacta, non hæc caperet tantos, tametsi dignos. Desiderata sunt quoque sæpius in illo firmiora prudentiæ robustioris præsidia in agendis, perferendisq; rebus; sed ignea vis præferuidi animi, & molimina nescientis, quod cerneret sua regula rectum, volebat, vltra quam liceret velle. Decessit minor sexagenario in prælaudatæ siluæ regiæ loco, tumulatur in Diui Patris Augustini Placentiæ hoc vno saltem felix, quod aliquorum mensium spacio infelicia debacchantis Epidimiæ euenta præcesserit. Edidit.

De Laudibus Sancti Caroli Cardinalis orationem habitam Placentiæ in edibus D. Patris Augustini, Ad Ranucium Farnesium Ducem. Placentiæ apud Paulum Bertoetum Anno 1613.

Tractatū de Oratione habitū Cremonæ in Ecclesia S. Caroli Ad Petrū Franciscum Malettū V isitatorē. Placentiæ Apud heredes Ioannis Bazachi anno 1614. Lib. j
Panegirim de Serenissima Farnesiorum Familia, Ad Odoardum Cardinalem Farnesium. Placentiæ apud eosdem Anno 1615. Lib. 1.

Epiphonema in protectione Alexandri Cardinalis Vrsini de Congreg. Later. ad eundem Cardinalē, latine. Placentiæ apud Iacobū Ardizzonum anno 1623. Lib. 1

Achrosticon ex quingentis, & sexaginta apicibus, seu elementis hymnum, Magne Pater Augustine componentibus. Ad Iosephum Violum Generalem. Placentiæ apud eundem Anno 1628.

Lycei Later. Pars Secunda

L

Hyppoliti

Hyppoliti Fossati Placentini.

FLoruit ut Mihael celeberrimus Angelus olim,
 Cui pingenti etas non tulit ulla parem.
 Sic nouus en floret Michael nunc Angelus alter,
 Inclyta Farnesium, qui canit acta Ducum.
 Scilicet hic tanto fuerit prestantior illo,
 Quam mutam superat lingua canora manum.

Philippi Riccij Parthenopæi.

LVciferum supera Mihael deiecit ab arce,
 Contulit in cæcis, & habitare plagis:
 Alter, & hic Michael hominum de pectore crimen
 Pellit, & athereas dat penetrare domos.
 Angelus in Cælis summum celebrare Tonantem
 Pergit, & harmonicum spargit ab ore melos:
 Angelus hic terris diuinum robur amoris
 Pandit, & angelica pectora voce mouet.
 Iure igitur Michael nomen, iure Angelus ornat,
 Vos habet unus amor, vos alat unus honor.

Ioannis Iacobi Callabrini.

DOcte Deo excultis homines accendere dictis,
 Atq; humili summum flectere voce Patrem,
 Quem te forte nouis dicam in tua vota trahentem
 Astra sonis? quem te, si patiare, canam?
 Inter Syrenum cantus, & pocula Circes,
 Tu noua Parthenope, tu noua monstra facis.
 Felix, hos cantus, & pocula quisquis Vlyses
 Hauriat; hinc ceptum, & te duce carpat iter.
 Transiliet scopulos, optataq; limina adibit,
 Diuus, & è limo, si moueatur erit.

MI

M. ANG. ^{v s} P ARPALIONEVS NOVARIENSIS.

ILLVM Magnum Stagiritem Peripateticorum Principem, maximumq; Naturę Prothoscriniarium circa annum creati Orbis quattermillesimum octingentesimum quadragesimum, hoc est circa tercenesimum sexagesimum ante Redemptoris Dei Natalem annum floruisse, ex patientiore Eminentissimi Baronij supputatione curiosè perquirenti liquidò constare potest. Ab tempore illo ad ætatem hanc vsque, intra latum supra duum millium annorum spacium, mirum prorsus dictu est, quot, quantiue filiorum Adam in eius verba iurarint, quot, quanti; in illis operibus elucidandis, interpretandisue desudarint, Græci, Latini, Arabes, Mauri, omnis omninò penè nationis, quæ sub Cælo est, ab extremis vsq; noui detecti orbis, Mexicani, Peruani, Goenses, Malacenses, Siamij, Sinenses qua versionibus, qua tractatibus, qua quæstionibus, qua commentarijs, qua tabulis, qua conciliationibus glossæmatis, limitationibus, ampliacionibus, dilucidationibus, & si quidppiam aliud tale legi, reperiri ue datur. Inter autem tot, tantosq; adhuc remansisse locum, quem insigniter ocuparet quispiam, quis credat? Et tamen vnus Michael Angelus Parpaglioneus Nouariensis, si quando in lucem prodire poterit typographicam, prædecessores omnes sectę illius Philosophos superexcessisse, vt se, ipso excepto Auerroe Commentatore, palpabiliter conuincet. Magna nanque mentis latitudine concipiens totam operum illius extensionem, & illam in œconomiam quandam dirigens, non modo sententias, atq; sensa (quod plerisq; contigerat) sententijs, sensibusq; reddens, sed simplicia adhuc ipsa verba in classes suas dispersiens, in vnumq; locum redigens, ac notans, quę pluribus in locis Aristoteles adhibuerat; facillimam aperuit viam quibuscunq; Philosophum illum accedentibus, ipsummet solis eius verbis interpretandi, applicando nempe loca locis, verbaq; verbis. Tabulas quidem in eiusdem Stagiritis, & in magni Commentatoris dicta superiore sæculo ediderat Marcus Antonius Zimara Santi Petrinus clari nominis Peripateticus, nec non & Iulius Palamedes Adriensis parum ab illo diuersus, quæ in idem collimare videbantur; sed quoad dispositionem, & absolutam excussionem vix in semine opus hoc

precesserunt, aut à longè quodammodo illud attigerunt. Simile quidpiã illud verè est, quod super Sacre scripturę Volumine elaborauere Georgius Bullocus in Bibliorũ Oeconomia, Guilelmus Parisiēsis, Georgius Aderus, & Frãtiscus Lucas in Concordantijs Theologi, atq; horũ exempla precessisse quodãmodo dicere possumus; non tamen omninò idē ille modus est (& sua laus Auctori integra manet) imitatum quidem esse, sed nō illud idem executum. Porrò, quod omnem superexcedit laudem, vnus est labor eximius, vnaq; memoria inobliuiosa, absq; quorum adminiculis penè reddebatur impossibile, prouinciam tantam attingere, & aggredi. Horreri etenim est, ad enucleandas res, tot adijse verba, illaq; suppetere valuisse. Vni praxi admirabili illorum voluminum, grandium semper manibus euolutorum, atque contritorum, patere foetum grandem huiusmodi datum est. Sectum quidem opus illud in libros, & capita, & hæc scimus in textus, siue ab Theophrastò Lampfaceno, siue ab Demetrio Phalereo, siue ab Athenione Grammatico, siue ab alio, quicumque ille tandem fuerit. Verum ad faciliorem indaginem in alias minutiores particulas illud partiri necessum fuit, illasq; numeris obsignare, vt promptius adinuenirentur. Coincidentiarum autem Aristotelarum appellatione defudatum laborem honestauit, in quo edendo adhuc superest difficultas non leuis, & benè præuisa. Prius enim in vnã, eamq; deinceps stabilem formam Aristoteles ipse imprimendus est numeris ijs ad columnares margines obsignatus, qui respondeant Coincidentiarum applicationi. Neque negotium facesere possunt (quod ab aliquibus productum est) varię summi eius Stagiritis translationes ex Græco, dum vna retineatur lectio communius admissa, super qua Coincidentię fundatur ipsæ, prout ab Hebræo nihil officium Sacris tot traductiones, Aquilæ, Simachi, Theodotionis, Septuaginta, Pagnini, Targum, Montani, Paraphrastis Chaldæi, & aliorum; quin ex diuersorum lectiōe profitentibus Philosophis patebit ad diuersas speculationes accessus, & resolutio, tam ex prima parte Acromatica magni Principis continente, quam ex secunda Exoterica complectente, ne genus vnum alteri impedimento sit, & adhuc complanetur via ex vno in alium sensuum expiscandorum, & naturalis ueritatis asequendæ. Solitudo Belliani montis apud Bononiam maturanti Prouinciam tantam profuit, dum nil distracta mens se totam effudit per omnes horas in illa ad amussim exornanda. Quid verò illac comportarit pro expeditione, ex vitæ illius anteaactæ cursu petamus; solum enim penè quadragenarius eam aggredi præsumpsit, cum scilicet iam emarcuisset fermè in illius memoria, & intellectu Aristotelis litera. Imposuere maiores illius adolescentiæ tyrocinium Brinate ad Sanctum Georgium in agro Mediolanensi explicandum, quod ab anni exitu per solemniū votorum nuncupationem alacriter obsignauit. Factus naturaliter ad probitatem, culture

exa-

exactior iuuentam Canonicę sanctimonix inficiebat byssino splendenti, cui lineamenta, & omnis generis figurę scientiarum tenacius imprimerentur. Mediolani, Patauij magistris adhibitis scientia præcipuis, Acroases Naturæ, & Sacra Arcana quæsiuit sedulo, præsertim sub Honorato Roberto Iuuenatense, & Gabriele Pennotto conciuę. Exclisit ab ouo Gymnasij Viridariani pullos ad volatum annus ille, quo Maximus Paulus Pontifex ditio- nem Venetam Sacro deuouerat Interdicto. Volatus eius primus ab pluteo ad cathedram exitit, penna namque multiplex extulit facillimè alta petentem, dum Moderatores Pennotto dirigenti campum literarium aperiunt. Leuita volatum inchoauit inter condiscipulos, & illos adhuc veloces, sed ad alias metas directos. Ticinense Cælum aureum, nec non & Viridarium Patauinum patentem aream, & nullis obnoxiam nubibus per plures annos exhibuere: priore quidem in loco successit Ioanni Francisco Massę Papięsi, quo cum cursum egerat, vt Logicalia professio Physicum subnecteret; in secundo antecessorem habuerat Paulum Bellorum Patauinum ex non nostris virum perquam notum. Atque hæc fortis occasio exitit, iuxta quam se totum infuderit Aristoteli ita, vt per sola illius ora, & ipsius verbis interpretem ageret de meliore nota, quam quondam pro oraculis Phœbas arrepta ad trypodem. Tenuit hinc scholas numero, & virtute præclaras, ex quibus expressit discipulos recordatione omni maiores, quorum auditores nunc profitentur magistri, vt in doctam posteritatem assurgant abnepotes. Iam verò mente foecundata feminis ideatarum Coincidentiarum gestiebat in partum, nec ultra potis erat ipse alio intellectus foetum continere; & tamen quotidianam lectionum Lucinam obstetricem patiebatur aduersam, ne pareret, qui semper parturiebat. Quare dimitti obtinuit, & ad vteri mentalis grandem sarcinam deponendam Bellianum Collem ascendit. Loci amenitas non id solum commodauit, sed illum quoque obuatum reddidit meliore casu. Alexander enim Ludouisius Romani muricis Cardinea dignitate, & Archiepiscopali Bononiensi cathedra sublimis ad ardentissimas ebullitiones æstatis intemperantis declinandas ex ampla diœcesi locum elegit, vt hospes incoletet. Senio, & tenui valetudine debilem delectabat ibi salubritas aeris, auræ suauitas, sequestre silentium ab negotiatoribus, domus honesta amplitudo, & regularis decor, Virginis Deiparæ cultus pius æquè, ac candidus. Hinc factus est Principi viro Parpalioncus intima seruitute carus, dum familiaribus illum detineret obsequijs, & hilaritatem animi nunc faueret, nunc promoueret colloquutione grata ex penetralibus Encyclopædiæ. Licet enim Ludouisius diuarum Legum disciplinam excoluisset toto vitæ cursu præ omnibus scientijs Sacræ Rotæ Romanæ Auditor notissimus; tamen ex Urbana, Palatinaq; assuetudine, & ex patrio genio refertum gerebat pectoris

scrinium

scrinium potiore quolibet ornamento ; & fatis benè secum actum dixit , vt procul an aulicis , & ab critico Momo in solitudine illa virum secundum cor inuenerit . Quare post paucos menses per decessum Pauli Quinti ad Apstolatus apicem assumptus Gregorij sub nomine Quintidecimi prouolutum ad oscula pedum beatorum excepit benignitate anteaكتورum memori , & insignitum voluit Abbatiali dignitate perpetua , motus proprii diplomate ad formam domesticorum Prælatorum expedito . Vna fuit plurium opinio ad eos dies , si diuturniore vita functus Pontifex fuisset , hunc Claustra Regularia amissurum melioribus infulis redimitum . Procul tamen ipse ab ambitu vir prudens Apostolici beneficium gratiosum lubens , volensq; Magistratibus Congregationis resignauit , eo vtique modo facultatis sibi factę vsum admissurus , quo ipsi , & quando præscriberent , ne nouitatum inuector videretur . Hinc optima omnium venia permixtus administrationi Derthonense alterum Monasterium gubernauit , Sanctimoniales Gratiarum Genuæ per triennium audiuit ad sacram auriculam , Nouariensem Abbatiam administrauit diuersimodè proficuus , & reponens quæ antecessorum incuria aliquando lahe infecset , atque prouidens subiectis Ecclesijs bona non solum coram Deo , sed etiam coram omnibus hominibus . Quin non modo subiectis , sed etiam longè distantibus munificæ liberalitatis signa contulit , vt de Monasterio Sancti Bartholomei Mantuano ex suburbij Germanica clade diruto , & intra Ciuitatem translato innotuit in eâ Bononiensi Synodo , ex qua ipse Abbas Romanus , & Generalis Ordinis Procurator in curia renunciatus est . Ab hoc porrò insigni gradu per erumosa tempora difficillimo qui pro dignitate sustineatur , ascendit ad Censorem decus ex Apostolica Constitutione illa Piscatoris anulo obsignata , per quam & Andreas Fossa Genuensis summo clauo datus fuit , Collegis Lauro Astulpho Ariminensi , Ioanne Thoma Prouana Taurinensi , & Hyacintho Fagnano Patauino . Alme Pacis ædes ornauit vario , & fideli ministerio , dum eis præfuit : nec tamen ab publico erario suppetias abduxit maiores præ illis , quos habuit prædecessores ; quin & per illud triennium aliquot centena minus sibi passus numerari , vt prægrauatum quoquomodo pro viribus subleuaret . Hæc de præceptore Philosopho quondam Papiæ , ac Paduæ scribimus animo propensiore , tametsi in eodem supradicto Conuentu non eadem senserimus circa Congregationis ministeriū . Vnusquisq; enim in suo abundat sensu , dixit Apostolus , alius quidem sic , alius verò sic , diuidens Deus singulis prout vult , & sola Charitas dissecta coagmenrat . Scripsit , vtinam pro bono publico quamprimum prodeant ,

Coincidentias Aristotelicas Literæ Peripateticæ duobus voluminibus digestas .

LY-

LYCEI
 LATERANENSIS.
 SEV
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER DVODECIMVS.

NICOLAUS DE CVRTE
 PAPIENSIS.

ALTE' cordibus Lateranensis familæ infixæ est memoria Nicolai de Curte Papiensis, altèq; æternum perseueratura. Hæc laus est, idq; præmium virtutis apicem excellentiæ attingentis. Haud minora debentur viris de communi bono sollicitis, deq; vniuersa Republica benemerentibus; quin hæc exilia sunt, licet quæ maxima largiri orbis queat. Quid autem mirum si perstet ipse in nobis, viuatq; nomen; cum immarcessibili seruo penè eertum sit & in caelis coronari? An non reposita est corona gloriæ (quod Diuus Tarsensis proloquitur) quam reddat Dominus iustus iudex ijs quibuscunq; qui diligunt aduentum eius? Quanti verò Nicolaus præstolaretur aduentum hunc, vel ex eo innouit, quod obuius illi factus est cum lampadibus, vt cum adueniente introiret ad nuptias.

nuptias . Lampades appellamus natalium splendorem , aulicæq; cuiusdam conditionis præstantiam , quorum fulgoribus vsus est ad propulsandas errorum sæculi tenebras , vt verè vitæ semitas inueniret . Nam cum iuuenis primos honores facillè cepisset , & summa ei omnia destinaret amicorum opinio ; plurimorum casibus monitus , quam miserum esset inter ambitiosa vota pendere , respicere cæpit ad animi libertatem ; & secessurus ad genium suum , adhuc tamen perplexus hærebat in limine . Probare spiritus vtrum ex Deo : nouæ vitæ semitas in varietate religiosorum cætuum mente adamussim comprehendere : sceligere ex pluribus sibi paratiora , hæc eius artes erant , hæc protrahentia cogitata . Vnus Dei præco mirificus Bartholomæus Columna moras omnes abruptit , remoras expiscavit , & abegit , annitentiq; puerperium innocentioris hominis obstetricatus est verbo pariter , & exemplo . Id verò tum accidit cum Ticinensibus , vel potius Insubricis concionibus non regiam modo illam Ciuitatem , sed & Prouinciam vniuersam sæcundauit sancto diuini verbi semine ; tum , inquam , accidit , cum eximios illos mouit Leonem Caratum , & Thadeum Binaschium ad aggrediendam Canonici Ordinis Reformationem mirabilem . Porrò Nicolaus vt tubam illam audiuit classicum præcinentem in vitiorum sæculi monstra , parasse sibi Numen directorem agnouit , atq; sancto timore veneratus est . Hinc congressus , colloquia , secessus , exercitia cum viro Dei molitus , & assecutus , se in omnem formam ad instar fusilis ceræ compingendum præbuit . Consanguineorum , affiniumue molestis querimonijs , & illachymationibus semestri certamine tantus apparuit athleta , vt quo prællior , eò erectior confurgeret palma , Dominiq; palmes . Neque tamen inter eos deerant eminentissimi auita quapiam hereditate scientiarum quarumlibet professores , qui hinc inde sumerent certiora argumenta ad labefactandam viri constantiam , quiue sæculi curas Marthæ nomine honestarentur , actiuosq; vitæ commoda voluptuosos , quæ appellabant , otijs contemplatiuè præponentes . At verò importuniora molimina ab aulicis perpeffus est , qui calamistratis vociferationibus aures opplerent adusq; nauseam , nunc vitam Regularem probis incessentes , nunc longinquam peregrinationem , externarum gentium , aerem , mores , cibarias varietates , nunc Columnij conatus præpostere interpretantes ; & qui diutina conuersatione Nicolai animum penitimè nossent , noxia quappiam confidentia obices opponebant pedibus tam oratione iniqua , quam factis impotentibus vt laberetur . Stetit tamen ipse , vicitq; donec dierum impleto numero dispositionis præuiæ , ad sedes Frigidionarias vocatus est comitibus Petro Rido Patauino , & Galdino Bardo de Placentia . Principem tum Papiæ degentem in primis , ccmprobatores habuit & profectiois , & instituti , præter id quod spe conceperat ; à quo cum prædiligenter , rerebatur id egrè ferendum . **Quin**
comeatu

comeatu se peramplo donandum cum Bardio comite ordinasse persensit ad viæ solatium, atq; ad beneuolentiæ tesseram; quod tamen licuit à quæstoribus non exegisse, qui ad voluntariæ paupertatis otia, adq; sæcularium omnium contemptum properarent. Ad stolæ Canonici receptionem numerum illum clausit, quo dudum Apostolica soboles sub Salvatore Domino Iesu ordinata est: cordatè forsan eligentes pijssimi Patres, vt idem coalesceret Collegium in posteriore hac Reformatione, quod pristinum illud institutionis exemplar repræsentaret. Eodem inuisibili capite Christo Deo gauisi sunt, vicem quampiam Barionæ visibiliter tum in eis Beatus Columnius repræsentans. Nullus tamen inter eos (quod vni Numinis misericordiæ, Virginisq; Genitricis intercessionis datur) extitit Iudas, nullus proditor, Scariothes nullus loculos habens. Tum ipse Curtius duodecimam sedem postremè sortitus, alter velut Benjamin minor inter fratres à patre plus cunctis fratribus deligebatur, videbaturq; de cælo maior pars venisse Benjamin, itaut quinque partibus excederet: & cum singulis binæ stolæ proferri iussæ rutilarent indutæ; Benjamin trecentos accepit argenteos cum quinque stolis optimis. Id vniuersim præactum sit ad insinuandas illius animi dotes, eximiamq; spiritus præstantiam. Quippe quod in benedictionibus summi illius Patriarchæ est, Benjamin lupus rapax, mane comedet prædam, & vesperè diuidit spolia; ad literam impletum in hoc dignoscitur. Prioribus quidem vocationis suæ diebus prædam egit, sibiq; concorporauit, & coanimauit absolutissimæ illius perfectionis religiosæ, quæ latè per arua, per campos, per syluas, per nemora, per solitudines diuagari solet effusa inter abditissimos Anachoretas, inter exactissimos contemplatores; inter illuminatissimos doctores, ac demum inter sanctos quosq; omnis normæ, atq; generis. In præualido eo infernarum potestatum conamine, quo subtractis vitæ necessarijs omnibus duodecim pijssimi viri tentati sunt, & penè ab inceptis exanimati; vnus iste prædam opprobriorum, vilitatis, contemptum, irrisionisq; voratit mète alacer, pro silij tue in medium vt raperet factus, se ad ostiatim emedicandam stipem quotidiana sollicitudine proferens. Obstiterunt vero generosæ indoli, altisq; pollicitationibus vndecim sociorū, vota quorum profunda humilitas ad idem parata, Canonici vitæ antiquiorè normā respiciens, decorem nō obliuisceretur domus Dei, in qua alius sic, alius sic ibat; dū ij Leuitarū honos repræsentarent, quorum pars præcisim assignata esset assumptorum in sortem Domini inter reliquas tribus Israel, dumue per Apostolica iura interdictū censeretur clericis victum postulatoriè ex professo curare. Ioannis Columbini pium dogma sectante s prouinciam firmauerunt ex charitate non ficta, quæ nō quærit quæ sua sunt. Accesserunt enim curatores, ne deficeret annona duodenariæ familiæ in vinea Domini Saboth laboranti; cum illorum Ordini haud vel

nouum, vel vetitum esset viritim subuentricem dexteram interpellare. Ad vesperam interea Nicolaus ætatis perducitur, in qua diuideret spolia. Ex pulpito Ecclesiastes, ex cathedra Generalis id præstitit. Quæcumq; in ærarijs pijsimæ mentis condiderat ex orationis assiduitate magis, exq; contemplationum sacrarum mellifluis dulcoribus, ex studiorum frequentia, atque ex eruditionis multi iugæ perennibus obseruationibus distribuit lauta manu, in populis sine inuidia communicans, quod sine fictione didicit. Decennialibus declamationibus illustriora Infubrum, ac Tusciæ Episcopalia rostra conscendit, nunquam sui compos factus, suoq; iuri permixtus, nisi quantum collegisset laborantis animæ contemplator spiritus, illustratorq; radius à Superis. Vtiq; si vacabât à Quadragesimâ, euocabatur alibi vsq; ad Pentecosten, & huic annectebatur pro alio auditorio annuale proloquium, cui aduentus succederet ibidem, vel apud alios Orator. Intercidit seriem Sociorum zelus, qui dum sanctam eius inhiabant conuersationem, fidelesq; sermones, paulula tantummodo illius diuersione per annos singulos intra pios loci horrores recreati, ipsum supremo clauo præfererunt. Sextus in ordine Rectorum Generalium resignante Thadeo Binaschio successit quinq; Canoniarum curæ iam Congregationi vnitarum in vna Frigidionariæ familiæ demandata prouincia. Nostro calamo hæud præstat sanctæ gubernationis singula aut latius prosequi, aut singulatim referre. Annua sollicitudine gregi insudauit, futuræ gentis dilatationi, quam præuidebat, salubriter occurrens, atq; iura præscribens, communiaue faciens meditata. Vt verò sperauit sarcinam deponere, quam obediens reluctante humilitate subiisset; in annum alterum sibi protractam, confirmatamue agnouit vna euomente communium suffragiorum liberam electionem. Ingemuit, illachrymatuq; est imparem, vt opinabatur, dignitatem, illiusq; resignandæ sibi fieri facultatem enixè rogauit, sed frustra. Quare & sextum decimum annum eius sæculi in eodem ministerio absumere coactus fuit, spes conceptas coequante fructu. Demum Galdino Bardo suffecto tantus sibi vixit, vt senium omne in prædilectâ solitudine transigere sibi datum fuerit. Decessit in omnium lachrymis sanctitatis opinione in posteros relicta. Nos ex senioribus fide dignis non semel recepimus illum scripsisse, Piam admonitionem pro diro schismate tollendo, quo tum Ecclesia Orthodoxa diuexabatur, ad Purpuratorum Patrum Senatuum. Habuit autem exauditorum Deum, viditq; sanctam vnionem in Concilio Constantiensi firmatam Martino Quinto Christi Vicario renunciato. Habetur igitur ab eo

*Pia Admonitio pro diro schismate tollendo ad Purpuratorum Patrum Senatuum
manuscripta. Lib. 1.*

Leonardi

Leonardi Sarcij Bargæi.

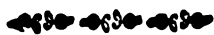
Qua ferat huc apis hybleos mihi sedula flores?
 Quæ legat aonio floridaserta iugo?
 Quæ mihi cecropio diffundet nectare labra
 Gratia? quæq; fauo pocula plena dabit?
 Ut mihi vel plenis currat facundia riuus,
 Et vireat labris verna loquella meis.
 Inclyta Nicolai poscit sibi talia virtus,
 Virtus, quæ proprio munere prestat opes.
 Res patet: hunc pietas summa ad fastigia vexit,
 Et tulit ad Cælos, sic sua facta canunt.

M 3

NI-

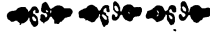
NICOLAUS MALNEPOTVS PLACENTINVS.

PLACENTIAM natiuitati inter Insubres, Neapolim in Campania laboribus, ac premio fortitum Nicolaum Malnepotum scimus, vtrumq; faustè satis, atq; feliciter pro captu, moduloq; fortunæ non infimæ. Quamuis enim neque scientiarum speculatiuarum nomine, neque laude administrationis publicæ rei floruerit cum primis, non tamen latuit obscurus, aut vixit inuutilis, sed opera frugi vocationē suam comprobauit. Ex patrijs nanq; laribus voluntariè peregrinatus ad exteros, satis accomodam mercibus ingenij, pietatisq; suæ inuenit negotiationem. Bonam sedem vt plurimum inuenere pridem Insubres nostri apud Neapolitanos, siue quoniam apertam gentis naturam, geniumq; patens, ac semper candidum patulis exciperent vlnis vltro illi inter se calidiores, & præstiores, siue quoniam Ciuitatem tantę molis, tantarumq; nationum deceret allicere aduenas, eosq; colere per ciuile quodcunq; opus, atq; propositum; siue tandem quod messis magna plures etiam exigeret operarios. Haud ideo fuit arduum Nicolao & primum admitti alacriter, & mox radicem figere ad fructus vberes. Comportarat secum ipse vitam Sacerdote dignam, mores instituto Canonico bene formatos, doctrinam, & si vulgarem, accomodam tamen practicæ illi Theologiæ, quam Casuum conscientię dicunt. Et cum iam virilitatem in canos declinantem præferret, omnia etiam maturæ prudentiæ, robustiorisq; iudicij signa obtutibus exhibebat. Hinc statim ac subsejls sacræ se dedit Omolegisis, percelebris Basilica Diui Apostolorum Coriphęi ad Aram, quæ assueuerat teneri à numerosiore populo ob plurima spiritualium dona thesaurorum in ea existentium tam per Apostolicam liberalitatem, quam ob memoriam Petri in ea primum sacrificium apud Italos Deo offerentis, & Candidæ lauacrum fidei ibi regeneratę; multo promptius ad postmodum assecuta apparuit. Binos posuit annos quasi ad sementem propriarum virtutum fundendam, cętera, quę succedere longiora tempora, messem contulere vberem Domino ex vtroq; sexu fidelium. Cunctis erat opportunus, & vna Ecclesia eius videbatur perenne domicilium: nam quas non dabat choro, aut orationi horas, omnes absuēbat sella auricularis confessionis, vixq; suppetebat modicum re-

cum refectionis spacium, quod in furti cuiuspiam speciem surripiebat, præfertim in manè. Nobilium dinastiarum numero frequentabatur, neque ij minutiorem populum excludèbant, cuius vices miserabatur Nicolaus alacriter, & cui ita fiebat peruius, vt quandoq; etiam illum obuiaret. Alacritate vultus ad paternam verè dilectionem compositi complures aliquando ad euomenda peccata inter suasiones, & minas attraxit, qui aliud omninò in Ecclesiæ ingressu cogitabant, quam tantam deponere sarcinam. Quo fiebat, vt notior fieret in dies charitate officij pijsissimi, & confluerent catheruatim Deo conciliandi. Octodecim annos posuit in eius vineæ cultura pro sibi tangente portione, & eius laborum intuitu Canoniam ipsa bene habita est pluries in ijs, quæ subsidia temporalia sunt, siue per Magistrarum Regionum rescripta lites fauorabiliter dirimentia, siue per piorum liberalia munera, & largitiones Ecclesiæ, atq; sacrario. Ipse bona Superiorum venia domicilium sibi struxit, & ornauit ciuile satis, & viro religioso non dissonum intra turrulam monasterij extimæ fronti ipsius templi proximam, quod & seni commodum satis fuit pro illo, quo fungebatur officio, & vnicunq; postulanti quasi prostaret paratior, & dehinc successoribus alijs datum est in aliqualem compensationis speciem. Cæterum vixit parum gratus aliquando nonnullis procerum Ordinis, quos ipse offenderat siue per nimiam libertatem, siue per zelum, cui decens prudentia deesset. Camillum quidem Becium Casalensem Generalatu functum postulauit, & adesse iudicio coegit super quadam argentea cruce contra leges distracta, vt ipse incusabat, habuitq; assessores in eodem crimine, & alijs similibus obijciendo alios quosdam. Verum in virum illustrem, & de Coetu vniuerso benemeritum nihil profecere quocunq; spiritu dictatæ querelæ, sed absolutum dimisere tribunalia, atq; mox Clemens ad Episcopatum euexit. Nicolaus verò si quidquam laudis promereri potuit ex proba intentione, totum absumptum est ab adhibitis medijs pro illa assequenda. Neque tamen diuulsus est ab officio, quod per impotentiam extimuit, sed permissus est operari iuxta creditam dotem. Decessit paulò ante annum sæcularem millesimum sexcentimum propè septuagenarius relicto superstite Policarpo fratre, quem exemplo suo Congregationi in iuuentute attraxerat. Tumulatur in eadem Ecclesia Diui Petri ad aram inter pias preces, & lachrymas filiorum spiritualium. Per incommodè verò accidit obitus eius Monasterio. Quippe creditum est ad eius monita, & suasiones Neapolitanos Proceres enixius deprecaturus Pontificem Clementem, vt, quod vetauerat, referri permetteret iuxta morem antiquum in annis Iobælei portam illam, per quam primo ingressum dicunt Petrum Apostolum ad sacrificium in eadem Ciuitate, & templo. Scripsit Italicè opusculum dialogisticè quod attitulauit: *Thesaurum de Indulgentijs, vel Diuitie Christiani spirituales, Neapoli 1580. & Venetijs 1589.*

NICOLAUS DE ZANOLINIS BONONIENSIS.

RES Nicolai nomine insignitos, eosq; illustres dedit Congregationi Lateranensi Montana Canonica Diui Euangelistæ Dilecti, diuerso quidem tempore, sed adeò inter se connexo, vt non leuem præbuerit scriptoribus ansam illos adinuicem confundendum pro alio sumentes, & quæ diuersis illis conueniebant vni tantum tribuentes. Eorum medius fuit Nicolaus de Zanolinis hic de quo narrationem instruimus, inter eos quidem & omnimodè clarior tam virtutis conspicue nominis ue, quam rectè factorum conscientia, & adeptarum dignitatum, gestorumq; magistratum amplissimo testimonio. Agebatur annus vndecimus ab curata, & admissa Frigidionaria Reformatione in eadem Canonica Bononiensi, & annexa Victorina per Bartholomæum Pasulinum Priorem, & per sex alios Canonicos, cum is illorum albo adiungi, & adnotari permisus est ab comitjs Frigidionariæ habitis Bassiano Priorio Mediolanensi Tertium Generali, anno videlicet vndetrigesimo post millesimum quadringentesimum. Decesserat anno antecedenti piè, & in omnium oculis Prior eiusdem Montani Collegij Nicolaus de Limonis Bononiensis vir omnifariè notus, & qui sanctam illam Reformationem primus Bononiensium sitiens, pro ea promptè subeunda diuerterat ad Canonicos Venetos almæ Virginis de Charitate. Quare ad virum insignem, valdèq; pium suscitandum in posteriorum memoria Nicolaus hic quoq; de eius nomine appellatus est in sacri habitus susceptione. Considerauit anima illius in tali vitæ genere eligendo semitas domus sue, & panem ociosa non comedit. Facta enim quasi nauis institoris de longè portans panem suum, de nocte surrexit, deditq; prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Siquidem cum in ætate plenitudinis Christi diem ageret, Iure Consultissimus, & Naturalium, supernaturaliumq; scientiarum dono diues, sacrisq; sacerdotalibus insignitus, atq; ideo Ecclesiasticarum dignitatum stadium curreret ad spernbrauij velocissimè; arbitratus est inania cuncta, vt Christum lucrifaceret. Florebant autem primi illi Sanctissimi Patres sacre Reformationis inuestigatores, & qui ab illis Canonicatu inuestiebantur alumni, tanta virtutis opinione, tamq; eximia continentia vitæ sub Italicarum Ciuitatum acri intuitu
& cen-

& censura, vt non diù hæsitauerit de illorum consortio exorando ad beatioris vitæ cursum tenendum secretus ab honoribus adipiscendis. Noscibat quoq; reslorescentem Canonicam normam egere adhuc operarijs, qui continenter in mensem Domini starent: atq; sibi talia esse desuper talenta credita, quorum vsu plurimi iuuarentur, si dispertiret, & daret pauperibus castigatarum scientiarum panem tam in Congregatione, quam extra. Res verò ita peracta est. Nam Patres statim admissum conuictorem strenuum Prioratui Sanctæ Mariæ de charitate Venetiarum moderando destinarunt, & anno sequenti in Comitijs Rauennatibus Sribam, vel Notarium Apostolicum constituerunt, quo in munere postmodum per annos plures perseuerauit. Lucebat tum temporis Canonica illa Veneta nomine, fama; seuerioris disciplinae Canonicae conuictus super cæteras penè omnes; atq; ideo, vt in præclarissima decebat Ciuitate inter multam, vberemq; mensem, non ad illam socordes operarij, sed strenui, valdeq; pugnaces mirtebantur, qui & nota vitæ continentia, & morum dexterritate, prudentiaq; ac doctrina insigniter commendarentur. Hinc qui manipulum dux anteibat, non ex communibus eligebatur, & gregarijs; sed is destinabatur, in quo nulla prorsus ducis egregij desideraretur partium, dignusq; haberetur, cuius imperio parerent tanti alacriter. Sed si repentina electum commendauit electio, multo commendabilior rem reddidit euentus. Tanta enim virtutum apud prudentissimos Senatores, apud pium populum expressit, vt omnibus omnia factus omnium se commodo præberet iuge sacrificium. Auxere anno sequenti Comitija robur, & spiritum benè currenti, vt plusquam in Olympicorum arena victor omnium certaminum athleta coronaretur. Quippe facta ei potestas est vna cum Simone Aliprando Mediolanense, & Ioanne Veneto prædicandi verbi Dei. Qualis, quantum in Apostolico euaserit munere, vnus penè synchronos exprimat Matthæus Bossus in præclara Epistola illa, quam de instituendo sacro Christi præcone scripsit ad Iustinianum Veronensem. Quid desiderari ad suggestum potest, inquit, quod non haberit Nicolaus noster Bononiensis diuinitus? Ille sapientissimus, ille humilissimus, ille super omnia deuotissimus, & flagrans ardentissima semper in Deum, inque homines charitate. Pectore lato, ore sonoro, & tanta omnino efficacia in agendo; vt nullo non sermone concio populi manantibus lachrymis, & tritis animis ab audito illo descenderet: cuius doctrina cælestis magis, quam scholastica videretur. Gessit Præfecturam Charitatis per quatuor annos, neque adhuc amoueri facile fuisset permissus per preces, & importunam procerum, ac populi dilectionem; sed in primum Visitatorem renunciatum sub Thoma Persichello Cremonensi Generali, Qrosio de Qzio Mediolanense, & Sancte de Petris Bononiense Collegis;

Magistra-

Magistratui collato permiserunt, habito æquali successore Paulo de Maphæis Veronense. In sequenti Synodo resignatis Collegis, & in vices eorum successis Leone de Carate pijsimo Reformatore, & Paulo Maphæo, ipse in Censura perseverare iubetur, & qui præfecturam Collegialem abdicauerat, præponitur Placentino sodalitis moderando. Non ratio vna electores in huiusmodi iure penè in inuitum conferendo mouit. Cum enim dono gubernationis præfulgere virum conspicerent, nefas uacationem permittere; sed prætextem ex prædicatione uerbi uberiora animarum lucra reos se insimulandos, si non exaudirent, opinabantur. Quare ad utrunq; præstandum Placentinis exorantibus deputarunt, ut Collegio curato, & ordinato summum templum coleret Ecclesiastes in omnes anni festiuitates, & in aduentu Domini; ab Epiphania verò ad vsq; paschalia gaudia Mediolanensibus euangelizaret in principe Basilica. In sequenti anno abdicat Visitationum, vt cordatè magis pauculo gregi ministrèt, nec præpediatur ab concionibus, quas per biennem quadragesimam dat suis Bononiensibus. Replebatur in vastam latitudinem, longitudinemq; patens Pontifici Petronio dicatum templum (quod vix credibile dictu) promiscuæ omnis multitudinis: & quamuis bis qualibet die Dominico diceret ad duplicem vsq; clepsydram; non tamen satiabantur semel commoti animi ad esuriendum sanctum prædicationis panem; & in aculeatis increpationibus ipsis melitam dulcedinem tam illi propriam deprædicabant, vt nunquam sic locutum hominem dicerent. Non utiq; frequenter contigit ciuem ciuibus gratum, si enatet præ cæteris, fortè quia, Nemo Propheta acceptus in patria sua. Sed deperire hos, & ore patenti ab ore dicentis pendere, qui mentes, liberaq; corda dirigat, quò velit, per rarò omninò datur desuper. Si aliquoties verò id accidit, profectò non semper faustè, aut scilicet in noua mollienda ruente concione, vel concionatore in ambitum, aut quid tale prolabente. Cognita Nicolai virtus, qui a sæculo ad claustra confugerat vitandi ambitus causa, vt coronam conciliabat; ita & in fræna componebat non resilientem, ac contumacem, ipsumq; super se stantem, ne caderet, in vna Dei misericordis gloria, animarumq; salute promouenda incumbentem. Per has operum semitas ductus est ad Supremum Ordinis clauum moderandum anno trigesimo sexto eius sæculi ab Synodo Ferrariensi, quo in munere quinquennem operam posuit interpolato, diuersoq; tempore. Eius supremi magistratus præclaræ actiones, faustaq; fuere Collegia Viridianum, Fesulanum, Padanum Cremonæ, Florentiæ, Patauij Congregationi per eos annos adiecta, circa quæ instituenda, atq; formanda non modicè laborauit inter altas temporum angustias, ac nodos. Certè per benevolentissimum Pontificem Eugenium facilius nostris castris adiungebantur monasteria, ac mul-

to mi-

tò minorem industriam exigebat locorum adeptio, quam adeptorum conseruatio, siue Canoniorum paucitate, siue timore dissolutionis disciplinæ in aucto numero. Pedetentim enim inambulandum censebant Patres Optimi, ne in illos iaceretur per modū scommatis sacrum illud, Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiā. Atq; hoc pacto circa eos dies intanter oblata Monasteria Sanctæ Marię de Vado Ferrariæ, Sancti Petri ad Vincula Romæ, Sanctæ Agathæ Cremonæ antiqua Canoniorum Regularium, nec non Diuæ Virginis de Cella Ianuæ & duo alia Eugubij, & Arbengæ constanter reiecta sunt per Generales Conuentus. Non idem verò agi potuit de Sacrosancto Patriarchio Lateranensi. Nam cum Eugenius anno primo sui Pontificatus fermè ab ipsa coronatione illud nostris, tanquam verè originarijs loci, instanter obtulerit reformandum, dum hi repugnant pro viribus, & dum ipse Romam deserit, & in maiora impingitur, per octo annos quiescit ab opere. Peracta verò Ecclesiarum Occidentalis, & Orientalis Græcæ, & Latine vnione per OEcumenicum magnum Concilium Florentinum, priora reassumit meditata, nostrosq; iterato virget ad sanctam subeundam prouinciam. Quare per comitia illa, in quibus Nicolaus Tertium Generalis acclamatur, lege sancitur, ut ex præcepto Sanctæ Obedientiæ Pontificis onus præclarum quidem, sed arduum subeat. Et quamuis adhuc morę fuerint iniectę, donec per perpete triennium idem Nicolaus Congregationem moderatus est: tamen clauo collato in manus Aurelij de Electis Placentini, sisti coguntur Patres, ipso cum primis Rectore Aurelio Lateranensi Priore renunciato. Interea Nicolaus exorato à Comitijs secessu Beatam Virginem de Casoreto obtinet gubernandam, & post annum sacram de Charitate Venetijs. Sed per interstitium illud maturabant Superi, quod per eum singulariter præstari de Cœlis datum erat. Nam Aurelio Rectore cum quatuor tantum socijs ex triginta duobus designatis per vim morbi digresso ab Lateranensi Palatio, & per iteratam iniunctionem Eugenij regresso, ac per Canonicos Sæculares pulso Nicolaus prior mittitur. Dum autem ipse iniunctum curat opus non minus sanctè, quam solerter, dudumq; parat necessaria aduenturis adhuc alijs, Episcopus Bononiensis inauguratur æquali studio Ciuitatis deprecantis, & Eugenij concedentis. Atq; hæc quidem periodus eius esse debuit, vt per media illa ad dignitates Ecclesiasticas innocenter asumeretur, per quæ eas fugere, & declinare putauerat, sicq; in omnibus lucidissime claresceret Numinis prouidentia. Quare indepto in Prioratu successore Thoma Persichello Cremonense ex Priore Sanctæ Crucis extra Cæsenam, vt ex electionibus, & resignationibus eius, & antea acti anni constat in Actis Capitularibus, ad commissum sibi gregem pascendum proficiscitur. Sed fortassis exaudiri meruit à Cœlitibus in eo quod semper optauerat, & super quo

rum preces fundebat eo ardentiores, quo profundius ab occasione elicitas. Nam cum per Ætruriam iter agens diuertisset Frigidionariam, ut aliquorum dierum spacio in eo secessu se componeret, atq; colligeret, ubi spiritum Apostolici viri duodecim Reformatores acceperant, in morbum incidit: quo dum lentè tentatur, & ipse pia corporis flagella non non remittit ieiunij, vigiliarum, & altæ contemplationis, acrius acuit febrium vires, atque ideo Lucam deportatus post paucos dies viam vniuersæ Carnis ingreditur inter manus, suspiria, & lachrymas fratrum, quibus disciplinam in ipsa summi spiritus exalatione verbis efficacibus, & eo transitu maioribus, & sublimioribus commendavit. Decessit quinquagenario minor declinante anno millesimo quadringentesimo quadagesimo quarto. Scripsisse ferunt super illud Ieremię Prophetę, Ducam illam in solitudine, & loquar ad cor eius. Huic successit post aliquod temporis interuallum tertius Nicolaus de Vrsis, qui de anno septimo supra Sequimillesimum agebat Vicariatum Sancti Ioannis in Monte sub Augustino de Nouis Ticinensi Priore.

Est igitur ab illo

De Bono Solitudinis Liber vnus.

Lib. I.

F I N I S.

LY-

LYCEI
 LATERANENSIS.
 SEV
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER DECIMVSTERTIVS.

OCTAVIANVS DE FLORAV.^{TIS}
 MIRANDVLANS.

DECVS, ornamentumue tulit quidem, idq; non vulgare Ordo Canonicus ex Octauiani Florauanti lingua, calamoue; at maius multo emolumentum, commodumq; ex iisdem hausit Literatorum Respublica. Is enim ille Mirandula est cognomento, qui æuo suo Concionatorum primi confessus compar, elegantioris cognitionis professione penè omnes antecedens amænissimum illud Illustrium Poetarum Viridarium euulgauit, quod tanta cum doctorum omnium auiditate, curiositateue editum est, fermè vices excussum, quodue posterioribus hisce, mutato titulo, atq; ordine tantisper alterato, à nonnullis inscriptum legitur, Illustrium Poetarum Flores. Nam cum in dicendo ab ieiuna illa forma profus abhorreret, quæ apud quosdam sciòlos rancidam intemperiem

olentis adhuc asseruabatur, atq; ideo ex p̄nu memoriæ, quam prodigiosam habebat in omne prorsus propositum, tam in priuatis literarum congressibus, quam in publicis exercitationibus peteret dicta exquisitissima latinorum poetarum; eorum ope mirificè exornabat, placitamq; orationem reddebat: eò præsertim quoniam sal prudentiæ, sobrietatisq; in omnibus supereffundens non modo satietatem non inducebat, sed famem acuebat. Hinc operis præclari occasio orta est. Verumenimuerò præstat ab illomet originem, œconomiamq; totam audire, quam sic continenter narrat. Diù à pluribus rogatus, vt illustrium Poetarum sententias clariores hinc inde dispersas, in certum ordinem collectas redigerem, opus consultò distuli: vtpotè quod cum magno labore non parum discriminis annexum habeat, & multò plus temporis, & studij exigat, quam impositæ prædicandi sarcinæ mancipato, & sacris literis vacanti religioso concedi solet. Præter id quod tam varia, tam multiplex, est almę poesis suppellex, & tam obscura vatum in hoc opere perficiundo sunt pertractanda volumina, vt cuiq; etiam audentissimo terrorem incutiant. Horum enim quędam veluti in vastissimam camporum planiciem omnimoda rerum specie refertam, se tam latè aperiuntur, vt nedum legendo peragrari facilè; sed vix ingenij acumine complecti possint: alia verò in tam densam verborum syluam sensus occludunt, vt nisi studio, & labore vim inferam, se mihi minimè aperiri videntur. Veruntamen priuatam hanc rationem vicit charitatis vigor, quę nunquam quęrit quę sua sunt, diuique Platonis sententia, per quam docemur, hominem non tantummodo sibi nasci: vicit & studentium religiosorum frequens, & iusta postulatio, quibus non absq; iniuria, quod fieri liceat, negari non potuit. Qua propter rem pro virili parte mea aggressus, quę vtilius, & ad humanę vitę institutionem melius prolata esse mihi visa sunt, tanquam de Hesperidum hortis redolentiores fructus in vnum colligens opus hoc confeci. Atque hæc quidem ille de ratione operis sobriè. Philippus verò Beroaldus senior eorum temporum scriptor clarissimus iudicium de Auctore, & eius lucubratione tulit in hæc verba, Mos est studiosorum, & is planè laudabilis, vt celeberrimorum Scriptorum volumina perlegentes, annotent, seligantq; non parum multa, quę memoratu digna videantur. Hoc Plinium illum multiscium factitasse tradunt, qui nihil vnquam legit, quod non exceperet: qui dicere solebat nullum librum esse tam malum, vt non aliqua ex parte prodesset. Hoc studiorum genere Cęsar Dictator est delectatus, à quo adolescentulo feruntur condita ob id dicta collectanea. Nuperrimè quoq; Octavianus Mirandula Diui Augustini Canonicus Regularis sacerdotali dignitate præditus, nec minus doctrina, quam religione clarus, exemplo maiorum ex multilingua lectione collegit, excerpfitq; veluti ex pulcherrimo prato flosculos

hosce

hocce odoratissimos, qui spirant suaueolentiam iucundissimam, qui tanquam amaranthi minimè marcescunt. Sunt hæc ex Sylua Poetarum scitissimè decerpta, quibus aut sententia naturalis, moralisue, aut laus virtutis, aut censoria morum castigatio, aut præcepta saluberrima, continentur. Opus prorsus non minus conducibile, quam laboriosum. Lector perlege lætaberis, dicesq; te non parum debere Celeberrimo Præconi Octauiano, qui quæ spartim, intercisisq; apud complusculos scriptores interuallata cum labore reperiiebantur, ea in vnum quasi corpus redacta collegit, tradiditq; studiosis, vt obuia sint, offerrantq; se se citra morosam vestigationem, citraq; fatigationem. Usque huc Beroaldus. Porrò egregios Octauiani conatus tanti fecere studiosi, vt doctores illi, qui postremo Domini Nani Mirabelli Polyantheam tam nouam, quam nouissimam supplere, & locupletare, illos totos in eam suis locis aptè transtulere, non ineptè quidem, si Auctoris nomen à quo cumulas reperere, & mutuatas voluere diuitias tam vberes, adnotassent, vel præcauissent rem aliquo loco, vt cuiq; laboris sui præmium adfuisset. Ipse Octauianus bonorum operum plenus decessit intacta Republica, vt arbitramur, circa annum Domini Millesimum quingentesimum vigesimum. Lubet autem nobis hic apponere non sine causa postrema verba, quibus eundem Arciboldum in nuncupatoria alloquitur, Opus hoc, inquit, integerrimæ Dominationi tuæ obtuli, dedicauiq; vt qui omni fulges doctrina, & nobilissimis moribus institutus progenitorum vestigijs inhærens sacrum virtutibus domicilium præstas, censor optimus hoc legitimè corrigas, approbes, cæterisq; legendum tua auctoritate præbeas. Simul vt à tua Lateranensi Congregatione munus habeas, quod licet collatis per te erga eam beneficijs longè sit impar; tale tamen est, vt in ipso & summam animi gratitudinem, & tui memoriam cognoscere possis. Scripsit igitur.

Viridarium Illustrium Poetarum, seu Illustrium Poetarum Flores, cum ipsorum Concordantijs Ad Octauianum Arciboldum Prothonarium Apostolicum, quæ & dehinc Archiepiscopus Mediolanensis fuit, Venetys primum apud Bernardinum de Vitalis Anno 1507. Lib. I.

Iacobi Antonij Baldi Placentini.

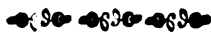
Cltor Heliconij Mirandula collis alumnus
 Lustraret nitidi cum tuus arua soli,
 Sicut apes legit varios ibi sedula flores,
 Ad nos & pleno detulit usq; sinu.

Filia

*Filia quot Cereris Sricula non vidit in Aetna ,
 Quis odor eximius , perpetuusq; decor .
 Sed confusa vagas traheret ne copia mentes ,
 Obrueretq; magis se male turba sequens .
 Ordine consuluit pulchro longumq; laborans ,
 Quosq; suis fixit , disposuitq; locis .
 Pectoraq; edocuit titulis studiosa paratis ,
 Pulchra quibus faciantserta , quibusue fauos .
 Quid moror ? vnus opes tantas conclusit in horto
 Aonij nemoris , deliciasq; breui :
 Quare Pieridum iam non grauis obstet amicis ,
 Et labor , & longæ tædia multa ruit .
 Huc alacres veniant : quod erat procul ecce propinquum ,
 Horrebat saxis quæ modo plana ruit .
 Reddita confusis facies sua gratia virtus
 Parnasum inueniet iam lare quisq; suo .*

ODOARDVS RISIVS MEDIOLANENSIS.

ONAM ab initio inuenisse, triuissq; semitam, cuiusque humanæ peregrinationis cardo est, Qui in limine errat, metam suspirat inanis. Præclare quidem actum fuisse constat cum Odoardo Rasio per infallibilis Prouidentia dispositionem, qui ab infantilibus penè dixerim annis iter suscepisse bonum, fidumq; ductorem inuentus est. Quippe præcipuæ nobilitatis Insubræ natus parentibus Sacripante Rasio, & Gabriela Bossia Simonis duudum Senatus Præsidis genita, regia in ipsa Prouinciæ Mediolano; matre de viuis sublata, vt maturè ab tenerioribus disungeretur illecebris, puerulus in Collegio Diuo Simoni nuncupato educandus datur. Atq; hæc initia viarum Domini. Ibi nanq; Aquilinum Coppinum Doctorem ductorem primum habuit, virum nominis celebritate clarum, quem postmodum Vniuersitas Ticinensis publicè profitentem coluisse perlætata est. Quæ sunt ingeniorum monstra, non fiunt, nascuntur. Haud artis est fecisse; perfecisse est. Annorum decem puerulus (quo tempore infantilitas penè deturpat innumeros adhuc) Parmam Urbem haud satis remotam adire iubetur Ranucio Farnesio principante, educandus in spem omnem non crepuscula, sed lucem bonam fundentem in Nobilium Collegio. Eo loci inter admirationes præceptorum, conuictorum, procerum, ac præsidum, & Reguli eius cum primis, lustri vnus spacio Humanioribus, & Rethoricis ad apicem vsq; excolitur, & deinceps assuetû Naturalis Sophiæ cursum perfecit Hieronymo Serraualle Iesuita Doctore. Tales suspiciuntur, qui portenta gerunt. Tripenta ætatis trididascaliã, vel & tetra didascaliam (si Poësim adnumeres) absorbet. Remota fruges vix credebatur in patria, velut fortè præcox nimis; sed reuocatus experimentis eò gratioribus, quo frequentioribus grande legitimauit ingenium. Biennio post factus ætati, qui omnem maturabat ætatem (ne minor ea præiudicium inferret longius migraturo) Bononiam transmittitur, vt iuribus operam daret in ea Italarum omnium præstantiore Vniuersitate. Dant sibi amicas manus sorores scientiæ, docetq; praxis, & ratio, vix ad aliquod iustè, fundatèq; laudis decus quempiam ascendere inter legum interpretes, qui bonæ, solidèq; Philosophiæ cacumina non attigerit. Quare ab hac,

hac, præambulaue Dialectica benè munitus adolescens, quod iter alij in cochleæ, vel limacis modum emensurant, ille ad instar aquilæ volatu non solum est affecurus sublimi; sed & in summis nidificatus cacuminibus, pullos suos expressit, quos ad luminis rotam exponens, Solem Parij lapidis loco adhibuit ad auream sobolem experiendam. Theses nanque ex Cæsarei, Pontificijq; Iuris intimioribus fibris educens electissimas, Eminentissimo Aloysio Capponio Cardinali Legato nuncupauit, illasq; in aula maxima Bononientis Vniuersitatis ab accedentibus ad libitum acerrimis tutatus est impugnationibus: Pullos non degeneres, pullos, quos concepit, incubauit, fouitq; quinquennis studij calore, Magistris Annibale Marefcotto, Camilloq; Gypsio primarijs professoribus, totq; Orbe literario notissimis, inter effusiora potissimum gaudia Hieronymi Bossij vtriusq; Domini Papæ Signaturæ Referendarij, Prolegati, Auunculij. Celebre opus, pleneq; , ac doctæ Ciuitatis concursu, laudibusue peractum, quodnam aliud consequenter obsecundabat, quam promeritam Lauream, Lauream Doctoratus quidem, sed & Doctoris maximè. Quod si non hunc, quem coronabis, ò Felsina, tandem? Verum enimuerò decus id tibi, ò Ticine Regie, reseruatam extabat, ad cuius tutanda, prouehendaq; iura, Supremi Regij Ducalis Senatus Insubri cautum erat sanctione, vt quicumque subditorum Longobardorum Catholicæ Regiæ Maiestatis redimi penes eam Vniuersitatem Doctorea vellet, is per quinquennium in ea aures profitentibus ibi Magistris dedisse teneretur. Exorauit post hæc adolescens Risius vt super huiusmodi executione decreti secum fauorabiliter dispensaretur, quod & suprema illa concessere capita. Quare vacante ibi Episcopali sede per decessum Antistitis Ioannis Baptistæ Bilij, Vicarius Generalis Trouamala per Canonicorum Capitulum institutus illum Doctorea redimiuit, præsentante N. excellentissimo Picinardo, is qui postmodum supremi Senatus Insubri Præses extitit, & insignia annuli, birettiue tradente Excellentissimo pariter Emiliano, qui & Senatoria ipse quoque deinceps potitus est dignitate. Dirigebantur autem vniuersa hæc ad aulæ Romanæ plausibilia, per vestes clericali iam adscriptus ille militiæ. Potestas enim Throni eius nusquam terminabilis Orbe vniuerso, soloq; contermina cælo, vt vbique adesse cernatur ad omnia ritè & moderanda, & disponenda, sicut plurimorum valde eget operibus, & sapientia ministrorum; sic & tantos allicit qua virtutis obiecto benè gerendæ, qua potiundi spe (si fata maturerent) imperij. Verum, quæ corda filiorum Adæ in manu Dei sunt, illorum ipse fibras vitaliter attingit, inq; illas effingit facies, quæ sibi placitæ sunt: sedes enim eius sedes facierum est, ac dicitur. Attigerat peregrinus Athleta inungendus Risius intermediam Bononiam, Urbem petens, cum die quodam (die æternum illi memoranda) sacrum notus audit de faciente

Ale-

Alexandro Ludouifio Archiepifcopo Cardinali, illo, qui non fatis diu post
 fuccellor Principis Barionę pro Būrghefio Paulo Quinto Gregorius Quin-
 tusdecimus appellatus eſt. Euangelizat de Sacro codice celebrans Anti-
 ſtes Ieſum Deum dicētem, Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum,
 & ipſe tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Bonū nunciū eſt de more, vt ſuo
 ſe nomine prodit Euangelium, & operatur perenniter dictum, licet nunc
 occultè, nunc palam. Illapſus eſt ex eo radius beatitatis, & gratię in iuue-
 nili, doctaq; anima peregrinantis, Religionifq; ſemitā ſibi proponi ſequen-
 dam ſenſit: quod & alijs pluries ante illum in eis ſenſiſſe auditis comper-
 tum eſt. Hoc profecto pati diuina incipientium eſt. Noui fines, nouiq; ter-
 mini, & illi tam varij, tamq; à prioribus diuerſi, inceſſum per media indu-
 cunt noua, quia qui vult finem, vult & conſequentia finem. Maturat ipſe ſe-
 cum illuſtratus, num ne de vero Sole ſit radius, an de apparenti, & per nu-
 bem roſcidam reflexè concepto, vt pluuio quandoq; accidit tempore: nec
 ſibi fidem adhibens ſpiritualium Methereorum, impreſſionum tanquam
 non benè verſato, magiſtros adhibet animarum, diſcuſſoresq; ſpirituum,
 ſcientiarū Domini Paraclēti peritè conſcios Religioſos. Opportunè, & exa-
 ctus in Dogma propendit Canonicum, ſumitq; Romanam cauiſiam de
 manu Tiburtij Boſſi Abbatis ad Maiores aras Virginis de Caſoreto, Sera-
 phino Verdellio Cremenſi Generalem agente. In probatione præſtanda
 Hieronymum Zanucchum de Corneliano præceptorē habuit Sacerdotem
 probum, & bonę ideę dominum, qui de Clericorum Speculo Magni Le-
 giſlatoris, Tagaſtenſis illum reddebat exercentem, vt hauriret ex eo fonte
 aqua, de quo laica labes omnis detergitur, & quę in riuuloſ deriuata Con-
 ſtitutionis, ſitim ebibentis explet Regularis Canonici. Annuo experimen-
 to probatus, & abundè habens inuentus, de triplici votorum funiculo li-
 bere vincus, Celſo Marticello Neapolitano Sacram Scientiam Papię ad
 Cœlum Aureum profitenti mittitur eſſormandus Theologus. Eximius Do-
 ctor eximio iuuenum manipulo ſcholam habebat; cumulauit eam ad exceſ-
 ſum accēſſu nouus ductor magè, quam miles. Qui bonum ingenij ſtoma-
 chum habent, non ſera conſtrina molunt, ſed vorant ſcientiarum placita,
 inq; proprij ſucci ſubſtantiam vertunt, non in recrementa. Neque alio pacto
 cum Riſio fieri poterat, de cuius camino acapno Iuris Vtriuſque, &
 Philoſophię cocta obſonia pretioſiora proceſſerunt, & in ſubtiliores ſpiri-
 tus agenti aſcenderant intellectu. Ea propter breui pauconum menſium
 interualla tot ſunt ei credita diuinę illius ſcientiæ arcana, vt de illis in
 Theorematum formam perpolitit literarias concertationes ſolus ante ma-
 giſterium Magiſter habere potuerit. Arenam dedere Ticinum, ac Ferra-
 ria, vrbes clari vtręq; nominis, vtręq; Vniuerſitatis priuilegio munita, pro-
 tenſitium vtręq; atq; auditorum numero inſigni glorioſa. Apud poſte-
 riorum

riorem hanc Conuentuū habebant Diſtalem tūc temporis Proceroſes Cano-
 nici ad Proteſtoris Iacobi Serę Cardinalis Legati pretioſora publicę vti-
 tis fomenta. Quare & Heros ſemper venerandę nobis memorię ſpectator fa-
 ctus iuuenilis tam exactę virtutis, voluit item & panigyriſtes, & coronator
 inueniri. Quare Theologi corona ornari promeruit ab ijsdē Comitijſ eō
 dem Cardinali propoſitionē collationis formante; moxq; manipulus eius do-
 ctrina informandus componitur, & assignatur Faſeolo Generali curante.
 Domibus Placentinę, Brinatens, Parauinę nunc Philoſophus, nunc Theo-
 logus illuxit per aliquot annos, eratque proficiuus adeo perſpicuitate,
 breuitate, ſoliditate, acumine, vt ad habendas oppugnatione cathedras,
 non ſui modo Dogmatis, & auditorum, ſed alterius cuiuſq; alienorumq;
 precibus accerſeretur, maximē ab eis, quorum veritas, non pompa ſcopus,
 et obiectum eſſet. Paucos ex quolibet familia eō conſenſuros eſſe, quo
 maturante, et perpolliente ætate, atq; exercitatione vir eximius fereba-
 tur, communis erat conceptus, & expectatio. Sed pugnæ exordiens
 genus aliud iſſis ſuis cum membris, & corpore; ſenſim eō conſiſtus ad-
 pulſus eſt, vt penē expugnatus decubuerit. Certē diuturna moleſtiſſima
 uē perurgente ægretudinis qualitate ex capitis potiſſimum diſtillationibus
 exorta, de cathedra primum deiicitur, mox & de pulpito (quod tanquam
 mitius, & rariuſ cogitabat ſubſtituere) aut mori, aut vacare medicis vno
 ſenſu exclamantibus, atq; ij ſunt ingeniorum magni ponderis exitus, pro-
 bantq; Superi, & in camino ſecernunt, quod ſcoria, quodue aurum eſt.
 Inducijs autem aliquando cura morbo factis; ad Sanctum Epiphanium Pa-
 pię, ex bonis paternis ad religioſe, & perhonestē habitandum aliquid
 ſibi ſubſtructionis ſurrigit, vt quiete naſta cum veteribus aliquando poſtea
 amicis, nempē voluminibus in gratiam redire poſſet. Nec ipſe fruſtratus eſt,
 ſecundum quam ſe totum pro ſanitate calamo pertractando dedit, vt ter-
 tio tali modo ſe & vixiſſe, & alijs profuiſſe lætaretur, & euinceret. Pro-
 grediebatur feliciter poſt Dialeſticas expoſitiones ad Philoſophica Com-
 mentaria, ſacras deinceps elucidaturus Petri Lombardi paginas, cum
 Clotio Cremonenſe Generali deturbatus; & de Monasterio, & de lu-
 cubrationibus egit volens. Non eadem tenet omnes propenſio; quæ-
 dam enim charitas moderamen inueniſſe à philautia putauit. Vt morem
 gereret maioribus concionem tenuit in comitijs Rauennatibus Arbi-
 zani: noſq; cenſuram tunc reſignati, & illum agentem, egregiē, & popu-
 lum, ſenatumque approbantem iubilantes ſenſimus. Vberius id ſatis diu
 poſt præſtitit à veſperis feſtorum totius anni in Diuę de Paſſione. Integret
 Numen vires, ac valetudinem viro valituro quæ volet. Scripſit
Dialeſticarum Speculationum Libros quinque. Lib. v.
Naturalium Principiorum Libros quatuor. Lib. iij.
 Auctoris

Auctoris.

Docte virorum,
 Circum cui caput
 Duplici nexu
 Laurea cingit.
Tu te dum sentis
 Concini nostro
 Carmine, mitem
 Porrigas aurem.
Num ne rus colens
 Stridulum sentis
 Genitum rore
 Titona senem?
Te Legum vastum
 Chaos non forme
 Sacriq; verbi
 Charta te ornant.
Te mores vita
 Innocens, puri,
 Te quies mentis
 Plene saginant.
O si, si semel
 Digitos reddux
 Calamo reddas,
 Riste felix;
Roscida non sic
 Apes Hymeto
 Dabunt, vel Hybla
 Aurea mella.
Auidos plane
 Ipse hinc cerno
 Posteros vos iam
 Suggere mira.

ONUPHRIVS BREDVS VERONENSIS.

PXPEDIT scripturis nobis paucula de Onuphrio Bredo Veronense præferre, quæ Matthæus Bofus conclusit in calce Epistolæ De primis spiritalis tyrocinij institutis, scribens ad Philippum Parmensem in hæc verba. Potiora, mi Philippe, collegimus, & quæ tibi magis necessaria fore sumus arbitrati: in quibus parumper cum exercitatus fueris, primasq; difficultates euiceris, quas cuiusque rei pati solent initia, erumpet tibi noua lux quædam, qua intuebere, nescio quomodo, Deus scit, ea, quæ non licet homini loqui. Fructumq; virtutis dulcissimum tranquillo, & sedato iam animo degustabis: eruntq; lachrymæ tibi velut nectar die, ac nocte, dum dicetur tibi, vbi Deus tuus est? Senties illabi ad ima præcordia faces Spiritus Sancti, per quem vetere seruitute depulsa, filiusq; adoptionis effectus clamabis Abba Pater, Deiq; solitudinem, & omne secretum desiderabis, & quocumque te verteris solus, ibi offerens hostiam cordis Domino Deo tuo, in clamabis, & dices, quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Psalles mente, psalles, & spiritu, & passim tibi resonabit in ore canticum nouum, quod cantari fas non esset, nisi ijs, qui empti sunt de terris primitiæ Deo, & agno. Quæ mi Philippe, cum tibi degustare contigerit (continget verò fauente Deo, si monitis fidelissimis, atque amantissimis, quibus te sumus incredibili charitate complexi, obtemperaueris) tum, te rogo per Deum, Matthæi tui memineris ad Christi crucem, hominis quidem meritis perexigui, & rebus his omnibus, atque virtutibus tibi propositis indigentis, qui tamen vt ad ista venires suis te vocibus incitauit, & incitatum deinceps, vt potuit, confirmauit. Vale. Vtique nobis hæc minutim refferre necessum fuit, quoniam ab illis ipsis Conuersionis suæ postremam deliberationem Onuphrius idem deriuasse testatus est in præfatione illius voluminis, quod de Sacerdotis officio ad eundem Matthæum Bofum nuncupauit. Hic enim Veronæ honestissimo loco natus, & inter ipsas doctrinarum secretiores latebras à tenerioribus vsque educatus sub notissimi Guarini Veronensis disciplina, eò properare cæperat in ipso maturescens iuuentæ flore, quo libido ipsa dominandi af-

feclas

feclas humani fastus petere solet impotenter. Complunabat autem aspe-
 rum alioqui iter sedulo delapfori Legum insignis peritia, & Græci idioma-
 tis fingulare præsidium, quibus non modo inter conciuies florebat conspi-
 cuus, & in patrocinandis causis opulenter ditabatur, sed & lata apud exte-
 ros nominis fama nunc ad profitendum in Patauina Vniuersitate iura, nunc
 ad forum Venetum adendum; nunc ad aulam Romanam tenendam inui-
 tabatur non obscura procerum emulatione quapiam. Interea tamen adue-
 niebant vocationis melioris dies, in quibus sædisfrago molimine sæcularia
 vsque tum prædilecta abigeret oraturus æternitati in Religionis insigniore
 Capitolio. Accidit enim, vt aliquando ad sacrum audiendum in ædibus
 Diuo Leonardo dicatis montis Donici iugum ascendens, insperata, inexpe-
 ctata, ignorata, non quæsitâ, sed opportuna inuenerit egretudini secre-
 tiori remedia verè salutaria, verèq; Deo plena. Quippe ab adolescentiæ
 ingressu per altos animi angores, & inquietudines diuexari adeo cæperat,
 ac tum præcipuè, cum felicitiora sibi contingerent; vt omninò viribus vn-
 dequaq; consternaretur, factus omnium prorsus inappetens, fermèq; sibi
 odiosus, atq; vniuersorum despiciens, et osor: qua in animi conflictatio-
 ne, cordisq; deliquio si diutius permanere contigisset (quod ad horarum
 breue spacium ex Superum pietate agebatur) profectò dementatum reddi-
 dissent secutura tempora. Peracto nanque incruento sacrificio obuium ha-
 buit Matthæum Bossum illum ex more recipientem, & salutantem, atq; ad
 interiora quæpiam lustranda comitantem, ex cuius sermonibus nouam sibi
 obtigit ingeri suauitatem, recentioraq; aperiri cogitata, dum uir ille Deo
 plenus descendisset ad discendum ex occasione de mundi fuga, atq; con-
 temptu, deq; labilibus sæculi pompis, ac dignitatibus. Quamuis verò tum
 cæperit excitari, non tamen aperire statim enascentia sensa probauit, quæ
 ancipitem redderent animum potius, quam decretoriè firmatum, ab suc-
 cessu rerum petiturus postremas vitæ agendæ solutiones. Hinc frequen-
 tiore accessu se intimius viro insinuarat, atq; sub omni solemnitate tem-
 plum inuisens emergentes plurimas dubietates paulatim eliminabat ad-
 huc fouens occultè cordis desideria, quæ tamen satis à Bosso inspicieren-
 tur, leniq; irriguo curarentur, donec patulis animi foribus per lachrymas,
 & verba se totum Religionis vouendæ Bredus permisit. Sed qui alacriter,
 & maturè Canonico Instituto suscipiendo mentem dediderat plurimi ab
 antiqua consuetudine vexatus, & ceu clauo trabali confixus sæculo, in mo-
 rulas perniciosiores producebat executionem. Neque tepidam volunta-
 tem igne suo promotò Bossus valebat calefacere, quem longè abesse op-
 porteret vario societatis Magistratu præpeditum, multoq; Reipublicæ ne-
 gotio occupatum. In ancipiti igitur eo versante Matthæus Recuperationes
 suas Fesulanæ euulgauit, quæ cum ad Bredi manus deuenissent, curiosèq;

nec

nec absq; fructu peruolutarentur, aliquando in eam incidit De primis spiritalis tyrocinij institutis epistolam, quam supra laudauimus, cuius acuratior, sapiusq; repetita lectione inflammatus omnes sibi prædefinijs abrumpendas moras, vt Christum Seruatorem ex imo cordis, & corporis affectu sequeretur. Tanto siquidem nixu, totq; ictibus verba illa aculeata pulsauere nutantem mentem, vt sibi tandem stare decerneret. Concipiebat enim inter fletus, & suspiria posteriorem præsertim illam epistolæ partem non Philippo Parmensi, sed sibi esse conscriptam, ac directam, neque præter se, verius illam alloqui neminem. Hæc ad vnum ipsemet in præalegata sua præfatione contestata vocationis suæ instrumenta, obsistentesq; conatus voluit. Dealbatus est Canonico superpelliceo in die Sancto Pentecostes, vt renouata aduentus Paraleti memoria renouatus homo rutilaret consolatore Numine: & qui Bredus pius appellabatur ex salutaris fontis nomenclatura, Onuphrius nuncupatus est ad secum ferendum Onuphrij Bredi consanguinei viri clarissimi iugem amoris, ac spei commemorationem. Adeo autem virum pœnituit interiectorum vocationi suæ moliminum, vt concitatore cursu viam perfectionis omnimodè percurreret. Humilitate, innocentia, obedientia, maceratione tam artuum, quam affectuum, frequentissimaq; oratione tantus innotuit, vt cum paucis omninò comparandus veniret, & qui antiquorum Sanctorum Patrum exempla sibi imitanda in dies proponebat de virtute in virtutem proficiendo, exemplar & tum viuentibus, & nobis posteris efformabatur. Cum iam intra Leuitarum numerum cooptatus esset quinquennis in Congregatione, vt facilius se Sacerdotio disponeret, neue imparatus tam grandi ministerio assequendo accederet, meditari primum capit, atq; deinde disponere opus egregium illud, quod postea de Sacerdotis officio inscripsit. Et quamuis sub inchoante archetypo sibi tantum prodesse concepisset, tamen vt thema nobilissimum omnibus numeris absolueret laxiore eruditione, fermè ab ovo illud assumens ad supremam vsq; coronidem profecutus est. Hinc illud in quinque libros distribuit, in quorum primo pertractauit de officio Sacerdotis in Lege naturæ, In secundo, De officio Sacerdotis in Lege Mosaica, In tertio, De officio Sacerdotis in Lege gratiæ in genere, atq; hoc iterum subdividens locū dedit libro quarto De officio Sacerdotis circa Sacramēta, atq; demum quinto, De officio Sacerdotis circa sacramentalia. His dum sanctè promēdis in modum soliloquiorum ex animo incumberet in diuturniorem lapsus est egretudinem, cum qua trienni exercitio inter egregia inuictę patientię documenta colluctatus tandem sancto fine quieuit apud Venetos nostros circa Annum Domini 1508. Sunt igitur ab eo

De Officio Sacerdotis Christo Saluatori Deo Sacerdoti æterno nuncupati Libri quinque. Bononiæ apud

Anno 1501. Lib. v.

OR O-

OROSIVS DE OXIO MEDIOLANENSIS.

OST primos duodecim illos pijsimos viros, quos posuit Dominus Saluator noster in lapides fundamentales, & in columnas electas reparationis Canonico Dogmati, secunda effulsi gloria cum paucis Orosius Oxius Mediolanensis, tam si quæras innocentiam vitæ, & morum integritatem, quam si attendas regiminis prudentiam, siue Sacrarum Litterarum eruditionem. Primo autem illo tempore rara admodum in vno, eodemq; viro florebant simul vnita tot dona. Quandoquidem puræ simplicitati illi, quæ columbæ dicitur, toto cordis affectu incumbentes primi illi, & optimi Patres; qui se facillimè gubernari patiebantur humillimè sentientes, serpentum prudentiam ad habenas moderaminis temperandas necessariam, haud ita curabant. Pluris quoq; erant in illo Apostoli, Scientia inflat, charitas ædificat, ideoq; crassam quandam, sed castissimam, castigatissimam-ue potius admittebant ruditatem, quam scientiam vberem vento, atq; fucò viciniorum. Orosius verò Congregationi se contulit iam quippe excultus literis, neque hausit ex nostris eruditionem, sed disciplinam, ac bonitatem, quibus suaptè natura, & electione libera propendebat egregiè. Lucrum Conuersionis eius à seculo contulit in gazas Societatis ille totius Reformationis Auctor, ac Patens Leo de Carate, qui vt totus semper erat in ordine fulciendo, & exornando, satagebat vndique columnas marmoreas spirituales excidere, quas tantæ moli suis locis opportunè supponeret. Iam presbyteratu initiatus erat Orosius, iamq; (& si perplexo pede, & incerto vestigio) bonam proterebat viam. Hinc facillimè patitur diuelli ab speciosis mundi pollicitationibus, et reponi nouam plantulam in orto Casoretano ad secundum lapidem à Mediolano, vt nouis pateret cultoribus, ac naturali excisus oleastro in bonam se mutaret oliuam pinguedine spiritus diffluentem. Tertius ex ea in suburbum Regia Ciuitate accessit nobis insignis, oppletis nempe secundis sedibus à religiosissimo illo Basiano Priorio, qui quartusdecimus Instituto præfuit Generalis. Id anno decimo octauo ab inchoata Reparatione Frigidionaria accidit, quo etiam tempore instaurantur à nostris antiquæ Canonizæ Sancti Saluatoris in suburbij Brixiensibus, & Sanctorum qua-

Quadragesima Martyrum Taruisij, & primum Generale Capitulum Victorinum celebratur in Bononiensibus ex indulto Martini Quinti Pontificis; adeo quod plusquam vno argumento fausti fuerint nouellis furculis illi dies. Exegit tyrocinium athleta fortis eodem in loco, quo & primitias spiritus Patres nostri susceperunt, intra parietes nempe Frigidionarios agri Lucensis, exercitatore Petro de Rido Patauino ex duodecim primis illi viro inclyto. Sed qui vitam in iuge sacrificium iam Domino paratam habebat, votis solemniter emissis inter veteranos adscribitur sacerdotio, & eruditione conspicuus. Iuuat paruum adhuc numerum crescentis familie operarius solertissimè, exemplo domesticos, exemplo, & voce externos mouens. Præ cæteris virtutibus, quibus se totus addixit, eminebat in eo assiduitas orationis eius, quæ mentem tacente labio eleuat in diuinorum contemplatione mysteriorum; ita vt aliquando perennaret ex vespertinis crepusculis ad vsque matutinas preces immobilis poplite coram diuinissima Eucharistia. Perpetuum quoddam ieiunium seruasse videri potuit, non modo quia ab esu carniū, lactis, ac reliquorum vitæ toto vitæ curriculo se abstinuit (quod tum commune erat Ordini vniuerso) sed etiam quia semel in die cibum sumeret ab necessitate paratum. Anno octauo post initum Canonicatum supponitur oneri gerendi Vicariatus ex pridem sancta lege in Synodo Bononiensi ad Sanctum Victorem, ne per saltum maioribus administrationibus promouendus veniret. Prudenter verò Vicariorum numero adscriptum fuisse constitit, cum munere expleto Casoretanæ Canonie præficitur, quod accidit ad annum vndetrigesimum eius sæculi. Ab illis autem diebus ad extremam vsque horam circulo quodam legitime instructo præfecturam semper exercuit, toto videlicet viginti quinque annorum spatio. Vtque Comitiam in annos singulos habebantur, per eorum etiam decreta sedes permutabat regiminis, quod aliorum quoque Prælatorum moris erat. Atque hoc ordine Collegia moderatus est Montanum, & Victorinum, Bononiense, Viridarianum Paduæ, Montedonicum Veronæ, Frigidionarium Lucæ, Charitatense Venetiarum, aliaque Congregationis nonnulla. Ab ipsis crepundijs Casoretani regiminis operarium proficuum opere indefesso se præbuit adeo, vt anno tertio Primum Definitor Primus Generalis Capituli inauguratus fuerit, inque Comitibus sequentibus Vicarij Generalis sedem tenuit, atque deinceps semper nouem virorum Magistratui adnumeratus est. Anno trigesimo octauo reformari Ordinis supremum clauum tenuit Rector Generalis, ita disponente Numine benignissimo, vt eo pacto instauratæ remanerent vices Leonis Carati sanctissimi Promotoris, qui ad cæli præmia eodem anno euolasse noscitur. Id ipsum autem contigit cum primum ad præfecturam fuit assumptus Casoretanam; quandoquidem per illam ipsam diem Bassianus Priorius decessit Generalis.

Cum

Cum primum licuit sarcinam deponere dati regiminis; tanta id præstitit humilitate, suiq; ipsius virium exinanitione tanta, vt nullis vltra onerari postularet honoribus, qui magis sibi præstare diceret animæ salutem q̄renti subesse cæteris, quam præesse. Sed aliter visum est zelo Domini munitissimis viris electoribus, qui & si de cætero inuitum ad supremas habenas reponere haud æquum iudicauerint; ab aliorum tamen magistratuum sollicitudine non absoluerunt. Tertium Censor instituitur; hinc cum Petro Rido Patauino Secundus Ordinis Consiliarius creatur anno quadragesimo primo, qui honos nemini post hac concessus legitur; tum verò necessario collatus apparet. Sanctissimus enim Pontifex Eugenius quartus vrgebat acriter, vt nostri Patriarchium Lateranense antiquam Patrum hereditatem reassumerent actu curandum, à quo indignè, & per summam impotentiam expulsos dignoscebat. Synodus verò in vtranque partem agitabat propositum pro executione negotium tanta sententiarum diuersitate, tamq; vario rationum pondere, vt difficillima propemodum solutio staret in ambiguis, neque illac mittendi ordinarentur. Ea propter duumvirorum Consiliariorum Magistratus ille creatur, qui mature rem inter se totam discuterent, ab illorumq; consilijs penderent cæteri, atq; materiam sumerent condendi Statuti. Anni item quadragesimi quarti Synodus Ferrariensis ad Sanctum Lazarum, cum tractaretur de aula condenda ad Capitulum Generale recipiendum, in ornamentorum illius testimonium decreuit, vt ædificaretur iuxta exemplar, quod ipse & Philippus Vtinensis tunc Censor exhibuissent. In ea autem sanctione illud accedit obseruatu singulare, quod vtrosq; viros Venerabiles appellat, res rarissima, & fortassis absq; exemplo ad eos dies. Labet autem puræ eius antiquitatis verba id exprimentia reddere. Item quod fiat locus congruus, & condecens Religioni in Monasterio Sancti Lazari pro loco Capituli Generalis secundum designationem quam dabunt Venerabiles Patres Dominus Orosius, & Dominus Philippus; qui quidem locus perfectus sit tempore futuri Capituli Generalis 1445. Tantus verò valuit in Architecturæ Religiosæ cognitione, & in fabricis ad dioptram disciplinæ nobilis, vt postmodum Senatus consultum exierit ex Conuentu in eodem Monasterio habito post annos octo, ne absq; eius dispositione quidpiam vsquam à fundamentis excitaretur in hanc formam. Decretum est, quod quando aliqua ædificia Monasteriorum, & Ecclesiarum à fundamentis fieri contingeret; vt omnia cum maiori grauitate, & vtilitate fiant Rector Maior, Dominus Orosius, & Dominus Thimotheus Veronensis consulantur, & disponant, & iuxta ipsorum consilium fiat. Fuit in omnibus suæ curæ commissis solertissimæ indaginis, quam ab oratione hauriret supra quoduis aliud humanæ prudentiæ adminiculum: ex quo satis constabat sobriam

mentem peculiaribus patere radijs, iisdemq; illustrari feliciter. Qui Diuina Scripturæ libros peruoluntat assiduus, & solatium ex eis quæsierat ab actiuosa vita sequester, animum egregio operi adiecit quatuor maiores Prophetas interpretandi, quod abundè præstitit octo annorum spacio, ut ipsemet testatur in calce expositionis in Ezechielem prophetam. Utinam aliquando ex priuatis scrinijs ad publicam lucem præclari labores educerentur liberalitate Congregationis rem communem agentis. Nos præter pauca illa, quæ valebamus percipere in studio Sacrorum Voluminum adhuc gregarij, innumera didicimus laude, commendationeq; eruditionis dignissima ab commonstrante, & ponderante Basilio Serenio Mediolanensi, penes quem dicta Commentaria reperiabantur, dum Papiæ studiorum causa versaremur. Vixit Oxius in Religione annos triginta octo, decessit circa annum eius sæculi quinquagesimum sextum ætatis sexagesimo tertio. Scripsit igitur

<i>Commentariorum in Isaiam Prophetam Librum unum</i>	<i>Lib. I.</i>
<i>Commentariorum in Ieremiam Prophetam Librum unum</i>	<i>Lib. I.</i>
<i>Commentariorum in Danielem Prophetam Librum unum</i>	<i>Lib. I.</i>
<i>Commentariorum in Ezechielem Prophetam Librum unum</i>	<i>Lib. I.</i>

F I N I S.

LYE

LYCEI
 LATERANENSIS,
 SEU
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER QVARTVSDECIMVS.

PAVLVS ANT. SANMARTIN.^{VS}
 BONONIENSIS.

QVOD pauca scripserit in posteritatis adiumentum Paulus Antonius Sanmartinus Bononiensis non acriter causandus erit, sed altè consecretanda veniet mors ipsa querelis tam iustis (si licebit) quam incessantibus: quæ iuuenem egregiè doctrinis instructum, ac probitate omni nitentem in ipso rerum magnarum initio sustulit, relictis vixdum spei virentis, vel ipsa adhuc inuita, ac reluctante, floribus. O si taliter de super infrangibilibus prouidentiae caracteribus adnotatum haud fuisset, in quam magnas vindemias ascendissent fertilis ingenij, ac feracis facundiae fructus: Vtiq; nobis oculatis testibus, & experientia edoctis fides præstari par est, quando condiscipulatus contubernium exactos nos fecit talentorum eiusmodi indagatores, admiratoresq; Fortè id communiter de præ-

cocibus intellectibus accidit, ut dum celerius maturescunt breuius quoque confescent, ac delabantur. Christo nomen dederat nostro conuictui aggregatus anno primo post secularem millesimum sexcentimum excusus domestico exemplo Iacobi Sanmartini Patruī, qui tum probitate innocentis vitæ æquè, ac dignitatum gradibus in Congregatione florere coeperat. Educationem ciuilem excesserat intra paternos lares præstantissima ipsa indole factus ad omnium literarum frugem. Quæ minoris ætatis erant disciplinarum ut attigit, absoluit, commonstratoribus ad sedes Diuæ Lucie Societatis Iesu doctissimis præceptoribus. Latine orantem in scholis ad classium ordinem (ut apud illos Patres est de more mirifico) excipiebant omnes quasi monstrum plausu, & admiratione, qui supra ætatem supra captum ageret, & absoluti oratoris ideam repræsentaret cum nondum semihominem æquare videretur. Carminis culturam, et perpolitio- nem ab arte didicit, cum carmen ipsum natura vel reuenti ita diceret, ut accepto sapius themate à præceptoribus breuis horæ spacio laborerent vberimè ab ingenio, dum egrè exprimerentur à calamo. His præsidijs munitus tyrocinio nostro se subiecit, in quo, dum opus sit, minora huiusmodi generis queruntur, maiora probitatis: dum videlicet pro innato quoddam eis vento plus inflant, quam edificent, nec in ordine continentur melioribus subordinata. In eo tamen obdormiere, donec efformaretur ad Canonice disciplinæ normam, ut tanquam pedissequæ deseruirent religioni & præponerentur interioris hominis radices ipsis exterioris fructibus. Fesulanis solitudines incoluit primo tempore, ut ibi afficeretur per spiritus pinguedinem, ubi tot clara Lateranensium lamina se Deo, Angelis, & Hominibus spectaculum probatissimum composuere. Parietes ipsi locorum pietate, & religione maximè illustrium reuerentiam, deuotionemque quasi vita pleni spirant, dum præteritorum heroum memoriam renouant, & ingerunt. Cum maiorum scientiarum scholas attigit, excitauit illa, quorum ministerio sterneret mensam, atque floribus exornaret ad sibi, alijsue literarum appetitum opportunius consolidandum. In Portuen si, Padana, Viridariana Academijs Doctor efformatus est sub præceptoribus eruditissimis Hieronymo Carandino, Honorato Roberto, & Gabriele Pennotto. Cum per eos dies Summus Hierarcha Paulus Quintus Venetam Rempubli- cam Ecclesiastico subiecisset interdicto, inter numerosos adolescentes primus trepidante teneriore conscientia sub alienis Patauio aufugit indumentis: atque etiam primus facta remeandi facultate, rebusque piè compositis ex Superiorum decreto reuersus est. Non ita facile dictu, atque difficilius credi- tu est, quanta inceperit, & ea quidem pretiosissima fecundissimæ mentis opuscula, siue sacras, siue prophanas literas inspicientia. Nos quidem, qui & vsque modo aliquorum titulorum recordamur, seriemque disponendo-
rum

rum iam extensâ, ab illo vidimus, amico dilectissimo diuturniorem vitam in commune commodum desiderassemus. Macrobij Saturnalia, Auli Gellij Noctes Atticas, Tullij Somnia Scipionis lucidiores legisset posteritas. Oratio Hieremiæ, Cantica trium puerorum Sidrac, Misac, & Abdenego, atq; duorum Doctorum Ambrosij, & Augustini, non vltima eius cogitata erant. Verum aliud in fatis erat. Sint isthæc Conciuibus eius Concanonicis inflammatoria, quorum vita productior semitas exhibet ad veræ laudis aggressum. Ipse prædicatorea laurea nectumtus, atq; Patavio amarus quosdam paucos menses superstites habuit, atq; propterea in ipsis seminibus, paucisq; initionum paginis benè cogitata interiere. Excessit anno currentis sæculi duodecimo Vicarius Ponticuli tumultatus in Montana.

Superest ab eius calamo præcipitata porius, quam culta, atq; fermè ex tempore composita Oratio, quam habuit Patavij ad Petrum Bonsignorium Abbatem Generalem cum eo advenisset ad Visitationes annuas de more peragendas Collegis Valerio Beltramino Tarvisino, & Marco Bandino Ludente; quæ tamen satis ostendat expedite eloquentiæ, & prompti ingenij non obscura semina. Vixit annos vigintriquinque: decessit Bononiæ 1609.

Est ergo ab illius prompuario e ducta.

Oratio ad Petrum Bonsignorium Generalem dum Patavinam Academiam Visitaturus accessisset. Patavij apud Laurentium Pasquatum Anno 1608, Lib. I

Bonaaventuræ ab Alexandris Vercellensis.

Vluis nunc rursus terrena mole solutus
 Tullius? & rursus lucis honore viget?
 Ab nasco: dulci eloquio sic æthera mulcet
 Hic Paul Antonius, non secus ac Cicero.
 Dulcia nunc igitur pulsant iam gaudia Cælos,
 Cicero adest iterum, Cassius, atq; Plato.

PAVLVS BACCIVS VICENTINVS.

VMMVM illum Charitatis ardorem, qui te (Deus Optime Seruator) ligno Crucis affixit, vt hominem à te plasmatum, diabolicae fraude deceptum redimeres, per seruatorum tuorum corda diffusum sub quacunq; sæculorum latitudine flammam diuam euomentem, mirabilium patratorum effectuum extare, Ecclesia sponsa tua neq; rugam, neque maculam habens semper agnouit. Eius minutior scintilla Paulo Baccio Vicentino infusa in virum posteritatis memoria dignum reddidit vocatione, progressionem, exitu. Si enim is charitatis impulsus ab vitæ eius toto secludatur curriculo, ne hilum quidem valuisse dicendum erit, qui non natalibus, non eloquentia, non scientia, non negotio, non regimine ad mediocritatem vsq; floruerit vix attingendam. Quod quamuis egisset, adhuc tamen verum est, quod Gentium scribebat Apostolus ad Corinthios, Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut es sonans, aut cymbalum tinniens: Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, itaut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Vna igitur ardoris huiusmodi stilla perfusus huic loco, feliciusq; cælo, quod speramus, maturari meruit. Ad Magni Patris Aurelij Canonem accessit natiua quadam probitate magis comitatus, quam disciplina pro ætatis captu instructus. Atq; licet vtranque postmodum ex instituto coluerit; disparem tamen illarum vindemiam duxit: siue quod firmitas annorum adolescentiam exuens intellectualibus gymnasiolorum assuefieri nequiret, siue quoniam plura voluntati moderandæ danda ritè cognosceret. Hinc sacram Therapeuticam toto conamine digessit exempla seniorum manducans in panis suauissimi modum, & vniuersa ebibens letissima praxi, quæ regularem seueritatem sapere sensui solent. Sacerdos inaugurandus, ad vberius se disponendum personæ pro dignitate gerendæ biennium, præter suetum, Leuita insumpsit, scientia quidem sufficienter instructus, sed qui potiora desideraret adhuc talen-

talenta. Et cum patrimonialium nonnullorum bonorum hæres factus esset, ut iuris sic, & facti Monasterium institutum omnimodis voluit, vsu etiam rei sibi interdicto, ut curam abdicaret quarumcunque. Canonicas plures incolere iussus parato semper animo peregrinationes admisit, magnam patriam Congregationem appellans, de cuius nunquam ambitu, pomeriæ proficisceretur, limites Italiæ ianuas illius dicens. Ab Adriano Cassonio Prælo Oeconomum Collegij ageret rogatus, vix precem summam admisit, tametsi officio exercendo à natura factus videretur: & qui perseverantiam in cæteris obseruantijs Ordinis exercebat inuiolabilem, oneri illi deponendo post biennium totus incubuit. Ætate autem iam prouecta ad Pauli Æmilij Saraceni Præpositi suasionem permisit se populis pro sacris confessionibus excipiendis, quo in ministerio ad obitum vsque perduravit maiores dietim adaugens animarum iuuandarum conatus. Quare post annum plurima multitudo subsellium eius circumsepiebat non ad statâ solum Festiuitatum tempora, sed & per hebdomadam omnem: & extra tribunal illud monita dabat salutis omnibus accedentibus ad spiritualis alimonie fractionem. In conscientia dirigenda mercaturam, præsertim exercentium, valuit luce particulari, quam oratio desuper obtinebat plus, quam iuge studium. Et vbi difficultates suppetere vix enodabiles, comprecatorem adhibebat Albertum de Altissimis confacerdotem notissime sanctitatis sibi iunctissimum morum similitudine, æquè ac habitu, & professione, ut darent Superi verum, bonumq; attingere. Strenuum operarium amplexabantur Episcopi ad quos accedebat, & iurisdictionis potestatem nullo limite circumscriptam impertiebant, ne duplici fatigaretur ærumna, qui tantus, tamq; utilis apparebat. Exercitatio sancta hæc aliam suggestit, quam in panis fractione profuturam valdè cognouit; ut scilicet Generalis Confessionis fiendæ, Eucharistiæ frequentius sumendæ, & Reconciliationis illi præmittendæ modos perscriberet fidelibus donum scientiæ de integro non assecutis. Id cum breui quidem Libello, sed valdè pio dilucidè præstitisset, per plurimorum manus statim circumferri cepit in exemplaria exceptum. Quare conatum Auctoris benè probans Marcus Antonius Capra Vicentini Præsulis Generalis Vicarius, fructumq; illius obsecundans, ab Seraphino Merlino Rauennate Ordinis Generali Rectore facultatem exorauit, ut ad commune beneficium cuderetur, sicq; transijt ad posteros, quod Paulus nunquam mente conceperat ante. Exercitorem aliquando habuit Innocentium Serpam illum Conciuem, & Concanonicum, qui postmodum Polæ Episcopus inauguratus fuit, dum domesticæ disciplinæ curator existeret: de cuius animo obsecundans promptus, & alacer, nubeculas dispulit, & sibi meritum auxit longioris antagonistæ passî. Ab Vicentinis demum ad Venetos instante Abbate Almæ Virginis de Charitate transla-

tus

tus, ut in vrbe domina fructificaret feracius pro pio talento, post aliquas mensium hebdomadas iam eius virtute cognita, & venerata obdormiuit in Domino sexagenario maior. Editus est ab eo

Generalis Confessionis fienda, Sacratissime Eucharistie frequentius sumenda, Reconciliationisq; illi premitenda Modus, & Instructio, Italicè Ad Illustriss. & Reuerendiss. Dionysium Delphinum Vincentie Episcopum. Vincentie apud Franciscum Grossum Anno 1615.

Ioannis Baptistæ Ambroni Cæsenatis.

IAM colit en Tarsus Saulum, Vincentia Paulum
 Ille heu Christiadum persequitur populum
 Omnia contemnit Cæli, nil linquit inausum,
 Ignarus celebres mittit ad astra probos.
 Hic ut Christi genas pascat, properetq; saluti
 Iam triplicata sophus scripta verenda dedit.
 Ille ruit præceps diuino flamine victus,
 Surgens mox celeri tendit ad astra gradu.
 Baccius en Christi sectator tempus in omne
 Hic trahit innumeros ad sua vota viros.
 Ille sator fidei præcelso lumine factus
 Digna trophæa tulit conspicienda Deo.
 Consilio vigili celesti reddit olympo
 Hic messem veræ Religionis amans,
 Semper uterq; parit magno miranda triumpho
 Hic seruans sanctam, quam ferit ille fidem.

PAV:

P. EMILIVS SARACENVVS VICENTINVS.

VIS omninò neget diuinitus vtiq; factū, vt Viri vitę sanctimonia illustres, & verè populorum apud Superos Patroni Scriptores suorum inueniant operum; si Pauli Emilij Saraceni egregios conatus contempletur in ijs euulgandis, quę Albertus de Altissimis nostris hisce diebus præstitit mirifica? Dedit profectò Deus de Spiritu suo facundissimam pinguedinem innocentissimo viro, vt in tenebris fatidi sæculi luce

præambula fulgesceret, nostrosq; potissimum decoraret Lateranenses sanctimonia vitę, ac roboraret exemplifica conuersatione. Sed & quoq; dedit hunc illi Sincronos, & quadragenarium propè conuictorem admota manu calamo posteris consignare quę audisset, quę vidisset, quę expertus esset verissima, & omni æternitatis memorię commendanda. Id verò tanto fortiore impulsu, intimioreq; animatione præstitit, quanto imparatior erat (secundum hominem dico) earum omnium artium, quę in emuncto Scriptore desiderari solent. Cum enim nostris se adiunxisset adhuc ferè puer anno septuagesimo septimo super quintumdecimum sæculum Georgio Vedano Vercellensi Generali Rectore Rauennæ ad Portuensem Deiparam, Cornelio Vicentino Abbate; tam grauibus, tamq; frequentibus tentatus fuit infirmitatibus, vt desperata aliquando salute, studiorum speculatiuorum spem omnem in ipsis exordijs omninò deserere coactus fuerit. Vt erat nobili loco natus, & egregia fultus educatione, paratissimam intulerat indolem, ad etiam sublimia quęque; atq; propterea charitas gubernantium Prælatorum omne suppeditauit labenti valetudini adminiculum. Hinc suspicantes ex aeris intemperie egredudinem eius vel nasci, vel foueri; ad Cæsenates proximos transmissus est, vt ex loci symbola qualitate cum Vicentinis collibus, deperditas vires reassumeret. Eluxit semiuiuo aliquid spei, ac per productos menses solemnia ibi emisit Religionis vota. Verum aliud in fatis erat, cum diutino afflictatus morbo, meliores ætatis, alioquin iuide, annos terrere necessum habuerit velut inter spirantia cadauera. Nec remisit tabefacientem vim in naturam quasi conuersa longa dies, donec pluribus euagatis Canonijs confirmata triginta annorum

Licci Later. Pars Secunda

Q

ætate

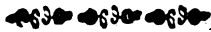
ætate reuerſa recta valetudo eſt, vnde auferat. Senſit ipſe tũ demum
 penitimiꝝ tantæ calamitatis incommoda, cum ſe non vltra firmioribus
 ſtudijs Theologiæ ſcholæſticæ, Philoſophiæq; accommodum cerneret,
 præfertim ex noſtrorum inueterata conſuetudine. Quare Prædicatore o
 exclusus priuilegio ſibi mediocria in futurum amplectenda fore iudicauit,
 neque multa de genio ſuo pollicenda. Ne tamen totus corrueret, & otio-
 ſam diem curare videretur, leniora literarum amplexus eſt. Arithmeti-
 cæ præfertim, Męchanicis, ac Spiritualibus ſe totum addixit, in quibus multus
 euasiſt, & plura fortis imaginationis, exactęq; praxiſ nos inſtrumenta ab il-
 lo excogitata, & perfectæ ipſo oſtenſore vidimus, quibus & artes iuuaren-
 tur, & facilius exequerentur. Noſtros quoq; ſæpiſſimè iuuit tum Romę,
 tum alibi in partitionibus vel prouentuum, vel æris alieni inueniendis, ac
 per ęs, & libram diſponendis. Horarias etiam tabulas ad Sacriſtarum com-
 modum, & ad memoriæ fulcimenta ex Aſtronomicis euulgauit. Item &
 Tabulam Itinerariam Monasteriorum œconomis peraccommodam in via-
 ticis aſſignandis. Cum verò iam ætate firmata prudentia regulari, & dexte-
 ritate floreret in inſtitutis Canonicis, Familiarum Moderator ſepè aſſum-
 ptus eſt. Abbas Vicentiæ, Piſtorij, ac Ponticuli, Prior Frigidionarię, Prę-
 poſitus Triuij, & Eugubij: in quibus dignitatibus non modo ſolertem ſe
 geſſit, ſed & longè peregreſſum. Dum Prępoſituram Eugubinam admi-
 niſtraret benefaãtricem conciliauit loco pauperi Lucretiam de Monte Ma-
 tronam lectiſſimam, à qua impenſè & ipſe cultus eſt Magiſterij Spiritus
 nomine. Demum labente ad ſenium ætate patriam repetijt, vt nempe via
 ſterneretur futuræ Lucubrationi. Cum enim in poſtremos annos vitæ,
 & in obitum ſanctiſſimum Alberti de Altisſimis viri ſupraquam dici poſſit
 inculpatiſſimi incidiſſet; obſeruatiſ innumeris circumſtantijs, in quæ ſibi
 complacuiſſe Diuina bonitas videbatur, ſic exacuit intimos ſpiritus iam
 admirabundos, iam veneratores rerum nouitas, & innocentia, vt animum
 adegerit ad eius vitam vtcunque ſcribendam, ne temporum iniuria cor-
 ruerent pretioſiſſima, quę imitarentur exempla ſuorum, præcipuè poſte-
 riorum ætatum Canonicis. Adſuiſſe verò operi Numen, exitus ipſe præ-
 bavit, cum illa congeſſerit in eo, quę Auãtori, haud ineſſe credebantur
 Eloquij Italiſ puritas, Diãtionis candor, Natiua rerum expreſſio, Ordiniſ
 felicitas, Materierum alicubi theologalium quamuis curſim pertracta-
 tarum poſſeſſio, & quod omnium caput eſt, ſinceritas ſpiritus, & abſo-
 luta ad operatorem ipſum Albertum conformatio. Quibus præſidijs mu-
 nere aſſumpto egregiè functus vniuerſam Congregationem, conciuęſq;
 populos commendatores habuit, præter repositam mercedem in ſupernis
 ęrarijs. Vitę ipſi libros duos adiecit de gratijs, atq; miraculis à Deo Al-
 berto interceſſore præſtitis, quorum autentiç de poſitiones in curia Epif-
 copali

copali Vicentina extarent, licet eos non euulgauerit summo id iure prohibente Romana censura, vsq; dum ad aliud (quod opinamur) prouehatur. Animatus autem ita est ab rei exitu, vt serio cogitarit de Vitis Sanctorum ab Gabrielle Flamma Concanonico descriptis in integrum supplendis vsq; ad anni totius complementum, quod & nobis aliquando communicauit, nilq; exterruit ab pie excogitato preter ipsam iam declinantem etatem. Demum anno quarto post felicem transitum Viri Sanctissimi ab se celebrati Abbas eiusdem Canonie ad illius consortium in eternis amplexibus fruendum (vt pie animus sibi promittit) euolauit Anno 1622. sexagenario maior. Nos viro probo Academicum decus Olmypicorum debemus, cum illo suafore nobis inscijs, Theodoroq; Trisino Comite, ac clarissimi cetus Principe refferente omnium suffragia nos, licet immeritos, in eam Vniuersitatem adlegerunt. Habetur ergo ex illius penu.

Vita Alberti de Altisimis Concanonici innocentissimi Italicè libris duobus conscripta. Vincentie apud Franciscum de Grosis Anno 1621. Lib. ij.
Item Gratiarum ab eodem Alberto aditarum libri duo sed manuscripti. Lib. ij.
Item Tabule Itinerarie Horarie, & OEconomica pro Sacristis, & OEconomis. Lib. i.

PAVLVS MAPHEVS VERONENSIS:

QVAM fecunda pretiosissima illa tua vincula ex-
 titerere captiuorum Patrone Leonarde Sanctissime
 propè Veronam in monte Donico Basilica percele-
 bri à populis venerate. O quantam innocentissi-
 morum victoriam prædam Sacro Religionis Late-
 ranensis carceri collaqueauere. Iam finem illum
 ardentissime tuæ charitatis aperi, iam vlnas expan-
 de, pia mater. Peruolant catheruatim ad ergastula
 tua per ferreas cathenas illas voluntariò seruitio captiui homines, quibus
 animæ salus adest, alacres magis, quàm ad laxam, vberemq; sæculi deli-
 tiosissimam libertatem. Obsoleuerant quidem super monte eo ferrei illi
 compedes, ac manicæ, rubiginemq; obduxerant tabescentes; dum guber-
 nantium Canonorum Congregationis Diui Marci de Mantua curæ de-
 mandatæ forent, siue animorum otio, & iniuria, siue temporum iniquo-
 rum iniuria, atq; labe. Verum vbi Gregorio Duodecimo Pontifici immif-
 sum est per supernam irradiationem, vt loci curam deportaret in Benedi-
 ctum Parcitadium Ariminensem Frigidianum Regularem Canonicum,
 illumq; factissimum, ac sibi probatum; mox lux tanta splendorq; eiusmo-
 di ferreis illis obortus est constricturis atque deterfa rubigine, fugatoue
 tabo, vt piorum quorumcunq; oculi tanti omnino fulgoris intuitu raperen-
 tur. Ex primis a utem illis, qui ad vltioneam captiuitatem accessere, col-
 laq; suauissimo cathenarum illarum, & sequellæ Christi, Dei, ac Saluato-
 ris supposuere, primus absolute, & ordine temporis, & prærogatiua ata-
 tis, & merito virtutis Paulus Mapheus extitit. Siccine nobilis, & eruditè
 vir accurrens lubens ad carceres? Siccine splendore nouiter deterfarum
 cathenarum caperis, luminosiq; ferri, vt asiorum antesignanus accurras ad
 vineula? Quis te furor enthaum facit? Quod nam te Nomen repentinum
 intimè possidens exagitat? Profectò si entusiastes es, profetieum tibi vaticini-
 um erumpet ex ore. Iam autem te audio, iam te capio alieno dictatore
 dicentem, In montem saluum te fac, & Qui in monte est non descen-
 dat tollere tunicam suam, quia Fundamenta eius in montibus sanctis.
 Ascendit igitur vir iste ad Montem Donicum, Diuique Leonardi vin-
 cula tenuit omni libertate potiora Anno Septimo ab inchoata Frigidiana-
 riæ Ca-

riæ Canonici Ordinis Reformatione excitus Benedicti Parcitadij prædicatione, moribusq; mirabiliter illectus, atq; animatus. Ætate iam florebatur adulta, qui tres iam annorum decades absoluiſſet ſemitas terens ſecularis vitæ, nullibi tamen acriore vitio coinquinatus, nulla implicatiore labe infectus. Cum enim ſuo ipſe genio quærēde ſaluti adigeretur, religioniq; colendæ; ſatis inculpatè viſitare in Babylone ipſa ſæculi contingebat. Summo autem id beneficio Numinis, à quo ad arctiora feligebatur, accidit, vt per immaculatam vitæ laxioris ſeriem ſibi indiceret illud in Religione inſtitutum, quod maiori perfectioni ocyus intenderet. Nobilitas ipſa natalium ſpectabiliorem in populo reddidit acceſſionem ijs caſtris, quæ vixdum de nomine nota eſſent ab vnus tantum, & exteri prædicantis voce. Antonius quoq; genitor eques illuſtris, ac militiæ ab infantia excultæ gloria inter primiores vrbs enumeratus, longioris, & integre ſenectutis priuilegio valde prudens quo ad mundi dogmata; haud lubens conſenſum adhibebat petenti Paulo; qui Clericalis vitæ normam ſub Epifcopi iuſſis, quod tot æquales actitarent, præponeret, aut ſaltem alterius cuiuſcunq; in Ciuitate magis cogniti Ordinis, magiſq; radicati profeſſionem. In manu tamen conſilij ſui pridem relictum, rationibusq; normam talis vitæ fulcientem dimiſit vtcunq;. Foribus autem Canonici Ordinis Veronæ hoc pacto per ingreſſum notiſſimi viri reſſeratis, pleriq; expotioribus penetralia luſtrantes, in imaſq; ſpiritus fibras reponentes exemplum eius ſecuti ad eadem vincula confugerunt. Prodigia ſunt, at vera, quæritur in captiuitate ſolacium. Grex ipſe Domini nouæ ſœcunditatis legerus pariter, ac indigens pijs acceſſores hinc inde diſſuſit, variaſq; ad ſedes, atq; munia ablegauit, & adegit vno tractu ſtipendia merentes, ac inter veteranos ad diſciplinam condiſcendam, pariterq; exercendam adſcriptos, & per cohortes diſtributos. Tenuit Frigidionariam Paulus ex cœnſura Magni Leonis de Carato eum Generalem Præſecturam gerentis Secundum, vt vir omni literarum cognitione florens, ex maiore primorum illorum Reformatorum Patrum numero, & ſpiritu virtutum flores libaret, ex quibus arte ſua induſtrius fauos componeret cœcæ lucis, & melleæ ſuauiſſimæ ſeminaria nexim, & ſemina. Triennium fermè ibidem in tyrociniſpiſpiritualis ſpeciem abſumpſit inter vernantis probitatis ardore, balfamo conſeruante, corruptionemq; cauente delinitus, ac ſupereffuſus cum impigre mentis ſolario tali, vt nunquam ſibi incolatum permutari expeteret, niſi cum ipſomet per Dei miſericordiam Empyreco. Verum in primum Diomedearum Inſularum Reſtorem electo piſſimo Leone Patre, ac promotore, Paulus inter paucos eligitur, qui exilium illud comitetur ſocius laborum, periculiue particeps. Qui prius Frigidionariæ ſedi ſubſtitui Cæleſtem tantum patriam ad inhabitandum ſibi concupierat, lætiſſimo animo
malam

malam vicem subijt, quam redderet optimam optimum obedientiæ paratissimæ meritum, tantiq; præceptoris, & patris comitatus. Cautes illas inaccessibleibus, asperosue scopulos Artennis fatentibus aubus vixdum habitabiles, & id etiam cum clamoribus infantum eiularibus similes, post multas aduersi maris fluctuationes tenuere, incoluereq; in summa illa rerum omnium egestate, quæ compelleret aliquando Dei seruos locum deferere deficiente vitæ necessarijs, hominumq; commercio, à quibus sibi opem ferri posse in extrema constitutis sperare per diurnam stipem possent. Inter vastas enim Adriaci maris vndas vni tantum Cœlo patebant. Patientia tamen rerum domitrice longamina, protractoq; ieiunio aliquando duorum, aliquando trium dierum stationem fortibus ausis tenuere. Imploratum Virginis Genitricis ibi cultæ patrociniū prece perpeti, ac corporis duro verberare adfuit in angustia constitutis per corruscam semper diuinę prouidentię præsentissimam, variamq; ostensionem, donec melioribus auris sublato Cardinali Florentino Commendatario effulsit vna dies læta, quæ & præsentibus, & futuris ærumnis mederetur, & accederet in parato bonorum temporalium subsidio. Quadriennio tantopere posito restituitur terrę Paulus, quam prædicatione appeteret vsq; quaq; circuens, populisq; annuncijs quæ spiritu Dei dictata animum implerent, & excoquerent. Accerserat sub ingressu Pauli ad Ordinem Franciscus Capello Patritius Venetus Canonicus Regularis professus, ac Diuę Virginis de Charitate Prior perpetuus nonnullos ex Frigidionarijs socijs, qui insignem illam Basilicam ab annis iam fermè tercentis antea à Marco Iuliano constructam Canonicis Regularibus, curarent chori frequentia, Sacramentorum administratione, Verbiq; Dei per prædicationem fractione. Siquidem cum ea Canonica unita iam pridem Canonicis Regularibus Congregationis Portuensis de Rauenna ualdè imminuta esset Canonicorum numero, nec spes ulla adesset ab eadem Congregatione suppetias obtinendi, quæ sedes exhaurirent uacuas, & ministeria opportuna præstarent, quippe quoniam idem Portuense Collegium commendatum existeret eo tempore Angelo Sanctę Potentianę Cardinali, qui nil omninò disciplinę versaret, sed solis inhiaret prouentibus; Franciscus, ut erat animo ualde pius, zelumq; Ordinis habens audita fama sanctitatis Frigidionariorum, odoreq; inculpate conuersationis hinc inde diffuso, illos accerserat, qui præsentibus opem ferrent incommodis assignata uitæ necessariorum portione congrua. Dum igitur res ea strenuè per Frigidionarios operarios ageretur in summa populatissimę Ciuitatis frequentia, quæ homines novos arctè uestientes, arctiusq; uiuentes obstupesceret, illhac & Paulus demandatus est ad Evangelizandum. Quæ optimè pergebant officia in animorum curatione, in meliora adhuc cesserunt tanti athlete accessu, & ministerio, Complacuit

cuit enim Deo sic inhabitare spiritum eius, atq; per eius ora loqui, vt naturaliter facunda in suis ciuibus ciuitas, & in Patrijs arte exulta, non ad hominem, sed ad Angelum audiendum se properare clamitaret, qui libertate verborum, asperitateq; concionis in peccata Baptistam Præcursores femotus ab solitudine imitaretur, quiue doctoris Gentium, vt in nomine, sic & in ponderis firmitate assecla mirificus esset. Quanta nam Franciscus Prior perfunderetur interiore animi dulcedine, quanto raperetur in tam acres operarios amore, qui faciem omninò diuersam Ecclesiæ suæ restitissent se promotore in tãtorum Patrum exitum congratulantium conspectu, ex hoc vno tantum innotescat, quod se dominatu ipso, ipsiq; prouentibus omnibus, tam humanæ fragilitati prædilectis voluntarius abdicauit, vt nouam vitæ methodum inchoaret, discipulusq; nouo gymnasio accederet, qui magisterij laude vsq; tum sub eodem Canonico dogmate sed diuersim practicato, & exposito florisset. Nam post nequissimi Schismatis abolitionem in Generali Conuentu Constantiensi factam, reddita Ecclesiæ Sanctæ Dei pace, omnimodam vnionem, & incorporationem sui eiusdem Monasterij, & Canonice de Charitate cum Congregatione Frigidionaria supplex Martino Quinto Columnio Summo Pontifici communibus Patrum suffragijs pridem renunciato proposuit, et obtinuit, quin & Reformationi ardentem inhians inter restrictiones ipsas se dato nomine prudenter immiscuit ad beatam vsq; (quod piè dicimus) in Domino obdormitionem. Paulus verò nihil in commisso sibi talento segnis, nilq; virtutis concreditæ remittens, per decem & octo annorum iuge spacium nulla intermissione acta verbum Dei eadem in Ciuitate annunciauit in maiore quadragenario ieiunio, & quandoq; etiam per anni curriculum frequentissimo semper auditorio, pleniq; subseleis. Quis verò nisi spiritus, qui est in sybilo auræ tenuis, fecisset satis non obsolescens octodecenni assuetudine plebi tantæ rerum nouarum, quod malum commune est, curatrici? Cuiusnam verò formæ fuerint credita Paulo dicendi talenta, quamue orationis Ideam suggestui adhibuerit vt tantus placeret, quodnamue in eo desideraretur ad consumationem vsq; perfectionis clarè aperuit Matthæus Bossus Libro secundo Epistolarum ad Iustinianum in hæc formalia verba, His quoq; quos diximus, nulla re minorem inuenissemus Paulum ex Maphæa familia, & Veronensem, si vires corporis suppetissent. Sed gracili ita corpore, & varia valetudine, debilitateq; fuit, vt nequiverit campos, vastasq; basilicas vocis firmitate complere; sed in mediæ amplitudinis loco nihil illius lingua, & sermone suauius, nihil appetibilius, nihil omninò diuinius. Cithara, aut lyra magis, quam tuba ab auditoribus nuncupabatur. Humana ceteris, diuina isti peculiarius attributa. Ad Dei laudes, & hominum miserationem nemo mollior, atq; tenerior. Qui pius nihil, &

sanctum

sanctum poterat sine lachrymis vel loqui, vel cogitare. Qui & quantum subtraxit ei ad gloriam pulpiti imbecillitas virium, tantum scribendo reparavit mundissimo, & facundissimo stylo. Cuius Epistolis nihil plenius, nihil Christianius, nihil efficacius legitur. Hæc ille. Quæ insuper extra Euangelij arenam extiterint in eadem ciuitate eius exercitia, longiore tractu in encomij formam aperuit Disputaione prima Libri de instituendo sapientia animo sub Ioannis Philippi fratris persona in hæc verba loquentis. Habuimus ex Maphea tua familia, Celse, quem tu, & Matthæus germanus hic meus, egoq; vidimus, Paulum Patrem, cuius recordatione, & nomine semper ornabimur, dum viuet, stabitq; Religio, quem quidem ego fermè ambigo inter cælestes ne spiritus, an inter mortales æquius colloquem, nedum sapientem appellem, cui nempe viro quid laudis vnquam, quid integritatis, quid honestatis, quid virtutum cæterarum, & sanctimonix defuit, quominus in sapientum numero reponi debeat? Nam per omnes gradus eximiæ Sanctitatis in primis ire à teneris cæpit, charitate in Deum, atq; homines ardens, humillimus, non foris modo, sed re ipsa magis interius, impolluto affatim corpore, quin quoq; & virgo, vt à plurimis creditum est, qui & legere quotidie, & orare, et flere non destitit, docere quoq; et prædicare, cum locus exegisset assiduus fuit. Quo in consulendo nemo prudentior, atq; fidelior: in exhortando efficacior; in consolando suauior, in commouendo benignior, in disserendo clarior, et admirabilior, cuius scientia, atq; doctrina infusa magis, quam quæsitæ, partaq; omnibus videretur. Illi acceptissimus extitit suus æqualis, et eiusdem nominis Paulus ille Pergulanus, qui Venetijs insigni laude Philosophiam, Theologia mq; publico Gymnasio tradebat. Ad eum vir ille doctissimus, et ea tempestate illis in literis Princeps in nostrum sæpè Charitatis cœnobium diuertebat. Subtilissimis simul illi de rebus conferebant, ijs scilicet, quas præsertim circa diuinam naturam Theologi sudantes solent inuestigare, Notiones dico, Processiones, Attributiones, Operationes interiores Dei, ac exteriores, & id genus grauiæ, atq; nodosa, de quibus obscuritatibus cum loquuntur cæteri, vix aliud, quam terminos colligis. Sed ea ista quoties noster hic Paulus suscepisset, non de schola Scoti, aut Aquinatis eius fermo pendere Pergulano videbatur, sed illum referre visa, modoq; in terras ad nos descendisse à cælestibus, magnitudineq; diuina dicebat, quæ sæpè cum lachrymis, oculisq; supinis prosequeretur sanctus, et ad gustum rei diuinæ mollissimus ille. Quos uerò sensus de Prophetis, quam et dulcedinem de numeris Dauid erueret, mirabile creditu. Hunc pariter eloquio priuato, fandi q; lepore, siue grammaticè, siue maternè loqueretur nemo superabat. Qui, et quamplurimas reliquit Epistolas, partim familiares, ut res tempusq; poposcerat, quas hinc atq; inde

disperfas

dispersas in corpus vnum reuocauit, perq; libros discreuit discipulorum primus, & eiusdem sanguinis Thimotheus, in quibus hoc maximè vno præcellit omnes, quod nemo ex animo magis, quæ optauit visus est dicere: quas si ei curæ fuisset posteritati mandare, terfissetq; & leuigasset, vt facillè poterat, nihil haberemus cum eloquentia sanctius, atq; suauius. Quod non fecit ex conscientia modestia puto. Nam tam exactam, & multi temporis humillimus ille contempsit diligentiam. Videntur enim magis excussæ aliqua repente de pharetra, aut manu pleniore quidem elapsæ, quam rethorica vlla studiosius opera expolitæ, & elaboratæ. Quod si quando faciendum putauit, ad amissim effecit. Tantus igitur apparuit, tamq; frugifer se præbuit Veneto Populo, Patribusq; Clarissimis, ac eruditioribus exteris Paulus, atq; tanto tempore. Ab eius ore in prædicationibus, & ab interiore regimine in omologesi pendentes ex potiore nobilitate plurimi Senatû Politicum, Principatusq; gubernationem, cum Canonico cœtu, & intimiore Dei seruitio commutauere feliciter. Hoc idem quoq; & exitu pari suavit nonnullis ex potiorum Veronensium suorum numero, inter quos mirè enituit ex fratre nepos, & disciplinae alumnus Magnus, ille Thimotheus, qui postmodum prima Italicorum Oratorum gloria Ragusinae Ecclesiæ vel inuitus Archiepiscopari ab Paulo Secundo Veneto Summo Pontifice meruit. Sub illius item directione, & magisterio profecit ad egregiam perfectionis frugem in eadem Venera Canonica Esaias Estensis ille, qui super Canticum Canticorum scripsit, & Ordinis Procurationem in Romana curia gessit industriè, atq; laudabiliter. Adeo quod nullum propè genus exercendæ charitatis extiterit, in quo posteritas non lætetur Paulum proficuum opem impendisse. Ab cuius dictamine cum ille obseruasset plurimos quidem ad Verbum Dei audiendum confluere, quorum conceptum in animo semen post dimissionem ab Ecclesia vel spinæ diuitiarum, atq; sollicitudinum temporalium præfocarent, vel aues raperent aerearum potestatum; vt pro posse vtrunque destrueret impedimentum, intra priuatos lares, intraq; secretiora cubicula concionator obaudiri ab vtroq; sexu, vnoq; & eodem tempore in diuersis locis adesse precauit. Sed quæ corporeæ præsentia denegabantur priuilegia, voci vt scriptæ cederent continenter laborauit. Quare super Christi Domini Passione meditationibus pluribus, ijsq; sanctissimis compositis eas calamo euulgandas permisit, vt huiusmodi arte auditores, filiosq; spiritus quam multos iuaret, & in conceptis sub prædicatione probitatibus contineret. Ad Antonium quoq; Gradenicum Patritium ex primis librum scripsit De iustitia colenda verè aureum, in quo ad non multa capita materiam tam amplam redegit, & illustrauit cælesti verè spiritu dictante ad eam suffragandam nobilitatem, præsertim ex ordine iuniorum, quæ inferioribus tribubus iura dicens in plenæ

Lycæi Later. Pars Secunda

R

liberta-

libertatis cultu nullum sibi onus inpositū incautè gloriatur aggrauans alijs onera importabilia, quę ipsa nec digito contingere vult. Neque ideo tamen tantarū rerum vir se ab communi Cōgregationis regimine, pondereq; immunem præteriri permisit, paratus, si quando daretur, portare pondus diei, & æstus. Hinc pluries eiusdem Venetę Canonię præfecturam obtinuit, Pluries Visitatoreo munere functus est, & anno vigesimo quarto ab reformato Ordine Congregationis vniuersę Generalis Rector Duodecimus renunciatur Petro de Rido Patauino resignato in Comitijs Victorinis Bononiensibus. Præter eius assumptionem ad potiorem Reipublicę gradum illustria extitere ea Comitia ob charitatiuam vnionem pluribus Canonicorum Regularium Collegijs per vniuersam Germaniam diffusis concessam, vicissimq; receptam. Ipso enim Generali factum exorante, sublatis plurium difficultatum nodis, quos superuenire in dies posse dubitabatur per multiplicem exterorum accessione, in illius omnes iere sententiam. Collegas in officio habuit Leonem de Carate, & Galdinum de Bardis viros ex duodecim primis illis socijs notissimos. Prægrauatus tamen longę prædicationis onere Generalibus Rectoribus necessario ob totius lustrandę Congregationis impendens munus; quod gracilitati corporis, & cęteris eius macerationibus viuidę virilitatis vires non adesset, in sequentis anni synodo dum ad prorogandam ei dignitatem omnes incumbere, ipse resignari petijt, preceque ac negotio obtinuit, Censorea tamen potestate suppleta, quę itineribus agendis non subesset, sed tantum consilio subministrando. Cessit autem id maximè in commune bonum; nam Venetis restitutus peregrit animas gubernare, eius se fidei, doctrinę, atq; sanctitati pluribus Purpuratorum commitentibus, qui auctoritate pari, ac fide rem Monasterij, atq; Ordinis per occasionem iuuarent insigniter tam in Senatu, quam extra etiam apud Principes. Inter eos aurem officiosissimam, & frequentem præbebat Hermolao Barbaro seniori, Zacarię fratri non modo sub secreto sacramentalis sigilli, sed etiam in familiaribus allocutionibus. Quandoquidem Patritius ille solam terrens verę salutis somitam Religioni adictissimus, nullibi frequentius aderat, quam vbi spiritui alimenta subministraret coalitioni in Deum opportuna: atque ideo vnum Pauli innocens consortium cęteris quibusque solatijs præferebat, in quo sapientiam Mysticę Theologię, æquę ac scholasticę irradiantem cerneret, morumq; candore sumopere cultam. Quare cum aliquot post annos Ecclesię Taruisinę datus esset Episcopus, ac inter cæteros proventus Ecclesiasticos in cōmendam (quod dicunt) obtineret Monasterium D. Bartholomæo in Suburbijs Vicentinis dicatum; decreuit illud in fauorem Congregationis resignare. Extiterat quidem Ecclesia illa iam pridem gubernata ab annexa insigni Canonica Regularium Canon-

corum

corum Ordinis Sancti Marci de Mantua; verum Canonorum numero paulatim destituta ad extremam vsque Commendæ cladem deuenerat. Hinc supplici libello Eugenio Quarto Pontifici porrecto, in quo Hermolaus exponeret, summo se desiderio diù affectasse, quod in Monasterio prædicto debita obseruantia Regularis, cuius à multo tempore caruerat, atque carebat, laudabiliter vigeret, nec non in suis ædificijs, & structuris multipliciter defectuosis ob anteaكتورum gubernatorum iniuriam, & negligentiam exactè repararetur, & alias benè, atq; vtiliter reformaretur; petijt vt Canonis Regularibus Congregationis Sanctæ Mariæ de Frigidionaria perpetuò concederetur. Ab ipsis enim, qui à multis citra temporibus plura Monasteria, & Regularia loca reformasse noscebantur: præfatum Monasterium ad Laudem Dei, & gloriam diuini nominis, religionisq; propagationem, ac deuotionis populi augmentum in spiritualibus, & temporalibus suscepturum maxima incrementa sperandum vtique veniebat. Ea propter Eugenius suoptè affectu, atq; pietate egregiè in nostros animatus, ab Vicentinoq; populo per Electi, & Communitatis nouas supplicationes exoratus de opportuno in præmissis remedio; Ordinem Diui Marci prorsus ibi supprimens, & extinguens illud nostris perpetuò concessit, donauit, aucto ritateq; Apostolica appropriauit. Congregatio primum dedit loco Priorem Bartholomæum Cremensem virum industrium de anno quadragesimo tertio post centesimam quadragesimam decadem salutarem, quod pluris probaretur Paulo Patauina Abbatiâ tunc moderanti. Vtique adamas adamante perpolitur: & exitus ipse commendationem eius ritè habitam, vel testimonium iustè prolatum apud Synodum edocuit. Quandoquidem Cremensis operarius industriam suam super munere illo quasi super rota quapiam sic acuit per quadriennium; vt Domus, & Ecclesia in nouas plenè assurrexerint formas, dum præclarus vir Belpetrus de Manelmis Venetæ Reipublicæ Collateralis sumptus verè magnificos suppeditans, aliaq; Monasterio præstans vtilia, Fundatoris gloriam (& quod magè refert) meritum sibi honestissimè reposuit. Sit tanti benefactoris memoria inter iustorum semper benedictiones. Et Bartholomæus successore habito Constantio Regiensi, aliò operam transtulit. Constantio verò post annuos fasces Paulus tertio loco successit ex Vicario Generali Synodi, & ex resignatione Mantuani Collegij, sub cuius magistratu, & eo curante Valerius Vicentinus annorum septemdecim nostris accessum habuit per Conuentum Ferrariensem anni Ioblei Nicolai Quinti, licet tempus non expleret per leges nostras introducendis præscriptum, bona prorsus accessione. Post hæc iterum Vicarius Generalis, iterum Visitator, ac Prior Venetus, demum per duos annos eandem Vicentinam sarcinam adhuc gerens plenus dierum, sed & plenior operum insigniter

præstitorum obdormiuit in Domino anno quinquagesimo tertio Reformationis inchoatæ . Porro Paulus , licet vnus ex primis duodecim non extiterit , qui Ordinem restaurauere Venerabiles , & Optimi ; inter alios tamen duodecim eos , qui secunda post primos illos effulsere gratia , primus meritò adnumerandus venit , non ætate quidem , vel habitus inuestitione , sed præstitorum prorsus beneficiorum cumulo in reparatam familiam . Hinc antiqua illa Synodorum monumenta Paulum vndique inelamant , ac resonant vndique operam suam proficuum locantem in moderandis Canonijs , in nouis ducendis Colonijs , in Congregationibus celebrandis , in Pontificibus , ac Dinastis adeundis , in maioribus gerendis oneribus , in enodandis difficultatibus , in custodienda disciplina semper prouidus , potens , promptus , efficax . Ea propter in Generali Conuentu Rauennati anni vigesimi Reformationis , cum Venerabilis Leonis spiritalis solertia , praxiq; de Ordinis Constitutionibus inualuisset , ita decretum legitur . Ordinum est , quod de Ordinationibus nostris , quæ hinc indè longè , latèq; dispersæ sunt , fiat libellus per modum Epilogi , atq; Compendij , qui diuidatur in duas partes . Prima pars de Moribus , atq; honestate Canoniorum sit , Secunda de celebratione Capituli Generalis , & aliarum rerum , quæ ad Religionis conseruationem spectant : & prima pars legatur semel saltem in mense fratribus in mensa , vel Capitulo . Huius libelli ordinatio est commissæ Domno Paulo , quæ completa sit Deo propitio in sequenti Capitulo . Insuper de anno trigesimo octauo in Synodo Veneta Sancti Clementis talis habetur Sanctio . Commissum est D. Petro de Padua , & Paulo Veronensi , vt examinent textum Regulæ nostræ , quem examinatum , & correctum Rector Maior , & Socij Visitatores deferant per Monasteria nostra , vt vniformitas sit in omnibus . Similiter de Antiphonis , Versiculis , Hymnorum verbis , & alijs in Capitulo Generali propositis . In Cantu autem commissum est D. Nicolao Bononiensi , & D. Lanfranco Cremonensi , qui examinent , & corrigant vt supra , & fiat vt supra . Ita quoque ante annos quattuor à prædicta sanctione statutum legitur in summo Senatu Portuensi : Dimissio Monasteriorum Portuensis Sancti Lazari , Tertij Ariminensis , Canonice de Cereto Sancti Archangeli fuit commissæ Orosio , Ridio , Paulo Veronensi , Sancti Bononiensi , & Thomæ Cremonensi : adeo vt pateat quænam fuerint eorum dierum angustia , quænam discussio , & consultatio Congregatorum , qui etiam de loco , vbi consistebant , dimittendo hæsitabant , & quænam dilatatio spiritus deputatorum , cum adhuc insigniter vigeant ea loca in Congregatione præter vnum illud Ceretanum . Item in Actis Generalis Congregationis anni quadagesimi sexti apud Diuum , cui lingebant vlcera canes , sic legimus . Commissum est per Definitores Capituli Generalis Domno Paulo Veronensi ,
vt ipse

vt ipse examinet Ordinariũ Romanũ, & anno futuro tempore Capituli Generalis referat Patribus, quod ipse sentit, vtrum conueniat moribus nostris, vel ne; dehinc Patres definiẽt, Vtrum a nobis debeat acceptari, vel reſtutari. Commiſſum eſt etiam illi, vt corrigat Tertium Librum Ordinationum noſtrarum, & reformationes nouas, quia aliter ſeruatur nunc, quam antiquitus. Demum virginitatis florem integrum, illibatumq; conſeruafſe Chriſto Virginum capiti, eiufq; Intemeratę Matri offerendum, non in Congregatione modo ab ardentibus iſtentibus fatis ſegregata; ſed etiam per triginta annos in ſeculo inter innumeras occaſionum diuerſarum occaſiones florente iuuenta, diebus malis applaudentibus, atq; Diabolo ſuadente, fama eſt iugiter perſeuerans ab eius intime cognitoribus oborta. Quare mirum non eſt, quod etiam poſt eius deceſſum ſancta quappiam deuotionis anxietate Breuiarium, quo ipſe uſus fuerat, expetitur, & requiſitum extiterit, ita vt in monumentis Synodi anni quinquageſimi tertij exaratum legatur. D. Iacobus de Foroliuo habeat Breuiarium pro ſuo uſu quondam Venerabilis Patris Domni Pauli Veronenſis. Superſunt igitur eius ingeniũ, & pietatis monumenta.

Meditationum piſſimarum Paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti in plura Myſteria diſtinctarum. Lib. I.

De Colenda Iuſtitia ad clariffimum virum Antonium Gradenicum Patritium Venetum. Lib. I.

Epiftolarum diuerſarum latino idiomate ſcriptarum, abq; Timotheo Maphæo in unum collectarum, & per libros, atq; claſſes partitarum poſt eius mortem Libros octo. Lib. viij.

PAVLVS MALCHIODVS PLACENTINVS.

PADEM & Paulus Malchiodus Placentinus emulatus siue morum, siue linguę studia, superioris Pauli memoriam non reuexit modo posteritati; sed & meliore naturę talento in aliquibus fama superauit. Post longas tamen annorum intercapedines hic efflo-ruere cœpit; qui nobili loco Placētię de anno quadra-gesimo secundo post sesquimillesimum luci editus, post alios quindecim ad Saluatoris Dei Castra se-cunda confugit. Non omninò vacuus vallum intrauit, qui feliciter à na-tura donatus, & industria grammaticali instanter munitus armis spiritua-lis militię tractandis, manum alacrem extendebat, vt obfirmato per soli-das virtutes animo in Euangelicorum operariorum numero adscribi mēre-retur, veniret ue cum exultatione portans manipulos suos. Septennis pale-stra exercuit pugilem pugnacissimum silentio, asperitate victus, & vigilia-rum, totiusue disciplinę claustralium in perfecta sui ipsius abnegatione. Cum tamen fręno legis, & consuetudinis cohiberentur ora; lingua nihi-lominus modulabat? suauiter nunc ritè culti Numinis, & ciuium superno-rum laudes, nunc liberalis totius enciclopediæ arcana penitimiora sub elu-cidatoribus versatissimis. Quicquid enim subtrahebatur voluntariæ locu-tioni, id totum cedebat in commodum imparatę; ita vt pari mcederent passu castigati adolescentis taciturnitas, & enunciatio. Modulabatur, in-quam, quoniam eo suauissimæ vocis dono, eaq; pronunciandi gratia, ac venustate excidebant à proloquente verba; vt in citharæ, aut organi ritè pulsati modum resonarent. Nec minori lepore vrbانيتates domesticorum congressuum condiebantur, si quando per arcti conuictus leges hos per-mitti contingeret. Benè verò exercita huiusmodi talenta, & in dies cla-rius promicantia dimiserunt properantius Doctorem Diaconum, & sugge-stui permiserunt ex Synodo Rauennatensi sub Gregorio Barbado Ter-tium Generali. Neque præteribo in eadem sessione ad idem munus renun-ciatos Ascanium Martinengum Brixensem, & Petrum Franciscum Riuam Veronensem, quos postmodum Respublica habuit à summo clauo; vt hinc intelligatur quantæ essent promotiones, quæ tantorum virorum nomini-bus consignatæ fulgerent. Coeunt tres viri in idem studium diuinæ glorię propa-

propagandæ per maiorum semitas ex sacræ legis explicatione oratores in populis; sed non omnes perseuerantiæ munere donantur in officio præstando, prout non omnes pariformibus caracteribus effulgebant. Distrahuntur duo illi quidem per habenas Ordinis perpete cursu ex vno in aliud regimen ad vsq; summum euecti. Et licet non prorsus omiserint prodesse verbo, prout præesse valebant; non tamen illud totis viribus valuerunt, vt cœperant. Et Ascanius certè substituit linguæ calamum, quod ex Glosfa Magna liquet. Vnus iunior Paulus, & qui præcocius iuuentutem suam subegerat pulpito, ad extremos vsq; dies alacriter vrsit incepta. Profecit ò emicuit super illos sub ipsis etiam initijs. Exercitatione autem profecit adeo, ut cum primis quorumuis Ordinum enumeraretur. Atq; hinc & eum profequi, & illos manus dare, & quoquo modo pedem referre fortasse etiam accidit. Si qua uerò ratio nostram olens humanitatem aliquando pupugit eius pectora ad fortissimè insistendum, & ad pedentim expugnandum apicem, ea fuit, ut patriæ laudem iam partam conseruaret; quod nempe fœcunda esset parens oratorum Ecclesiasticorum, qui aut quippe principatum inter alios tenerent, aut de illo penes æquissimos arbitros populos legitimis rationibus decertarent non ipsis quidem præensione elati spiritus, aut pronunciatione verborum, sed eorum laboribus proclamantibus. Ita videbatur communiter viguisse primum in Calixto de Calceatis Concanonico, & Apostolico Concionatore, dehinc in Cornelio Musso Minorita Episcopo Bituntino per annos fermè sexaginta. Properantè verò Paulum adhuc exempla domestica perurgebant. Quippe Theodosius Burla idem stadium ab annis aliquot emensurabat velocissimo, valdeq; plausibili cursu. Nec faces honestissimæ æmulationis extinguuntur, donec is aliò euocatur per negotia, & per salebrofas difficultates. Supra duos, & triginta annos continenter incudem prædicationis percutit, collimatq; errantium animos, & in camino verè charitatis aurum bonorum operum segregat à scoria, Insuores pro maiore excolens; licet & Romanis, & Neapolitanis, & Venetis, & Florentinis, & Genuensibus aliquas quadragesimas dederit. Qui anni maximè vexauerunt Italiam penè omnem caritate annonæ seuissima, ij præ alijs capiti eius coronam imposuerunt. Æstu nanq; flagrantissimo egenorum causam ita prolixus habebat, vt siue dicens siue tacens nil magè oraret, & exoraret. Ad stipem pro eis conquirendam ipsemet descendebat peroratus, & toto sudore diffluens, ipse ostiatim emendicare cernebatur antequam ascenderet in speciem cuiusdam prolusionis dicendorum. Et quoniam aliquando contigit magistratum ei committi, monasterij dotem aperuit tantopere, vt auaritia præfractissimos non emolierit modo; sed in minutissima pro Christi pauperibus perfregerit horreis patulis, & benignissimè in
alimenta

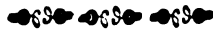
alimenta distributis. Posuit quoque virium, & industriæ pluris in Canonij
 aliquibus moderandis. Quo anno Gabriel Flamma præficitur summo cla-
 uo Paulus renunciatur primus præpositus Sanctæ Sophiæ inter Beneuentan-
 os. Ope, & beneuolentia Marci Antonij Columnæ Cardinalis ac-
 cessio eius monasterij nostris rebus fiebat. Is enim qua erat in Dei cultum
 pietate, & in Congregationem à se eximie protectam propensione præ-
 ditus ab Gregorio Hierarcha exorauerat, vt in fiduciarium Abbatiam
 illam veterem, & sibi commendatam Ordo Canonicus, sub Præpositi
 gubernatione institueretur, redditibus aliquot pro mensa assignatis. Ve-
 rum triennali cura à Paulo expedita inter angustias rerum inchoantium af-
 fuetas, locus à nostris spontè resignatur; siue quoniam in eadem Ciui-
 tate ad Sanctum Modestum satis honestè pridem habitaremus, nec faci-
 lè daretur ob operariorum inopiam duas colonias ibidem deducere, &
 instruere, siue quoniam in transactionibus non conuenirent. Interim Co-
 lumna aliam Præposituram nostris rationibus, et instituto accommoda-
 tiorem in agro Reatino substituit titulo Sancti Pastoris, & post annos
 quatuordecim Regulares Canonici Diui Saluatoris de Bouonia Clemente
 Octauo expediente Sanctam Sophiam inhabitant. Paulus verò positus
 Prælaturæ rudimentis præficitur per insequentia tempora nunc Parmensi,
 nunc Spoletano, nunc Mortariensi, nunc Placentino contubernijs, dum
 alij etiam conciuuium Concanonicorum per omnem penè Congregatio-
 nem disseminantur ad gubernandum sex, vel septem Canonicas, & dum
 maiora officia ritè tenent Marcus Antonius Bagarotus, Theodosius Burla,
 Barnabas Gazola, Sigismundus, & Hippolytus Anguissolè. Sed in ea de-
 mum discussione, quæ sub Rouescala Generali executioni demandatur
 Cremonæ ad sedandas conuulsiones, & paroxismos corporis politici, vt
 oppressa minora Collegia furrigantur, & ex æquo participantur officia in-
 ter dignos quoscunque nullo nationum habito discrimine; Paulus ex eo-
 rum numero fuit, quibus imperatum est magistratum deponere. Repen-
 tinum, ac forte medicamentum vt plurimos perculit, ac tetigit; ita non
 omnibus fuit aut probatum, aut salutare. Ex Paulo quamuis resignato
 nullæ querimoniæ, nullæ disfluunt obiectiones. Parata mens ad omnia,
 & æternitatem vnã contuens, metam subiectionis, & præsentis; in
 vtraque reperit solatium quietis, ac pacis. Ea propter non ille dissoluitur
 Congressus Patrum, quin iste prius publico honestetur virtutis testimonio
 socijs Zacharia Aplano Brixienſe Philosopho, & Gregorio Regio Rauennate
 à Secretis, vt Acta illa referunt. Insuper post paucos menses ad
 Octauum kal. Decembrias iterato Abbatix restituitur ad Sanctam Mariam
 Calenę successor Barnabę Gazolę in eo munere vita functi. Atque tum fuit,
 cum obuiam factus Ambrosio Pordano Rauennati viro non infimę erudi-
 tionis,

tionis, & sibi arcta necessitudine iunctissimo, vna ue secum in clade illa Cremonensi absoluto, ab eo audiuit, Tibi quidem, indemnitati, exiltimationiq; tuæ consultum est satis; ego verò iam pergo non reponendus: adeò quandoque varia sunt in eadem re hominum amicissimorum studia, vt is reponat cordi, quod alter flocipendet. Sed omnes per semitas nostras pergimus ad ingrediendam viam vniuersæ carnis. Breui omninò tempore hic, illeue decesserunt. Paulus quidem debitum naturæ soluit in ea ipsa Abbatia Calenæ anno sæculari postremum exacto, die Conuersionis Doctõris Gentium profesto occumbente iam sole inter manus, & officia Eugenij Donefani Carauagini, & Augustini Veronensis annos natus quinquaginta octo. Eo adhuc inter viuos agente per Congregationis Academies circumferrebantur, quæ in concionibus habebat ad verbum, & ab eius obitu personarunt per diuersorum ora eadem ipsa commendatione, & non poenitendo fructu. Quod integrum audiuimus reliquisse manuscriptum est,

De Ionæ Prophetæ Vocatione, Fuga, Navigatione, Somno, Confessione Proiectu, Sepultura, Euomitione, Prædicatione, & Querelis Libros Quinque Historice, Moraliter, Allegoricè Lib. v.

PAVLVS PELATIVS LAVDENSIS.

LAUDE Pompeia genitum laus publica excepit Paulum Pelatium, dum Paulum Tarsensem Gentium Doctorem, & Electionis vas prædicatione imitatus (quantum Diuis hominem comparare par est) omnem ferè Italicam oram, & adiacentes Insulas perlustravit verbo, opere, & veritate. Illuxit Orbi Christiano Patre Benedicto Pelato Regio Senatore per ea fatalia tempora, in quibus tenebrarum horror cinxerat vndiq; miseros vitæ participes, tenebrarum, inquam, ex bellorum ingruentibus procellis enascentium, Gallo, & Austrio hinc tueri, hinc repetere iura Regnorum connitentibus. Enimuerò obsurdescant etsi vt plurimum aures concionatorum vocibus vbi clangunt bucinae, obstrepunt tympana, & reboant tormenta maiora; fluebat tamen tanta oris suauitate mirificum mellos ex prædicantis sermonibus, vt non pararentur modo anticipata præuentione loca plenissimi semper auditorij, sed & opplerentur ad vnum. Nulla Prouinciarum Italicarum æquè direpta fuit numerofo, & contumaci milite, ac Insubria; attamen nullibi magè ecclesiastica illius tuba classicum insonuit aduersus ingruentia vitia. Consuetudo quippe exterarum nationum inuexerat, & approbauerat mala lethalissima, quibus & si non satis obuiaretur Prædicatorum, vtcunque excellentissimorum, pijs clamoribus; non minima tamen conferrebant ad catholicam doctrinam retinendam, ad disciplinæ ecclesiasticæ lapsus reparandos, atq; ad mores aliqua ex parte componendos. Mediolani per trienne quadragesimarum annexarum curriculum frequentissimam coronam tenuit. Papiæ item, No-uocomi, Derthonæ, atq; Placentiæ probatissimo nomine obauditus fuit. Nihil tamen equè contestatur sublimem viri facundiam, atq; commune illud apud Laudenses Canonicos ex traditione veterum acceptum, Ipsum nempè per tresdecim iuges quadragesimas Neapoli suggestum apud diuersas amplæ, & numerosæ Ciuitatis basilicas tenuisse. Quis enim aut non fatigaret coronam, aut non fatigaretur orator tanto sub onere, ni fecunditate ingenij, soliditate doctrinæ, suauitate eloquij flueret supra naturam, supra vsus. Hinc Cornelius Mussus Bituntinorum Episcopus illum Parthenopes Apostolum familiariter depredicabat. Ea propter vt augebantur in

tur in eo virtutes, ac virtutum publica testimonia in dies, ita quoq; augebatur decus, atq; auctoritas apud Congregationis præsertim Concanonicos. Militauerat in castris nostrorum Rex cohortium strenuissimus primum Philosophiæ, dehinc Theologiæ arcana referendo per priores virilescens iuuentutis annos, cohortium inquam illarum, quæ ad cathedras, & ad pergula confidentissimè enutriebantur. Ea propter aureolas annexas laureis siue vt eximius Theologus, siue vt eloquens concionator, siue vt Prælatus solertissimè strenuus percucurrit omnium graduum Congregationis stadia commendatissimè. Alter ex Abbatibus illis Theologis fuit, quos Ordo Canonicus ad Generalem Synodum Tridentinam destinauit ex decreto Pontificio, vbi post Rempublicam Christianam pro viribus consulendo curatam vna cum Sanctissimis Patribus, peculiaria Ordinis commoda non vno suo incommodo protexit, obstinatè reluctanribus ex Monastico instituto versatissimis, & factus est omnium iurium vir, vt vnum Ius de Primatu Canonico tueretur. Sic qui causis enascentibus inferuiunt, etiam ex tempore proportionatas inducunt personas. Maturato Concilio ad domesticas reassumptus est occupationes. Anno septuagesimo eius sæculi Marco Antonio Bagaroto Moderatore supremo renunciato, primus ei collega Visitator assignatus est vna cum Sixto de Rhenis, cuius quoq; doctam solertiam in eodem Congressu Tridentino sociam habuerat. Lustratis familijs per censoriam facultatem quadriennio post summo clauo præficitur Dictatoreæ Maiestate conspicuus, qui honos vt in Regularibus Rebus publicis nil superius agnoscit: ita quoque ad exornandâ supremam virtutem confertur. Proficuum opem vniuersis Canonijs contulit exemplo præiens subditos, vt præibat dignitate, ac meritò; potissimè verò enituit in curandis ijs, quæ ad firmandum Monasterium apud proprios conciuies attinebant. Obtinuerant quidem maiores nostri Ioanne Galeacio Insubrum Duce deprecante, Sixtoq; Quarto Ruuereo conferente propè Laudem Pompeiam Monasterium Sancti Bartholomæi dudum Ordinis Cruciferorum Ardicino de Zurlis Priore cedente anno octuagesimo quartidecimi sæculi. Verum sexanaria in habitatione expleta sub muniente vrbe prætextu, quod nimium moenibus propinquum iudicaretur, cum Ecclesia ipsa à fundamentis solo æquatum est: atq; inde Canonici sese intra Ciuitatem colligentes per quinquennium in priuatis domibus sub ærumnosis incommodis constanter permansere. Disponente autem Deo, ac prætangente corda anno quadragesimo quinto supra millesimum quingentesimum Petrus de Maliochis, pius, venerabilisque Sacerdos parochialem Sancti Romani Ecclesiam, quam in titulum possidebat, resignauit in manibus Pauli Summi Pontificis ad effectum transferendi in ea prædictum Sancti Bartholomæi Collegium, cessionem, & translationem

admittente, ac firmante Pontifice. Quarto tantum nactus occasionem Paulus sedulitatis charitatis, œconomia, virtutumq; omnium exempla mirifica, & proceribus, & populo probatissima exhibuit siue in ministrandis Sacramentis, siue in frangendo e suggestu prædicationis pane. In faciendis verò atq; in formam regularis domicilij redigendis inhabitationibus licet indefesso labore contulerit plurima; non tamen ea præstitit, quæ restrictam domum excederent siue ex animi austerioris electione, siue ex situs penuria, non certè ex animi in Deum erecti celsitudine, quam in cæteris, non vnoq; in loco patefecit. Quippe in Actis capitularibus Anni sexagesimi secundi post sesquimillesimum inter alias concessiones sic legimus, Conceditur capella Patri Domno Paulo Laudensi in Ecclesia Sancti Romani Laude sub titulo Deiparæ Virginis Mariæ ad Niues pro cuius constructione, & ornatu soluit eidem Monasterio libras imperiales septingentas quinquaginta, ac dorauit duobus alijs millibus libris imperialibus implicandis in tot bonis stabilibus, cum hoc tamen pacto, quod etiam extincta familia dicti Domni Pauli alijs non possit concedi, sub onere celebrationis missæ quotidianæ pro remedio animæ ipsius Domni Pauli, parentumq; suorum, & proximorum consanguineorum, & quorumcunq; quocunq; nomine debitorum ad Deum. Item aliæ duo millia libræ, quæ persoluantur ab ipso Domno Paulo Laudensi pro celebranda alia missâ ad altare maius in dicta Ecclesia, implicentur in tot bonis stabilibus cum supradictis. Bona hinc fuere initia, ac satis accommoda ad futuram aliquam messem, cum sub temporalium exteriori lenitiua cura spiritualium in populo expiscaretur interiores profectus, Qui verò alios salutaribus incrementis prouehere satagebat, tantus ipse euasit ætate iam declinante, vt vniuersa mundi iam contemneret, ac nihil omninò vel pararet, vel loqueretur, ac meditari posset, quam immortales delicias. Quare maturissimo senio, ac nobili pridem adepta fama venerabilis, summo in pretio apud Conciues habebatur. Dum feruida ætate spiritus incalescerent, adderetq; stimulos meritis amor in Congregationem, scripsit aduersum Heremitas quosdam, qui scèditer, & iniquè Ordini obiurgabant, nonnulla, quæ, dum ad Cælum Aureum Ticini studeremus, inibi conseruari vidimus, stylo quidem præ cæteris ex cura latini candoris commendatissimo. Rem Serenius noster in hunc modum refert. Agebatur annus Salutaris quadragesimus supra millesimum quingentesimum cum ingruente festo Sanctæ Catharinæ Virginis, ac Martyris Canonice Diui Petri in Cælo Aureo Papiæ Vicarius inter psallendum placida, submissaq; voce conquestus est, Officij pensum celeriter nimium persolui, obnixè rogans, aliquanto morosius, decentiussq; diuinas modulari laudes, non adeo cursim. Quod sic molestè acceperunt Venerabiles

nerabiles Guglielmitæ , vt in furias, ignemq; ruerent omnigenisq; probris, ac conuicijs Canonicos nostros afficientes, nec violentis manibus abstinerunt quosdam enim impegerunt, alios etiam petierunt lapidibus Ecclesia tumultu completa: Canonici haud facile se subtraxerunt supernè auxilium implorantes. Illi Palladem sibi propitiam experti, tantundem de Minerua præsumentes postridie in Canonicornm dedecus contumeliosas tres conclusiones propalam triuijs, ac palestrarum angulis, non quidem manè (confutationem extimescentes) sed cum iam aduesperasset affixerunt, scilicet vt elapso intimato disceptationis tempore scholarium ludibrio pateret existimatio nostra, tanquam indefensâ. Non defuerunt pij ciues, ac patritij, qui facti insolentiam execrati chartas muris decerperent ad nos deferendas. Sed quid facere Canonici? Quid Consilij capere? An reuocare diem poterant, quæ præterierat? Fortè illic hospitabatur adolescens Paulus Benedicto Pelato Regio Senatore genitus, qui Philosophiæ studens ad Diui Petri Cremonæ, ex Padana aeris craftie parum firmam contraxerat valetudinem, Papiamq; transmiffus fuerat suauiore aura vsurus, qui vt erat ardenti ingenio præditus, & ad virtutem præcoci, Theses barbaris, & incongruis locutionibus scatentes admiratus, Baccalaureorum inscitiam naso suspendit adunco: tum ad circumstantes bono animo, ait, estote, viri Patres, Aduersarij proprijs telis conciderunt. Iniuriæ, quibus nos exulcerare adnixi sunt, illis conuersæ sunt in arcum prauum. Vnum depõsco, vt mihi omnium minimo retundendæ hominum temeritatis prouincia relinquatur, non quidem circulari congressu, ybi verba ventosa non habent finem, sed calamo opprobria in Conuitiatores egerente. Acquieuerunt annuentes, neque enim par erat periculo lucrum, si Doctor, aut Licentiatus eiusmodi deliramenta refellenda susciperet. Ille verò eadem die, quæ fuit vigesima septima, responsionem sed veriùs commentarium exorsus absoluit. Sequenti luce traditus confutationis Codicillus chalcographo, & in crastinum receptus, die tertia patulus in foro, inq; basilicarum valuis prælo excussus. Et ne calumniæ imposturam criminarentur aduersarij, apposita erant eadem Conclusionum exempla Cursorum, ac Regentis manu conscripta, quæ nudius quartus parietibus detraxerant beneuoli. Annis verò, & doctrina firmior dum ex pergamo suis Laudensibus Paulum Apostolũ Italicè interpretaretur cõfluente etiam in diebus feriarum ad statas horas populo; scripsit latinè super omnes illius Epistolas lectiones vberes quarum etiam pars maxima in Canoniam Diui Romani adseruatur.

In omnes Diui Pauli Epistolas Commentaria per lectiones digesta

De Christi Domini Monomachia Tractatum unum.

Admirabiles amores, in quibus de Cruce, & Passione Domini Tractatum unum.

Pro Ordine Canonico contra quasdam Conclusiones Eremitarum Defensio breuis,

P AV-

PAVLVS PHERVPHINVS ALEXANDRINVS.

VINQVAGESIMI tertij anni Synodus ab reformato Frigidionariæ Ordine de vnienda agens Sancti Andreæ Vercellarum Canonica, statuit, Vt sub certa conditione acceptetur secundum quod melius videbitur Priori Mediolanensi, Domno Dominico Pheruphino, & vni Prædicatori ex nostris, quem Rector Generalis deputauerit. Porrò Dominicum hunc non solo huiusmodi testimonio Supremi Senatus benemeritum arbitramur; sed magè quoniam siue hortamentis, siue exemplo Paulum Pheruphinum Congregationi adiecerit, conuersio cuius excessit assuetudinem ingredientium septa regularia, prout & virtus eius omne excedebat, quod ordinarium saperet. Quis verò non admiretur diuinæ arcana misericordiæ? Quis non adoret altitudinem diuitiarum sapientiæ, & scientiæ eius, cuius sunt incompræhensibilia iudicia, & inuestigabiles viæ? Per semitas omninò diuersas longum ille peregerat iter vitæ ab eo, quod futurum tandem in fatiis de se scriptum erat; cum receptui cecinit. Tunc verò receptui cecinit, cum mundanæ gloriæ apices honestiores contingeret, afforentq; in ianuis sperata diu gloriosi laboris præmia. Abduxerant pridem fulgores aulæ nobiliter Alexandria Insubricæ natum, & enutritum ad sectandas semitas patrum suorum illustrium iam diu pacis, belliq; artibus in conspectu Vicecomitum Principum. Et licet diuersa in eo essent naturalia dona in sollicitudinem religiosam propendentia, placidum genium, facilis natura, complexio æquanima, eloquium velox, & suaue, pietatis ardor, & auersio ab strepitu; non ideo tamen præualere, nec impetum auertere inundantis iuuentæ. Instruxerat ille adolescentiam, expleueratq; auidam mentem pretiosiore quaque suppellectile intellectualis, ac memoratiuæ potentiæ, nulli parcens labori, atq; vigiliæ, vt omne tolleret punctum, & quamlibet excederet metam. Hinc locuples omnis politioris literaturæ, philosophicarum disciplinarum, iurisq; scientiæ supra diuitem, auitamue fortunam, Philippo Maria Principe accersente Mediolanensem regiam diu incoluit. Splendor nullus in eo defuit ad cultum aulici eximij necessarius, quoniam præter supradicta dona, ab initio statim aggressæ curiæ ad magna pertractanda deputatur, negotia Urbis, & Pro-

& Prouincię plura sententijs eius delegantur : atque ex his iam notior , iam gratior , iam probatior factus, Principis familiaritate donatur , & per illam inter confiliarios assumitur . Prudentię vires in eo erant penè vaticinio pares , quibus innixus in coniectando rarò fallebant ingenium aut negotia , aut fines , aut media , vel exordia . Eapropter , qui potioribus adhuc e sedibus consulebant , & iura regni miscebant administri potentiores sicut sæpius ab ore pendere , & sententias probare cogebantur ; ita emulatione disrumpi , astu , calliditateue agere nunc laudatores in specie , nunc insidiatores non cessabant . Princeps ipse facilis , & natura suspiciosus , morbo etiam non vno , & varia euentuum fortuna foris , domiue pace , ac bello exagitatus ; honestis , atq; grauib; admittendis consilijs impar , vix locum innoxio , solerti , atque fideli tuebatur . Hinc cępit ille primum vela colligere , atq; portum meditari , vt meliore tandem aura spirante fluctibus tantis , tamq; fallacibus subduceret se . Dum verò negotium digerit , rerum series conuertitur , per tecnas assuetas mundo struente perditionem . Nam qui impotentia preualebant de gratia Ducis labuntur , alijq; surgunt Pheruphino iunctissimi necessitudine , atque opinionibus , ipsumq; gradus eminentiores obuiant . Blandas autem is pollicitationes reicit forti animo , & constanti ; quin celeriore consilio vtens , meditata , compositaq; nobili fuga , ad Casoretanam Canoniam secundo vix lapide distantem aufugit . Decus federati ad sacra castra viri remanet illibatam vel Simoni Aliprando , vel Oosio de Oxio , Prælatis Canonice Aristocratice , & Declamatoribus Cisalpinę Gallię ea tempestate illustribus , & sanctitate vitę conspicuis . Quam opportunè verò stationem adierit , & quam prudenter , declarauere non diù post inundantia aduersa , tanti vtique ponderis , vt nihil omninò remanserit inter sublimia officiorum , & dignitatum integrum , ab Vicecomitibus in Sfortiadas commigrante amplissimo , & Regnis coequando Principatu . Ab specula interim obseruabat ipse , Deoq; rependebat grates immisisti spiraminis , & expletę vocationis diuę . Amplexus est autem nouum vitę genus totis plenè precordijs , & veteranus ipso in tyrocinio apparuit , cum posito aulicarum pomparum senio ad primigenię virtutis decus iuuenesceret . Nec cedebat in alterum gloria conuersionis tantę , quam in benignissimi Numinis flagrantissimas faces , quarum efficaci incendio decocta scoria in purissimum aurum colliquefiebat . Clasicum quidem in omnia cecinit vitia , cum primis verò colluctationem sumpsit aduersus sui ipsius existimationem , à qua fortius vrgeri sentiebat . Hinc vilioribus , abiectionibusq; omnibus exercitijs Canonice manum apponens præcipuam , in tantam sui ipsius despicientiam deuenit ; vt nullus omninò esset , qui antea : & parta feliciter priore hac victoria , latus postmodum in ceteris exultauerit semper spiritus eius in Domino . Impensè verò , & mirabantur ,

& edi-

& ædificabantur quot quot de proximo emporio confluebant ad Virginem deuotissimam Casoretanam, cum virum tantum ætate venerandum, gestis magistratibus, & auctoritate commendatissimum, legationibus ad Reges functum, oracula magis, quam iura declamatum, ad tantæ abiectionis ima humiliter declinasse conspiciebant. Compares antea ipsi vix fidem habebant oculis, & beatum dehinc abeuntes deprædicabant. Felicia profectò tempora, in quibus & feruor primorum illorum Patrum secessus Frigidianij integer perseuerat, & disciplinæ zelus ex præceptoribus in alumnos incontaminatè deriuat. Cum verò procedit ad concionem, qui non cidentur pietatis motus? quæ non abiguntur animi mala? Iam pacis suauitate regio fouebatur, Francisco Sfortia Mutij Attenduli filio rebus potito, atque ideo aures, cordaue patebant monenti, atq; pendebant ab ore. Vna ipsa viri qualitas vndique nota animos mirificè parabat, in quibus verbi character impressoria ceu infingeretur manu. Ab honore pulpiti procedit ad tribunal Prælationis vel illubens, ac penè coactus. Porrò quinam tantam damnasset angulo domus virtutem? Censor primum instituitur de anno sexagesimo primo eius sæculi ad sesquimillesimum declinantis Hieronymo Barisano Taruisino Generalem Præfecturam administrante. Officio is se præstitit, qui meruerit quadriennio post Secundum assumi, eodem Barisano principante: & anno expleto in huius vices Rempublicam gubernauit e summa specula. Tertium autem Antistitis Generalis munia obiuit ab sexagesimo sexto, vsq; ad septuagesimum quintum annos inter grauissimam, illam Ordinis tribulationem, qua violenter Laterano pellimur per popularum impotentiam nonnullorum Sede vacante per decessum Pauli Secundi Pontificis Maximi ad septimum kal. Augusti, excitata seditione, tumultuq; ab sæcularibus Canonicis de eodem Patriarchio amotis. Et licet Pheruphinus, Mapheus, Rizzolius, Barisanus, ac Bosus ex nostris viri inclyti pluries insteterint Sixto Quarto in defuncti locum electo, suppliciterq; petierint, ut contra ius, & fas, atque per solam uim, & de facto expoliatos restitueret in hæreditatem Patrum; nil tamen obtinere, dum ille quidem verbis annuit, sed haud re perficit ipsa. Vnicum adfuit mæstis solatium, ita Domino desuper placuisse, in cuius misericordiæ manibus sunt vicissitudines, quæ congruentem scit temporibus suis exhibere, cuiq; factò medicinam. Vixit post ressignatam postremo primi Patris sedem Pheruphinus annos tres, diem clausit extremū apud Bononienses, dum Montanam Euangelistæ Ioānis Canoniam moderaretur. Basilij Serenij curiosa sedulitas inuenit apud Antonium Aularium Alexandrinum sequentes Commentarios manuscriptos, quos nos Papiæ aliquando ab eodem Serenio acceptos legimus,

De Apparitionibus in communi Librum unum. Lib. i.
De Apparitionibus Sacra Scriptura Libros duos. Lib. ij.

PAV-

PAVLVS SILVIVS NEAPOLITANVS.

XPEDITÆ linguæ, expeditiq; calami fecunditatem sortitum Paulum Siluium Neapolitanum testati sunt, qui penitentiore praxi virum agnouere. Nos eius aliqua de more libabimus, quæ siue fama teste plurimorum superstitum, siue relatu eius quondam morum magistri, cuius proximè nomen reddetur, didicimus. Subiecit se Canonicae normæ cum ageret annum vitæ sextumdecimum adolescens probè educatus, & probæ expectationis, cuius vadimonium reponebant benè parta dona illi ætati congrua, siue quæ naturæ essent, siue quæ artis. Erat annus octuagesimus supra sesquimillesimum, & Prælatura Collegij Criptani propè Neapolim exercebat Ludouicum Maioranum Grauinatem, cui demandatæ fuerant vices nouum conuictorem aggregandi per habitus impositionem. Est Collegium illud præclarum inter cetera, tum quia Deipara Virgo, cuius nomini sacrum est, ibi iugi gratiarum, & miraculorum imbre per sanctam sui imaginem misericorditer irrorat implorantium animos, & corpora, atque ideo frequentissimo procerum, & populi concursu reuerenter aditum; tum quia ora illa inter delitiosiores non Ciuitatis illius modo amenissime, sed & totius Europæ meritò enumeratur, quod sat sit attingisse. Ludouicum verò tanta, tamq; præclara commendabant vtriusque hominis signacula, vt vix melior appareret ex nostris Dux, qui nouellos athletas exercere in agone Canonico posset. Doctus, pius, idem & seuerus, ac facilis tum demum ex Censore dignitate ad illam Præfecturam deportatus. Quare proum fuit ex utroque capite solemniter ingressum iuuenis celebrare, & benè tantum certamen auspicari. Neque minora ab extimis postulabat adminicula feruidum ingenium, ac ferox, & suo pte natura, & ætatis titilamento. Cicurem alumnum reddere, & conuictus, & Athanasij Mondragonensis agonotheræ partes fuerunt. Sed potior Siluij cura extitit se totum, quantum caperet, ad ideam sui præpositi Ludouici efformare, quem sibi, atque alijs insigniter præluce cerneret omnis Canonice virtutis exemplo. Haud tamen assecutus est tantum præeuntem in ijs præcipuè, quæ naturæ domituram spectabant, neque tum in tyrocinio, neque postea inter veteranos enumeratus: fortè quia non omnibus datum

Licei Later. Pars Secunda

T

est Co-

est Corinthum adire, aut quia non ex omni ligno fit Mercurius, seu magè quia vnus, atque idem spiritus diuidit singulis prout vult. Rectè virtus in arduo, vt eo neque facilis omnibus, neque promiscuus accessus pateat, sed tantum fortibus viris cum sudore, & anhelitu. Quod si fluxe mortaliū diuitiæ, e putri telluris gremio præsertim effossæ, anxie ad eò terra, mari, morte, ac naufragijs queruntur, & non nisi duro labore, & pertinaci abstinentia cumulantur, ac sensim exurgunt; cur non habeat immortalis virtus pretium suum, adipiscendi difficultatem? Valuit verò satis exemplar ad intellectualium assècutionem curandam, tum enim fundamenta iecit præualida ad quodlibet etiam præ grande ædificium sustinendum. Exercitationes quippe imperatæ, voluntariæq; perpetes erant: vt extemporaneæ Neophiti quique alloquerentur in speciem concionis Patres cibo ex mensa congregatos: vt in diebus remissioni animorum datis præcepta politioris Italici sermonis conferrent: vt magistro quaternas in die clapsidas adstarent rethorica, atq; dialectica promenti. Quare pronum fuit cætera stadij scholastici metiri minore labore, maiore fructu, atq; post factam facultatem ad conciones, verbum fidei, salutis ue populis annuncian-di solidè magis, magisq; concione. At verò sibi silentium ipse indixit ab munere post sex annos, vel octo. Nunquid solitudinem præposuit actiuo comertio? Certè paucis actis peregrinationibus reuertentem pænates excepere non vltra restituendum. Per binam fermè annorum decadem Clauiger ad Aram, Virgoq; Criptana abscondit virum, si clausum licet illum appellare, qui in Literatorum luce appareret conspicuus medijs ingenij fæturis scelectioribus, & per omnem prorsus fama defferret Italiam. Cecinit primum, vel fleuit? heroico Italico carmine Magdalenam pœnitentem, cuius plures fuere Typographorum æditiones, & cuius laudes iudicio æqui censoris reponimus. Dehinc ex carmine ad orationem pedestrem stylum transferens descripsit Sacratissimæ Crucis Dominicæ Symbola, quæ ex Sacris literis veteris, nouæq; legis scelectiora habentur numero septuaginta. Opus nobile, atq; spissum fucò nullo, sed soliditate doctrinæ concinnatum. Atque vtinam diuturniora illi contigissent tempora, vt illud ad exitum vsque perducere, & cætera, quæ elucubrasse ipsemet contestatur in præfatione prædictorum, calcographicæ tradere potuisset. Debemus hæc vltroneo exilio, & seruitio apud sacellum pijsimæ Virginis Gratiarum extra, & prope Cryptanam domum præstito. Ibi enim à cæterorum conspectu liber diù cum spiritalibus nequitijs Deo iudice decertauit, fefellitq; horas melioris exercitij vacuas docti calami ministerio, quem vna charitas proximorum animabat, & desiderium æternæ salutis, vt ex operis Sacro liquet Vni, Trinoq; Deo factò, & ex præallocatione legentium. Per quæ tempora semotionem haud dilexit, erat in colloquiorum fami-

familiaritate sermonis potens vsque ad stuporem, nouorum etiam atque maximè significantium vocabulorū inductor, & efformator, præcipuè dum abusiones damnaret, ac insectaretur, & in vitia inueheret, vel in abdicatos à fidelium consortio. Concepto nanque calore animus irrumpebat exagerans tanquam à suprema aliqua virtute afflatus profligator. Quod verò aliquando videretur limites excedere diuertens ad minora, neque illo spiritu, ac pretio digna, ideo sibi volens imperauit abscessum, & exorauit à ductoribus, ne vno fluxu confunderet vltra delicta, & delinquentes, quibus benè præcari pro emendatione satageret. Ciuilis eius solitudinis domicilio profuit plusquam vno capite. Primum in prouehendo Numinis, & Regine Gratiarum cultu; Deinde in iuuanda confluyente multitudine verbo pariter, & exemplo, Demum in fabricæ mediocris religioso ornatu. Decessit sexagenarius anno vigesimo quarto huius sæculi curatus, & in morbo, & in funere à Celso Marticella Priore. Scripsit sequentia.

Magdalene Pœnitentis lachrymas Heroico Poemate Italico decantatas ad Aloysium Carrufam Stilianæ Principem, & Equitem Velleris Aurei. Neapoli apud Constantinum Vitalem Anno 1609. Lib. I.

Symbola Sacratissimæ Crucis D.N. I. C. ex Sacris Scripturis per egregios discursus elucidata, duobus Voluminibus numero quatuordecim comprehensa. Neapoli apud eundem Anno 1621. & 29. Lib. ij.

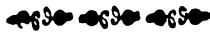
Symbola eiusdem Sacratissimæ Crucis usq; ad septuagenarium numerum, quorum nota redditur Tomo primo manuscripta.

Commentaria in Canticum Canticorum Latina manuscripta.

Conceptus Miscellanei, siue Sylua Conceptuum Sacræ Scripturæ manuscripti.

PETRVS BAGNARIVS IMOLENSIS.

NON modicè honestum, valdèq; decorum arbitramur, virum illum ad lucis radios reuocare ab tenebrarum obliuionis atro, qui de lumine ipso, de ipsiq; tenebris benemeruisse visus est, exaratis de vtriusque eorum virtute, qualitatibus, & origine tractatibus; vicesque probas rependere per calamum tametsi rude, penicillo elegantiore illi, qui in commune Ordinis beneficium expræssit ornamenta varia Canoniarum, & Sæculi. Sunt nanque ij, quibus ex corde labores ponimus; quo pacto, & illos nobis laborasse commodo nostro in dies experimur. Neque remoratur digitorum, dictantisq; mentis obsequium, Picturam, cuius potiora sunt viri opera, inter supremas non recenseri artes. Licet enim manuum exercitationi potissimum hæc innitatur, illiberalisq; propterea ex communiore sensu; nobis tamen (cum artifex ad apicem illum ascendit, cui præstantissimi quiq; suspirant, artisq; perfectio est) liberalissimum omninò videtur, Pictorem pluris facere talem, quam Rethoricum, quam Dialecticum, quam Philosophum communia non excedentem. Bagnariū verò perincessisse cacumina, ipsa ex se se opera proloquantur, encomiaue, quibus ad quamcunque diem ab insipientibus exornantur. Vehemens naturæ propensio calamo, atramentoq; ludebat sub manu pueri gymnasia grammaticalia frequentantis, qui sicut per singulos dies ingenio fœcundabatur, sic & meliora reddebat nemine præeunte effecta. Id autem eo pretiosius esse cernebatur, quoniam non adhuc intra Ciuitates quidquam conspexisset, à quo fantasmata excitari potuissent ad imitandum, æmulandum ue: quippe qui natale solum ad Bagnariam Fori Syllæ, quod Imolam dicunt, Castrum, alioquin non ignobile, habuisset. Vitalis Mercati Rauennatis optimi Sacerdotis, negotia Portuensis cœnobij fortè fortuna ibi quadam die pertractantis, ardens cohortatio abduxit ingenuum ab penatibus ad Imolenses. Coniecit enim ad virtutem non segniter processurum a dolescentem, si fouerentur ea naturæ munera per bonæ disciplinæ ductus, & alimenta. Solo sesquianni spatio apprehendit quicquid in artificum eius Ciuitatis officina pictoria asseruabatur siue pretiosum, siue vile, tametsi gymnasij literarij exercitationibus saturaretur. Vis maturioris

rioris iudicij, reluctante licet ætate, non eum deseruit, ab cuius expeditiore tutela didicit, aliò commigrandum, si quid exquisitum sibi acquisitum vellet in arte. Quare breui, faciliq; & itinere, & negotio proximam adijt Bononiam, gloriosum omnium omninò artium, scientiarumq; emporium, in quo prorsus aperta tot inuenit Gymnasia, eius quam diligebat facultatis, quot Numini Summo, quot Diuis dicatæ Basilicæ, quot Senatoribus, opulentisq; ciuibus erecta essent, inhabitata palatia. Artem solam primo aggressu magistram habere, nullum artificem voluit, qui obseruatione, imitationeq; dirigeretur, colorum molituras, humectationes, mixtiones, temperamenta ex paucis illis, quæ apud Cornelianos didicerat, per se se diligenter disquirens. Erectus profectò in iuvene conatus, grandisq; patientia. Verum cum sibi ipsi ex studio huiusmodi non faceret satis, qui progressiones proprias ex temporis contritione, & elaboratorum exitu prudenter mensurabat; alijs se dirigendum, instruendumq; permisit, eos obsequio, subiectioneq; perenni deuinciens, quorum magisterio egere, proficereq; dignosceret. Annos ita insumpsit aliquos discipulus quidem ætate, & conditione; at operum æstimatione, ac pretio habitus ex præcipuis inter magistros, diuturniorq; futura eius perseuerantia erat, nisi excitator desuper eius, quasi de somno excitati moras abrumpisset. Sæculi licentia, morumq; corruptela sensim inuexerat, vt ad oculorum illicia, & sensuum titillationes non nisi vana pennicillis darentur exprimenda, quin ruptis modestiæ honestatisq; repagulis vt plurimum ab pictoribus non nisi nuda exquirentur corporum, fabulæ antiquorum poetarum, aliaq; istiusmodi generis, quæ silentio contegere decet. Pluries de iisdem eformandis requisitus Bagnarius, & eo acriore vrsione, quo elegantius exprimere illa præ multis reerebatur, pluries reiecerat, pluries admiserat exorata, vitæ nunc prece, nunc pretio, nunc imperio magè, quam genio. Sed cum eorum nunquam finis, reluctante animo, extimulante conscientia, reprehendentibus confessarijs, meliorisq; notæ amicis commonentibus, sanxit manui omnimodam abstinentiam, penicillis vrsionem, coloribus ventum, arti exilium, si laberentur. Quare cum ab permissis moralibus ad pia, superhumanaque concipienda, & ideanda paulatim ascendisset; exercitio illorum natiuam probitatem in secretiorem, sacrationemq; vitæ formam irritari, rapi, abstrahiq; sensit. Vale itaque dicturus sæculo post aliquot menses in re deliberanda benè digestos, eundem voluit consiliarium Vitalem Mercatum ad futura certamina, adq; noui hominis in se ipso exprimendam effigiem, quem directorem ad alienos vultus, actusque reddendos habuerat. Aperuit religiosissimus Antistes confugienti non os solummodo prudens ad consulendum, sed & pijsimum ipsum sinum, calentiaque præcordia ad recipiendam, confouendamq; inno-

xiam

xiam adhuc, ut apparebat animam. Inter Canonicos cooptatus literarum quæ seposuerat studia reassumpsit, ut nouæ scenæ nouam ageret personam. Sentiebant quidem receptores eius non modo absq; crimine, sed & adhuc ad coronam posse illum arti secum inuictæ operam dare; sed receptus potiora præposuit, satis fiduciæ concipiens, licet iam penè trigenario, non ingrâtè sibi deglutiendos esse labores. Ardens voluntas, iuge studium, ingenium præfens, profitentium charitas, Cælitum directio iuuere virum, ut exacti quadriennij mercedem acciperet, Naturalis, Diuinæq; Scientiæ doctorem. Processit eo pacto Sacerdos instructior; & ad futura quæq; vocationis munia paratior. Curæ, quorum se transfigi aculeis acrioribus sensit, circa prædicationis opus exercendum extitere. Talentis donato communibus, iuxta natalis soli natiuam facundiæ reluctantiâ, satis fuit pagos, castraq; aliqua non remotiora pro concione tenere, de quorum animabus satagebat in morem verè religiosum, catechistam etiam de superiore loco magis agens, quam concionatorem, Nemo latior illo erat cum exactis Paschalibus festis ad propria redibat, si computatis lucris apud rudes populos se quidpiam profecisse cognouisset. Eius anni sacrificia libera, voluntariæq; macerationes plurimæ illis adiciebantur, ut Superos ad mala declinanda propitios haberent. Reuisebat etiam in æstate proximiores, non ad stipem, ut aliquorum moris est, corrogandam, sed ad illos animandos, in bonoue confirmandos, & aure, lingua, manu iuandos ita, ut cum iam ad senium declinans pedester per regionem incederet, obuias, comitantesq; haberet cæteruas ad celebriora pietatis lustranda foranea loca, acre in cælitum laudes personante. Inter hæc pictoriæ cogitata non seposuit, Deum enim in donis suis liberalissimum colaudans vitio vertisset sibi munus esodere; nec per transennam, & ad leuamen animi sub Ordinis oneribus pressi illud pertractauit, sed ex proposito, & secundum hominem totum. Plura hinc dedit præstantissima, quæ Romanos præceres tenuere plurimos, Religioniq; conciliauere diuersimodè. Aliqua tantummodo nobis sat erit recensere ex ijs, quæ ad Canonias exornandas maturauit. Bononiæ in æde Diui affati Leuitæ martyris ad altare maius pro Canonissis Ordinis ex potiore eius vrbis patritiatu assumptis, & tunc seueriorem Congregationis disciplinam custodientibus iconem reddidit de anno quadragesimo sexto proximè elapsi sæculi, quæ adhuc perlaudata superest. Patauij in triclinio Viridariano dedit Iconem Almam Deiparam, Præcursorem Baptistam, Aureliumq; Augustinum referentem, in qua Ioannem Bellinum æmulatus, qui opere similia iam pridem Venetæ Charitati triclinium exornauerat, umbris quodam modo solis, quod clarum obscurum dicunt, penicillum infecit. In eiusdem Canonice Basilica pro ara media ad dexteram ingredientium expressit

Sacratif-

Sacratissimam Dei Matrem, cum infantulo Salvatore, cui ob nonnullos fructus a fabrè redditos altaris cerefarū populariter nomen impositum fuit. Pictura hæc adhuc superstes est, & collaudata, prior illa ex aula comestionis sublata tum fuit cum Cherubinus Beterius Brixensis Abbas Viridarianus nouam magnificè superinduxit ad horum dierum absolutissimam ideam factam manu super admirabilis Alexandri Patauini. Porrò hæc eadem pictura tamen non multæ molis; occasionem præstitit auctori, vt calamo aduersus græas voracissimi temporis molas decertaret, atq; se non modo pictorem, sed & (si quid Gymnasijs didicisset) philosophum profiteretur. Cum enim, quæ humanarum rerum conditio est appositæ ad aram tela non omnibus omnino faceret satis, laudatoresq; concurerent plurimi, detractatoresq; & si pauci non deessent, quia bene scribitur,

*Mille hominum species, & rerum discolor usus,
Velle suum, cuiq; inest, nec voto viuatur uno.*

Accidit aliquando, vt eo præsentè Doctor quidam ex publicè profitentibus diuersa in ea proscriberet tanquam aduersus principia artis, & expressa, longoq; verborum fastu, pictor, absq; digitis Catheruam, qua stipabatur, auditorum Dialecticorum insuccaret erroneè. Modestissimus auctor rubore suffusus primo opus ab penicillo suo profectum professus est æqui, boniq; consulturus monita lunam non attingentia. Sed cum adhuc calumniator proscinderet fortè ex aliena mansuetudine animosior factus, semel patientiam deponere coactus ad eius præceptum qui dixit, Respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur; reiecit obiecta singillatim solidè, præseque. Verum aduersarium inuenit nominis tuitioni magè, quam veritatis inuentioni addidum, sophismatisq; studentem, atq; ludentem, & quod talium est, captiosè, contentiosèq; reluctantem, quibus genium regionis natiuæ in Petro excitauit, vt reciprocaret non conuitia, sed obiecta. Quare cum ex præsentibus ad alios concertatio dimanasset, ne præiudicium inferretur veritati, post aliquot hebdomadas Tractatus duos omnium manibus conterendos emisit Petrus libris quatuor digestos, De Colorum, Umbrarumq; natura, differentijs, vsu, & adiacentijs, in quibus philosophicè, Pictorièq; procedens præ ceteris conuincit, quid experientia rebus conferat, quamq; res altera alteram iuuet, neque solius esse speculationis ea versare themata, quæ praxi superinducta vix benè absoluuntur. Opus nuncupauit Francisco Primatitio Bononiensi Abbati, Pictoriq; celeberrimo, cuius dudum longiore amicitia vsus fuerat. Et hæc quidem Patauij. Portuensè verò inclytum cœnobium decorauit quam maximè duabus expræssis mirabilibus historijs viro quidem religiosissimo, pictoreq; eximiè industrio dignis; miraculo nempe, quo Saluator Deus, & Dominus quinque millium hominum turbas
quinque

quinque panibus, & duobus piscibus pavit in deserto; & eiusdem sacratissima, diuinitissimaque Passione. Quis porro æquare scribendo posset quæ pictor mirificus, utroque delineavit admiranda? Posteriores telæ consignavit aqueis solūmodo coloribus delineatam, tam verò cultè, tam afabre, ut vix habeat meditator animus quid ultra exspectat. Soli sibi mens fuit illam dare, penetrantibusque suis, ut abiecto sensibili, affectus exigeret à spiritu compunctiuos, compassiuos, imitatuos, quos non ab coloribus excuteret varijs, viuacibusque; sed ab rebus ipsis in eodem ipso aqueo, umbreque collachrymantibus. Verum alia extitit imperantis Præsulis dispositio, qui futuram illam toti Collegio frugiferam in eisdem permouendis, nutriendisque contemplationibus præuidens eam orationis mentalis loco consignavit. Quare pius artifex obedientiam accipiens secundam ex prima sibi reponendam exemplavit. Harum autem diuersus fuit ab eius obitu exitus, cum scilicet altera præclarissimæ Basilicæ Portuensi destinata, ut eius illustria auget ornamenta, ab pictore ad superinducendos colores conducto per incitiam de pretio deiecta fuerit, quæ tamen ibidem inuisitur; alteram verò Gabriel Brusius Antistes Gubernatorum excitamentis, & studio inseruituram, Abbatibus cubiculis ab se magnificè extractis reddiderit. Priorem historiam turbarum famem cibi multiplicati ministerio pellentium muro consignavit, in qua non pictores laudatos modo, sed & se ipsum cum proceribus artis enumerandum superavit. Est aula Portuensis triclinij in longum latum, altumque patens lumine, ornamentis, situque intra totius magnificentissimi Monasterij architecturam ad commendationem omnem conspicua. Super latissima frontis eius area expandit quicquid penes se in mentis fœcundæ, pro more conditum possidebat, ac de facili ab alto per immisum calorem fœcundabatur magè in capaci quodammodo manu incapax penicillus dum operaretur. Certè vis delineationis, colorum varietas, morum collimatio, cultuum, gestuum, actionum diuersitas, ætatum, sexuum, conditionum genera, remotiorum, longinquitatum, approximationum species, voracitatis, vestimentorum, esurierum expræssiones in tam grandi numero præstant numero, prævalent quantitati, qualitatem omnem excedunt; nullum in eo inuentionis multiugæ desiderandum opificium; nulla dispositionis proportio. Chorus Apostolicus proximior intuentium oculis, ideoque maior redditus est, ut non ineptus coniector de facili indigitet, hic Philippus, Andreas ille, is Ioannes, proditor iste Iudas, negator illac Thomas, Coripheus vicinior Petrus, frater hic denique Domini Iacobus; nec tamen eorum quispiam ab signis, vel martyrij, vel officij assuetis describitur. Diuinitas quoque in facie Christi Dei Iesu medium tenentis elucet illa, quæ per totum illud diffusa spacium radios eo usque immittat, ubi Æternus Pater, Candidiorque Spiritus

Spiritus Columba penè ad summum fornicem adiacent, inmisceturq; cum
 ittorum splendoribus ad Vnitatem forte signandam Essentiæ cum Trinitate
 Personarum. Exhilarat quoq; sc̄e inuentum obtutus sacratissimus ille vul-
 tus, perq; oculos diuinè viuaces ad Cælum erectos, perq; manum omni-
 potentem ad benedicendum extensam delectatione illa replet, quæ nec di-
 scerni possit inducta, nec inducenda præpediri. Complacuit etiam sibi
 non ineptè in quorundam domesticorum reddendis ad viuum effigiebus
 sub diuerso tamen indumentorum regimine. Ita Vitalem Mercatum suum,
 & Abbatem, & benefactorem ad ium tabulæ dedit sub senis consultoris
 specie, ita Lazarum de Cotignola sub Iobi tabe percussi typo, ita Iose-
 phum Viuolum postmodum Generalem sub iuuenis austeri indicamentum.
 Quamuis autem tanta præstitèris, opus tamen non absoluisse creditur, quod
 symbolicè indicare dicunt verba illa in fine apposita, licet ad alium finem,
 Manus Domini tetigit me. Sed & acta felicem prædicant Auctoris memo-
 riam, gloriososq; labores, quos & ab cælo quandoq; veneratos dicere
 possumus, cum inde fulmine dirò delapso nonnullis ab hinc annis fornicem
 penetrante, proximèq; appensam mensæ maiori campanulam lambente,
 ex cordula in subiectum lignum descendente, illudq; scindente, intactam
 picturam, & solo fumo in superiori aeris parte respersam reliquit. Alij
 plures in Refectionis conclauibus per Congregationem visuntur labores
 manu illustrium ducti pictorum, Mediolani præsertim, Cremonæ, Placenti-
 æ, & alibi, æqua commendatione dignissimi, non tamen ab aliquo Cano-
 nicorum elaborati, sed quos solum aurum, non virtus expressit. Vixit in
 bonam ætatem Bagnarius multò, quod in nobis est; diuturniore dignandus.
 Contulit etiam plura fructuum industriæ suæ, & probitatis ad componen-
 dum Monasterium Imolense, vt Congregationis vsibus inseruiret. Licet
 enim sub proximis annis eius ad Religionem accessus ab Mattheo Corna-
 zanio Rectore Parochialis Sancti Iuliani resignata fuisset Ordini, assentienti-
 bus etiam Galeatio, Alexandroq; de Cornazanis, de quorum iure Patronatus
 erat; tamen domus, resq; stricta angebat non modicè operarios primos,
 ita vt subsidiorum egerent etiã non modicè. Colletabatur autem æquali er-
 cernens surrogatos eò loci plures, qui pro piæ, benignèq; Ciuitatis sospi-
 tate diuinam implorarent clementiam, & pro vno resignatario multi sta-
 dium currerent ab successoribus ciuium filijs exemplo terrendum, quod
 nos ad hæc tempora benè impletum cernimus. Scripsit.

*De Colorum, Umbrarumq; natura, usu, & differentijs. Ad Franciscum Pri-
 maticcium Abbatem Bononiensem Libros quatuor. Lib. jv.*

Licci Latæ. Pars Secunda

V

PE-

PETRVS BONSIGNORIVS BONONIENSIS.

PAVCVLAS rependam grates debilibus hifce angufti Elogij terminis viro prorfus eminenti Petro de Bonfignoribus. Is enim ille eft de cuius ego puriffimis manibus facrum hunc lineum fupparum, licet indignus, accepi, cum Archipræfbyteratum Bellianum in agro Bononiensif gereret. Gratus quipè in piam accepti amplè beneficij memoriam; iuftus tamen, veritatiq; fidus abfoluam rem fuo ipfo præclaram nomine. Adeo enim ex penetralibus noftris enituit, vt cum paucis omninò enumerandus appareat, fi ritè perpendamus dona, quibus illum cumulauere Superi, nobilem profapiam, lauream ante fufceptum inftitutum, doct̄rinam folidiffimam, vitam innocentem, mores candidos, dignitates in Republica vberes, extremam, eamq; validam fenectutem. Referrebant aliquando nobis conciuies eius Concanonici matrem enixam effe illum tantifper ante ea tempora, quæ illuxere triumphalia Bononiensibus ex diademate Carolo Quinto Imperatori apud eos impofito per inaugurantis Clementis Pontificias manus. Patritij lares opiparam præftitere educationem generofæ indoli, quæ aliquoties lafcuire potuit adolefcendo, dum more ftudentium iuuenum arma licentius pertractaret, ex quorum impetu raperetur inconstans ætate animus ad noctes infomnes; vagafq; ducendas. Diuelli tamen nequiuir per huiufmodi Satanz, carnisq; irritamenta fermè cum lacte inftillata pietas, cultaq; venerandè religio; quin femina illa in mellefem aucta, iuuenem, prius abstractum ab lubrico, protulere Saluatori. Nam ex confecuta Artium laurea cautior factus, colligens ingenium ad futura præcauenda cum vniuerfalis Iobçlei fub Iulio Tertio maturaret terminus; ftatuit Regularis vitæ iugo fuauif colla adigere, vt procul fieret ab illecebris. Montanos Canonicos receptores habuit paratiffimos Gafpare Dulcino eorum præfefturam gerente, à quibus ftatim amandatus eft, vt nomen daret per rochetti impofitionem Viridariano Tyrocinio, quod penes Patauinos tum commendabatur difciplinæ veteris cultu, & obferuantia. Quæ natura contulerat liberaliter in virum liberalius culta farculo Regularis imperij, & aura, roreq; cæleftibus irrigata intra paucos annos protulere cathedris magiftrum, etiam in ipsis exordijs exercitatori-

cuiq;

cuiq; æquiparandum. Hoc illud opus maximum est, quod mirè præ omnibus in Rempublicam per triginta sex annorum spacium continenter ferme exercuit primum Philosophos, dehinc Theologos interpretando. Quo factum est, vt non tertiam modo, sed & quartam, & quintam discipulorum suorum generationem lætanter ex Dei benedictione viderit, hinc inde scilicet diffusis ad diuersas Ordinis Academias moderandas auditoribus suis, qui eius dogmata, doctrinam, & fundamenta summo animi ardore, summaq; contentione ad veritatem elucidandam profiterentur. Inter quamplures alias satis, superq; ex proprijs eius adiuuentis, & opinionibus positio illa celebratur, in qua post tot illustres, sanctosq; doctores anteaactorum, præsentiumq; sæculorum scriptores de re huiusmodi diuersimodè sentientes statuebat Subiectum Sacræ Theologiæ nostræ esse Hominem beatificabilem. Illud idem quoquè fiebat de materia Prædestinationis ab ipso enucleata noua quadam methodo, & discussione, qui definiret, Prædestinationem esse destinationem gloriæ ad creaturam rationalem, & destinationem creaturæ rationalis ad ipsam gloriam, illiq; mediorem preparatio. Quam Prædestinationem licet ex parte Dei posuerit infallibilem (cum aliter esse non possit quod à Deo præuisum est) docuit tamen ex parte prædestinati esse fallibilem, cum suo fine hominem posse frustrari concederet. Ipse verò labores suos collocauit in Lyceis nunc Vercellensi, nunc Placentino, nunc Portuensi, sed vberes, præ illisque diuturnius Viridariano Patauino. Hinc Congregationem talibus vigilijs, & tantæ prouinciæ propitiam agnouit aucto pluries honorario, & privilegio in amplissimam formam donato, quo & Magister ab omnibus insigni prærogatiua appellaretur, Prælatura titulari gauderet, votum, & consulendo, & decernendo præstaret indictis Generalibus Comitijs quocunq; loco, & tempore. Tenuit verò gymnasia per dictas tres annorum Duodenas ex constanti quidem opinione soliditatis doctrinæ apud omnes excita, & enutrita, sed vberius ex innocentia vitæ, & morum candore, quibus auditores suos singulariter præibat exemplar austerioris disciplinæ atq; conuictus, quod summoper capiebat Reipublicæ moderatores. In scholis nanq; communiter videri potuit longior, atq; diffusior in materijs pertractandis, dum abundantiora amplexando per nimium cibum præfocare, magis, quam enutrire discipulos pleriq; deprædicarent. Quo in genere lucidior, & expeditior Florianus Nanius tollebat, non infimis hinc inter illos ebullientibus aliquando æmulationis seminibus, sed qui protulerint minora Nanius intra Congregationem commoda; dum facilius iuuentuti, hoc est sine fuce seueritatis bonus, nunc à lectura absoluitur Patauina Becio Generali proscribente; nunc curæ publici gubernij non adscribitur; compensata tamen postmodum

per Episcopalem inaugurationem. Petrus verò in ordinem Prælatorum adscriptus circa ipsamet initia quanti fieret tum apparuit, cum forma politici regiminis in Congregatione prorsus immutata ad annum octuagesimum primum exacti superioris sæculi in Comitijs Romanis, inuectaq; præter alias leges Prælaturarum perpetuitate, & Archangelo Rossio Bononiensi ex quatuor viris censoribus renunciato, Petrus ipse in sequenti Anconitano Conuentu ei liberè ob nimium senium dignitatem resignanti vno omnium calculo substituitur. Vt licet nisi post alios quindecim annos secundo Visitator Ordinem cribrauerit, videlicet ad annum nonagesimum septimum; id tamen ei non imputabitur nisi fortè ad decus, & ornamentum: cum (raro vtiq; exemplo) etiam post censuram, & Bononiensis Canonix præfecturam exercitas, ad priores classes Theologicas instituendas volens redierit. Fama est illum in hoc posteriore Visitatoratu acriter asstitisse Theodosio Rouescalæ Papiensi Generali, iuuisseq; virum probum, & opinosum consilio, & expeditis rationibus ad redigendum in Ordinem potentiores quasdam nationes Congregationis, quæ priuata conuentione, inueteratoq; in vim legis cuiuspiam ritu, quasi ad modum aliqualis septemuiratus nationatus, Prælaturas Ordinis inter se partiri consueverant, nullo prorsus, vel leuissimo minorum nationum habito respectu, nullaq; præfectura earum Canonicis assignata. Atq; ideo celebris illa Dieta Cremonæ successit, quæ tot deturbauit, & deiecit veteres, totq; novos assumpsit athletas Clemente Pontifice iussis, & auctoritate Rouescalam ad id operis communiente. Neque tamen Petro facti nouitas conflauit inuidiam, cum abstineret se ab exteriori impotentia in deiectos, quos erigebat in spem futurorum ex meliori Vniuersitatis bono. Quare post septem annos ad Ordinis apicem postulatus inuidum tulit ex Patribus aduersarium. Quippè illustre, omnibusq; probatum meritum doctrinæ, morum, vitæ, ætatis, laborum illexit suffragia in eo extollendo, dum Celsus Dugnanus Generalis, & Seraphinus Merlinus Procurator Romanus resignati in Benedictum Brugnolum Veronensem ille, iste in Columbinum Aduocatam Bergomenses irent. Celebrauit collati Clauis actionem Marcus Antonius Giacchettus oratione nobili de boni pastoris qualitatibus, quas in electum, pridem præceptorem suum gratulatus est. Visum est tamen postmodum tantæ prouinciæ onus impar viribus iam senio confecti, vt adnotauit Penottus dum elanguescerent negotia, nec imperium acre vrgeret subditos. Nobis quidem liquet, quod in salebrofa, maximèq; nodosa illa incidit Interdicti Veneti, quæ summum in modum fuere discriminosa eius oræ Canonijs, cum hinc scilicet, atq; hinc dilaberentur nostri ad alias prouincias, & domus numero, factio, & confusione vertendas. Nil sibi Bonsignorius pepercit, nil graui senio donauit, vt

uit, vt publica curaret. Patavium sibi sedem elegit Romæ, soluto Veneto, vt expeditiora essent præsentium fascium commoda destitutis per anteaactam fugam monasterijs. Diuulsus est ab ijs curandis sola visitatione, à qua subeunda nullo prorsus argumento absterreri valuit. Quamuis enim præteruecta Senogalia in perfluentem Æsinim decidens lectica ferme absorptus fuerit; nil tamen promptæ sollicitudinis intermisit, quin ad vteriora visenda properaret. Fortè in fatis erat, vt Neapolitanos Patres deposito ditaret suo. Ibi enim tandem decumbens anno huius sæculi octauo, & Generalatus secundo post kalendas Decembrias viam vniuersæ carnis ingressus est, magnoq; Patrum mærore sepultus apud Sanctum Petrum ad aram octuagenario maior. Vir quidem æternum commendandus, sibi qui nunquam pepercerit, cum & ad extrema vsque tempora decem horarum spatium qualibet die in studijs absumeret somni, cibiq; continentissimus. Nos certè obseruabamus confectum ætate, ac merito cubiculum propria manu verrentem, lectumque stertentem, atq; media in hyeme algida pro lotionem vtentem: & cum Bononiæ logicis operam daremus ipso Abbate in anno, qui Supremam eius Præfecturam antecessit, non dedignatus est prædicamenta nobis Aristotelis interpretari pro Bartholomæo Giroladio Priore, qui ad concionandum in quadragesima abscesserat. Felicior præfectura si annos floridiores coronasset, aut si Franciscum de Magnanis Bononiensem illi à secretis æquè peritum, atq; probum habuisset, quem tamen Abbatialibus Pacis Romanæ Infulis, & Generali Ordinis Procuracione insignitum postea vidimus sub Gregorio Quintodecimo Plurima Bonifignorius scripsit præcipuè in Diui Patris Augustini opera. Extant in Bibliotheca Montana, sed adeo minutiore expressa caractere, trementiq; manu, vt paucos inuenias qui legere possint. Apud nos asseruantur sequentia manu discipulorum eius exscripta.

Super Primum Sententiarum Volumen unum continens Lectiones trecentas, & quinquaginta. Vol. I.

Super Quartum Sententiarum Volumen alterum continens Lectiones trecentas, & octuagintas Vol. I.

Valerij Ceparij Neapolitani.

Gloria doctorum, latia facundia lingue
Cultor, & antistes Pallados artis aue;
In te virtutes Cæli velut astra refulgent,
Et doctos inter, gloria prima tua est.

— 311

Ingenium

Ingenium summum, & probitas, sapientia vis quem

Et suade extollunt, non nisi summa decent.

Multa iubebat amor, mentem qui plurimus implet

Dicere, nec magnum nostra Thalia capit.

Simplicio semper gaudebit Græcia alumno,

Et Macedo insigni gaudet Aristotele.

Mantua quid celebrat magna nisi laude Maronem?

Cordua Lucano conspicua, & Seneca.

Quid nisi Nasonem decantat Sulmo poetam?

Arpinum excepto nil Cicerone canit.

Et Venusinum ingens iactat Lucania vatem.

Te Verona refert magne Catulle potens.

Marcia Roma suum laudat sine fine Catonem,

Et Crassum assidue Martia Roma eadem.

Quid nisi te prima dignum nunc, Petre corona

Laudat, & extollit Felsina docta virum?

Te Arpinum Ciuem esse suum, te Mantua mallet

Præq; Stagira alto mallet Aristotele.

Per mare, per terras omnes, per sydera Cæli

Excipitur magno nomen honore tuum.

O fulgor Latij fulgens, o sydus Olympi

Vive diu nobis, post supera alta petes

Singula ut referam, breuibus licet omnia dicam

Vnus tu patriæ lumen, & orbis honos.

PETRVS CIMAM ARIMINENSIS.

TALIS hominibus Cimam idem esse, significare ue, quod Latinis est Summitas, Apex, Coronis, Cacumenq; sciunt quicunque omnes, qui vel medio-cri vtriusque eorum linguæ, & idiomatis cognitione tenentur. Hinc ritè, non casu factum arbitramur, virum egregium, quem nunc à secretis penes supremum Moderatorem suum Lateranensis habet Congregatio, Cimæ, hoc est, Summitatis cognomine exornari, quem verè summum non vno talento esse, quemue apicem plusquam variè dotis possedisse acta eius præclara demonstrant. Nobili loco Arimini ortum, & inter oppulentiora fortunarum educatum Congregationi adscribi curauit Laurus Astulphus is, qui & Secundum Censuram gesit, & Ordinis clauo aliquando sedit supremus moderator. Cum enim tunc temporis concordî voto Canoniam ea, quæ à Diuo Leuita Marino titulari nomen habet, à duobus consobrinis fratribus Lauro prædicto, Ascarioq; Tingulo gubernaretur, florebat adeo spiritualium, temporaliumq; rerum administratione proficua; vt omnium omninò ciuium oculos in se, animosq; auocaret, & admirationi, atq; decori esset præcipuo inter reliquas quascunq; Regulares ciuitatis eius familias. Hinc & ex clarioribus patritiorum domibus adolescentes Instituto accedebant illi, nomenq; Saluatori dabant bonam acturi militiam, cuius castris primum regnum Dei querentibus reliqua etiam adijcerentur omnia. Patre eum orbari contigit, antequam nasceretur, proptereaq; posthumus; haud graui tamen incommodo, qui sub matris Eleonoræ Ricciardellæ masculi prorsus cordis fœminæ disciplina ad eam directus est metam, quæ pro præsentis, proq; futura vita felicitatem inducere posset. Palam innotuit, quid educatio cum pietate facta conferat in pectora tenerioris ætatis, quando ex octo filiis numero tres Deo ex imo corde dicatos vidit matrona insignis; duas quidem Regulares Canonissas ad Diui Sebastiani illustre Collegium, hunc verò non multo ita post ad Diui Marini. Lineo supparo redimitur ad aram maximam per eiusdem Lauri Astulphi sacrum ministerium, Petriq; nomen accipit in Petri aui paterni memoriam, qui & solertissimus bonorum fortunæ acquisite pridem, & deinceps coniuge mortua Sacerdos inauguratus altaria

altaria tractauit nobiliter, & intaminatè. Protopiriam (Nouitiatum dicunt assuetam duxit in patria, vt firmiore disciplina exteras ad oras accederet. Præcepta vitæ nouæ enucleauit Honoratus Montecaluus vir ad omnia factus, maximè verò ex diuturniore praxi, & ex natiuo genio huiusmodi instituendis aptissimus. Mediolanense Collegium primo loco susceptorem habuit, & spiritus, ac literarum instillatorem, de cuius vbertate succosam vtriusq; pinguedinem assecutus est. De ibidem Aristotelem profitentis Felicis Actij instructissima pharetra Dialecticas sumpsit sagittas, farisafq; Philosophicorum Dogmatum de eiusdem vbere armamentario, vt huiusmodi munitus præsidijs expugnata rerum naturalium ignoratione, Theologicis initiandus accederet. Inde Aureo Cælo ad proximam Ticinum Ciuitatem datur in nouum figurandum sydus; quia qui ad iustitiam erudiunt multos, pollicitum est, affulsuros sicut stellæ in perpetuas eternitates. De pegmate Theologiã profitebatur vnicus ibidem Ioannes Franciscus Bozzettus Cremonensis sub iunioribus annis Scientiæ Sacræ monstrum, & ingeniorum ætatis suæ inter Lateranenses Coriphæus. Illustre lustrum in hauriendis aquis in gaudio de fontibus Saluatoris posuit inter præcipuos auditores Ascanium Mullium Rauennatem, Claudium Cataneum Mediolanensem, Marcellum Neapolitanum, aliosq; non paucos adnumeratus. Ex naturæ præclaris donis, & ex acquisita scientiarum suppellectile equè dispositus dignoscatur ad cathedras, adq; pergama contrectanda: & ipsemet saper huiuscemodi biuio adhuc ambiguus stabat, cum Doctor concionator dictus est, biuium vtrique vtrinque salebrosus, asperumue in exordijs, sed & vtrinque gloriosus in exitu. Qui verò moderandis Congregationis Vniuersitatibus præsidebant Proceres, illum adiudicauere non rudioribus populis, sed iunioribus clericis erudiendis. Quippe qui maturantes hac interiacentia temporis, & laborum florentem ætatem e re ipsius, & Reipublice existimauere futuram, vt accederet loquuturus ad turbas, tanquam auctoritatem habens; fructuum, non florum comportator excultus. Cæsenari Lyceõ ad Sanctam Crucem Dialecticam interpretatus est, & octo primos Auscultatorios, quo tempore ad alia intentus item ibi Priorem agebat Alexander Diotalleuius; & inter profitentes optimarum qualitatum discipulos Felix Bonadies pariter Ariminenses, quod nobis refricasse iuuat in bonæ voluntatis erga surgentes iuuenes tesseram, quos deinceps vidimus ad altiora promotos. Deinceps ad Frigidionarios destinatur eandem tesseram recipere iussus, & cursum integrum explere. Ibi dum impositum exequeretur munus ad exactiorem studiorum collimationem, occasione Visitationum arrepta, quas Generalis Andreas Fossa per Æthuriæ Collegia peragebat sedulus, Orationem eam habuit, cui titulum Osiridis Lateranensis Cœli fecit, vt non vni tantum Scholasticæ doctrinæ salebrosi, rudiorisq;

diorisq; sermonis capaci aptum se, sed & eloquentiæ quoque exactioris, emunctiorisq; possessorem, quodcumque exigentia afforet, euidenter euicisse potuerit. Interea Alexandro Troilo ad Generalatus fastigia electo Petrus à Secretis eligitur vniuersam lustraturus cum eo Congregationem. Grandi Prouinciæ iuuenis ascendit: sed cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata: senectus enim venerabilis non diuturnitate, neque annorum numero; sed virtute, & integritate computatur. Quatuor viris electio huiusmodi debetur Troilo ipsi Antistiti, Ex generalibus Fossæ, & Astulpho, & Theodoro Fantono Visitatori, qui à secretis tunc cessabat. Meliorem utique schola Troili ipse scholam sortiri nequebat, & sub tanto Prasule profecisse erat subijisse munus. Contulit officio partes nobiles, tametsi non omnes necessarias, characteris venustatem, scriptionis celeritatem, dictaminis promptitudinem, styli elegantiam, idearum dicendi pro rerum, personarumq; gradu variandarum exquisitam cognitionem, laborioso operi indefessum robur: quibus si necessaria addas, prudentiam, solertiam, zelum, integritatem, fidelitatem, morum, vitæq; candorem; exactum utique dabis prothoscrinarium, & Ordini vniuerso exquisitè proficuum. Aliud profectò est politicam regularem aggredi, ingrediq; Cleantis lucerna præmunitus, vel ea, quam vna ex quinque prudentibus quondam gerebat virginibus, aut vna earum, de quibus dicebat Dominus, Scrutabor Hierusalem in lucernis; aliud est Philosophum in scholis agere. Quippe Philosophiæ plures leuigantur sub expositorum dolabra; regulari verò politicæ illi soli formantur, quorum animas ut rationabiliter præsent vocat Deus, & assumit ad honores tanquam Aron. Iam à triennio hanc desudat sarcinam omni classi Canonicorum placens, & approbatus, quod eximiæ arbitramur laudis. Habet super incude, quæ proximè cudat Ex Parabolis Salomonis Placita Regularis Gubernationis, si aliquo momento auram inhalare poterit requiescentem. Scripsit

De Osiri Lateranensis Cali Panegyrim, quam Theodoro Fantono Prasposito, & à Secretis nuncupauit. Luca apud

P. FRANC^{VS} APOSTOLIVS NOVARIENSIS.

NOVARIENSIVM urbem in finibus Insubrum, qua Pedemontanos spectant, & Gallos, claram apud Historicos reddidere exactorum seculorum euenta tam à ciuibus, quam ab exteris actitata, passae. Claram quoq; exhibent soli fertilitas, territorijq; in latum patens, benèq; culti sinus patulus populorum plurium incolatu foelix, ex quo non minus, quam ab vrbe ipsa viri sanctitate, doctrinae celeberrimi prodire, quorum ne nomina hic recenseamus extra locum, vnum sat erit bis, semel, saepiusq; exhibere Petrum Lombardum Sententiarum Magistrum, Canonorum Regularium Decus inclytum, Archiepiscopum Parisiensem, quem Cereti natum in eo tractu scribunt. Ei tamen magno, & maximo Theologorum Scholasticorum antesignano ex nostri ratione instituti adnectemus tanquam pedisequum, & sequacem Petrum Franciscum de Apostolijs in eadem ipsa ora ad Vallem Veggiam (sicut nobis relatum est) satis honesto loco natum. Certè nouimus ab Antonio Riccobono in Gymnásij Patauini libro primo nominatum sub anno millesimo quingentesimo vigesimo septimo Franciscum Apostolium Nouariensem Philosophum, ac Medicum, & post annos decem Petrum Apostolium Muglensem Philosophum, illum quidem in eo Archigymnasio librum tertium Auicennæ explicantem, hunc verò Aristotelis Sophisticam. Adnectemus autem tanquam virum de eadem charitate Ciuitatis benemeritum, in eamq; dilatandam totis viribus conspirantem. Cum ad nostros accessit Abbatis Generalis dignitatem obtinebat Ascanius Martinengus Brixienfis anno sexto ante proximè expletum centenarium ex Synodo Raennatensi: accessumq; illius administrauit Secundus de Columbus Nouariensis Visitator primū, qui quantumuis in literaria re non multum versatus, boni tamen talenti in publica re moderanda habitus, alienos in scientijs profectus & curabat, & vrgebat eò fortè accuratius, quo magè proprio experimento noscebat, quanti obesset earum dos neglecta. Eodem hinc fatagente potioribus Ordinis profitentibus operam dedit assiduam, & ex Patauino Lyceo rude Philosophorum, & Theologorum, Iurisque Canonici donatus est. Peculiari tamen quodam genio postremam hanc scientiam super-

super coeuvos omnes Congregationis excoluit, interq; ipsarum concionum assiduos labores diem nullam sine linea Pontificiæ Sanctionis dimisit. Preceptorem in ea habuit Marcum Antonium Ottelium Vtinentem celeberrimum, in lectionibus suis, quas aiunt, ab inclyto prædicatore non absimilem, qui tum publicè ad Diui Martini, tum priuatim in Viridariana profitebatur; cuius & methodum, & doctrinam acriter tenuit. Porro quantus suggestum ipsum tractarit, loca, in quibus illud ascendit insignia, ex plurimis aliqua innuent, quæ videlicet non nisi notioribus patent. Bergomates in summo templo excoluit, & Lucerianos in Apulia, Siculos Panormi similiter, ac Ligures Ianuæ. Quadragenam item posuit in Principis Apostolorum gloriosa Varicana Basilica. Siquidem per annos aliquot Romane Pacis incola non vno nomine cognitus erat aulæ, criticam ex genio assueto super quoscunque exercenti, dum ex Purpuratis Mœcenates nonnullos sibi ascuisset. Integritas nanque, & obsequium haud difficulter parabant accessum viro facundo, & de se ipso non malè sentienti. Naturæ dona in eo erant boni gradus, & quæ artis pariter, si vnam demas pronuntiationem, quæ non modo apud seueriores, sed etiam communiter ex nimio cultu quandam resipiret nouitatem. Sed & illa alicubi plus virtuti quam vitio assignata placuit, adeo varia sunt hominum, nationumue ingenia. Melitam aliquando nauigauit, vt grandis ieiunij sesquimensem profiteretur concionator præclaro illi totius Europe nobilitatis flori Hierosolymitanorum Equitum: at mari aduerso, ventisq; fatigatus penè ad absorptionem vsq; ferus adplicuit. Ioannem Bartolottum Bononiensem oratorem insignem, tunc Ordinis eius Theologum, Principisq; Magistri à Secretis, nunc Equitem Commendatarium suas vices explentem, inuenit, qui tamen aduentato promptè locum cessit, & munus, vnde & postmodum consuetudine, mutuisq; se se officijs coluere. Arena hæc concertanti ad animarum salutem peperit palmam nobilis priuilegij ab Generali Synodo Bononiæ congregata anno superiore trigesimo emanati, vt inter Titulares Prælatos, emeritosq; Concionatores numeraretur, & ijs consequenter decoraretur honoribus, quorum omninò paucis datur gaudere. Manum nos tunc ijs porreximus adiutricem ex Censuræ magistratu, & ad hanc vsque diem lætamur virtuti consignata suo ordine præmia. Cum ætate ingrauescere cepit Sanctimonialibus Ianuensibus Gratiarum à sacris confessionibus datur, Abbasq; Nouariensis item Gratiarum constituitur, quo in regimine eius fluctuauit industria, quod domos nonnullas intra Ciuitatem coemerit ad nouum monasterium excitandum pactionibus parum equis, & iuris haud eliquidati; vnde & Camillum Baliottum Abbatem Difinitorem impugnatorem acrem sustinere cogitur, Is enim, à cuius præcedente gubernio pars fuerat maxima parata pecuniæ, inconsultam rem, vt aserebat, agen-

ri, plura obiecit qua voce, qua scripto ad magistratus, in quibus diluendis & ætas contereretur, & studium, distractis hinc, atq; hinc opinionibus penes delegatos siue Nouariensium, siue comprouincialium Patrum, donec quoquomodo res compacta est, ne in deterius dilaberetur. Vna Numinis pietas gratijs iugibus adeunda, quæ misericorditer egerit, vt inter tot bellorum turbulentes regionem opprimentes ea non aduenerit occasio, ob quam ab suburbano præstanti vetere incolatu ad Ciuitatis nouum perfugium transmigrandum fore timeretur. Plura illum compegisse audiuius tum ad quinq; primos libros Decretalium attinentia, tum super diuersa Sacræ Scripturæ selecta loca, quæ vsq; modo lucem non aspexere calchographicam. De anno sextodecimo currentis sæculi dum Romæ ageret Concionator Sancti Laurentij in Damaso Orationem habuit De Laudibus Sancti Caroli Borromæi Cardinalis, & Archiepiscopi in Ecclesia eiusdem nomini dicata coram Eminentissimorum Cardinalium Collegio, quam & typis edidit, & nos hic reddimus,

De Laudibus Sancti Caroli Borromæi Cardinalis, & Archiepiscopi Mediolanensis Oratio habita Romæ, Ad Iacobum Serram Cardinalem Protectorem Ferrariæ Legatum. Romæ Anno 1617. Ex Typographia Camere Apostolicæ.

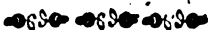
Ioannis Baptistæ Ambroni Cæsenatis.

Quomodo, Petre, mihi dic utere nomine Petri,
Francisciq; licet sint pretiosa tibi?
Aspicias an Petrum Galileo ex rure uocatum,
Spernit qui falsas, quas dedit Orbis opes?
Alterum an ipse uides, ah, per spelea ferarum
Fundentem assiduo feruida uota Deo?
Ecquid? cur decoras celso te agnomine? Forsan
Immortale dabunt ficta Beata decus?
Sacra docens habui empirei commertia Olympi,
Et deuitauit commoda parta mihi.
Si sint Basilica seruanda, ah, corpus, & ossa
Petri, me auditum Martia Roma fluit,
Ter negat, heu, pauidus dignum Bariona Magistrum,
Non nego cum Petro, at cumq; gemente gemo.
Sic prædanti animas amborum facta sequenti
Nomen, & agnomen iure dedere Poli.

PE.

PETRVS FRANC^{VS} MALETVS

VERCELLENSIS.

ER Laeteam nunc Amadei Octavi dudum Sabaudie Ducis innocentissimi viam, & vitam quo abires alio Malete prudentissime, quam ad Superos? Quis summo Scriptori Parnassus aptior, quam caelum? Quae sibi Musae vocaliores, quam canori caelites? Quis Apollo praesentior, quam Deus? In isto tuae Compositionis theatro nihil tragicum sonat, ac lugubre; sed inter caelestium concentus, ac plausus amorum

Deo, quo plenum est, festium canit Dithyrambum ad clepsidram aeternitatis. In istis victor Olympijs (quando mortalis laurea tuis minor meritis erat) immortalem lucis coronam refers, immo vero tute tibi es corona, quia Maletus es. Nobis autem quid superest nisi orbitas luctuosa sine te? Agite igitur, redite voces in lachrymas, redite. Tanti enim viri desiderium, & tyaratam iacturam nulla potest eloquentia, quam lachrymarum affluentia perorare. Nec stuporem posteritati ingerat exordium hoc, quando iam ab decennali assumptione tanti praesulis ad pontificia subsellia non vnam iacturam passi, rite prouocemur ad gubernationis illius opem Reipublicae saluberrimam exoptanda, ad & amissionem fletu prosequendam interiore. Cumulatur quidem suo virtus conspicua praemio, dum ex familiaribus Regularium transferuntur ad Episcopales, adque maiores exedras viri heroico merito noti, ponuntur prorsus lucernae non sub modio, sed super candelabrum ut luceant omnibus, qui in domo sunt: at praescinduntur nerui Rerumpublicarum illarum, de quarum gremio tolluntur: & suis velut exhaustae medullis, ac succo, quantum amittunt ex viribus, tantum de subleuanda Ecclesiae facultate deperdunt. Declarant nobiles in Orbe Christiano familiae, quae cum excellentium virorum gloria, ac copia non multis annis ante florent, postea ipsis luminibus ad Episcopatus, & honores euectis, minores haberi sunt coeptae: nec modo suam Ecclesiae operam, proximisque de more nauare, sed ne se ipsae quidem satistutari, ac suis niti viribus potuerunt. Hoc, si usquam alibi innotuit verum, clarissime nostros apparuit inter penates ab huiusce discessu. Quippe ad publica exercenda munia, adque penitente tractandam Rempublicam assumptum penes trigenaria iam exercitatio tantopere instruxerat, perfeceratque; ut

ratq; ut in non modica lucis orbitate visa sint incidisse negotia per hanc unam honorum Eclipsim. Quæ Comitia Petro Francisco Riux Veronensi tradidere Religionem summò loco moderandam, eadem decreto approbauere Maletum ad promerendum inter nos anno octuagesimo supra sesquimillesimum. Georgius Vedanus cohortis præfectus, qui & alter ex quatuor eius anni censoribus renunciatus fuerat, lineum sagum adolescentem induit castris ad Sanctum Andream Vercellarum assignatis. Primordia illuxere qualia meridiès, futurumq; vesper exigebant. In quolibet virtutum genere comparando, quæ Canonicam disciplinam exornant, antagonistas suos sedulus fatigabat non quasi modo ascitus, sed quasi veteranus miles. Biennis cura conformat spiritum, & quæ sunt spiritus annexa, mores, ac motus ad communem Canonicæ formulæ ideam; atq; ideo Theodosio Burla Generali delectum iuuentutis per Visitationes ex seminarijs faciente ad magistros Parauinos erudiendus transmittitur. Moderatoribus per dies illos florens academia Præcursoris Viridariani gaudebat, si aliquando, doctissimis, Celso Mancinio Rauennate, & Petro Bonignorio Bononiense, illo Acromatica Aristotelis, hoc Petri Lombardi Sententias exponente. Nobilis, numerosaq; ex nostratibus auditorum quinquagenaria corona, præter aduentitiam exterorum plurimam acuebat ingenia, ardore iuuentutis sollicita, & exercitatione disputationum, & collationum, quas circulos dicunt, assiduitate collimata, ex quibus in menses singulos prodibant prouocatoriæ ad gymnasticum certamen editæ, atq; hinc, & hinc affixæ schedulæ, adeo ut in vberè Collegiorum omnis generis Ciuitate nullibi essent exercitiores athletæ. Per has scientiarum semitas ad Doctoream sibi promerendam sexenni ministerio processit cum cæteris Maletus, atq; præ cæteris fermè potior redimitus est Camillo Becio iam ad Generalatum promotò suffragante. Is, ut mediocri nec sua, nec suorum virtute erat contentus, & robustam iuuenis videbat alacritatè, liberalius adhuc exercendâ ratus, theatro Romano adscripsit, ut videlicet ex qualibus prudentiæ ex praxi elicendæ, ac doctrinæ ex theoreticis epotatæ adminiculis sustineretur. Nullibi verò aperit Orbis scholas excelsiores huiusce studij, quam super Romanorum collium eminenti fastigio, ex quibus nemo rudis, iners nemo (si tamen cor adsit) abscedat. Verum florente iuuenta indulgendi tantisper adhuc scientiarum cupido genio sibi ius fieri cliens exorauit. Beneficio usus est quam optimè, qui ab magisterij laurea sibi iterum imperauit inter discipulos conspici in veræ, solidæq; scientiæ afsecutionem. Reperiit in Vrbe ad Collegium Societatis Iesu Theologiam profitentes Gabrielem Vasquez Belmontanum, & Petrum Iustinianum Genuensem primi nominis inter doctissimos, ex quorum promptuario tum auditores quamplurimi illas excipiebant materias, quas ipse fusè non percucurrisset per strictiora du-

ra ductus compita, perq; summarias multarum rerum indicationes. His tantis per biennium summo studio, pariq; reuerentia operam dedit eo locupletiore fructu, quo paratior, instructiorq; accessit, & recens allecuta laurea pædiæ cuiuspiam partes egit: illorumq; postmodum & methodo, & fundamentis, & Thesis perennis inhæsit allecla. Ab eodem quoq; eruditissimæ, simulq; sanctissimæ Societatis ærario alia ratione ditari per egregiam sedulitatem meruit, qui sub Christophori Clauij, hoc est sub Euclidis Bambergensis disciplina vniuersæ Mathemathecos arcana perlustrauit à viro ingenuæ probitatis impensæ prædilectus in nobilis ingenij, nobiliorumq; morum benè placentem propensionem. Schola hæc illatum formauit, vel saltem scuit machinarum ideas, quas postmodum effudit in lustranda Congrégatione Censor. Neque interea oscitanter præterijt sibi congerere, quæ ad negotiosum vitæ genus aula præ cæteris solers edoceret, quantum nempè viro arctioris disciplinæ institutis mancipato decebat, quantumue ætatis captus, rerum gerendarum series, & natura propendens admittebat. Post hæc Sacerdotio insignitus primitias concionum Romæ posuit, vbertatemq; deinde dispertiens sequentium vindemiarum, loca multa per quadragesimam docet, vniuersamq; Pedemontanam regionem pluribus annis excolit iugi dicendi exercitio. Et quamuis solis ipse animarum lucris, prout decebat, inhiaret; præclaram tamen benè gesta famam fortiebantur, tanquam cordi Superis esset benè adiuuare benè collaudantem. Astq; Insuorum cum Secundi Sanctissimi Ciuitatis Protectoris solemnis translatio fieret, ipseq; de laudibus eius inter vberes sanctæ lætitiæ lachrymas peroraret, tantus Catharinæ Austriacæ Hispaniarum Infanti, & Carolo Emanuели Serenissimis Regionis, & Alobrogum Ducibus fecit pietati, & religioni satis, vt illo valdè delectati, non semel priuatum tractatorem colendę pietatis adhibuerint. Atq; hæc quidem exordia fuere, quibus Principi illuxit suo, & è quorum feminibus messem dehinc collegit vberem, suoq; per quam accommodam instituto. Interea Romano Cælo restituitur iubente Becio Generali, cui circa eos dies per Apostolicum diploma in triennium aliud dilata Dictatura fuerat. Huic enim cum per quandam naturalem propensionem Maletus mirè gratiofus esset, satis etiam versabat in corde. Et vt suoptè spiritu, multiuagaq; prudentia erat ingeniorum acer diribitor, & iudex, sibi rebusq; communibus iuuenem in Vrbe pernecessarium statuit, cuius solertia, fidoue ministerio conficeret absens, quæ indifferenter à quocunq; pertractari non expediebat. Accedebat consultum illud desiderium eius iuuandi, inq; perfectum virum Reipublicæ eformandi, quod obtinere vix quidem per aliud quodlibet medium erat promptius, atq; certiore securitate. Sub Abbatis regimine in speciem cuiusdam gubernationis primas dat illi sedes in Canoniam

nonia Pacis. Locus in nostro ritu Prioratus nuncupatur, cui ius adiacet in omnem familiam, si Abbatis absentis casus, vel si præsentis etiam intercedat largitio. Satis autem e re cessit, quod cautè præstitum fuerat, quamvis in tam dissitam temporis intercapedinem, in tamq; longinquas negotiorum series non se ingessisset nubilum humanæ prudentiæ lumen. Nam cum exacto triennio magistratus fasces abdicasset redigendus in Ordine Becius, orta non leuis procella est connitentium, contra, vel, ad minus, extra leges rogatum pridem ab eo prorogari imperium, multaq; per impotentiam in subditos præstita, quæ præsentissimæ censuræ subdi postulabantur. Et licet nihil durius in virum egregium decretum fuerit, quem regularis disciplinæ zelus parum aliquando amabilem reddidisset; tamen qui Princeps Senatus haberi post maiestatem Dictatoris, & Censuræ oportuerat, saltem ex quadam congruentia; vix Præpositura Gatinariensi in vltimum scrutinij locum reiecta dignatus est. Interim Romanæ familiæ præficitur Abbas Vrbanus Silua Cremonensis, eiq; de more adiudicatur rerum communium penes curiam procuratio generalis; cum tamen Romæ testimonio Cardinalis Alexandrini constare diceretur de Oraculo Apostolico viuz vocis Becium ad id munus assumente. Quare primo quidem accessu Maletus in vim officij sui id sibi ratus expedire totus se illi opposuit, & ab possessione accipienda arcere omni nixu conatus est, Becio integrum ius, administrationemq; conseruaturus inuocato hinc inde subsidio. Verum multas hinc excitari turbas, in vniuersumq; Congregationi imminere difficultates, atq; dissidia à se prorsus, à suiq; similibus arcenda, & coercenda cernens ab incoeptis abstinere satius expedire censuit, atq; ideo amota manu ab opere spinoso, publiciq; odij pleno aliter consulendum dignitati, quod & ritè præstitit, & fortunatè cessit. Nam & Becius in non satis multa temporum interpositione episcopari meruit, & ipse Maletus alijs super alia editis prudentiæ, doctrinæ, atq; integritatis documentis, in eo præsertim vniuersarum nationum theatro, Abbas apud Pedemontanos renunciari. Inter alia quæ in Vrbe ab illo decora profecta sunt, posteritati omninò transmittendus est insignis exitus Visitationum de Canonis Pacis per ipsummet Summum Pontificem præstitarum. Clemens Octauus laudandè semper recordationis Hierarcha vt labentem religiosarum familiarum disciplinam restitueret pro conatu, inter alia, quæ plurima, valdèq; proficua excogitauit remedia, prout ex editis eius Constitutionibus liquidò constat: adiuncto sibi quem erexerat Reformatorem Apostolicorum Senatu lustrationem instituit omnium, quæ in vrbe erant Monasteriorum, vt propius cognito vniuscusq; statu, & egretudine, propria, & promptiora experirentur, & expedirentur remedia. Lustrationes autem quo minore cum furo absoluerentur, non dicta die, neq; præcauto ordine, sed temporariè,

& re-

& repentinæ ad nutum accedentis Principis non nihil tum de solemnî summa illa maiestate remittentis (si tamen id esse potest cum semper adorando illo Vice Dei conspectu) exequabantur; vt scilicet imparati expectatores nouo nō ordine seq; do[m]esticiq; curarent, sed composita secundum priorem vsum, & consuetudinem remanerent, ex quibus cognosceretur de exacto, vel imperfecto rerum ipsarum statu. Vt ad nostrorum ventum est visitationem hominum, Diuino in primis fauente Numine Beatissimaq; Tutrice, & Pacis Titulari Virgine Deipara, Sanctissimoue Legislatore Augustino fausta ita cessere omnia, vt commendatione inter fusiores suasiones ab Apostolico oraculo ipsa recepta ad fortius enitendum in via, vineaq; Domini summè animati, summèq; alacres remanserint. Siquidem per plures horas angustam domum pauculosq; Canonicos cum sub examine, & minutiore censura habuisset, hos omnes (quod rarum alibi fuit) Doctorea verbi Dei præcones, illam appositè dispositam, omnibusq; numeris pro religiosa munditiæ absolutam inuenit. Vnus Vrbanus Abbas per ægretudinem molestissimam lecto affixus locum Maletto reliquit ex Prioratus munere publicam representandi personam tanto opportuniore cum exitu quanto paratiore cum eloquentia, dexteritate, soliditate. Collucentibus igitur peculiari aliqua dote omnibus, sed præ cæteris Maletto, Celsoq; Mancinio tam ex voto contingere omnia, vt haud ita multo post permiserit Clemens Instituti per aggregandos propagationem, quam & dicto omnibus in vniuersum ante vetuerat Ordinibus. Quæ præstitit postea donatus inflexæ, perennare illum in perfectiore virtutum exercitio docuerunt argumento videlicet sumpto siue ab æconomica familiæ sibi commissæ gubernatione, siue a sui ipsius interiore, exterioriq; custodia, siue etiam à totius Reipublicæ in vniuersum curato præsidio. Comitij Rouescalibus, & Ruelij interfuit, suffragiumq; vtrobiq; posuit, in hisce posterioribus cæterorum se vota recepturus Visitator, vna quaq; tribu in illum consentiente, ni præstitisset maiorem ætatem in egregia uirtute magis conspicuam Hieronymi à Riccaldone Casalensis exornare. Verum desuper erat decretum, ut Visitatorem sub eo triennio iniret. Decessere infra priorem adepti magistratus annum Frigidianus Burlamachus Lucensis, & Hieronymus Riccaldonus Collegæ post nonas Septembrias, in quibus cœtum quempiam Ariminensem à Ruellio Generali ob grauissima negotia indictum celebrare congregatis funestissimum, fato item cædentibus post illum Theodosio Rouescalla Procuratore Curie, & Ascanio Martinengo Consularibus, alijsq; Conscriptis ad sacram usq; unctionem ægrotantibus. Quare loco functi Riccaldonij suffectus est Maletus, & Burlamacchio datus est successor Constantius Vernaccia Cremonensis. Non ita facile percurrentem publica huius Reipublicæ acta occurrent multi, qui ab uigesimo

vix assumpti iustituti anno fuerint censoria huiusmodi donati potestate. Quandoquidem pedetentim adeo, perq; gradus magistratuum iura electionum, seueriorisq; assumptionis procedunt regulæ; vt minus desideranda tunc temporis veniat vel annorum maturitas, vel prudentia ex actis, perpersisq; elicita. Superabat verò ætatem acri ingenio, ad magnaq; per idoneo Maletus, cuius acrimoniæ ductu creditam prouinciam tantus curauit, ac si illam perpetuo exercuisset. Hinc ad tollendos nouarum rerum cupidos ex primis in sententiam iuit subrogandi Seraphini Merlini Rauennatis Collegæ Iacobo Ruellio Veneto Generali circa medium eius triennij vita functo, & hoc maiorum more, quamuis per nouum ius Conciliare abrogato, idest sine comitijs, & per schedulas transmissas, obtenta tamen prius ab Apostolico taliter exequendi facultate. Munere in hunc modum expleto varias obiit, easq; insignes Canoniarum præturas vtiq; omnibus frugi, & in præclara quadam proceri corporis maiestate paucus in eloquio, semperq; serius, sed multus in opere in illoue iugiter comis, ac integer. Post annos duodecim iterato Visitator creatus per Synodum Generalem Rauennæ congregatam eodem Merlino Consule renunciato minor adhuc inter Collegas ex vno minoris ætatis impedimento, donec Seraphinus Verdellius locum Antonij Cremensis occupauit. Pari autem passu incessere cum eo honores, & onera. Quanti enim extollebat virtutem eius iusta mater Congregatio, tanti adaugebat nomen; seq; illi totam aperiens apud exteros fama illi conciliabatur inelyta, per quem catheruatim confluebant tanquam ad oraculum homines, & negotia. Dum hoc fungeretur magistratu Historiam composuit, ediditq; de vita, moribus, & miraculis Beatissimi Amadei Octauij Tertij Sabaudix Ducis, de cuius Ordine, stylo, claritate, veritate, soliditate, ac diligentia in eruendis rebus longa annorum serie in tenebras obuolutis non est cur plura referamus, quandoquidem opus ipsum manibus omnium teritur, assiduaq; lectione volutatur. Quanta verò approbatione secundam hanc gesserit censuram vel exitus ipse testis est omni exceptione maior. Nam triennio expleto per congregatam Rauennæ Generalem Synodum Summus Pater vniuerso præficitur Ordini eo omnium consensu, vt Synodus latam legem abrogarit, de Visitatore in Abbatem Generalem successiuè non creando, facta sibi taliter exequendi per Summum Pontificem potestate, si id vtiq; placeret maiori suffragatorum parti. Nobis autem qui tum sacram ibi Theologiam profitebamur delatus fuit honos nomine Vniuersi Ordinis dignitatem publicè gratulandi viro, quod & præstitimus Oratione illa, quæ ædita inter ceteras nostras cernitur sub Themate, Quod rectè vnum caput Reipublicæ præsidens eligatur. Accessit insuper, ut qui triennio anteacto dimissi fueramus per solum Generalem

neralem Merlinum habendis concionibus, dum Comitia ius hoc denegabant de nouo laureatis in odium cuiuspiam liberalioris Dietæ Viceutiæ, tum demum ipso referente Maletq; honorificè primo loco inter Concionatores crearemur. Ab illo taliter assumpto exordium sumitur Supremæ Præfecturæ in orbem per quinq; Ordinis prouincias se voluentis, vt per sanctionem Pauli Quinti in ijs comitijs publicatam cauetur, in qua dicitur per præcisa verba: In electione autem Abbatis Generalis infra scriptus turnus seruetur, & Ecclesiastica Prouincia præcedat, quæ, quia ad præsens Abbatem Generalem habet, suum turnum habuisse, & compleuisse censetur, triennio autem præsentis elapso, ex Ducali, Principatusq; Pedemontis insimul. Sanctio huiusmodi ideo curata dicitur, vt vnicuiq; prouinciæ, pari passu incederent onera, & honores, quorum postremi duobus tantummodo per impotentiam partiri dignoscebantur. Vtrum autem id commodo cedat, viderint & præsentis, & futuri posteritas. Manum admouit clauo Reuerendissimus quo ordine peritiores quique Nauarchi solent, oculo mentis ad innociduum veræ pietatis sydus intentos; vt hinc Euris vel Zephiro spirantibus per malacciam, ac per procellas nauim sibi commissam optato in litore collocaret. Auctore ipso clericale biretum iuxta formam cleri sæcularis deferrimus, cum ad illam vsq; diem nigro quidem, & in crucis modum, sed aures cooperiente more antiquo ab vno tantum Beatissimo conseruato vsi fuerimus. Vt enim longo incolatu Purpuratorum Romæ Principum, aliorumq; inferioris ordinis Prælatorum obseruauerat propensiones ac placita, quin & sepissimè priuatis in accessionibus vt inaudierat suffurationes domesticaque iurgia, quibus indigna censebatur primigena Clericorum Congregatio; que in habitu extremo Ordines non clericales (quos Fratrum dicunt) imitaretur sub quocunq; prætextu; opportunum sibi suasit inseruire temporis, Clericosq; Canonicos tales in Ecclesia Sancta offerre conspiciendos conformes cæteris clericis, quales suapte natura sunt. Ideo biretum Papyro inclusa eleuauit, formamq; præscripsit vsui. Exoptauit etiam validè Cappas, quas ab primæua ipsa Hipponensi restauratione deferrimus super Rochetto cum domo egredimur, deponere, palliumq; quod mantellum dicunt, item clericis sæcularibus vsitatum asumere; nec non & clericalem tonsuram eodem modo, quo & illi componere, dimissa illa, quam deferrimus in modum coronæ iuxta vsum, & modum clericorum primitiæ Ecclesiæ. Excitabatur, impingebaturq; ad hæc molienda, & fermè inno-uanda; quia cernebat præsentia tempora non approbare quæ antea actis placuissent: Clericos non dedecere clericis conformari saluis substantialibus Ordinis; Cappam, biretum capitis, coronatam tonsuram Fratibus mendicantibus communia (qui in ipsa origine à nobis clericis Regularibus ea

bus ea mutuauere ad proportionem suorum institutorum) nos quoque in oculis aulæ auersantis, & populorum inferiorum pro Fratribus exhibere: Tria illa negotium Congregationi faceffisse diuturna in illa grauiffimaq; pugna, qua cum Cassinatibus monachis in iudicio confliximus, qui, demptis hisce exterioribus Fratrum signis, haud indecens reerebantur clericis vere talibus, perq; habitum talibus representatis iura maioritatis Ecclesiasticæ cadere: Choortos vltimo loco Clericorum Regularium inclytos Ordines diuerso à nobis tramite incedentes clericalia sæculi huiusmodi signa prudenter retinuisse. Verum ad tanta hæc meditata non accessere progressiones. Siquidem in vno bireto introducendo ex senioribus potiores habuit, priuatim tamen, contradictores, quibus videbatur vniuersam Societatem pessundari, vsu nempe apud eos in naturam murato tenacius retinentes quæ à maioribus recepissent vel absona, vel consona. Quare hoc per Senatus Consultum, perq; Plebiscitum firmato, manum, mentemq; à cætero subtraxit opere. Exacto supremi regiminis triennio Abbas Pacis, & Generalis Procurator in curia Romana decernitur, atq; illo item expleto munere Visitator Tertium renunciatur sub Verdellio Generali. Dum totus in hac prouincia de more est, ab Serenissimo Carolo Emanuele Sabaudicæ Duce Orator apud Pontificem extraordinarius mittitur, primo quidem loco ad curandum de Beato Amadeo in apoteosim referendo, deinde verò ad cætera negotiorum Status pertractanda, & promouenda, quibus & antea non semel manum admouerat ad multam hebdomadam Principi opportunus, & placens. Demum eo, quo supra exordiebar, nostro euentu Episcopus Niceæ in Gallia Narbonensi creatur à Gregorio XV. eodem Serenissimo postulante. Illi sufficitur in iustrandæ Congregationis ministerio Ioannes Thomas Prouana Taurinensis vir sue commendationi par. Quæ gesserit in Episcopatu inter summas bellorum vagantium difficultates aliorum erit curæ. Scripsit igitur,
*De vita Beati Amadei Octauæ Tertij Sabaudicæ Ducis libros tres Italico Idioma-
 te. Taurini apud Io: Antonium Seghinum Anno 1613. Lib. iij.*

Matthæi Bartolini.

Anagramma.

Pater Petrus Franciscus Maletius,
 En tu perarrus multis factis places.

EN tu perarrus summa virtute coruscas,
 Qui multis factis, Petre verende places;
 Quis tibi nunc aliunde velit preconia laudum
 Querere; te meritum sat tua facta canunt.

Ca-

Gabriellis Corui Placentini.

Anagramma.

Petrus Franciscus Maletus,
Fructus sanè carus templis.

QVAE te planta tulit? quibus oris confita? quæ te
Plantauere manus? quæue rigauit aqua?
Planta Deus, Cælum tellus, huic confitor, imber,
Hanc idem assiduus fomit Apollo, Deus.
Cuius tu sanè euulsus de stipite fructus
Petre, adeo templis carus es ipse sacris.

Eiusdem

Anagramma.

Petrus Franciscus Maletius,
Psaltes mirus vt cyenus ferit.

Mirus, vt est cyenus cantat cum funera psaltes
Haud minor est Petrus, dum tua, Christe, canit:
Ille canens moritur, morituros adiuvat iste;
Ille aures cantu, pectora at iste ferit.

Eiusdem

Anagrammata

Petrus Franciscus Maletus, vel Maletius
Musis præfectus clarus nitet.
Planè scitus mulcet, vrit feras.

Fabula, quæ quondam multos est dicta per annos,
Scilicet Orpheam saxa animasse chelym;
Vera fit; argutos cum promit pectore sensus
Franciscus Sanctæ Religionis honos,
Præfectus Musis, qui planè mulcet, & vrit,
Ore feras scitus, clarus, & usq; nitet.

PE

PETRVS NICOLAVS LVCENSIS.

PETRI Nicolai Lucensis paucula libabimus super-
stite adhuc florida iuuentute, quæ præceptoris do-
ctissimi omnifariam eruditionem necessario testimo-
nio commendat, non tam ore non ingrato, quam
opere semper exulto siue cathedras spectes dispu-
tantium, siue prædicantium pulpita. Enituit porò
viri doctrina eo tempore, quo nos ad bonam frugem
per scientiarum directores in Congregatione pro-
mouebamur siue Ticini, siue Parauij, æmula illorum, & adæquatrix. Sub
vnis enim auspicijs Camilli Becij Generalis ad nostros accesserant ij, qui
tum in Gymnasijs Lateranensibus profitebantur illustriores; & emenso pa-
ri ætate, paribusq; nisibus studiorum stadio benè ordinatæ æmulationis glo-
riam ex industriæ, & ingenij sudoribus promercabantur. Inter eos verò
Petrus primam laudem promptissimi genij promereri credebatur, vt potè,
qui acuminè intellectus ab vsque iuente ætate pares omnes præcesserat, &
expres̄sua facultate, tam si maternam, quam si latinam locutionem adhi-
beret, ornabatur impensè etiam subitanijs in ipsis allocutionibus. Vt au-
tem non vniuersa dona vni tantum collata cernuntur, alij firmioribus stu-
dijs, & constantiore labore idem stadium equa felicitate pertinaciter com-
mensurabant. Placentinam, Cremonensem, Portuensẽ, Patavinam,
Academias illustrauit Theologus, atque Philosophus. In ijs potiora, atq;
singularia habuit cogitata, quæ Peripateticis sectis nouas superinduxissent
opiniones, si aut latiore campum, aut laxiores habenas per professionis
suę ligamina adinuenisset. Stetit aliquando pro partibus Thelesianis, &
in Generalibus quibusdam Comitijs Rauennatibus Magister iam Theore-
mata plurima sustinuit iuxta eam viam, maiore conciliata admiratione,
quam inducta Paradoxorum suasionè in auditorum animis, qui fortè præ-
dominante consuetudinè abhominari viderentur, quæ Aristotelicis do-
gmatibus, aut saltem principijs phisicis sunt aduersa. Verum fuere illa
exercitationis disputatiuæ conamina, non adhesiuæ intellectus focturæ,
quasi iocari expediret ad exercendum ingenium, & ad noua curio-
sitate studio proponenda. Peperere tamen ipsa interim expetendum
opus, & in eo dogmate explicando, atq; medullitus possidendo perne-
cessarium

cessarium. Etenim fontem ipsum librorum Bernardini Thelesij Cosentini adiens, ibiq; aquas ad saturitatem puritatis epotatus, illas in riuulos deriuare studuit, vt se muniret ex integro, & agros propriæ possessionis, & aliorum facilius irrigaret, & felicius impinguaret. Operis autem Titulus esto, Thelesianæ Philosophiæ compendiosa Explicatio sexaginta lectionibus comprehensa, cuius prothotypus apud nos extat. Ætate adauctus, & meritò administrationem publicorum negotiorum adiit assumptus per Synoda, vt qui aliquando titularibus tantummodo prælaturis in signum honoris illuxerat, fulgeret adaucto talento, & accreta agendorum occasione. Patriæ Canonice clarissimæ Sancti Frigidiani præfectus est, quam dignitatem nuncupatione præcipua Domini Prioris honestant, æquatricem fermè plurimum Episcoporum, si aut iurisdictionem super annexas quàm multas Ecclesias, aut insignia priuilegia attendas. Sunt inclitorum virorum inclita loca, & egregiæ prouinciæ fortibus debentur humeris. Ex decore cumulatæ dignitatis non tanta sibi ascuiit lumina, quanta restituit. Vitæ integritate morum grauitate, doctrinæ robore, eloquentiæ suauitate probatus est apud Patres illos Lucensis Reipublice ad vsque apicem omnis reuerentiæ, & amoris. Innata penè ex vsu studiorum munimina & si remiserit pluribus occupatus assumptæ personæ proprijs; non intermisit tamen, quin augens ex dilatis desiderijs desideria, quas horas suffurari dabatur siue diurnas, siue nocturnas eidem negotiorum moli acrius perurgebat vna secum animi sensa, atq; cogitata colligens; Parare cepit, atq; digerere per illos annos multo ante meditatam opus Concionatoribus Italis per quam vtile, in locos communes digestum de vna quaq; prædicabili materia, iamq; fama exierat nobis sepe audientibus ad debitum aliquando finem perductum. Verum morte virum præcipiente labores tanti lucem adhuc desiderant. Non tam inclementer accidit de concione illa, quam in Diui Episcopi Silai festo habuit in Ecclesia Virginis, ac Martyris Iustinæ Lucæ Dominico infra octauam Ascensionis Domini die summo omnium ordinum plausu. Siquidem per ocissimum amanuensem dum recitaretur excepta ad ingenij curiositatem, atq; culturam, ac per eruditorum manus diu vagata, tandem Octavianus Guidobonus impressit, Tegrinoq; de Tegrinis Archidiacono dicauit. Cernent in non multis paginis solidi, pijsq; lectores per futura secula quantus vir fuerit is, qui talia disseruit, quidue sperandum venisset si maioribus voluminibus fortuna opes suppeditasset equè ac ingenium. Quamuis autem egregiè commendabilia appareant quædcunq; scripsit; multo tamen commendabiliora ab ipso eius ore prodeuntia excipiebantur, qui omnibus liberalis nature donis cumulatus exactissimi Oratoris partes explebat suauitate sermonis cum paucis comparandus. In ipso etiam domesticæ conuersationis congressu dum scribat, quæ proprii instituti essent

ti essent opportuna semper ad promouendam pietatem, religionemq; colendam, tanquam longè aliena pertractaret, sensim alliciebat, melioresq; secum pertractantes dimittebat. Decessit anno vndecimo huius sæculi quinquagenario minor multo cum nostrorum mærore, qui ad apicem præfecturarum Congregationis peruolantem ominabantur, atq; suspiciebant. Reliquit post se ad subeundos labores, & ad iuuandam pro virili Congregationem Romanam de _____ ex forore nepotem, qui nonnulla nostrorum Gymnasia tenuit nunc Philosophus, nunc Theologus non infima cum laude, atque post exercitam Beatę Virginis de Frigidionaria prælationem Theologus apud Parmenses decessit Placentię, vbi cum alijs conuenerat ad Synodum Procurator (quem dicunt Capitularem Socium) Collegij Parmensis. Sunt ergo ex Petri promptuario.

Concio de Diui Silai Episcopi laudibus. Luce anno 1610. apud Octavianum Guidobonium. Lib. I.

Thelesianę Philosophię Compendiosa Explicatio Sexaginta Lectionibus comprehensa manuscripta.

PETRVS RECTA LVCENSIS.

ANTEQVAM ad Lateranenses phalngas accederet reformanda percelebris Congregatio Canonorum Regularium Sancti Frigidiani Lucensis opere pretium erat, vt plura præcederent in modum præuiarum dispositionum: quippe quoniam res illa Ordini vniuerso Canonico maximi momenti futura cernebatur ob loci prærogatiuam, dignitatemque antiquitatis singularem. Atque de facto

illa præcessere quidem, vt ex annalium fide colligitur. Sed eorum porro nihil tam vtile, in remque perficiendam proximum fuit, ac efficax, quam præaccessio cælitus fermè experrecta Petri Rectæ, Riccardiq; Lucensium Canonorum. Ij nanque adoptione sua in Lateranensem cœtum vniuersis alijs Frigidionarijs viam complanauerunt, quicquid rudis, & impoliti interponi videbatur sustulere, atq; exemplo paratissimo umbras prorogationis fugauere, tempestiuamq; fecere sanctissimam reformationem sæpius discussam, propositam, atque tentatam, iam ab anno nono supra millesimum, & quadragesimum Vincentius Ianotius Canonice Diui Frigidiani Prior exordia cerneus Reformationis Frigidionariæ feruentissima, sanctèq; ac feliciter in Domino procedentia, se, suosq; subditos illi adiungere sibi induxerat in animo; req; illis proposita omnem mouit lapidem, vt quod diu parturiebat, pareret. Verum vt res quæq; sua debent maturitate nasci; vnio huiusmodi tunc præcox fortassis apparuit, & in aliud tempus dilata, somno quodam penè centenario consopita, supinè iacuit ex temporum, casuum, gubernationumq; varietate. Tandem Ordini Canonico miserante Numine obreptum somnum, aliquoties tamen leui aliqua tractatione interruptum excuti plenè ceptum est, excubias agentibus, ac præuigilantibus prælaudatis Petro, Riccardoq;. Ij nanque apud Frigidionarios illos professi, & in viros iam eximios euasi rerarum, solidarumq; virtutum possessione, & exercitio, circumquaq; Italiam omnem oculo mentis purissimo perlustrantes, & incrementa sanctissima lance sanctuarij ponderantes Lateranensis familiarum, quæ vndique floreret in virorum præclarissimorum sanctimonia vitæ, conuictus austeritate, morum innocentia, prædicationis gloria, Sacramentorum administratione, Principum gratia, &

Lycei Later. Pars Secunda

Z

popu-

populorum beneficio ; se diuini spiritus igne repleri, vt ad illam sedes transferrent, illiq; coniuerent pariformes sensere. Futurum illis imprimetur in mentem, vt proximorum saluti efficacius operam commodare sibi daretur : & dum ipsi sanctorum virorum contubernio plura ediscerent in salutem conducentia propriam ; adhuc multo plurima alios edocere possent, quę in angusto illo Æthurię angulo, & in perpaucis monasterijs Sancti Frigidiani, non ita peruia haberent, promptaue. Hinc facultate obtenta Lateranensibus consociantur, quorum vix biennii contubernio sanctę transacto ad pergama, adq; subsellia auricularia contrectanda iubentur accedere. Sed de Riccardo alias. Petrus ex Theologię, Philosophięq; solidissime promptuarijs prædiuus, & ab exercitatione quidem acta vtrorumq; ministeriorum aptior, non sensim, sed simul ac officia attigit notissimus, acceptissimusq; plebi, patritijsq; factus est. Vna virtutum omnium regina Charitas illius insidens animo illum omnia omnibus factum exhibebat de corde puro, conscientiaq; bona, & fide non ficta. Montana Bononiensium Canonica Virgini Euangelistę sacra contubernium dedit accedenti primum, & per annos plurimos deinde senescenti. Per summam autem vitę asperitatem, & per excellentem diuini verbi facundiam adeo populum illius Ciuitatis exciuit vberem, vt procubentium ad illius genua pro expiandis noxis maior esset omni numero leopias, Pœnitentium pater communiore appellatus vocabulo. Quisque adinueniebat penes sacrum petrus quicquid saluti conferre in suo genere dignosceret, nobilis, plebeius, vxoratus, virgo, vidua. Per annos sexdecim a sacris confessionibus fuit Helenę, quam dicunt ab Oleo de Bentiulis, sanctimonię per ea tempora celebris, virginitatis in conjugatu cultricis integerrimę, mirabilium patratricis illustris, Beatitudinis titulo ab populorum deuotione post pijsimam mortem honestatę, & aliquando, Deo dante, per Apostolicam Sedem legitime honestandę. Neque ideo Spiritus Sancti donum vni domicilio illi alligauit ; sed potiores Italię Ciuitates saltem per quadragesimale curriculum coluit, nunquam ad extremam vsque horam silentio obuolutus. Veneris præcipuo quodam post Bononienses talento desudauit diutius. Nulibi fucum faciens extitit populis de præcepto Domini conquadratu, complanatusq; legis gratię orator ; prudens vt serpens, simplex vt columba ; libertatis verę Apostolicę, sed quę nullum læderet, præter peccatum, inimicamq; animę mortem. Ea propter præstante numine illam attigit successu temporis penes quosq; venerationis metam, vt præcipua quælibet capita tam Politici, quam Ecclesiastici Ordinis vbiq; locorum illum exciperent, audirentq; tanquam de Cælo missum. Et quidem dona, quibus illum cumulauit Altissimus, enicabant intaminato fulgore, virginei candoris, profetici spiritus, profundissimę doctrinę, & in hisce super omnia humili-

humilitatis altissimæ, secundum quam sui rex animi, humanæ gratiæ, gloriæq; despicientiam induebat perfectam. Nam qui fieri poterat, quando (quod vulgo fertur) non capit Regnum duos, vt sapientissimi Regia pectoris, quam totam imperatrix virtus occuparat, seruilis ingeniij collegam admitteret ambitionem? Hinc ad eiusdem humilitatis mensuram dona Deus immittebat ampliora: inter quæ non illud est postremo commemorandum loco, quod ipsemet (nam opera Dei reuelare, & confiteri honorificum est) aliquando sibi concessum aperuit deuotissimæ illi Sanctimoniali Canonisq; Baptistæ Vernacciæ Genuensi, vt scilicet nulla creaturarum delectatione teneretur. Absorberebat diuinus amor omnem eius cogitatum, & creata propter Dominum in Domino diligebat. Neque illud silentio obuiolendum est in prophetici eius spiritus euidenciam, quod Bergomi accidit, in hæc verba relatum ab pio Auctore Historiæ Ecclesiæ Bergomensis capite centesimo tertio decimo secunde partis. Dominus Petrus Lucensis Canonicus Regularis operarius de hac vinea benemeritus anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo maximo feruore toto tempore quadragesimæ dignissimas habuit conciones vsq; ad octauam Paschæ, quo die interdictæ fuerunt omnes huius Ciuitatis Ecclesiæ à diuinis officijs, quæ interdictio durauit vsq; ad decimum quartum Decembris, quo die liberatæ fuerunt. Sequenti autem die dominico post octauam Paschæ ipse Reuerendus Dominus Petrus vltimam suam concionem habuit in plateola sira antedem Sanctæ Trinitatis, & Sancti Spiritus in Suburbio Sancti Antonij, in qua concione presentibus quatuor Reuerendis Episcopis Aloysio Lipomano electo Bergomensi, Gabriele Bononiensi Archiepiscopo Bariensi, Bartholomæo à Sonica Iustinopolitano, Aloysioq; Tasso Macerateni, & Recanateni, innumerabiliq; virorum, mulierumq; multitudine, multa prædixit euentura mala, cum particularia, tum etiam generalia; videlicet mortem multorum violentam, pestem, famem, bellum; quæ omnia sicut prædixerat euenirent. Is igitur erat concionantis spiritus, hæc illuminatæ mentis in tenebras futurorum euentuum gratia in profectum salutis proximorum prodeuntes: in quam salutem curandam, vt nullum sibi possibile medium relinqueret intentatum voluit, & calamo prodire proficuis per mirabiles tractatus illos, diuinoq; pneumate repletos, quorum synopsis infra reddemus. Interea ad spirituale solatium excipit de Cælis præfatam veteris Frigidianæ familiæ in Lateranensem adoptionem reformatione mediante. Gerardus enim de Cagnolus Prior, cæteriq; Canonici illius alumni animo recolentes in quantum virum Petrus excreuisset in domo Domini ab illius transitu in noua castra, quantis e contra ipsi prem erentur incommodis, ac in dies labi expauescerent in deteriora ob temporum, atque rerum iniquitatem, secundum quam vix in Patrum hæreditate Canonica stare

permitterentur; sapius & per literas, & ore tenus ab Petro ipso animati tandem difficultatibus omnibus, quæ satis vberes scatebant, superatis in Lateranensia iura Monasterium illud, cæteraq; ab illo pendentia transtulere anno decimo septimo supra sesquimillesimum. Nec defuit optimæ vnioni Apostolicæ firmitatis robur, Leone Decimo Mediceo Pontifice cuncta per suum diploma comprobante, & dirigente in sequentia futura sæcula. Post hæc vixit Petrus ad quinquenniū, cuius tres posteriores ponit Abbas Montanus propria quidem repugnante propensione, sed in obedientiam munus imperantem acquiescente. Siquidem comitia Mortariensia, quorum ipse exordia resserauit per ardentissimam orationem (Ingressum Capitularem nostri dicunt) tali ordine exegerunt ab eo pastoralis officij partem, vt non nisi cum crimine nequiuert non obtemperare. Postremo igitur illius muneris anno diem clausit extremum, in eo prorsus rerum familiarium statu, cum maximè frugi monasterio illi esset, tam quo ad spiritualium exercitium, quam quo ad temporalium accessionem. Nullus penè Bononiensium fuit, qui ad pium funus non accesserit; & ea non ediderit publicæ deuotionis signa, quæ in viros sanctitate conspicuos, & communi fide Deo prædilectos exhiberi solent. Post biduum tumulatur sub tholo ante aram maximam ex parte illa, quæ organa respicit. Vidimus aliquando summarium quoddam Vitæ Beatæ Helenæ ad Leonem Decimum Pontificem manuscriptum præferens Auctorem ipsum Petrum, extatq; apud nos eiusdem exemplum. Certè nos vel illum huiusmodi opusculi auctorem non arbitramur, vel si quid tale conscripsit per adiecta aliqua adulteratum ab inerudito credimus. Extant eiusdem vera, dignaq; vt perpetuo præ manibus habeantur.

- De Arteritè meditanda Christi Domini Nostri Passionis Librum unum. Lib. I.*
De Imitatione Domini Nostri Iesu Christi Librum unum. Lib. I.
De Modo benè moriendi Librum unum. Lib. I.
Documentorum Spiritualium ad Catharinam Carminatam Nobilem Lucensem Librum unum. Bononia Anno Domini 1509. Lib. I.
Regularum Vitæ Spiritualis, Secretaq; Theologiæ Librum unum. Lib. I.
De Humilitate Librum unum.
De Munditia cordis Librum unum. Quæ omnia primum Bononiæ edita, & alibi postmodum, postremo absq; duobus posterioribus libris edidit Venetijs Franciscus Senensis Anno 1592.

P. PAV.

P. PAVLVS DE RIBERA VALENTIANVS.

X transmarinis regionibus ad arua Lateranensia translatus est Petrus Paulus de Ribera Valentiae in Hispania loco eo egressus, quo natales Serenissimos gloriari possit, ocultos tamen; si vera sunt, quae ex ei contemporaneis senioribus nobis peruestigantibus relata sunt. Adolescens Italiam adnauigauit, quo consilio; vix explicari potest. Haud fortè perperam de illo dici promptum est, quod quidam cecinit eruditè, & eleganter de arbore ea, quae

..... Caelo aduena nostro

Venit ab Eo Persidis axe prius.

Translatu facta est melior, quae noxia quondam

In patria: Hic nobis dulcia poma gerit.

Cum nostrorum rituum factus esset adhuc in saeculo obseruantior; praestanti discessione mundi curis terga danda iudicauit, eò tum maximè tempore, cum fulgidiores illi se offerrent temporalium rerum apparatus, vt salutioribus in stationibus Religionis reciperet. Matura iam in aetate constitutus maturiora secum tulit consilia, & ad omnem disciplinae normam paratiora. Hinc licet dies pristina auersum animum à scientijs militari, atq; aulico apparatu, & supellectile imbuerit: prompto tamen iudicio per iugem laborem se se gymnasticis exercitationibus dedit, vt solertis cultoris partes in vinea Domini Sabaoth explere quiuerit indefessè. Ex Papiensi nostra Academia dimissus primo tempore ad concionandum; simplicitate dictionis, & sublimitate sensuum munus suum viriliter aliquot annis expleuit summo semper studio populorum saluti incumbens. Id autem potissimum demonstrauit, cum ad Diui Frigidiani Lucensis Canoniam assignatus, Ecclesiam Parochialem Sancti Saluatoris in ea Ciuitate Rector administrauit. Siquidem tanta zeli alacritate, & contentiosa sedulitate instetit proximorum adminiculis; vt Episcopus ipse post diuturniores obseruationes in spem vberioris segetis erectus, illum summis officijs à Congregatione impetrarit. Octennis illi stetit ad Sanctam Crucem Vallis Arni de infra. Aegrè autem inde submotus reluctante mirum inmodum Antistite, qui maximè nouam viri probitatem comprobarat, ac sibi, popu-

populisq; commissis vtilem; Tremitanę Procuratori apud Neapolitanos Proreges assignatus est. Averso semper illi fuerat animo à temporalibus curandis administrationibus, & ab sæculi se curis immiscendo, qui propterea Ordinis Prælaturas declinarat vsquequaque. Verù id extitit obediëntię præcipientis imperium, ea temporum iniquitas, & occasionum nexus; vt colla iugo promptè sibi fuerint supponenda. Biennio negotium illud administravit gratia Mirandę Comitissę Proregis inita, & Magistratibus Regni sibi conciliatis euentu felici rebus omnibus compositis, quę de summa prouentuum Insulę Diomedę, Arcis, ac subiectę ditionis erant, quod latè est videre apud eum in suis terminis, atq; medijs libro secundo Descriptionis Tremitanę capite primo. In longiora progressurus erat tempora, qui ad id munus plurimam conferrebat in alijs nostrorum haud facile reperienda, natalium apud Proregem subcognitorum splendorem, Hispani idiomatis possessionem, animi promptissimi feruorem prudentię tractibus confirmatum; sed reluctantem genium tandem audire comprobant Superiores, non tamen de integro. Cum enim ad prioris vitę genus apud Lucensem Pontificem repetentem instaret regredi tanquam amica quiete sibi superquam idoneũ; supremo ordinis Moderatori longè aliter visum est pro communi Congregationis commodo. Taurinum missus est vt apud Serenissimos illos de Monasterio nostris cõcedendo pertractaret, quod opus ad vltimam vsq; coronidem feliciter pertractum vna deficiente conditione euauit. Concedente Serenissima Catherina infante Hispaniarũ Ducis Allobrogum vxore, Palatium quoddam ad medium lapidem Taurino distans nostris assignabatur, ex cuius altero conclau inferiori excitanda Ecclesia per modum prouisionis donec obeunte Abbate Secusino commendatario Fabio Blondo Patriarcha Hierosolimitano iura illa in integrum Congregationi consolidarentur. Interim ex proprio muliebri mundo ipsa ad Sacrarij suppellectilem formandam plurima conferebat vestimentorum, argenti, lapidum præciosorum, & aliorum id generis similibus. Verum aliud in fatis erat, dum impari passu Ascanius Martinengus eorum annorum Rector Generalis sibi gradiendum autumauit. Ribera Taurino Secusium, atq; inde Vercellas, demum Venetias profectus, ibi ex actiuę vitę sterilibus negotijs ad contemplatiuę fœcunda otia transuolatus animum scribendo appulit, vt videlicet medijs typis proximo inseruaret, quod medio suggestu vltra præstare nequibat, suppleretq; calamus vices linguę, quę prægravis ætatis iam laborabat incommodo. Anno igitur sæculari millesimo sexcentesimo Italico Idiomatico edidit opusculum De modo consequendi Iobæleum ac alias Indulgentias, vt viam nempe sterneret religione motis populorum animis eo tempore, quo Summus Hierarcha Clemens Octauus Romę exempla

omnifa-

omnifariè pietatis præstabat confluenti ad Sacram Ciuitatem Orbi. Ad id autem Scripturæ impulsus extitit zelo illo salutis animarum, quo nil præstantius lucubratori obuehîre contigit. Quippè qui cum à sacris confessionibus esset in Diuæ Virginis de Charitate ædibus, quotidiano experimento auriculariter addiscebat, quam necessariè paruulis frangendus esset sacrarum illarum materierum panis, dum pro doctioribus integra maiora volumina non deficiunt. Non ita multo post edidit etiam Cronicon historiale Insulæ Diomedæ, quod à Benèdicto Coccorella latine pridem compositum Italicæ locutioni ipse dedit quam multis de suo nouissime adiectis ad moderniorum eiusdem Insulæ situm, atq; statum exprimendum, quod tanto fidius ab eo præstari poterat, quanto exactius per integrum sexennium loca ea praxi lustrauerat, cum ibi prima, & religionis, & doctrinæ rudimenta poneret. Demum edidit libros quatuordecim De Illustrium Mulierum præstantioribus exemplis. Verum qui apud exteras nationes natus erat, linguam alienam absq; nature adminiculo professus non satis purè Italicum idioma aut locutus est, aut suas lucubrations in eo perscripsit. Ceterum non est in eis desideranda equa curiositas. Quicquid in bona senectute Venetijs Anno 1609. Habentur igitur ex eius promptuario.

De Modo consequendi Iobeteum, atq; alias Indulgentias Italicè. Venetijs apud Nicolaum Miserinum Anno 1601. Lib. I.

Cronicon Historiale Insularum Fremitanarum Italicè. Venetijs apud Ioannem Baptistam Colosinum Anno 1606. Lib. vj.

De Illustrium Mulierum præstantioribus nongentis ferè exemplis Italicè. Venetijs apud Euangelistam Ducchinum Anno 1609. Lib: xjv.

PETRVS DE RIDO PATAVINVS.

INTER duodecim primos illos socios, in quorum capita faustè iacta fuere Frigidionarię Reformationis primordia, valdè utilis enituit Petrus de Rido Patavinus, cum vitę simplicis sanctimonię (in quam communiter, pariformibusq; votis omnes insistebāt) miram quampiam dexteritatem, & peragendorum negotiorum solertiam solidis prudentię humanę fundamētis innixam coniunxerit vel vnus, vel ex paucis. Quippè aurum ex Ægypti contubernio cumulatam inter publicas doctissimorum virorum vniuersitates, ad exemplum filiorum Israel, transtulit ad sacra castra mutato fœnore, vt afforet Regina Sanctitatis à dextris eius in vestitu deaurato circumdata varietate. Audi igitur filia posteritas, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui: & concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum: & filię Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Dedit nomen Christo Saluatori iam in multos progressus annos, qui quartam satis decadem excessisset, prædicationibus Bartholomæi Columnij excitus, vel magè in constantis deliberationis terminum solidatus. Iam enim à pluribus annis nutabat de vitæ instituto, cum ægreferret seculi, etsi feliciter sibi cedentis vanitatem, & insolentiam. Gens Rida, quæ de Rio, florebat inter Patavinorum patrias domos per ea tempora illustri potentia, opibus, affinitate, virorumq; numero. Nec vltimum rei testimonium exhibet Antonius ille Rido, qui Eugenio Quarto sacris principante arci Eliæ præfectus Cornetanum Cardinalem Patriarcham Ioannem Vitellium prudens, fortisq; medias inter acies distinuit. Notat etiam Riccolonus in libris Gymnasil; Patavini Collegium Ridium ad pontem curuum a b eadem familia constructum. Exstat etiam nobilis memoria Danielis, & Paganini Vtriusq; Iuris Doctorum apud Portenarium. Ex ea genitum plura obuiauere commoda ad veræ virtutis apices, quibus nec ipse defuit adhuc à natura egregiè liberalibus studijs inclinatus, vitæq; instituto illi, quem Ecclesiasticum dicunt. Apud Patavinos historicos Scardeonium, ac Portenarium de illo insigniter memoratur, quod aliquando Philosophiam publicè in ea Academia professus fuerit.

fuerit. Certè apud nostros pro comperto est, Vtriusq; Iuris peritissimum Tieinense gymnasium ad plures annos exercuisse. Quare satis liquidò colligi potest quinam essent viri Philosophi, & Legum Consultissimi apparatus ingenij, quænam humana laus. Sacerdotali caractere pridem insignito, & viam spiritus primo pede attingenti affuit Columnius prædicatione Papiam excitans ad expianda veteris vitæ delicta. Vssit de facili flamma Diuini amoris cor docile ab ipsis primis concionibus, atq; ideo virum suasorem à suggestu priuatis congressibus conuenit pluries, vt præcauens in futurum ab illo domum referret quibusnam præsidij munienda foret anima. Ea propter proponentis de nouo quodam Canonorum Regularium vitæ reformandæ genere, quod tum meditabatur, consilium suscepit; atq; detectis nobilissimis focijs solidam probitatem vel ore ipso repræsentantibus se coniunxit ad exequendas iniunctas aliquales edomationes, quæ præuiæ dispositiones essent arctioribus placitis amplexandis. Cum primum terminus affuit relinquendi sæculi ex condicito, clancularius, repentinusq; abiuit codicillo relicto de supremis voluntatis arcanis circa bonorum, familiæq; dispositionem. Anhelantium eandem viam, vitæq; normam Galdini Bardi, & Nicolai de Curte societate potitus est, cum quibus pariter de manu Sanctissimi Columnij lucratoris habitum sumpsit, vt posteriore isto ternario integrum, & bene faustum Collegium expleretur. Fuere initia, profectusq; in via Dei qualia ardor ipse animi ferebat, qualiaue & ipse res mirabiles præstitæ testarentur. Si Galdinum Bardium excipias, vniuersos prorsus anteuuit in publicis rebus, iuribusq; curandis. Nec tamen Mariam Martha suffocabat. Nullus videbatur viro pijsimo somnus inesse, nulla reparandi cibo stomachi ingenita necessitas, quem nec vigilia attereret, neque inedia mulctaret. Vt primum Reipublicæ iuuandæ manum adiecit, proficua bonitate posteros erudiuit, solertem sacerdotem conciliare posse actiuam, contemplatiuamq; vitas, si, adspirante Numine, qualis esse debet, esse velit. Primus Prior Casoretani Collegij propè Mediolanum institutus, secundam eam Congregationis prælationem subiuit alacritate promptissima, quod latè patiendi plurima sibi daretur occasio, dum in egestate rerum omnium debilia initia fundarentur. Quatuor Concanonicos itineris habuit comites, laborumq; socios, atq; Thadæum Binaschium possessionis immissorem. Seuit inibi ea, quæ fructum centuplum reddidere, & factum est Monasterium illud insignium virorum sanctitate, atq; doctrina seminarium. Lucratus autem cum primis est Basianum Priorium, ac Simonem Mediolanenses, viros compluris nobiles, qui in concionatores mirificos euasere, & Congregationem multipliciter prouexere summo clauo aliquando præfecti. Quintum decimum conuersionis annum attigerat, cum eius administrationi demandata fuit Canonica Sancti Leonardi de monte Donico propè Veronam, vt scilicet alterius quoq; prouinciæ seminarium (quod nouitiatum dicunt) iam Benedicto Parciradio

instituto erec̄tum solidaretur, atque vberiora curarentur segetum diuinarum, & humanarum molimina. Vicinitas Brixienſis Eccleſiæ diſcurrenti ad concionem anſam præbuit augendi populi Frigidionarij acceſſione perantiquæ Canonix Sancti Saluatoris eiufdem Ciuitatis. Odore enim iam ſe dilatantis Congregationis delectatus Gulielmus Placentinus Præpoſitus, cæteriſq; Concanonici, atq; confirmatus eloquijs, & familiari contubernio Petri e Cathedralis ſuggeſtu declamantis in frequentiffimo populorum etiam conterminorum concurſu, Monafterium ſuum cum omnibus iuribus, & pertinentijs eidem vnire decreuit. Quare ad id præſtandum procuratoriam facultatem per publicas Notariorum tabulas fecit Petro ſolemniter, vt apud Pontificem rem pro dignitate tranſigeret, tranſegitq; & obtinuit. Erant autem viro prudentiffimo etiam inaccessa ipſa peruia, qui in omnem ſe partem flec̄teret, donec effectum negotia ſortirentur, quod religionis, pietatiſque munia nequaquam ſegniter aduuda prædicaret. Cum per Generalem coactam Rauennæ Synodum Guglielmus Placentinus noſtro aggregatus conſortio Summus Præſes eſſet renunciatus, ipſe vna cum Galdino Bardio primi Congregationis Viſitatores inſtituuntur admonitore Leone Carato, vt adaucto grege etiam paſtores ad excubias adaugerentur. Illo dehinc poſt annum dignitatem reſſignante hic in eius locum ſuſſectus eſt Decimus in ordine Generalium comitijs Bononiæ apud Montanam Canoniam habitis. Sic verò aſſumptam prouinciam obiuit, vt Secundum, atq; Tertium confirmaretur plurimo Congregationis ornameto; ipſo enim enitente primitus euictum, ſtatutumq; eſt, vt depoſitæ almutiæ reaſſumerentur, & per Canonicos in omnibus Eccleſijs ad diuinorum officiorum celebrationem adhiberentur. Interea temporis ad Apoſtolatus apicē euehitur Gabriel Condulmenus Venerus Eugeniſ Quartus nuncupatus, fortunatiſſimo omnium Regularium, quam maximè verò Canonici Ordinis, euentu. Is enim, vt erat propenſiſſimæ in noſtros homines voluntatis, qui Venerabili Bartholomæo ſuaſore in minoribus Sãcti Georgij in Alega Canonicos inſtituiſſet; ſtatim de reſtauranda religione in Lateranenſi Patriarchio, deq; illi Ordinem antiquum reſtituendo cogitauit. Grandibus auſis grandia ſucceſſere facta, reluictante quoad licuit, & obices interponente per plures vices Generali Capitulo; tandem cū ſic in fatiſ eſſet, euictum eſt, vt noſtri regrederentur ad antiquam Patrum & ſedem, & hereditatem. Sub primis ipſis attentatis Petrus vna cum Guglielmo Placentino, electore Pontifice, in curia ſubſtiterunt, & Pœnitentiarij Lateranenſes creantur. Dehinc cum acriter Sanctiſſimus Hierarca negotium vrgeret apud noſtros in Generalibus Comitijſ anni trigeſimi ſecundi poſt quartodecimum ſæculum Rauennæ celebratiſ, Patres Senatus conſultum tulere, quod in præciſiſ verbis reddetur ad venerandę illius antiquitatis expreſſionem. Item propter locum Sancti Ioannis in Laterano nobis per Dominum Eugeniſ Dominum Noſtrum Sanctiſſimum inſtanter oblatum, diffinitum eſt vt

est vt post electionem Rectoris Maioris differatur electio illius de nostris, qui ad presentiam suam, vt principalis iro debet, & si nullum erit remedium, ipsum acceptare auctoritate Capituli Generalis. Quare rebus summa maturitate, exactaq; discussione libratu per plures sessiones, & precibus continenter effusis pro superni luminis irradiatione obtinenda, tandem die duodecima Maij tantę Prouincię sarcinam Petro imponunt. Ita verq; ad vnguem in Actis adnotatum est. In nomine Domini Nostri Iesu Christi electus est Dominus Galdinus de Bardis in Rectorem Maiorem totius Congregationis. Item Dominus Petrus de Rido Paduanus in Procuratorem totius Societatis, qui mittatur ad Sedem Apostolicam ad procurandum specialiter negotium Sancti Ioannis in Laterano vt supra, & alias Ordinis necessitates. Gesit vir omniscius, & foris Oratoris officium impositum summa & animi constantia, & dexteritate inter angustias iniquorum temporum, & hominum, dilataq; est sacre colonie deductio ad alios septem annos. Toto eo tempore ipse Prioratum Sancti Lazari de Tertio propę Ariminu gesit, vt non longę disitus, & curiam teneret per opportunos menses nunc Romę, nunc Florentię, & ab illa digressus per sanctam solitudinem vacaret contemplationi caelestium, & componendo, atq; recoligendo interiori suo. Opporunę verò id cecidit Congregationi: Quandoquidem per Synodum anni trigesimi quarti Rauennę congregatam lata lege cautum fuerat, vt certis ex causis dimitterentur Monasteria Sanctę Marię in Porru, & Sancti Lazari de Tertio Ariminensis Diocesis: inouissimęq; post multa diffinitum fuerat, & ab omnibus approbatum, vt sanctis respectibus eligerentur quinque ex Patribus, seu ex fratribus in eo Capitulo existentibus, ad quos pleno iure spectare deberet omni cum prudentia, ac maturitate considerare, & inuenire modum, quo prefata loca melius dimitti possent, data eis omni auctoritate, & libera commissione in hoc negotio procedendi cum effectu, prout de iure sibi per ipsum Capitulum commissum est. Ita tamē vt in omnibus procederent secundum quod ipsis quinque pro bono Congregationis melius, tutiusq; videretur. Atq; hæc quidem legis formula. Quinque viros autem assumpserunt Ordium de Oxid Mediolanensem, Petru de Rido Patavinu, Paulum Mapheu Veronensē, Sanctem de Petris Bononiensē, & Thomam Persichellu Cremonensē. Quare rebus ad quicumq; per hos discussis, & plurima prece inuocatis celitibus, ipso in primis Petro propugnatore, & aduocato, collegaq; animato, & preeunte, tandem in vnam omnes iere sententiam, vt loca Congregationi, aut Cōgregatio locis illibata conseruarentur, & facta est spes meliorū. euentuū per dissipationem, dispersioneq; inanis formidinis, & umbratiliū nebularu. Intera temporis Eugenius Pontifex rerū potitus penē ad votum, peracta maxima, memorabiliq; vnione Occidentalis Latine, Orientalisq; Græcorum,

Ruthenorum, Armenorum, Æthiopum Ecclesiæ per Concilium Florentinum, Basileienseq; Conciliabulo anathemate damnato, priora reassumit meditata, ut Lateranense Patriarchium per nostros reformetur, & ab anno nono regni sui, usq; ad quartum decimum vrget aded; ut opere primum per obedientiam in Comitibus Ferrariensibus eius anni acceptato: mox post duos annos adita sede per quatuor tantum ex nostris, ab eaq; morbo deieci: deinde præcepto pastoralis regressi, & per Canonicos sæculares pulsi: & iteratò inuecti tandem anno quadragesimo quinto eius sæculi pacifica possessione inuestitur, bulliplumbioq; collegiali munimur. Non parum præstitit operum Petrus siue in declinanda Sarcina, siue in perficiendo tandem negotio, qui præter propria cognitæ virtutis, morum disciplinæ, prudentiæ merita, commendabatur etiam extraneis adminiculis, aulæq; Coniuentibus, Ludouico Mediarota Scarampo, vel de Arena Patauino Cardinali summæ rerum præposito, & Antonio Rido Arcis Sancti Angeli Præfecto. Cuncta tamen per litteras administrare, vix se vrbi semel permittere maluit, cuius artes, importuna commenta, callidam versutiam, inconstantesq; perturbationes nec satis cognitæ, nec satis abhominatæ putaret. Per octo continentes annos, à quadragesimo scilicet eius sæculi usq; ad quadragesimum octauum Mantuam Prior Sancti Bartholomæi incoluit. Solitudinem illam sanctè adamauit, secundum quam se totum Deo per amorem, contemplationemq; coniungeret. Exercuit in his, alijsq; pluribus venerandam, longam, viuendamq; senectam semper proficiuus, semper amabilis, semper admirabilis. Oblatas non semel constantissimè respuit Episcopales infulas reclamantibus acriter consanguineis, sed illisit carnem, & sanguinem. Demum æterna vita dignus excessit ab carnis ergastulo vltimus pijsimorum duodecim Reformatorem, cum dilatatam vidisset Congregationem ad vigintiquatuor usq; Collegia, & socios, à plerisq; Ciuitatibus multa præce ad incolatum postularos. Tumulatus est Mantuæ in Diui Apostoli cute executi totius Ciuitatis concursu, & lachrymis anno duo de quinquagesimo supra millesimum quadringentesimum. Nonno anno ab eius obitu prodire sequentia, quæ scripsit, & cordatè, & mirabiliter ad instruendum omnem statum militantis Ecclesiæ, adq; inflammandum in futuræ vitæ præmia.

De Vita Priuata Libros tres. Luce apud Antonium Faliotum Anno 1456.
Lib. iij.

De Vita Magistratum Libros tres apud eundem. Lib. iij.

De Vita Perenni Libros tres. Romæ in adibus maximis. Lib. iij.

PHI.

PHILIPPVS PICINELLVS MEDIOLANENSIS.

QVOTENNIS est inter Canonicos Lateranenses eformator Elogiorum horum, rotennis est inter viuentes Philippus de Picinellis Mediolanensis. Annus quippe quartus septimi decimi sæculi currentis, ad cuius medietatem properamus, & hanc fecit hominem, & illum religiosum. Lætantur seniores arbores super sæcundo iunctarum adiacentium virore. Accrescas gloriosa non in proceritatem modo

Cedrorum Libani, vel Cupressos in monte Syon, aut Palmæ in Cades; sed in excelsum quoq; Ligni vitæ in Eden. Patre hic Fulvio Picinello Causidico viro egregio Mediolani ortus est ea ipsa die, in qua hominum, Angelorumq; Imperatricem Mariam Virginem Templo præsentatam Ecclesia veneratur Catholica; vt scilicet præsentatus ipse Orbi Protectricem, & tutelarem sibi præsentatam eligendam fore certo certius quodammodo indicatum agnosceret: quod & præstitisse postmodum, liquidò nobis ex vitæ eius actæ curriculo constat. Editum autem sub tantè patrocinantibus umbris, quæ consequi poterant, nisi eximia? Aurora vna quasi infantia prælusit eccliticam iuuentutis, virilitatisq; radiantissimam, dum sub Bernabitarum Clericorum disciplina, præceptoribus Valentino Rubino, & Vincentio Gallio condiscipulos quosq; (licet in centena numerarentur) antequam profectibus maturitatem gloriosam præferentibus. Par magistrorum inelytum illud dispari pede in docendo progressum, vtrinque discipulum bene capacem communiuit. Statario nanq; pede Gallius semper solidus, ac sibi constans legionariam quasi militiam disciplinarum instillauit bene respondentem nomini eius claro ob edita Grammaticæ, Rhetoricæ, & diuersarum rerum aliarum volumina. Rubinus verò genio, & ingenio præditus supra quam dici queat viuido, & exordinarie, alumnum ad omnem alacritatis aleam præparauit commiscendam. Mos Academiae eius erat quolibet die festo profitentes exhibere Poematijs, Dialogis, Crijs, Orationibus recitandis, spectaculum parentibus acceptabile, cæterisq; commendatissimum ad memoriæ, ad locutionis exercitationem, vtq; ab fabricis fabri fierent. In horum exhibitione primæ erant Picinelli partes, quippe sine quo vix quidpiam promi posse videbatur. Per anni quoque curricu-
lum

lum Alphonsum Cignatam Iesuitam in Braidanis profitemem audiuit, ut duplici quoddammodo prepararetur, & prae muniretur Patrum optimarum disciplinarum methodo, qui in Elisei novelli modum ad duplicem Eliae spiritum deinceps assurrecturus erat. Nam aetatis factus annorum duodevinti, iamque viam saeculi praepedibus habens non incomptam, Deo interior operante, super iactos in fundamentum lapides eruditionis machinam superimponere meditatus, quae neque tremoribus, neque ferro, vel igne, aut tonitruo, vel tormentario quatiretur pulvere, **Ornibus Lateranensis** arcam elegit, de qua, dante Numine, usque ad unam, illamque veram assurgeret beatitatem. Tertio kal. Iulias Dns. inico. infra octavam Eucharistici Dei electae arcae ius, ac possessionem accepit de manu Gabrielis Cittadini Abbatis per assuetam clericalis superpellicei investitionem, & quinquaginta quatuor expletis hebdomadis ad vota assueta nuncupanda admissus est a successore Celso Dugnano, ac si in excelso firmanda essent, quae per Gabrielem in eo inceperant. In tyrocinio agendo fuit ibidem ad biennium nulla directorum egens solertia, qui ad omnia intrinsecis parabatur, & exercebatur volens, ac lubens, viteque ac viae spiritus amans ad apicem usque. Cum aggredi maiores scientias iussus est, quasi ad nuptias inuitatus cucurrit paratis conuiujs ad Padanam Cremonensem, & ad Augustiniam Placentinam, architriclinis Gregorio Taberna Mortariensi, ac Petro Francisco Montalerio Casalensi. Hoc expediente Theologici, Philosophicique magisterij lauream assequitur ab Comitibus Generalibus Ordinis Bononiae habitis, nosque ipsi inter Nouemuiros pro eo sententiam diximus, suffragiumque laetabunde tulimus. Per haec praesidia, per hosque gradus vocatur ad morum institutionem nouiter accessis instillandam penes Regienses, Sanctae Mariae Gratiarum ascripto nouiter seminario. Factus suo apte genio, tametsi iuuenis adhuc, ad magistratum huiusmodi gerendum videbatur, mortificatus corpore, atque passionibus, tam ex nativa membrorum habitudine, quam ex spiritus, atque studiorum exercitatione iugi: breui item itineris compendio assignatae familiae adesse poterat, sola Parmensium Vrbe Placentinos ab Regiensibus dirimente (motiua tunc temporis animos moderatorum comprimentia) verum nil affecere ista, vel effecere, quandoquidem aliud desuper ordinabatur. Epidimiae morbus Placentia illum discedere vetuit, donec anno sequenti reserato commercio Brixiensibus pomeridiana praedicatione pascendis deputatur. Ab his verbi habendi exordijs ad ea per gradus conscendit, quae nomen, & locum ei inter praecipuos Ordinis Ecclesiastes conciliauere. Per integrum triennium dixit Bononiensibus de omnibus festis post vesperas, & Mediolanensibus similiter suis, quod inter non ordinaria concionantis recensendum est, dum semper audientium animus de hominum more nouis semper intentus, vix, ac ne vix quidem acquie-

acquiescere didicit, si noua promantur; ni & promptor quoque nouus appareat vultu, ore, gestu, habitu: dixit, & placuit, & populo, & eruditis, alteros fouens docta varietate, alteros frugi increpatione, utroq; eloquentia fucum ignorante, lac, melq; sanctius exprimente. Idem præstitit Alexandrinis officium, ac Pistoriensibus, quos ad coronam plenissimam semper recepit templum, tamen si fornacis in morem æstuet sub Quintilis, Augustiue mensibus. Labores autem isti quasi leuiore ex interiecto spacio maioribus præludebant Quadragesimæ laboribus, quos haud fracto stadio currit gloriosissimos ab Mortariensi Cruce inter Insubres Laumellinos ad Bergomates in Diui Alexandri in Columna: ab his ad Mediolanenses in Diui Leuitæ per cratem vsti, ad Nouarienses in Diui Gaudentij, ad Ticinenses in Diui Michaelis, ad Lucenses in Diui Frigidiani, ad Spoletanos, Vercellenses, Derthonenses, Alexandrinos, Laudenses, & Pistorienses de summo templo. Sacræ vixdum tali sarcinæ colla subegerat, uixq; limen pium excesserat, cum Hispani inter Mortarienses frequentissimi & præsidio, & & connubijs contractis, Gratiam illum gratis datam, quod gentis disterium est, à Deo sortitum, de concione discedentes expleta, altis clamabant, & acclamabant vocibus. Episcopus ipse Vercellarum, rigidus alioqui rerum, hominumq; estimator, tanti fecit pectoris concionantis ærarium, ut se iam trigessimum annum Episcopantem nusquam tantum sortitum profiteretur verbi præconem: & is vnus erat, qui iudicium proferre integrum sciret, qui alias Caroli Emanuelis Alobrogum Ducis doctissimo magisterio functus, infulas eas honoris, meritiue præmium habuisset: neq; tamen multæ propensionis erat in Congregationem, utpotè qui sæpius controuertisset circa nonnulla iurisdictionis, prælationis iura, & priuilegia, aduerso semper damnatus iudicio à Romanis proceribus. Cum Spoletanis Summum ieiunium exhiberet concione frugiferum, talibus euidentiæ argumentis animarum lucra quesuit, ut omnibus omnium ordinum ciuibus in vnum conspirantibus ciuitate, illum donandum censuerint, atque per tibicines euulgato solemniter decreto in iura eum communia receperint, ut id grati quædam animi laudatissimæq; virtutis quasi tessera fieret merito, ac posteritati de laudabiliter actis candidè concipienti. Sed vnus fat sit pro omnibus testis, seu panigyristes omni exceptione maior, isque doctissimus, pariterque sanctissimus, atque ab omni exaggeratione procul Paulus Aresius Derthonensium Antistes clarissimus, & ritè, rectèq; concionatorum arte conscripta magister, ac dux, qui ad Polycarpum Chiozzum Ordinis Abbatem Generalem scribens, Picinellum apud se quadragesimam concionibus excolentem encomio extollit illo, quo maius nil quidem exprimi eo in genere queat. Epistolam hic lubentes reddidissemus, si dedisset accessio, fortè alias eam alibi. Gracilis corpore, squalidus vultu,

sed

sed squalore venerationem conciliante in morem macerantium se, tonans voce alioqui acutum quidpiam præferente, præsertim in insectatione vitiorum, prævaluit in populis, dum artis rethorum lumina exactè culta nil, nisi aptè positum redderent. Quod autem rei cardo est innocentia vitæ, morumq; summa probitate conspicuus orationi, studijsq; intentus primus se operari conuincit, quod alteri operandum suadet. Verè Canonicus, ac totus non modo Regularis, sed regulæ claustræ, cellæq; amator, ac cultor spectari ab Templo procul vix permittit, ac tunc maximè cum de suggestu agit. Licet verò tantus in efformandis secundum se Cœlo populis insisteret, cum iussa maiorum adfuere, aratro etiam Canonico incubuit, vt glebas subditorum excoleret semen disciplinæ in centuplum responsuras sub optimi manu coloni. Hinc ad Diuæ Mariæ de Passione laboriosam Prioratus sarcinam portauit per triennium, & per triennium tyronum magisterio functus est, ita vt quod statim à Sacerdotio, & Prædicatu illi iniunctum fuerat opus, quod desuper datum esset, declinare omninò nequierit. Cæterum vir quietis amans, & studiorum appetentissimus, quæ & à tenerioribus annis impensè deperijt, dum infans penè manum cibo, oculum codici aperto simul committeret reliquis sollicitudinis pastoralis partibus manum dare pro viribus, & genio deuitauit, quò tamen attingere, fortiterq; ferre dabunt tempus, merita, vires, Reipublicæ necessitas, & qui clauo præsunt optimi. Vulgati sunt per typographos ex eius promptuario sequentes Panegyrici.

Misticus Milonis Crotoniatæ Colossus de Diuo Petronio Bononiensium Episcopo & Patrono habitus Bononiæ anno 1633. Ad Ioannem Baptistam Sanpetriam Senatorem. Bononiæ apud Nicolaum Tebaldinum Anno 1634.

Misticus Esculapij Colossus de eodem Diuo Antistite ibidem habitus anno 1634. Ad Marcum Antonium Luparum Senatorem apud eundem.

Coronæ Ciuicæ ornamenta Ad Excellentissimam Rempublicam Lucensem in Euangelium quarti sabbati Quadragesimæ Anno 1635. Pisis apud Franciscum Tanaleum.

Nubes Sacra de Beatæ Sità Virginis Lucensis Laudibus Ad Philippum Fatinellum Capitaneum, & Sancti Stephani Equitem. Lucæ apud Baltassarum Iudicis Anno 1634.

Dauid Musicus armatus de Diuo Petronio Episcopo Bononiensium, & Protectore habitus Bononiæ Anno 1639. Bononiæ apud Clementem Ferronum.

Martij simulacrum de Sancto Martiano Episcopo, Derthonensium, & Protectore Ad Paulum Aresium eiusdem Ciuitatis Antistitem, ibid. apud Eliseum Violam Anno 1641.

Fax ardens, & luminosa, de Beato Amadeo Alobrogum Duce habitus Vercellis anno

anno 1643. Ad Fratrem Ioannem Antonium Berzettum Equitem Hierosolymitanum Messinensem Priorem, & Regis Catholici Consiliarium. Vercellis Apud Gasparem Martam Anno 1643.

Olea pulchritudines Frugiferae de Sancta Francisca Romana ad Alexandrum Troilum Anconitanum Abbatem Generalem Congregationis Lateranensis. Pistorij Apud Petrum Antonium Fortunatum Anno 1647.

Cybara bene Sonans de Diuo Patre Valdo Episcopo Eugubino ad Franciscum Manettum Abbatem D. Bartholomei de Pistorio. Ibidem apud eundem Anno eodem.

Aetna niuosus, ac ignitus de Sancto Patriarcha Ignatio Loioleo habitus. Pistorij apud Petrum Antonium Fortunatum.

Lilium Candidum, & odorosum De Diuo Antonio de Padua Pistorij in die eius Translat. libid. apud Fortunatum 1648.

In Ionam Prophetam Considerationes morales quinquaginta Italice Bononiae pro concione habita, quae ad centenarium numerum redactae propè diem emittentur.

De Sanctae Orationis conditionibus, & qualitatibus liber, quem, Anima orans, inscripsit, de proximo item cudendus.

Stemmatum variorum, Imprese, Itali vocant, Moralis expositio breuibus, sed acutis exornata discursibus Volumine grandi comprehensa, & haec iam approbata cussioni.

Ludouici Boncompagni Verdunensis.

TV, qui Felsinei celebras pia gesta Petroni,
Et priscum reuocas ad noua dicta decus;
Hoc praestas quod Felsinae Petronius urbi
Praestat, hic in veteri dum facit urbe nouam.
Saltem uno minor est Pastor tibi: reddit anitam
Terrigenis lucem, tu modo Calicola.

Iosephi Calciati Nauariensis.

Adesto Lector assuete tingere
Hymetty liquore labra nectaris:
Abesto lector assuete tangere
Amena per vireta flosculos, leuis
Vt administra mellis ales assolet:
Labore non parandus hic tibi liquor,
Neque hic habere collium putes thyma,
Amaracum ue, rosidum ue lilium;
Liquore sed parandus hic tibi labor
Lycei Later. Pars Secunda

Bb

Vt est

*Vt assequare dona pinguis ingenij .
 Habes liquata mella parua ab alite ,
 Liquata mella Picinella ab alite ,
 Liquata mella mimini Petronio .
 Quis ire posse mella , nect̄ar in Deum
 Et ora delinire Celitum neget ?*

Francisci Caroli Capræ Comitis .

S*idereos Piccinelle cies , & concipis ausus ,
 Mystica dum Sancti Prasulis acta canis .
 Hinc pia voce prius , dein profers dogmata cartis ,
 Celica queis facilem pandis ad astra viam .
 Maacte age : nam Celo duplex te palma manebit ,
 Vel quia tu traheris , vel quia corda tradis .*

Petri Adriani Vanden Broecke Flandri Belgæ .

M*ltibus eloquijs qui peçtorâ ferrea mouit ,
 Mollia Pierij pronocat ora Chori .
 Iam non Odrisij fas est miracula plectri ,
 Aut Anphionis dicere saxa liræ .
 Que tulit Ambrosium tellus , dedit ista Philippum
 Ille sacer prece est , hic quoque præco sacer .
 Peçtorâ fulmineo ferit ille potentius igne :
 Non minus hic verbi fulmine corda ferit .
 Ausonius est testis ; Iustiris ter quinque Philippum
 Obstupuit populus spargere mella suis .
 Mella , quibus Stigio fors condemnanda profundo
 Peçtorâ de stigij's libera traxit aquis .
 Vt Picinellus dat publica munera libros ,
 Victuri ingenij signa dat alta sui ,
 Dum benè Sanctorum scribit præconia : nescit
 Candorem vitæ dissimulare suæ .
 Integritas animi , quæ sit probitatis imago ,
 Perspicuis prodit pagina quæq; notis .
 Itala terra faue : tibi nunc Emblemata surgunt ,
 Surgunt à titulis scripta trophæa tuis .
 Interea tu docta Patrem monumenta parantem
 Suspice , & æternis infere prona viris .*

PRO-

PROSPER FARAVDVS MEDIOLANENSIS.

MNIVM Sanctorum Solemnitas, quæ ad kal. Nouembriæ summa totius Christiani Orbis exultatione celebratur, Prospero Farauo Mediolanensi illuxit felix, faustaq; anno quartodecimo post centesimum, & sesquimillesimum, quod nomen Saluatori Deo in Lateranensibus castris dederit ad sacras maiores aras Virginis de Passione Tiburtio Bosso Præsule obsignatore. Decuit profecto tam

memoranda dies conscriptioni adolescentis, ut sub tantorum protectione patronorum prosperaret illorum exemplis, & ope alacris ad ardua quæq; agenda, ferenda ue, atque iugis recordaretur ad quodnam perenne fruendum contubernium expectaretur, si non volens deflecteret. Agebat tunc ille annum ætatis decimum octauum disciplinæ Patrum præclare Societatis Iesu alumnus cum paucis comparandus ex Braidano Collegio: cuius sicut tenax, promptaq; memoria nullum ex tot centenarijs condiscipulorum inueniebat superiorem; ita præceptores prouocabat propensiores ad gemmas in eo thesauro condendas, ex quo memphitim obliuionis non attingerent. Græcè, Latinè, Italicèq; benè doctus, ad triplex idioma orator se gerebat non initiorum, sed maturitatis: quippe qui per longam triennalem expolitionem in Rethoricæ scholis, præcepta omnia artis ad exercitationem aliquando iussus, aliquando spontaneus, reuocabat. In Animosorum Academia Orationem inter cæteras luculentam habuit, De usu sciæ, & pro amico recitatore ad Oblatorum Collegium de Diuo Carolo Boromeo Panegyrim cultissimam. Duo hæc ex multis sufficiat memorasse. Per hæc dotes egregiè notus in vlnas patulas Congregationi confugit, & octaua initiationis die ad receptores Canonicos Poema cecinit heroicam Virgilij maiestatem valde exprimens, De Religionis ingressu, tesseram dati nominis, & gignendorum fructuum laudatissimam. Habebat iuuenem sub dolabra spiritus Bonificius Mortariensis excubitor acer, & efficax, à quo non segniter prouocabatur ab bonitate ad scientiam, & per hanc ad illam sub omnium censura Patrum, quos voluit ab illo pluries concione detentos, dato semper themate, quod vix intra diem adornaret aliquando

interdū, aliquando oratione soluta. Sed præter exercitamenta hæc exotica nil ultra per triennium excolitur ad scientias; solis conscribendis epistolis ab Celso Dugnano detentus; vix tandem Patauius inter Dialecticæ auditores adscribitur, quod non in modicum cessit præiudicium; dum enim candens ferrum est, tundi illud à maleo præstat. Ab Patauius post annum ad Cæli Aurei Academiam transfertur Philosophicis imbuendus, ex quibus ritè ad diuinæ scientiæ arcana lustranda ibidem admittitur. Constantinum Sauium Placentinum, & Celsum Marticellam Neapolitanum præceptores doctissimos conciliauit obsequio; affectus est doctrina. Præstabat Vniuersitas illa eo tempore quibuscunque alijs Ordinis gymnasijs, in illius decus maxime incumbente Phæscolo Visitatore, ac Generali, qui vt ab initio in habendo delictu egregiè obtinuit; ne eò nisi probatiores quique adolescentum mitterentur; sic & in progressu neque locum, neque disciplinam illos mutare permisit: atque post Epiphanium de Vrsinis Ioannem Franciscum Massam doctrina æque; ac probitate commendatum Præpositum dedit. Animus; vt perficeretur scientiarum illarum coloribus, per quinquennium fuit sub Magistrorum penicillo; proficiens iuterim & ipse in picturas habendas pro genio. Oecasiōe enim reuellendi Ioannem quendam Marquez Hispanum Eremitam Augustinianum plurima in libro inscripto de Origine Ordinis Eremitani effluentem de Papiensi Monasterio in Ordinis Canonici dedecus; & præiudicium; antiquas Cælaurei Collegij Scripturas ex Grammatophilacio peruolutare orsus; ad iura Patrum pro virili tuenda; ad eò peruicit difficultate labore improbo; quæ maxime scatebat in percipiēdo; ac possidendo diuerso; minus cognito antiquissimo caractere ab vsq; Longobardorum Regum temporibus; vt Opus Chronicum de eodem Monasterio primum compilare ex authenticis illis documentis; deinde & Marqueziū singillatim reijcere obtinuerit, opere altero in illum collimato. Horum verò alterum transmisit postea Gabriellus Penotto Romæ Historiam Vniuersalem Canonicam compilanti; eiq; re in illa non modicè contulit; alterum autem, quod a maiore calamo in mendacem auctorem inuehisset; (licet ex merito) modestiæ consultum volens; editum illud noluit. Interea temporis Doctor dicitur ab Ferrariensi Diœcesi; eodem Phæscolo Generali promotore; à quo & mox Bononiam mittitur; vt & Dialecticam profiteretur assignatis Clericis; & populo pomeridianus haberet de more conciones. Fecit vtriq; obedientiæ satis; illamq; inuenit approbationem ex suggestu; quæ Archipræsulem illexerit; vt illum Diuæ Christiænæ præclaro Gyneceō ab quinquagesima ad Sanctum Domini Pascha quater in hebdomada daret cōcionatorem: quod officium et ab Abbate Montano cum Canonis assati Leuitæ explere quoq; die quolibet festo iussus est. Verum non tulit diū labores tantos nimio aditus æstu corporis

tempe-

temperamentum. Sucubuisse sarcinę, si non manum amouisset: aduersa enim valetudine tantus refringere elegit illos, vt extensione intentionem compensaret. Vocatus ad Comitata Placentina anni vigesimi quarti Orationem habuit in solemnibus parentalibus obitus Iacobo Serę Genuensi Cardinali Congregationis Protectori benemerito. Serus autem accessus eius, ne cuderetur illa, tunc obstitit: neque libuit eidem, vt id fieret postea, quoniam altera diuersi auctoris edita in iisdem funeribus distributa fuerit, cum vtrosq; in idem fortuito destinatos dicere non licuisset. Fit dehinc illi facultas, vt ad arbitrium de futuri anni vitę disponat instituto; & ideo Gabrielis Pennotti inuitatu Romanum eligit domicilium almę Parentis Virginis de Pace, eidem Abbati, ac pro Ordine in curia Oratori futurus à secretis. Gessit munus per illud omne tempus, quo ille personam eam sustinuit, per triennium videlicet, & incommoda penitus valetudine vsus, Theologiam Practicam, quam Casus Conscientię dicunt, profitetur non Concانونicis modo, sed & Parochis omnibus eius regionis, frequentior, quam ex tesserā cunditus etiam ab exteris sub communi beneficio, varias, multiplicęsq; conciones habet hinc inde per dies festos in celebribus ecclesijs illis, ad Sanctimonialia præsertim Campi Martij per sex hebdomadas maioris poenitentię: peculiari enim quodam talento frangendi verbi cum huiusmodi Deo dicatis donatus videbatur. Anselmum Semprerium Ordinis Quæstorem in administrandis æris publici rationibus ita iuuat, vt huic onera, illi honores, & emolumenta obringerent; adeo tamen, vt in ijs, quę euenere dissidijs inter Pennottum postulantem Semprerium de peculatu, didicerit nil conscius esse sibi, & nulla culpa pallefcere. Pacis tabularium totius Congregationis iura seruantem tredecim mensium labore ex quadam confusa scripturarum mixtione ad distinctum redegit ordinem quoad priuata eius Monasterij; intactis adhuc relictis aliarum Canoniarum tabulis, quę diuturniore perscrutatione, & opere egere nosset. Cōgregat interim in Vrbe Manetus de Massa Generalis Dietam, acturus cum Proceribus de communi re multo adhuc proximius, quam ex more, interuenientoribus Alexandro Vrsino Cardinali Protectore, & Angelo de Cesis eius Legato viris super omnem commendationem pijs, & de Ordine Vniuerso benemerentibus. Iubet ex clauo vnum Faraudum latinè dicere, & Conuentum exordiri, quod feliciter transactum ab eo, in feliciora deriuauit euenta. Post hæc eodem Cardinali Protectore ad beatas sedes (vt de innocentissimo viro credere par est) euolato, in funeralibus ab Congregatione solemniter habitis in almo templo Pacis amarissimum casum oratione deplorat, quam & typis deinde dedit legendam. Cussionem quoque curauit præciosissimi opusculi Thomę Kempensis Regularis Canonici Congregationis de Vuindesem in Belgio, quod attitulauit de Imitatione Christi.

Consul-

Consultum voluit huiusmodi editione fidelium plurimorum beneficio, quæ sunt spiritus appetentium, & profitentium, atq; ideo formas expediuit commodiores, & elegantiores, vitam auctoris ex parte addidit, nec non elogia, & testimonia eiusdem plurima. Rebus huiusmodi in vrbe expeditis eligitur ab Præfecto Massa alter ex octouiris, qui in Generali Synodo Bononiensi dicérent de suggestu: ideoq; & ibidem ab Celso Dugnano Visitatore renunciato Prior Mediolanensi Collegio datur. Sub Abbatibus Gabriele de Cittadinis, & Octauio Carpano quartam penè mensium decadem absumpsit ibidem, vel propè absumptus est. Onus enim seipso laboriosum, ea in domo (vt in cæteris suevit eius similibus) crementa recipiebat ab aduentitijs. Mores tyronum efformare, dialecticam profiteri, nodos enucleare conscientia, verbum non omittere saltem in quadagesima, cæremonijs præfse, pondus tandem portare dici, & æstus. Qui tamen legitimè certat, coronatur. Ea propter post triennium illud Proprepositus Minaciensis antemittitur Basilio Serenio Præposito grandæuo, & illo viam vniuersæ carnis ingresso antequam ad residendum accessisset, Præpositus renunciatur. Dierum illorum calamitas decori eius Canoniar, Prælatiq; promerito contulit, ita disponentibus Superis. Dum enim Insu-briae patritij potiores hinc inde salutem ab sèquente Epidimia fugiendo venabantur, plurimi ex Mediolano ad Larij amena, & ad proxima montana Minacientia confugiunt salubritatis plena, quibus Faraudum dare panem spiritus oportuit, ea liberaliore charitate, quo angulus ille alpestribus Rethis conterminus operariorum huiusmodi laborare consuevit ægestate non modica. Maiorem Ecclesiam coluit concionibus per cinereas hebdomadas Sanctum Pascha anteuertentes, cæteris anni festiuitatibus propriam Sancti Caroli. Viuit ætate florente frugi absq; dubio semper Congregationi futurus. Scripsit ergo

De Vsu Fasciæ.

De Laudibus Sancti Caroli.

In Funere Iacobi Serræ Cardinalis Protectoris.

Manuale Cæremoniarum Ecclesiasticarum ex Commentarijs Patris Gauanti.

In Funere Alexandri Cardinalis Vrsini Protectoris Orationem habitam in templo Pacis, quam & dicauit Francisco Vrsino Abbati Farfensi. Romæ ex Typographia Pauli Masotti Anno 1626.

Additamenta ad pretiosum Opusculum Venerabilis Thomæ de Kempis, De Imitatione Christi. Romæ apud,

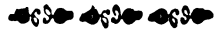
Orationes

F I N I S.

LY-

LYCEI
 LATERANENSIS.
 SEU
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER QVINTVSDECIMVS.

RAIMVNDVS DE LVNA
 NEAPOLITANVS.

HEV quam breue vitæ nostræ tempus, heu quam mi-
 sera fragilis naturæ conditio: vix orti rapimur, & fi-
 nis ab origine pendet. Post lucescentem Auroram
 rutilans Sol ascenderat Raimundi Lunæ Neapolitani
 ad illuminandos verbo Dei populos, dum immatu-
 rato die præcipitavit occasum. O spes vanas mor-
 talium, ô inanes expectationes. Exiguo rapimur,
 qui multis indigemus. Hic nobilissimo loco natus
 inuito fermè parente adolescens vno anno vicenario minor equestrem for-
 tunam cum fratribus egregijs partiendam, feudaliaq; iura contemnens, ac
 splendores aulicos oblatos quasi vehicula opulentioris adhuc dignitatis an-
 tiquæ genti respondentis, velut vmbas, ac fuligines reputans, Saluatori La-
 teranensi Deo stipendia meriturus accessit. Alumnos Diui Clauigeri ad
 Aram

Aram auxit numero, cumulauit merito, lineum sagum ei curante Chrystomo Pongoleno viro cum paucis nostrorum singulari. Peroptauit extorem fieri à patrio cælo, quantum licuit sub disciplina maiorum, qui in peregrinatione externarum regionum pati pleraq; ac discere reponeret, dum parum proficiendi spem aleret, vel sub amenitate Neapolitana, vel non procul à domesticis inuolucris, & teneriore luxu. Hinc per magistratum studijs præfectum componendis ad antiquos amandatur Rauennates in Portuensi Lyceo Philosophiam auditorus, à quibus diuertit ad Patauinos Theologos. Prosecutus est studia maiore labore, quam ingenio: quoniam non satis se vocari sentiebat ad salebrosa scholasticarum difficultatum mitioribus disciplinis à natura propensus. Attigit tamen quantum sat fuit pro necessitate laureæ obtinendæ, & pro fundamentis firmissime ponendis Ecclesiasten acturo. Exornauit se pro suggestu tenendo hinc inde ad micula petens in ipso operis ardui limine, quæ paulatim digessit ita, inq; propriam taliter substantiam (ita dicam) mutauit, vt non imitator vltra, sed nouus prorsus prosiliret athleta. Naturalium talentorum cumulo à nullo prorsus sui temporis concionatore vincebatur, siue digna catholici oratoris specie, siue vocis, & pectoris firmitate, ac robore, siue gestus, perquam composita dignitate. Ab pulpito omnibus familiaris, ac peruius omnes alliciebat. Minimus sui æstimator, quos agnoscebat solidè doctos, hos adibat, ab eisq; bona curabat, se his egere ingenuè aperiens, præsertim in arduis. Ad Montanos Canonicos Euangelistæ Ioannis Bononiæ prima posuit rudimenta maioris prædicationis, cum per aliquot annos antea probasset dicendi formas per minora pulpita. Ab ea Ciuitate dimissus post anni curriculum cum laude Insubriam peragrarè obtinuit per quatuor quadragésimas Mantuanis, Laudensibus, Placentinis, & Ticinensibus euangelizans. Ariminensem quoq; populum excoluit per aliud maius ieiunium à Cipriano Pauonio Episcopo locum intercedentibus Lauro Astulpho, & Afcanio Tingulo patritijs, & Concanonicis clariorum Oratorum fautoribus, ac promotoribus. Hippolytum Fortinum Lucensem Seruitam Theologum, & concionatorem præstantissimum in Ecclesia sui Ordinis habuit (si libet dicere) competitorem, & in studijs ciuium diuersa sequentibus par vtrisque stetit corona, repositiq; sunt ambobus vberes in Domino fructus, & laus non iniucunda. Interea nomine, ac merito auctus, ætateq; benè ferente, in Comitijs Placentinis placuit aliquibus proponere, vt in partem pastoralis sollicitudinis assumeretur candidatus pro Ancianensi Abbatia. Lubuit tamen promotoribus Valerium Ceparium præponere, quod non mitius tulit ipso in limine, tanquam aliquid sibi inureretur notæ; summa dehinc æquanimitate coluit Ceparium iure saltem ætatis, maiorisq; in Congregatione conuersationis prudenter sibi præhabitu. Post hæc elegit
regres-

regressum in Patriam, vt & suis quoque partem laborum reponeret, à quibus diu expeti nouerat remouendus à longe disitis Insubris Vineam tanto operario dignam Neapolim habuisset in edibus. Virginiis Annunciatæ: isq; iam euaserat Luna, vt defecata vindemiæ vinitor felix haberi potuisset, ni mors inuida imaturè virum rapuisset post paucos menses, quasi eò reuexisset ossa, vnde vitam hauserat, suis ciuibus perpetuo repositus, à quibus in tempus se diuiderat pro maiore Dei gloria. Decessit vix quadragenario maior anno 1626 relicto apud omnes sui desiderio, & non sine euidenti matris Congregationis incommodo, quæ aluerat euasurum inter celeberrimos oratores. Reliquit ingenij sui monumentum breue, sed commendatum, Orationem de laudibus Sanctorum Ignatij Loiolæ, & Francisci Xauerij splendentissimorum Ecclesiæ Luminum occasione eorum relationis in apothecis, habitum Placentiæ in templo Societatis Iesu accersitus ex Ticino ad id muneri præstandum. Neutiquam verò calamus assequi potest quanto plausu, dum dicere t, exciperetur, quæ que accõmode exhibitis rebus & apparatus, in Diuini Legislatoris Ignatij, & Apostoli Xauerij deuotionem animos non aliciens modo, sed cogens vsquequaq; In excolendo moribus animo valuit, & genuina propensione, & electione constantis iudicij. Ne cuius iam iniurius haberetur, recusauit non semel summorum præfectorum oblatos adire fauores, quod nobis quamuis absentibus experimento innotuit, dum generali Verdellio placeret sub prætextu coloribus à pomeridiana lectura Diuæ Virginis de Charitate nos iam iam inchoaturos remouere, atq; vices hunc subiturum reponere. Quippe reluctantem Hieronymum Onuphrium Fanensem Censorem adiit in Comitio Rauennati, seq; nunquam onus subiturum repromisit, quod & præstitit ingenuè. Est igitur ex eius præstanti calamo.

De Laudibus Sanctorum Ignatij, & Francisci Xauerij Oratio Italicè habita Placentiæ in edibus Collegij. Placentiæ anno Domini 1622. apud Alexandrum Bazachium. Lib. I.

RAPHAEL GUIDONIUS SABINIANENSIS.

Sabiniano, quod est viæ Æmiliæ Oppidum inter Vrbes Casenam, & Ariminum, aggregatus est Lateranensi Consortio Raphael Guidonius honesto loco natus, & honestiore educatione in spem æternæ beatitudinis facilius assequendæ animatus ad Religionem. Ab nomine Raphaelis Palearij Cremonensis publicam rem gubernantis, cum nostris adiunctus est, Raphael vocari voluit, Tiburtius ab sacro fonte. Exeruit vir constans electi dogmatis normam candida sinceritate, quam sibi per ipsam candidi habitus assumptionem omnimodè assequendam, vel ab ingressu ipso proposuerat, cuiusue decori ab ipsa natura inclinabatur. Et quidem id satis ei commodè cessit non modo intra Canoniarum septa, sed & extra, maximè in agendo de animarum salute, siue apud Plebem, siue apud Proceres. Antiquos enim illos mores, quorum condimentum integritas erat, & aperta quædam, minusq; fucata probitas, in se ad vnguem sic repræsentauit, vt passim vocaretur priscorum seculorum homo, ac pro tanto probaretur. Studijs literarum, post exculta pietatis triennalia initia de more, per Censores adiudicatus, vicis labore improbo, quod auarè sibi ex naturæ muneribus collatum erat. Crassum quoddam, & præpingue ingenium sortitus, minus idoneo intellectus acumine fruebatur ad speculabilia scientiarum penetranda, & ad exerendos abditiores illarum sensus. Insuper rudi aliquo eloquio, & abdominem suburbanam stillante, quod eius natalis soli proprium videri dicunt, repugnans aliquale genium omnibus cultioris eloquentiæ luminibus præferebat. Vtrisque tamen partibus remedium applicuit obstinatum assiduitatem vigiliarum, & exercitationis, quorum adminiculo non solum prædicatoream auctoritatem, quæ est facultas Verbum Dei ministrandi, sacrosq; codices ad orthodoxam Sanctorum Patrum trutinam interpretandi; sed & actuale quoque exercitium assecutus est. Vt iam non veniant debilibus desperandæ aquisibiles virtutes. Non infelici exitu partes collatas exeruit, licet non eo plausu, quo primi ordinis oratores. Operatus tamen est in duobus sibi creditis talentis, si non in quinque: nec illa sepelliuit velut qui vnum accepit. Interim verò in re domestica Monasteriorum procuranda, quibus per

obediens

obedientiam assignabatur, sic affurrexit, & tantis se formavit, firmavitq; præsidijs, vt inter primos talis classis numeraretur. Sedulitate, diligentia, dexteritate fidissima omnes omnino emergentes nodos dissoluens, ita in eius manibus prouehantur temporales prouentus; vt spiritualibus essent adiuumento iugi, & non eis (quod quandoq; ex humana imbecillitate contingit) apponerent remoras. Consepulta antiquorum monumenta, iura ferè per non vsum obsoleta, priuilegia vel omissa, vel intermissa, rationes, census sub alto puluere delitescentes, tinearum, tablinarum, murium propè escas, ex archiuorum, & pluteorum penetralibus extraxit, lustrauit, illustrauit. Nullum omninò erat characteris genus, quamuis prisco quocunq; malèq; formato calamo prolapsum, qui illud cursim & lectitaret, & intelligeret, omnibus affatim in hac parte notarijs, tabellionibus, atq; scribis exceptoribus anteponendus. Tantæ huiusmodi solertiæ, bonæq; versationis scripturarum testes sint Cæsenates nostri Canonici, quorum cum rem domesticam curaret procurator OEconomus, præsentibus quidem insistens, sed præterita perlustrans, ac futuris prospiciens; labore commendatissimo ab antiquioribus inijs Monasterij exordiando longa, & opportuna sexcentorum annorum serie sub trinis domiciliorum mutationibus, ac propterea confusis rerum euentibus, opus illud composuit, quod Acta Monasterij Sanctæ Crucis Cæsenæ attitulauit. Id autem volumen illud est quod supina cuiusdam minimi capitis negligentia, si mitius referentibus standum est, vel perdita malitia contemptum, & inuidia pessumdatum dicitur: cuiusue commoda nos tantoties desiderauimus, dum eidem Abbatæ, quamuis immeriti præsideremus. Si quidem attingebat illa & explicabat, quæ alto silentio scripturarum ferè obuoluta nunc remanent sub nube traditionis, atq; illa, quorum peruestigatio longam tabularum publicarum indaginem exoptulat. Ita ad destruendum sufficit vnum, & ad construendum requiruntur plura. Pietatem tamen illam, quam cum tyrocini lacte ebiberat quamue in prædicationibus semper exactè excoluerat, nunquam harum occupationum impedimento vel per minimum apicem intermisit; sed vt erat robustus, & lacertosus, omnis laboris patientiam indomitam circumferebat animatus utiq; ad maiora. Atq; hinc cum prospiceret huiusmodi ministerio minus sibi permitti, vt in proximorum salute immediatius operaretur, ægrè sibi permisis diebus festis quadragesimæ ad concionandum; suggerente charitate occurendum impedimento iudicauit calami facilius operibus. Quare cum experimento didicisset, quam utilis extiterit, quamue proficua plebi fedelium translatio illa, quam ex latino in Italicum idioma ediderat Franciscus Plantedius Societatis Iesu Theologus Tractatus illius quatuor nouissimorum, quem dudum euulgarat Dionysius Cartusianus vir omnis innocentæ sanctitatis, ac

doctrinarum eius exemplo permotus transferre & ipse quoque legit eiusdem Dionysij Tractatum De iudicio particulari animarum post decessum à corpore. In non magno volumine magnam animi religionem demonstravit, & quorsum eius cogitata tenderent fleterentque actiuæ vitæ labores. Optimi item interpretis partes executus est, in nullo anteriori Platendio post habendus. Utinam omnium omninò omnis generis Christianorum manibus terreretur, ac libraretur mente. Quæ enim ibi exarata sunt, sunt quæ omnes necessario fato subituri sumus. Ipse Raphael non diù post eandem animæ comigrationem pijsime subijt, iudicium subiturus, quod optimum ex Dei misericordia confidimus, & ominamur. Decessit anno octauo huius sæculi ferè ineunte maio tumulatus apud Cæsenates ad Sanctam Crucem. Habemus igitur illius pietatis monumentum.

Tractatum Dionysij Cartusiani de iudicio particulari ex latino Italicum factum.

Venetijs apud Dominicum Imbertum Anno nobis 1609. Lib. I.

Opus Chronicon Actorum Monasterij Sanctæ Crucis Cæsene, quod manuscriptum reliquit, Utinam aliquando appareat quatuor libris exaratum? Lib. jv.

Opusculum de fundatione, & prokursu Oppidi Sabiniani quod in patrie gratiam ex antiquis tabularijs, & ex historicorum diuersorum uoluntate composuit, origine ducta à Gaiso Sabinio Viro Consulari, & Romanorum exercituum aliquando ductore: quod manuscriptum nos aliquando vidimus apud eius ex fratre nepotes. Lib. I.

105

RAPHAEL PRIMVS RIZOLVS

PLACENTINVS.

NO eodem Raphaelis nomine appellatos duos habuit illustres viros Lateranensis Congregatio, ex eademq; familia de Rizolis genitos: &, quod non obscurum est virtutis egregiæ argumentum; utrosq; eodem Ordine extollente Supremi Magistratus insignibus exornatos. De posteriore pro nunc meminit Ioannes Philippus Nouariensis Capite penultimo septimi libri Cronicorum in hæc verba. Sequenti anno (is fuit vigesimus quintus supra sesquimillesimum) Dominus Raphael Placentinus Rizolus & ipse Rector Generalis in florida ætate vadens Ferraria Mantuam decidit in Padum, & ab undis suffocatus interiit. Pro senioris excitandæ recordationi nostra nunc incalescet oratio. Annus agebatur quadragesimus octauus ab inchoata Reformatione, cum is intra Leuitarum vix numerum cooptatus ab Placentino insigni Collegio socius Capitularis datur Sebastiano Abbati, & Visitatori ad Synodum Ferrariensem, in quo & ipsa prima die Congregati Senatus alter ex trium viris scrutatoribus eligitur, quorum munus erat excepta, suffragia rimari ad Vicarij Generalis renunciationem, & consequenter ad totius Conuentus opus fidentissimum. Porrò rem eius iuuentutis primam, quæ ab legitimis tabulis referatur, eo digniorem obseruatu arbitramur, quo Patres, qui conuenerant, primorum illorum venerabilium Reformatorum immediatæ propages, ac surculi, operabantur intra seuerioris disciplinæ terminos, & publica virtutis testimonia non nisi cum maximo selectu conferebantur ab eis. Sed is erat ab natura factus Raphael, ut magnis pertractandis negotijs vix aptior quispiam plasmari posse videretur. Viuidum ingenium, dexteritas, fides, morum candor, alacritas grauitati non ineptè commixta commendabant enascens merirum potius, quam maturum, quæ & postmodum dotes cum ætatis incremento tot & ipse incrementa sensere, quotis potuit plurimum Ordo augeri, & honestari. Præbuerat se ille interea efformatum viris potioribus, ut in virum euaderet sacro prædicationis onere dignandum: & quo ad partes, quas per studia, atq; labores assuetum assequi est, nihil in se desideratum reliquit. Præstantem eruditionem, doctrinam non vulgarem, humanarum, diuinarumq; scientiarum peritiam tulit vberem
ab gy-

ab gymnasiolorum dimissione. Vnam sibi parum propitiam naturam percepti se videbat in dicendo ab loco editiore, qui in familiaribus colloquijs vber esset, & benè coherens. Sed de illa non sibi desperandum autumauit, quin potius tam alacriter oppugnandam, vt tandem expugnaretur, atq; vinceretur. Matthæus Bosus in ea epistola, quam de instituendo Dei præcone scripsit, de natiua hac Raphaelis ineptitudine testatur, nostros adolescentes ad peruicendam naturam inflammans in hæc verba. Nihil est enim tam omninò difficile, quod studium, pertinaciaq; non superet, & non denique sibi suppeditet. Discit loqui Psitacus, discit Pica, discuntque auiculæ permultæ; & hoc non efficit homo, cuius munus est proprium, gratia illi suffragante diuina, obedientiæ merito, studioq; adiuncto labori? Proponant sibi nostri tyrones Demosthenem aduersant is sibi naturæ triumphatorem, qui linguæ nodositatem, & crassitudinem, ac exilitatem laterum extremo, & improbo studio, ac discendi, agendiq; contentione mirabili sic emendauit, atq; formauit; vt tandem, quam nec tantam credo affectabat, gloriam eloquentiæ primam apud Graios sit assecutus. Sed ne quibus domi abundamus eorum abundè exempla queramus, Quid nostro Raphaeli Placentino, & Ioanne Vercellensi inchoantibus fuit ineptius? Et alter tamen in dicendo maximam adeptus est grauitatem, & copiam, alter tantam in omni parte agendi facilitatem, & vim, vt supremam apud nos dum viueret, sustulerit palmam, & eius prædicationem tota peteret, & desideraret Italia. Expugnauit igitur Raphael contumacem, rebellemq; natiuam deductionem eo euentu, vt cum primis Canonici ordinis luminibus ab eodem Bosso enumerari meruerit in eadem epistola in hanc formam. Successere cum istis (Nicolao videlicet de Zanolinis Bononiense, Paulo, Timotheoq; Maphæis Veronensibus) Titus Ferrariensis, Iacobus Foroliuensis, Dominicus Taruisinus, Raphael Rizolus laude etiam non parua dignissimi, & pleriq; alij non tantopere celebres. Quare diutinus vsus, longaq; exercitatio eundem à se ipso diuersum obtulit iisdem auditoribus vario, diuersoq; tempore: dum videlicet circa priores prædicationis annos Venetæ regionis populi nil præter ordinarium quendam declamatorem auscultant, circa posteriores ad instar tubæ salutaris intonantem obstupescunt. Sensim proficere se ipse pernoscebat, atq; ideo non auelli ab sacro munere postulabat Ordinem, qui tamen suo præ iure pro libito, & pro exigentia rerum de illo ordinauit. Nam cum ad extremum penè senium Aurelius de Electis Placentinus vir inclytus, totiusq; Canonici ordinis Primas, cuius clauo nonum præfuerat, declinaret; vt cum de eadem Placentina natione inter cæteras Congregationis tunc potiore afforet vices impleturus, in Comitij Rauennatibus anni sexagesimi Raphael Generalis Aurelio, adhuc tamen aliquando reassumendo, successor renunciatur. Extra omnem

omnem consuetudinem accidit renunciatio, quod hec aliquando præambula censura antecisset, quæ quodammodo tyrocinium censetur suth me fedis ad dignoscendas velut de facie oues, nequæ prælusisset gubernium aliquod, nisi fortè illud admodum leue. Felici tamen consilio rem peractam fuisse exitus comprobauit foelicio: nam intra seculi vnus quadrantem ad idem supremum munus quinquies assumpto quilibet assumptionis annus foecundam Congregationem expressit Collegiorum aliquorum illustrium accessione. Parmense Sancti Sepulchri ab antiquo tempore Canonorum Regularium initium Generalem sociauit. Dehinc restitutio Lateranensis Patriarchij Secundam eius Præfecturam gloriosam reddidit, cum ab inito Petri throno Paulus Secundus iubet nos ad Patrum regredi hereditatem, in quam Nono Kal. Decembris Sanctæ Martyri Felicitati, Pontificiq; Clementi dicato immittimur per supplicationes publicas & per iusurandū ab Romano Populo præstitum de non eijciendis vltra Regularibus, vel Secularibus admittendis Canonicis. Et vt Ecclesiarum Regina præcurrentem pedissequam in ea reductione Congregationi haberet, Canonica Leuitæ Marini inter Ariminenses eodem tempore iuris nostri sit Pandulpho Malatesta Principe curante. Monasteria quoque Sanctissime Virginis Deiparæ Gratiarum, & Nouæ apud Astenses, & Nouarienses augent ei gregem, & familias cum Tertium clauo sederet, prout & Cornelianense Diui Antonij in ora Veneta cum Quartum. Sub postremo tandem Rectoratu nostros Cæsenates nomini suo deuinxit, quoniam eo auctore per Synodum Generalem Placentinam sacri nostri Lares in formatam familiam euecti sunt, qui pridem à præclaro Portuensi coenobio ritè pendeabant, & quocum per impotentem deiectionem in fiduciarium erant prolapsi miseriam. Pro huiusmodi erectione suadenda habuit declamationem, quam manuscriptam apud Generalem Seraphinum Merlinum vidimus cum Rauennæ Theologiam profiteremur. Felix profecto quolibet in regimine extitit, nec occultè felicitatis eius dona in gubernatam familiam redundarunt, dum temporum conditio alios plures deiciebat, qui per Superos minus videbantur fortunari. Vixit ad annum vsq; scalarem sexagesimum tertium. Est igitur breue, sed neruorum eloquētix eius monumentum.

De Prioratu Sanctæ Crucis de Cæsena in Monasterium actualem erigendo Declamatio Ad Sinodum Placentinam Anni 1484

Ascanij Mullæ Rauennatis.

ERigis in stipitem, multis vberem quoque reddis
 Quæ prius alebat plantula parua binos.
 Agnosco, Raphael, morbis quam recte mederis.
 Nomine qui resonas sancta medela Dei.

RA-

RAPHAEL VENOSTVS NOVOCOMENSIS.

HEV. miseram hominis conditionem, cui bona quoque in mali fomitem vertuntur, dum nimia sciendi, vel dicendi libidine contumaci quadrat ad literam illud à Diuo electionis vase enunciatum, quod Scientia inflat, Charitas ædificat. Bonum scientiæ naturaliter à rationali cupitum, si possessori abutenti contingat, conditionem mali induit: quomodo, & araneis flores libantibus humor epotus in venena vertitur, qui apum in ore mella conficit. Id porrò apparet euentius, ex domestico exemplo Raphaelis Venosti Nouocomensis viri profectò sua ætate clari, & cum paucis nostrum comparandi titulo nobilioris eruditionis, solidiorisq; doctrinæ. Hic non absq; gratia admixtus consortio, quem non patrium Collegium commendaret, vtpotè in ea Ciuitate nullum nec in re, nec in spe, frugi futurus apparuit primo tempore, cum sub incude directorum prospera aliquot prælia aduersus antiquum hostem gessit, non obscura maiorum virtutum spe. Profecto animus ad ardua consurgens dilectione laborum, vigiliarumue, in iuvene repromittebat plusquam assuetam fructuum euenta. Purgatiuam enim disciplinam morum hausit e claris ita fontibus, vt illuminatiuæ limen penè attingere crederetur, atq; iam conspicuè emergens ex speculatiuarum doctrinarum gymnasijs, quod sine fictione didicerat, communicabat sine inuidia, præualens simul egregiè concione, schola que. Facilitatē, claritatem q; dictionis siue Italicæ, siue Latine supra quoscunq; Ordinis synchronos instrumenta scientiæ foelicissima habuit, quorum adminiculo irruebat opportunus in nactas quales quales occasiones exerendarum intellectus virium. Ab minoribus academijs moderandis præceptor logicalium nunc, nunc philosophicorum, aliquando Viridarianæ scholæ datur Theologus. Hanc aliquot annos fecundat prole feraci, atq; per exercitium iuge pariter augens doctrinarum mercedem, & nominis claritatem primis adnectebatur Theologica profitentium siue ex Patauinorum, siue ex Bononiensium celebri Vniuersitate. Non adibant interpretantis penetralia, aut opplebant subsellia Viridariani conuictores tantum; sed cõfluentibus ex vario genere Asceticorum, & Laicorum plurimis minores plutei excipiebant nostros numero, & debito vix pares.

pares. Feriantem a gymnasio conspiciēbant solemnitates orantem populo non sede certa, sed huc, atq; illuc discurrentem, postulatis exorantium assentientem, qui sanctos laudibus, Ecclesias laudatore exornare curabant. Orchestram Religionis primi occupabant qui ex scholæ enodatis difficultatibus pectoris tanti condum, promumq; agnoscebant domesticè. Ea propter æmula sollicitudo auditorum inferioris notæ opplebat omnia, & ressonabant stupores sub sylvēntio vocalius, quam acclamationes vndiq; sonoræ. Interea tumultus quaque impotens circumagit vniuersas penè totius Europę Academas, acrem vertiginem promentibus Carolo Quinto Romanorum Augusto, & Henrico Octauo Anglorum Rege, dum vtriq; per idoneos ministros aut emunt, aut illiciunt patronos, & scriptores causæ Catharinæ Reginae illi Materterę, huic ab anno vigesimo nuptæ; altero scilicet causante ex præsentis strophis matrimonij irritum contractum, altero validitatem equius adstruente. Tantæ concussionis materies, utroq; coronato hinc, atq; hinc exigente, fœcundauit Raphaelis calamum, quoniam enixus est primogenitam ingenij foeturam nulli omninò æqualium, quæ ab doctissimis patribus vberim erupere, posthabendam. Duo summi Reges (inquit ille in nuncupatoria ad Ioachimum de Passano) Carolus Imperator Augustus, & Henticus Angliæ Rex, quos honoris causa nomino, cęgerunt mecum sæpius cum per literas, tum per procuratores, vt eis sententiam meam aperirem de illa matrimoniali controuersia, quæ per omnia Christiani orbis gymnasia per hosce annos iactata, & disputata fuit. Quod cum grauatè me facturum ostenderem, tantum auctoritate, & gratia, atque adeo imperio contenderunt, vt me iniuctum, & reluctantem ad respondendum quid ipse sentirem, me compulerint. Digessit in illa nodum tantę difficultatis ad stateram sanctuarij, vt aiunt: atque semel appositam papyro manum non vltra auelli passus est; sed cumulatim laboribus, & vigilijs sæculo labenti in deuia pestilentium doctrinarum sub antesignanis Luthero Saxone, Occhino Italo, Caluino Gallo, Zuinglio Heluetio, alijsq; perditæ farinae perduellibus opem pro maxima virili tulit æditis libris, quorum infra feriem reddemus. His verò insigniter gestis, dum nimium sibi tribuit, aut viribus se permittit suis, paulatim labi, sensimq; decidere. Soluta nanque disciplinæ compage frequens tractat sæculum, adit exteros, quos & contubernales admittit: & qui adolescens flammam fugerat, fumo penè obcœcatur vir. Senferant Moderatores vsu edocti Satanam cuniculos agere, & aureo calice scientiarum exitum misero propinare. Hinc pro charitate, proq; pastorali cura insidias viro vsque tum bono aperire, & acrius obtestari, quod specie charitatis alienę propriam salutem proderet. Ille cœptis insistere, gloriolā inanis aucupari, & prope excusso iugo, pedem, atq; concionem inferre ad libitum. Posita apud Bergomates quadrage-

suma clarus eloquio, & exitu laboris ad votum, conterminam Rethiam penetrat, nulla petita, nec ei dicta facultate; ut populos à veteratoribus hæresiaris deceptos fidei catholicæ restituat. Speciosus sanè prætextus. Sed quomodo prædicabunt nisi mitantur? Neque solus imposuit obedientiæ, sed, ut licentia facile serpit, Ioannem Mariam Nouariensem comitem abduxit ne, an seduxit? Quo titulo salutaribus postea castigationibus in hunc animaduersum per Comitiam legimus, ut adhuc abstergere maius piaculum disceret Raphael ex minore secundum leges auerruncato. Sed pia facilitas nõ conceilit in vota, atq; malis iniitijs deteriora adiũcta sunt incrementa. Debachari enim in Præsides, & quasi freneticus insaniens in medicum, cuncta quærellis implere, ad aliena tribunalia suos traducere ut, ut posset. Quare inuektor ex legis libertatis iussus causam dicere, & sibi male conscius, Tremitana relegatione notatur, indicto sylentio cum clericis, conuersis, & oblati, interdictoq; Epistolarum commercio. Verum nihilo fit melior obcæcatus Philauriæ velo, quin in deteriora ruens perduellionis postulatur, & aduersum communis libertatis insidiatorem altero Nouemuirorum decreto damnationem promulgat Synodus, quam nec rescindi statuit, nisi habito suffragio Protektoris Cardinalis pro tempore, carcerem nempè tetrum super maioris Diomedæ arce. Fama est contriuisse obduratum cor tantam calamitatem, & uexationem intellectum dedisse. Quare menti restitutus, abacto tumore scientiarum, & crepitu substituit eis meliorem charitatem, suiq; despicientiam, ac contemptum, quarum ope in virum euasit alterum, & senectam coronauit saniore consilio. Ita viris illustribus, & Deo aliquando afflatis etiã mala cædunt in bonum, dum hinc occasionem sumunt fortius confligendi, & gloriosius de hoste antiquo triumphandi in Domino Exeessit post annum quadragesimum tertium superioris sæculi. Sunt eius monumenta.

- Maleus Hæreticorum.* Lib. 1.
De Potestate Conciliorum. Lib. 1.
De Potestate Pontificis in matrimonijs dispensandis. Lib. 2.
De Potestate Pontificis in temporalibus bonis ex causa legitima. Lib. 1.
In Lutherum de Vera Ecclesia. Lib. 1.
In Lutheranos de Predicatione, & Libero Arbitrio. Lib. jv.
Contra errores Bernardini Ochini de Iustificatione, Confessione, & Satisfactione. Lib. 3.
De Existentia Purgatorij, & Auctoritate Ecclesie. Lib. 1.
De Suffragijs Mortuorum et Indulgentijs. Lib. 1.
Quod Petrus sit constitutus à Christo Caput regituum Ecclesie, non caput influens spiritum gratis. Lib. 1

De In-

De Intelligentijs. Lib. I.

Disputatio oblonga de Primo cognito. Quae uniuersa impressa fuere Venetijs Anno Domini 1543. per Venturinum Ruffinellum, & dicata Ioachimo Lumelino ex nobilibus de Passano Equiti Valium & Christianissimi Regis Gallicae Consiliario, atq; in Angliam Legato.

Francisci Reueslati.

Cultores Bacchi non hic Aconita logentes
 Magnanimi aut Martis horrida bella leges.
 Hic agitata Dei est, sed non conuulsa potestas,
 Perfidus en hostis vinculus obeffe nequit.
 Raphael aduersus potuit contendere solus
 Martini exoti dicta nefanda nimis.
 Nec valuit facunda noui nunc Senensis
 Tantum, quin fuerit scita, sepulta quoque.
 Quae mala mordaces conantur promere linguae
 Ecclesiam contra, sunt peritura breui.
 Quaeque inuisa uiris monstrauit Lerna pudicis
 Cuncta iacens, nulla est perpetuanda lues.
 Maxima Pontificis non est submersa furenti
 Auctoritas fluctu, littora tuta tenet.
 Fluctuat aduersis semper compulsam marinis
 Fluctibus euadens equora cymba Petri.

Dd 2

RIC

RICCARDVS OLZENENGVS VERCELLENSIS.

ANNVM circa duodecimum humanæ salutis post centenas quinquagenas decades per summam coelium benignitatem aggregatur Canonico Instituto adolescens, de paupere quidem, ut aiunt, regno, sed intra quem Regnum Dei erat, Riccardus Olzenengus Vercellensis. Quindecim annos natus portenta circumferrebat, memoriam omnimemorem, ingenium omnicapax, acumen omnipenetrans, quorum cōmendatione à nemine ignoraretur, dum ipse omnes ignorabat vnius solitudinis, & literariorum, piorumq; exercitiorum amans. Cogitata de induendo lineo suppare ab parentis alio comportasse penè visus est, cum in ipsa rationis crepundia expediret, id sibi cordi esse, essetq; in hoc asserendo & postulando frequens, & super ætatem assiduus. Experimentis gerendæ vitæ subiecit se per annos aliquot ante ingressum, taciturnitati, vigilijs ieiunio, macerationi; adhibito direttore Ordinis viro sene, & probo. Hinc faciliora vniuersa inuenit super cæteros coequales in ipsa fractione panis: & aliquo iam in ducto habitu, in naturam conuertit Regulares austeritates recenter ingressis adeo difficiles. Dialecticam profiteri iubetur emissa professione condiscipulis, Magisterium ibi virtus inueniens, vbi discipulatum experiebatur, & cathedram interpretationis tenens, qui subsellia nulla in Congregatione auditor opleuerat. Emancipatus post biennium datur continuator philosophicis audiendis, post quæ Theologiam omnem percucurrit quadriennio profutentes ipsos eruditissimos territans aculeo subtilitatis, & profunditate memoriæ auctores, Patres præsertim, ac Concilia, ingurgitans, & egerentis. Quare laurea donatus, ut facultate legitima interpret fieret, scolæ moderator assumitur anno vigesimo eius sæculi; quin & ex compositi animi dote non prouinciam prius aggredi voluit, prece à Maioribus extorquens, ut sibi liceret non nisi sacerdotio redimito præclarum opus auspiciari. Protriuierant quidem superiore sæculo maiores nostri ab Frigidionariæ Reformationis incunabulis scientiarum viam expedito pede; sed (si aliquos excipias omni æuo inlytos sublimis doctrinæ nomine, & diuini irradiatione spiritus) ad vsum velitum potius, quam cataphractorum. Quippe cordi erat senioribus illis sanctam simplicitatem redolen-

redolentibus ita formare alumnos, vt omnis inflans abesse occasio tumoris. Primus hic Riccardus statariam disciplinam inuexit, secundum quam & discerent intra methodos, leges, & præcepta stabiles, firmiue, & per ea itidem alios docerent, & se scire ostenderent. Id verò tum demum exequi valuit, cum penè quatuor annorum lustris in profitendo protritit existimationem sui penes alios genuit, & obtinuit omni æmulatione maiorem. Iijs enim, penes quos iura erant Reipublicæ, viri disciplinam longo dierum tractu ponderantibus acri iudicio, modum insuper, ac mores humilitati consonos, & religiosæ modestiæ consimiles, quos præcipuè in auditoribus & traducebat, & transfundebat; ijs, inquam, prouum fuit rem promerito duci permittere, vt illam digereret, disponeretq; ex integro. Hinc stadium ordinatum, hinc metæ attingendæ, hinc classès, hinc reliqua doctorem legitimè producentia. In omni Academia Ordinis triumphantes inducuntur Angelicus, & Stagirites, schedulæ proponuntur quolibet anno materierum interpretandarum ex comitijs, classès ipsæ non absque delectu instituuntur. Quis verò non videat benè cultum agrum agricolarum sedulitati fructum rependere duplicem in tempore suo? Sacrosancta inter hæc Tridentina Oecumenica Synodus indicitur, & ex omni terrarum christiano orbe ad illam properant Antistites de anno 1546. atq; iubente Supremo Hierarcha Farnesio tres ab Congregatione Theologi postulatur literis in forma Breuis duplicibus ad Herculem Gonzagam Protectorem Cardinalem, & ad Pacificum Damicellum Generalem Rectorem expeditis, vt quæ inibi pro defensione Catholicæ Fidei, & Reipublicæ Christianæ facienda occurrerent, quantum in eis foret, facerent, & exequerentur. Quare omnium ordinum nominatione vnus ante omnes eligitur ad tantum Conuentum Riccardus, tum temporis Præuallensis Abbas, & vna cum eo Sixtus de Rhenis Cremonensis Abbas Sancti Bartholomæi de Pistorio, atque Paulus Pelarus Laudensis. Non autem absq; Dei benignitate factum est, vt qui sub Paulo Tertio, Præsidentibus Ioanne Baptista de Monte, & Marcello Ceruino Cardinalibus Tridentum tenuere ab quinta sessione de Originali peccato, & infra, ijdem omninò post annos quindecim sub Pio Quarto Præsidentibus Hercule Gonzaga, Hieronymo Seripando, Stanislao Hosio, Ludouico Symoneta, & Marco Sirico de Altræmps Cardinalibus ad illud ipsum conuenerint; vt ijdem nempè ad vniuersam Sacrosancti illius Senatus decisionum seriem interessent, & irradiati de super luminis participes sanctè fierent. Quo autem in pretio Riccardus inibi haberetur, vnum Herculem ipsum Gonzagam Purpuratorum Præsidentium coriphæum testem omni exceptione maiorem sat erit audire in Epistola, quam ad Ludouicum Maioranum Grauinatem dedit Tridento Nonis Martij Anni 1562. & habetur in fine Clypei Militantis Ecelesiæ; Accepi, inquit
literas

litteras tuas Idibus Februarij Romę datas, simulq; Orationem tuam Patri-
bus, qui in Sancto Tridentino Conuentu nobiscum sunt, missam: quam
nonnullis doctissimis viris legendam dedi, præsertim autem Riccardo no-
stro Vercellensi veterano Ecclesię Catholicę militi, & summo, vt tute scis
Theologo. Potuit autem Gonzaga id elogium eo securius de viro profi-
teri, quo intimius illum agnoscebat ab annis pluribus Protector Congre-
gationis solertissimus, & vniuscuiusq; meritorum indagator strenuus, com-
pensator ue fidelis. Appagesis hinc incertus ille rumor, qui apud vulgares
aliquos ex nostris aliquando circumuagauit absq; fundamento post vtro-
rumq; decessum Tridenti; cum & Hercules, & Riccardus ij omninò exti-
terint præstantissimi doctrinæ, morum, ac vitę, de quibus vana, co nfiçtaq;
admitti nequeant siue in postulanda, siue in dicunda sententia, siue in quo-
libet alio ritè, & rectè præstando. Accidit verò vtrorumq; decessus ipso
adhuc pendente Concilio, & iam penè finem maturante, vt eorum pijissi-
mi labores (vniuscuiusq; in gradu suo) in ea Patrum luce sanctè exanthlati,
& egregiè repositi apparerent. Riccardus quidem Abbati tum Sacedi-
ano longo adhuc senio venerabili, & propè septuagenario clarior sepul-
turæ locus, quoniam obtigisset? Nec defuerunt fuenra celebriora ab col-
legis curata inter tot præstantes omnis literaturę amicos, & familiares.
Herculem abstulit mors die secunda Martij 1563. Riccardus per aliquot
menses antecesserat, quippe qui sessionibus de Eucharistia die 16. Iulij, &
de Sacrificio Missę die 17. Septembris interfuerit, disputationesq; de iisdem
illustrauerit. Reliquisse manuscripta posteris Commentaria præclarissima
super Lactantij Firmiani Institutionibus, & super Libros Diui Patris Augu-
stini de Trinitate nobis non semel narravit Petrus Franciscus Malettus po-
stremum Nicię Episcopus, quæ tamen lucem non aspexere. Generalis
Conuentus anni quinquagesimi septimi eius sæculi sub Gregorio Barbadico
Rectore illum insigni præconio commendauit. Quoniam, ait, semper fuit
nostrę Religionis laudabilis consuetudo probos, & virtuosos exrollere, &
laudare; idcirco placuit nostro Generali Capitulo licentiam concedere Pa-
tri Domio Riccardo Vercellensi singulo anno veniendi ad Capitulum Ge-
nerale, & in eo habere (si præsens fuerit) vocem, ac si esset vnus ex Priori-
bus, seu Socijs capitularibus, & hoc ex intuitu probitatis morum, nec non
excellentię scientiarum, quas in nostra Religione per annos triginta septem
professus est actualiter magno cum labore suo, nostręq; Religionis & ho-
nore, & vtilitate: similiter desiderantes & alijs concedere, si quis tamen
tantundem tempus, & eodem modo in nostra Congregatione prædictas
scientias professus fuerit. Atq; hæc quidem illi. Scripsit igitur
Commentaria in Libros Diuinarum Institutionum Lactantij Firmiani. Lib. vij.
Item Commentaria in Libros D. Patris Augustini de Trinitate Dei. Lib. xxij.
R I C-

RICCARDVS RODIANVS

A BLANZATE.

IE sacro principi Archangelorum Michaeli præpriedi
 Kal. Octobris anni noni ante millesimum sexcentis-
 simum scito Canonico mancipatur in Bugellano
 Diui iaculati Narbonensis Collegio Riccardus Ro-
 dianus à Blanzate, quod inter Canapicios est oppi-
 dum non obscurum. Vtique verenda dies sole-
 mniolem reddidit accessionem, & verè memora-
 bilem tum se ipsa quidem, tum præcipuè admissio
 adolescenti, qui sub tanti Patroni, Protectorisq; tutela insignem militiam
 acitaret. Innocenter vsque tum traducti dies, & ad captum ætatis in mi-
 noribus litterarum fundamentis benè positi nil opposuere superuenientibus
 donis & exundanti gratiæ. Propter quod siue quæras bonitatem, siue
 disciplinam, siue scientiam, is fuit in triplici funiculo difficile frangibili,
 qui dicere posset; Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hereditas
 mea præclara est mihi, atq; ideo Benedicam Dominum, qui tribuit mihi in-
 tellectum. Profecitò grandibus ausis viam iustitiæ ambulauit, & in medio
 semitarum iudicij, pietate, religioneue fulgens præ cæteris donis. Quam-
 uis enim data opera doctrinarum assentioni incubuerit feliciter, & præam-
 bula exercitatione plurium annorum in Lyceis Placentino, Ticinensiue,
 præsertim sub Ludouico Pauesio Neapolitano ad Laureæ Theologalis de-
 cus ascenderit; illarum tamen vsui inhesit posteriore cura, & prout fa-
 mularètur actioni, cõreplationiue pro vita meliore, & ad beatiores terminos.
 Hinc stabat super vias suas, & sibi intentus non ultra dilatabat se. Non
 à declamationibus quæsiuit titulos, aut præconia; sed obscurato mo-
 re Congregationis, per aliquot annos rudioribus oppidorum plurium ver-
 ba fecit illa, quæ dictaret charitas de corde puro & conscientia bona, quæ-
 ue fluere ad frangenda corda, & iaculandas animas. Suoptè quidem ge-
 nio in elegantiores propendebat literas, & in politiorè eloquentiam, quod
 ab culti carminis ætrusci exemplis liquidò, & ab ijs, quos in Affidatorum
 nobili confesso habuit aliquando discursibus, quorum approbatione in al-
 bum Academiæ reponitur. Non tamen ideo placuit animæ candidæ, non
 fucum dicam, sed nec etiam artis legitima adhibere ad concionandum, to-
 to pectoris hiatu spiritui patens secundum quem, & ex cuius regulis oraret,
 & exora-

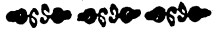
& exoraret. Id autem ideo factum ab illo videri potuit, ut se auditori conformaret, qui in rudiore sensu exornatiora lingue non caperet. Cultum verò ab illo carmen, quod diximus, liquet ex nobili dramate de Mariæ Magdalene conuersione, apud illos presertim qui spiritualibus inhiant fructibus, & illos metunt, ac colligunt ab Musis verè puris, & virgineo ore loquentibus: non tamen passus aliquando fuit in abrupta proripi pophanæ lucubrationis vel minimæ, quamuis illum in id obsiderent siue communis poetarum consuetudo, siue sæculi procacis vsus, siue exposcentium importunitas consociata ætatis pruritu, & auræ populari non ambigæ. Nos quidem, dum Genuensem Prioratum ad Martyris Theodori ageremus, illius conuictu, ac pia consuetudine obseruauimus, tum demum illum tantummodo pangere, cum deuota spiritus pateretur, & in teneritudines, ac lachrymas laboretur; ut profecto alligatæ meditationes eius essent carmina, quæ nec tamen palam omnibus faceret. Adhuc auctus ætate generoso repudio curam etiam huiusmodi abegit, suspicatus, ne aliquid leuitatis immisceretur rei tantæ, ut profus pateat quam sobriè bibat suauitates tenax austeritatis sanctæ animus. Porro fecit volens, ac lubens quod coactus egisset ab superueniente curarum mole. Præfectus Canonice montis Cretæ enituit apud populos Montisferacis charitate, prudentiæque per quam insigni in eo bellorum motu, quo Petrus Toletus Insubrum Gubernator Sabaudum Regulum, intra limites compescere, & ab Montesferaci auertere studuit, Sandamianos, Vercellenses, Veruanosque obsidione, & expugnatione vexans. Dum enim omnis oræ illius grex, imbellis promiscui sexus ab militaris libidinis periculis, & auaritia ad sacras miræ Virginis Deiparæ edes confugit, penè fame, omnibusque incommodis eneclis; officiosa Rodiani Abbatis pietas omnibus patuit perfugium, & securitas, curatis per plures dies corporibus pariter, & animis. Hinc montis eius, sacriue loci religio aucta, hinc deprædicata pariter præfecti virtus, commendatumue meritum inter finitimos, & exteros. Congregatio ipsa, pluribus licet nationis exuberans regimini idoneis, Riccardum nunquam seposuit, ut luceret ardentius ex candelabro. Vitanam apud Mantuanos inter ardua, iterum & Cretensem præfecturas laudabiliter gessit. Absolutus per assueta legum nostrarum interstitia à regimine sacris Gyneceis Genuensium, & Taurinensium, ac Bononiensium Canonissarum operam diligentissimam posuit, & in hoc quidem genere cultus valuit cum paucis omnino, & puritate vitæ exemplo præeuntis, & dexteritate, ac prudentia pertractandi imbecilles. Viuit adhuc probitate eo maiorem exprimens, quo metæ proximior cursum magis intendit. Audiui-mus scribentem in librum Prouerbiorum Salomonis. Interim adest in vulgus *De Mariæ Magdalene Conuersione Drama Italicum, quod Representationem dicunt. Neapoli apud Ioannem Iacobum Carlinum Anno 1612. Lib. I.*

F I N I S.

LY-

LYCEI
 LATERANENSIS,
 SEU
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER SEXTVSDECIMVS

SAVINVS SECCAMELICA
 PLACENTINVS.

INTER eos, qui pro dignitate Lateranensis familie in acie stetero, quie ad illius res domesticas illustrandas alicuius ingenij opes contulere, Savinus Seccamelica enumerandus accedit. Hic cum per plures annos Canonica stipendia promeritus curiosę cuiusdam nature flammulis exæstuans varias hinc inde Ordinis familias percucurrisset; tãdem sue fessus viarum labore, siue per ætatem deseruiscens sarcinas colligere, in vnumq; locum constanter deponere prudens elegit. Placentinam natiuitatis sedem, eandemq; professi instituti altricem habuerat eodem ferè ipso tempore, quo egregia cum laude florebant conciuēs, & concanonici Marcus Antonius de Bagarotis, Theodosius Bur la, Hippolytus, & Sigismundus Anguiscolij. Hic verò cum omnem prorsus locum

Lycei Later. Pars Secunda Ee occupasse

occupasse viderentur præclari alicuius confessus tam apud suos, quam apud exteros, in fortem pauculæ portionis venire Secamelica cernebatur. Nam Bagarottus prudentia ciuili, politicoq; gubernio præpotens, & procerum cognitione, ac familiaritate illustris, agendorumue notitia mirus in prænominatos incumberebat omni fauore prouehendos. Burla item eloquentia viri Ecclesiastis digna per Italiæ suggestus præcipuos acceprissimus, minoris notæ qualitatibus præditos obruebat adhuc præter mentis institutum; in eum scilicet extollendum conflente hominum opinione, cuius iuari sustinendo impares se esse arbitrarentur. Sauinum verò cum non exornarent nisi communes viro probo dotes, quas nec ille tantisper perpolire satageret, utiq; volens, ac lubens seponebatur. Impares autem prætexebat vires siue imbecillioris corporis, siue mentis labori importuno ineptæ, si aliquando vocaretur ab amicis tam ad honores, quam ad onera. Neque admittebat genium suaue supercilij grauis auctoritatem, qua Sigismundus ille ex præstituto legum nostri conuictus, & imperitabat, & benè audiebat apud maiores. Sibi autem uiuere in multam partem felicitatis enumerabat alieno utique parens imperio. Ne uerò stoliditatis omnis nomine damnaretur, cum peregrinari iam desisset, admouit calamo manum, & opusculum in speciem tabulæ composuit, per quod non posteritatem modo doceret de colonijs per Canonicos Lateranenses deductis per Italiæ prouincias omnes; uerum etiam breuissimo compendio, atq; ordine ob oculos poneret cuius Summi Hierarchæ concessione, quo salutis Pontificatus anno, quo mense, quoue die & fundatæ extiterint, & inita possessio. Præsentissimas habuit uires longo conatui, etsi paginarum mole paulculo, quoniam assiduus peruolularat tabularia Canoniarum, penes quas illum moras aliquales ducere contigisset. Ad id autem muneris factus à natura fuerat, quippe quem nullum omnino character fugaret, quantumuis antiquum, quantumuis nodosum, & per amanuensium, atq; notariorum abreuiaturas cuilibet papyro consignatum. Sola talem diuturna praxis, & obseruatio reddiderat, ac interior illa Minerua, qui inuita nil agendum, dicendumq; in antiquo fuit adagio. Neque tamen improbus labor etiam dum perficeretur inanis exibat. Quippe vnquamq; Canoniam locupletabat cognitione rerum circa bona stabilia, quarum memoria exciderat siue temporum injuria, siue incuria ministrorum, siue litium diuturnitate, atq; ideo obuios inueniebat œconomos, facileq; Prælatos, ut penetralia archiuorum adiret. Auidè exceptū ab singulis Ordinis Collegijs opusculum acuerat auctori voluntatem ampliora digerendi Congregationis æs alienum respicientia, sed dum stilum parat viam vniuersæ earnis ingreditur. Est igitur eius calami

Tabula Collegiorum Ordinis Canonici in Reformatione Frigidiorum Lateran.

SERA.

SERAPH. ACETVS DE PORTIS FIRMANS.

Tu prius exemplo, quam voce eloquens inscribe in chartis, quas pridem moribus expressisti vitiorum vitrices in virtutis palestra exercitationes. Rudis adhuc inani sæculo politiorum literarum docere ne metue; ad animos enim diuinitus illustrandos, inflammandosq; satis eruditus est, & cui Deus affulget, & qui Deo calet. Scribe, nam scribendo pinges, atq; inter sapientissimè à te scripta documenta aspiciet posteritas animi picturam tui. Scribe diuinæ exordia, progressionesq; militiae, nam simul in ijs Cæsarianis elegantiores inscriptos legemus victoria rum commentarios tuarum. Dilapsum profectò de Cœlo Seraphim, tuaq; vir sanctissime, purgasse pectora calamo ignito, quem forcipe tulerit de altari, dignoscimus, dum vitam admirabilem, dumq; ardentissimas lucubrationes vel etiam prætepidè obseruamus. Et quidem de innocentissimi huiusce viri, ardentissimiq; Christi præcomis vita quid referri omnino potest, quod paradisum non sapiat? quod supremos illos ignitorum spirituum Deo iugiter assistentium, et collaudantium ardores non oleat? Quid de castigatissimis, pijsimisque compositionibus eius commentari, quod ex Emypyreo profectum, productumq; non appareat? Quo tempore ad tranquillitatem portus Canonici ex ebulliente sæculi freto cymbam suam adduxit, erant tum domi præter duodecim professos nouem etiam alij, qui se nuper Congregationi addixerunt, et suum quisque munus curabat alacriter. Flagrabant apud omnes studia prisce pietatis, et crucis Christi summa erat in obtemperando voluntas, ingens alacritas in obsequijs, mirus in conuictu candor animi, simplices mores, compositi ad modestiam vultus probitatis indices, et cultus interioris: spectaculum Superis hominibusq; iucundum. Nulla nisi virtutis emulatio, nulla obtrectatio inuidiæ, nulla vox querelarum, mutuis officijs certabunt omnes, honore inuicem præuenientes: sola erat de humilitate contentio pacis genitrix, et concordiæ, qui cum essent ex multa morum, nationum, ætatum varietate permixti, inter se tamen uelut unum corpus, et vnus spiritus concordissimè uiuebant, ut non tam hominum in terris degentium, quam Angelorum cœtus in humanis corporibus videretur. Nulla virtutis discipli-

na præstantior illorum vel consuetudine, vel exemplo, aptis etiam ad permutandos perditos, & profligatos mores. Atq; hoc pacto, hacq; innocenti norma tum viuebant antiqui progenitores nostri. Vtinam experrecti aliquando imitarentur nepotes. Haud ergo difficile fuit ardentissimo Tyroni, & per se bene expedito Seraphim eò semitam dirigere vitæ, quò reliquos cernebat eniti, vt peruenirent, quòue postmodum præ cæteris Diuino afflante Spiritu prior, potiorq; ipse peruenit, Valerio Facino Vincentino Tertium exercitui Canonico imperante stipendia promereri cepit: eodem Quintum gerente illum ipsum Magistratum post septennem militiam laurea doctoratus insigniri meruit, quem plusquam vna ciuica ob plures seruatos suo exemplo, hortatuq; iuniores ciues in vitæ norma titubantes ornare quoque decuisset. Prosilijt tum demum in medium flagrantissima illa charitatis, qua totus æstuabat, ebullitione, proximorumq; omnis se dedens profectui e suggestibus salutoris tuba classicum ciere cœpit in vitia tanto cum Diuini Pneumatis impetu, vt non verba, sed flammam vndique effundere, atq; excitare censeretur: Non ex arida quadam formula exq; conceptis verbis dicebat, non hora quapiam singulariter assumpta, sed vt cunque se ferret occasio priuatim, & publice, e sacris quidem tribunalibus aliquando bis, terq; in die. Indagabatur vias omnes omnibus consulendi, & quocunq; ex obedientiæ missione diuertebat, omnem sermonis occasionem intenta mente captabat. In omni congressu, atq; conuictu, in ecclesiis, ac conuentibus, in templis, ac foris, in domibus, & vijs, in conuiujs, & itineribus ardens illa anima eructabat, quæ abs Deo biberat. Incidit autem in illos hæc tanta viri solertia annos, qui vniuerso Fidelium cuiuscunq; generis cœtui summè exitiosi, summèq; infelices essent: in ea scilicet tempora, quæ sceleratam illam Martini Lutheri Apostatæ ex Eremitano Augustiniensi pestem protulere, & diffudere: in illas, inquam, funestas dies, in quibus & tota Anglia ab orthodoxa religione desciiuit inepta cum perditissimo, lasciuiq; Rege: Germanorum fidelia quondam ingenia, non modo ipsa in tenebris ruere gestiebant lubentia, volentiaq; sed & exterorum quoque mentes cœca offundere caligine, in alienasue regiones malè haustos errores effundere toto conamine nitebatur. Quam verò perditè dudum florens Italia se haberet, iam plena extant commentaria. Incendia, clades, vrbes, regiones vastatæ, Roma ipsa dirempta, sacra, prophana sursum, deorsum versa adeo omnibus sunt nota, vt iustè narrationi parcamus, non item lachrymis, seris quidem, sed nunquam tali in recordatione omittendis: Sat sit dixisse, Ius erat in armis: Nulla fides pietasq; ijs, qui castra sequuntur. Nunc igitur latum campum spinis, sentisq; obfitum nactus Vir Dei, ideo totus insistebat in eo perpurgando, & expolliendo, ac ad natiuam feracitatem, domesticumue cultum reducendo, eo fer-

uentius

uētius, quò vberior necessitas eius per rumpebat viscera ex amissione tot animarum Christi Seruatoris sanguine redemptarum. Ecclesiasticam primo peragravit ditionem, Picenum, Sabinos, Æmiliam, Flaminiam declamationibus frugifer, quas vita commendaret Apostolica in viro arctissimi victus, & indefessi laboris, quæ dores in oculis procerum, populorumue eò infgebantur, ac penetrabant intimius, quò sæculi laxitas rariores fecerat. Ut autem cernebat messem copiosam, operarios verò paucos, qui in veritate cordis tales essent, non in furo verborum; nil lachrymabatur frequentius, nil lamentabatur operosius. Si quando nanciscebatur Ecclesiasten fructuosum, procumbebat in genua, solumq; ab illo pressum (si cautè, ac semoris arbitris id sibi licebat ab illius recessu) osculabatur humiliter, ac piè lingebat, ab eius pendebat dicentis ore, castum amicitiae nexum exorabat, sanctaq; iungebat fœdera. Quas commentationes ipse seu in se exercendo, seu in alijs curandis expertus esset efficaces, communicabat alacriter, sinceroq; pandebat animo, vicissimue rogabat, vt sibi copia fieret Euangelicarum viarum, quas vtilis alij probassent cum proximis. Addebat Deus impigro operario animi vires illius animæ varijs se communicans modis, illustrationibus mentis, cordis dilatatione, visionum sacrarum fruitione, colloquiorum interiorum numero, & noui semper feruoris accessione, vitæq; perfectioris studio, & anhelitu. Quis verò referat quæ plusquam viginti annorum curriculo egerit, sitq; passus vni tantum intentus fini, cooperandi Christo in salutem animarum? Excipiebat, fama præclarè vulgata; concionem in templis, quocunque pergeret innumeram: excitabat in ea pietatem, vitæque melioris desideria, quæ opere explenda curaret eo iugis Omologesii ministerio, ut e suggestu ad tribunal auriculare descendens irrequietus, & impransus uniuersam diem profus transigeret inter admirationes, & grata murmura. Rem quidem Christianam haud mediocriter formido bellica uniuersam quatiens Italiam retardabat; ueruntamen tantis in motibus minimè Seraphim institutum vitæ remittens suis partibus deerat nihil, nec à suis cessabat muneribus; quin acuës ad isthæc animos in omnem se uertebat partem, & omnia fiebat omnibus, ut omnes Apostolico more lucrifaceret. Rauennæ inter cæteras ditionis Pontificiæ urbes benè locauit industriam. Florebant tum ibi præclaro solidarum virtutum exercitio Margarita de Mollis de Ruscio, & Gentilis de Iustis de Rauenna minoris quidem mulieres fortunæ apud homines, at præcipui apud Deum meriti. Hæ primò ex ardentissimis viri concionibus inhabitantem in eo Diuinum odoratè Spiritum, moxq; intimius assecutè per domesticas spiritualium rerum allocutiones, perq; vitæ austerioris obseruationem, totè se illius in gubernando spiritu institutioni tradiderunt, inq; Patrem, & directorem animarum suarum elegerunt. Ipse verò vicissim agnito, à quo agebantur

Numine

Numine , veneratoue , non in eam solam , quam illę exposcebant prouinciam incubuit , sed ex ea in alteram progrediens sibi ad altioris perfectionis gradus viam strauit : Quippe apud ingeniosa de virtute in virtutem ascendens libabat ex earum sublimi charitate profundę humilitati annexa quid in dies imitaretur vberius , collustrabaturq; ex mutuo diuinorum eloquio mens , & anima . Hęc illę duę sunt , quarum promotione religiosa , valdeq; pia Presbyterorum Boni Iesu Rauennę Societas instituta est Hieronymo de Malufellis Sacerdote Cęsenate auctore , Seraphino autem ministro , præcipuoq; suatore . Cum enim à sacris confessionibus & isti , & illis fuisset , & in eius pectus arcana omnia reponeret tam diuinarum reuelationum , quas habebant , quam humanitus ad quicumque prudentię excogitatorum ; ipse , vt intellexit in quantam tres illos , & si diuerso tempore , Deus gratiam proueheret , suator adfuit valde pius , & coniuncta oratione , ac spiritu , in præscribenda gubernationis serie illos summopere iuuuit . Interea ab Moderatoribus Bononiam mittitur , indeq; vniuersam lustrare iubetur Insubręm plusquam vno Dei flagello diuturnius exercitam . In creditis sibi talentis indeficienter operanti ij erant ad templa concursus , quocunq; accedebat , effuso de Ciuitate in Ciuitatem nomine , vt alicubi in area excitato subitaneo verba facere cogeret cum animorum motu , plurimoq; semper cum fructu . In itineribus non semel intercipiebatur à populis catheruatim occurrentibus , quorum sitim nec integre hebdomadę sacrorum ministeriorum exhibitorum hauriebant . Profecto caritas operariorum , & multitudo indigentium haud inter se conueniebant , atq; ideo dum nauos ministros Ciuitates operiebantur . non nisi ægrè conuelli patiebantur . Latam illam , vberemq; prouinciam nunc ar mis tumultuantem , nunc iuduciarum inter Principes initarum nomine quiescentem exercuit totam : at seuerioris ieiunij conciones posuit apud præcipuos populos Parmenses , Mantuanos , Ticinenses , Mutinenses , Placentinos , Cremonenses , Nouocomenses , Nouarienses , vt interim taceam Bononiam , atq; Mediolanum plurium annorum sede continenter exultas . Et Mediolani quidem desuper datus videri potuit extremis morbis extrema animorum medicus paraturus remedia . Illecti autem per tot exempla , laboresq; procerum , ac populorum amplissimos ciuitatis animi in propositas pijsimas prouincias etiam si eo tempore per quam difficiles consenserunt , vt Charitatis subsidium , quod Montem Pietatis nominant , eo Auctore erigerent pro iuuandis pauperibus & clerus vterq; iuges , nunquamue intermittendas supplicationes coram sacrosancta Eucharistia per Ecclesias ad vices exposita , quas dicunt quadraginta horarum , amplexus est . Quo anno Gallia ferox captiuum fleuit Franciscum Regem ad Ticinensia mœnia illo eodem , atque circa Mediolanenses

lanenses supremas fleuere ruinas caritatis annonæ, obsidentis, propugnantisque arcem militis, & acriter seuientis pestilentia. Heu dira Dei flagella, heu horrendam rerum, hominumque faciem. Præclaram autem laborum segetem præbuit hæc ipsa perdita facies Seraphino Ecclesiasten tunc ibidem incidenter agenti. Quo enim impellebatur charitatis æstu aditis Magistratibus iam non suam modo exhibuit publicam operam, sed & per quam plura suggestit, quibus & alij administri sacrorum adhiberentur spontanei, & ordo in ipsa mortis confusione apponeretur irrefragabilis languentium, atq; medentium numero, loco, ac tempori. Ipse alteri Nosocomiorum se præfici exorauit opportuno trium adiutorum leuamine. Sed cum horum binos funus oppræssisset glorioso sub fasce, totum penè in illum, sociumue imbecilliorum onus incubuit. Sua ipse manu vir indefessus miscere, & exhibere pharmaca, vnguenta oblinire, cathaplasmata conficere, & apponere, in os cum morte conflictantibus cibum instillare, vasa, vestesue curare, & perpurgarè: idem præsto esse cunctis alloquio, nocturnas orans excubias ducere, præque alijs sedulus, cautusq; agere, ne quem in expiatum confessione criminum extrema necessitas occuparet, iugis sacrificium offerre, expeditum de rerum caducarum vanitate, de corrigenda vita, comparandaque æternitate sermonem contexere; suprema demum officia vita functis prece, & iniecta humo persoluerè horrentibus ac à longe stupentibus ciuibus, spectantibus, lætantibusue Superis. Alij super alios interim sternebantur, nec modo laborum moles, sed ipsa loci, quin & totius fermè ciuitatis graueolentia, spiritusque putrescens ministros inferiores omnes ad vnum afflixit, eripuitq; multos. Vnus cum socio Seraphim, quibus minimum erat quietis, valetudo, & (vt ab memorijs illorum habemus temporū) solito firmior constitit, quod alij penitus miraculo adscribere, remq; vt desuper immissam hic agnouit. Inter hæc, vt est vir, quem Christi Charitas vrget, vnus pro multis, nil refugiens omninò quod morbosæ infectioni obuiare, eam minorare, & abigere posset, hos, illosue animabat ad labe contactorum seruitia, armabatq; monitis, & præcautionibus rerum in se vno exercitarum. Ab tanta hac exercitæ charitatis mole in non minoris ædificium assumitur operarius fermè, & architectus. Maturabat in iam præfinito ab immensa illa æternitate tempore benigna Numinis prouidentia ditare noua quapiam sacrorum clericorum phalange Militantem in terris Ecclesiam: iamq; Mediolani simul conuinxerat in vnico vinculo charitatis, & voluntatum secretos à sæculo Iacobum Antonium Morigium, Bartholomæum Ferrerium Mediolanenses, & Franciscum Mariam de Zacharijs Cremonensem viros ex patritijs maiorum splendore illustres, at multo propria pietate clariores. Si diutius obseruata, quæ circumferbatur

rebatur Seraphini virtute, perq; tot exanthlato labores in proximorum custodia deriuatos ad lidium quasi probata lapidem, primo quodam accessu familiaritatem cum illo contraxere seiunctim. Inde (vt omnia vorat, in seq; vertit, si debito approximentur spatio, ignis diuini affectiua potestas) ita viri seraphicus ardor pios illos lucratus est, vt minimum fuerit se ei pedetentim aperire, atq; committere. Ipse verò longo iam experimento spirituum magister, atq; discretor se ornari à Deo nouorum charismatum largitione persensit in tantorum virorum accessu, atq; in tot moliendorum pro fidei populo obumbratione. Hinc eo se constantius abiciens, ad humillimaq; deuoluens stupebat vberimè, flebatq; supremam Numinis bonitatem, quæ se tantum homuncionem in opus tot ministeriorum assumere dignaretur, indignumq; iudicabat cui tales accederent Sancti Spiritus vntione deliniti, viuaq; donorum eius inhabitantium templa. Quare communicatis omnimodè studijs, ac voluntatibus agere cum Deo nunc insimul, nunc seiunctim, rimari diuinum illius beneplacitum, quæ ad maiorem illius gloriam expiscari, quæue ad promptius proximorum seruitium, ac commodum inquirere. Vt autem veteranus ille miles, duxq; strenuus ab tribus habebatur ob exercitam diù religionem, obq; tractatos populos, in eius pium, sacrumq; pectus quasi in fidissimum scrinium depositis sarcinulis feruentissimarum cogitationum, sublimiumq; inuentorum, ab eius ore, solutionibusq; pendebant tam in sacro poenitentiae foro, quam extra; quorsum videlicet dirigerent iter, vtrumue diù meditata, & quasi leniter inchoata perficerent. Tot plueret sacrae consultoris menti, totq; affulsere diuinitus irradiationes, vt demum eruperint tres eius filij spiritus in eum sacratissimum partum, qui vniuersum propè christianum Orbem suo splendore illuminauit: in præclaram scilicet Institutionem eius Clericorum Regulariū Familiae, quæ ab prioribus illi attributis Ecclesijs Diuis Apostolis Paulo decolato, & Barnabæ dicatis, & Bernabitæ, & Clerici Sancti Pauli decolati nuncupantur. Hæc alter est excelsorum illorum Cætuum Clericalium, qui in extremis hisce sæculorum diebus ad reparandas morum ruinas, ad furrigendam in plerisq; labefactatam hæresum tabe fidem, ad inducendam pietatem, religionemq; fermè deperditas affuerunt à Deo præsentissima remedia: virorum doctrina, zelo, sanctimonia, prudentia, agendorum solertia præclarissimorum seminarium inclytum, & admirabile. Hinc haud satis admirabitur & præfens, & futura posteritas super diuini consilij altitudine, quæ & in hisce nouis Clericis instituendis Diuum Patrem Aurelium Augustinum maximum Canonici Ordinis Reformatorem per manus filiorum faciem præferre, & nepotes quodammodo illos ei substituere decreuerit. Ita coniungentes posteriora prioribus, antiquisq; noua facillè colligemus vnã, eandemq; semper Ecclesiam, quæ vno eodemq; semper
in om-

in omni differentia temporis agatur Dei Spiritu . Quantus in supremo hoc tanti ædificij conamine interfuerit, præcisè quanta præstiterit, quibus ue partibus, muneribus, atq; functionibus manum admouerit siue in condendis prioribus legibus, siue in assumendis nouæ familiæ moribus, habitu, moribus tam apud Deum, quam apud populos, virosq; principes suis directione, ac prece, alius quispiam absq; sacrorum Fundatorum, Institutorumq; præiudicio narrabit alibi . Fermè quem deferunt, dum agunt e suggestu cum populo Bernabitæ, rochettum; in cooperatores Seraphimi gratum pignus, præclaram tesseram, nobilemq; memoriam retinent . Atq; hæc quidem, ijsq; similia præstitit agenda cum proximis ex charitate . Quæ verò præstiterit agendo solitariè cum ipso Deo liquidò constat ex ijs, quæ edidit asceticis, seu Vitæ Spiritualis commentationibus, quas Theologiam Contemplatiuam, alias Mysticam, seu Affectiuam dicunt, in suas partes distributam Purgatiuam, Illuminatiuam, Inflammatiuam, Vnitiuam . Neque enim ab eo talia præcepta, sublimesq; tractationes absolutæ virtutis acquirendæ prouenirent, quæ in se ipso illa minus exercuisset, cuiusæ ad cor rerum magistra non peroraret experientia . Quamuis enim piam illam consuetudinem suam agendi cum populo ad extremos vsq; vitæ dies indefinèter retinuerit; tamen aliqua alia ratione adhuc cõsulere animabus exoptans ex præambula plurium horarũ oratione surgens se totum ad ea componenda raptò calamo colligebat, quæ tanta cum Orbis Christiani vtilitate, fructu, approbatione, plausu circumferruntur, breuia quidem, si volumina chartasq; mediteris, at quæ Enchiridion omninò sint salutis assequendæ . Non hæc autem simul vno, eodemq; contextu digessit; sed ex oblata occasione, quæ fortius interiores animæ vires simul compingeret . Iunior quidem scripsit Vitas Beatarum Margharitæ de Mollis, & Gentilis de Iultis, quarum supra meminimus, instantibus Mantuæ Regulis Frederico Gonzaga, & Margarita Paleologa . Simul cum eo opere, ac per ea tempora digessit Tractatum de Discretionem spirituum, & alium de Confidentia, & Diffidentia, quæ tamen ipse non euulgauit, neque fortè euulgasset, quamquam in nullo pœnitenda, sed post eius obitum typis prodita sunt . Longè utiq; distant ab alijs posterioribus styli, ac spiritus efficacia, atq; feruore, quem admirabilem postea consecutus est; nondum enim illum conscenderat perfectionis apicem, quem postremis eius ætatis tribus, vel quatuor annis, quando postrema edidit, summum obtinuit . Iuuere verò animum eius non infimè in tanti apicis affectionem feruentissima colloquia nunquam satis collaudatæ Virginis Angelæ Paulæ Antonie Mediolanensis . Hæc illa est, cui librum inscripsit de Vera Conuersione, cuiusue meminit in præfatione problematum de Oratione, atq; in cæteris ferè opusculis, quos subscribere consueuerat,

ac consignare per maiora tria nominis eius elementa, utiq; acceptum per eam à Deo referens quicquid optimi in illis contineretur. Hinc narrare solebat intimis familiaribus nonnulla se ex illius Collocutione profundissima, atq; abditissima Sacre Scripture mysteria, & præsertim ex Diui Apostoli Pauli Epistolis didicisse, quæ nunquam vel ex Sanctissimi Patris Augustini, vel aliorum Doctorum perceperat lectione. Ita Deus gratiam dat his, qui de se minimè sentiunt, prout se deiciebat iste mirabiliter vir Sanctus, & eruditissimus sub paupelle, ac contempte virginis ducatu. Ceterum lubet ex præfatione Gasparis Scoti Placentini in eis per annos duodecim exerciti, quæ incredibilem fructum ex illorum lectione persenserat, nonnulla summatim ad Lectorem de horum Opusculorum eximia, atq; præcellenti vtilitate, ordine, argumento, ac serie balbutiendo ut ipse, inquit, perstringere, ne ad ea tanquam ad incognita penitus, si quando, quod precamur, accedat. Si igitur vitam in melius commutare velit, veræq; poenitentiae feruore ad Deum conuerti non externa tantum quadam assumpta poenitentiae formula, sed immò ex cordis fundo Deum suum amplectendo, peccatoq; penitus repudium dando, legat, qui de Vera inscribitur Conuersione, librum. Ibi plane inueniet, vnde peccatum verè horreat, quantaq; deflendum sit illud cum amaritudine, atque detestatione, ut ibi plenè docetur, addidisset; ita ut tanto feruentiori Deum suum deinceps, se ipso contempto, amore complectens, quanto prius sibi ipsimet, eo spreto, fuerat immodicè, & recurue affectus, ita in omnibus sitiatur, quæ vel in tempore, vel in æternitate sibi possent contigere, eius sanctissimam exequi voluntatem, prout prius suam ipsius in omnibus vitiosissimam studebat semper facere.

Porrò conuersus, si assidua Deo suo oratione aspirare, illiusq; iugiter attrahere vitalem spiritum, quo sine procul dubio hac in spiritali vita prorsus deficeret, desiderat; legat breuissimum simul, atque omni ex parte absolutissimum de Interiori Oratione Tractatum cum annexis Problematibus: vbi nihil non quod ad hoc perfectæ assequendum Orationis, seu contemplationis studium faciat, compendiosissimè inueniet collectum.

Hæc sunt, quæ habet de duobus primis Seraphini Opusculis Scotus prædictus, quæ introductiones censentur ad cætera, & exhibent veluti Ariadnæ cuiusdam spiritalis filum ad inueniendam veram ingressus, egressusq; semitam inter obliquos, & tortuosos labyrinthi tramites illi ipsi, qui tanquam melior Thæseus, & Heros fidelior minotaurum uitiorum ignorantiaq; obtruncare, triumphum e agere de se ipso uelit. Si tamen satis est labyrinthum appellasse humani pectoris ærarium, de cuius penetrabilibus exeunt (ut in Euangelio est) cogitationes malæ adulteria, &c. Cæterum prosequitur Gaspar iudicium de alijs Opusculis.

Vt

Vt autem in oratione prosequenda, & in cæteris omnibus peragendis rebus, spiritus discernere motiones, quidue à Deo, quid à Natura, quid à Diabolo sit, atque quid plus, quid minus à iusto recedat, valeat agnoscere, tutissimamq; semper incedere mediam, ac regalem viam, relictis extremis vitio obnoxijis; ita vt & sibi, & cæteris omnibus perfectum, ac saluberrimum semper omnibus in rebus cum externis, tum internis capere, ac suggerere possit consilium, legat de Aurea, & Regali Discretionè Tractatum perfectissimum, ac planè diuinum.

Cum verò hæc omnia nec inchoari, nec prosequi, nec ad extremum perducì possint, nisi prius, & diligentè vitiorum omnium (quatenus quidem fieri potest) inuigiletur ad mortem usq; quotidianæ extirpationi; in primis, & ante omnia accipiat, nunquamq; derelinquat aureum illum librū De sui ipsius Cognitione, atq; Victoria. Ibi septem capitalia vitia tanquam septem hydræ læneæ, vel potius tartarei illius draconis capita, quomodo in nobis & oriantur, & succrescant, & alantur, vnde omnia in nobis pululascunt vitiorum germina; quomodo rursus, & decrescant, & succidantur, & quantum quidem fieri potest, extirpentur, ita vt omnium mox in nobis surgere possit virtutum, atq; diuinorum charismatum pulcherima structura; distinctè adeo, ac planè descripta comperiet, vt nemo sit, qui quidem diuina suffultus gratia, velit aduersus se ipsum arma assumere, qui hunc legens librum non maximam assurgat, certissimamq; se ipsum deuincendi in spem, idq; facile sit (quantum quidem illum Deus vocare dignabitur; non enim omnes ad eundem vocat Deus perfectionis gradum sed pro modulo suo) præstiturus: modo velit, quam hic docet viam incedere, suauissimasq; eius perceptiones obseruare. Vt verò, & possit subinde tanquam in speculo se ipsum contemplari, qui se omnibus simul in supradictis, vel vno quoque eorum habeat, legat admirabile illud, ac planè diuinum Internum Speculum eum annexo breui confitendi modo inde desumpto. Ibi totius altissimæ perfectionis eum in Actiua, tum in Contemplatiua vita formam, normamq; vniuersam ab initio ad summum usq; gradatim, strictimq; comprehensam offendet; Ita vt quotidie quantum in vno quoq; eorum, quæ ad perfectionem capescendam sunt necessaria, vel proficiat, vel deficiat, quantumue ab ipsa summa perfectione vel absit, vel adsit (abesse autem se longè semper, immò semper magis, si verè proficit, inueniet; Ea enim est Christiana perfectio, vt semper currendo ad finem, nunquam perueniatur. Cum semper in ea inuenire sit vnde amplius proficiatur; quò ue magis crescit verus illius gustus, eò crescit & desiderium, atq; esuries infinita) possit agnoscere.

De expositione porrò in Apocalypsin quam clarè, quam dilucidè simul, ac comprehensim, summèq; tendens semper admirabili cum contextus se-

rie, ordineq; suo illo planè diuino ad scopum, nedum earum omnium rerum, & enigmatum abditissima enodarit mysteria, quæ iam erant completæ; sed & de instantibus quoq; quæ nos impleta cernimus, aut nonnulla tetigerit, vt de acrius irruitura per aliquantum adhuc temporis in Ecclesiam Lutherana hæresi: de percutiendis suo tempore Principibus nonnullis à serpente, quem fouent in sinu: deq; locustis, &c. ac de posituro illo Angelo, cuius pedes tanquam columna ignis, de posituro, inquam, Angelo illo, cuius pedes tanquam columna ignis, &c. pedem suam dextrum super mare, sinistrum autem super terram &c. nihil volo loqui magis Lectoris ipsius volo super his fusius, disertius, eruditius, maioriq; præsertim cum spiritus lumine contemplantis iudicium (vt spero breui) expectare. Sat sit loca indicasse.

Scripsit autem Auctor hic noster supradicta hæc omnia modo quodam, ac methodo sibi peculiari, ac planè singulari, & qualem qui præstiterit, vidimus ad huc neminem. Scripsere etenim, fatemur quidem, hac de materia viri plures & sanctitate, & eruditione cõspicui: sed alij longa texentes volumina, variaq; varijs in locis tractâtes: alij exhortatorios habentes sermones, variaq; interferentes, quæ declarant, Scripturæ mysteria: alij magis contemplationum, internæq; ac mysticæ penitus Theologiæ materiæ intendentes alij de mera, & simplici agentis externa mortificatione; id fecerunt. Scripsere quoq; eorum pleriq; ea ferè ratione, quæ non facilè nisi tantum doctis, & eruditis, subtilioriq; præditis ingenij acumine sit peruia, & perceptibilis. Qui autem breui Enchiridij forma, quod semper ad manum haberi, in sinu gestari, facilè memoria compræhendi, in eoq; iugiter se exercere quilibet posset totam sex, vel septem Opusculis perfectionis conscendendæ cum in Actiua, tum in Contemplatiua vita formam, ita, vt nihil omninò intactum remanserit, quod sit necessarium, nihil admixtum sit quod non sit maximè necessarium, compræhenderit idq; verbis adeo apertis, sine fuce ornatis, compræhensis, efficacibus, admirabiliq; contextu, atq; ordine planè diuino vidimus adhuc sanè neminem. Vt mirum non sit si tanto animi cum ardore pijsima, ac deuotioni planè addicta Hispania opuscula hæc arripuit, vorauit, deglutiuit, & vt verè eius sint propria, fructusq; possint ibi admirabiles producere, & in propriam earum regionum maternam linguam, & transtulit & tertio iam, & quarto, & edè amplius Salamanticæ prælo sunt excussa. Qua præ cæteris excellentissimus hac tempestate nostra, & vitæ pietate, & eruditione catholica (vt innumera eius declarant scripta) clarissimus Frater Aloysius Granatensis Ordinis Prædicatorum in eo, quem de Oratione edidit libello capite vigesimo quinto præ omnibus ab Ecclesia probitatis spiritualis vitæ opusculis ea censet longè vtilissima, atq; fructuosissima: & capite quinquagesimo tertio integrum huius Auctoris caput
proli-

prolixum valdè suis non dedignatur inferere nominato auctore, operibus Hæc quidem ille . Ab cuius etiam penù, ac deuotione eadem Opuscula ex Italico Idiomate (in quo Seraphim ad omnium captum & intelligentiam Italarum illa ediderat) in Latinam linguam versa in omnem omninò omnium nationum commoditatem legimus typis elegantissimis cussa , præfationibusq; vtilissimis exornata Placentiæ anno septuagesimo post sesquimillesimum apud Vincentium Comitem, quæ postmodum vndecim exactis annis eadem lingua fuere recussa Antuerpiæ à Nicolao Almorino , vt notat eruditissimus Possseuinus in Apparatu . Quin & illud etiam scitu dignum est, illum in ea versione securum esse exemplaria emendata, & integra, quæ ipsomet Seraphino viuente impressa fuere partim Bononiæ, partim Mediolani biennio ante eius decessum, & quæ anno sequenti post eius obitum simul collecta edidit Venetijs Cominus de Tridino : nam reliquæ omnes quæ successerunt editiones infinitis scatebant erroribus & diminutæ admodum, atq; discissæ, & laceratæ, vt & ipsa quoque Italica editio egerit diligentia eiusdem Gasparis , cuius ope emandata prodijt ex eadem typographia Placentina eodem anno . Inter hæc Seraphim consumatus in breui expleuit tempora multa . Nam dum Bononiæ ageret assuetis intentus operibus pro salute proximorum, in suiq; corporis castigatione acerrimus fato fungitur vix quarto anno quadragenario maior anno quadragesimo supra sesquimillesimum . Curatum funus est tota confluyente Ciuitate, existimationemq; vite lachrymis, prece, tactu, vestium attractu contestante . Vix demum terræ datus est post longa parentalia excitato paruo tumulo prope solum qua parte musica habet organa propè sepulchrum Petri Lucensis, qui & ipse non sine præclara sanctitatis fama obierat . Sunt igitur ex Seraphini calamo .

- De Interiori, seu Mentali Oratione . Lib. I.*
Problematum centum de Oratione . Lib. I.
De vera Conuersione . Lib. I.
De Aurea, & Regali Discretione . Lib. I.
De sui ipsius Cognitione, atq; Victoria . Lib. I.
Speculi Interni . Lib. I.
Modi Confessionis auricularis . Lib. I.
Commentariorum in Apocalypsin . Lib. I.
Vite Beatæ Margaritæ, & Gentilis Rauennatum . Lib. I.
De Discretione spirituum . Lib. I.
De Confidentia, & Dissidentia . Lib. I.

SE-

SERAPHINVS COLLINVS

V E N E T V S.

MNIVM qui nostra hac ætate in Lateranensi cætu floruerunt Concionatorum (floruerunt autem plurimi) primatum tenuisse. Seraphinum Collinum Venetum constans omnium opinio est, si cultioris, ornatiorisq; linguæ studium, si pateticum dicendi genus, si oratoriam ipsam artem attendamus. Quin si summa ea loca, quibus Euangelium comportavit, & à quibus intonuit, siq; Summos Principes inspiciamus, penes quos Ecclesiasten egit; pauci omninò sunt ex omnium Religiosarum Familiarum vniuersitate, qui eidem conferri possint, qui anteferrì, nulli. Utinam amicæ veri eloquentiæ par respondisset seuerioris conuictus studium, & æqua Instituti Canonici dilectio, disciplinæq; plenior sequella. Profectò (si qua tamen pars sunt præmij Infulæ sacri confessus) viro illæ frontem laudabilibus sudoribus fluentem redimissent primo loco. Hic honestis natalibus inter illos secundi ordinis, quem Ciuium dicunt, apud Venetos oritur patre humanarum literarum professore egregio. Ab ipsis penè infantilibus indolem admirabilem exhibet ad eloquentiæ dona; atque ideo, vt naturæ sequeretur propendentis stimulos, vix annos attigerat rationis lumine capaces, cum in disciplinam datur Roberto Cusano viro & erudito, & forti. Ad quos autem asurexerit profectus sub eo, non postremæ, aut maturiori ætati declarandum reliquit; ipsa, quam terreat puer, erumpebat gemmas; fructusq; reddebat electos, obstupescens non ijs modo, quibus erat intimè notus, & peruius; sed & ijs quoque, qui nil de eo præter vocem sciebant, clarioribus Reipublice Patribus. Testes adhuc sunt orationes illæ, quas ex proprio Marte habuit ad Laurentium Priolum Patriarcham in Basilica Castellana, & ad Marinum Grimandum Ducem in Excellentissimo Collegio annos vix gerens quatuordecim. Factus aliquanto maturior in disquisitione circa vitæ institutum, cui foret adigendus, prætulit ipse Romam mitti, suoque quidem genio ad omnem Eutrapeliam formato; sed adhuc non sine animi pugna ab eminentiore luce prodeunte, secundum quam sentiebat ad metam aliam, non eam tamen ab intellectu obnubilato captam, destinari. Forenses quidem strepitus, quorum vtilitati, & commodo volebant consanguineorum aliqui illum

illum dirigere, (vt in ea Republica pretiosi sunt controuersiarum, litiumq; patroni) abegit magnificè, constanter, atque celerrimè, Neociuitatis Regulæ Cæsariæ aulam in Vrbe domicilium habuit, clarissimam non magis nobilitate, quam cultu virorum ingenij acumine, scientiarumq; suppellectile excellentium. Potuit in gymnasio tanto nationum omnium receptatore curiam omnem versans ad amussim perfecti aulici collimare meditata, viresq; roborare prudentiæ. Verum non ea erat spiritus eius sedes, non centrum. Augebantur quidem splendida sæculi in eo; sed pari passu præcordia angebantur, quæ nullibi quietem noscebant, prout nullibi experiebantur. Academica laus, venustiq; Oratoris decus inficiebat iuuenilem animum, quem irrorabant splendidè in commendante Procerum, Prælatorumque corona, cum aliquoties diceret soluta oratione, vel poetica recitaret. Sed superueniens fulgor de Cælo scenam aperiebat mentis, docebatq; futurum, si ampullosam aulam sequeretur, vt in sibi distributis talentis non operaretur ob occasionum egestatem, instillabatq; alia his similia complura, per quæ fluctuabat, & estuabat Scepticorum, Aporeticorumque more. Vnus Ioannes Delphinus Cardinalis Venetus pugnam diremit titubantis animi, qui pluries auditum iuuenem ad pulpiti normam excellenter idoneum, efficaciter animauit ad religionis statum meditandum, in quo excultus, & expolitus iuxta Dogmatum instituta, iactisq; firmioribus scientiarum fundamentis, valdè proficiuus fieret in Christi sanguine redempta plebe. Quod ad eam vsq; diem transegerat solum viuendi genus accerrimè repugnabat optimis monitis, salutaribusq; consilijs, licet quales erant, rationi imperanti aliquando apparerent. Vicit tamen gloriose portio melior, & eodem Cardinali opus vrgente maioribus nostris placuit. Seraphino Merlino Generali decernente, & in filium spiritus adoptante ad Montis Donici solitudinem, in qua tyrocinium ponat procul omninò ab ijs, quæ iuuenem prius egerant in transuersum falsis fulgoribus, & vana frequentia. Suscepit lineam cottam eo die, quo Sanctissimus Abbas Antonius Anachoretarum secundus ad Cælum migravit decimo sexto kal. Februarij de anno tertio huius, ad quem properamus centenarij, depositoq; Ioannis Ludouici nomine Seraphini nomen accepit. Iosephum Semperuiuum innocentissimum senem, & inter Veronenses Patres egregiè administratis Prælaturis valdè clarum præceptorem inuenit iam alijs initiatis munia dispertientem, & viam disciplinæ complanantem. Acrius verò per omnem eum probationis annum dimicasse aduersum se, & aduersum immixtas faces ab veteroso hoste ex consuetudinis prioris igne subductas plura edocuere. Neque minor profectò beneuolentia stitisset eum ad solidandas bases, & ad radices firmandas, quam illa, qua Merlinus Antistes in eum affectus erat. Emissis de more solemnibus votis Cremonam transmittitur,

mittitur, ut ab ovo repetat scientiarum stadium, Dialecticisq; operam nauet; nec tamen seponitur animi cultura, quæ nouitiorum est. Et licet ætas eius proxima sacerdotio mitiora postulare videretur; Constantij tamen Vernatij Abbatis iudicium eò castigatius, præsiusq; vrgebat imperia, quo fortius illum videbat ad excelsa assurgentem. Si tempora diuturniora in illud fuissent, præclarius cum eo fuisset actum. Verum cum ab eo gymnasio ad Patauinum commigrasset perfecturus Theologicam, Philosophicamq; notionem, patuit magis intellectui exornando, quam affectui componendo. Nam ex superueniente interdicto, quo Paulus Quintus Summus Christi Vicarius Venetorum Dominium seriebat, plurimum labefactata vndique est omnis Ordinis disciplina, dum ius rem alteram postulat, alteram factum extorquet. Declinavit tamen ipse, licet serius aliquanto, vna cum Camillo Sanctasophia Patauino sub alieni gestaminis integumento diris penè deuotam terram, Rauennamq; se recepit. Cum verò sub Honorato Roberto, & sub Gabriele Pennotto aliquam portionem percucurrisset Naturalium, & Diuinorum in Viridariana vniuersitate; in ea Portuensi perfecit suo modo stadium Hieronymo Carandino, & Augustino Venura Doctoribus, & per assueta tentatiua, perq; publicè contutatas theses dimissus est ad vtilius laborandum. Bonifacius Caietanus Cardinalis Romandiolæ Legatus, idemq; doctissimus primam illi curauit arenam Vincentio Gonzagæ Mantuanorum Duci per efficacia illum officia commendans, à quo iussus est dicere in Diuæ Barbaræ Regali Basilica per vniuersam ieiunij magni quadragenam. Id fuit initium laborum eius, is primus climacis gradus, quo ad summa Oratoris perfecti conscendit. Nam licet sacro muneri plurima contulerit iuuenis dona; venustas tamen, decorue tantus fuit, ut cætera omnia superaret, atq; hoc vno talento mirè auditorem caperet. Neque id priori tantum illi ætati, aut sub illa initia adhibuit, sed quoniam ab naturæ elegantissimæ interiore proueniebat scatebra, totum prædicationis eius cursum comitatum est. Si illum affectuum confessus vniuscuiusq; ab ore eius pendentis dixerimus dominum, vtique parum dixerimus. Ut compassiuas lachrymas, ut dolentes fletus, ut erectiones animi, & destituciones, deliquiaue sui ipsius in promptissima habebat potestate; eadem sic circumstantibus pro libito imperitabat non voce, sed actu. Profecit à admirabilis est Deus in donis suis omnibus, quæ dispertit singulis prout vult: sed adhuc admirabilior in viro hoc cognosci voluit. Licet enim longè plurimi essent prædicationis officio fungentes (ex celebrioribus inquam) qui solidioris scientiæ, vberioris doctrinæ, latioris eruditionis vsu, & possessione commendarentur, & catholicum populum pascerent: hos tamen omnes & æquabat, & eorum multos superabat Collinus per dicendi suauitatem, leporem, ornatum, gratiasq; omnes sine fuce, sine vitio. **Quin licet**
in eis-

in eisdem omnibus floreret, & feuerioris vitæ ratio, & scelectior morum grauitas, & communior innocentia opinio, vtpotè qui abditè magis, & procul à sæculo viuerent (instrumenta magni ponderis penes multitudinem vniuersam) vix tamen tot dotes æquilibrium tenebant vni huius eloquio. Totos vitæ Vincentij Ducis annos Mantuam incoluit eidem intimus, & dexteritate rerum agendarum, morum similitudine, genijq; conformitate prædilectus. Id tum innoruit clarissime cum ex plurimorum tam Mantuanorum quam exterorum numero, qui politiorum literarum professione commendabantur, vnum elegit Collinum, qui Ordinarij Lectoris officio fungeretur in præclarissima Inuaghitorum Academia, quam iam diù collapsam excitari denuo, instaurari, reflore, haberiq; apud se iussit, vt ex Hippoliti Donesmundi historia liquet. Atq; hinc fortassis ab diuturniore consuetudine aulae pruritu non aliquo resperus non est. Quippe infectionem sensim pertimescens illo vita functo pedem referre fategit; sed incassum. Nam apud filium, & successorem Franciscum eandem sustinere personam opus fuit; donec & illo viam vniuersæ carnis citius ingresso, Ferdinandus ex Cardinali Regulus aliam terens semitam virum libens dimittit. Longa dierum ibi transactorum series protulit plurima, per quæ facundum os immortalitati litaret extra omnem Ecclesiastici declamatoris assuetudinem. Reddemus infra celebres illas Orationes, quas in Summorum Quinque Principum parentalibus habuit. Non intactus verò ab inuidorum iaculis euadere licuit in tantopere acceptis, gratisue obsequijs, per quæ aliquando penè transfixus est. Factus plenè sui iuris, hoc est Ordini permixsus de integro, in commune bonum cesit. Nam licet antea quoq; quadragesimam agere de suggestu permitteretur; id tamen aut fiebat Mantuæ, aut Ciuitatibus ijs, quas Princeps ratas habuisset. Deinceps Euangelio frequentius famularus est per anni dominicos, festiuosq; dies, per Natiuitatis Sacratissimæ prænunciam bidecadem supra ipsius maioris ieiunij assiduum opus. Potiores populi ab clangente aurea bucina pependerunt, Bononienses, Florentini, Lucenses, Messanates, Palermitani, Genuenses. Urbium vrbi quaternas habuit quadragesimas ex suggestibus Laurentij, & Damasi, Baptiste Florentinorum, Anime Germanorum, Ludouici Francorum. Neapolitanis ad Diuæ Annunciatae binas dedit, ternas Venetis patrijs penatibus. Pedemontanorum Diomedii Carolo Emanueli, Principibusq; filiis, ac filiabus euangelizauit debellata fortuna, & triumphatis aduersarijs, quorum non temeraria machinatione aliquando vetitus fuerat non modo concionem aggredi, sed & Taurinum intrare licet pridem accersitus. Verum vna Italarum regio quantumuis longè, latèq; patens in planities, & assurgens in apenninos vix capere videbatur melifluam eloquentiam. Transuadato Varo, Alpibusq; superatis Gallico etiam intonuit cælo. Mariæ enim

Medicæ Reginæ accersitu & illi quadragesimalem inædiam nectare diuini verbi temperauit, & diù postea ibidem concionatoris extraordinarij decoratus officio, ac titulo, iussus consistere, obtemperauit. Generosos labores præmia non minora compensarunt. Paulo Quinto Summo Pontifice expediente, & Scipione Burghesio Cardinali curante donatur perpetue pensione super Episcopatu Clodiensi, quæ res in Regularem parum fueti fuit exempli. Sub Antonio quoque Priolo Duce Veneta Respublica in illum contulit iura, signa, sacri Reçtoratus Arcis, Ciuitatisue Palmæ nouæ in finibus Fori Iulij extructæ. Item sub Nicolao Contareno Duce, apud quem maximè charus florebat, insigniore, opulentioreq; Sacerdotio cumulatur. Sed regiæ prorsus munificentia, summæq; liberalitatis dona ab Serenissimis Sabaudia Principibus habuit, plenissimas tesseras quanti placeret, quantiue fieret virtus inclyta. Adhuc tamen ea minora fuere, quam Carolus conciperet mente: atque ideo semel peperit ex animi ditioere rarior præmia nec vulgaria, nec ab alijs vix opinione capta. Præclarissimæ militiæ equitum Mauritijs, & Lazari adiunxit illum sacro cætui per fiduciarium, quam, dicunt, administrationem, & per egregiam pectoris sacerdotalis obfignationem de maiori ea Ordinis cruce, quæ Primi confessus est. Sola Congregatio sobriam manum exercuit in illo lautius habendo, quæ neque honores, neque onera publicæ administrationis ei facere communia voluit. Quin licet aliquando in Dieta Ferrariensi acrius pro ipso stare, vrgeret ue Iacobus Sera Cardinalis ibi Legatus, & nobis Protector, & conuentui assistens; nil tamen obtentum abundantius fuit ab latis suffragijs, quam vt Abbatis Veneti publicatio in aliquod temporis spacium differetur, & interim Collinus Proabbatis munia exerceret, idq; in solam ipsius Protectoris gratiam, & in seruatę reuerentię signum. Ea autem, quæ superius tetigimus in causa fuere, ne pijsimam alioqui matrem, de integro in hac parte propitiam haberet. Vna enim omnium erat sententia, ab communi illum ratione viuendi recedere satis, Canoniciq; ritus formam, quæ in sobrietate est morum regularium in incessu, statu, habitu, in omnibus denique motibus, ex præscripto Sanctissimi Patris Aurelij, non pariformiter ab illo obseruari, qui nimius esset in laicæ conuersationis vestigijs, & inhærentia, quæ laxius, & splendidius præ professio ageret dõgmate. Fortassis & hæc eadem ne semel atq; iterum episcoparetur obicem egere infractum. Cæterum priuilegio honestandus Prædicatoris eximij Senatus Consultum fauorabilem obtinuit. Scripsit autem:

Regia Tumba, vel Tumulus Orationes Funebres Mantue, & Neapoli Ad Scipionem Burghesium Cardinalem Anno 1615.

Item Heros Sacer de Actibus Eminentiss. Cardinalis Richelij Carmine Italico Ad Mariam Medicæ Galliarum Reginam, Parisijs apud Cavaler. 1626.

SE

SERAPH MARCHETTUS

DE ANGELINIS

BERGOMENSIS.

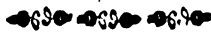

GRANDE illud Sinensium Imperium, quod Europæ vniuersæ ab non ignoti nominis Scriptoribus equiparatur, inter cetera barbaricam omnem excedentia admirabilis Politicæ decreta illud vnū omni commendatione maius habere dicunt, vt parentum suorum filij quicumque artem siue liberalem, siue mæchanicam profiteri omnimodè teneantur. Quandoquidem ex eo id Reipublicæ necessariò consequitur vtilitatis, ac commodi; vt artes ad apicem vsq; perfectionis ascendant, dum liberis genitores candidè aperiant quicquid reconditum didicisse, expert iq; esse contingerit siue ex proprij inuenti phantasia, siue ex longæ diei praxi, & exercitio, quibus dum ij aliquid noui superaddidisse, (quod bonorum ingeniorum est) meditantur, & post hos alij, atq; alij exactiora semper inueniat, vtique opus omne non nisi exactissimum consurrexisse oportet. Nullus insuper relinqui accidit natorum, cuius vitæ necessarijs cautum, prouisumq; sufficienter non sit, atq; idè otiosus nemò, nemoq; iners omnimodè reperiat. Vtinam si non idipsum planè, quidpiam saltem tale apud Europeos quoque diurnæ praxeos actitaretur ministerio laudabili. Certè quod non in statutis, sanctionibusq; prouisum legimus communiter nostris, id executum priuattim voluere Belsarinus, Seraphimq; Angelini de Marchettis Pater, ac Filius Bergomates. Ille namq; innocentis vitæ testimonio supra laicalem statum apud cõciues suos clarus dum ius Vtrunq; studio, responsis, consultationibus insigniter profiteretur, filium hunc quoque in idem erudire, instruere, atq; dirigere omninò satagebat. Neque istius genium abhorrens esse videbatur pro captu minoris adolescentiæ. Quandoquidem, sub bonis præceptoribus, quæ iecerat compositiora humaniorum literarum fundamenta declarabant quamcunq; admisura se meliorem scientiarum molem, & præcisè eam ipsam, per quam genitor tam egregiè audiebat apud omnium ordinum viros, siue clientes, siue iudices, siue etiam litibus aduersarios. Verum septemdecim iam factus annorum dum de vitæ ducendæ statu secum intimius confert, flammulas mentem concipere seu

pere seu immitti apprehendit, vt Iura quidem admittat, ac sequatur, sed
 nobiliora, sed sanctiora: de quorum scatebris non iam contentiones, lites,
 rixæ, controuersæ (actuosæ laicalis vitæ diluuiæ) promanent, & elaban-
 tur, sed amica veræ probitatis pax, quies, concordia, & de quibus non ef-
 fluat meum, ac tuum, frigidum illud verbum, & quicquid est malorum
 in vitam nostram inuehens, innumeraq; gignens bella. Obsecundauit su-
 pernas immisiones, piãmq; adolescentis electionem genitor, qui inter tu-
 multus Babylonix sæculi fenestra mentis Daniel alter Hierusalem cælestem
 prospiciens orabat iugiter. Quare Proposito Augustiniani Canonis apud
 Patres Sancti Spiritus adiungi sedulè curans per obedientiæ schedulam,
 quam aiunt, Generalis Verdellij Cremensis proximo monti Donico ad
 non remotos Veronenses transmittitur in veram libertatem filiorum Dei
 vindicandus sub vinculorum diribitote, fractoreq; Patrono Diuo Leonar-
 do Titulari. Annus vigesimus huius, in quo scribimus centenarij, luxq; Octo-
 bris octodecima Antiocheno sanctissimo medico Lucæ Euangelistæ sacra
 inter maioris sacri solemnia lucis intime extimam nubeculam lucidè candi-
 dam lineum supparum de Abbatis manu recepit obtegentem; vt transfigu-
 rato quodammodo ad exemplum Domini Saluatoris fierent vestimenta al-
 ba sicut nix ad vitæ albedinem, candoremq; insinuandum retinendos. Ab
 natiuitate autem decretus desuper Instituto huiusmodi profitendo videri
 potuit (nil enim inane quoad diuinam Prouidentiam est) quem in ipsa die
 Dedicacionis Saluatoris Lateranensis solemnè nona Nouembris mun-
 do matrem edidisse contigit. Ab rudimentis Canonicis ad scientias
 transeuntem auscultandas Doctores Ordinis pauci agnouere, qui paucas
 adiuuit scholas. Ex paucis illis præcipuum coluit Antonium de Parmefanis
 Rauennæ Naturalia, Diuinaq; explicantem, & in eodem Portu lauream af-
 secutus est. Munia redimitorum, quæ in ministerio verbi consistunt, nul-
 la obire elegit siue ex prudentiæ cuiuspiam cautionibus, siue ex studio
 pressius de se sentiendi. Cum enim non satis idoneè formatum se ad elo-
 quentiam eam, quæ in pronunciatione consistit, cerneret ex natiua quadam
 tarditate, & impeditone, munus sibi censuit non exequendum aduersa,
 inuitaq; Minerua, neque enitendum, vt labore improbo (quod fortè da-
 batur exequi) vitium nature nouerç frangeret, præsertim quod alij coæqua-
 lium plurimi in credito huiusmodi talæto Ecclesias circumirent operarij vti-
 les, & gloriosi. Cæterum indefessa lectione Sanctorum Patrum volumina, Sa-
 crorum Conciliorum sanctiones, antiquæue Scriptorum primi confessus eru-
 ditionem aggrediens oppulentissimã sibi adiunxit solidioris doctrinæ suppel-
 lectilem. Habet plura in promptu, quæ proximè cudantur. Edidit Italicè
Politica Ecclesiastica libris 4. comprehensam ad Reuerendiss. D. Paulum de
Amogadris Brixensem Congregationis Lateranensis Visitatorem. Venetijs
apud Gueriglios Anno 1647.

SERAPHINVS MERLINVS

RAVENNAS.

HIC ille vnus est, quem non ad supremum modo apicem sui Ordo Canonicus semel euexit, quod & alijs nonaginta septem ad hanc vsque diem commune fuit: quem non modo per repetitas vices supremis redimiuit insignibus, quod & cum alijs perpaucis gessit; sed etiam tanquam Reipublicæ Principem per sexdecim annos tacita quapiam omnium ordinum consensione veneratus est. Hic primus ille est, cui ab triennali gubernio instituto fasces consulares Tertium anteicere. Ea fuit gentis eius conditio, vt infra mediocrem fortunam staret. Sensit ipse tamen adeo propitium Numen, vt ad summa dignitatum fastigia extra spem euectus, præter ambitum potens, supra naturæ infirmitatem cumulatus honoribus, magnatibus præcarus, Canonicis prædilectus ad extremam vsque floruerit horam. Hinc immortalem prouidentiam admirentur, qui supersunt agnati, quæ magnitudinem eo potentius sola prodidit, quod hominem ad ea prouexit, quo vix pridem penetrauerant amicorum cogitata. Pontificante Paulo Tertio circa annum trigesimum sextum eius sæculi nascitur Rauennæ propè Ædem Apollinaris, tertio annorum quinario vixdum expleto clericali instituto adscribitur apud Portuenses Canonicos per egregiam illam descriptionem Vitalis Mercati, quæ viros postmodum claros genuit dogmati. Id in illos dicitur accidisse dies, in quibus idem vir Dei Mercatus animo prægrandi, & præcordijs verè desuper dilatatis ingentem illam rerum congeriem præparabat, congregabatue, quæ ad nouam Basilicam Dei Matri Virgini construendam, à fundamentisq; in Ciuitate excitandam necessaria erat. Faustum, felixq; profectò omen de futuris nouiter aggregatorum profectibus, qui superædificandi veniebant in recens, atq; in nullo minus magnificum spiritale Dei, ac Domini templum, quod & postmodum re ipsa verè prestitum est, vt in hiscemet libris ad sua loca narratum cernitur. Ad ducendum tyrocinium pauco interiecto tempore ad Viridarianas Diui Baptistæ sedes transfertur, vt expeditiùs per exercitationem interiorum probitatis actuum coalesceret excultis per vnã, & eandem horam intellectu, ac voluntate in virum perfectum. Suoprè genio gradariam quãdam motionem, statariumq; incessum fortitus erat, nil præcox vel

vel more, vel captu: & dum alij super alios siue ingenij acumine, siue apprehensionis velocitate, siue promptioris expressiue laude ex clauarijs florere, ipse nequaquam morositatem illam vel precipitem dabat, vel calcariibus æmulatorijs adigebat ad cursum. Hinc pollere quidem ingenio credebatur, sed tardiore illo, longumq; exposcente laborem, vt colono feracius responderet. Id verò dotis, quæcunq; illa fuerit, vel per callidam, cautamq; animi electionem, vel quia reluctari, vimq; naturæ facere nollet, toto uitæ curriculo ita retinuit, ac quasi coluisse notatus est, cum ceteroqui in agilibus alacritatem quampiam vultus, oculorumue gratissimam præferret. Neque ideo tardius præ condiscipulis in doctrinarum Naturalium, Diuinarumq; studio aut metam tenuit, aut brauius redimitus est. Quin inter operarios messis Dominicæ enumeratus statim, si non præ cæteris, saltem cum paucis florere egregio cum plausu cœpit, sibiq; in dies aditum ad præclaros aperire suggestus. Nam qui ingenij laude superari non inuitus admiserat, innocentia vitæ, seuerioris disciplinæ admissione, & exercitio, ac viri verè Canonici punctuaria expressione, nec anteiri voluit, & alios anteire obtinuit. Quare talibus hisce munitus præsidij arcem primi confessus diuturnus, indeffessusq; expugnabat, dum tamen neque id operis ille mente conciperet, sed Regi Christo lucra gestiret in dies gestare vberima. Acer in vitia inuehens præpotenti voce concionabatur, vniuersiq; corporis habitudinem sic efformabat gestu, motuq; vt totus in aures, totus in pectora, & corda penetraret, ac mergeretur. Simplex alioquin eloquio, minusue comptus fluebat cætera concionis parte in olei modum spiritus pinguedinem præferens, in aliosq; transfundi irrigua concupiscens ratione, intellectum irretire satagebat, vt cognatam ipse pedentim voluntatem lucraretur. Non prius pedem intulit suggestui, quam sacro oleo delinitam manum admouerit incruento sacrificio, quod ad annum sexagesimum eius sæculi contigit Patauij ipsis kalendis Ianuarij præambula lachrymarum præparatione munitus. Quamuis enim adhuc inter Leuitas enumeratus facultatem obtinuisset interpretandi sacra volumina, cæteraque doctoreæ priuilegia adijisset, adhuc tamen digerebat classicum bucinator canere, quo & præmeditator accederet, & sacro Charismate delibutior acturus tanquam auctoritatem habens. Primos concionum labores posuit Nouariensibus, postremos consecrauit Vrbi ad clarissimas Diui Francorum Regis Ludouici ædes. De cætero vniuersam penè lustrauit Italiam Apostolico operi intentus pro virili, incommoda, ærumnas, algores, ac æstus paruipendens præ siti animarum, vt par erat, vtq; proprium est in similem fortis felicitatem. Quin pericula ipsa suprema, vitæq; discrimina tanquam dominicas visitationes excepit, vt pronum nobis esset recensere ex plurimis, sed vnum attigisse sat erit. Epidauriensibus

euan-

euangelizatum ierat ad eorum postulata, ibiq; posito Aduentu, ac Quadagesima sub perpetuo impluio gratiæ Dei in auditorum pectora per quam varios actus extimè contestato, moderati, præsertim cum infidelibus, commercij domestici, atque mercatorix negotiationis acrius ad conscientix lancem expensæ; iam ab oppositis Illyrici litoribus remeabat ad Italos bonorum operum onustus mercimonio, dupliciue inter alia donatus equo generosiore ex finitimorum Thracum barbarorum genere, quos neutiquam recusare per amicam largientium violentiam decuit. Horrendo interim, repentinoq; spiritu impetita nauis inter nimbos coruscantes, sonantesq; procellas, fracto remone, ceterisq; spretis, & cōminutis humani, auxilij præsidij viros suo modo Nauticæ monuit, quod vna sit salus miseris nullam sperare salutem. In tanti casus acerbitate, interq; vagantis, & imminuentis mortis crudeles vmbrae, dirosue impetus quotquot comportabantur ad duo de viginti depositis animis omnia lachrymis, eiulatu, votis inconditis, confusione replebant, nil vltra præterquam absorberi vortice, & opprimi fluctibus expectantes. Vnus Seraph, etsi turbato per aliquot temporis spatium animo, quod humanum est, steterit; tamen collectis mentis viribus, supernaq; repletus fiducia in genua prouolutus primum intimè orans, dehinc vultu alacri, voceq; potenter excita omnes erigens, nautasq; præcipuè confirmans datis in præceptis salo equis, quos vehebat, ad onerariam, quod in se erat, subleuandam; vbique promptus, quocunq; in loco opportunus, & expeditus confessione omnes excepit, & lustrauit sacramentali pro instante periculo, vt desperata corporis salute temporaria, staret saltem æterna. Dehinc iterum curuato genu, oreq; ad stratum prouoluto longius, intimiusq; Virgini Deiparæ apud suos Portuenses cultæ se, cæterosq; commendans, & voto se obstringens salutari tortus se future uitæ composuit prout placitum de super esset. Exaudiuit uerò clementissima Mater exorantis Sacerdotis, deprecantiumq; preces, & illorū miserata uices eos naufragio redemit, redita prius luce, litoreq; dehinc nō procul, ad quem appulerunt, ostenso. Hoc illud discrimen est, ad cuius memoriam iugi aspectu refricandam, ut grato beneficæ Dei genitrici satisfaceret animo, penicillo erudito repræsentari uoluit, tabellaq; in cubiculum appensa & sibi, & alijs patere curabat. Nominatim ab piorum cinerum impositione adusq; Paschales solemnitates excoluit Firmanos, Fanenses, Vicentinos, Imolenses, Mediolanenses, Mantuanos, Ferrarienses, aliosq; minoris notæ, sed æqualis meriti. Ab missione uerò Æterni Consolatoris ad usq; necatos Innocentes Bononiensibus, Venetis, Placētinis, Brixiensibus præsto fuit eodem Euangelico auxilio. At Romæ, si usquam alibi, salutaria eius uerba intonuere, dum ad Virginem de Vallicella uerba faceret. Ibi enim tum temporis introducto primum more sanctissimo, & frequentius quoli-

quolibet profestò die agendi cum populo, & purius, familiariusq; disse-
 rendi mutatis per uices & stas horas concionatoribus diuersorum Ordini-
 num: ipse cum paucis in eo dicendi genere excellere iudicatus est: atque
 ideo solus suggestū in maiore ieiunio tenuit. Ibi diuinū illum uirum Philip-
 pum Nerium nunc in apotheosim relatum dogmatis illius institorem non
 cognouit modo, sed & intimè excoluit uicissim ab eo sancta conuersatio-
 ne excultus, & efformatus tam sibi, quam reliquæ plebi fideli. Certè quo
 anno in Diuorum album is relatus est nos Rauennæ Seraphinum præ in-
 terna spiritus dulcedine longius ad rei nuncium illachrimantem, hæc &
 narrantem ipsa audiuius citra sui ipsius commedationem, virosq; qui tum
 ibidem concionabantur cum laude recensentem. Atq; hæc quidem ab
 ipso prodire antequam Reipublicæ administrationem attingeret, vel saltem
 illa vix in limine salutata. In præambulis Prælaturæ gradibus se tantum
 hospes exercuit, transitu nempe quodam, & nusquam fixo pede. Neo-
 phitis aliquando instituendis operam dedit longè probatam, iisdem logi-
 calia Aristotelis interpretatus est: nec alio ex capite diffutum hoc munus
 est post triennium, quam ne tubicen taceret tantus, & ne priuata commo-
 da, etsi præclara, publicas distinerent utilitates. Hinc meritis, & oppor-
 tuna maturitate cumulatus in partem assumitur pastoralis sollicitudinis per
 Comitiam Rauennatensiam anni septuagesimi septimi supra sesquimillesimum;
 eidemq; Portuensi Canonix præficitur. Iuuant tempora electionem alio-
 qui difficilem. Quandoquidem Vicentini Patres cum ab Vitalis Mercati
 postrema eius Abbatix resignatione, ac non ita multo post in territu sub-
 secuto assumpsissent iterato eius regiminis habenas, quas pridem diutius
 fuerant moderati, atq; iam nouennes possessione starent; egrè submoueri
 patiebantur, & vulgo circumferrebat illud, Turpius eijcitur, quam non
 admittitur hospes, pugnabantq; permulta ad illos retinendos extima ab
 eis, & intima. Is annus secundus erat ab Epidimix morbo Italiam penè
 vniuersam diuexante: atq; ideo sicut præterita annua Synodus Romæ in
 templo Pacis coacta per solos septemdecim suffragatores ex Apostolico
 priuilegio fuerat celebrata Georgio Vedano Vercellense in Generalem
 Rectorem promotus; ita hæc, de qua agimus, Portuensis solos triginta qua-
 tuor enumerauit suffragium habentes, Prælatos viginti quinque, nouem Col-
 legiorum Procuratores. Quare satis opportunè accidit Cornelium
 Vicentinum ex Abbate Portuensi ad Visitatoratum assumi Archangelo
 Rossio Bononiensi Supremo Moderatori Collegam cum alijs tribus
 assignatum; nam in minore numero præsentium candidatorum impræ-
 peditior ascensus. Atq; hic quidem postremus Vicentiorum ab nobili
 gubernio exitus, prima Seraphini accessio. Præcauerat autem (vt decuit
 virum solertem, & doctum) Generalis Vedanus futuram Patrum ius suf-
 fragij

fragij habentium paucitatem, & ne Senatus sanctiones inualiditatis, aut forte & nullitatis accusarentur, Litterarum Apostolicarum præsidio munitus accessit, quibus sibi impertiebatur imperium cogendi Senatus ad placitum vel præueniendo, vel protrahendo, & per eos, qui interesse potuissent illum celebrandi, cæteraq; omnia pertractandi, ac perficiendi, quæ in pleno Capitulo tractari, atq; perfici consueuerunt. Hinc adiere quiq; promoti Prouincias assignatas nemine contradicente. Præclarè cesserunt exordia hæc triennalia Seraphino, cuius merito, & nobili de se excitæ expectationi laus occinebatur ab recuperata (vt conciuium pleriq; dicebant) patria domo ex peregrinorum, quamuis illustrium, manibus. Verum de spari exitui per quorundam intemperantiam subiacere. Quamuis enim ad amulsum promotæ fuerit regularis obseruantia, reparata constantior disciplina chori, morum, conuictus, egressionis, habitus, studiorum ad minutiozem antiquorum imitationem, atq; inde odor optimus, fulgorq; corruscus illuxerit in populo, non eadem tamen circa temporalium bonorum administrationem affuere. Siue enim inferiorum œconomorum incuria, & tantæ molis incapacitate, siue temporum infortunatorum iniuria, siue æmulatricis uolentia calumnia, vel demum clementissimi Numinis permissione res ex suprema specula æternæ suæ prouidentia gubernantis, ipse deposita ad præscriptum legum præfectura abacti peculatus, contractiq; grauis aris alieni insimulatur. Interea forma regiminis vniuersi siue publici, siue priuati post tresdecim menses in Congregatione mutatur, introducta Prælatorum in gubernationibus perseuerantia eorum vita durante, quam nostri perpetuitatem dicunt. Siquidem celebrato Romæ conuentu, præsentemq; in eo Marco Antonio Columna Cardinali Protectore ex Apostolico indulto Gregorij Tertijdecimi vniuersa sub anulo piscatoris confirmantis Abbates, Præpositi, Archipresbyteri, cæteri; Canoniarum moderatores, qui triennales tantum in officio stabant, decernuntur futuri perpetui hac vna adiecta conditione, vt triennio regiminis vnus Collegij expleto ad aliud transferantur, ne more Prælatorum fiduciariorum, quos Commendatarios nominant, dominia Monasteriorum sibi vindicare censerentur. Similiter Rector Generalis, & Collegæ Visitatores, qui annuales tantum erant, & anno regiminis expleto in ordinem redigebantur, vsque ad integrum triennium sunt prorogati: Sed & Capitulum Generale, quod singulis annis cogi consueuerat, non nisi de triennio in triennium congregari debere institutum est duobus annis intermedijs Congregatione decreta Rectoris Generalis, Visitorum, & Diffinitorum, quam nos Congregationem vsurpato vocabulo Dietam nuncupamus. In tanto igitur rerum innouatarum molimine, ac mole, alijs Portuensi præfecturæ assumptis, Ambrosioq; Pordano præsertim viro neutiquam ignauo, & aliquando Ordinis Cancellario,

Lycei Later. Pars Secunda

Hh

ac Theo-

ac Theodosij Burlæ Placentini summo clauo sedentis à secretis penè oppressus Merlinus iacuit. Certè vndennis arcetur à gubernatione; & in ius postulatus prædictorum, quamuis ipse iudicij expeditionem omnifariè vrgetet sibi conscius, & innocentie fidens, per impotentiam ramen protrahitur causæ cognitio, & non nisi post longas remoras terminatur Iustiano de Lucchis Vicentino cauillorum, & litium perperam iudicatarum dissipatore solertissimo terminationem legitime extorquente. Quare plenissimo calculo Seraphinus rectè, & ritè moderatus decernitur, & illius in tabulas scribitur absolutio. Cæteroqui bene cessit virtuti propriæ innixò viro ea vacatio, & eius diuturnitas. Prioratum enim agens rusticanum Diuę Margharitę in agro Ferrariensi penes Oppidum Portus Maioris, reparato feruore, composuit se per biennium ad interiora spiritus innouati, & ad exteriora suggestuum repetitorum. Inde nouam orsus in Euangelio circumferendo expeditionem, docuit posteritatem omnia tempora esse æqualia, semperue fragifera mentibus nequaquam per otium torpentibus, nec illi deesse occasionem meriti, ac gloriosi laboris, qui plusquam vni aptus esset rerum gerendarum generi. Ea propter dissipatis oppositionum, ac suspitionum nebulis penes electorum pectora mittitur iterato ad Portuensem Academiam gubernandam. Promotores integerrimos habuit Camillum Becium Casalensem Generalem Rectorem, & Antonium Miserocam Rauennatem eius virtuti propensissimos; quorum alter per eius anni noni desesquimillesimo Generalem Conuentum Cremonæ coactum dilata ad vsq; sexenium potestate per Apostolicum diploma in officio fuerat confirmatus, alter ex Abbate Portuensi inter Censores assumptus. Ab secundo hoc accessu viri ad Reipublicæ partes, & iura pertractanda lubet initia promerere summæ auctoritatis ab illo pedetentim acquisitę, perq; summos imperij actus, & verè salutare exercitę. Nam plusquam triginta annorum spacio protractus in longum senium, ac semper in modum florentis iuuentæ præualidum (si duos vel tres años excipias in quibus volutariis, & exorans vacauit) Prælaturas iuges hinc inde exercuit. Ab Rauennatibus ad Imolenses Præpositus Diui Iuliani transfertur: inde auocatur ex speciali mandato Clemētis Octauī Summi Pōtificis in Urbē Ordinis Procurator, & almę Virginis de Pace Abbas. Quandoquidem anno secundo Theodosij Rouescalæ Papiensis Congregationem moderātis ad pedes summi Hierarę defertur, ac depromitur, nationes nonnullas potentiores, & præualidas, & virorum numero, & virtute curati ab antiquo tempore regiminis, præfecturas Ordinis, & Canoniarum inter se fuisse partitas, atq; distributas in latum præiudiciū patriarum minoris notę, quarū nec admittebantur ad habitū idonei depreçatores, nisi perrarò, nec promouebantur admissi, quamuis alias suffulti merito, ne ab iueterata possessione turbarētur. Hinc Clemens demādat Michaeli Bonello

Alexan-

Alexandrino, Antonio Mariæ Saluiato, Camillo Burghesio, & Pompeo Arigonio Purpurati Senatus Patribus, vt de veritate oblatis negotij inquirant, & examinent, ac sibi referant: prædictisq; relationibus cognoscit Vicentinos, Veronenses, Placentinos, Mediolanenses, Brixienfes, Cremonenses, aliosq; nonnullos auctualiter tunc quamplures moderari Canonias longè, latèq; ab eorum natali solo disitas, exclusis Lucensibus, Mantuanis, Parmensibus, Ianuensibus, Neapolitanis, Alexandrinis, alijsq; Status Ecclesiastici, inter quos viri pietate, doctrina, religionis zelo, ac alijs regularibus virtutibus præstantes reperiebantur. Quare pro muneris debito de Apostolicæ potestatis plenitudine narratam diuisionem, & distributionem Prælaturarum inter prædictas nationes perpetuo reuocans, nullitatiq; supponens, de cætero illas personis quarumcunq; nationum, habita ratione meritorum cuiusq;, conferri, & assignari debere declarauit, ac statuit. Insuper Reçtori Generali in virtute sanctę obedientię, ac sub indignationi suę poena; nec non priuationis dignitatum, & vocis actiue, & passiuę eo ipso incurrendis præcepit, vt in Dieta proximè habenda literas talis decreti anulo piscatorio signatas solemniter publicaret, & immediatè Abbates, Præpositos, ceterosq; Prælatos omnes reuocaret, & deponeret, atq; à Prælaturis omninò absolueret: deinde alios assumeret, & institueret omnium, & singularum nationum prout idoneos ipse iudicaret, sine vlla limitatione. Quod & postmodum ad amussim in eo conuentu præstitum est. Hęc illa Dieta est, quam nos tantopere per ora nostrorum hominum de illius effectu hinc inde differentium volitantem sæpè sæpius audiuius, cuiusue perpetua erit, & semper sonans toto in Ordine recordatio. Quãdoquidem absolutis à perpetuo gubernãdi munere duobus de triginta viris alioqui claris, & præpotentibus, alij ad insulas adhuc perpetuas substituti sunt ex minorum nationum numero; atq; hinc iustitia distributiua introducta ad subtiliorem lancem, donec idonea vigeat virtus, in promouendis ex qualibet natione indifferenter. Ab hoc igitur tanto conuentu in Abbatem, & Oratorem penes Apostolicum pro Vniuerso Instituto Merlinus inauguratur substitutus Urbano Cremonensi, & biennis locum pro sua, & communiq; dignitate tenuit. Plura, de more ærumnosi non minus, quam præclari muneris, præ manibus habuit, eaq; digna ope calami ad posteritatem instituendam. Sed iam elogio præstolari expedit. Lubeat tamen ad eius animi compositionem detegendam, adque insinuandum quantopere paci cordis insisteret, illud vnum attigisse, quod latius prosequitur Serenius. Augustinus Doria Augustinianus Eremita Theologus ex Leonardo Benalio Reformatorem altero sibi necessitudine coniunctissimo opportunè hauserat nonnulla Ordinis Canonici dignitati per quam accommoda ad continendum intra Patrum terminos circa integri habitus Canonici irrepentem vsurpationem.

tionem Canonicos Regulares Sancti Saluatoris de Bononia. Quoniam verò peramicè vtebatur vbiq; nostrorum consuetudine, Procuratorem Merlinum rem totam docuit in hanc Reformatoris affirmationem terminantem, Si Patres Sanctæ Mariæ de Pace institerint, iam Sacræ Congregationi consilium incidit, non solū istis (nempe Sancti Saluatoris de Bononia) interdicerè à contrahenda patientia, sed albū quoq; pileū scapularis caputio consimile deferendū præcipere, quemadmodū vsu receptū Carmelitis de Congregatione Mantuæ, quo à cæteris eius Ordinis fecernūtur. Huic autem Reformatorem propensione spontaneæ subiunxit Doria ex animo suo quid factò opus esset. At Seraphinus actis viro cordato gratijs, vicissimq; communicato illud idem se ex altero Reformatore Hieronymo Agucchio accepisse, subiunxit nil sibi curæ de aliorum habitu, vel incessu, qui ab inita senectute sibi proposuisset rerum suarum satagere, seduloq; rimari philosophicum præceptum, Attende tibi. Quin cum familiarissimè vteretur Procuratore eorundem Canonicorum feruentissimi ingenij viro, rem illi ita aperuit, vt ab huiuscemodi periculo sibi cauentes postmodum exorarint. Adsunt post hæc Comitia Generalia Rauennæ indicta, à quibus Censoria potestate donatur post longas, fatiq; dubias promotionis discussiones, quod pluribus Prælatorum visum esset, illum abusus esse Procuratoris Generalis potestate, excessisseq; facultatem sui Magistratus, & iura, qui inconsulto Ordine, & absq; legitimo mandato prout oportuerat, fugessisset per Reformatores Pontifici vt Coradum Tartarinum Episcopum Foroliuiensem iuberet Apostolicum præsidem adesse coacto Conuentui. Ab inito Pontificatu Clemens, vt totis animi votis reformationem omnium, & quorumcunq; Ordinum Regularium peroptabat, Congregationem quandam erexerat, seu Magistratum aliquorum Prælatorum sæcularium (Reformationem illam, eosq; Reformatores postea appellauere tempora) quorum ope, ac ministerio ad primæua instituta quique reuocarentur. Et ijs quidem valdè notus, fatiq; probatus erat Merlinus, illosq; sæpè, sæpius adibat, siue ex muneris sui ratione, siue quod non ingratiè audirent virum probum, & regularis disciplinæ instructissimum zelatorem, quem & quandoq; in consilio difficiliorum adhiberent. Hinc verosimilis valdè, fortiorue fiebat suspicio de eiusdem Præsidis accessu curato: & ideo qui ante ista promouendus primo loco in omnium opinione, & desiderio erat, vix quinta die vltimus Censuram renunciat, dum summo labore, summisq; studijs, ac contentione Iacobus Ruellius Venetus Generalis designatus pro illius stat dignitate, dumq; Antonius Miseroca imminentem sibi magistratum in illum declinari valido veteris benevolentia exemplo exorat. Pendente huiusmodi fluctuatione sibi inter nubeculas summussionum notaangebatur Religioni infixas de se dubitationes, qui nihil omninò deliquisse sciebat

bat

bat neq; facinori vel assensum præbuisse, quod nullo prorsus modo ad eius notitiam deuenisset. Declarauit postmodum proxima dies, ab Ascanio Donguidio Siculo viro ob zelum indiscretum rerum nouarum cupido feriem deputationis processisse, qui quodam capitulato pluriūm Congregationis abusuūm Reformatores prouocasset quo tempore Merlinus ad instātem, Synodum Vrbe excesserat. Reformatores verò apud Pontificem in Tartarium iere tanquam opportunè accommodum, qui per eos dies iussus fuerat præsidere Camaldulensium Capitulo in eadem Ciuitate Raennæ. Per has nunc planas, & æquales, nunc asperas, & præruptas semitas sternebant Superi & Merlino aditum summo clauo, & Congregationi naturabant demolitionem introductæ pridem Perpetuitatis. Eodem quippe anno post congressum priuatum Arimini habitum ad Idas Septembrias, in quo euocatore Ruellio Generali ad grauissima negotia pertractanda conuenerant, debitum naturæ persoluentes Ascanius Martinengus Brixienfis, & Thodosius Rouescala Ticinensis Consulares, nec non Hieronymus Riccaldonus Casulensis, Frigidianusq; Burlamachus Lucēsis Visitatores; Reipublicę necessariā magis reddidere Merlini experiētiā, sedulamq; rerum cognitionem. Quin Ruellius etiam ipse Romā profectus ad peruincendam Clemētis Cicalæ Genuensis suffultam proteruiā inopinato interritu cedens fato post quartumdecimū Magistratus mēsem; Generalatus sedē amicissimo Seraphinō reliquisse visus est: nā ex primo Visitatore ob prius suscepti habitus præ alijs Collegijs prærogatiuā illi sufficitur. In illo verò sufficiēdo nec generale Capitulū coactū est, nec seruata forma Tridētini Concilij, sed obtēto Apostolico assensu mos antiquus Congregationis seruatus est præscriptus capite quartodecimo Secundæ Partis Constitutionum Cremonæ æditarum, cuius tenorem hic ad verbum reddemus, vt innotescat successoribus de legitimè antiquati iuris formula. Si, Deo permittente, Rector Generalis per tres menses ante Capitulum Generale decederet, ne tota Congregatio absq; suo capite maneat, successor eius eligatur hoc modo. Primo Visitator prouinciæ, in qua obierit per literas, seu fidos nuncios cæteris Visitatoribus, & omnibus Monasteriorum Patribus hoc significet, ad quos volumus in hoc casu tantum electionem Rectoris Generalis pertinere absq; consensu, vel voce reliquorum fratrum. Tunc vnusquisq; ipsorum in cedula clausa, atq; signata sigillo monasterij sui mittat nomen eius scriptum in forma electionis, quem ad tantum officium dignum esse iudicauerit. Omnium autem scriptis ad præfatos Visitatores simul congregatos præsentatis, scribant & ipsi in hac electione separatim voces suas. Postea adhibitis sibi duobus, vel tribus testibus ex numero fratrum, vbi fuerint, pronuncient electum Rectorem Generalem, qui plures voces in electione habuerit, etiam si solum in vna voce superauerit, ac etiam si vocum medietatem non habuerit. Hoc igitur

igitur pacto Merlinus Generalis renunciatur omnium tamen ferè suffragantium assensu, quamuis tanta locorum intercapedine dispositorum. Ad biennium prouinciam tulit ea prudentia, quæ in molimine requiritur magnarum rerum ad optatam metam feliciter perducendarum. Quippe cum longa discussione hinc inde pugnantium rationum, nec non & certo ductu magistra rerum experientiæ sibi suasisset, introductam iam ab anno vigesimo Perpetuitatem Prælatorum in regimine Congregationi exitiosam esse, & tyrannidi (quod ipse dicebat) valdè propinquam; Reipublicæ se consulturum opportunè arbitratus est, si triennali gubernio illam restitueret. Quare lapidem omnem mouens, nilq; intentatum relinquens negotium in Vrbe digessit ex voto, ad Reformatorum aures cuncta referendo. Erant hi Antonius Seneca, Leonardus Benalius, Cæsar Mora, & Hieronymus Augucchius viri illustres, omnes quidem in illius virtutem notam animati, vnicè præsertim Augucchius, qui familiarissimè utebatur illo ab eo vsq; tempore, quo se Governatore Merlinus euangelizabat Firmanis. Hinc per istorum ministerium munitus diplomate Pontificio, Prælatorum Congregationis tertia parte resignata, in ordinemq; redacta, Perpetuitatem aboleuit, antiquauit, & extinxit in Dieta Rauennæ habita anno secundo currentis huius sæculi. Arduum opus non omnes vndique comprobatores habuit partitis vtrinque studijs, vnum tamen zelum publicæ utilitatis, & dignitatis præferentibus, & adhuc sub iudice lis est, potior ne Perpetuitas, an Vacatio sit Ordini. Nos non semel viros clarissimos audiuius diuersimodè sentientes, & scribentes Gabrielem Pennottum, & Basilium Serenium; quorum iste publico plebis scito statuam decernendam prædicabat Merlino, qui vindicasset in libertatem tot tantosq; viros, Religionemq; ipsam: ille verò notat exinde vim obedientiæ, & Prælatorum reuerentiam penitus eneruatam, & ferè extinctam, ac conculcatam. Certè calamo nostro manet subtilior discussio in aliud tempus. Cum primum summam præfecturam resignauit, Secundo in Urbem mittitur Abbas, & Procurator Ordinis post Constantium Villanium Laudensem illi valdè coniunctum, totoq; triennio iura monasteriorum omnium tutatus est, vnum, & eundem spiritum cum Generali Dugnano indutus, à quo tamen circa finem gubernij, & in comitijs resignationis eorum dissidere cogitur studio publici commodi non eodem modo ab eis apprehensi. Iuit ipse primus in Petrum Bonsignorium Bononiensem ex Abbate Sancti Ioannis in monte Generalem acclamatum: quo tempore, vt legem pateretur, quam promulgari curauerat, ante alios absolui ab omni regimine voluit, Ariminensemq; sibi successum elegit defecando animo, quietiue religiosæ peridoneum. Verum rantus cum esset, diù sibi soli non est permissus, sed post annum reuocatur ad Portuenses moderandos, ac intra paucos menses summo etiam clauo restitui-

restituitur ob decessum Bonsignorij Generalis. Nam Archangelus Camparius Mediolanensis in Vrbe Generalem Procuratorem agens egit enixè; & obtinuit, vt Vicarius Generalis Apostolicus dato diplomate assumeretur. Erat Camparius summo necessitudinis vinculo coniunctissimus Seraphino, vtpotè ab eodem exaltatus ad publica ministeria; & ex cultus ad omnem ciuilem, religiosamq; facultatem, & illi vicissim ipse impensè fauerat, præsertim cum Generali Dugnano à secretis esset; ideo profusè in eo reponendo summi magistratus confesui incubuit. Nec se iniurium Ordini futurum credidit, qui reparandis per laram Bonsignorij benignitatem irreptis virum seuerioris disciplinæ, acriq; zeli substitueret Protectori purpurato, vniuersaq; aulæ non minus probatum, quam notum. Gessit Apostolicum Vicariatum ad sesquiannum, in quo Pontificium Statutum exorauit publicarum Congregationis contributionum (quod nostri Bullam Compartiti dicunt) vt per ęs, & libram discusso censu, quid cuiq; Collegio oneris ferendum constaret, Cõmissarięq; Sixti Quinti mens impleretur. Deinde per Comitia Rauennatensia Flaminio Plato Cardinali Protectore Præsidente, instituto successore eodem Campatio, Rauennatensium suorum habenas reassumit, in quibus exercendis triennis perseuerat, & illis resignatis de more, Tertio Abbas Generalis renunciatur seposito præ alijs Hyppolito Ottofredo Bononiense, in quem plurimorum studia, & eiusdem Merlini imperus aliquando iere. Postremum hoc eius primæ sedis regimen decoratur accessione Canonix Minaciensis ad lacum Larium, qui maximè assensum præstiterit Celso Dugnano promotori circa conditiones, etsi non spernendas, alioqui tamen difficiles. Poponuntur etiam pro prima vice Cõstitutiones Ordinis Synodo corrigendæ, quæ ante Concilium Tridentinum æditæ limam exposcerent subtiliorem nouo iuri, postremisq; temporibus accommodam. Exacto maioris officij imperio reponitur Abbatix Portuensis, eiusq; iura per iuge sexennium iuuat confirmatus cum paucis ad præscriptum legis bullæ Compartiti, illis fauorabile, de quorum proba administratione constaret, quorum florentes operationes Canonijs proficua laudarentur. Atque hoc tempore impetitur lite difficillima, & per quam graui à Clafsensibus Monacis, quorum nonnulli administri fraudulentissimè seduli, iniussu, & fortè inscijs moderatoribus, ad praua cogitata suadenda, ac fermè conuincenda clanculum amotis antiquis terminis, & hinc inde effossa humo, dispersis, opportunèq; dispositis; Possessiones vniuersas, ipsumq; Portum de foris, fructusq; decursos, & per tot sæcula exactos ad ingentem millium aureorum summam sibi adiudicari postulabant ciuilitè. Insuper per non minus detestabilem versuriam imposito crimine cõfinium turbatorum criminaliter quoque Portuenses exagitabant. Arduum omnino negotium, ac per coniecturas probabiles aduersariorum sub initio proce-

procedens non perculit moderanti Merlino pectora, sed aliquando ad ipsas
 usque desperationes adegit timore dignitatis communis pariter, ac sub-
 stantiæ per summam iniuriam amittendæ. Vnde & frequens, quæreretur,
 se infelicissimè extremo senio reseruatam, vt videret se Rectore nobilissi-
 mam quondam Ecclesiam, perdiuitemq; Patrum hæreditatem amissam, &
 in alienos nequiter declinantem. Placuit tamen iustissimo Numini, Vir-
 giniq; Deiparæ, cor, ac mentem dilatare, illuminareq; Gabrielli Brusio
 tunc Procuratorem agenti, vt nil intentatum relinquens, scripturas antiquas
 solus euoluens, inuocatisq; diuinis, ac humanis auxilijs, & se totum pro-
 uocatum, lacescitum ad æquisssimam patientiæ, prudentiæue lancem com-
 ponens tandem ex lumine subnubilo in serenissimam lucem deuenerit, im-
 posturas detexerit, ac non modo crimina coram iudicibus, & vniuersa Ci-
 uitate diluerit, sed etiam in nequissimos auctores retorserit, reiecerit: ita
 Seraphinus obiturum iam se lætè in Domino prædicaret. Deposita demum
 gubernationis sarcina, iamq; mortem proximam præsentiens totus per ali-
 quot menses futuræ se vitæ composuit, & qui pridè tentari stillicidio ceperat,
 eodem quoq; sensim resolutus est. Plenus dierum emigravit sacris quibusq;
 deuotissimè munitus Ludouicio Pompilo Rauennate Abbate Anno Domi-
 ni 1622 die sextadecima Iunij. Postremæ vñctioni & interfuit, & con-
 iuncta manu inter adstantes Canonicos præfuit Alexander Ursinus Cardina-
 lis Emilia Legatus, & Ordinis Protector innocentissimus, iuuitq; & be-
 nedictione, & præsentissima prece extremam animam exhalantem ad pia
 resignatissimi senis ædificationis exempla. Tumulatur ad medium chori
 in sepulchro ab se egregiè excitato de subterranea illa lata concameratio-
 ne. Laudatur oratione funebri penes vniuersam Ciuitatem ad patentalia
 decoranda confluxam ab Dominico Valeriano Præsbytero Rauennate viro
 erudito, & noto. Decedit ætatis octuagesimo sexto vigesimo secundo
 currentis sæculi prospera fermè semper vsus valetudine, robustaq; mem-
 brorum compage ad perferendos labores, & multorum itinerum, & varij
 climatis, & iugis regularis obseruantia aptissima, quam diutina firmavit so-
 brietate. Nos dum Rauennæ Sacram Theologiam ipso Abbate profiteremur,
 sæpius admirati sumus strenuum senem propè octuagenarium bis in
 hebdomada supra communem feriam sextam ieiunantem iucundum, & ru-
 bicundum, atq; succosi humoris plenum. Tenax quam maximè fuit anti-
 quorum institutorum, veterumq; morum custos acerrimus, silentij, ton-
 suræ, refectionis communis, habitus, cæterorumq; huiusmodi. Circa
 cultum Ecclesiarum, & sacram, quam dicunt, psalmodiam morosus, altus,
 compositus, & deuotionis plenus, suosq; Canonicos toto nisu tales effor-
 matos volebat. Nobis per eum aliquando contigit priuato quidem, sed per-
 feruido sermone acrius increpari, quia clericale biretum priusquam ceteri
 suppe-

supposita papyro erexerimus de mente Abbatis Generalis certiores facti. Ad communem ignis calefactionem verno tempore dubitationes, quæstionæ proponebat iugiter ex currentibus Euangelijs, vel ex alijs Sacræ Scripturæ locis, omniumq; ac singulorum exigebat interpretationes, ac responsiones siue iuniorum, siue iam emeritorum summo quidem cum fructu, & in cuiusdam Ecclesiasticæ Academiæ specimen. Ad quam exercitationem certo scimus aliquoties conuenisse, vberiusq; illam commendasse Petrum Aldobrandinum Cardinalem Archiepiscopum, dum in bacanalibus secessum Portuensem sibi reponeret. Quolibet dominico die infallibiliter exhortationes capitulares habebat in multam horam, omnesq; animabat, erigebat, corripiebat, solabatur iuxta rerum, ac temporum exigentiam, etiam si minus seueris quandoque importunè alloquens videretur. Rauennates suos prouexit pro virili, itaut quandoque quinque, vel sex Ordinis Canonijs ius redderent vno, & eodem anno. Illi tamen cum Hieronymo Onofrium Fanensem Abbatem Portuensem renunciatum videre, amaritudine se intimè contaminatos demonstrare per querimonias acres, & per vniformia studia. Sed diligebat Seraphinus Onofrium corde illo, qui vniversa temneret, & qui artem arte deluderet. Tribus istis impensè fuit in regimine Reipublicæ Archangelo Campatio, Hieronymo Onofrio, & Iustiniano de Lucchis, quorum primus supremam præfecturam attigit, proximèq; successit, alter Visitator per sex annos, postremus decessit Abbas Vincentiæ: dignaq; eorū cognita virtus, ac illustre meritum erant quæ legitimè promouerentur. Diuerso tamen tempore rumorem circumlatum dicunt, duos illorū ab senè benemerito deflexisse, cum Campatio Generalis de illo omnimodè cum alijs plerisq; procerum deponendo Romæ obtinuisset, & hoc repertum in scripturis post obitum eius Florentiæ narrant: Onofrius verò Insulanus Abbas renunciatus satis contradixisse, pleraq; pro Rauennatibus proponenti, quem nimio senio confectum rapi à suis in diuersa arbitraretur, & prædicaret. Verum hæc incertæ fidei credimus, qui alioqui Fanensem virum inlytum, & ciuilem experimento cognouimus domestico, ac diurno. Quin multiformiter Portuensi Canonix iuuisse constat anditu, & sacristia amplè ædificatis, cantorijs ad presbyterium erectis, alijsue pluribus ad loca foranea restauranda. Ac mirū profectò fuit tant; Seraphino probatum, qui genio dispar esset. Ille enim omnem tumultum, ac strepitum cautus suapte natura auersabatur, vnde & fabricis, alijsq; similibus decoris magnifici parum aptus erat: Onofrius verò semper quid noui construēdi præ manibus habebat, sacris etiam drammatibus repræsentandis per iuniores canonicos præualidè propeusus, quæ & semper ad confluentem ciuitatem, & clarissimos proceres, ac principes nobilissimo exhibebat apparatu, egregia cum theatri laude, & summo cum orchestra bono, vt de Iephte,

de Iudith, alijsq; actitatum audiuius, & de Thaide cōuerfa vidimus. Quod si aliqua remanent postteritati Merlino moderatore erecta, puta ornatus Sacrarij, Tholus, vel Absida, altariaq; duo ex marmore tecto excita, ea vel ipso Onofrio cura ore, vel aljs domesticorū impulsoribus absoluta sunt. Idem est & de arithmetice notitia illa, quę exigitur in Collegiorum moderatoribus, qui nihil artis possideret, sed ab administratorum penderet seruitio, quos fortunatē assequebatur opportunos, & addictissimos. Postremū ex illustrioribus, & publicis equitatis, quam gerebat in pectore, exemplū colligipotest ex Pontificia illa sanctione, quam Turni legē crasso vocabulo dicimus. Cum enim de anno millesimo sexcentesimo sexto assensisset Procuratori Cāpatio distributionem Congregationis in quinque Prouincias apud Apostolicum exoranti, vt votorum æqualitas quępiam in Definitorio constitueretur; post nouem annos Abbas Generalis conuenit etiam cum Petro Francisco Malletto Procuratore Generali. sedem Supremi Magistratus per girum ducendā supplicanti, vt singulo triennio quęlibet quinque prouinciarum exornaretur ad iustitiam distributiua de integro conseruandam. Cum verò in expeditione Breuis piscatorij series circuitus, ac ordinis seruādi reponenda esset, qui secundo, vel tertio loco Ecclesiasticam prouinciam suggerere, ac de facili obtinere poterat recensendam; maluit illam relinqui postremam, atq; se propediem resignandum, tanquam si ex eadem lege Generalis fuisset creatus pro iam assecuto numerari. Atq; hoc quidem ille pro animi sui integritate. Quid verò sentiendum sit de fructibus dictarum sanctionum, & vtrum militent aduersus vnitatē Cogregationis, vtrumue sint contra fundamentalia eius leges & instituta, vt aliqui definire, non est præsentis loci, & indaginis. Scripsit tantus vir inter assiduas publici ministerij curas.

Epistolarum Pastoralium diuersis temporibus ad varios directas Librum vnum, qui adhuc manuscriptus seruatur.

Basilij Serenij Mediolanensis.

O Tu, qui totus Christi succensus amore,
 Inflammare alios iam Seraphine solebas,
 Postula nunc nobis diuina incendia Patris
 O quantus sacri pectoris ardor erit;
 Hinc velut è Celi splendoribus emicet ignis,
 Ad purum scoriā, quo possit excutere.
 Sed celestis amor cum vrit refrigerat vna,
 Vt liceat medio carpere ab igne rosas.
 Nunc ora, nam fies ardentior, ingneus vres
 Nunc alios melius, nunc Seraphinus eris.

SE-

SERAPHINVS DE PASTIS ROMANVS.

VO tempore Octauus Clemens octodecim clarissimos ex toto Orbe Christiano viros ad purpuram Cardineam extollebat postrema sui Pontificatus promotione recessit ab Vrbe Seraphinus de Pastis adolescens annorum quindecim, vt abderet se in al-
mæ Crucis secessu Cæsenate penes Regulares Canonicos; Crucem scilicet Domini sui vexillum insigne inter alienos fulgores quâ tumuis speciosissimos meditans, & abiectionem in Domo Dei sui sibi præponens obiectum exigendæ vitæ. Seraphinus Merlinus Rauennas Ordinis Orator in curia, & Sacratissimæ Virginis de Pace Abbas exoranti, multipliciq; tentamento probato Rochettum obtinuerat ex Ariminensis Dietæ decreto. Aurelium Riccium Imolensem Visitatorem (cuius anima in benedictione sit) virum integerrimum eam Canoniam præsentia exemplo, & directionibus robórantem præ nouiter assumpto Abbate acceptorem habuit humanissimum: Cura verò eformandi noui tyronis penes Ioannem Raphaelium Lucensem fuit ab Prioratu Portuensi ad id muneris laboriosi destinatum. Numerum Apostolici chori impleuere qui post eum aduenerunt cum ijs, qui præcesserant iuuenes, inter quos non interuallo diuturniore aurora illa promicauit, quæ solem utique splendidum, & radijs vndique effulgentem occineret ad diei mediam progressum. Utique in publicum Congregationis bonum ex tyrocinió illo asurrexere ad inclyta præ cæteris Celsus Gratiolus Anconitanus, Clemensq; Giordanus Romanus, laude verò uerbi Seraphinus anteuertit omnes. Prorsus in eo clarum apparuit quod iugis experientia, consonaq; ratio suadent, quanti nempè proffit accedenti ad nostros instructa gerere pectora artibus illis, quæ maiorum scientiarum quædam veluti prolusiones esse solent. Hercule Monaldino Abbatiam Portuensem moderante is cum potioribus condiscipulis eo transmittitur Philosophicis initiandi sub Augustino Ventura Astense professore eximio, atq; inde Patauium. Quinquennis incola Vniuersitatis eius potioribus Ordinis magistris operam dedit, atq; potiores item comprofitentes iuuenes æmulo labore virtutem concoquente expertus est: illis quidem, Gabriele Pennotto, & Michaele Angelo Parpaglioneo Nouariensibus, atq; Hono-

rato Roberto Neapolitano, hos verò, Ioannem Marium Còlluccium Firmanum, Celsumq; Brunetrum Vrbinatem, & alios non paucos. Hos verò duos habuit etiam concathedrantes in Dieta Vicentina, cum ob signaturi studiorum curriculum publicas de more theses disputandas euulgassent. Iosephus Viuolus Rauennas ad Sanctum Marinum Arimini Præfatus statim ab Conuentu illo Dialectices scholam illi apud se dirigendam dedit, qui impensè fauens enascenti virtuti in iuvene & antea, & tunc complanabat iter ad plusquam communia. Sed aliò abripti se per genium sentiens, exacto anno scholæ nuncium dedit, vt in verbi fractione totas laxaret animi fibras. Præter assueta priuatorum larium experimenta, & ea studiosè adhuc, frequentiusue per Prælatos iussa, periculum nobile sui fecerat in Diuæ Virginis de Charitate apud Venetos, cum vix Leuita etiamnum Patauinum incudem desudaret. Impellentibus enim Cecilio de Cauanis, & Vincentio de Gonzaghis eius Canonix primioribus, nonnullos habuit pomeridianos sermones ad dies immissionis Spiritus Sancti exceptos ab corona amicorum procerum, & confluentis populi cum alacritate, atque plausu admirabundis super adolescente, & facundo, & plurifacio. Hinc ergo erectus, & experrectus pedem, linguamue latè proferre ad populos. Martyr Babila Mediolani ædes dedit primum quadragesimæ curriculum peragenti sub anno tertiodecimo huius sæculi, deinde Diui Leo Venetiarum, Frigidianus Lucensium, Catheruus Tolentinatum, Venantius Camertum, Præcurfor Anconitanorum, Euangelista Bononiensium. In maiora templa dicentem per illud idem sacrum ieiunium conuenere Ripenses in Piceno, Pratenses in Tuscia, Venafrenses in Campania, Alexandrini in Insubria, Cæsenates in Æmilia, Spoletani, Rauennates, Beneuentani, Bergomates, Firmani, Cremenses, Reatini, atq; alij hinc inde. Vegetem vbique celebritatem occupabat, quæ accueret spiritus ad perferendum labores, & ad non despondendum animos, si quando in idem stadium proludentes inuenisset primi nominis præcones. Cæsenæ quidem Ripam ex Minoritanorum familia præclarum Oratorem in sui Ordinis nobili templo, diuiteq; suggestu negotium sibi facientem, neque tamen coronam minuentem, sustinuit egregiè; atq; sub vltima concione Salicis cuiusdam vmbra irrisit, quod pingui sacerdotio notus iugiter sollicitasset frangere auditorum accessus ad se, vt illos alteri conciliaret. Lepidè, præse tamen, in id deprompsit thema ex loco Psaltis, Super flumina Babilonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion, In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. Sed multo plura sunt istiusmodi ab eo aut dicta, aut facta, quam quæ hic prosequi latius debeamus. Testes adhuc sunt populi Perusini, Æsculani, Narnienses, Laudenses, Beneuentani, e quorum siue Episcopijs, siue Archiepiscopijs intonuit tuba salutaris ad aures non minus cordis,

quam

quam corporis : testes ad eloquentiam maximè nati Veneti, cum ad Diuæ Mariæ Formosæ indefessus ipse bis quolibet die festo è suggestu dicens per longam anni integri periodum, indefessos quoq; ita illos ad se audiendum reddiderit, vt & longam Sancti Paschatis quadragenariam vigiliam habere pariter eodem modo fuerit penè coactus : testes Mantuani ab insigni Basilica Apostoli cruci per transfuersum suffixi, à qua pendendo per biduum docuisse Acaiam scimus . Porro præcedere attestato suo æquum est tot, tantisq; hisce virtutum eximij præconis attestationibus natiuitatis eius urbem, urbem orbis vniuersi dominam, urbem Romam, quam in grati animi sui tesseram excoluisse, cuiusq; spiritalibus commodis per septennium insudasse honorificum fuit, Moralem Theologiam, quam conscientia casus appellant exponendo ad alinæ Pacis ædes præclaro Clericorum cuiusvis Ordinis, quin & Laicorum accessu, & fructu . Habuit etiam ibidem ad Sacratissimam de Planctu, item & ad Imperialem de Anima bina maioris ieiunij stadia gloriosa . Tantus autem desudans in albam Domini mensem inuenit liberalia ab sua Congregatione præmia, & illa non diutius excupita . Quippe in ea Synodo, ex qua dictus est Abbas Generalis Policarpus Capellus Casalensis, ipse quoq; Pastius dictus est Prælatus perpetuus, priuilegioq; ad id insigni munitus, primo quidem ab Nouemuiris, horum Scriptore promotore, dehinc ab Conuentu vniuerso . Alij eodem Senatu iudicante eadem ipsa ornamenta obtinere quidem; sed de Carandino, Serenio, Pastioq; sancitum est equius: ritubare aliquando reliqui, quod de gratia illos deturbare, deijcereq; ageretur : steterè tamen, ne pernicioso exemplo quæ semel placuissent vni Synodo, alia posterior infringeret, aliqua quamuis extrante ratione . Præter eam, quam ex prædicatione sortiebatur commendationem, alia adhuc illi obtingebat ex gubernationis dono, cum ad Præfecturas Ordinis assumptus de illis bene se meruisse explicasset . Subditos faciliè continet, qui normam in se exprimit agendorum, & de cuius virtutibus non nisi probam gerant opinionem ex tenore anteaçtę vitę genitam . Virginis Lachrymarum, Ansani, Catherineq;, & Iuliani martyrum cęnobia Præpositus, Abbasue moderatus est inter Spoletanos, Firmanos, Imolenses, & Trebianos . Secundo Firmanis vixit, vt diruenti Monasterio iuaret industria, opemq; talento feret . Angelum habuit secum nepotem disciplinę suę alumnum, adolescentem probum, & benè cordatum, de quo digna expectamus secundum maturitatem . Laborat adhuc Seraphinus in Euangelio, lucubrationesq; colit se auctore dignas . Præest Imolensibus ad Sanctum Iulianum . Habemus nunc tantum ex illius penu

*Orationem in funere Alexandri Vrsini Cardinalis Ordinis Prætoris habitam
Bononie in Comitij Generalibus ad Sanctum Joannem in Monte Paulo Vrsino*

sino Brachiani Duci nuncupatam. Bononiæ apud Hieronymum Mascharonium Anno Domini 1627.

Alteram quoq; Orationem à supradicta diuersam Romæ habuit in eiundem Cardinalis funere in templo Pacis habito, ex qua latum facundræ illius argumentum desumitur. Hæc cum alijs quatuor in eadem vrbe habitæ, sed diuersis in templis coram pluribus Eminentissimis propè diem lucem visuræ sunt.

De Diuo Philippo Nerio Congregationis inclytæ Oratorij Sanctissimo Institutore.

De Beato Philippo Benitio Seruorum Beatæ Virginis primario Duce.

De Sancta Virgine Theresâ Discalceatorum Carmelitarum Institutrice.

In Funere Illustrissimi, & Reuerendissimi Benigni Archiepiscopi

Thesalonicensis, cuius pijsima liberalitate Canonica Sancta Marie de Pace heredes ex asse eius bonorum, ac bibliotheca instituta fuit.

Incerti

Anagramma

Seraphim Pastius
Hem rapis vt Apis.

Exugens varios flores Apis Attica Vere
Efficit hinc proprij nobile mellis opus.
Tu Seraphim flores sacrorum verba virorum
Surgens eloquij mel facis inde tui.
Ergo mentiri nequeunt tua nomina: namq;
Hem quod sic est Apis, Presul, & ipse rapis.

Ioannis Macrini Imolensis.

ODE

Cursum percelleris carmine turbinis
Spirantem Boream, præcipites Notos
Ventorumq; animas, vel
Freno continuit lyra
Orpheus: indomitas Tygrides, ac Lupos
Iussit frena pati: nec timuit Lepus
Se Vrsorum metuendis
Rictu credere, & unguibus.

Quin

Quin castu valuit frangere Tartara
 Et plectri modulis, arteq; barbiti
 Deuicto redit Orco
 Chara coniuge ditior.

Sed quis te Seraphim comparat Orpheo,
 Qui fons eloquij es, vel Charitum melos,
 Et linguae Italica mel
 Dignum laude superstite.

Tu non iam Tygrides indomitum genus
 Virges, sed latio pectine liuida
 Mulces pectora, & virges
 Verbo vindice ad aethera.

Tu Pasti celerem carmine fluminum
 Vel cursum cohibes, compede cum ligas
 Mentem, quae ad scelus alto
 Fertur flumine pronior.

Orcum non aperis: claudere conscius
 Infelix iter ad Tartareos Canes,
 Seu Calum indigitet, seu
 Ditem lingua coerceat.

I Pasti: Fidicen flectere nescijt
 Bacchantum furias: Tu melioribus
 Vel plectris modulatus
 Vicisti ebria crimina.

Victori vireat laurea vertice,
 Vicisti Zephyros, flumina tartara,
 Et cunctis magè dirum
 Nostri pectoris impetum.

SERAPH DE TORRESINIS

BONONIENSIS.

QUID de te porrò, ò Torresinè Seraphim, sub aridiore calamo sitibundis propinabo nepotibus, qui per profundam tui despicientiam nil ab sæculo mutuatum voluisti? Non quæ in terris, sed quæ in cælo egisti exaranda venirent; si menti hæc dictanti ad regiones illas nobilis pateret accessus, ab quarum incolatu spiritus tuus ne per momenta quidem digrediebatur. Tu Seraph operæ æquius, quam nominis, ardore ditabaris viuifico, lumine rutilabas inextinguibili. Verè Christi Caritas vrsit te, perfecit, impleuit. Non lingua, non calamo quidpiam sapere; quam Christum demonstraisti, & hunc proximorum, populorum, mundi Salvatorem. Declinant quandoq; qui scribunt, qui dicunt quamplures omnes alij ad alia, siue ex rerum varietate delectabili, siue ex spiritus teneritudine; tu tenax ardoris Seraphici ore, manu Deum in proximis, proximos in Deo obiectum tenuisti. Qui ab fugestu te, qui diuina nunc legentes Opuscula tua te magistrum amandi Numinis profitentur, id mente perceperunt, id manu quodammodo sentiunt. Non autem sit qui ad huiusmodi perfectionis apicem breuiter illum autemet peruenisse. Nemo quippe repente fit summus. Non ex naturæ probæ talentis, non ex hominum arte (quæ tamen sensim & ipse proficiunt) culmen id pender, sed ex gratiæ tuæ munere, Deus, quæ licet non funibus implexa temporis; suauitamen opera sua solet cunctatione perficere; vnde & de vnigenito tuo ab primo conceptionis instanti omnis gratiæ, et veritatis pleno exaratum voluisti, quod proficiebat etate, et sapientia coram Deo, et hominibus. Ab die natali ad supremam obitus horam supra septem annorum decades hic dimensus est, quarum sextam penè partem Canonici vitæ votis obstrictam habuit: longum profectò, angustumq; stadium, & paucis comeabile. Totum verò illud in se ritè componendo desudauit, adeò perfectionem suspiciens religiosam, ac si ex incipientium tyronum numero vnus quidam esset, non triarius, ac veteranus. Victus sobrietas, vigiliarum assiduitas in naturam deriuatæ, somni, cibi, potusq; fermè expertem cominiscebantur eum, atque inde iugis illa promanabat oratio, qua mentis, qua vocis in cuius sinu se totum abdere satagebat. Sola proximorum iuuandorum causa

extorrem

extorrem illum ab ea facere videbatur extimè, dum vel purgaret corda Omologesi, vel nutriet Synaxi sacris. Sed & hæc oratio. Venetijs, Patuij, Bononiæ hisce officijs inerat quamqui maximè, apudq; populos illo solo Patris nomine audiebat, & dignoscebatur. Ab tertia ad quintam decadem ætatis declamauit in vitia acriter ex pulpito, facundia quidem conspicuus, sed multo acceptior innocentia vitæ, quam vt facies ipsa, aspectusq; primus promittebant, sic & postmodum mores præstantissimi exhibebant vberrime. O animi candor. Non semel vno hoc illicio peccatores attraxit ab suggestu ad cellam, & ad sellam, ab consultatione ad purificationem, & per hanc ad euomendum animæ virus. Cæli talenta sunt data gratis, vel & ipsius gratiæ latentis in pectore, seq; diffundentis effecta. O semper suspiranda probitas. Erat cum Ecclesiasten ageret tanquam maleus contereas petras, cum propius curationem aggredereetur nil eo mitius, nil suauius, sed suauitate illa, quæ vinum, & oleum infunderet, nec absq; sale vulnera illigaret. O' verè veri assecla Samaritani: quin & de suo stabulum soluebat sæpissimè, pro curatis peccatoribus pœnas voluntarius assamens, proprijsq; luens in membris, quod aliena vix tulisset imbecillitas. Promiscuam audiebat plebem & libentius, & frequentius, vt docibilem magè, minusq; vt plurimum raminatam. Proceribus tamen studebat validiore conatu, qui cum sibi tanta dari cernerent, remq; salutis serius agi, confluebant, mirabantur, suspiciebant, deq; illo tanquam de oraculo sentiebant. Ab habenda concione per vires factus ineptior præcocius, quam optasset, calamo dedit exercitia vocis, vt atramenta offerrent oculis, & illorū ministerio mentibus quæcunq; auribus salutaria subducebantur. De alieno penu strauit primum, vt periculū sui super irtractabili negotio faceret, humillimè scilicet semper de se ipso sentiens. De alieno quidē, sed ea refero dulcedine, quæ cælitibus propinatam suauitatem inchoatiuè referat: de alieno, per quod ipse ditescerat, & ab expertis in se alios quoq; ditandos speraret. Ioannis Lanspergij Carthusiani diuinissimi libros Pharetra Diuini Amoris inscriptos ex Latina in Italicam transtulit Linguam, quos dicauit Barbaro Aquileiensi Patriarchæ electo. Filios spiritus pinguescere satagebat, quorum cum aliqui teneriores essent, lacte materni idiomatis non solido cibo Latine linguæ nutrendos videbat: optabatq; populum omnem arma illa tractare, quæ & diuinum amorem in se, & se in diuinum amorem conciliarent, atq; perducerent. Transtulit autem non reddendo verbum ad verbum, sed sensus ad sensus, & alicubi aut minuit, aut reddidit iuxta operis, & materiæ exigentiam, vt ipsemet ingenuè profiteretur in prologo. Atque hæc fortassis ratio extitit, ob quam maximæ lectionis Antonius Possseuinus ex Societate Iesu hoc idem Opus illi assignauit tanquam ex proprio penu, non Lanspergij depromptum. Obseruauit

Lycei Later. Pars Secunda

K k

enim

enim vir eruditus non minora Torresinum Italicè plusquam Paraphrasim exprimendo, quam Lanspergium Latinè operi contulisse. Posthæc arbitramur illum manum adiecisse libris de Cælesti Hierarchia, quos Antonius Bumaldus in Minerualibus Bononiensibus ab Seraphim compositos exprimit, non enim nobis illos vsq; modo videre contigit. Quotos autem ex huiusmodi lucubrationum lectione alienarum fructus demetiret in panis, vt aiunt, fractione pernoscens, manum ad mentis dictata plura, statim recensenda, permisit, in quibus idem omninò deuotionis affectus, idemq; spiritus ardor emicat, quem per fidelium pectora ab concionibus irrepere omni studio perquirebat. His ingrauescentem sustinebat ætatem, his agrotantibus artibus, aduersaq; sub valetudine delabentibus solatia nundinabatur honesta. Non omnia verò, quæ perpoliuit, prælo fuere supposita, quod sibi scrupulum ingereret gloriolæ fortassis hisce artibus aucupatæ. Qua in re adeo sibi cauebat, vt nunquam passus fuerit inter Prælatos recenseri. Vix semel per obedientiam coactus oneri colla subiecit. Ea propter facundè narrare solebat quotas, qualesue probas quietes, sacraque otia experiretur anima illa, quæ alieno ritè obtemperaret imperio. Hæc, pluraue alia de egregio Sacerdote nobis talia vestigantibus referebat præclarus & ipse Sacerdos, & Abbas Iacobus Samartinus, dum nos ad opus hoc adornaremus, ab quibus exarandis vt abstinemus nos non vna ratio cogit. Ille iam præsentiens corporis dissolutionem iminere secessum Frigidianum à maioribus exorauit. Ad leues sarcinas componendas per aliquot mensium spacium sic incubuit, vt folius Sacrosanctæ Deiparæ, quam eximijis semper coluerat affectibus, folius Passionis Dominicæ, cuius recordationi cordis lachrymas semper obtulerat, immisceret colloquia, meditationes decoqueret. Anno demum sexagesimo octauo superioris sæculi esse desijt, vt verum esse æternumq; inueniret. Scripsit ergo

Pharetram Diuini Amoris Ioannis Lanspergij Carthusiani Italicè loquentem, quam Hermolao Barbaro Aquileiensi Patriarchæ electo nuncupauit. Venetijs apud Paulum Gherardum Anno 1549.

Libros de Cælesti Hierarchia, prout est apud Antonium Bumaldum in Anademati Minerualibus Ciuium Bononiensium. Bononiæ apud Heredes Benatijs 1641.

Vitam Beatissime Virginis, quam attitulauit Paradisus deliciarum spiritualium Regulas Vitæ Spiritualis. Bononiæ 1562.

De Passione Domini Meditationes, & colloquia Venetijs apud Rubinum 1567.

Thesaurum Orationum, & Contemplationum Italicè. Venetijs apud Pratum 1614.

De Resurrectione, & Ascensione Domini Tractatum vnum, quem editum affirmat, & à se lectum Seraphinus Ractius ex Instituto Predicatorum in Libro, quem attitulauit, Viridarium Exemplorum Italicè sub Titulo De Confessione Exemplo Tertio

SE-

SERAPHINVS SALSIVS ARIMINENSIS.

VTIQVE nomen ipsum ab indepto Religionis habitu fortium Seraphino Salsio Ariminensi illustris cuiusdam, apprimèq; veri prognostici tessera fuit. Ardorem nanque diuinū illū, quem nomen sonat, expressit ita moribus, vita, cultu, eloquio per annos circiter quadraginta gesti Canonicatus, ut non perperam primi impositoris mentem desuper illustratam fuisse credi possit. Seraph verè factis, & Inuncupatione. Ariminum præclaram Ciuitatis patriam, Signam, & Tergeste tenerioris educationis habuit. Puer enim vel à parentibus, vel à quopiam confanguineorum alio transfretari iubetur ad maritimam illam Illici oram quacunq; tandem causâ domestici ministerij. Puerile autem pectus tum quoque patuisse Numinis religioni, atq; pietati ex illo innotescit, quod ipse de se scribit in mox laudando Opusculo auricularis Confessionis, quo loci capite sextodecimo Lectorem remittimus. Semina verò illa fructum reddidere aliquando centuplum. Quippe responderunt vltima primis, & rore cælestis afflatus superfusus laxauit præcordia, intimaq; animi fibras in obsequium Dei sui. Quod ut minore cum obice præstaret regressus in patriam tabulario Canonicorum Diui Marini Congregationis Lateranensis adnotari studuit conamine non vulgari, curatis nempe ex procerum, & Principum illustri gratia adminiculis, & præsidijs, quoniam non pateret tum ingressus ad benè munita castra ex nonnullis rationibus, quarum narratio non est præsentis loci. Præter vnam sanctè agendi deliberationem inerin s fermè in reliquo sacræ militiæ admiscetur, ut labor exercentium piam eius voluntatem, ac intellectum iugis esset, valdèq; meritorius in eo potissimum, ut deponeret suspiciosam quampiam sinceritatem, quam ex transmarinis hauserat contubernio. Latinas tamen literas possidebat mediocriter, quarum fundamento promoueri potuit post expletum tyrocinium spiritualis hominis ad Artium studia, successiuèq; ad Sacram Theologiam audiendam. Relictis scholasticis post emensum assuerum octenne stadium aggreditur pulpita, quibus suoptè genio propendebat secundum facilitatem popularem dicendi, quæ artem oratoris nec prorsus admitteret, neque excluderet ex instituto. Nobiliores quandoq; homilias Patrum antiquorum transferebat

ferebat ad vnum in maternam Italorum linguam, atq; paucis aliquibus mutatis pro temporum varietate illas recitabat adamussim. Perorabat probitas in viro conciliatrix maxima auditorum, per quam optimè loquentem adiudicabant, dum vita, doctrinaq; conuenirent egregiè. Nunquam nouit adolescentiam, aut iuuentutem, si mores sobrios, vitamq; attendas grauem, ac semper sibi sequestrem. Quo tempore vacabat ab Euangelio solitudinis amans cubiculum tenebat tantopere, vt neutiquam domi esse crederetur ab conuictoribus ipsis, quia statas tantum horas sacri cultus, regulariumq; caremoniarum appareret. Studio inhærebat perdius, & pernox, quem si natiua quæpiam adiuuisset alacritas, capaxue, ac secundum ingenium, literatus extitisset cum paucis comparandus. Sed nō omnia omnibus: & conatibus haud respondebat serus intellectus. Dum Hierarcha Gregorius Tertiusdecimus celebraret Romæ annum vniuersalis Iobælei, qui fuit septuagesimus quintus post sesquimillesimum vniuerso ferè christiano orbe illac confluente, Salsius concionatorem agebat apud Ripanos, quos Transones vocant in Piceno. Quare nacta occasione totus erat in animarum messe, creditos voci suæ populos disponens sanctissimo Indulgentiarum thesauro, piissimæuè peregrinationi. Altè potissimum vrgebat sacræ omologesis accessum: atq; propterea cæpit de suggestu circa illam verba facere ex instituto, naturam, qualitates, circumstantias, effectusque singulariter enucleando, vt debito modo, ac signanter fieret ab accedentibus. Philippum Seghium Bononiensem Ecclesia illa tum obtinebat totius etiam Piceni Gubernatorem, virum plurima dote, sed pietate præsertim insignem, quem postea purpura Cardinea ornauit. Is studia religiosi concionatoris promouebat quam maximè, animosq; conatibus eius addendo qua priuatis allocutionibus, qua actione, & exercitio fouebat sanctè meditata, & continenter parta. Hinc Antistite suadente, quam pro concione materiam confessionis prosequeretur in ordinem digessit ad memoriam omnium, & ad captum multitudinis iuuanda. Excogitauit methodum nouam alphabeticam per singula scilicet latina elementa singulos versus italicos componendo ab illis inchoantes, qui rem confessionariam summam complecterentur vniuersam. Carmina verò è pulpito exposuit appositè per breues sermones singulis respondentes, quos dehinc maturatos in modum commentariorum italico idiomate omnibus per uio euulgauit ope typographorum, eidemq; Seghio dicauit laudando non minus exitu, quam proba, & benè texta intentione. In magistratibus Religionis gerendis nihil incubuit, neque è re sua esse credidit Reipublicæ se immiscere adhuc oblato munere. Cum à Io: Baptista Castello Episcopo Ariminense pluri mi fieret intuitu virtutis, eiusq; opera Præsul egregius vteretur ad quamplurima pia, inuenit aduersarios gratuitos, quos suspiciones, ac dubia haud

pate-

paterentur quiescere, ne aperiretur ingressus viro nil cogitanti, præter bona, ad noua mollienda. Quippe administratio Canonice Diui Marini cum annexo Gynecæo Beatissimi Narboneasis penes Brixienfes erat. Ea propter præscripsit sibi, & obtinuit discessum ad externos, apud quos moraretur sibi omninò victurus. Vt ab adolescentia Italicas musas coluerat candidè, & castè ad id genij placitum, & hilaritatem, ita illarum consuetudinem retinuit non remotus à senio. Patet liquido quantus esset in eo pangendo carmine ab Ethica illa, illaque Politica, quas ex duabus orationibus Isocratis extractas, in breuesq; regulas compactas dicauit Vincentio Gonzagæ Mantuanorum, Montisq; feracis Regulo. Ferunt decessisse apud Venetos circa annum nonagesimum præteriti sæculi. Viuit eius probitatis, & eruditionis memoria in æuum. Sunt eius calami,

Alphabetum Confessionale de Conditionibus Sacramentalis Confessionis Italicè conscriptum. Pisauri apud Hieronymum Concordiam Anno 1625. Lib. I.
Ethica, & Politica ex duobus Isocratis Orationibus extractæ, & in breues compactæ regulas Carmine Italico. Venetijs apud Ioannem Antonium Rampacetum Anno 1584. Lib. I.

SE-

SERAPHINVS VERDELLIVS CREMENSIS.

AVCO virum hunc temporis interuallo exaltatum in Congregatione ad maiora obeunda munia vidimus inter admirationes, & silentia Patrum proeuctioris ætatis, & disciplinæ. Neque tamen iniuria, si plures illius eximiæ qualitates æqua lance librentur, quibus aut terfit, & obliteravit, aut oculuit, & minoravit floridioris ætatis imperfectiora. Ca pacem enim grandis cuiusq; fortunæ obuiauere publica ministeria felici causarum secundarum coniuratione, quibus haud segniter faceret satis solers eius industria, & ausus quandoq; temeritati proximiores, sed qui benè cederent satis parato, & vna auctoritate munito. Vos omnes inuoco testes maioris mensæ Patres Conscripti, qui Verdellium penit imè nouistis, quibusue secretiora eius consilia innotuere, atq; administrationum illius peruia fuere media, & artes. Quoties obriguistis ad aggressas à viro Prouincias? Quoties admiratione concidistis ad excogitata, & proposita? Quoties vos, vos ipsos pro muro opposuistis vt staretis pro domo Israel, si quando altiora saperet, & executioni ex temporum coniuncturis imperuia. Optimo quidem temperamento conseditis diribitores maiorum Congregationis difficultatum cum eo, atq; nunc superstites pro ipsa veritate statis. Ad prima tempora maioris Præfecturæ Camilli Becij Casalensis Septuagesimi septimi Generalis conuictor factus est cætus nostri: sub eo, inquam, Dictatore Instituto Canonico adscriptus est, qui veterem Regularis militiæ disciplinam reuocauit ab auorum memoria, & placitis, summoq; studio reparator strenuus extulit obseruantia. Ideo in eius animi feraciorum campum ea proici semina potuere, quæ messem prædiuitem, nã aduersarius homo superseminet zizania, reprõmitterent. In Academijs Vercellensi, Mediõlanensi, Placentina fundamenta iecit Philosophicarum scientiarum, abq; Vniuersitate Viridariana Patauij Doctor dimissus est, vbique doctissimos professores Honoratum Robertum, Zachariam Apianum Aristotelicos; Florianum Nanium, Valerianum Zamperriũ Theologos, Marcum Antonium Otellium Vtinensem Iuris Pontificij interpretem primarium sortitus. Quapropter paria fuere seminibus, & cultorum industria in hac parte fructuum ad confertam mensuram conamina, & emif-

& emissiones, quæ tamen feracitate præcipitem actura iuuenem ominabatur quantories abfuisent emarcescentium discretiores, & projectores, ne qui in eo superabant probi, contactu, aut sodalitia inficerentur. Ideo abatus est non sine quare à Bononiensi Montano ad Pistoriense Collegium Dialecticis profitendis sub Secundo Columbo Nouariensi mediocris quidem literaturæ, sed seuerioris per ea tempora conuictus viro. Dedit pauca vexatio intellectum, dum interim Romæ Alexandro Perero Montalto Cardinali commendante in bonos fines cedunt purgandæ innocentie attentata. Purpurati Patris, Sacriq; Principis animo se pridem insinuarat ex nuncupatione Librorum de Statu Homini, quos à dimissione studiorum pro Laurea obtinenda latius ediderat. Dignæ nanque vt legerentur lucubrations, & quæ ab ætate in scientijs consumatiore euigilatæ promanassent, tantisper propenso in eius Gentiles magno Cardinali abundè fecerant satis. Ex Logicalibus interpretandis secessit ad se componendum ad pulpita, quibus nouiter tractandis naturæ beneficio satis esset præmunitus, aspectu, pectore, voce, venustate, quibusue probe se dispositum docuissent sermones (lectiones nostri appellant) post vespertas quasque festiuas habiti in eadem nostra Diui Bartholomæi Basilica vno adhuc Diaconatus Ordine redimitus. Commendationem, & fructum vbiq; ex sacra prouincia retulit, præsertim verò ex quadragesimata concione apud Laudenses, & apud Pisanos in Conuentu Clarissimorum Equitum Diui Sæphani, nec non & in Cathedrali Ticinensium tota ea Vniuersitate percelebri in quotidianam Panegyrim resonante. Inde Congregationi, atq; extimis notior factus publico attingendo ministerio vocatus est. Hic verò rutilare ad excessum vsque eius dona, dum in talentis gubernationis toto genio operaretur non modo per digestum iucris aliorum quinque talentorum, verum etiam per vberiores omnimode quæstus. Penes illustre Augustinianum Collegium ad Placentinos Priorem claustralem egerat inter Prælati benefici Pacifici Gnochi Placentini, & benè cultæ disciplinæ obsequia, & minutiores ritus, ideo nullius præuix dispositionis adminiculo egens ex statutaria lege in Abbatem promoueri potuit in hunc præcise modum, & occasionem. Anno nono post millesimum sexcentessimum Franciscus Turcellius Pistoriensis, de quo nos supra, Abbas Collegij Pistoriensis renunciatus in Comitijs assignatæ maioris Præfecturæ Archangelo Campatio Mediolanensi paucos post menses ex anthemate fato fungitur. Quare de substituendo vices gerente (communi vocabulo Viccabbatem nominant) vsque ad proximè habendam Congregationem maior Antistes cogitans, Verdellium secernit inter multos vno illo rerum successu, vt in viciniore Romana Diæta Abbas pleno iure instituatür sub eo anno millesimo sexcentessimo decimo. Exordia hæc extitere nunquam intermissorum in Congre-

gregatione fascium . Nam benè gestæ Pistoriensis dignitati per biennium successit ad proprios Cremenses Penates Diui Benedicti Prælatio . Videbunt longo æuo successores in Ecclesia Pistoriensi, eius diligentia, atque in sacris curandis sollicitudinis testimonia, aras quatuor de nouo veteribus humilibus demolitis excitatas in amplam, nobilemque formam ordinis Corinthiaci sibi ad inuicem ex æquo respondentes, partim ex Monasterij prouentibus, partim ex nobilium patronorum suasionibus illectorum expensis . Utinam veteres duæ, quæ supersunt peculiaribus patronis debitæ tenuitate virium, aut pietatis nihil tale curantibus, ad aulæque Vienesem, & Romanam absentibus, ita nobis aliquando cessissent, prout dictante, ac bene fauente Numine boni emulatores Patrum in eandem omninò correspondentem formam restituissemus, quo tempore templo, & Canonice ex Congregationis benignitate præficiëbamur . Cedent tamen successu dierum Abbati futuro alicui occasionem præbituræ munificentia, atque pietatis exercendæ in plenum nobilissimi fani ab Longobardorum vsque sceptro magnificè excitati ornamentum, ac decus . Reparata insuper, & innouata publicarum loci rationum volumina, portiones notabiles æris alieni Romæ extinctæ moderatas optimè à viro Monasterij habenas insinuant, tractatus pro dignitate Cathedralis Ecclesie eadem tempestate suggestus non vni tantummodo rei natum illum prædocent . Dum Cremense Cœnobium gubernat senio confectus debitum naturæ soluit Antonius Cremensis Visitator, in cuius locum hic post longam discussionem sufficitur sub Seraphino Merlino Tertium Generali, Collegis Celso Dugnano Mediolanense, Petro Francisco Maletto Vercellense, atque Marco Antonio Oliua Ianuense . Neque ita multo post sanctis vixdum prioribus Visitationibus ob lugubrem decessum Gabriellis Ottelli Alexandrini Diomedearum Præfulis eo loci legatur ad proximum vsque Capitulum suprema quaque auctoritate munitus, cuius apicibus nec per latum quidem vnguem deficiebat . In sequenti Generali Synodo Abbas illustris Canonice Viridarianæ renunciatur, cui triennis præest inter non modica discrimina siue ipsam Academiam spectes, siue extranea . Quippe Marco Antonio Oliua relatores in ius postulatur repetundarum . Vir enim Ianuensis ingenij, & solertiae Arci Tremitanæ, & eius annexis iurisdictionibus gubernandis datus successor Abbas, ex non vno capite depopulatorem arguebat cò firmiter, quo loci genium penitimè nosset, qui eidem alias præfuisset Abbas, quiue panderet non absque crudeliore iniuria Verdellium in præstantissimi, optimèque de illa præfectura meriti Ottelli nomen, ac memoriam sequere, dum in demortuum perperam à se acta proiceret . Obiectis tamen omnibus siue per innocentiam, siue per sagax, expeditumque consilium præualet, & illudit, atque superato in vitæ discrimine morbo Ecclesiastes quadragenarius accedit Carolo Emanueli

Alo-

Alobrogum, Pedemontisq; Regulo Petro Francisco Maletto Generali proponente, & intercedente. Liberaliter exceptus munificentia plusquam Regia dimittitur, qui animum eruditi Principis ceperit satisfactione depasti intellectus, & religione culti piè Numinis. In sequenti supremo Ordinis Conuentu Anni Decimi octauo post sextum decimum centenarium ab Redemptore nato Abbas Generalis acclamatur laudato Maletto successor, ferme solus inter candidatos Veneti Dominij, qui satis immorari poterat, aut penitus deturbari à tanto apice, si fascibus aspexissent viri primæ probitatis, & integerrimi Cherubinus de Betteris Brixienfis, & Valerius Beltraminus Taruifinus. Magistratus imperio ad omnia præ antecessoribus vtitur in speciem quidem feuerioris, ac valdè necessariæ disciplinæ, sed cui admixtus esset quandoq; impotentia odor prægrauis, ab quo prædicaretur abuti potestate, dum interim ipse disseminaret, ex affectata quadam mansuetudinis, & benignitatis ratione à prædecessoribus inflictum acre supremo tribunali Ordinis præiudicium. Ita fugillabat (iure, vel iniuria alius viderit) anteaكتورum Magistratuum modos. Vnus Hieronymus Onufrius Fanensis præ cæteris conatus, si quando iura excederent, confringebat in iritumq; dimittebat; ac obuersabatur, ne spes suprema affulgeret ad libitum moderaturo vniuersa, siue quod is ex quatuor Collegis Visitatoribus Congregationem intimius nosceret, qui solus eadem censoria dignitate alias egregiè functus esset, siue quod vir acer, prudens, multiq; negotij præ alijs auctoritate polleret, floreretq; gratia Protectoris Serræ Cardinalis, siue demum alia quacunque nobis minus notiore causa. Hinc sub incerta fama in Ordinem redactus prudentiori prima sedes cessit, quod in commune omnium beneficium vertisse creditum est. Triennis ea præfectura temporalia commoda Reipublicæ non leuia peperit, quia feuerioribus iuris obligatarum tabularum summam notabilem triginta millium aureorum Romæ, Venetijque extingui curasse dicunt, quo specioso, satisq; plausibili successu plurima deleta sunt non indubiè obiecta. Abacti peculatus ab communi ærario Veneto ob decessum Cecilij Balbi de Cauanis Abbatis vago, generaliq; murmure impetebatur, qui præcipiti cursu Venetias accesserit illo extremum spiritum exhalante ferè, & libros publicarum rationum, ipsumque ærarium nullo adhibito assessore, aut teste per aliquot dies pertractarit, qui census vitalitios non satis ita multo post instituerit nominibus proprio, & alieno, dum interea per plures testes constaret decessum Cecilium parsimonia, & dexteritate negotiationis seponisse ad decem millium aureorum lucratam summam ad Monasterium illud absoluendum, quæ nusquam inuenta est. Sed qui oportuit in iudicium sisti, non vocatus innocens dicitur ex se sensim elabente, euanescenteq; rumore. Vtcunque res fuerit, pernicioso exemplo, & insueto factum est, vt vnus rem tantam

aggrederetur absq; comparticibus faltem Collegij eius ratiocinatoribus. Verum ex alio capite proficua Congregationi eius præfectura fuit, dum Statutarias Léges, quas Ordinationes, seu Constitutiones appellamus, Ordini restituendas per publicam æditionem solertissimè curauit. Quippe ab Anno Millesimo Sexcentesimo Duodecimo Synodus Rauennæ congregata Seraphino Merlino Generali promotore decreuerat Leges illas ante Tridentinum Concilium æditas corrigendas, reformandas, & de nouo imprimendas ob nonnulla eiusdē Cōcilij, & Pontificum decreta post illarum impræssionem emanata. Cum vna tamen hac conditione decretum emanauit, vt fienda correctio, & reformatio, siue per additionem, siue per subtractionem prius per idem Capitulum diligenter discuteretur, & approbaretur. Id ipsum Senatus Consultum relatum, & confirmatum in sequenti Conuentu promotionis Petri Francisci Maletti, ac demum in eo, quo ipse Verdellius assumptus est; ideo per tres vniformes Synodos approbatum executioni demandari debuit. Quod vt facilius absolueretur vniformi Patrum assensu prouincia demandatur Gabrielli Penoto Nouariensi, Secundo de PalijsCasalensi, Placido que Blancardo Cremonensi viris, & optimis, & eruditissimis, quibus facultas vniuersa totius Synodi tanto negotio debita attribuitur. Quare post longas discussiones, & post attentata nonnulla Romæ circa nouam quampiam compilationem Constitutionum Paulinarum Paulo Quinto exhibitarum, Gabriele Penoto Ferrariæ penes Iacobum Serram Cardinalem Legatum, & Protectorem confidente vltima manus negotio difficili imposita est, atq; statim ipso Verdellio impræssionem iussis apud Venetos nostros vrgente Lex per Dei misericordis benignitatem Tutellari, ac gloriosissimo Patre Augustino, Diuisque Titularibus intercessoribus ædita est in emendationes modos summo bonorum omnium consensu. Quo autem tempore summam Præfecturam Verdellius abdicauit, toto nixus est conamine præfici Abbatix Romanæ, cui Generalis Procuratio Ordinis ex vetere quopiam more annectitur; Procuratio, inquam, tam rerum in summa curia gerendarum, quam publicæ, quæ ibidem ab omnibus Canonijs transmittitur pecuniæ. Et qui plurima auctoritate floreret in Synodo, cui nihil foret imperuium, nominationem, electionemque obtinuit ab ipsa tamen possessione deturbandus. Cum enim ex præscripto Pontificiæ Sanctionis Pauli Quinti Prouincia Venetorum Ecclesiasticæ Nationi aliud Monasterium Romano æquiualens assignaret deberet ad gubernandum, neutiquam illud præstare potuit Veneto Senatu Prælaturas Dominij in exteros conferri recusante. Hinc etsi Cremensis Canonica Hieronymo Onuphrio Fanensi assignata fuerit, atque ideo ipse Verdellius præpropere Romani domicilij curam inierit; tamen

non

non admissio per Venetos Magistratus ab gubernacula, qui illac perexerat, Hieronymo, Verdellius et ipse Roma abistere cogitur. Suaferat quidem Serra Protector acerrimæ vir præuidentia, & cui certiora rerum nuncia hinc inde afforent, ne se viæ committeret, aut Romæ illaberetur antequam pro eo staret Collegij Rogatorum assensus. Sed qui confidentia plusquam tutiore prædicabat se in horam expectari, & certo certius imminere eam à Principe permissionem, quæ ardentissime Romanum illud officium expectabat; præcociter Urbem tenuit, Purpuratos Patres Congregationi addictos, aut sibi aliquo nomine notos ex obsequij norma inuisit, seq; negotijs publicis immiscuit, vt maiore inde cum animi acerbitate submoueretur, dum Venetis Patribus haud secum dispensari placuit super lata lege, quamuis supplici libello, & longo ambitu tentati, ac fatigati. Hinc Pontifice Gregorio annuente Franciscus de Magnanis Bononiensis Romanæ Domui Pacis, publicoque ærario præfectus est, & Cremenfis Verdellio, Firmana Fanensi per antea actam synodi præuisionem cessere. Compositis in hanc formam rebus, animoq; ad præsentia reuocato Canonice Cremenfis veterem Ecclesiam collabentem, senioque confectam, ac Ordini parum accommodam solo æquatam in ampliorem, nobilioremq; formam restituit, atq; à fundamentis excitauit mira solertia, animiq; magnitudine, & qui primus lapidem primum posuit eodem trienni, aut parum plus spacio absolutam inspexit, atq; si vnas chori sedes eximas omnibus ornamentis communiuit. In sequenti capitulo Placentiæ celebrato Visitator Secundum renunciat Marco Antonio Manetto Florentino Generali, & qui Ordinem primo loco gubernauerat pridem semipartitæ Visitationi præfuit ex vsu, & lege, licet ætate præcederet, & professo instituto Athanasius de Arcellis Placentinus, & Placidus Blancardus Cremonensis Conuisitores. Ideo cum censeat eius potestatis Collega Marco Antonio Gentili Bononiense Congregationem seiuictim ab Generali Abbate iustrauit; quo factum est vt nequaquam conuenirent circa media publicarum rerum tractandarum. Quare cum nonnulla Romæ exhiberentur aut inducenda, aut restauranda in Congregatione productis hinc inde rationibus, & argumentis, dum vnusquisque in suo sensu abundat, ac meliora proponere, securioribusq; instare opinatur adest Bononiense Capitulum, in quo ex rescripto Pontificio Urbani præsidet Robertus Vbalдинus Cardinalis Legatus. Hic demum in ea decreta conuentum est, ijq; exitus negotia sortita sunt, quæ longè distare noscebantur ab eius propositis, & ab ea, quam vsisset solutione. Abbatia tamen Cremenfi Tertium præficitur ipso etiam suffragante Manetto, certè aliquando instaurare curaturus, à quibus deciderat præter opinionem meditata, si vita superstes. Verum sexto ab eo conuentu mense viam vniuersæ carnis ingreditur vix duobus annis quinquagenario maior, vir quidem, si

postremam dictam Synodum excipias, toto vitæ suæ cursu, & felix, & strenuus, & ad magna patranda factus, humanarumq; rerum exprimerent polens. Neque dubium quin decoctis senio adueniente ætatis feruoribus communi omnium plausu iterato Religionem aliquando gubernasset, qui superato iuuetutis flore præfuit maiores inter laudes, quã inter obiecta. Gubernasset utiq; (quod ominamur) si tamen alio nõ auocassent virum præstantem Romanæ aulæ ornamenta, quæ plures semouent à Regularibus claustris nunc in præmij speciem, nunc in maioris laboris exercitium. Quippe da tali amandatione non incongruè aliquando dubitatum, qui circa vltimum postremi Visitatoratus annum Urbano Hierarcæ propositus, nominatusq; fuerit ad Episcopatum Polæ apud Iustinopolitanos, dum Neapolim ad Visitaciones peragendas properaret. Illum enim episcopari satagebat Faustus frater intercessoribus Laodoiccio Zachia Cardinali, & Petro Cõtareno Venetæ Aristocratiæ apud Sedem Beatam Legato. Summa tamen propitij Numinis prouidentia factum est, vt tum in casum abierit illa negotiatio in luculentum pauperis Congregationis beneficium, quod eo demum obeunte innotuit. Sunt ergo eius dictaminis

De

SE-

SEVERINVS CALCHVS MEDIOLANENSIS.

ROH quantum præpropera virtus Seuerini Calchi
Mediolanēsis in ipso fermè exortu splendoris effudit;
dum medius inter Syrenum illecebras, mediosue in-
ter tempestatum aufractus naufragam immortalis
animę salutem non alio, quam sua luce monstrante
cognouit: dum (repeto) puerili nisu, virili sensu,
dictam ne diuina crepundia, an futurę obsidem sa-
pientię cęleste propè chirographum? magni illius
Timothei Maffei transcriptam amanuensium labore concionem, auidè ar-
ripuit: dum eandem sibi per vim extortam pijs lachrymis perfusus recupe-
ratam, bonam vt indolem aleret, illamq; sibi in tuto reponeret, ad ver-
bum vna die edidicit. O' pius, ò grande vixdum efformatum ab ætatula ca-
put. O illustrem certè, illustratamq; memoriam, ærarum diuinorum illo-
rum arcanorum effectam, quæ ex vmbonibus pronunciata in vnum pro-
pè spiritum auscultantium spirituum millia conglobabat, quantumue licet
Oratori, beabat. Abeas nunc prisca ruditatis fictio, Silenos malè dolatos
extimè, intimè peçtoris auro, emicantibusq; lapillis compone refertos.
Puerile Seuerini verum mysterium est, penetralibus ingenij committere
sacra, qui necdum puerilia ipsa conquadrasset. Hinc amor ille mirabilis pro
infantis crepitaculi delicio literatam aliquam papyrus, pro pomis libellos
habendi præ manibus, vt iam tum fermè e nutricis vberè pendulus libris
operam dare videretur. Iam verò illę in omne vitium lubricę etatis pari
conatu ad sanctimoniam, ac sapientię fastigium celerrimæ progressiones
supra teneros annos, supra æqualium æmulationem, supra expectationem
parètum, supra maiorum exempla, deniq; supra omnium admirationem, qua-
le specimen iam adultæ in adolescentia lucis reliquerunt? Illud sanè vnū de-
dere, vt audito demum (quod latè concupierat) e summo Mediolani templo
concionante illo, quem prius scripto ardenti prælibarat, per vniuersam
Italiam celeberrimo Timotheo, tenebris sæcularibus vale dicere sibi con-
stanter iniunxerit. Constanter, inquam, qui per omne paterni imperij ma-
chinamentum opugnari meruit, vt rutilaret inconiuentior, vt resisteret cor-
dator, vt vinceret, ac triumpharet confidentior. Constanter, cuius non
flexere candidam innocentiam maternas blandiciarum lachrymarum,
præca-

precationum illecebræ, fortunatæ felicitatis illectiones, irritamenta ad effœminandam in suscepto religiosæ vitæ consilio plusquam virilem firmitatem introducta. Obmuteat Latia in posterum Romanorum eloquentia, nec vltra Martium Coriolanum, seu Volunniam matrem euehat ad sydera. Robustior Seuerinus impuber, quam Martius, vir, miles, Imperator. O quanti interest lucrifacere Christum! O quantam æternitatis spem Religio sacra fomentat! Itaq; Seuerinus iam victor victos, genitores cæterosq; domesticos obices docuit nullis mortalium fraudibus, viribusq; ab instituto cursu solertem salutis reprehendi posse, ac retardari. Etenim suauiter æstuant, quibus Amor aspirat. Et vnus potest Diuinus Amor ardorem ipse suum euentilare. Enimuerò non erat, cur prisca Poetarum superstitione fabulareretur parco Promethei furto cælestis ignis particulam subductam ad hominis lutum animandum; cum se se totum infinitum Numen in lutea pectora vitalis incendij splendido, aureoq; diluuiò liberaliter effundat. Quis diffusiuam hanc naturam non obseruet sub ipsis Seuerini pullulationibus primis in Canonicæ familiæ horto? Binos fratres Benedictum, Hieronymumq; attraxit ad Christum. Imitatores sui, discipulosq; fecit, quos natura germanos dederat, eos gignens Deo, cū quibus pridem fuerat ille genitus mundo. Feruor regularis disciplinæ recoxit in magnetem, qui ferrum pridem extiterat, vt nempè alios pelliceret, sanctoq; furto lætaretur procelloso ab mari vanitatum sæcularium subtractos. Quis non defixo mentis obtutu inspe-xisset vixdum conuersionis elementa prima nouentem repentina mutatione oratorem factum alios conuertere? Te ipsum appello tantæ sobolis genitorem, qui tã grandi conamine restitisti, ne vnum permitteres Canonico Ordini gnatum; qui furore percitus præferuidam quandoq; animam in perferoces minas euomisti. Num incontaminato corde, num stagnantibus oculis cernere potuisti triplicem filiorum rapinam, religiosumq; cœtum ternis quasi opimis spolijs exultantem? Suauissimam Saluatoris prædam ad funiculi soliditatem redactam vidisti, ac lætatus es. Qui aliquando mentis compos factus ex Seuerini effusis ad Cælum precibus, non absq; peculiari Numinis ordinata, fauorabilius electione isthæc fieri, præsentissimamq; Deitatem veneratus acquieuisti. O aspirantem ex amoris pectore vitalem perfrigidæ mortalitati calorem! O benefici spiritus diuinis flammis diuinam probitatem afflantis impetum salutarem, qui distatis errorum nubibus diuinæ serenitatem veritatis aperuisti. Interea temporis infractus Christi colonus in ore conferebat latam messem, longamq; vindemiam, hinc inde in manipulos collectis, ad areamq; ac torcular adactis siue corporis, siue animæ exercitationibus tam ad purgatiuam, quam ad illuminatiuam attinentibus. Qui præibat ætatula germanos, meritis quoq; exemplisue præire satagebat; gnarus fortè quam breue vtriq; stadium current, quam
proxi-

proximum brauium haberent, dum sibi in longiores ærumnas extenderetur iter, producereturq; non nisi perplexa viatoribus semper corona. Quippe superstes ipse præmisit ad Cælum illos meritis plenos, quasi firmæ fidei obfides, certæ spei fideiuffores; ni dicere optes, futuræ totius vitæ patronos, ac protectores. Quinquagenarius intra Religionis metas, ò quoties anhelauit terminum, ò quoties cursor suspirauit finem cum illis Apostoli verbis, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Neque ideo sibi, alijsue fucum imposuit in aliena miella decoctor, sed apis ingeniosa libauit è floribus, quod depuraret in fauum. Scientiarum supremarum, quarum laus prima est, lustrauit latibula cum Philosophis, ac Theologis, potissimumq; fixit pedem in Sacræ paginæ suauitatibus, vnis penitimè innixus Paulo, atq; Dauidi vtriusq; legis antesignanis, quorum vt in agilibus sequi feruorem, sic in diuinis studuit assequi spiritum. Hinc prompta illa, & ad omnem horam extemporaria suppellex, quæ viri Dei sermones & honestabat, & fœcundabat Superis semper assignato fœnore siue intra domesticos Canoniarum parietes contineretur, siue extra vagari contingeret, Hinc illa calami ad manum admissio, qua luculento, egregioq; opere Sanctorum Dei ministrorum Canoniorum vitam, & acta profecutus est, siue quorum postrema dies mirabiles, cordatosq; peperisset. Nutantibus plerunque Canonicalis cymbæ coassationibus, & contabulatione, turbine nunc inflante, nunc fluctuante freto, cuius sinum de more Militantis enauigaret; iuuat exemplo sic, atque vocibus vectos, vectoresue, vt ad auræ tenuis fruitionem, ad placidique maris vsum addiderit. Ea propter Reçtor Generalis vigesimus octauus in ordine renunciatus anno octuagesimo primo à Reformata Congregatione, Quartum repetitis vicibus eandem præfecturam gessit; Quartum, inquã, eo tempore, quo plures florerent Imperio dignissimos, quorumue promeritis, atq; virtutibus maior ipsa Petri Naui non impar (si Cælo placuisset) onus extitisset. Enituit autem cum primis virtus eius, atq; publici cura profectus in ea, quæ cum Cassinatibus Monacis tum ebulliebat Ordinum, non hominum controuersia. Quamuis enim in eo esset, vt iura almæ Matris tuerentur, decorq; Canonicalis prærogatiuæ sospes, ac integer confisteret; ex placido tamen genij tenore, exq; Regularis quietis conditione, veraq; sanctimonia lites pertæsus, exorsus ve disidia; amicabile compositiones, pariformiaq; compromissa suadebat, & proponebat, quibus dirimerentur emergentia iurgia, & in officio charitatis continerentur auersantes voluntates eorum, qui nescirent disputare de iuribus, quin digladiarentur etiam de summa rerum. Id autem feruore illo vrgebat, qui & propria fartatecta ex parte plurima repromitteret, & non pauca, nec minima collitigantibus permetteret in amoris mutui fœdus, & in reciprocum bonæ volun-

voluntatis tesseram. Verum frustra molitur humana fragilitas exequi, quod neutiquam desuper decretum sit. Aliud in factis erat, quæ illustri causæ illustriorem maturabant exitum, ut à beato ore Summæ Sedis Christi Salvatoris Vicariæ lex emanaret, & euulgaretur de Saluatorianæ ipsius Lateranensis familiæ indemni, supremæq; prærogatiua. Demum properans Seuerinus ultra senium ad decrepitationis confinia, licet non sentiret in animo ætatis iniuriam, quam sentiebat in corpore; celeriore tamen, punctuosioreq; solertia vrsit sanctitatem ipsam in sui præsertim suauissima abiectione, & in frequentissimæ orationis exercitio, qua rapi se ad meliores mentis sentiebat affectus, præsertim quod ultra non videretur castigari posse carnem, sed carnis vmbra, arrida ossa, semiadustamq; pellem. Verum adhuc trepidabat igniculos, & verberabat flagro, ieiunioq; animæ domicilium ad retinendam excopationis consuetudinem. Patientia vix enarrabili postremam subiit quadrimestrem ægretudinem, secundum quam decumbens diuinorum tantummodo colloquia admittebat, reliquis nullatenus intentus si circa iam iam exsiccati corporis curam medica monitione exercerentur. Ut Sactorum mos est decessit, qui de Sactorum more vixerat, sexaginta quinq; annos natus, dum Placentinâ Abbatiam gereret curatus studioso Patrum funere, ibiq; tumulatus. Serie totâ excipiet studiosa posteritas ex Matthæi Bossi fidelissimo promptuario, qui ut omnibus interfuit Visitator tû temporis, sic æternis Epistolis rem totâ ex a se profecutus est in sequentia formalia verba. Seuerinum nostrum tibi Gabriel natura Germanum, nobis vero charitate confratrem graui, ac longa febre consumptum nobis tandem dies acerba surripuit. Quem virum, & patrem quinquaginta fermè annos nobiscum habuisse plenum, sanctitatis, prudentiæ, doctrinæq; præcipuæ, ut lætati sumus dum viueret, ita ne illius memorabilis bonitas, imitatuq; dignissima depereat posteris nobis opere pretium videri debet. Et si cuiquam, mihi præsertim hoc sanè conuenit munus, qui cum illo in moribus, literis, vitaq; propè omni coalui equalis, & socius, & à quo perdilectus. semper extiti, & impulsus vnice, atq; sanctissimè ad probitatem omnem, & laudem, & ut ad studia multum, sic ad scribendum quamplurimum; condelectabatur enim meum aliquid in manibus habere frequenter, maxime dum disiungeremur præsentia. Quo fiebat ut ad eum scriberem sæpè, & ad me ille responsa studiosè, & impigrè daret stylo, quo affluebat graui, ornato, atq; mundissimo. Viuet in me semper eius nomen, atq; memoria, & tantum mea si conari poterunt scripta, ac monumenta, inter posteros viuet, eritq; in æterna memoria, ut scribitur, iustus, & ab auditione mala non timebit. Itaq; quod factitauit ille de maioribus nostris illustribus, & sanctis Dei ministris, & virtutes, & merita celebrando, & eosdem ipsos tanquam aculeos. ijs, qui currebant adiiciendo, sic nos eum

eum ijs proponemus imitandum, qui insequentur, minoribus, atq; nepotibus. Quæ recordatio nec erit iniucunda ijs etiam, quibus contigit præsentibus illius frui, ædificariq; virtutibus. Tibi quoq; Gabriel, ac tuis fratribus, & liberis speciosa. Hic in primis satis quidem iuuenis præconem Dei magnum Timotheum nostrum Mediolani concionantem exaudiens tanquam de Cælo tactus ita exarsit in Deum, & deuotione mirabili fastidiuit humana, vt continuò de mundi fuga cœperit cogitare, & quod cogitauit parum moratus expleuerit, patre reclamante, & quanta vi, arteq; potuit repugnante, quem pro Christo exaudire surda aure contempsit. Cui & gustato splendore virtutis, religiosaq; dulcedine, non fuit satis seipsum tutissimo in portu claustrali seruasse, nisi duos fratres, quorum vni Benedicto, alteri Hieronymo nomen erat, ad eandem vitam attraxerit, qui ambo multos ante eum annos vita functi cum laude, & meritorum copia requieuerunt in Domino piè. Candidatum verò illum, Deoq; obstrictum formare perfacile fuit, & regularem ad vitam componere, vel quod voluntas eius ad hoc erat incensa, vel quod mitissima, quam nactus erat, secundabat illi natura. Parere ideo Patribus, frequenter in orationibus esse: continere se cellula: taciturnitatem amare: cæremonias Ecclesiæ: ritusq; percipere: ad omnia humilitatis opera se affatim exhibere paruo labore, spacioq; didicit. Quæ omnia ritè obiens, & ardentissimè in spem de se magnam extulit institutores, & patres, qui edoctum eum in huiusmodi illis dicendum studijs putauerunt. Quippe quibus, vt applicuit animum, illis cum humanitatis literis, quibus erat imbutus cum ad nos accessit, Dialecticam, Phisicamq; coniunxit, eatenus in ijs elaborandum putans, quoad ei literæ illæ ad Theologiæ artem viam planam astruerent, quam diuinam scientiam postmodum nunquam sanè deseruit ad vitæ vltimum vsque. Quo fiebat, vt familiari in sermone sanctum aliquid in promptu semper haberet, quod vel proponeret, vel de quo dissereret, vel de quo ab alio etiam extempore quereretur. quippiam nullo non die de Paulo lectitabat, in quo familiarissimo suo nihil tam abstrusum, tamq; ambiguum erat, ut ignoraret quid de eo sacri, subtilisq; sentirent interpretes. Vgonis, Anselmi Cæliani, Dionysij, Augustiniq; maximi Patris opera nec deserebat. In delicijs habuit Psalmorum nectar, & dulcissima hymnorum carmina, ea maximè, quæ celebrantur in templo, quibus deuotissimè deditus primus interreat, & ab iisdem postremus recedebat. Celebrare quotidie mos illi erat, & cum Canonicis horis mortuorum officiosa suffragia, & pœnitentiales David adiungere. Aliud cum nihil ageret, uel scribere, uel uerò legere nunquam omisit. Quæ occurissent pro nostri Ordinis statu, ac dignitate diligenter, animosèq; suscipere, suscepta mira prudentia, consilio, perpetuitate, laboreq; tueri nunquam fatigatus; vt suo ducatu, atq; auspicio sepè seruata ab fluctibus,

Lycei Later. Pars Secunda

M m

atq;

atq; periculis nostra nauicula fuerit , quibus , quę deorsum militat, Ecclesia Christi pulsatur interdum & grauius quatitur . Vnde optimo illi , & tanto animo , atq; industria Patri , cum ex more nostro ad eum concedere potuit, delatus est primus consensu publico apud nos locus , atq; potestas , datę habentę , datum , & gubernaculum totius rei nostrę gerendę , cui profuit non minus sanctitatis exemplo , quam solertia , infatigabiliq; labore . Iacentes animos erigebat dexteritate , opinioneq; mirabili . Elatos contra premebat suę humilitatis inspectu , in amictu , & in omni corporis cultu humillimus . Cibi , potusq; parcissimus , qui etiam cum per vitam totam passus acerbitatem asmatici pectoris esset , & crassam quandam fluentem à capite pituitam excrearet , mordaceq; tussi raucus sermo , & infractus à præfocato pulmone in officium egrę concederet : leuissimo tamen , & vili se cibo fouebat . Ei sæpè subcinericia vel cœpa , vel rapa , pulmentum farinæ hordeaceę , aut recens ouum , paululumq; butyri ferebatur ad mensam . Viuebat magis aliquanto validior vitando contraria , quam exquisitè vescendo . Mollis pane , forbiciunculaq; gaudebat , quod dentes , quibus atteritur cibus , & molliitur , vel interquassantes ei , vel eruti è mandibulis essent . Tempus dierum , & noctium ita partiebatur , vt nihil perditum iret . Pius , & miserantissimus in egenos , suauis , & mitis in omnes . Sed indeditos auxilio , atq; consilio promptus , & sagax semper inuentus : qui & infirmos , & debiles plusquam seipsum curaret . Ad hospites aduentantes lætus . In emittendis hortorum munusculis , & in alijs humanissimi , & grati animi signis nec obliuiosus , cui displicebant sumptus ambitiosi , atque infaniores , in fabricis maximè . Aiebat enim decere minimè Ecclesię Christi ministros vel quadrantem prodigere , qui non concederet , aut ad necessitatem , & vsum , & eum quidem honestissimum , aut ad Ecclesię ipsius cultum decens , ac moderatum . Strepitum Ciuitatis , curiosaq; negotia quantum omninò poterat declinabat . Et quanquam fratrem Auratum Equitem , & in Iouis arce apud Mediolani Ducem ab arcanis primarium secum habuerit , nunquam tamen ad eum accessit , nisi graui de causa , & inuitabili lacesitus , ne salutationes multorum quærere , & ambitiosas apud fratrem cœnas optare videretur . Auxit paululum sibi vires exerciolo non raro , molliq; labore . Quo fiebat , vt nullo daret otio corpus , nisi quandiù vel orasset , vel studio incubuisset , si tamen hoc est otium . Vnde meditando sæpè , ac recitãdo cõficiebat crebras deambulationes per hortos aut verò claustrales per porticus . Sic gestari equo , & inuisere villam assequebatur animi , & corporis firmitatem , vt semper rediret alacrior , ac vegetatior : nec non solerti suo oculo arua perpinguiora relinqueret , & edoctiores colonos de re rustica faceret . Verum de vita hæc hætenus satis . Nam qualis vixit , talis è vita recessit , innoxius , sanctus , & plenus multifarię gratiæ , vt

omnium

omnium oculis, qui aderam cum moreretur, eius emigratio visa sit admirabilis quidem, & felicissima, vixq; vllus ebullientes deuotionis lacrymas cohiberet. Perpetua supra quatuor menses, postquam egrotare cepit, exustus febre eo deuenerat, vt expulpatas sic esset omnino, vt vix sola cutis arida ossa contegeret, possetq; omnis membrorum compago discerni, ac numerari, & ad anatomiam (vt ita dixerim) quandam adhuc viuis exhiberi. In quo tantisper tolerantia extitit tanta, animiq; infractio, vt nunquam vel moerorem, vel rædium præfctulerit vllum, nec inuitabiles ministrorum etiam errores aduerterit: sed neq; sit visus, vt cæteri solent, qui longum ægrotant, vel optasse serenum, vel odisse turbidum Cælum. Perosus vana, sermonibus diuinis satis expleri non poterat. Qui legerent, aut verò cantarent diuinum quippiam accensebat sapissimè. Ita quoties esset paulo quetior, quotquot circumstarent admonebat, & firmabat in Domino. Quod si quid videbatur vni dumtaxat esse dicendum, id instillabat in aurem præssa, surdaq; uoce. Vnus ego inter reliquos fui, quem frequens vocitabat, vt aperiret ille mihi, aut dignum memoratu aliquid, & Religioni vtilitati futurum, aut verò Sanctum, atq; Cæleste, quod solus excogitasset, vel per visum, & quietem recepisset. Ei enim pleraq; manifestata sunt visis admodum lætis, quæ sanè illi, vel abstracta cogitatio suggereret; vel animus tanquam interlaxatus à corpore illustratione diuina delibaret. Cum ad exitum tandem vita properaret, id ille prænosens legi fecit vltimas morientium preces, & suo se factori commendari Deo. Quibus rebus dum esset intentus, stupor erat quam lætus, quam animosus, quam Deo fidens excederet. Donec animus sacer, & cædidissimus extitit in corpore, de diuinis tum loqui, tum cogitare non desistit, vt etiam si deliraret uaporibus febris interdum, uerbaq; concisa, ac uacillantia promeret, ea tamen ita uaria, atq; turbata essent quippe sanctissima, atq; cælestia, ab præcedenti uisu, & summè plena pectoris arca eruta, atq; deducta; tanquam non possit dulci à fonte, atq; mundissimo nisi sapida aqua scaturire, atq; perfluere: uerumq; sit illud Diuini Regis, et familiaris nostri citharædi, Beatus uir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis; non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta. Tandem figens in superna oculos, et supinè manus coniungens, spirituq; et hiatu ultro, citroq; contracto, atq; emisso uisus est omnibus Cælum petere, non interire: non spoliari corpore, sed uestiri gloria. Quem finem, ò utinam mihi cum emoriar, et tibi quoque Gabriel, ac tuis omnibus Deus impertiat, quos loco Seuerini semper amabo. Vale Regij Sexto kal. Ianuarias 1497. Ad Bartholomæum autem Calchum item fratrem Equitem, et protoseryniarium sæpè laudatum, sic scribit. Hodie paulo ultra meridiem noster Seuerinus reliquit humana, eius adhuc super strato calente corpusculo, et ab oculis mihi

M'm 2

manan-

manantibus lachrymis arripui calamum ad te Bartholomæe clarissime scripturus, ut possem: ut illum emigrasse nostris ab oculis meo hortata non tam doleret bonitas, & prudentia maxima tua, quam quidem lætaretur se illum habituram pro salute patrocinatorem Diuinam apud Maiestatem in Cælo, vbi vita mutata non quidem amissa exceptum ab Angelis ambigo nullo equidem modo. Sic enim eius antea acta innocentissimè vita, & cum perpetuitate deuotio: sic & dum ægrotauit contricti pectoris lacrymæ: sic intentus animus semper in Deum, & de re diuina, vitaq; beata mellifluus sermo, & ardens vsque in finem cupiditas mihi planè persuadent illum tenere cælestia, quæ singula astantes plurimi sæpè conspeximus illa chrymanthes præ mira dulcedine, ego præsertim dum illum exocularer interdum, atq; complecterer, cuius spiritum vbi euolauit e mortali hoc carcere Cælum petisse intueri sum visus. Talem ò mihi sortem, ac vicem mea me cum postrema compræhenderint, possim certa fide sperare, quam quidem felicitatem, & gratiam plusquam omnia cætera, & mihi, & tibi suppliciter præcor Bartholomæe. Vale, & hanc scribendi breuitatem menti consternatæ concede. Placentiæ undecimo kal. Decembris 1496. Denum in hanc formam loquitur in familiari, quam Esaiæ Estensi Concanonico direxit circa idem tempus. In Diuæ Cecilie uigilia, uespertina sub hora Seuerinus noster à nobis excessit, & bonorum Cælestium, ad quæ anhelauit ad ultimum spiritum usq; factus est compos. Tu pia illi iusta, quibus tamen nullo equidem modo innocentissimam illius animam arbitror indigere, religiose persolues nostri Ordinis ritu. Et cæteros Hetruriæ Patres permonebis, ut idem sanctissimè efficiant. In Abbatem suffecimus Simonem Mediolanensem probatum ex ueteranis Patrem, illum omni fermè fratrum deponente conuentu.

De Vitis Sanctorum, Illustriumq; ex Ordine Canonico Virorum insignium, de illorum egregie perpetratis. Lib. iij.

SILVESTER CIGNVS VICENTINVS.

VICENTINVS Canonorum Regularium Ordo æquatis vna incommodis, atq; vtilitatibus lætatur inter quaslibet Deo militantium in Religione familias suorum hoc honore filiorum, quod ad sacerdotia quæcunque (Beneficia dicunt) siue curam animarum habentia, siue simplicia sint, etiam si dignitate cumulata, promoueri possint ipso vno suo institutionis iure. Quippe secluso omni priuilegio, & legis fictione Clerici cum suapte natura sint, qui ab exordio nascentis Ecclesiæ sacræ administrationi fidelium præfuerunt, & nunquam reciso tramite in iisdem functionibus exercendis perstiterunt; in melius reformata aliquando laxiore vita non modo ius ipsum hæreditarium sibi retinendum cõsuerunt, sed & iuris etiam animam, executionem: hac tamen sibi professionis præscripta formula, quam in reddendis substantialibus votis solemniter adhibent, Et quod nunquam absq; licentia Capituli Generalis dictæ Congregationis, vel eius auctoritate fungentis aliquod cum cura, vel sine cura beneficium acceptabunt, vel extra Ordinem nostrum, renunciando omnibus iuribus, priuilegijs, & consuetudinibus in contrarium mihi competentibus, vel quomodolibet competituris. Æquatis, inquam, vtilitatibus, & incommodis: quoniam quanti euidentius præstat in ea Sacerdotiorum assignatione cæteris Regularibus, qui nisi Principis Sacrorum indultum intercedat, inhabiles sunt ad ea obeunda; tanti proximius sentit incommoda, dum ijs operarijs destituitur, qui translati ad priuatarum Ecclesiarum rationes habendas vniuersæ ipsi Congregationi mereri stipendia desinunt. Ideo patulis semper foribus ad alteros inter vlnas excipiendos, in pectoreq; fouendos ingresso res, veteriq; militi, & exercitato nouum substituere fermè cogitur damno non ita satis explicabili, sed charitatis tamen exercitio nunquam intermisso. Insuper quicunque assumuntur æmulantur quidem meliora charismata, & arduo incumbunt regendarum animarum exercitio ipsis etiam angelicis humeris formidando; at frequenter, qui credita quinque talenta habent nisi in duobus operantur. Innotuere isthæc ex parte in Siluestri Cigni Vicentini sat claro rerum procurso, cum abductus ex Canonico cætu opem præstantissimam licet ex animo, & non obscure impenderit; tamen ferè sub
modio

modio lucerna posita, quæ super candelabrum prostare debuit, angulo vix debili splenduisse obijci potest. Inter Vicentinos Ciues genitores habuit pietate, & religione, quam fortunæ bonis clariores, quibus natus est fratrum plurimum postremus, anno nono post millesimum quingentesimum. In valido rerum discrimine, perq; multas vagantis fortunæ vicissitudines vsque ad annum sæculi trigessimum secundum, ætatis vigesimum tertium perseueravit inter laicos non satis sibi, cæterisq; suis de vitæ genere constans, qui aliquando militare cingulum præcinxerit, aliquando togæ inducendæ studuerit. Ambiguum enim animum in diuersa discerpebant, quæ varia pro tempore obijcebantur titillamina nunc melioris inducendæ conditionis, nunc opulentioris fortunæ, nusquam tamen futuræ vitæ cogitationibus implicatus. Quippe de coætaneorum more neutiquam ultra præfens extendebat lumina, & se rapi permittēbat ab vetere ciuitatis genio, quæ iuuentutem alacrem, si qua alia vsquam alibi floreat, nulli rei occupet, & sibi soli ad votum viuere satis licenter permittat. Eò verò ætatis prouectus per vberem Dei præuenientis misericordiam ex periculo quopiam ereptus extremo, vt illud atque similia in posterum pro conamine eluctaretur, Patauinis Lycei exercitationibus, quas in speciem tantummodo adibat, ultimas impertijt salutationes, ut salutem sibi alio quereret. Post breuem aliquorum mensium negotiationem deferuntur eius uota concepti Ordinis, & idoneitatis testimonia ad Synodum Placentinam, ac Iosepho à Naue Veronensi Primum Consule exauditur. Cum recepto clericatu mores apagesit ueteres ea cordis stabilitate, quæ ab similem à se ipso reddiderit uirum. Vno humilitatis intuitu distulit sacerdotij gratiam ad annorum hebdomadem facta sibi per proceres dilationis facultate, quibus diferendi rationes non improbarentur, dum cætera eius uitæ in eiusdem uirtutis studium conuenirent. Hinc compos fit una, eademq; temporis compage duplicis ornatissimi ferti, Sacerdotalis, atq; Prædicatorei coronatoribus Friderico Cornelio Antistite Patauino, & Gabriele Arboreo de Gattinaria nostris Tertium iura dicente. Primum uirtuti prospiciendæ theatrum Cremonam maiores assignare, ut in ædibus Beatissimo Cæli Clauigero nuncupatis uiam sibi ad immortalitatis terminum resseraret, abq; Padi cognomine loco indito auguratam sibi perspiceret aquarum doctrinæ ubertatem, potentissimumq; eloquentiæ flexilis, atq; rapidę cursum. Omne felici ita initiatus est pulpito, cum in eum unum audiendum uniuersa conflueret Ciuitas destitutus auditorio, si scamna eximas, & pauculas mulierculas, cæteris Euangelij professoribus. Mirum uideri poterat id in Vrbe populatissima nobiles suos in diuersa studia distractos habente, quorum sit in concinnum opus alijs improbare probata, & ferri non semel hospites quocunq; tempestas rapit. Sed hæc eadem apud Brixienfes, Mantuanos,

Par-

Parmenses, Vtinenfes, Mutinenfes, penesq; alios præstita admirationem usu corrafere. In promptu plura effent, quæ posteritati meritò memorentur, si aut Historias texeremus, aut Annalium nos gloriosior prouincia impeteret. Vicentinorum fuorum aures præ cæteris demulfit, animos in odia lapideos cercos egit, corda emolijt charitate operis, frequentia sermonis. Tenet apud eos concionem per interiecta tempora ad septem usque Quadragesimas diuerso quidem ab suggestu, at uno, eoq; iugi uirtutis, uitæq; tenore. Qui obsolescere solet ex nimia frequentia ecclesiasticus sermo in populis recentiora amantibus, ab Siluestri ore facundo in nouas formas nouus per quoslibet annos delibatur. Fœtus in annos singulos ex eius promptuario erumpebant nouem ad minus mensium interiecta die in utero mentis ad maturitatem portati. Hinc dum parturit tanta feracissimè, cedit illi Præpositura Leguzzana Diuo Martyri Vito nuncupata mixtione quapiam Iure Patronatus & Resignationis, cui subdere colla lubens cogitur. Cogitur tamen, qui de nostris deserendis aciebus neutiquam vsque tum cogitabat. Cogitur ne præiudicium inferat Iure patronatui, ne præpostere abutatur resignatione ferè extemporaria, saltem intempestiua in pernicem antiquioris iuris, in eumq; translati dominij. Per ingentem displosionem imperij hinc inde pulsantium Procerum ex Romana aula, & expatritiorum Venerorum ordine Rector Generalis animum inclinabat ad faciendam viro acceptationis facultatem, dum nullis rationibus flectebatur, vt tam frugi operario carerent nostra vineta in exitiũ vindemiarum defecatarum, viniq; salutis. Est Vitana illa Præpositura satis ampla, & nobilis in diæcesi Vicentina, quæ summo sui beneficio non Rectorem Præpositum, sed amantissimum in Siluestro parentem adinuenit, ex cuius solertiæ munificentia innouari se sensit tam interiore subiectarum animarum emolumento, quam exteriore collabentium edificiorum munimento. In ipso autem Præposito satis innotuit, Diligentibus Deum omnia cooperari in bonum, Semitamq; iusti rectam esse, rectumq; callem eius ad ambulandum: vnde & illud effari ipse poterat, In semita iudiciorum tuorum Domine sustinuius te: nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ. Quandoquidem loco à Ciuitatum frequentia semoto, vitæq; conditioni animum ita composuit; vt nouis indictis mori suo, atq; genio regulis traduxerit Canonici dogmata instituti ad solitudinem antiquis ab illis Ægypti Patribus exornatam similiter excolendam. Officium verò Ecclesiasticis in diebus quadragenarij ieiunij nullo vuquam iuterponi tempore sibi decretum est ex Romana largitione, cum alioqui mens eius pauida minus auderet ab commisso grege per non grande illud spacium seiungi, qui residentiam de iure Diuino esse satis profiteretur, atq; in obgannientes diceret se lætè pauere, quia legerat Beatus vir, qui semper est pauidus. Primam autem Sedem liberalem eò facilius

facilius sensit, quod satis constaret quanti benè cederent labores clarissimæ illius per vniuersam Italiam prædicationis, quodq; illo inscio facultatem huiusmodi alij intercesserint, quibus iuaret concionantem audire, reluctantemq; Vicentinum Antistitem superare. Hinc ab anno ætatis trigesimo primo vsque ad sexagesimum sextum indefinente missione Euangelium annunciauit in soliditate doctrinæ, omniq; secluso fuce. Extorrem se fieri ab sacro opere permisit solo ipso ad decrepitem declinante senio, quando scilicet vox fractior, viriumq; languor mentis, atq; memoriæ constantiam viridem vltra imitari, aut sequi nequirent longa die sensus extimos labore collisos hæbetante. Ex plurimis eius lucubracionibus solum superest Annuale, (quod dicunt) cõciones nempe in omnes dies anni Dominicos. Item conciones de omnibus Sanctorum Solemnitatibus, Atque Tractatum de Purgatorio, deq; Suffragijs mortuorum aduersum moderniores hæreticos Italicè, quæ vniuersa Hippolyto Cardinali Atestino nuncupauit. Decessit ex stillicidio anno primo octauæ suæ decadis plenus dierum, atque meriti. Sunt igitur ab eo,

Sermones Prædicabiles in omnes anni Dies Dominicos Italicè. Venetijs apud Georgium Angelerium Anno 1575. Lib. I.

Sermones Prædicabiles in omnes anni Sanctorum Festiuitates Italicè. Venetijs apud Georgium Angelerium Anno 1575. Lib. I.

Tractatus de Purgatorio, & de Suffragijs Mortuorum aduersum Moderniores hæreticos Italicè apud eundem eodem Anno. Lib. I.

SIXTVS DE RHENIS CREMONENSIS.

MNINO' meritam sedem hoc loci sibi uendicat non nisi summa iniuria abijciendus Sixtus de Rhenis Cremonensis, qui inter Orthodoxos illos Sacrę Tridentinę Sinodi Patres sedem tenuit Theologus, & Abbas. In triumuiratu illo, quem Lateranensis Congregatio eo loci transmisit, iunior quidem ille cęteris ætate erat, meritò nihil inferior. De Ricchardo Vercellęsi Abbate Pręuallis, atq; de illius doctrina, ac meritis sic testatur Hercules Gõzaga Cardinalis summus eiusdem Concilij Pręses in epistola illa quam ad Ludouicum Grauinatem Tridento scripsit, Accepi literas tuas Idibus Februarij Romę datas, simulq; orationem tuam Patribus, qui in sancto Tridentino Conuentu nobiscum sunt, missam: quam nonnullis doctissimis uiris legendam dedi, pręsertim autem Ricchardo nostro Vercellensi, veterano Ecclesię Catholicę militi, & summo, ut tute scis Theologo, &c. De Paulo Pelatio Laudense superius rem habuimus, nunc remanent de Sixto pauca ex multis libanda. Compararat ille sibi famam illustrem inter pręcipuos ætatis illius Ecclesiastes per annos plusquam viginti in pręcipuis Italię Urbibus concionatus. Singularis in eo habebatur dictionis candor exquisitus, nullo flore pullulans, nullo artificio, nullisq; fucis illinitus. Fluebant uerba sinceritatis Apostolicę nuncia de corde puro, & charitate non ficta simpliciter quidem sed castigatę, solummodo doctrine robore firmata, & tanta facilitate expressa, ut vel à minimo quoq; perciperentur ad intimiorem usq; medullam. Totus in conuellendis uitijs erat sudore utiq; per omnem concionem madens, atq; stillans, acris in repręhendendo supra quam referri possit, ut fulmina, & tonitura ciere uideretur eloquio potentissimo, nunquam verò nimirum concitata actione. Resterrificas mortis, inferni, iudicij, turpitudinis peccatorum, seueritatis penę ob oculos obijciebat plusquam pictorio, plusquam sculptorio more, ita ut auditores sæpè horrido terrore tabescentes dimiserit, semper tamen admirantes, & robur indefessi pectoris firmissimorumque laterum inter naturę dona suspicientes in tonitruum modum. Inter naturę dona dictum est, ne dona gratię comprehendemus, quorum mirifica uirtus altiora petebat cacumina, & firmioribus

Lycei Later. Pars Secunda

N n

inhere-

inhærebat fundamentis. Gratia, inquam, quæ pectora viuifico igne sic excoquebat, ut armoniæ, concentusue Cæli symbola quædam circumferre iudicaretur. Hæc direxere educationem, secundum quam à tenerioribus inchoantis adolescentiæ annis ad nostrum vitæ institutum formatus est. Hæc coronauere labores scholasticos, hæc virilitatem fructibus veræ virtutis cumulauere. Charitas vniuersa complectens, probitas cuncta edificans, scientia omnia dirigens, dona in eo gratiæ fuere, ad quæ nulla naturæ, artis nulla attingere quibant adminicula. Conducit profectò summo opere ad sacri oratoris auctoritatem conciliandam, & amplificandam, si populus illum agere credat quæ docet; sed multò verius conducit, si illud idem orator ipse teneat, agnito id ex Numinis munere, atq; verè præstet. Quippe vbi facta verbis concordant, ad stipulanturque, nil imperuim, nil inaccessum reperitur. Ipse verò ima de se sentiens magnalium patrator à teneris ipsi vngunculis suauissimo iugo Domini colla subiecit, per quo d vitulus verè fuginatus arua Sanctæ Ecclesiæ excoluit ad omnem frugem. Proficiebat è suggestu apud populos, proficiebat è cathedra apud auditores Concanonicos, proficiebat & ex sede Prælationis; ut viro alioqui debili, & aduersa valetudine frequenter tentato horæ, ac dies noua nouis ingererent, ac pararent. Priusquam ad Canoniarum præfecturas esset assumptus nouenni curriculo reddidit scholaribus, quod scholaris ipse ebiberat Sacræ Theologiæ, Naturalisq; Sophiæ. Neque tamen obstabant hæc ex animo laboranti in vinea Domini, quin ad magni ieiunij dies verba faceret florentissimis Ciuitatibus. Cum ad Tridenti Congregatum Senatum totius Ordinis nomine destinatus est, Abbatem gerebat Sancti Bartholomæi Pistorij. Inibi causæ communi totius Orbis Christiani, & particulari totius Canonici Dogmatis profuit multiplici argumento: ac in arduis enatis dexteritate honorifica vsus, & Sanctos illos Proceres, & Romanam Curiam laudatores habuit, quod ex causæ exitu per decretum Pontificium ad nostra iura terminato coniectare, uel minus peritis proquum est. Semel, ac iterum publicè ad vniuersos præstantissimos Patres, ad omnemq; pium populum concionatus est in die solemni Omnium Sanctorum, atq; die tertia Decembris anni sexagesimi primi supra millesimum quingentesimum pro promulgatione Iobælei per summum ipsum Hierarcham concessi ad felices eiusdem Concilij exitus deprecandos. Atq; hæ ipsæ illæ duæ conciones sunt, quæ postmodum editæ Mantuæ, ex tam diuite ingenio solè posteritati remanserunt; insignes illæ quidem, & quæ omninò demonstrarent Auctoris sanctimoniam, & eruditionem, sed paucissima prorsus monumenta, vbi tot collata erant munera. Animum à calamo futurorum seculorum alienum habuit, nostra potiusquam sua infelicitate, dum præsentibus secundum hominem incumberet in Congregatione. Euehebat enim illum benè
grata

grata parens ad omnem sui dignitatem, tum vt viri merita compensaret, tum vt eius solerti opera vteretur in publicarum munerum functionibus, sternerbatq; viam ad supremam Ordinis Præfecturam collata Visitatoratus dignitate de anno 1570. affecla præstantissimo Marco Antonio Bagaroto Generali. Cum verò illo in munere per manum Papalem Sacra Tyara redimitus esset honoris, ac præmij testimonium Episcopus Carinulæ, tum demum se totum relinquendis lucubrationibus composuit, & illis quidem ingenio suo dignis, in Epistolas Doctoris Gentium vniuersas luculentissima Commentaria, & Quæstiones præclarissimas ad morem scholæ texens, at serò nimium, cum vix illis in molem digestis, & necdum sub secundam incudem reuocatis de ergastulo infelicis carnis huius ad meliora sæcula translatus est. Vixit in Episcopatu ad annos septem, quos fecundissimos reddidit commisso sibi gregi omnis pastoralis sollicitudinis, & amoris, præsertim circa pietatis officia in pauperes, in infirmos, in debiles. Concilij ipsius decreta ad praxim summa vigilantia reuocauit, iuuitq; populum prouentibus Episcopalibus vsque ad vltimum quadrantem. Cultum Ecclesiasticum prouexit, templa, & exteriora, & interiora verbo, & exemplo reparauit. Summè desideratus, & optimo odore innocentissimæ vitæ decessit non planè senex. Sequentia igitur eius calami sunt.

De Solemnitate Omnium Sanctorum Concio habita ad Patres Tridentini Concilij.

Mantue apud

Lib. I.

De Publicatione Iobælei Concio ad eosdem Patres. Mantue apud

Lib. I.

In omnes Diui Pauli Epistolas Quæstiones, & Commentaria manuscripta imperfecta.

Lib. xiv.

STEPHANVS BVRONTIVS LVCENSIS.

RE VEM hanc persoluemus commemorationem Stephano Burontio Lucensi, ne voluntarij præterijse videamur etiam illos, quorum & si pauca supersint operum proprij ingenij in posteritatis eruditionem; tamen bono consilio ducti vt præsentibus, coetaneisq; suis aliquammodo inseruirent, alienorum operum cussionem curauerunt, & pro viribus promouerunt. Non enim inutiliter annos transegisse censendi omninò sunt, qui laborem suum honestè locauerunt, & optime de propriæ Vniuersitatis curando beneficio censerunt. Eo autem maximè hoc loci id ab beneuola posteritate promeretur Stephanus, quoniam alioqui constat virum illum eruditum extitisse, & in vinea Domini horas suas verbi prædicatione absoluisse. Declinabat iam iam Congregatio Lateranensis in secundæ annorum centuriæ consumationem, ex quo Frigidionarię iacturas Ordinis reparauerat, nec tamen Leges eius (quas Ordinationes, seu Constitutiones dicimus) publica lux aliqua excipiebat. Modestissimè enim de se ipsa sentiens bonorum gaudebat conscientia operum, nec vltra quidpiam præclarius de se opinari ab extraneis satagebat: neque rebatur pauperem Acaiam suam cuiquam adiumento esse posse. Laborauerant quidem primi illi optimi, sanctissimiq; Patres Leo de Carate earum primus Auctor, & post eum Paulus Maphæus, vt in vnum corpus compingerentur, nec irritò opere: & saluis substantialibus per tot generales Synodos cum temporum vicissitudine aliqualem varietatem receperant, quoniam ipsa dies diei verbum eructans, & nox ipsa nocti scientiam indicans experientia duce, ac magistra ita fiendum laudauerant. Verum ab anno quinquagesimo tertio inchoatæ Reformationis illibatæ permanebant ex decreto Capituli Generalis Bononiæ congregati, nec tamen speciosa lucis publicæ vsura frui permittebantur. Horum igitur vices miseratus Stephanus illas primus per typographicam publicæ commoditatis facere perexpeditus aggreditur. Rem in hæc verba describit præfationis loco Augustinus Angelinus Brixienfis, Cum non parum damni, ac dedecoris maiestati legum sit, quæ tot lucubrationibus, totq; vigilijs ad mortalium omnium vtilitatem latæ, conditæq; sunt, suo priuari lumine corrusco, cartulisq; tantummodo manu

manu, ac calamo inscriptas detineri; ob id Reuerendus Dominus Stephanus Burontius Regularis Diui Augustini Canonicus, ac verbi diuini Prædicator Catholicus Canonicorum Regularium Leges has, siue Ordinationes tot retro sæculis à Patribus ipsis ad eorum obseruantiam, salutemq; ditas, manuq; tantummodo, ac calamo inscriptas impræssione firma stabiliri, ac decorari voluit, imprimiq; fecit Anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, mense Decembri, Vale, & ora. Vtrum verò opus id ille priuato suo iure præstiterit, vel ex decreto, auctoritate, aut permissione publica Congregationis, nobis adhuc ignotum remanet. Hoc certè constat easdem Leges post annos quinque Cremonæ fuisse recussas ab Vincentio Comite sub eadem omninò forma, & sola superius allata præfatione dempta. Vtcunque, zelus utiq; in viro laudandus, quo monitore & si ipsum prius, & alios deinde exemplo permouit suo ad volumen emittendum, vt indepto inde decore acuratius insisterent Canonici in rerum decretarum, omnibusq; cognitarum obseruatione. Quantum coniectari ex publicis tabulis potest Rempublicam nullatenus attigit, siue id ætate, siue studio recusante. Vno concionandi, & confessiones excipiendi munere contentus cogitationum suarum omnem industriam in eo posuit tanto felicius, quanto laboriosius, quantoq; magè procul ab inuidencia omni, atq; ita benè vixit, qui benè latuit.

STE-

STEPHANVS SERVA CREMONENSIS.

NOBILE, & incorruptum Diuinæ virtutis Gloriosissimi Vbaldi Iguinorum Ciuis, Episcopi, & Protectoris testimonium est, quod tot, tantiq; illius Sanctissimam vitam, innocentissimaq; Acta scripserint; & tamen floreat in dies iugiter, qui ad illud idem se præstandum recenter accingant. Ea namq; arguitur esse eius hauriendæ notitiæ populorum sitis; vt neque scribentes plurimi, neque in millia volumina disseminatæ lucubrationes eidem facere possint satis: & ea in super esse deuotio scribentium, vt de ipsis fiat, quod de Arabico narratur alite, Fenice, vt innouentur, & velut ex cinere suscitentur per annos, & sæcula. Perfecere id Beatus Theobaldus eiusdem Ciuitatis Episcopus, Diuoq; Synchronos, Franciscus Vandinus, Petrus de Natalibus Antistes Equilinus, Laurentius Surius, Iacobus de Voragine, Ioannes Andreas Palazzius, Baldus Angelus de Abbatis, Federicus Falcuccius Comes, Michael Angelus Eugenius: & ex Canonico Dogmate Hieronymus Giordanus, Stephanus Serua, Augustinus de Nouis, Augustinus Nouariensis, Gabriel Flamma Præsul Clodiensis, & Carolus Oliuerius. Mediam autem huiusce falangis arcam, veluti signifer Stephanus hic, de quo scribimus, tenere, fortisq; stare dignoscitur siue tempore, siue professione, & modo. Desierat mortalis esse post annum vitæ laboriosissimæ octuagesimum quintum Sanctissimus Pater Vbaldus Anno 1161. Gregorio Septimo Pontifice: & in Apothecofin Diuorum relatus post trigesimum primum annum à decessu per Celestinum Tertium Papam Anno 1192. deinde post biennium Anno 1194. Translatus miraculosè extiterat ab Cathedrali Sanctorum Mariani, & Iacobi ad Ecclesiolam, seu Oratorium Sanctorum Geruasii, & Prothasij super montem positam, quæ deinceps ab eodem Gloriosissimo Præsule nuncupari cœpit; cum transactis ab eadem translatione Annis 318. ex voto Francisci Mariæ Primi Ruuerei Monferetrani, & Elisabethæ Coniugis, atq; Eleonoræ Socrus Gonzagarum Ruuerearum Monferetranarum Ducis, & Ducissarum Urbini, parua eadem Ecclesia, seu Oratorium per vnicum tantum Sacerdotem amouibilem gubernata in ius, & potestatem Canonice Regularium Lateranensium plenè, & omnimodè ascendit, atq; deducitur.

Quip-

Quippe cum eiusdem Ducis causa super homicidio per illum in personam Francisci Alidosij Cardinalis Legati perpetrato ex causis grauisimis (de quibus apud Historicos) Romæ discuteretur, Iulius Secundus Pontifex, cui ex Fratre Nepos attinebat, in grauisimum, & repentinumq; morbum incidit, de cuius desperata salute prorsus Medici quique dixerunt. Quare Franciscus Maria Dux sibi in Castro Sancti Angeli constituto plurimum timens, deq; Patruum vita sollicitus, & duæ Principes illæ utrorumq; timore, affectuue excitæ, ad Diuini Vbaldi patrociniū supernaturale confugientes, Deo vitæ, mortisq; Domino votum vnanimis conceperunt, expresseruntq; tametsi loco distiti; si precibus, intercessioneq; Diuini illius Summus ipse Sacrorum Antistes pristina incolumis redderetur saluti, Ecclesiam Sancti Vbaldi Collegio Canonorum Regularium Lateranensium à se erigendo, & de bonis proprijs pro conuenienti Canonorum numero dotando concessuros, atq; ut in illorum proprietatem cederet curaturos; quod & postmodum Pontifice restituto, & consequenter Duce liberato, integre pro tempore præstiterunt, expedito ad eorum officia, & supplicationes illorum, quorum intererat, beneplacito, Pontificiaq; sanctione perenni. Deduxit nouam Coloniam circa Idas Nguembrias Anni 1512 Hippolytus Ferrariensis primus Præpositus constitutus, commilitonibus, Euangelista Brixellensis, Augustino Ariminensi, Marco Cremonensi, Augustino Spoletano, & Tito Ferrariensi Sacerdotibus. Verum dum isthec geruntur cum Regularibus Lateranensibus, biennio vix transacto Cathedralis Canonici Eugubini, qui à primæua institutione ad eam vsque diem Regulares extiterant, & ante annos penè quatuorcentum ab eodem Sanctissimo Vbaldo reformati, in Seculares Canonicos transiere, exorato Leone Decimo, ut super Regula cum eis dispensare dignaretur. Quin ut gradatim res siue bonæ, siue malæ procedunt; adhuc biennio decurso, Anno videlicet 1516. capta occasione ab bellicis tumultibus inter eosdem Leonem Papam, & Franciscum Mariam Regulum super eiusdem Ducatus possessione vigentibus: Regulares eosdem Lateranenses Canonicos facto impetu violenter ab noua Canonica pepulere: & nisi populus Eugubinus vocato Generali Conuentu concorditer armata manu obstitisset, actum à Lateranensibus de possessione erat, tametsi Cathedralis illi, dum adhuc Regulares erant, assensum illis super eorum accessu præstitissent. Protexit etiam super huiusmodi violentia bonum ius Lateranensium Episcopus Verulanus Urbini Præses per Commissarium ad id deputatum, quo mediante ij redintegrati, illi omninò cessere. Porro inter hæc, & circa ea tempora inter præcipuos operarios, qui à Lateranensium annuis Synodis de proprio coetu conscripti fuerunt ad eam Coloniam pro viribus prouehendam, & illustrandam, adq; maiorem Dei in Diuo Vbaldo gloriam prolatandam Ste-

pha-

phanus Serua Cremonensis extitit. Hic iam confirmatus disciplina, iamq; fortis robore, ac per satis multos annos in sua vocatione vtiliter militans inter triarios, facta Dogmati Lateranensi Canonix accessione, in ea assignari postulauit. Quippe præcipua in Diuum Vbaldum deuotionis propensione affectus, tanquam iubar Ordinis splendidissimum, iamq; internè se propelli sentiens, tam ad sanctissima eius veneranda pignora, quæ ibi & integra, & palpabilia, & fermè vegetantia asseruantur, quam ad ibi aliquid ei præstandum peculiaris obsequij; omnem mouit lapidem, vt nouellos inter accolos enumeraretur. Locum plurimi comprecabantur, quos nec montis asperitas, nec accessus, recessusq; hyemales, æstiuq; difficiles, nec rei familiaris egestas, nec emendicatus ex parte victus, nec arcta pro ritu Canonico habitatio deterreret. Ibi totus se dedit laborioso, iugi, maximèq; arduo exorcizandi energumenos exercitio, validæ, efficacisq; charitatis pleno, per quod & Vbaldi Sactissimi intercessio proficua apud Deum elucefcebat, & Ordinis Canonici vtilis disciplina, spiritusq; pinguedo commendabatur. Multitudo autem languentium, & infirmorum cuiuslibet generis eò magè confluebat, quo maiore sustinebantur ardore charitatis, & virentiore spe, atq; fiducia: quæ inde accipiebant progressus, & incrementa, quod perennes cernerentur restitutæ sanitates, & quod (ad animum) melius semper se habentes redirent vniuersi ad propria. Ipse statim ab inchoato opere eminere super alios collaborantes cæpit Canonicos, quia pro ea gerenda omninò prouincia præ omnibus factus videbatur. Ætas, doctrina, hilaritas, solertia, firmitas virium, sobrietas, visq; compassiua, quam miserationem dicunt, ac Zelus animarum explicabantur catheruatim vnitæ in viro: quin & paucorum mensium exercitatione aquisita experientia super Dæmonum artibus versucia falacia, technis, eum cæteris quoddammodo præambulum constituebant præceptorem, qui constantia verè Sacerdotali, & imperio tutæ fiduciæ pleno totam aduersantium potestatum, rebelliumq; spirituum perrumperet obstinationem. Alia loco facta facies est annorū sex spacio ab accessu, dum pro vnico sæculari præbytero ab alieno nutu pendēte tot strenui, decertant pro Dei, Diuiq; gloria: ij quidem in moderandis Præposituræ, gubernijq; habenis, illi in promouendis fabricis, & constructione, isti in curandis, solandisq; miserrimè afflictis, desolatis, atq; vexatis, omnes demum in vnum conspirantes, sacrificijs, oratione, ieiunio, disciplina, atque sacræ synaxis, sacræq; omolegeſis ministerio. Et licet aduersis pluribus impeterentur: non expugnabantur tamen: sed uelut aurum in camino depurabantur: addebatq; uires ipsa tribulatio, & apud populos confluentes experimento probabatur, quanta Religio esset, quæ tales operarios sanctè efformabat. Ipse Stephanus auctus undique talentis, & animo, primum gratias adnotare, & mira, quæ in dies

ad

ad Sanctissimi Patris Vbaldi intercessionem ibi fiebant, in commentarios redigere cœpit; deinceps ad augendam magis, ac magis inter fideles deuotionem, atq: spem, Vitæ illius conscribendę manum admouit. Exerebat vires mira cordis teneritudo in Dñum, & in illi deuotos, vt scilicet honorificaretur Deus in gloria istius, & in istius glorificatione illi bona pariter & animæ, pariter & corporis indiffererentur. Diligens, assiduaq; peruestigatio in eius manus deduxit Opusculum, quod de eiusdem Beatissimi Patris Vita eodem penè superstite conscripserat Hieronymus Iordanus Canonicus Regularis, Priorq: Cathedralis Tifernetis, cuius præambula luce præ cæteris securius incesit. Vt autem latius prodesse valeret, qui debitor sapientibus, & insipientibus esse cum Apostolo profitebatur, taurus altari victima, curru vector, in vtrunque paratus Latinè, Italicè scripsit. Vices enim miseratus eorum, qui Transalpini, siue ex Gallia, siue ex Germania accedebant, longam dimensi peregrinationem sanitate restituta, repedantes in patriam ob idiomatis exteri ignorantiam nequirent liberatoris, benefactorisq: proprii celebrare actus, ac merita vitæ: ea vna latinę lingue præscriptione illis opportunè subuenisse bonum habuit, & exitus approbauit. Laudat autem vtranq: hanc editionem Michael Angelus Eugenius Eugubinus in ea, quam & ipse euulgauit Sanctissimi Patris Vita Romæ anno 1628. Scripsit ergo Stephanus

Vitam, Gratias, & Miracula Sanctissimi Patris Vbaldi Episcopi Latinè, & Italicè, que cussa fuit Parmæ Anno Domini 1519.

SYLVANVS MAVROCENVS V E N E T V S.

DIGNVM, quem omnium Religionum vota optent in Ciuem Sylvanum Maurocenum Venetum non pretereo. Hic ex vetusta Nobilitate Venetorum Optimum inter negotia educatus, letum animum, rebusq; maturum disciplinis, ac solertia impleuit. Cumq; accederet uitæ opulentia congeries omnes honestaturæ dignitates ex patria Republica; elegit tamen iuuenis Dei, ac Superum muneribus se mancipare. Verum paulò tardius, quam & ipse voluisset superpelliceo caput imposuit, quod nostrum alacria suffragia illi cum lanugine destinauerant præpeditus nunc morbo, nunc consanguineorum impotentia. Sed ad gloriam fuit locum prius mereri, quam habere superatis nempe, ac fractis animi constantia impedimentis, omniq; remora tandem sublata. Celsus Maphæus Veronensis Rector Generalis Primum sententiam in quam iere, & reliqui pro illius Canonatu dixit, cuius & exemplo, ac monitis plectus pridem fuerat ad contemnenda terrena. Et quanquam splendido cultu, atq; perquam profuso patrimonio diuexasset sæcularibus distentus curis; tamen adeo se sobrijs instrui passus est documentis, vt præclare secum agi diceret, quoties vilius à reliquo Canonico exciperetur. Rudimenta Canonatus posuit qualia illam decebant ætatem, qualia ferebat illud sæculum districtiori disciplina seuerius agens, & clarius eminens, abhorrendo ab esu carniū, linum adhibendo corpori in solo superpelliceo, in reliquis laneo stamine crassius membra contegendo vigil, ac dormiens. Quo genere vitæ confirmatis membris quidem leniter, ac delicatè prius educatis, sed magè roborato spiritu, atq; acrius erecto in Deum, ac proximos animo, labores amplexabatur, quantumuis validos longè tamen seipso tanquam minores. Non per frequentes abstinentiæ, ac ieiunia, non iuges vigiliæ noctis, non inclemens obedientiæ iugum, non acerbis vrgens, vt tentaret, imperium, non studia longiora æquabant sitientem, esurientemq; macerationis mentem. Exorbebat vniuersa Superis, hominibusq; beneplacens anima, & illis utebatur tanquam catechismo quodam ad vtiliorem vltiorem formam vitæ. In dies augebatur lumine almifico per rutila probitatis, & doctrinæ, quo se plenius intueretur intimè, & alijs extimè patens fieret:

atque ideo ad candelabrum admotus est præfecturarum inter suspiria quidem, ac gemitus priuatæ quietis pessundandæ; dum alijs viuere compelluntur, sibi emori, qui præfunt. Minoribus non diù insidet gradibus Antistes priuati domicilij, sed Bartholomæo Placentino infra annum censoratus ad fata meliora euocato substituitur Visitator. Dignitati eidem post quartum reponitur annum, atq; bis deinceps, sicq; Quartum gesto graui magistratu Reçtor Generalis renunciatur anno sexto ante sesquimillesimū, atq; Secundum anno deinceps quarto. In præfulatu animus illi simul hilaris, & seuerus prout in virtutes offendit, aut vitia. Musas autem, quia eum dilexerant in iunioribus annis, adeo in summa fortuna non despexit, vt sepe eas admitteret in secretum, referretq; deinde amenissimo ingenio, quæ illæ dicerent. Itaq; ad eum tanquam ad Apollinem conueniebant, quos alta, & innocens laurus superueheret vilibus mortalitatis curis. Cum post primam censuram Portuensis Deiparæ ædibus fuisset præses restitutus egregias nactus occasiones virtutis, ac doctrinæ simul exercendæ, simul ostendendæ; vtriq; miro satisfacit modo. Tenuerat eandem sedem antecessor immediatus Matthæus Bossus Veronensis vir omni commendatione maior, qui grauissimis vrgentibus causis, ac præceptis dominantium situm in Ciuitate coemerat ad nouam Canoniam in ea extruendam. Sed præstat (vt integrè res habeatur) fusius aliquantisper digredi, vt ab ipso suauiloquente Bosso rem habeamus Epistola septuagesima nona Secundarum ad Ioannem Philippum fratrem. De transferendo, inquit, in urbem cœnobia sollicitamur instanter, & ad metandam omnem fabricam, & reponendam delectus est nobis situs amœnus quidem, & liber vndiq; atq; fusissimus, & super omnem Urbis partem eminentior, atq; salubrior, vbi nulla ex pluuijs, niuibus, ac tempestatibus moretur illuuiò, & putealis aqua vlla neq; sit infecta falsedine, cæterum dulcis, & haustu suavis. Interim inchoatam in Portuensi Canonica fabricam, & quæ pinnatiora eo in loco se tollunt, longèq; visuntur, demoliri iubemur, quod fratrum pleriq; visuri non sunt sine lachrymis, quanquam non paruo fortasse id in beneficio (vt ego arbitror) futurum sit nostro. Præstat enim interdum cadere, quam semper pendere, & mori semel, quam certè quotidie. Adde quid est malignitiam pestilentis aeris fugere, quæ æstiuo toto, ac autumnali nos tempore conficit ex defluxu fluminum, quæ se pelago infundunt, & miscent, & ab ventis tandem, qui à mari in monasterium flantes, aut enecant incolas, aut quidem eneruant. Sed hoc tibi frater persuade, persuadeant & cæteri homines nostri; si rei isti manum admouero, opus me inchoaturum, quod insigni dispositione, ornatu, indole, ac dignitate modesta (si arrogare hoc mihi licet) omnibus sit arrisurum. Hac sanè de causâ, quæ est

profectò non leuis coactus sum Rauennæ hac ætate persistere, cui nihil fuerat deliberatius, quam disposita domo repente secedere, & Cælum salubrius petere sic me hortante Generali Patre, & cæteris quibus videmur chariores. Hæc ille. Coemptam igitur patentissimam aream ab Bosso successor non minus sedis, quam animi, & conceptuum aggressus est amplissimam, verèq; magnificam structuram agere. Primum quem dicunt, lapidem exurgentis Canonix in honorem Virginis Dei Genitricis ipse fundamentis supposuit die per miraculum niuium in Exquilij Romæ dudum immissarum claro, eidem Sanctissimæ Deiparæ sacro inter apparatus religiosi cultus magnificos, ac inter acclamationes, & piam totius Ciuitatis frequentiam. Quanta verò vrserit opus laboriosum solertia, ac contentione, vel ex eo innotescat, quod Hieronymus Contarenus Venetus successor quinto dehinc anno illac familiam vniuersam numero, & qualitate conspicuam traduxerit ab antiquo monasterio. Vt autem tutius, ac solidius incumbere valeret, ac præesse, quam struebat, moli, & ne totum se committere cogeretur vel imperitiæ minorum murariorum, vel audaciæ exteri cuiuspiam architecti, Vitruuio primum euoluendo se dedit: ac deinceps vt facilius se explicaret, & vt promptius sensa eius assequerentur operarij iuxta rectas, & antiquas emensurationes, ad eundem Vitruuium ex Latino Italicum reddendum mentem, manumq; applicuit impetu, constantiaq; imperceptibili. Nam qui diem totam post chori obsequia absumebat super coarsationes, ac tabulata fouendis, emensurandis, ac partiendis rebus; nocturnæ vigiliæ infractus amplum Auctoris illius opus, & alicubi vix assequibile reddebat scripto in paginas vulgaris idiomatis, & calchographo ad impressoriam transnittebat. Vorax sæculum, & imperita barbarie vt plurimum adhuc laborans quingenta Operis absumpsit volumina, distraxitq; in Prouincias, & Ciuitates bimestri spatio, quibus postmodum non mediocriter inhæserunt, qui secuti sunt Architecturæ illustratores benemeriti plures. Interea (vt non pariformiter sentimus omnes) adsunt ex ordine, qui sugillant egregios eius, atq; Bossi conatus tanquam recedentes ab antiquis primorum Patrum fabricis, quorum modestia, humilitatem quoq; commendabat structurarum, nec laxiores admittebat incolatus. Verum ipse in hunc sensum rem suam tutatus est, vt ex Italica præfatione in eundem Vitruuium innotescit. Maiores nostri res suas ad sæculi quale tunc erat genium curauere: nobis pro diuersitate temporum, in quæ incidimus, interdum pro salute est à mente eorum, & consilijs abire; vt & profanæ superbiæ putem vbiq; negligere auitam prudentiam, & absurdum reuerentiæ genus esse, quod nos perpetuò illorum institutis meritò iure alterabilibus velimus addicere. Et has igitur domiciliorum angustiores structu-

ras,

ras, quæ iam nobis non sufficiunt, ipsi rectis (vt arbitrør) consilijs educere, & nos non minore solertia deiciemus. Quod verò non vbiq; eundem habuerit sensum, quodue non pari passu semper incesserit, habemus ex alia quapiam operum suarum significatione. Cum enim abdicato Supremo Magistratu, quem gesserat, aliquod ex potioribus Collegijs sibi præsto esset ad gubernandum de more legitimo; elegit nouam decem Canonicorum Coloniam ducere ad Treuianos in agro Spoletano, qui tum primam Præposituram Beatæ Virginis Lachrymarum Ordini contulerant, summisq; votis acceptationem exorauerant: vt in imminente districtione paupertatis dura quæque illa perferret, ac pateretur, quæ debilia rerum omnium initia sequi, concomitariue solent; atque vt potiores alios proceres excitaret exemplo ad insistendam Congregationis propagationi, quæ validè pendet ex Optimatum ipsorum applicatione, coniunctisq; consilijs. Quamuis enim pleraq; obstitissent, ne fieret ad nouas huiusmodi sedes transmigratio; tamen consociatis studijs cum Ioanne Iacobo Cremonense Societatis apud Romanam Curiam Oratore corruerunt machinamenta, & inter gaudia, exultationesq; Treuiensium noui hospites obuiati, & penu per quinquennium sponso, ac præstito excepti sunt, breuiq; tempore Monasterium commendabile extructum est, in quo innouato spiritu ad Dei laudem, & populorum ædificationem floret Regularis disciplina illectrix pietatis superuenientium benefactorum. Eiusdem quoque propagationis ardorem explicuit extra omnem mensuram, cum Secundum Generalatu functus proposuit erectionem Antianensis Abbatix Sanctæ Mariæ de Frisa in Monasterium formatum. Quæ enim vsque tum coniuncta Canonix Tremitanæ tanquam eius membrum ab ipsa totaliter pependerit; nihil omninò agnoscens peculiaris beneficij periclitabatur vna cum prima illa Insulæ, quæ distincta in plurimas, valdèq; semotas partes, ministrorum numero, ac qualitate semper indigna consternata iacebat in huiusmodi membris. Hæc verò propositio quamuis auctorem tantum haberet, secumue plurima ferret commendationis argumenta, inuenit tamen in plerisq; contumaces animos, & mentis auersionem præcipuam, specie quidem ne viderentur nouas perpeti consuetudines, alterandisq; rebus studere, re autem vera aliquid rectius præferentes. Ideo perquam necessariò vrgeri se sensit Maurocenus illi æstui profitendo, adhibendisq; viribus ingenij illis, quas fartas extremis tantum volebat casibus. Quare collatis demum suffragijs obtenta seiunctio est, & proprius Abbas more cæterarum Canoniarum renunciatus Ioannes Baptista à Cotignola. Hæc priuata, hæc publica fuere viri inclyti studia, quibus Rempublicam digno conamine iuuat, in quibus dierum plenus

obdor-

°bdormiuit in Domino circa ipsum Sesquimillesimum . Præclaram viri memoriam renouare Veneti Patres in alio Syluano, qui Visitatoratus magistratum gessit anno quadragesimo secundo post sesquimillesimum sub Pellifono Generali, quiue decessit Prior Sanctorum Quadrageinta Taruisij anno sexagesimo secundo eiusdem sæculi.

Scriptit ergo

*Commentariorum Italicè in Marci Vitruuij Architecturam Libros decem .
Venetijs Anno 1495. apud Antonium Tribium . Lib. x.*

Ex Aufonio Gallo translatum .

HAËtenus obseruata mihi lex commemorandi
Cines siue domi, siue docuere foris .
Omnis doctrinae ratio tibi cognita, quantam
Condit sexcentis Varro voluminibus .
Aurea mens, vox suada tibi, tum sermo quietus
Nec cunctator eras, nec properante sono .
Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira, dolus
Et placide suis congrua meta fuit .

SYE

SYLVESTER PICENARDVS CREMONENSIS.

IACOBVS Picenardus Syluestri nomen sortitus est, cum linum nostrum induit ad Sanctum Petrum de Pado anno octuagesimo sexto supra sesquimillesimum. Vixit iste vt cirò moritutus, & peregrinantium exemplo accelerauit optimi operis pedem, vt noctem imminens præueniret. Hinc quo temporis momento militiam Canonicam professus est, eodem dux insignis, ac strenuus vicit rebellantium sensuum pugnas, & sub præceptoribus præceptor condiscipulis mortificati hominis interioris, exemplarq; fuit. In alienam quoq; sequentem diem haudquaquam distulit scientiarum acquisitionem, sed simul, semel ite Stagyritam professus, ac Lombardum, in illo Aphrodisium, in isto Thomã illustratores amplexatus est. Septem annorum spatio stadium illud cucurrit, quo in Gymnasijs ordinis Naturalis Philosophiæ, Sacræq; Theologiæ arcana referantur: & qui horam decipiebat non deceptus, præter lectiones, auscultatasq; materias proprio Marte plurima lustrauit aharum doctrinarum nullo commonstratore, præsertim circa Mathematicas, Astronomicasq; positiones, quibus Philosophia audita iuuaretur, atq; circa positiuam Sanctorum Patrum cælitus immissam scientiam, à qua Sacrorum Librorum expositiones absoluuntur. Pontificias sanctiones, maiorumq; placita ex Iure Canonico cursim peruolutauit; non tamen cursim impressit. Memoria enim præpotentem lectitata etiam per attentionem modicam adimplebant. In augustissima Canonica Augustiniana Placentiæ anno septimo ante sextumdecimum sæculum insignia sumpsit facultatis, qua verbum Dei esurientibus animabus ministrare legitimè posset, Sacrasue paginas interpretari Magister. Cathedræ assignato Gymnasium Cremonense Padanum permissum est, vt ex Logicis inchoato cursu vniuersam Philosophiam profiteretur, & Patria ipsa inspectrix esset, ac palestra nouis athletæ laboribus. In breui consumatus expleuit tempora multa cum triennis tantum in officio ex humanis decesserit summè desideratus ab omnibus vndetrigesimo ætatis anno. Scripsit pio doctorea Disputabilis Sphæræ libros duos ad Hieronymum Bernerium Cardinalem Asculanum, in quibus probans scientias Supernaturalem, Physicamq; Sphæricas esse, neutram tamen se ipsa Sphæram integram

gram constituere; ex vtrifq; coalescere demonstrat. Prout enim Sphæra ex ætherea, & elementari parte constituitur; ita Sphæra intellectualis ex Theologia, & Philosophia compaginata remanet. Quoad elementarem quidem partem inferiora Philosophica continet; quoad ætheream vero superiora Theologica, hoc ordine mirabiliter applicato, vt Ecclesia vniuersalis stet pro Orbe Lunæ, Pontifex pro Orbe Mercurij, Gratia pro Orbe Veneris, Christus, qui in Zodiaco mouetur, qui solstitia, nec non æquinoctia terminat, pro Orbe Solis, tres Angelorum Hierarchiæ pro tribus alijs Orbibus constituuntur. Maria verò quæ Angelorum omnium Sphæras est supergressa meritò in stellato Cælo collocatur: pro immobili verò Cælo ponitur Deus vnus, & Trinus, ex rationibus inibi per quandam similitudinem adductis. Potentia, & Sapientia in tali Sphæra coluria erigunt: Lex, & præcepta Meridianum componunt: Fides locum tenet Axis: Puncta verò Axem terminantia sunt Verus, & Nouum Testamentum: in minoribus autem circulis à Sole remotissimis ea peccatorum genera collocantur, quæ hominem frigidissimum, atq; à Deo remotissimum reddunt. Orizonta autem à tali Sphæra reijciuntur, vt quæ Sphærae potius extrinseca, quam intrinseca esse conspiciantur. In breui autem Opere egregiam ipse eruditionem declarauit, intellectusq; volucris acutam promptitudinem maximè applicatis rebus, & solidissimis materierum pertractatarum assertionibus firmatis. Id verò maximè in ea parte, quæ de Christo Domino Sole iustitiæ disserens, illum per omne Zodiaci signum transeuntem demonstrat, acta vnicuiusq; signi applicatione ad aliquod rerum ab illo gestarum mysterium. Ea propter Ecclesiastes quidam mirificus hoc tempore mutuatus totam inuentionis seriem, cultissimo sermone italico, omnibusq; suauissimæ eloquentiæ luminibus per duplicem concionem habitam, editamq; sæpius auditores allexit, & semper lectorem delectatur. Certè si per supremum Numen diuturniores percurrere dies datum esset, vberimas, & longè doctissimas tanti ingenij lucubrationes admirata esset posteritas, & per eximiam dexteritatem venerata esset dignitates. Obijt iuuenis tanto promptius, quod suam professionem decebat, quanto infelicius, quod suæ ætatis non erat; cum insignium medicorū vel iterata, exquisitaq; remedia minimè profecissent. Sunt igitur ex eius pœnu

Disputabilis Sphæra libri duo, in quibus discutitur quicquid ferè apud Theologos, & Philosophos in disputationem venit. Placentiæ ex officina Ioannis Bazachij 1593. Lib. 2.

F I N I S.

LY-

L Y C E I
LATERANENSIS.
 S E V
ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

THADÆVS DE BINASCO
PAPIENSIS.

Binasco non obscuro apud Insubres Laumellinæ Op-
 pido Thadæi maiores, & originem, & familiæ no-
 men detulisse diceremus, nisi scriptum inuenisse-
 mus, certo certius Parentem eius Ciuem extitisse
 Bergomatem. Cum primum se noui commiscue-
 runt Papiensibus Ciuibus, inter eos fortunæ donis
 vberimè suffulti, incolatus, ciuilitatisq; iura bono
 loco tutati sunt, florentes & probitate, & congruis
 sub alieno imperio honoribus. Cum Mediolano, conterminisq; Populis
 principarentur Vicecomites; gratia, & dignitatibus vigeant Binaschij-
 etiam supra fortunæ conditionem. Atq; hisce præsidij etiam à longe præ-
 missis fata viam Thadæo strauere, quò veræ virtutis, solidæq; gloriæ me-
 tam attingeret. Adolescentem enim in delicijs enutritum, vtpotè totius

Lycei Later. Pars Secunda

Pp

familiæ

familiæ vnicum, cum morbus extremus diuturnè conflictando penè strauisset, sola Superum benignitas vitæ restituit, cum voto religionis emisso eam exorasset, si utiq; in meliores dies, actionesue foret emendanda. Vixerat vsq; tum vicennarius supinè, equestribus, aulicisq; inuolucris, ab fœcunda mente facturas insueras supra coetaneos exprimens, laudis, popularisq; auræ immodicè cupidus. Fides sponsor confirmata valetudine Canonici Regularibus Diui Petri ad Cælum Aureum se coniunxit conuictu primum, mox habitu, atq; deinde voto, qui talis Instituti genus delicato stomachi, artuumq; habitui minus absõnum arbitraretur ex cæteris religiosorum familijs, dum vtriusq; vitæ seruatõ comi quodam rigore medius incederet. Non retardauit properantem familiæ honestissimæ in se terminantis exitium, supremaq; funera; sed biennio vix parentum postulatis concessõ, tenuit ab naufraga quassatione portum. Post obitum sacerdotale decus, stimulis ardentioribus diuini amoris incensa acrius viscera sentiens, quæ adhuc sæculi resseruarat emolumenta ex lautis familiæ donarijs, & hæreditatibus abdicauit fortiter, & alta quadam spiritus paupertate vixit sibi trigentarius, dum Collegium ipsum latiore relaxatione per temporum iniuriam, & per humanæ fragilitatis conditionem tentaretur continenter. Qui verò Deus obaudit seruorum fidelium postulata, cum venit tempus miserendi Canonico Ordini cælitus præstitutum, misit ante illum virum, qui alter velut Elias Dei spiritu, & zelo seruens reformationem Fratrum, ac totius Reipublicæ in vniuersum iugi prece, & humili eiulatu extorquebat à Superis. Hic ille fuit Leo Caratus Mediolanensis, cuius laus est per omnes Ecclesias, cuius gloriæ immarcescibile fertum in Cælis retributum conseruari piè creditur. Ipse enim cum tunc temporis in eadem Canonica Vicarias Abbatis vicès (Priorem claustralem nominant) gereret, longiore obseruatione agnouit quantus esset Thadæus, quænamue desideria alto seruaret sub pectore. Primus hinc exilijt confidentior, primus animauit efficacior, qui flore ætatis naturalia talenta haberet promptiora, & acquisita ex Gymnasijs solidiora, instrumenta videlicet interioris spiritus. Communicata sunt vicissim, quæ concupiscerent, quæ sperarent, quæ offerrentur aduersa, quæ formidanda tantorum negotiorum imperitis, imparatis. Vnus Bartholomæus Columnensis Beatissimus tanti operis impulsor ignem tormentario castorum desideriorum pulueri apposuit, per quem erupere in lucidissimas flammæ, & torrosas viribus vastissimam tantæ Reformationis molem alacriter adiere. Præmissus est Thadæus Frigidionariam deprecatore socio, siue vt illorum Canonorum rimaretur voluntates, quas Columnensis asseruerat Prouinciæ paratissimas, siue vt se conuersationi, moribusue ingereret, siue vt casta simplicitate, & puris, innocentibusq; modis amoueret, si quæ afforent, impedimenta, siue vt demum de statu omni certiora

certiora, & viciniora renunciaret, dum erecti animi Leo operis perfectionem in maiore sociorum numero ordiretur ex Columnæ motionibus, atq; suis. Peractis ex voto per Dei clementiam rebus, haud capiebant optimi viri membra alacritatem spiritus, lætitiæque cordis, qua non proprium quidem in via sanctitatis perfectum iubilaret, quem nullum iugiter humilimè prædicabat; sed fratrum, sed futurorum: qui euenturum prævideret, vt Frigidionarij Collegij. exemplo aliæ Canonix hinc inde diffusæ breui ad eandem frugem se se componerent, atq; reciperent. Hinc licet in summa egestate, extremisue sensuum edomationibus dies, noctesq; transigeret; vsque adeo tamen semper lætus apparebat, ut gaudiorum Paradisi portio quepiam, si qua uiatoribus conceditur, in eum supereffusa credi potuisset. Orationi instabat vna totius integræ diei assiduitate semper ingenua procumbens insomnis, & incenatus: de prandio, enim nulla quippe apud eum erat recordatio in vltimis præsertim vitæ annis. Quæ autem præviderat de Reformationis per vniuersum Ordinem dilatatione felix euentus ipse sic probauit, vt & ille idem proprios humeros supposuerit, egrè quidem ab prædilecta solitudine distractus ad pia negotia; distractus tamen. Cum ex Petri Tanzij largitione Casoretanum Collegium Frigidionariæ familiæ esset vnitum ipse vnus delegatus est vniformi suffragio, qui Petrum Ridum ex duodecim vnum in Priorem electum mitteret in actuale possessionem. Substitit verò ibi per aliquot menses, non tam vt formam res ipsæ nouiter erectæ reciperent, socioq; esset vsui, & pariformi solatio, quam vt se latius macerationibus exerceret nulli cognitus, à paucis obseruatus. Digressum inde Benedictus Parciadius obtinuit pro reformando simul Monasterio Sancti Leonardi de Monte Donico propè Veronam Apostolica munificentia sibi concessio. Nec satis ita multo post Venetias comigravit, vt promouendæ reformationis antiquioris Collegij Diuæ Virginis de Charitate ductor esset apud Franciscum de Capello loci Canonicum Priorem. Demum ad longè exoptatam Frigidionariam solitudinem regressum sic excepere Fratres, vt biennio vixdum expleto colla subdere iugo maiori coactus fuerit. Nam Leone socio supremam totius Congregationis dignitatem resignante ipse vnus successor communi acclamatione renunciatus est. Gesit sextus in ordine Generalem Præfecturam Primum de anno millesimo quadringentesimo duodecimo mox Secundum, ac Tertium confirmatus duobus sequentibus annis, utiq; semper renuente genio, at magnalia exemplariter exequente. Priore gubernationis anno missionem Leonis Tremitanam (quam voluntariè ipse Magnus Pater, lubensq; subibat) primus reluctanti Collegio suasit, & obtinuit. Quoniam & si in contrarium vniuersa per humanam prudentiam militarent, sperabat tamen Deiparam Tutelarem misericorditer rebus affuturam, nec tantum Parentem Aposto-

lico Gregorio præcipienti obtemperantem in remotioribus, desertisq; Infulis derelicturum. Fluxere tamen vbertim viris Dei lachrymæ, dum ab inuicem seiungerentur, alterq; alteri deprecatus benediceret. Thadæus ipse vix dum expleto maioris regiminis munere per annos adhuc viginti octo laborauit in assumpta Reformatione, quorum maiorem partem Præfecturis penè inuitus dedit. Plenus dierum, ac meriti excessit è vita ferè nonagenarius. Dicunt reliquisse posteritati manuscripta.

De simul coniungendis ab Regulari Canonico Actiuosa, Contemplatriceq; vitis, ut sibi alijsq; frugi fieret. Lib. 4.

Leonardi Sarcij Bargæi.

EST nam quis vir, qui claris natalibus ortus
 Emicat, & sanus pectore spernit opes:
 Mollia qui linquit distincta commoda vite,
 Linquit, & assidue fundit ad astra preces:
 Qui colit æthereas constanti mente puellas,
 Et fugat ad stygios callida monstra lacus.
 Qui sapit, & stultos præbet sapientia sensus,
 Et lingua indomitam temperat usq; feram.
 An est Franciscus patrijs, qui nudus ab oris
 Exiit, & liquit tecta paterna libens?
 Non est. Sed thalamis Thadæus natus honestis
 Vt vere Historie, Cronographiq; ferunt:
 Qui proprium linquens tectum, mensasq; paternas
 Optat Canonicos inter adesse Patres.

THEO.

THEODOSIVS BADINVS GATTINARIENSIS.

IN Theodosio Badino flagrantissimum literarum studium, vel ab ipsis ferè incunabulis enituit, quo in vtranque fortunam paratissimum iter supra communem hominum conditionem ascendendi conquadret. Ex paruo Oppido, sed alioqui non in celebri Gatinariæ in finibus Pedemontis, Montisq; feracis editus est ex familia de Badinis loci perhonestæ, quæ in clientellam præcipuam Illustrissimorum loci dominorum Comitum familiæ de Arboreo nunc de Gatinaria nuncupatorum suscepta promptius caput attollere ex præssuris minoris fortunæ valuit. Porro viris ex illius radice propagatis nulla fuerè firmiora præsidia ad veræ virtutis iter, quam quæ Theodosio sic disponentibus fatis obtigere. Educationem nanq; splendidam sortitus est ab ipso fermè natali die, cum genitrice ad ablauctandum Mercurinum Comitum filium electa; vna cum illo, & infans filius enutritus, altusq; est sub iisdem omninò custodibus, ac præceptoribus, subq; vna morum disciplina, & quod potissimum refert, sub vno propè amoris quasi fraterno iure. Secundum docile eius ingenium, elegantq; corporis temperamentum oculos aliciebat, animosq; lucrabatur, & sub diuersarum complexionum imagine, disparibusq; inclinationibus per virilem quandam, atq; præcocem prudentiam nunquam Domino displicebat. Ille enim Martio spiritu, & feruida cordis ebullitione ad arma pertractanda ferebatur; iste per mite genium, & sedatos motus soli pietati, religioniq; colendæ propendebatur. Hinc vtrisque, vt primū ætatem attingere, varia parata sunt vitæ genera. Theodosio penetralia nostri Instituti aperta sunt facillimè, qui Valerium patrum inter nostros virum insignem haberet, cuius merito, ac præceibus nihil non concederetur. Quippè benemerentem de Congregatione quibuslibet functionibus siue exacti Oratoris, siue emuncti Canoniarum Præsidis quis non exaudisset, dum illum proponeret, qui eximie informatus ad optima, longè post se relicturus spes ipsas conspiciebatur. Amplexata est ab ingressu ipso adolescentem probitas nullibi fucata, quæ & omnem sequentis vitæ normam sub comitate ciuili sanctè exornauit, & quæcumq; ab illo aggressa munera: vt non minus probaretur intima familiaritate Canonicis, quam laudaretur extimis

VIR-

Virtutibus apud Populos, principesq; viros. Prima operum intellectus fecunditas ab illo effusa est in alentis se Congregationis commodum peculiare, à qua tamen sibi, & decus; & vtilitas emergeret plusquam perfecta, dum ad interpretanda Peripatetica dogmata assumptus, fortiore apprehensione stabiliuit quod pro doctorea ebiberat, & digessit dente indefessi laboris quodcunque salebrosius Peripatum ipsum profiteretur, vt inde Theologicæ cathedræ Magistrali dignitate sustinendæ alacrius eleuaretur. Vtriq; o peri duodennis incubuit vnica affixione mentis nulli alij negotio applicita. Cum verò primum ex assumpta Prouincia licuit emergere, nouam indutus personam e pulpitis capit personare tanto prouehentis virtutis impetu, vt vel primis ipsis annis inter primæ etiam classis commendatiores Ecclesiastes enumeraretur. Posteritati rem testari possunt Metropolitanæ, Mediolanensis, Ianuensis, Taurinensis, Neapolitana, atq; præ insignis ipsa Petri Romæ Basilica, ne innumeras alias Ciuitates in cathalogum referre pergam, quibus vtilem, speciosam, & omni plausu acceptissimam operam præstitit. Æmulari patrum primis cursibus vrsit, qui recenti fama florens, & bonis operibus erectus peruagarat Italica templa vbiq; oratoricæ facultatis lauream meritus; & faces ipse domesticæ tanto æstuosius admouebantur, quanto fructuosius. Hinc nomen vniuersum in Theodosium continuò repedauit, siue quod acrius ipse vrgeret feliciter incæpta, siue quasi de Cælis pius senex depræcicaretur superstiti nepoti, ac benè exculcto vberiore vinituram in vinea Domini Sabaoth. Præsidijs speciosissimis à natura propitia communitus fuit ad sustinendum pro dignitate personam Oratoris exactissimi, procera membrorum decentissimè locorum structura, rosei atq; lactei docoris colores, vox sonora, & qualis exargêteo cymbalo tinnit, oculi lætitiæ fermè perennem irradiantes, atq; ferò ad alium habitum exprimendum deportati, vestimentorum verè Canonicorum cultus, nec vanè affectatus, nec sordidè despectus, sed compactus ciuili modestia. Quibus omnibus corporis dotibus ars adiunxit animi dona longè speciosiora ad optimè, gloriosèq; dicendi lauream, præsertim verò prædulce, ac nobile dictionis melos, quo suspensa arrectis auribus numerosissima auditoria suauitate sermonis ad colendam pietatem reuocaret. Hisce titulis à Carolo Emanuele Sabaudicæ Duce virtutem omnem liberaliter ornare solito ad Salasiorum Pontificium postulatus est Paulo Quinto Petri nauim gubernante; distulit tamen negotiorum tum vigentium qualitas ne à Congregatione dimoueretur nostro magis, quam aliorum commodo. Propter quod acrius instetit Synodus Rauennæ congregata huius sæculi currentis anno sexto ad illum extollendum, atq; ornatum Visitatoreæ dignitate, quæ prima est à supremo capite, expectabat primo quoque tempore, & expetebat Generalem Abbatem præficere.

Interim

Interim extrema rerum humanarum linea punctum hunc deleuit, dum ex nimijs laboribus contracta hydropisi virum biennio exagitauit in cassum tentatis medicorum solertia quibuscunque remedijs. Nos aliquando Patuij ægotantes, & eidem domicilio proximos, syncope improvissima aggressum incerto gressu, & ferè nullis viribus prosilientes e lecto, sic sustinuimus inter viuos, donec afforent expeditiora præsidia, vt post mensem inter Vicentinos Canonicos Diui Bartholomæi animam efflauerit Abbas Sanctæ Mariæ Nouæ Astæ Anno 1611. Referunt, qui penitimè rem norunt, ab Thoma de Piolatis Liburnense plura duri, acerbi, tectiq; aduersarij propria pertulisse cum ad Episcopatum vocaretur. Superstitem reliquit Gabrielem Fratrem virum probum, & in Congregatione pluries Abbatia functum, quo cum etiam ad prædicatoratus ministerium fuerat assumptus Rauennæ in Comitijs creationis Petri Francisci Riux. Nobis relatum est manuscripta inueniri Astæ.

Concionum Italicarum in omnia Quadragesimæ Euangelia Lib. 1.
Concionum Italicarum de Sanctis librum vnum Lib. 1.

THEO

TEODORVS: FANTONVS MEDIOLANENSIS.

ORRO' diuinorum ea est natura munerum, vt pro merito delineari nequeant : quippe quæ auctoris sui omniualidam quandam emphasim gerant in penitentiis obtectam, ac latitantem, quam neque scribentis calamus, neq: pingentis radius potis sit ad vnum attingere. Quod tuum te, Theodore, prodit nomen, idem me perdit ipsum : perdit, inquam, ab operis instituto, quia te operis prodit instituto.

Dum enim te Dei dicit donum, te assequendi docet mi vires non esse. Sunt Dei dona quæ venerentur magis apta, quam quæ describantur. Sed qui venerationem ex tota cordis fibra exhibeo; descriptionem quoque (exilem tamen) non negabo. Præstat ad calcem vsq: retinuisse propositum, nec pudet quod imbecillum est conatum confiteri. Scribam, si non describam: & illud adnotabo, quod attingam, & quod non adnotasse piaculum ducerem. De Ætruscæ Senæ sinu nobili ob ciuiliū impotentiam discordiarum diuulserat ante annos trecentos vetus Fantonum familia penates suos, vt eos Mediolano implantaret ad securiorem sedem, magèq; quietis amicam. Fauorabili id Coelitem aura adspirante operatum monstrare radices ibidem fixæ ad dignam omnimodè coalitionem, & ad nobilitatem expressionem fructuum tam ex togæ, quam ex sagi contrectatione, siue domi, siue foris, præsertim vero ex Melitensium Hirofolymitanorum Equitum insigniore consortio, & ex ampliore Regionum Ducalium Senatorum Collegio. Ad nostros hosce dies de sæcundiore Gentis gremio est Theodorus patre Iacobo, Marina Caccia genitrice ortus cum terna semisq; mensium decas superaret sextumdecimum annorum centenarium ab orbe redempto. In amplissimæ virbis meditulo positi lares domesticarum ædium natiuitatem quodammodo ob signauere eius, qui velut præcisè sibi dictum aliquando vsurparet illud, Medium tene, medio tutissimus ibis, quod & exactè prestitisse compertum est. Pueritiæ directorem habuit Manfredum Cattaneum Sacerdotem sæcularem religiosissimum, quæ res ætati teneriori fulcrum fuit, & subsequentibus subsidium, quia bene dictum est, Quod noua testa capit, inueterata sapit. Auxit disciplina Societatis, quæ à diuinissimo Ignatio est; profitentis incrementa ad Collegium Braidanum, maximi Oepci

Oepei machinam, sub magnis præceptoribus Puteo, atq; Thefauro, quorum primum per hos dies eximie colenda opinione innocentissimæ vitæ decessisse audiimus. O. verè gratulandum obitum, ò verius æmulandam vitam. Insuccantur literis, insuccantur pietate horum alumni, & dum zelare diuinam seruitutem discunt, diuini & amoris meliore murice conficiuntur. Id vt frequentissimè in alijs, sic & in Theodoro innotuit euidenter, cui licet per anni curriculum parentes retrogradi existerent, ne Regulare propositum sequi vellet, quod iugis vt ab illorum sibi beneplacito permitteretur, efflagitabat: fortis tamen, constansq; perucit & blanda vnus, & alterius aliquando seuera præpedimenta. Celsum Dugnanum almæ Passionis Antistitem exgeneralem, & inuestitionis, & professionis grandem administrum habuit. Incidit inuestitio in quartumdecimum Iulij diem anni vndeagesimi sæculi, & ætatis sextidecimi Seraphico Diuo Iohanni Bonauenturæ solemnem, eundemq; Dominicum. Cum redigendo ad formas Canonicas meliores camino nouitiatus eiusdem Collegij sub ignita Charitatis religiosæ ebullitione fusoris magistri partes egit Clemens Mortariensis sanctæ eiusmodi artis opifex cum primis enumerandus, mediocris quidem literaturæ possessor, at spiritus verè sublimis, atq; deuoti, quem postmodum vita fungi contigit, dum Mortariensi Præpositura fungeretur laudatissimè. Ab morum, & affectuum schola iuxta ritum ducta ad scientias indispensandas Placentiam transmittitur, quo loci Romanum Lucensem Dialecticam, Naturalemq; Philosophiam profitentem audiuit, atq; de istarum armamentario munitus sarissa, pilo, scuto, cæterisq; ad confliendum, & vincendum, opportunis triariorum Theologorum maioribus aciebus adscribetur. Stationem Insulanam ad Diomedæas adit tunc temporis cæteras Ordinis nobilem tam numero, & virtute pugilum, quam cathedram tenentium professorum. Collegio, arci, munitioni insignibus dederant Proceres Antistitem ex Definitorum numero Hieronymum Onofrium Fanensem virum probatissimum, vt virtute, zelo, solertia eius intercedentibus experirentur, si quo modo subleuari posset ab calamitatum diuersarum, quibus opprimebatur infortunio iam, iam intollerabili. Hic expurgato eo confinio ab pœna plexis quibuscunque, qui illac detinebantur relegati ab particularibus Congregationis Monasterijs, salutarem innouauit obseruantia seuerioris conuictus, & disciplinæ, atq; equè prudentia, doctrinaq; pollens scholæ munia vrgendo sub doctoribus Romano prædicto, & Archangelo de Sicilianis Tolentinate aluit ministrorum Evangelij cohortem, quæ deinceps ab Comitijs diuersimodè expedita ad opus, secessum huiusmodi maximè studijs esse conducentem demonstrauit. Enituit verò ex huiusmodi numero cum primis Theodorus adeo, vt ex Generalis Marci Antonij Manetti Massæ decreto ad Theorematum Theologia-

cathedram publicè defendendam Parmæ transmissus fuerit, quoniam de nobiliore loco quid suppellectilis pretiosæ intellectualis sibi comparasset innotuisse volebat, dum Definitorum pleriq; illac ad Dietam properarent. Hæc cum adhuc Leuita egerit, infra præstitutum tempus per sacros Canones ordinari Sacerdotem ex dispensatione obtinuit Pontificia anni curriculum anteuertens. Quod enim intelligeret iam se vocari, iamq; sibi instare opus frangendi verbi; ad illud se prædispositurus de viciniore ærario solitudinem, quietemue quærebat studijs talibus opportunam, quam non nisi difficulter absq; præbyteratus adinuenisset adminiculo. Placentini Patres iuuenem ad egregia factum, & de eorum schola iam ad Diomedæas dimissum admisere in sua iura, locum illi assignantes inter amæna eius agri non ignobilem, Ruptum frenum, à fracto quondam ibi (vt narrant) Cæsaris prælium agentis freno dictum. Ibi per biennium texuit, quod ritè proferret de suggestu; quodue texebat proferrebat in experimenti, & exercitationis formam, cum locus animarum curam adnexam haberet. Non diuturnior permissus immorari, quod ipse optabat, exigentibus nationis Mediolanensis proceribus, vt se suis restitueret, apud quos Brinatensis Collegij curauit paræciam, & deinceps almæ Virginis de Passione procurationem difficilem. Tres annos huiusmodi impendit officio eius quidem solertix, industriæ, viuidoq; spiritui apprimè respondenti, & accommodo; sed cui non expediebat incubare, quoniam ministerium prædicationis etsi ei non præpediret de integro, remorabatur tamen, atque vt non plene se totum cursui committeret, suspendebat. Nil illi ardentius in desiderio erat, quam huic vni se penitus dedere operi, tam vt populo Dei adiumentum feret ad mensuram virium, quam vt genio indulgeret in id propensissimo. Sed & adhuc remoræ parabantur, ne retia laxaret in capturam. Prioratus sarcinam gerere inchoat ad celebrem Canoniam almæ Virginis Portuensis Rauennatum, de quo tamen loco in concionem quadragenariam ascensurus erat; sed siue aeris ab natio diuersi intemperie, siue studiorum vigilatorum nimietate ophtalmiæ tam acriter morbose aggreditur viribus, vt ammissionis luminum omnimodæ periculum subiens, & mensium tenebris intra cubiculum per medicos decretis subiacet, & recuperata demum tantisper sanitate ad eam confirmandam in patriam repedare iubeatur. Reuertentem excepere Concanonici cum eodem Prioratus onere, & honore in eadem Passionis Basilica, de cuius etiam suggestu per biennium postuesperarias conciones festiuas habuit. Inde quadragesimales posuit Mortatiensibus, Nouariensibus, Bergomatibus, ac demum Romanis ad Sanctam Mariam Maiorem. Talentis pluribus insignem corona semper frequens vbiq; audiuit, quam suauitas dicendi vna sic rapiebat, vt horæ spacium sacris assuetum oratoribus dari

ocys

ocys semper de cleftidra effluxisse caufarent, lamementarentur que. Nos ipsi (præter id quod ab alijs narratum accepimus) emotionem huiusmodi velut vno ore habitam à plenissima Ecclesia Diui Patris Augustini Placentiæ testatum posteritati damus, cum ille ibi daret Euangelium quartæ Dominicæ post Pascha in Dieta promotionis Generalis de Parmefanis. Nullus porrò remanet dubitandi locus, quin tot dotibus cumulado primi patuissent suggestus. Verum ab Bononiensi Montana Synodo Quæstor factus publici totius Congregationis erari sub Generali Procuratore Parpalioneo alio mentem dirigere compulsus est. Grandis enim Prouincia totum requirens hominem, & illum præcisè vnus dati, acceptiq; rationibus alligatum, vix dabat, vndè ad studia diuertere posset. Viuidum tamen genium nunquam penitus intermisit verbi disseminandi opus, quod ex diuersis innotuit Romæ suggestibus, ex quibus secundum varias innotuit extra assuetum dicendi ordinem occasiones. Generali procuratori Abbati Parpalioneo suo aditit opere maximè frugis in disponendis, & obtinendis, quæ tunc succedere Ordini, politicis, dexteritatem promptissimam, congenitamq; adhibens in pertractadis arduis quibusq; penes aulæ primiores viros administratos. Quare ex Urbani sanctione ad Generalatum promotus Andrea Fossa Genuense, Collegisq; Visitoribus datis Astulpho, Prouana, Parpalione, Fagnano Theodorus à secretis Ordinis assumitur. Nec distinuit electores Minaciensis Præpositura, qua decorabatur, quin tanto operi assignaretur obeundo: vt enim illa eadem potiri per annum permixsus fuerat Romæ Quæstor; ita & per triennium adhuc in ea manuteneri meruit Prothoscriniarius, quia insueta permittuntur insuetè merentibus, insuetè laborantibus. Per hos gradus ad Visitoratus dignitatem ascendit sub Alexandro Troilo Generali Collegis Francisco Neapolitano, Petro Francisco Montalerio Casalensi, & Paulo Auogadro Brixiensi iam ante annos tres. Sternant Superi ad sublimiora viam viro dignissimo, & ad Religionis commodum apprimè efformato.

Scriptis propediem cudenda.

De Impatienti Desiderio Domini Nostri Iesu Christi passionis perficiendæ Sermones viginti Bergomi habiti ad Sanctum Alexandrum in Columna occasione quadraginta Horarum.

In Sanctissimum Clauum Mediolani adseruatum, quo Saluator inter alios Cruci affixus est Oratio ibidem in summo templo habita, dum publicæ venerationi expositum esset.

Monitorum Pastoralium Sermones quadraginta ad lustratas Laterauenses Canonias.

Ex Aufonio Gallo translatum.

O Qui venustos uberi facundia
 Sales opimas Fantoni;
 Cauesque, ne sit tristis, & dulci carens
 Amara predicatio;
 Qui felle dicta, aeq; melle temperans;
 Torpere templa non finis;
 Pariterq; fucas queque gustu ignava sunt,
 Et que sapore tristia,
 Hic nunc frequentes, atque claros, nec procul
 Cum floreas inter viros,
 Tibiq; nostras Opus chartas deferat,
 Aureq; sermo verberet;
 Ah ne supremo pectoris cultu temnens
 Sperne scriptorem debilem,
 Tuiq; amantem, teq; spirantem, ac tua
 Desiderantem prospera.
 Facunda, doctæ, lingua, & ingenio celer,
 Locis amene Theodore;
 Dum spem remotam semper arcessis tibi,
 Fastidiosus obuiæ,
 Tuumq; manus esse, quam fati bonum,
 Desiderasse plurima,
 Vagus per omnes dignitatum formulas,
 Meritusq; plura, quam gerens.

THEO

THEOPHILVS VEGIUS CREMONENSIS.

TLORVIT Theophilus Vegius Cremonensis integritate, & probitate vitæ clarus, neque minus scientia, doctrinaue commendatus ab anno octuagesimo reformatæ apud Deiparam Frigidionariam Congregationis vsque ad annum trigessimum super mille quingentos. Quinquagenarius conuictus intra sacros huiusmodi penates vt formam in dies exquisitius expoliuit ineriorem, ita & illum in aliorum exemplum proposuit non ab infimo loco. Profectò præstat hic ad vnum apponere Matthæi Bossi Epistolam, quæ ad illum est ducentesima vigesima quinta secundarum, ab cuius syntaxi facillimè deducitur quantus foret, qui adhuc iunior tale testimonium, talemq; amorem à tanto viro promeruerit. Salue (inquit) dulcis in Domino anima, & mihi peramande Theophile. Quod ego iam dudum te rogante sum me facturum pollicitus, quibus Benedictum Ripaltam dones, meos de Instituenda Sapientia animo nostrum per Timothæum ad te destino libellos, deuoti cordis mei erga tantum virum indicium (munus absit vt dixerim) ea est enim præstantia, ea virtute, ea doctrina, ijs moribus, ac sanctitate, tantis & denique meritis, vt cum solo me videam amore posse complecti; non verò exigui, & tardioris ingenij mei ornare munusculis. Sed quod tu voluisti, facio, mi Theophile, magis, quam quod agnosco mihi faciendum, ita te audio, ita & pondero, qui ab te super omnes, quibus villo modo sim charus, semper amari sum visus, & amandum in posterum fido, quem admodum ego te constanter, & altissimè facio. Tuis cum Neophitis, quos sanctissimè erudis, atq; instituis, me precibus adiuua, & argentem incende. Valeq; eodem cum Benedicto, cui toto me penitus corde offer, & dede. Placentiæ nostro ex Generali Capitulo 15. kal. Iunias. Porrò ex ijs liquet virum eruditum, & probum eruditorum, proborumq; familiaritatem tam intus, quam extrà Ordinem & studio quesisse, & amore coluisse, animum sapientia excultum libris Sapientiæ excolendæ fouisse, & aluisse, tuncue tyronibus religiosis præfuisse, quod non minimi æstimandum arbitramur. Nam cum epistola illa, atque alia decima nona super centesimam datæ ad eum noscantur annis duobus ante sesquimillesimum; profectò liquet iuuenem illum tanti ponde-

ponderis exercuisse Prouinciam : quæ res rari prorsus erat exempli per eã tempora feueritatem perfectioris disciplinæ ad amussim obseruantia, neque ad munus huiusmodi curandum nisi viros quaque probatos admittentia. Meriti autem, laborisq; plenum officium multus exercuit, vltioris progressionis circa Reipublicæ administrationem cura abiecta, & optime actû arbitrans, si quis totum se ponat in eo perficiendo, ad quod semel aduocatur. Operi etiam iuuandorum proximorum per sacram omologesin incumbere indefinenter: nec quæ agebat domi cum domesticis impediabant, quæ impendebat extraneis, adeo partiebatur prudens horas, & adeo amor æternæ vitæ sibi, alijsq; comparandæ industrius euigilabat. Et licet enucleandæ diuinæ legis ius haberet ex pulpito; tamen non satis naturæ donis instructus, voce præsertim; ideo religiosè ab illo abstinens, fortius alia charitatis prosequeretur munera. Hinc tantopere profecit, vt frequentissimi ad eius subsellia pænitentes adessent promiscui sexus, & generis quocunque illum in loco Superiores delegarent. Hinc quoque originem habuit Confessionum illud Memoriale, quod tam dilucidè, & enucleatè, tamq; compendiosè, & breuiter digessit non pro solo quidem sui commodo; sed & pro aliorum etiam confessorum vsu. Verum cum ad illud euulgandum ferius inclinaretur (vt religiosa humilitas sui semper est pauida) ipsum Hilarius Nouariensis Concanonicus vir pius, & eiusdem sancti laboris assecla cohortatus est per epistolas, quas nec piget hoc loci referre non modo in veritatis testimonium; sed etiam in operis ipsius iudicium, & commendationem. Religiosa, ait, obedientia Patrum nostrorum ad confessiones animarum aliquando promotus, veritus sum ne mea incuria illud interdum eueniret, quod plerunque Phisicorum euenire solet imperitia, qui dum infirmo pharmacum parant, & genus morbi canonicè non curant, antidotum ferre putantes, languido mortem parant. Cumq; viderem animarum curam diligentiori studio cæteris esse pensandam, operam dedi, vt saluti pænitentium ritè consulere: & si qui pelagi turbine, aut cæca tempestatis caligine obruti forent, diuino adminiculo incolumes reducerentur in portum. In qua re quantum laborauerim, quotiesue cefauerim, & rursus contentione discendi inceperim, testis est conscientia mea. Videbamq; casuum doctrinam per diuersa uolumina latè, longèq; dispersam, & plerunq; uarias Doctorum glossas, atq; interpretationes superadditas; ut aliquando, quæ mihi facilia uidebantur, difficiliorem sensum afferrent, quas si ritè uelimus perscrutari à teneris, ut dicam, unguiculis, uix quispiam reuoluere posset. Cumq; uita breuis spem nos uetet inchoare longam, anxius sedulò quæritauit, si qui diligenti lucubratione summam horum casuum in fasciculos, aut compendia perstrinxissent, & viam tam longi laboris nobis succiderent. Quamuis horum scientia, sagaxque hominum malitia velut septiceps hydra pullulantiæ pacta, paleatosque

con-

contractus sæpè inueniat, & condât, vt plerunque maiorâ sint, quæ ignoramus, quam quæ scimus, & ad eorum discussionem, quin potius decisionem, nisi quodam exemplari peruenire possimus. Interea allucinanti Libellus Summulæ tuæ, mi Theophile, ad manus peruenit, quem ritè percurrens, ac omni diligentia peruoluens non paruum mihi attulit vtilitatis, & fructus; nec potui non admirari librum istum in lucem non prodire, qui tam lucidè breues, & enucleatas decisiones excubraret, quas non à riuulis, sed ab ipsis fontibus exortas esse perspeximus. Quamobrem, mi Theophile, qui salutis pœnitentium diu, noctuq; consulere studes, vt non tibi, sed vtilitati publicæ natus videaris, Summulam istam succisiuis horis acquisitam calcographorum cura, omni studio, ac celeritate imprimendam curabis, ne sincanonici tui, huiusq; professionis viri tanto munere, & expectatione fraudentur. Vale felici auspicio. Ad huiusmodi autem lucubrationis ideam, & ordinem postmodum neotericorum aliqui insigniores scripsere suas, & laxatis calamo, ingenioq; habenis, diffusius profecuti materias, noua condidisse opera visi sunt, eaq; commendatissima, & omnium protrita manibus, potius quam antiqua innouasse, & iam inuentis superaddidisse. Theophilus verò ad annum vsque sæculi eius trigesimum perueniens non adhuc multæuus obdormiuit in Domino. Successit ei Theophilus alter Cremonensis in administranda Republica inter Patres primi confessus enumeratus, qui anno vigesimo quinto ab Vegij obitu Abbatiam Firmanam gesit, deinde Beneuentanam, & aliquando Romanus fuit Ordinis curator, & Abbas almæ Virginis de Pace. Quod igitur habemus ex Vegio est

Memoriale Confessionum ad vtilitatem, & commodum Confessariorum, & Pœnitentium.

Item Tractatus tres de Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto Ad Iacobum Colle Archipræsbyterum, & Canonicum Cathedralis Parmensis. Proditur Parmæ apud Antonium de Viotis Anno 1518. Lib. I.

Bartholomæi Cremenfis.

QVI promptus leto perlustras singula vultu,
 Inuenies oculis quæ placitura tuis.
 Sæpè tegit vilis pretiosa monilia tellus,
 Aurumq; & gemmas possidet arca rudis.
 Canonis hinc seriem poteris perquirere sacri,
 Soluere quis possit, quisue ligare docet.
 Quare age, nec pigeat Sanctorum noscere Patrum
 Decreta, & mores, quis pia regna petes.

THE-

THESEVS AMBROSIVS ALBONESIVS PAPIENSIS.

D nos etiam incolas posteriorum sæculorum nepotes, successoresq; tuos ab medijs vsq; præteriti sæculi annis tua vox illa flexanima Thesee Albonensi diuersis, ac dissonis intellecta nationibus fama magis quam strepitu penetravit. Cur enim remotissimas quoque aures nostras non impleret, quæ diuinum omnia implens verbum sonaret? Cur non tam Latinis collibus quàm Sirciacis, quàm Chaldaicis, Armenisue cauitibus clarius Echo resultaret? Aut cur pluribus gentium plurimarum linguis insigniter, ac mirabiliter vocalẽ Theseum Ambrosium (quamuis longè post nati, tam altè distiti) non audiamur. Certè Albonensio tot linguarum magistro instaurato, veteri prodigio flammæ de Cælo impulsere. Etenim si Eoa Hierosolymæ plaga eruditus olim ignibus æstuauit, cur non Occidua Italorum regio eloquentibus potuit flammis abundare, quantum par est comparare Diuinis hominem? Licuit quondam Pericli vnica, eaq; humana lingua tonare, fulminare, Græciam permiscere vniuersam. Theseus ergo, & plurimis, & dissonis micans linguis quo tonitru, quo fulgure, quo fulmine fœcundam scelerum omnium vastissimo in orbe ignorantiam absterruisse, profligasse dicatur? Hic enim uero non possum quin inter seria rideam Salmouei Regis ridendam insaniam tonitrua, & fulmina æneo super ponte quadrigarum strepitu, & flammarum iactu nimis laboriosè imitantis; cum per breui labore vna Ambrosij Albonensij vox barbarorum aures tonet, animus fulminet, vt non fictè, sed verè, non nocenter, sed salubriter eos de Cælo tactos esse fateamur. O nunc, & Gallicum nescio quem Herculem eloquenti ex ore nascentibus aureis cathenis populorum aures nexas trahentem posteris prædica fabularum artifex vetustas. Verissimè vidit fera postèritas tantarum nationum non aures modo, sed animos etiam illigari efficacioris eloquentiæ auro, diuinus quod ignis excoxit. Sic noster hic Theseus tot regionum hospes quasi, & peregrinus sedentario illo Socrate verius, querenti cuius sit, respondere potest, Mundanus sum, qui pere-

peregrini communionem sermonis exterorum popularis, ac ciuis populorum esse uideatur. Illud fanè hoc didici rarissimo exèplo multas, qui linguas caleat non totidem tantum uiris (quod Turcè per adagium dicunt) eum esse æquiparandum, sed nationibus totidem præferendum, quod illarum multitudinem, varietatemq; breuissimo ambitu vna eiusdem lingua concludat. An non igitur sapientissimo illo Ennio tricordem se se, quod Græcè, Oscè, Latinè loqueretur prædicante, magis esse cordatum Albonesium affirmemus, qui tam numerosam variarum gentium barbariem Latinis diu exordem dissonantium consensu linguarum egregiè cordatam fecerit. An non ipsum Ponti Regem Mitridatem duas, & viginti subiectarum linguas Prouinciarum disertissimi oris erudita in ditone habentem Albonesia eloquentia, quam Romana potentia gloriosius victum esse censeamus; quandoquidem ille Prouinciarum non integrè ab similibus, hic nationum affatim diuersarum linguis loquebatur. Nefas hic erit tam secundæ facundie virum ijs australis Insulæ populis non anteferre, qui bifidam ab radice linguam cum habeant (vt vltimo secundi docet Diodorus) & auicularum suauissime cantus imitari, & (quod incredibile pene sit) diuersi non duobus simul hominibus colloquia bifidæ linguæ diuortio partiri dicuntur. At qui plus est indiuisa lingua suauiore quouis cantu sermonem posse pluribus diuidere. An præterea diuini famam verbi Theseum appellemus, qui tot linguis personaret? An etiam fabulosa Poetarum Fama mirabiliorem eundem celebremus, quod illi totidem essent ora, quot linguæ, vno linguas hic omnes ore facundo possideret? An multiplex illa linguarum suppellex cælestem decuit oratorem, quod vna cælesti facundiæ lingua satis esse non posset? Paulo Secundo sacrorum habenas moderante nascitur hic Papiæ anno sexagesimo nono post quartum decimum sæcularem. Comitibus Albonesi, Palatinosq; Lomellinenses fausto radio sortitus est genitores, vt luce ingenitæ nobilitatis ornaretur, qui lucem remotissimarum, longèq; distitarum linguarum quaq; per orbem alter velut Sol rutilans igneo cursu operum suorum delaturus esset. Incunabula facundiæ linguæ fecunditatem extemporaria missione præstulere, dum vix quintumdecimum mensum excedens, quo tempore exteriora artuum recens ennatorum ligamina, peçtoralesq; fasciæ ab interioribus necdum balburientis oris vinculis in cæteris quibusq; infantibus associari solent; ipse dissutis naturæ compedibus assuetis, promptissima verborum conexione velox vniuersa ad stuporem vsque proferret. Paternæ opes accitis vndiq; præceptoribus indolem sic coluere pueritiæ melioris, vt in limine ipso anni ætatis quintidecimi Græcè, Latinè, Italicè scriberet, ac peroraret cum veterano quolibet eorum idiomatum coæquandus. Quippe tantam facilitatem indiderat genio natura in hisce comparandis, vt verborum prolatio vno præcatis

magistri tractu percepta tenax ab eo retineretur, & uelox æquè, ac etiam quandoq; superior eam exprimeret. Mediolano ephebiæ posuit, quæ Ciuitas, aula Principum euocante, & alliciente exteros, linguarum varietate scateret. Ticinum reuocatus Legalibus nauauit operam, Stephano Ottone, & Andrea Basignano præceptoribus Cæsarei, Pontificijq; Iuris Consultissimis. Annorum natus vnde uigesimo laureatur vna totius Vniuersitatis admiratione, vna totius Ciuitatis plausu præeuntibus in florentis memoriæ laudem doctissimis quibusq; profitentium. Iam subsellia gymnastica iuuentute replebantur ad ennatam vocem, Albonesium Imperatorias Institutiones aggressurum interpretandas; iam à Principe Legationibus destinabatur remotioribus, cum ipse latenter subducit se, ac pium Lateranensium Canonicorum numerum adauget, aliquando ad maiorem æterni Numinis gloriam functurus salubriore legatione in populos. Inopinato id factum accidit omnibus. Vnus ipse diù rem maturauerat, altoq; occuluerat silentio, ne per versutias tenerioris consanguinitatis, neue per callidioris Satanæ thecnas distineretur. Arduum illud opus, quo in se ipsos classicum personant Sancti Instituti tyrones, leuigauit adeo pietas animi, ardorq; spiritus; vt facillimo pede sui corporis, suæq; voluntatis campum percurreret, quamuis ad exercendum res aggerarent rebus, qui nouum adornabant militem. Recuditur sub Philosophorum, Theologorumq; maleo tanquam magis idoneo ad efformandam noui præconis tubam iuxtà seueriora vitæ recens professæ decreta. Vicenas fermè quadragesimas Euangelistarum textum interpretatur hinc, atq; hinc populos æquè vigil, ac peroptatus inuisens. Quo anno Carolus Octauus Gallum cis Alpes armatum egit, vt abigeret Aragonium, subigeret Parthonopeum, illo ipso Theseus dimittitur concionibus, eo securior victoriæ, atq; triumpho, quo æquior causæ, atq; fidentior propitij Numinis. Sistitur demum Romæ sub extremam diem indicti Oecumenici Lateranensis Conuentus ab Iulio Hierarcha ad abolendos rebelles spurij Pisani conatus. Urbem de more omnis ferè nationis parentem, altricemq; peregrinorum tam alta intercapedine diffitorum admiratus est primo domicilij aditu: mox pro ingenij propensione cæteras quasq; dotes tametsi claras excedente, ad linguarum omnimodam varietatem non interno scendam modo, sed & possidendam totus se dicat. Ioannis Potken Syllabarium, atque hinc Psalterium impræssa exciuiere quiescentes hoc in negotio viri spiritus. Ille enim cum medio prælo Psalterium Indorum lingua, characteribusq; conscriptum, quod tamen crederet idiomate, literisq; Chaldaicum præstolaretur edere: amicum aliquando inter colloquendum Theseus monuit validis ex coniecturis neutrum illorum Chaldeam sapere, sed quodpiam aliud abundè diuersum. Peruicit tamē senis auctoris mollior sensus iunioris Thesei cautiora cōsilia.

Ea-

Ea propter omnis hic sibi mouendi lapidis onus imposuit, si modo daretur, & ab errore tanto deduceretur studiosa sacrorum posteritas. Nec defuere Superi animo tam necessaria molienti. Quippe cum ad iam indictam Lateranensem Synodū ab Ætiopia, Syria, alijsq: remotissimis nationibus in Christo credētibz aliqui Romam venissent, sacraque facere ex vsu gentis, atque consuetudine postularent, neutiquam illis id permitti decretum est, donec, quo ritu sacrosanctum munus perficerent, & quibusnam verbis in conficiendo vterentur, liquidò Patribz appareret. Deponitur tantæ molis prouincia penes vnum Theseum Ambrosium, quo linguarum multigena cognitione peritior in Vrbe circumferretur nemo, Sanctæ Crucis in Hierusalem Cardinali apud quem exteri illi hospitabantur, commendante: vt scilicet diuina illorum Lyturgia (quam Mifsā hebraico nomine appellamus) ex Chaldeo idiomate Latina ad verbum redderetur. Ad eam vsq: diem, prout ingenuè idem fatetur, vix dum Hebraicam, Chaldaicamque linguas ipse attigerat, qui post Latina, Græcaue idiomatica Gallicis, Hispanicis, Theutonicis operam sola propensione naturæ dedisset: atque ideo non ita pridem in Ioannis illius Potken de eadem re colloquijs vnas tantummodo coniecturas adhibuerat. Verumenimvero tam valido animi ardore, tamque præsens dexteritatis, prudentiæ, solertiæue adminiculo opus sibi commendatum aggressus est, vt intra paucas hebdomadas maturatū Latinis Patribz, facta sit Chaldeis Concilio præsentibus facultas suo illo ritu celebrandi. Horum Princeps Elias Abrami filius erat, qui Petri Maronitarū Patriarchæ, Antiocheniq; de Môte Libano Legatum agebat, quemue post modum comensalem in Canoniam Pacis habitū per biennium linguam latinā docuit Pontifice Leone iniungente. Quo etiam tempore & Macharium Chium Ordinis Sancti Basilij Monachū virum illustrem, ad quem Megalis Metropolitæ Iberi directæ epistolæ quædam liminares erant, in ipsdem Latinis literis discipulum habuit in illa ipsa Pacis Canoniam sub Bendinelli Sauli Cardinalis præsidio commorantem. Cum primum ex nacta illa occasione animum applicuit Hebræo, Chaldeoque sermoni perdiscēdis præceptore vsus est Libertate Comineri Hebræo, quem multarū linguarum bene peritum fama circumferebat. Verum cum in re ipsa tradenda non pro votis responderet vbiq; Iosephum Gallum Doctorem item Hebreum, & clari quondam nominis Rabbi Iulij Pōtificis Medici filiū in idem munus obeundum assumpsit. Promptum, alacrem, atque ea in re vāldè eruditum magistrū discipulus promptitudine, alacritateque superabat: illoque euehat natura felix ingenium suo præ genio linguis efformatum: vt lectionem, lectionis intelligentiā, nec non vtriusque pronunciationem vno simul, pari que ac celeri passu in portetoso illo capite procedentes præceptor obstupesceret. Iugis cōsuetudo tam virorū nominatorū, quā Aaron, & Abdię scholasticorū in Vrbe Iudeorū, nec non & Abrahami à Balmis Hebræorū eruditissimi

tam voce, quam scripto acriter impræssit sic edocta, exercuitq; ut inter gentes illas genitus, perpetuoq; versatus credi potuisset. Ex his ad alia non item præceptoribus cognita idiomata viam sibi aperuit, strauitq; ut inexplebilis erat casta eius in hoc negotio curiositas, piæ Ecclesiæ Sanctæ aliquando iuuandi desiderium. Hinc nata, coalitaq; in eo illa cognitio tam grandis est, ut ciuis omnium ferè nationum eloquio fieret, Armenorum, Arabum, Ægyptiorum, Dalmatarum, Illiricorum, Persarum, Punicorum, Tartarorum, Turcarum, Gottorum, ut innumeras alias nationes prætereamus, quarum filiatione meritò gaudere hac peculiari sua dote potuisset. Quo factum est, ut primus in Vniuersitate Bononiensi scholam linguarum Syriacæ, & Chaldaicæ aperuerit iussu Leonis Pontificis de omnibus scientijs, scientiarumq; professionibus ex auita munificentia benemerentis. Ut verò charitas summè sui diffusiuæ est, locupleti animo ut congestum aperiret ærarium instillauit, gazaq; vsq; tum collectas in posteros deriuaret liberaliore calami vena, quæ pauperior scateret ex solo vocis fonte paucorum auditorum sitim vixdum exhauriente. Hinc reuersus in patriam toto virium pondere institit, ut medijs impræsoribus Psalterium Chaldaicum, & insimul Volumen De Chaldaicæ, multarumq; aliarum linguarum lectione, intelligentia, mutuq; inter se se conformatione euulgaret. Iam æneis comparatis typis, conflatisue ex conuenienti metallo literarum formulis, nulli parcens labori, non maximis deterritus sumptibus in opere insueto propè infinitis; cum ad annuam Patrum Synodum Rauennam euocatus, ibiq; dissolutionis finem præstolans Ticinum à Gallorum exercitu obsidetur, ac multiplicibus vndiq; concussum machinis vi capitur, hostiliterq; prædæ datur. In illa immani clade, Ciuitatisq; ruina dum ex vsu omnia confunduntur, rapiuntur, distrahuntur, lacerantur, dum captiuum omne genus hominum tam sacrum, quam prophanum ducitur, dum nulli ætati parcitur, ac in mortuos etiam, & laruas, in libros, & sacra quæque sçuitia furibunda bacchatur; omnia quoque eius librorum Chaldeorum, Syriorum, Armenorum, Hebreorum, Græcorum, variarumq; aliarum linguarum grata suppellectilia magno sibi pretio comparata, ex urbe Roma in Patriam secum aduecta, itemq; enee conflatæ formulæ vno temporis momento miserrimè dispersa pessundantur. Contriuit adeo viri alioqui generosi vires aduersæ huiusmodi fortunæ iniquitas, ut non despondere modo animum, sed & spem omnem coactus sit. Et quidem si humana lance casus metiatur, haud prælucebat quid facto ultra opus esset. Tenuiter se solabatur ipse non sibi quidem tot linguarum notitiam ademptam, posteritati tamen lamentabatur inuidè abactam. Septennis iam toto mærore tabuerat sola lingua proficiuus, cum diuini clementia Numinis in manibus publici cuiusdam Fartoris reperit semilacerum Psalterij Chaldei volumen, quod cum cæteris in

ris in cineres dudum resolutum existimauerat. Hinc cælesti aura paulatim affulgente, erigenteq; (en quam inexcogitabilibus medijs) iterum ad illius publicationem denuo comparatis formis, eoq; in pristinum redintegrato animum adijcit. Venetias petijt velut ad emporium non impræfforiæ modo artis, sed & exterrorum, qui linguarum caleant diuersitate. Gulielmum Postellum Ambolatæum Barentonium Gallum Artium Doctorem inter alios sibi adsciuit amicissimum, genij, atq; studiorum similitudinem illos conciliante. Huic præ cæteris vniuersa animi sui sensa, cunctam suppellectilem aperuit, illiusq; opera familiariter vsus est ad aliqua firmanda, nec non & hortationibus ad celerius absoluendum aggressa. Dum tamen per diuersas remoras distinetur à perficiendo opere Gallus in patriam reuersus expeditiore consilio, & opibus consimilem prouinciam perficit, libellumq; euulgat, quem De duodecim linguarum notitia attitulauit. Neque ideo Theseus animo commotus est, quem plura fidentissimum redderent; securior professionis notitia, senectus in illa consumator, praxis robustior, operis sui apparatus lautior, ferculorum copia vberior, & præ omnibus charitas innocentior. Quin parabola ex Evangelio assumpta seniore se Petro, iuniorem Postellum Ioanni ad monumentum currentibus similes dixit, quorum qui præcucurrit haud intrans locum seniori introeundi religiosè reliquit. Demum Præpositus Diui Petri in Cælo aureo à Comitijs Ordinis renunciatus Ferraria eò comigrans, vna secum & impræfforem, & chalcographica quæq; aduexit, vt incœptis conatibus supremam manum imponeret ad nouum, & vsq; tum inauditum illi spectaculum vniuersa penè Ciuitate confluyente, & admirante. Quod & in Canonica Diui Præcursoris antea quoq; contigerat, vbi Religiosi diuersorum Ordinum complures, & docti aliquot Ferrarienses, Germani, Galli, Hispani, Italiq; scholastici permulti conueniebant. Vnus tamen pro omnibus sat esse poterat ad commendandum opus Hieronymus Perbonus venerandæ senectutis vir, Cæsarei, Pontificijq; Iuris doctissimus Incisæ Marchio, Ouiliarumq; Dominus, qui distantem quotidiana curiositate audiebat, mirificeq; illo delectabatur. Absoluto demum opere, vniuersaq; fermè Europa illud voraci hiatu excipiente haud ita post & vitæ curriculum laboriosissimum Auctor etiam absoluit septuagenario maior, vir cuius inuouationem desideraret omnis Literaria Respublica. Gubernium Congregationis attigit vel inuitus, qui propensione aliò ferebatur, dum interim eo in ministerio florerent Conciues Augustinus de Nouis, & Archangelus Pelissonus. Attigit tamen, & vberè cum Reipublicæ bono, qui de anno decimo septimo supra sesquimillesimum Præpositus Mortarien, vna cum Sereno Patauino in curia Procuratore, & Francisco Placentino Generali diù, egregièq; laborauit ad malacissandas, dirimendasq; lites cum Riarijs

Raphae-

Raphael Cardinali, & Cæsare Patriarcha Alexandrino pro Præpositurâ Cælauree Ticinensi, quam & demum feliciter Congregationi adiunxere ut ex diplomate Leonis liquet. Præter exactissimam ipsam tot linguarum cognitionem illuxit etiam abditiorum cognitione Misteriorum innocentis Cabalæ, Ægyptiorum quoq; Hieroglificorum notitia clarus. In suprema huiusmodi curiositate noxiam aliquando vicinitatem cum superstitionis, damnatisq; habente illibatum spiritum intaminatæ religioni, Creatoriq; suo seruauit. Quod tum clarè innotuit, cum facta illa copia est librorum Antonij de Fantis Taruisini Philosophi, & Astrologi nominatissimi, ex testamento nostris Patribus legatorum, antequam ab iisdem Vulcano consumenda traderentur. Quamuis enim inter illos repererit opera Razielis, Picatricis, Bailum, Mercurij, Petri Aponensis, Salomonis, ac interpretis illius Appollonij, & aliorum similis farinae Scriptorum nil tamen ultra aut excerpfit, aut libauit præterquam variarum literarum flores, characteres diuersos. Illius igitur est

Introductio in Chaldaicam, Syriacam, Armenicam, & decem alias linguas Characterum Differentium Alphabeta quadraginta, & eorundem inuicem conformatio. Papæ 1539. Per Ioannem Mariam Simonetum. Lib. 1.

Alphonfi Fontanellæ Regiensis.

NON te immortalẽ Rex ingens Pontice sceptrum
 Reddidit, at virtus te super astra tulit.
 Profuerat nil magnus honos, nil regna fuisset
 Ni virtus, frustra nam tumor, omnis erãt.
 Sic nunc doctiloquus tua per vestigia gressus
 Ambrosius dulci dulcior Ambrosia.
 Nectibi, nec nostris in nostras protulit oras
 Cognita Phebeo lumine clara magis.

Marci Antonij Victorini Romani.

CAdmæi laticis magnusq; nouusq; repertor,
 Quo duce quæque suas lingua habet una vias.
 Et quid in hæc maius defertur tempora, cum tot
 Nectareus titulos inuenit Ambrosius.
 Hoc de te cantet Latium, patriusq; Ticinus
 Dum loqueris certè hæc cælitus aura fluit.

Marci

Marci Antonij Bobæ Casalensis.

Assyrias petit hic oras per mille pericla,
 Assyrio possit quo benè more loqui;
 Atque alias partes alius petit, & freta sulcat
 Omnia sic linguas, caleat ut varias.
 Consuluit tantis hominum sudoribus, atq;
 Hunc illis librum condidit Ambrosius.
 Paruus inest labor hic, nulla hic discrimina, tutum
 Hoc mare sulcantes per vada tuta vehit.
 Adde, quod & linguas potes hinc ediscere cunctas
 Quas, & Sol Oriens nouit, & Occiduus.
 Ergo quisquis amat hominum cognoscere linguas,
 Parce via, atque nouum sume opus Ambrosij.

Bartholomæi Fumi Villarensis.

GRata Palestini transmittunt Balsama colles,
 Thura Sabeorum rura perusta ferunt,
 Semper flore virens sapidum mel donat Hymettus
 Vitifer, atq; merum dulce Falernus habet.
 India fert Hebanum, mittunt sua vellera Seres,
 Et Padus & Ganges aurea dona legunt.
 At Pater Ambrosius toto celebrandus in orbe
 Linguarum egregie nunc genus omne refert.
 Hic Arabum libri, populorum elementa patefcunt,
 Norma q; discendi cum breuitate datur.
 Huic operi studeas, linguarum si genus omne
 Scire cupis, paruo tempore doctus eris.
 Perge liber. Quo? Quo libeat. Num tutus abibo?
 Tutus eris. Tutum docta Minerva facit

Euphemij Minoritæ.

SI qua scire cupis fuerint commercia lingua
 Antequam ab Ogygio merferat imbre solum;
 Et quem posteritas scribendi inuenerit usum,
 Quæue hominum scriptis lingua notata prior,
 Docta Panonphæi hæc teneas documenta libelli,
 Sic scribes hominum, priscaq; verba leges
 Et sic Romanus, sermone videbere Graius,
 Medus, Indumæus, Libs, Afer, Indus, Arabs.

THO.

THOMAS GARZONIUS DE BAGNACABALLO.

VIVIDAM ingenij versatilis, & ad omnia nati promptitudinem, qui curiosus intueri cupit, non aliunde quærat exempla, sed in vno Thoma Garzonio, illiusq; editis voluminibus mentis dirigat aciem. Intuebitur, qualia non ita frequenter apparent, hominis felicissima dona in vnum conuenientia. Linguarum Latine, Græcæ, Hebraicæ, Italicæ, Hispanicæ peritiam, Doctrinarum omnium multiugam cognitionem, Liberalium Artium, item & Mechanicarum tam diuitem venam, vt in vno quoq; genere dies vniuersas triuisse, & excelluisse iudicandus veniat. Vix dum os (vt sic dixerim) materno ab lacte amouit, cum ad Musarum mella degustanda illud conuerterit, ab vberibus ad vbera, à frontibus pectoris ad fontes parnasseos transuectus. Decimo vix egressus ab anno liberalis naturæ impetu carmine per octauas (aiunt Itali) concinnato, quod puerulus ludebat ex more ætatis, vel præliabatur inter pueros; viriliter, & aptè repræsentabat inter adultos. Parentes bono loco genitos Petrum Garzonium, & Altabellam Lunardam in spes egregias excitauit, qui illū per disciplinā Philippi ab Oriolo Imolensis exactè humanioribus literis ex cultum ad Ferrariense Gymnasiū Vtriq; Iuri operam daturum transmiserunt. Non quotidianum est, puerū quartumdecimum annum vix agentem maioribus huiusmodi disciplinis auditorē proficuum cernere, electa sarcina elegantiorum disciplinarum, & morum ad opus instructum. Ex Ferrariensi ad Senensem non ita post se contulit Vniuersitatem, vna, prætor alias erigente ad hæc permutatas vices ratione, vt eodem scilicet momento ab vsu linguam purgationem Etruscam addisceret, ne dies melioribus dandi occupationibus terrere postmodum cogeret, ut ex inanimis libris maternus corrigeretur sermo: eò maximè quod pronuntiatio ipsa semper latentem nesciò quam exhibet energiam, & imprimuntur fortius quæ simul & apprehensa ueniunt, & exercita. Horatium Spanochium Iure Consultum, & Fabium Marettam Philosophum excellentissimos inibi profrentes audiuit præ cæteris, illorumq; adhesit methodo, excerpit flores, & cumulauit fructus. Verum non hæc illius uocatio, non hoc parabatur iter ei, qui ad sublimius brauium assertus, stadium aliud curere deberet. Ciuitas illa
Virginis

Virginis pietatis feminarium est. Vos, vos Diui Bernardine, Columbine, Catherina, & alij quamplures id testemini. Sub Cælo illo pectora flammivomis vocibus superinduuntur, & dum exempla pietatis spirant pleriq; superlucrantur proximos tanquam bona talenta Deo: Vitæ spiritualis symbola amplexus est ibi Thomas inter licentiam Gymnasticam: & dum nunc solitudinem eligit, nunc flagella superinduit, nunc mortificationes adoptat factus ad Sacramenta frequens; lumine illustratus superno, voci eloquentissimæ Conciuis Ioannis Francisci Gorij Ecclesiasticis illorum temporum eminentissimi semitam ad inum cor aperit. Eo suafore Clericali Albo Lateranensi se perscribendum offert exaratore Vitali Mercato viro Sanctissimo Portuensem Familiam apud Rauennates gubernante. Exterius lineum paludamentum, veterem talium castrorum tesseram, induit anno propè bisdeuigesimo suæ ætatis, sexagesimo sexto eius sæculi, die decima octaua Octobris Diuo Euangelistæ Medico sacra sub Generali Reçtoratu Gasparis Mediolanensis. Facilis ebibit disciplinam ab homine, qui prius induerat bonitatem è Cælo, vt scientiam postmodum voraret ab arte. Dum Gymnasij asedit auditor, & per scriptor de more, Magistros ipsos fessos sæpius reddidit vna promptissimi intellectus dote nunquam nisi excitata in ijs etiam, quæ nondum per ætatem profiteri potuisse apparebat. Disputationes, quas ad longam horam protraxit, suggerente iuges cathenatas difficultates ad omnem solutionem viuacitate naturæ; conduuit more candidissimo. Conciones, quas breuitate terminauit, cultu sermonis mellifluas, rebus paucis sed optimis solidauit. Odas, hymnos, ceteraq; huiusmodi Spiritus lassifomenta, varietate, numero, diuersitate idiomatum exarauit, conspicuus; quæ tamen ipse occasione, cui inseruiebat, peruolata, temneret; auri non per accinos, sed per glebas collector. Præ omnibus verò vna effulsit historiæ lectione, e cuius promptuarijs excerpfit ad omne proposituû flores, & exempla per quam illustria, nullius rei obliuiosus, omnis rei apprehensor, & qui in disponendis apprehensis ordine valeret mirifico, adeo vt longas dicitaret calamo materias nulla interposita litura, nullo superaddito verbo. Genio indulgens in ipso ætatis flore, à quo non inclinaretur, modo, sed impelleretur ferè Accademicis rebus pertractandis, tres Libros illos composuit, quos tam gratanter, tamq; auide humana curiositas amplexata est, Theatrum Ingeniorum, Xenodochium Stultorum, Sinagogam Ignorantium. In eis quidem Lector amicus satis habet quod admiretur innatam Auctoris inueniendi, disponendiq; felicitatem; sed cum minus sensatarum materierum sint, optimo ipsi consilio titulum professionis subticuit. Non ita multo post etiam edidit egregium Volumen, quod Plateam Vniuersalem omnium Orbis Professionum, hoc est Scientiarum, & Artium inscripsit. In eo, si demas aliqua currenti calamo donata, quæ leuitatem

sapiunt, iuuenilemq; feruorem minus consideratum: nil omninò est omnium talis classis Scriptorum, quod ei comparetur. Testimonium omni exceptione maius sit exitus ipse, cum plusquam quadragies excussum sit; ita vt, sicut retulit nobis aliquando Venetijs ex propria obseruatione Ioannes Baptista Ciottus Calchographus insignis, plusquam nonaginta millia voluminum ex sola ipsa Ciuitate talis Operis prodierint. Omnibus omniū ordinum probatum Opus, quod nihil intentatum relinquat, vt facili materno stylo sub oculos ponat Artes, Mechanicas, Liberales: Scientias, Speculatiuas Practicas, Morales, Politicas, Physicas, Supernaturales, Diuinas cum carum Inuentoribus, Accretoribus, Ornatoribus, Falsificatoribus, Instrumentis, Modis, Ordinibus, & cæteris id genus, similibus, vt iustissimo titulo illud Plateam Vniuersalem appellarit, in qua quod lubet, quod expedit emas sub quingentis quinquaginta professionibus, tanta mole constructa, & plusquam mille ducentis citatis Auctoris. Vix credibile est, illius mentem concipere potuisse solam molem terminorum innumerorum cuiusq; professionis priorum: concepit tamen, & expræssit penè ad miraculum ita, vt cuiuslibet scientiæ, artiq; magister præcipuus extiuisse, à tenerisq; vngunculis in eis enutritus appareat. Cordatior factus in alijs ingenij excellentis fæturis, quæ & eodem plausu, licet non exitu æqualiter veloci, emisit, prius vitam terminauit bonus miles, quam labores. Dum enim assiduus esset in componendo magno illo Incantamentorum Palatio, cuius iam acclamatio omnium Itatorum alicuius nominis aures oppleuerat, & inhiantibus faucibus in dies expectabatur; in ipso ætatis flore quadragenarius decessit inter Genitorum manus Anno 1589. octaua Iunij in Patria. Sepellitur in ædibus Franciscanis luculenta Oratione laudatus à Francisco Tusfaniano Minorita: nec ita multo post Elogio tumulari decoratus ibidem à Fratre, iuge, patensue virtutis testimonium. Non omninò infelix, qui fratrem Bartholomæum reliquit Lucubrationum curatorem, quiue post sibi surreptum Operis Titulum à Strozio Ciconia Vicentino non interfuerit improbationi per Fidei Quæsitores factæ, ita vt necessum fuerit Labores tantos sub noua attitulatione in duo partiri Volumina. Scripsit ergo

- Theatrum Ingeniorum Italicè. Venetijs mihi apud Robertum Megliettū. Lib. I.*
Xenodochium Stultorum Italicè. Venetijs mihi apud eundem. Lib. I.
Sinagogam Ignorantium Italicè. Venetijs mihi apud eundem. Lib. I.
Plateam Vniuersalem Omnium Professionum Italicè. Venetijs mihi apud Ioannem Baptistam Somaschium Anno 1585. Lib. I.
Cornucopia Consolatorium. Lib. I.
Vitas Fæminarum Illustrium Sacræ Scripturæ Italicè. Venetijs mihi apud Io: Dominicum Imbertum Anno 1588. Lib. I.

Cæna-

- Cœnaculum Desiderabile in Canticum Cantorum.* Lib. I.
Tractatum De Homine Extatico. Lib. I.
Dionysij Cartusiani Quatuor Nouissima in Linguam Italicam. Lib. I.
Vgonis de Sancto Victore opera emendatè typis data una cum vita eundem
Vgonis ab eo conscripta. Venetijs 1588 apud Somaschium. Lib. I.
Conseptum Mirabiliũ Orbis Italicè. Venetijs apud Ambrosium Dei 1613. Lib. I.
Ianus Bifrons Professionis Magicæ est Manuscriptus. Ferraric in Bibliotheca.
 Lib. I.

Bartholomæi Burchielati.

Singula cuncta simul quisquis lustrare peroptat
 Mirari Cælum desinat, atq; solum;
 Emporum lustret quod Thomas arte parauit,
 Nam breuibus cernet singula, cuncta simul.

Petri Capello Veneti.

Somnia, monstra tuo Garzoni carcere claudis,
 Ast nec abest libro docta Sybilla tuo.
 Portenta, & sortes, magnorum oracula vatum,
 Tu Thoma maior sed stupor vnus abes.
 Quem diuina humeris attollet fama, dabitq;
 Currere, & Eos, Hesperiasq; plagas.

Auctoris.

Quisquis es hæc stupidus spectãdi mōstra quid horresc
 Ingredere impavidus, nam tibi claustra patent.
 Nec tibi nunc subeat furiosæ spectra tueri
 Gorgonis, in scopulos queis abiere viri.
 Ingenio en præstans Garzonius omnia summo
 Prodigiōsa tibi conspicienda dedit.
 Gaudebis metuens, stupidus discrimen amabis,
 Gaudia tuta cient hic stupor, atq; metus.

THOMAS DE PIOLATIS

A LIBVRNO.

RÆTER memoriæ auspiciatissimæ incomparabile decus nil vltra naturæ debuit in nouercam conuersę Thomas de Piolaris à Liburno. In minus nanque formoso corpore, atq; parum excultè formato plura comportauit ex vtero matris, quæ ipsum potius aliosue læderent, quam quod gratiam aliquam conciliarent; vocis incompositæ asperitatem, vultus inconcinam ruditatem, gestus subagrestis inęqualitatem. Quas partes etiam si aliquando exactè demoliri, vel minuere, aut reformare studuerit per annorum, atq; prudentiæ accretionem; haud tamen liberaliter, atq; prosperè id cessisse visum est, cum de facili prolaberetur in congenitam intemperiem. Vno tamen vastæ memoriæ præsidio, atq; portento diluit, & deleuit omnem cæterarum ingratarum qualitatum ignominiam, & compensauit opprobria non sua sænore copiosissimo, cum assurrectus ad pulpita inter nostrorum manus, & educationem; Monstro par haberetur apud hiantes, atq; patulas populorum Italicorum aures, atq; præcordia. Principum quoq; sic adiuit aulās, sic penetrauit conclauia, potissimè verò aliquando Caroli Emanuelis Sabaudiaë Reguli, vt in illius animo vniuersa veræ beneuolentiæ loca occuparit. Presentissimo nanque eloquio in omnes omnino casus ex historicis quibusq; Græcis, Latinis, Italicis omnium prorsus sæculorum dum exempla paratissima, sententias, ac verba in longas paginas præcisa proferrebat; & curiositati Principis facere fatis, & scelestam præceptorum status normam tradere iudicabatur, ea vna opinione genita, vt tum demum nil præter historicam facultatem profiteretur; ex cuius promptuariis politicæ gubernationis leges, & placita expiscantur ad hamum. Cum verò in Ecclesiarum suggestibus declamaret, alterum sic induebat habitum, sicque profitebatur sacrum oratoreni nunc in vitia conuiciator insurgens, nunc in virtutum præconijs diffusus, vt nihil in eo mitioris literaturę esse quis suspicari potuisset. Lustrauit autem prædicatione celebriora pergula Neapolis Archiepiscopale, Anunciatense, atq; Spiritus Sancti, Bononiæ Metropolitanum, Petroniense, Montense, Ianuæ Laurentianum, Vineense, Romæ Gallicanum, Vicecancellariense, ac Saxiense. Parmæ porrò, Placentię, Ferrariæ, Astæ, Taurini,

Ver-

Vercellis, Lucę semper in Ecclesijs maioribus Oratorię facultatis lauream promeruit æquo auditorum iudicio. Nullibi tamen tam enixę commendatus resplenduit, sicut in insigni Cathedrali Ticinensi, Hyppolito Rubeo Cardinali, & Episcopo præ cæteris laudatore. Hic enim qua erat multarum rerum, suppellectile præmunitus, virum doctissimum experimento multiplici probatum sic admisit ad domestica familiaritatis penetralia, vt commensalis quotidianus adhiberetur, & inalę absumptas horas diceret, quę absq; illo contererentur. In antiqua enim morum crassitie, & in contemptis gestaminibus nunquam non admirari cessabat repositas tam fideliter merces disciplinarum in ærario memorię vastissimę, & in omne propositum mirabilia exhibentis. Hęc præciosa quidem Thomę contigerunt; at multo præciosiora fuere in conspectu tum hominum, tum Superni Numinis, quę eloquio solidissimo, & indeffesso labore operatus est in vallibus subalpinis Morianę, Tarantasię, atq; finitimorum pagorum inter Alobrogas, & Lucernenses, cum ex Patrum decreto Prępositum ageret Secusinum Canonix nostrę Sancti Iusti. Zelo nanq; fidei, & charitatis ardore ita cepit inter contaminatos populos, hęreticęq; labe partim ex vicinijs Genuensium infectos discurrere concionator nullius supercilij, atq; fastus, & omnis doctrine; vt innumera collegerit ex messe fructus omni sapore suauissimos. Familias integras ad abiurandos errores, & ad Catholicę Matris sinum remeandum adduxit, ita vt aliquando ordinatę instructis aciebus virorum, atq; mulierum Taurinum vsq; copiosam multitudinem pertraxerit ad reconciliationis gratiam per manũ Archiepiscopi, & Oratoris Pontificij accipiendam. Quis verò non lachrymas è gaudij fontibus prouentes per Christianam charitatem elicitas exhibuisset, cum præeunte salutiferę, & adorandę crucis vexillo tot animę è diaboli manibus ereptę, & pridem aduersus sacrosancta mysteria, imagines, & sacerdotes insurgentes antique, auitęq; pijssimę religioni obsignabantur? Hinc de facili nominis eius fama Romano theatro innotuit, comprobantibus proceribus viri solertiam, charitatem, doctrinam, generosafq; prouincias aggressi. Nos aliquando Venetijs vidimus in manibus pij senis Bartholomæi de Murano complures epistolas manu propria Cardinalis Sanctę Seuerinæ ad Thomam conscriptas mirificę illum commendantes, feruoremq; feruori addentes. Vt verò ille summo loco præsidebat ad supremum tribunal Sacrorum Quæstorum Fidei, expeditis facultatibus Thomam in illis partibus Inquisitorem instituit vberē profus cum animarum prouentu, dum Secusiam ex mercatura, & comertio non penitus interdicitam concurrerent, vt de veritate instruerentur, erroresq; desererent. In ijs administratos duos impietatis lucratus est, cum soliditate doctrinæ lumen eorum ignorantix prætulit, & charitatis constantia diabolicę fraudis obstinationem absterferit, atque

con-

contuderit. Hac benè parta optimè gestorum gloria Carolo Emanuele Principe cōmendante ad Episcoporum Paphēsem, mox & Fossanensem per Summum Pontificem Paulum Quintum assumptus est. Huic varia fortuna, sed animo semper vniformi, ad decem, & octo annos præfuit, profuit verò, ac si centenarius præfuisset. Vnis aliquando causis Principem à pristina benevolentia deferuescentem, parumq; propitium sustinuit, dum multa pateretur ab aliquorum aulicorum machinamentis, qui aperto pectore, & eloquio deperditos pridem Ecclesiæ suæ proventus recuperaturus instaret. Confurrectum tamen in pristinam gratiam nos alloquuti, & admirati sumus Genuæ, dum Prioratu fungeremur ad Diui Theodori de Fassio, quo loci ille aduenerat, vt Principis nomine cum Archiepiscopo Marino tractaret de recipiendis ad aliquem locum Montis Coroni heræmitis. Gubernauit in Congregatione plura Monasteria, præsertim Abbatiam Vercellensem Diui Andree, Præposituram Gatinariensem, atq; Diuam Virginem Montis Cretæ, in cuius loci ornamentis ad promouendam pietatem plura excitauit tum ordinis, tum structuræ, quæ multimodè iuuerunt eiusdem Sacri Montis sparsa Sacellorum ædificia, & frequentem populorum ex confinij Gallorum, & Heluëtorum accessum. Obijt sexagenario maior anno millesimo sexcentesimo vigesimo secundo. Reliquit post se

Confutationum priorum Scriptorum Marci Antonij de Dominis Archiepiscopi Spalatensis ad Hereticos prolapsi, quos in eius manibus nos aliquando Genuæ vidimus. Lib. viij.

Illustrium Familiarum Pedemontis, & Alobrogum Insignia antiqua, & moderniora cum elogijs ad Carolum Emanuelem oblatos Libros Quatuor. Lib. iij.

TIMOTHÆVS MAFFEVS

VERONENSIS.

PECTACVLVM paucula hac in papyro habeo proponere plausibile quidem omnibus, nemini tamen plausibilis, quam tibi Aurelia Hipponensis Antistitis Clericalis familia. Dicam planius. Ille Ragusinorum Pontificum verè optimus, verè maximus Timothæus Maffeus Pontificalem in speciem non alio cultu, ornatuq; quam suis virtutibus, & coloribus egregiè spectabilis tuam in primis festiuam acceptionem iustissimè reposcit. Neque verò timendum est, ne salutaris vsuram spectaculi, vel offusa meridie nox tot decursum temporum, vel effusa posteris Scriptorum penuria intercludat. Satis enim per antiquitatis tenebras virtutis beneficium fulget: neque spectari virtus potest meliore luce, quam sua, atque ipsæ ex senio ortæ caligines lucentia flumina sunt. Primo igitur oculos in se vertit, quæ nostrum integit prima Pontifici missina tunica. O quam candida missus es, quam virginalis dos dealbavit, artifex diuinitas contexuit, lucis æternæ candor affluit, amantis, & pœnitentis viri palor infecit. Iure te candidam appellabo, quæ non vt in cæteris tantum extimam Ordinis tesseram præters, sed intimam edisseris vbertatem. Extimam tunicam, Apostolicum colobium Paulo Maffeo Patruo Ordini Summo Præsidi Vndecimo donatam in Generalibus Comitij Victorianis propè Bononiam ad annum vigesimum quartum ab inchoata Reformatione intinse superuestiuit, sociavitq; afflatu sanctissimo; vt primum exordiretur contegere quod patulum esse nolebat, instante, vtiq; direptione iugi ei, qui thesaurum publicè portat in via. Intimam byssum appellamus vitæ innocentiam, morum candorem, uirgineumq; florem, dotes mirabiliter asseruatas inter innumera in lubrico positi sæculi incentiua. Speciosa elegantis corporaturæ iuuenta, prædiues familiæ nobilitas, coequalium perpetim cultæ consuetudines prolapsurum aliquando pedem ominabantur, ni desuper manus contexisset, firmassetq; Grandibus enim prouincijs æditum cura amici Cæli fouebat, & ipsa uenerandi patris disciplina domestico exemplo vni virtuti adiudicabat ardentem. Ipse verò patruus Lateranensium agminum inter ductores, & doctores ennumeratus cum primis, vt iuuenilem indolem ad excelsa factam agnouit, non protrahendam

ratus

ratus ad vteriores moras (quod vsq; tum præstiterat maturitatem ipsam electionis maturans, iudicijq; haud præcocis firmitatem) tyrocinio iamdiù expetentem admisit. At vniuersum vitæ Canonicae cursum tyrocinium appellabant maiores nostri, in quo eformarentur non minori militiæ, quam Cæli legionibus. Ægyptiacæ seruitutis perfugam gloriosum secutæ sunt diuitiæ, suppellectilesq; quas mutuauerat pretiosissimas ab Poetis, Rethoribus, & Philosophis. Mutuauerat nempe, nunquam illas redditurus, sed in penu suam redacturus, siue in Domini sui ærario valdè precioso collaturus. Quo ordine autem admisæ fuerint sociæ paupertatem vitæ communis professuro ab seuerioribus rerum nostratium censoribus, ex eo liqueat, quod in modum earum antiqui illius populi terram lacte, & melle fluentem properantis, per mare rubrum sicco vestigio, perq; vastas Arabum solitudines purgationem agere indiçtæ sunt. Abditum angusti foraminis magè, quam cubiculi carcerem, omni prorsus carentem commodo (si paucula stramina saculo malè confuto, malèq; dolato excipiantur) quis non solitudinem dixerit, eò sublimiorem, quo per altum sylentium religiosè fulciebatur, omni etiam secluso contribulum, quod in illis erat, contubernaliumq; confortio? Quis non rubrum quoddam mare vocitauerit profundas poenitentia voragines, vorticosos sacrarum scientiarum sinus, in quibus naufragum interitum agunt in curribus, & equitibus suis confidentes? Per tantas igitur semitas, perq; ærumnosam huiusmodi peregrinationem aut deterfa rubigine, aut deposito nimium lasciuente splendore, aut deliquata scoria dimisæ sunt intellectuales illæ diuitiæ Timothæo noctem abditam Religionis incolenti, vt non iniquè vsurpari possit illud, O' verè beata nox, quæ expoliavit Ægyptios, ditauit Hebræos. Quippè vt datum est maturitati dierum, atq; suauitati iam assecutæ in moribus, Sanctimoniam, integritatiq; in vita conuestitæ Doctorem agere in populis, ductoremue se præbere inter deuos, tanta affinitate coniunxit minora maioribus, sæculiq; eruditionem copiosam sobriæ religionis veritati, fideiq; munimento, vt miraculo tenus obaudiretur. Non perorantem humano more hominem, sed diuinum quoddam personantem excipiebant pergama templorum, atq; sæpissimè compactis tabulatis, & coassationibus latiora ciuitatum fora, ex cuius ore tametsi dulcisona profluerent verba, tametsi ardores effunderentur Cælestes in auditorum animis minora tamen erant, quæ diceret, quam quæ suaderet præsentia ipsa adhuc tacens. Quippe charitas, pietas, sanctitudo erumpebant vndique ex oculis, ex colore, ex motu, ex membrorum coagmento, & vestimentorum incompto quidem, sed speciosissimo decore, vt causam suam victor sub sylentio etiam peroraret. Non isthæc fuere vnus Quadragesimæ mirabilia, sed quadraginta fetmè annorum menses, ac vindemiæ non sumpta legatione ac unum, uel alterum popu-

populum, sed ad omnem usq; quaq; Italiam gentem, ad uniuersas omninò longè, lateq; oras iugi exercitio, perpetua excursionè, indefesso peregrinatio, atq; labore. Ambitioso quidem famulatu, & æmulantibus Principum precibus fatigatum in primis excipiebant potiores aulæ præoccupata in annos pollicitatione, sed nunquam ideo minoribus ordinibus deficiebat eloquentia illa, quam illabens menti Numen influeret, quam ardoribus suis charitas excitaret. Motus populorum eo tempore ad vnum Maffium audidendum absq; prorsus exemplo erant ad hominum vsq; memoriam, ab singulo quoque gustu probatâ semper concione, quod alijs omninò quibusuis contigisse haud memorabatur. Sancti quidem pleriq; Dei homines infinito cum populorum concursu obauditi vel legebantur, vel recordabantur, nec dispare fructu, hos suadente vita, illos lucrante miraculo, nonnullos excitante eloquio, omnes mouente nouitate; sed quandoq; simplicitas sermonis, quandoq; locutionis humilitas, quâdoq; zelus eruditioribus improbabatur, in alijs verò sublimitatem, doctrinam, subtilitatem, floridum genus, & huiusmodi plura minor plebs, vt non capiebat, ita nec admittebat. Maffium omnia omnibus factum, ad omnia natum, omnem gustum coequantem omnes excipiebant. Labet bina proferre loca ex illius contemporaneo, & auditore Matthæo Bosio hunc punctum breuiter contestantia. In Epistola quinquagesima tertia ad Desiderium hæc habet. Quod sæpètu mecum de magno Timothæo nostro sic esse censuisti, quem cum audiremus, non hominis verba, sed oracula nempe diuina audire videbamur. Quoties vir ille suauissimo eloquio, & admirabili suo euulsit nobis animas, & in omnis, quas censuit affectiones illexit, & rapuit, vt illum nō tam hominē, quam Angelum diceremus? cuius post conciones speciosam imaginem, vocem, motus, gestus, inenarrabilemque dulcedinem ubiq; inspicere; ubiq; exaudire, ubiq; degustare ad multos inde dies tanquam præsentem equidem uideremur? Sed nunquam tamen, quanquam scribere delectaretur, & scripserit, asequi potuit, ut calamo æquaret eloquium. Et in Epistola 199. ad Iustinianum sic scribit. At uerò Timothæo Maffeo pariter, ac Veronensi, qui mihi dux in Sacris Literis, & ad Euangelium etiam fuit, quid unquam speciosius in Ecclesia Christi, atq; beatius extitit? Cui tantam dicendi gratiam, fundiq; dulcedinem concessit Deus, ipsaq; natura, quanta vix vlli à conditis sæculis. Hic ita efficax, ita melleus, ita appetibilis, vt eius desiderio, & auiditate quaq; tota teneretur Italia. Sic clarè, & appositè digerebat, & deducebat omnia, vt quicquid ab illo prodiret, nemo posset etiam ingenio tardus dememinisse. Non modo lactabat, & demulcebat aures, sed exinterabat hominum pectora, & in quam animos voluisset affectionem agebat. Qui à mundi contemptu ad caelestium amorem tot

Lycei Later. Pars Secunda

T t

euexit

euexit homines, vt nullum esset fermè cœnobium, nulla sancta, religioſaq;
 societas, quæ horum referta non esset, quos Christo lucrificisset Timo-
 thæus. Breuius in Epistola secunda ad Augustinum, Siquidem ego ad ma-
 iora ista non assumptus, nec satis compos vtq; idoneus ad peruolandum
 supernè alta per sydera, putauit per lectionem haurire deorsum, quæ pos-
 sem, quando sublimiora mihi sint denegata, & scribendo tempus ab igna-
 uia, otijq; iniuria quoquo modo uendicare: ad hoc ab illis uehementer
 impulsus, qui uehementer me dilexerunt, Timothæo olim prima, & con-
 sumatissima (cæterorum cum uenia dixerim) sui temporis pulpiti gloria,
 & meæ salutis primo post Deum auctore, ad Euangeliumq; magistro. De-
 mum in Disputatione Secunda De Veris, ac Salutaribus animi Gaudijs sic
 Seraphim alloquitur. Nam de me ipso loquar, cum Timothæo nostro vi-
 ro quidem doctrina, & sanctitate vitæ clarissimo, communiq; nostræ regene-
 rationis auctore, multis in locis (vt te non præterit) annos fermè totos
 plerunq; fui, atq; vixi. Illi me Sacris in Literis, atq; in his liberalissimis
 studijs graue non fuit discipulum admittere. Deinde princeps hic mihi
 extitit ad ineunda rationem instituendæ concionis, & proclamandi ex pul-
 pito, hancq; vocem sua industria, suisq; præceptis conformauit, quanquam
 & in hoc populari dicendi genere, & in illis, quæ dixi studijs, parum cer-
 tè profecerim. Sed me quā lætum, quamq; felicem extitisse tum credis, cum
 tanti viri mihi liceret contubernio uti? virtute singulari frui? humanitatem
 modestiam, sapientiam, religionem, pietatem, reliquasq; virtutes admi-
 rabiles contemplari? Tenebat animum semper deuotione præcipua, &
 admiratione, ac suauitate incredibili vir ille eloquio dulcissimus: atq; eum
 dicentem obseruabam studiosè, & quoquo se verteret, sermonibus eius
 suauissimis tractus illum prosequerbar. Fateor inde vsq; vitam mihi iucun-
 diorem, nullum sermonem dulciorem, nullum etiam tempus felicius, atq;
 fructuosius. Quamuis autem adeo mirifica essent desuper immissa tanto
 capiti dona, tamq; largiter ab illo populis dispertita: non ideo tamen vi-
 rum Gymnasiorum cathedris suffurabantur. Nam Ordinis Accademias in-
 terpres nunc Sacer, nunc Moralis, nunc Physicus per plures annos dum vi-
 rilis iuuenta suppeditabat vires, lustrauit, & illustrauit, non reuocata etiam
 à minutioribus logicalibus dictatura, vt omnium horarum, omniumq; vi-
 rorum vir esset pro quorumq; captu, proq; communis genitricis bono. Atq;
 inde habuit disciplinæ alumnos eruditissimos, qui additione quadam de-
 uotissimi non modo in verba magistri iurassent; sed & animam pro eius
 doctrina, quæ fidei doctrina erat, profudissent. O' virum solertem, & in-
 deffessum communis dignitatis tutorem, ac propagatorem. Intra professi
 cœtus terminos vix quidpiam aggrediebatur, cui non opem, non consi-
 lium

lium adiungeret Timothæus: atq; in administratione Publicæ Rei, vt primæ offerrebantur, & obtrudebantur dignitates, ita laudatissimè gerebantur. Incidit autem in eas temporum occasiones, quæ vtramq; fortunam Ordini pepererunt, exercente Domino seruulos suos per læta, perq; tristia, ne felicibus extollerentur, aduersiue destituerentur animi. Bina nanque vice Patriarchium Lateranense, antiquissimum Ordinis domicilium, Supremaq; Sedes restitutum, binaq; vice ammissum vidit, variante retum, hominumq; vicissitudine, ac diuina, humanaue principantibus, qui non similiter sentirent, quorumue pectus non æqualis constantia firmaret. Antè annos quinquaginta Bonifacius Octauus abdicatis Regularibus Canonicis octo fermè sæculorum possessoribus hæreditarijs, atq; legalibus sæculares Canonicos in possessionem Sacrosanctæ Basilicæ induerat partitis in Præbendas, & Sacerdotia opulenta communibus prouenibus. Eugenius Quartus Auorum hæreditatem legitimam nepotibus restituendam ratus, contrarium vrgente seditiosiore populo, nostros de nouo reposuit, acceptationem iniungens, vrgensq; obedientiæ præcepto sanctissimo. Eo, successoreq; Nicolao Quinto de viuis sublato, dum Petri Sedes yacaret, iterato per vim illatam pelluntur tanto nisu nequissimorum aduersariorum, tantaq; mansuetudine non repugnantium Patrum, vt Calixtus Tertius postea renunciatus Pontifex iniquitati temporum aliqua concedenda opinatus, violenter raptam possessionem confirmare, siue actum nullum assensu Apostolico validare opportunum duxerit. Gerebat tum Timothæus Generalem Ordinis Præfecturam Secundum vniuersæ Romanæ curiæ; notissimus, Pontificiq; homini hispano iam à Senatoria purpura acceptissimus: quo fiebat, vt priuatas ad congressiones quotidianus admitteretur; diuersa tamen animorum dispositione. Siquidem Rector Generalis etsi ardentè vrgeret, quæ pro dignitate Congregationis essent, & acriter ipsamet violenta predatio de per se loqueretur; non tamen aut incessabat aduersarios, aut nouam immisionem, restitutionemq; opportunè, importunè extorquebat: memor vtique tot, ac tanta intercedere opposita, vt vix per Pontifices ipsos superari posse viderentur, reluctante maximè Congregatione, quæ sub benevolentissimo Eugenio in Generalibus Comitijs decreuerat antea resfutandam tantam, tamq; odiosam ea temporum coniunctione, populiq; captiosissimi prætenfa libertate Prouinciam, quam euidentissimo vitæ discrimine subierunt per malum aerem eius regionis ad mortem adactis pluribus Canonicis, quamue nunquam subiissent nisi præceptum ipsum Sacri Regis vrsisset. Atque hoc pacto Patrum antiqui fines turbati sunt, donec per Paulum Secundum tertio repositi, tertio etiam abacti fuere. Sed hæc aliquanto post. Interea Timothæus Tertium coactus suspremam ferè Ordinis dignitatem inter quæstus, & lachrymas solitudini-

suspiratrices, consolatore deſuper Deum ſibi, commiſſoq; gregi exper-
tus eſt. Triennali enim ea præfectura per trium inſignium Canoniarum lu-
trum, & acceſſionem dilatata Congregatio eſt, Criptanæ propè Neapo-
lim, Bellianæ propè Bononiam, & Gratianenſis intra Vercellas, quarum
duæ priores ex Canonicis Regularibus poſterior ex ſecularibus reforma-
tionem ſubiire. Ita vt dum auaritia, ſeditioq; Romana paucorum pellit
innoxios ab legitimis ſuis; liberalitas communisue conſenſus aliarum natio-
num obuia illos àmplexaretur. Conſpicua verò præ cæteris prior extitit
ex præuio conſenſu Alphonſi Aragonij Regis; qui ſollicitus haud factum
eſſe ſatis ſibi, Regiæq; Ciuitati in aſſignato illius Eccleſiæ miniſterio; om-
nimodâ etiam curauit non ita multo poſt vnionem alterius inſignis Abbatie
D. Petri ad Aram, vt in ſuburbanis poſito Criptano priore Collegio, ſecūdū
iſtud intra vrbis mœnia degeret, ſicq; curarent Canonici affectiſſimū Regem
ſiue inter otia naturalia vagantem, ſiue inter negotia vrbana laborâtem, præ-
cibus, miniſterio, ſacrificio, præſentia, prædicatione: atq; dum Matri Deiparæ
quoddammodo ruſticantur ſolitudine delitioſiſſima, beatiffimo Clauigero
vrbanitarent comercio frequentiffimo, ſicq; alter alteri locus ſuppeticas
ferret opportuniffimas, ac demum vniuerſo Ordini Canonico conſulere-
tur, dum bina huiusmodi antiquiſſima domicilia noua Reformationis pul-
chritudine iuueſcerent. Hæc erant Timothæi non vulgaria præmia, hi
poſt animarum lucra quæſtus, in quibus decor, ſpeciesq; matris Congre-
gationis iubilaret ad maiora pro Cæleſti Hieruſalem; exhilararetur in ad-
uerſis. Hæc non aliundè quæſita, quam ſudore vultus, quam ſanctimo-
nia vitæ. Ad hanc fouendam, promouendamq; iteratis precibus ſacras
Episcopales Infulas declinauit ex animo ſub offerrentibus Summis Hierar-
chis Nicolao Quinto, Pioq; Secundo, qui vt alta Dei miniſter alijs patra-
bat; ſiç minima ſibi conſultor de ſe ſentiebat, vnam poſt Cælum diligens
Religionem innocentiſſimo ſtudio, in cuius ſinu animam efflare vno voto
expeteret humilitatis veræ affecta abq; fuco. Atq; id in cauſa extitit, vt
diu conceptam, altoq; ſilentio diù ſub pectore præſſam Hieroſolymita-
nam peregrinationem ad optatiſſimum exitum perduxerit. Dum enim
Pius Pontifex virtutem illius ſplendidiſſimam à modio ad candelabrum
euocaret latius emicaturam crebriore Cathedralium diuerſarum propo-
ſitione, inſtanterq; extorqueret ab viro conſenſum; ille demum aperuit ſibi
in voto diuturniſſimo eſſe Chriſti Domini ſanguinè conſperſa, pedibusue
ſacris calcata loca inuiſere, quæ ſub Episcopalibus ſcæcis minimè luſtrari
permittebantur, à quorum reſſu (ſi deſuper ita placitum eſſet) ſe totum
benigniſſimæ voluntati aquieturum, licet repugnante profeſſionis antea-
ctæ ſtudio. Tempori remedium oblatorum dimittebat honorum, diemq;
vulnus huiusmodi ſanaturum opinabatur, cum aliundè amuleta ſperare
ſibi

sibi in promptu non esset. Subijt iter longissimum, periculifue latè patens sub bona senectutis die. Sed animi promptitudo, mentisq; pietas alas ministrare pergenti, quæ tamen ardentissima concremare suspiria, dumdirè passionis oram omnem, sacratissimiq; sepulchri penetralia obseruaret nocturnus excubitor, lustraretq; ab aurora ad vesperum diurnus sacrispecta. Ideo reuersionem meditari haud poterat absq; lachrymarum iriguo, dum diem obire sitiens appeteret, vbi aut primum Saluator Iesus inchoauit, aut terminauit posterum. Protraxit Italiam quoad licuit. At petebant illum Superi nouo iugo colla subiturum. Nam sublato Pio, suffectus ad thronum Paulus Secundus Archiepiscopus Ragusinum illum acclamauit nullo eiusdem consensu postulato, vrgebat nanq; Pastores petere ex omnibus electissimos, & talibus Ecclesijs deportare præcepto, quos nutu flectere nequiuisset. Quæ successerint tam circa dignitatis luctuosam illi acceptionem, quam circa alacrem eius administrationem profecutus est aliqua ex parte alumnus eius Matthæus Bossus triplici ad ipsummet Maffeam Epistola, quæ hic pro certiore testimonio attextentur Lectori pio. Nil de prioris vitæ norma, deq; sibi inueterato agendi instituto in Archiepiscopatu remisit. Messem copiosam, operarios paucos inuenit in Vineâ, quam circumcirca sepiret infidelitas, unus ipse suppleuit pro quâ maximis, oratione, ieiunio, macerationibus, pietate, eloquio populos sibi commissos quaq; vertens, ut Cælum semper intenderent. Demum paucos post annos inter gregis sibi commissi amicas sollicitudines summa sanctitatis opinione spiritum innocentem Creatori reddidit. Corpus egregio funere cultum sepulchro traditum est frequenti populorum supplicatione venerato. Plura nobis retulit de florenti adhuc tantæ sanctitatis memoria apud gentes illas Anibal Albertinus Medicus, & Philosophus Conciuis noster, qui in ea Ciuitate curationem per decem, & octo annos professus est. Plura Timothæum scripsisse contestatur idem Bossus præadductis verbis ad Desiderium, sed nunquam tamen, quanquam scribere delectaretur, & scripserit, assequi potuit vt clamor æquaret eloquium. Et in Epistola ad Bartholomæum vigesima sexta. Orationem magni Timothæi nostri, quam vehementer optas, in manibus ipse non habeo; legi tamen illam antequam à nobis Venetias proficisceretur Timothæus. Eam consequi propediem tui causa curabo, mi Bartholomæe, diligenter. Rem vides ornatisissimam, & longiusculam, à quo manauit auctorem exprimentem, quam qui vidit doctissimus quisque probauit. Item in Epistola quinta ad ipsummet Timothæum, Libellus tuus ad Alphonsum Regem est perurbanus, & bellus, ac planè Rege dignissimus; sed præcipuè ad id quod queris, incitamentum admodum efficax. Quin conciones eius ad verbum dum è suggestu loqueretur exceptas à velocissimis scriptoribus insinuant, quæ
circa

circa Seuerini Calchi conuerſionem accidere. Nos vnã tantũ vidi-
 mus eius ſuperſtitem epiſtolam inter alias Boſſi, Boſſus verò hæc habet.
 Quod ardebam agnoſcere de tibi delata Pontificali dignitate iſta tua, ex-
 plicauit ex ordine, atq; pleniffimè num michi Matthæus Caſaleniſis Religio-
 ſus fanè optimus, & vtriq; noſtrorum admodum deditus. Qui ad nos cum
 diuertiffet, magnam diei partem de te, tuiſq; rebus mecum colloquens ve-
 nuſtè, & amicè conſumpſit. A quo, qui rebus affuit, cum acceperim ad
 Infulam, & Pontificatum te non ſponte veniſſe, ſed iuſſum, & euocatum
 vt Aron, equidem poſiliui, exultauiq; lætitia. Sciebam ſuperiore tua vita
 plerunq; ad mitram peruenire te potuiſſe, Nicolao præſertim, Pioq; Pon-
 tificibus, quod recuſaſti, neglexiſti, contempſiſti, & eorum de te cogita-
 tiones eluſiſti. Quo animo cum etiam eſſes, venit tempus magis inſpera-
 tum, quam præuiſum, quo Paulus Pontifex te abſentem vocauit, & quan-
 tum licuit renitentem te ſacro deniq; Præſulum Ordini annumerauit. Et
 quidem diuino nutu, ac æternæ prouidentia dono hoc factum eſſe credi-
 derim, vt qui dum ætas floruerit, & viguit corporis robur, te ipſum in ver-
 bo Dei, atq; doctrina exercuiſti incomparabili (pace omnium dixerim)
 gloria, fruſtuq; animarum. Ingraueſcente tandem ætate, quæ acres illos
 corporis motus, vehementesq; ſpiritus extenuare ſolet, ac frangere, ei or-
 dini adiunctus es, atq; in eo loco ſita virtus, & dignitas tua, vbi prudentia,
 conſilio, auctoritate, ſapientia rem Chriſtianam iuuare poſſes, & perditos
 mores ad veterem religionem, & ſanctimoniam reuocare. Et quidem Vr-
 bes, ac Populos perbeatos, ſi ex hac ſchola Ieſu Chriſti permulſi ad eccle-
 ſiaſticos gradus tollerentur, quales vidimus Eugenium Pontificem Sum-
 mum, Antonium Corarum Cardinalem, Laurentium Iuſtinianum Vene-
 torum Patriarcham, Antonium Florentinorum Archiepiſcopum, Ioannem
 Ieſuatum Ferrariæ Præſulem, & priſcis temporibus innumerabiles legimus
 ſanctiſſimos homines, ac penè diuinos, qui de monaſterijs, vitaq; humil-
 lima ad mitras, ſummamq; thiam, & maiestatem peruenere. An nos Chri-
 ſtiani ſubdubitabimus de felicitate, noſtraq; ſalute, ſi nobis præſint, qui &
 optimi ſint, & ſapientes? Quando de ſuis Plato ethnicis hoc tantum boni
 ſperauerit? Qui & prædicaret beatum tum fore genus humanum, cum aut
 Sapientes regerent, aut Reges ſapere inciperent? Quod quidem ipſum
 egregiè Claudianus his notiſſimis uerſibus cecinit.

Componitur Orbis

Regis ad exemplum, nec ſic inſectere ſenſus

Humanos edicta valent, vt vita regentis.

Mobile mutatur ſemper cum Principe vulgus.

Sed addit tamen Caſaleniſis noſter poſt mutationem iſtam tuam nunquam
 te lætum inſpexiſſe, ſed conquæri non ceſſantem, quod ſancta Religionis
 tunica

tunica, habituq; mutato, propositum tuum ad postremum uite non traxeris. Traxisti satis, quia trahere volebas, neque religiosa indumenta mutasti, si animum non mutasti. Sed neque debes formidare commisso tibi gregi non posse sufficere, qui triginta ferme annos Italiam omnem publicis vocibus instituere non cessasti. Verum, ut video, iam quasi stipendium laborum tuorum quietem cellulę, & præclarum otium studiorum meditabere. Sed, amabo, quid à te tua studia exigunt, nisi excellentem virtutem illam, mi Timothæe, quæ tota in actione consistit? & quoties oporteat, exprimendum non modo sudorem, sed suscipiendos etiam extremos admouet cruciatus? Tu, qui tam diu vineam Domini, vineam sanctam, & electam ex omnibus curas, imitare bonos agricolas, qui quamdiu annosos artus spiritus agit, labori non cedunt, nec stiuam, vomerem, aut farculum deserunt, aut si ista non possunt, leuiores obeunt. Sedentes præcipiunt, labores alij impatiuntur, domi seruant, & parcunt. Nihil ego vereor cum in re modica fidelis extiteris, quin in multa constitutus inueniendus sis fidelissimus, & qui Religiosam nostram hanc rem ex parua magnam fecisti, ornasti, illustrasti, non longè præclarior totum Sacrosanctę Ecclesię corpus aliquando vel decorandum, vel adiuuandum per te quidem sit; ac primum illum Timothæum Pauli prius discipulum, deinde præconem, atq; Pontificem nõ imiteris, cuius illustre nomen hereditasti. Quid est per Deum, tanti, quod ingens tuus animus tentare non audeat? Quid industrię, quid artis, quod tuum ingenium acutissimum capere non possit, atq; non cæperit, qui hominum mores, qui gentium ritus, quæ populorum leges, quæ res prioribus sæculis, nedum nostra memoria gestę, quæ te præterreant? Omitto modestiam, fortitudinem animi, prudentiamq; tuam, quas sanè virtutes magis possum admirari, quam ad vnguem laudare. Omitto liberalitatem naturę, humanitatem, comitatem, cæterasq; tuas huiusmodi & animi, & corporis dotes, quæ notę sunt omnibus, qui tecum aliquando vixerunt. His virtutibus quasi armis cælestibus vndiq; tectus non hereditatem Domini de manu hostium eripies, ereptamq; tutabere? Non dispersos Sanctuarij lapides congregabis? Non errantem ouem humero reportabis? Non pro grege, si oportuerit, animam dabis? O, decus, ò nostrum, melioribus vttere satis, hoc est claris, diuinisq; auspicijs, & ad eam fortem animum extende, ad quam te vocat Deus Optimus Maximus, quam & tibi iamdiu etiam infantium ora protendunt. Tu verò beata iam eris profectò Ragisium Ciuitas, ad cuius custodiam excubabit tantus hic custos, & vnus caput exornabit tam nobile fertum, quod tibi vt imponeret, nobis abstulit Pontifex Beatissimus Paulus. Quem uirum habuisse non modo nos, qui nunc sumus, sed nostra omnis lætabitur successura posteritas, & semper, dum erit, illius recordatione sentiet se recreari. Itaq; illum solemniter gaudio quasi

quasi hominem è Cælo tibi demissum læta excipe. Necte myrtos, laurosque felices, & pia thura altaribus adole. Canoras hymnorum voces in excelso Deus exaudiat, qui inuocatus tandem in tua vota respexit. Sed noster ne sermo te deserat, cum ad hanc dignitatem nihil ipse contuleris, magis verò Romani Patris, cuius imperium nemini fas est recusare, iussa subieris; tibi persuadeas velim, diuinum esse quicquid de te statuit illius Beatitudo, neque te potuisse quicquam sapientius cogitare, quam veri, diuinique Pastoris vocem audire. Quare omni iam excussa formidine sponsam amplectere, & perpetuo, vigilique cura foueto. Vale. In Epistola trigesima secunda profectur afferre varia hominum iudicia de dignitate tanto viro tradita, atque suscepta in hæc verba. Ex quo tibi facta est ista dignitatis accessio, omnes homines de te loqui videntur. Quidam Religionis vices, alij iacturam pulpiti, nonnulli præteriti temporis laudem dolere se aiunt. Plerique etiam, quos iuuat non tam sapienter, quam audacissime loqui, & aliena magis diiudicare, quam sua, te incusant, quod animum ad dignitatem flexeris, quem tam inflammato studio in contemptum sæculi antea direxeras, suadens, & prædicans nihil esse beatius religiosa quiete, ac illius libertate contentum humana negligere. Qui verò de rebus sapientius diiudicant, & de seruo Domini pauent præcipitare sententiam, & quibus, ut ait Apostolus, omnia cooperantur in bonum, existimant magis (ut ipsa res est) diuina sorte, quam tua arte, vel fortuito hoc tibi contigisse dignitatis, & laudis. Sed mihi, qui de tuis moribus, deque animi moderatione falli non possum, cum huiusmodi hominibus pro tuis ornamentis purgatio, ac diminutio penè quotidiana suscipienda est; in quo quidem multis satisfacio, interdum & proficior nihil. Et sanè mihi grauior esse videtur status spectati hominis, quam obscuri, manifestæque virtutis, quam incognitæ. Nam qui obscurus, & ignotus est, in hoc antestat ei, qui clarus, & conspicuus habetur, quod nullis obseruatur oculis, nullas reprehensiones, notasque censorias incurrit, nullas & simultates exercet. Illustri uerò gloria uniuersi temporis maximis laboribus parta nullo etiam quandoque errato, uel culpa eripitur. Sed iam hoc minimum nobis, qui magis ad oculos Dei, quam hominum uiuimus, & Samaritanum sequimur nostrum, Paulumque Ecclesiæ Sanctæ Doctorem per infamiam, & bonam famam currentem, & ubique insonantem, Christi bonus odor alijs est odor uitæ in uitam, alijs est odor mortis in mortem. Diuinum quiddam est principatus, atque potestas. Nefarium, execrandum, capitaleque ambitio, qua incensus nusquam fuit animus iuus. Quod per uirtutem meruisti, certè possides iustè, etiamque rectè administrabis. Neque meo quidem iudicio quicquam poteris unquam non laudabiliter gerere, si non omninò à te ipso discesseris. Hæc in eos scripserim, qui tantopere alijs sapere se putant, ut semper

sibi

sibi ipsis desipiant, qui talia verbis Herculeis inuadunt, & de virtute loquentes in se nihil habent honesti, vt paulò verecundius, quam satyricus loquar. Iam verò vt amicis officiosus videar, Henricus frater, & Leonardus Pellegrinus, & cum his Margarita religiosissima fœminarum, tibi & cognatione, & charitate deuincta, itemq; & Cornelia Turrensis, & Angela Guarienta Ancillæ Christi Seraphicæ, & fratrum permulti, quos non nomino, ne mihi sit opus cathalogum texere, se se tuæ dignationi iterū, iterumq; commendant, mutuas a te orationes expetentes. Vale. Veronæ kal. Sextilibus 1467. Demum in Epistola trigesima tertia hæc habet.

Si nullum alium sensum, nisi oculorum, natura dedisset hominibus, nihilque aliud cerneremus, nisi quod sub ipso venit aspectu, haud equidem possem desiderium tuum æquo animo ferre, Timothæe Pater, & Domine; cum tu Illyricum sine me teneas littus, ego sine te patriam dulcem, charosq; penates. Nunc verò clementi Dei consilio, prouidentiaq; benefica cum attributa sit mens ipsa hominum generi, quæ tantum vigoris habet, tamq; subitos, & alacres motus, vt exeat, & vagetur vbicunq; voluerit, nusquamq; locus sit, quem illa penetrare, intueri, perspicereq; non possit: nulla æquè res, de qua & cogitare, & cuius non comminisci etiam illa præsumat; do operam equidem vt tecum sim cogitatione ferè perpetua, atq; ita te video, te audio, te alloquor, te complector, tuaq; mihi passim & occurrit imago, simulq; cum oblectari suauius cupio, inani pictura, quæ tuam ex vero similitudinem refert, oculos mulceo. Illud vnum deesse mihi videtur, quod mens ipsa consequi nequit, vt tu, quæ sæpè de te cogito, aut quæ scire te opto, intelligas. Sed in hoc satis iuuat epistola, quæ vox inanimata, sed tamen obsequens extat, atq; morigera. In qua danda ad te me nunquam segnem Timothæe deprehendi, quin prodigum magis, te sæpè plus, quam par fuit, parciozem. Verum magnopere nunc cæpisti satisfacere mihi vna hac, quæ intus, & in tergo ad fimbrias vsq; conscripta mihi ambas manus impleuit, in qua eum vitæ modum, atq; rationem, quam suscepisse te inquis, quam maximè probo, & èfferro. Neque dubium vnquam mihi fuit, quin ita faceres. Noui animum sanctum, & generosum tuum, noui ingenium, noui naturam, noui & virtutem admirabilem tuam. Quid potest porrò aliud persuaderi tibi, quam quod ipse persuasisti? Vt te ipsum primum cures, deinde Domini gregem? Qui sæpè vocem si audierit tuam, quæ multis iam populis, & Italiæ Ciuitatibus salutem peperit, quid felicitatis Deus immortalis assequetur? Exerce itaq; ad hanc te pietatem Timothæe, & talentum hoc grande creditum tibi largiter expende. Habes, vt est fama, ciues graues, & perurbanos, sed luce veritatis, fidelisque doctrinæ indigentes, quorum ingens cura tibi est suscipienda. At præter ciues, & urbem, vndiq; infidelitas, atque

Lycei Later. Par Secunda

V v

hæreses

hæreses circumfusæ dicuntur, quæ extirpandæ sibi erant, ne zizanium serpat in tritico, & infelix se tollat lolium, ac steriles dominantur auenæ. Quod planè faciens anteaactæ tuæ vitæ, nominiq: inferuias: negligens, omnis deformata erit vita superior, à quo crimine non aliter, quam à censura teterrima tibi est abhorrendum. Vale Veronæ Idibus Octobribus. Ad rem uerò peregrinationis eius in Palæstinam hæc scribit pateticè.

Summa tua, & incredibilis erga me charitas, Timothæe, pater, & si nullo literarum testimonio egebat, ut ex quo tu me diligere, ego colere, & reuereri te cepi, æquit nunquam; iucundissima tamen exitit mihi commemoratio tam immensi, acerbique doloris, quem caput animus tuus in nostro ex vrbe Papiæ discessu. Cum alter Hierosolymam sanctam, alter Mediolanum concessurus, mestus, atque collachrymans inuicem vale fecimus. Fateor equidem mihi contigisse, quod tibi, ut eo die toto mestissimus ierim gemens semper, atque suspirans, nullum committi verbum redens, aut faciens, sed mecum colloquens. Quo tu nunc pergis sine Timothæo Matthæe? Qualis iam vita filij patre à se distracto? Qualis vita patris etiam sine filio, cogitationum, & consiliorum suorum particeps semper, & conscio? O fors dira, quæ amantes ita disjungis, quæ filium à parente dissocias? Videbo te ne amplius mea lux Timothæe? Audiam concionantem? Astabo lateri? Contemplabor tuos gestus? Admirabor tua tanta ornata virtutum? Inter ista lamenta, atque suspiria ille mihi sanè consumptus est dies. Sed altero, qui Mediolani mihi primus illuxit, ea omnia, quæ potiora mihi, Pater, iniunxeras, rectè confeci, deque singulis te feci, & protinus certiores, pro quibus tuis in literis nuperrimè mihi gratias habes, & eas quidem accumulatas, & maximas, sed sanè indebitas, & superuacaneas. Quoniam tuum ad votum cum exequor aliquid, non tum mihi officium præstare videri possum, sed reddere, qui à te accepi, quæ bonis nullis humanis possint æquari. Religiosam vitam, ac salutarem, & sacrarum præterea initia literatum. Quare cum satisfacio officio meo, & immortalibus tuis erga me meritis, noli in referenda gratia tam diligens esse. Vtere tuo iure omnimodè, & perennem auctoritatem, paternumque imperium tibi serua. Intellexi præterea te istuc aliquot dies ventris profluuium affectum, quæ res fuit mihi magnæ tristitiæ, qui videam rem Christianam hoc tempore afflictam tua opera, taliumque virorum indigere quam maximè, pro qua religiosi omnes, clarique præcones, atque pericula subire debeant usque ad necem, ut nostros maiores priscis temporibus legimus factitasse. Torpent hominum corda, & afflictis Ecclesiæ rebus, neque Reges, neque populi vlli succurrunt, nisi sanctis, & publicis inflammati forsitan vocibus, in quo beato dicendi genere te sine controuersia omnes agnoscunt.

plus

plus posse, quam cæteros. Visitavi nudius tertius Blancam Mariam
Mediolani Principem, fuitque de te non modicus inter nos sermo. Il-
la religiosissima, atque sanctissima cupit tibi cordi fore, cum loca bea-
ta tetigeris, quod ego quoque filius, atque discipulus ardentius facio.
Vale Vatum diadema sanctissimum. Ex vrbe Mediolano Nonis Maijs.
Quæ verò scripsit Timotheus habeto.

Orationem ornatissimam, & oblongam à doctissimo quoq; probatam. Lib. I.

Ad Alphonsum Aragonium Neapolitanum Regem Libellum. Lib. I.

*Concionum ad populum habitarum, & à transcriptoribus eo penè inscio exce-
ptarum. Lib. I.*

*Epistolam ad Mattheum Borsum De Veris, ac Salutaribus animi Gaudijs sibi
dicatis, mihi Bononiæ apud Victorium Benatium 1527. Lib. I.*

TITVS DE NOVELLIS FERRARIENSIS.

VIS non miretur sub corruptissimo sæculo virtutem antiquorum temporum, & verè Apostolicorum virorum enascentis Ecclesiæ renouatam in Tito Novello Ferrariense? Ritè profectò id quisq; præstabit, qui turbulentissimos dies sæculi percurrentis à quadringentesimo ad quingentesimum annum supra millenarium auraria trutina ponderare volet. Eo enim tempore Titus lucis huius vsura frui cæpit, atq; eodem quoq; præclarissima omnifariæ virtutis exempla in contemptu præsertim rerum sæcularium, honorum, & diuitiarum disseminauit, ac intra illud idem spacium ex Numinis largitate potitus creditur in cælis, quod in hoc ergastulo fideliter, ac feliciter abiecerat. Quod egregiè promouit virum ad exactæ perfectionis culmina, referri debet in Blasium Nouellum genitoris fratrem, qui exemplo domestico, & disciplina mirifica nepotem, ac discipulum erudiuit contemptorem sæculi. Is enim iam profecutæ ætatis Decretorum doctõr cum Ordinem Canonicum, cui per solemne votum pridem addictus erat, labefactatum, ac omninò collabentem Præses perpetuus in sua Congregatione Sancti Iacobi Cellæ Volanæ cerneret; ex summa animi pietate, ac zelo illum in se ipso, ac in locis suis instaurare omni prece apud Deum, omni conamine apud homines satagit. Ea propter Reformationem Frigidionariam amplexatus, atq; ab omni administratione abdicatus; illam ab anno vigesimo tertio mirabiliter in Domino florentem accreuit multiplicando gentem, magnificandoq; lætitiã, ac se ipsum ad altissimas perfectionis religiosæ vias animauit, direxitue. Quo in statu iam translatis iuribus, ac domicilio diruto à læthalibus nemoribus, & vallibus Comaclesibus ad Sancti Lazari Xenodochium propè Ferrariam; Titum nepotem à nutantibus sæculi fluctibus ad tutissimam Religionis stationem, portumq; reduxit, atq; lucratus est, vt semitarum Domini imitator idem vitæ Canonice institutum teneret. Sub tanto præceptore nil imperuium ad directionem spiritus inuenit multo virtutum præsidio animatus iuuenis, qui & adoleuerat etiam intra paternos lares probitate, atq; eruditione non vulgari, in cuius commendationem iam Doctõream Canoniarum Sanctionum Lauream obtinuerat. **Quin & illo transato ad Roma-**

Romanæ curiæ conspectum in restitutione Patriarchij Lateranensis nostris per Quartum Eugenium facta, vt Pœnitentiarum (quem dicunt) ageret: atq; non ita post ad Ecclesiam Adriensem vt illam regeret Episcopus; is Titus euasit qui Concanonicis director esse potuerit tum in curandis affectibus, tum in disciplinis assequendis. At verò per huiusmodi vestigia pedum incedendum erat ei, qui in eadem Episcopij sede successor suo tempore per amica fata maturabatur. Hinc probitate commendante, ac prudentia dirigente omnes omninò Ordinis gradus administravit Supremo excepto, atq; nisi ad aliena per maximum Militantis Ecclesiæ imperium comportatus fuisset, illud idem eum obtingebat promotore merito, & reluctantè, quantum in se erat, voluntate. Post particularia plura Collegia gubernata Visitator renunciatus anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto Generali Rectore Timothæo illo Maffeo Veronense, cuius memoria in benedictione est, Archiepiscopo postmodum Ragusino; in ea censoria dignitate triennis perseueravit, quod tum temporis, rarò fieri consueuerat, maximè in ordinem semel redactis eius collegijs, atq; nunquam mutato supremo Magistratu. In primioribus Italiæ suggestibus virtus eius eloquentiæ enituit, inter præcipuos illius sæculi Ecclesiastes enumeratus, ac propterea hinc inde æmula contentione Prælatorum, atq; populorum expetitus. Huius animi dotis vnicum posteritati remansit exemplum in funerea illa oratione, quam in planè regijs parentalibus Borso Estensis primi Ferrariensium Reguli coram Hercule eius nominis primo habuit, quæue lachrimas vberes, publicas, gemebundas ab omnium ordinum oculis excussisse scriptis commendatum est. Plura verò manuscripta interierunt, vt accepimus, quæ & eloquentiam eius diuino amore feruentem, & auctoritatem, qua apud Principes viros florebat, testarentur. Nunc appellato Borso probatus vnicè fuit in arduis præsertim ex populorum gubernio ad animam attinentibus, qui summa sinceritate sensa rerum aperiret, condiretq; Ecclesiastica prudentia piè consulta. Atq; hinc frequentior erat Principis ad Diui Lazari, etiamsi in suburbanis, sacra accessus. Nec minora contulit Nicolao Marchione, qui locum nostris curauerat, Borso regij fauoris honesta commoda, dum renouabat Titus Blasij patruï commendatam memoriam. Per exanthlatos huiusmodi, consimilesq; labores gloriosos, dum conspicua virtus euehebat virum de se ima sentientem; Paulus Secundus Venetus ad Summi apicis thronum assumitur, qui iterato pulsos Canonicos Regulares nostros profana vi nouatorum Laterano restituit. Inter eos Titus quoq; enumeratus est, qui super altissimo candelabrorum positus, in Aula scilicet Romanæ conspectu semper iustè critico, longius promicare oportuit. Quare & Pontifex illum constantissimo animo, quoad potuit, renuentem, atq; omnes excusationes prætexentem, Adrianorum Episcopum ordi-

ordinavit. Imparem se viribus oblato oneri profitebatur: longè illud distare ab norma vitæ, quam adolescens admiserat, prædicabat: & quamvis non decissent etiam post ordinis Reformationem Frigidionariam exempla consimilium promotionum, tamen in exitium disciplinæ illa tendere aliquando posse, & metuebat, & cominabatur. Neque Patruum successoris in eiusdem Ciuitatis Episcopali dignitate mouebatur, quem dicebat se neque virtutibus, neque animi compositione æquasse, cuiusue intimiora sensa etiam alienissima ab illa eadem prælatione sæpè audita contestabatur. Ut vicit ingenuus rubor, ac Summi Pontificis voluntas, acquieuit oneri, atq; annexos labores adiuit colla iugo voluntaria subdens. Ad septennium oues curæ suæ commissas gubernavit alacriter in nullo remissa priore viuendi forma, & in dies sibi coaceruatis nouis virtutum meritis. Obijt Ferrariæ anno septuagesimo primo supra quartumdecimum sæculum; atq; in memoriam prædilectæ, benèq; cultæ Religionis apud suos Concanonicos tumulari elegit, quod & Patruus item egerat in Ecclesia Sancti Lazari. Eorum ossa postmodum in noua vrbs ampliatiōe, & munitiōe, circa annum quintum sequentis sæculi intra Ciuitatem translata in templo Diui Precursoris Baptistæ ante aram maximam terræ restituta fuere, vna cum corpore Danielis de Arlunis Concanonici Episcopi Foroliuensis suprapositis insignibus lapidibus ex Carariæ marmorea excisis, & expolitis.

Superest ex eius promptuario

Oratio elegantissima Italicè in Funere Borfi Primi Ducis Ferrariensium. Ferrariæ
apud *Lib. I.*

Epistolarum Latinarum ad diuersos Proceres libri decem manuscripti perierunt.
Lib. x.

F I N I S.

LY.

LYCEI
 LATERANENSIS.
 SEU
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER DECIMVSOCTAVVS.

VALERIANVS SENIOR
 BERGOMAS.

V A M in se ipso experiri obtinuit benè viuendi facilitatem sub longa vitæ penè octuagenariæ periodo, eam ipsam sub methodo piè, candidèq; redactam edocuit Valerianus Senior Bergomas is, de quo scriptionem ordimur. Licet enim nulla sui ipsius (vt benè decuit) mentione facta rem totam digesserit, eius tamen ea naturæ erat, vt non nisi ab experto prodire potuisset benè digesta. Magistra nanq; rerum experientia facillimè in præceptorum erumpit theoriam, paritq; scientiam ex sensu mens ab singularibus ad vniuersalia progrediens. Mirum porò est, in quas vtilitatum moralium, spiritualiumq; myriades gigendas libellus simplici adhuc stylo conscriptus Italiae vniuersæ processerit sæpius excussus, & euulgatus. Siquidem cum pro benè viuendo quisque plurimū.

sen-

fentiat repugnantiam ex corruptæ naturæ aculeis, & maledictione; nemo incuriosus adeo reperiebatur, qui nosse de proximo nollet quibusnam iste rationibus facilitatem istam fulciret, & comprobaret: atque hinc operante desuper cælesti lumine non nemo nunquam erat, qui captus saltem aliqua ex parte non in meliora surrigeretur. Non ut prodiret opus ipse perfecerat omnium manu, & oculis terendum, qui de se humillimè sentiret; sed in spem tantummodo particularis adiumenti cuiuspiam Mariæ Magdalenæ Spinolæ Sanctimonialis deuotissimè apud Deiparam Gratiarum Genuè: Verum illo vniuersè carnis viam ingresso, eadem virgine Libellum cum alijs reuelante, & Ioanne Chrysofomo Zanco Generali iubente, Eugenius Bergomas Valeriani aliquando in Christo discipulus, ac filius euulgationem curauit in tantæ fœcunditatis munus deinde prouectam, cuius ministerio non obscurè accidentalis eius gloria in Cælis aucta censeatur. Per annos iam viginti concionatorem egerat ex potiore quolibet Italicarum Ciuitatum suggestu, cum de Facilitate prædicta compegit, obseruatione non inerudita super hominum moribus, & vita doctior factus. Noluit enim alijs ipse aliquando dicere, si non & alios dicentes exciperet ad sacramentalem auriculam. Hanc nanque dicebat messem certissimam fati feminis ministerio linguæ veracis: & quo plures confluebant ad pedes viri tantorum laborum; eò præclarius secum à Deo agi exclamabat cum lachrymarum teneritudine. Discant feri nepotes subsellia pœnitentialia Capitolium esse triumphantium ab acie sedis oratoriæ. Post biennium à confecto opere præponitur Congregationi lustrandæ Gabrielis Arborei Generalis Collega. Quartum diuerso tempore eandem sarcinam gessit integris adeo viribus, ut tandem supremo clauo præfici meruerit ab maiore Senatu Rauenne congregato sub anno quadragesimo quinto post sesquimillesimum, cum uidelicet tres iam annorum decades cum dimidia concioni incubuisset nullo unquam obice detentus ab huiuscemodi panis fractione. Claruit id maximè cum semel, iterum, atq; tertio tentatus ab febrium duraphalange, in ipso etiam èstu inordinati symptomatis officio facere uoluit. Fatis, inter aliorum manus suggestum ascendens, non absq; euidenti Superum protectionis argumento, cum uegetior in fine quadragenarij laboris fieret, sanitatemq; inde reciperet de integro, unde periclitari eum humana ratio concludebat. Supra annos quindecim huius lucis aura eum frui contigit post summi eius magistratus abdicationem, neque tamen ultra passus est immiscere se gubernationi publicæ: uix etenim alicui particulari Canonie præfici sustinuit, ut sub minore impedimento non ingemisceret fractam, aut interpositam concionandi sarcinam. Superuenerunt adhuc tempora, in quibus pio, deuotoq; integrior quies apparebat, quam anxiamixtio anfractuum communis politiæ, atque ideo integer ad ultimas usque

dies

dies perseveravit in verbo reddendo tanto alacriore cum gaudio, quanto abiectiore cum throno. Senium namq; graue non ad maiores illum permittebat excursare basilicas iam doctrina eius plures exornatas, sed per pagos, castra, villasq; familiariter, sineq; arte rudibus magisterium ponere. Promebat verò inde fructum tanto facilius, quanto venerandi senis iam cognita vsquequaque virtus argumentum agebat charitatis homines ipsos, non hominum facultates perquirentis. A concionis exercitio, & ab chori seruitio perpete omnem dabat horam vel meditationi, vel lectioni, vel scriptitationi. Quare insinuauit meritò Eugenius, de quo supra in præfatione statim recensendorum operum plura alia illum latinè composuisse, quorum & pollicetur æditionem. Nos aliquando Vincentiæ vidimus apud Paulum Emiliū Saracenum Opusculum eiusdem Valeriani, quod attitulauerat

Questiones in Epistolas omnes Diui Pauli Apostoli: ad numerum quingentarum usq; questionum, valde perutiles, breues, & dilucidas.

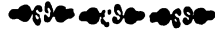
Dionysij quoque Areopagitæ Sanctissimi Librum de Diuinis nominibus ex Latino in Italicum vertit Mariæ Magdalene Spinule sanctimoniali anno 1529. Cuiusmodi postea Venetijs apud Rutilium Borgominerium Anno 1563. Lib. I. De Facilitate benè viuendi libros duos ad eandem sanctimonialem Venetijs apud eundem eodem anno. Lib. ij.

De Septem Beatitudinibus Librum unum ad eandem ibidem. Lib. I.

De Oratione Dominicali Librum unum ad eandem ibidem. Lib. I.

De Amore Diuino Librum unum ad eandem ibidem. Lib. I.

VALERIANVS COLLONIVS BERGOMENSIS.

RENOVATIS vicibus per æthicam qualem qualem Palingenesiam, Politicamue Metempicosim Valerianus iunior Bergomensis acclamatur, eformaturq; in lineo sago ab intromissoribus, & recepto-ribus nostris ad annum Domini sexagesimum quin- tum præ sesquimillesimo. Id felix, faustumq; fuit. Se- nioris enim eius Valeriani pia recordatio vt latè me- ruit per nouam nomenclaturam in nepotibus instaura-

ri, ac reflorescere, sic non defuere clementer Numina gratæ memoriæ operi- bus: & acclamatus ipse iuuenis tramitem antepositum terens, vestigiaue ve- stigijs infigens, domestica exempla expressit non ineptè. Marrinengum Op- pidum nobile in ora Bergomate solum natiuitatis, Bergomum ipsum edu- cationis domicilium, stipitem ex præclarissima Colconia familia habuit. Ab annis tribus, vel circa optimus ille Senex Valerianus debitum persolue- rat humanæ mortalitatis, cum is sanctæ vocationis flammini dat manus. Bo- nam animam meliores decuit cathechistas Concanonici dogmatis inueni- re, sub quorum dolabra caderet, quicquid rudis, & impoliti sæculum impo- sisset. Hinc promptè componitur ab tyrocinio ad gymnasia, quibus duo attulit præ cæteris spectabiliora, curiositatem multiplicem (quam sciendi desiderium inordinatum appelles) & sedulitatem curiositati correspon- dentem, hoc est non intermissam, nec languidam; sed perennem, & ar- dentem. Vrsere autem postmodum duæ hæ qualitates iuuenis animum tam intemperanter; vt ab studiorum stadio honestissimè decurso, raptatus fue- rit in acrem tentationem inanis illius pruriginis auri confecturæ, quam Chy- micam dicunt, Arabicè Alchymiam. Irretiere mentem pollicitationes quorundam hominum, qui decocta igni capita ampullarie, follicularie, fu- mose, ac fuliginose studebant in Elixir reperiundo, & in Mercurio sistendo. Naturalis quoque scientia, cuius arcanis peruestigandis insteterat non tenus superficie, plurimum adidit fidei illorum suasionibus. Inexpertus enim adhuc, ætatisq; feruidus rebatur, non semelue mordicus tutatus erat tam inter priuatas, quam inter publicas concertationes, tanti operis possibili- tatem ex ipsius Philosophiæ principijs, & positionibus. Non auri sitis, vel diuitiarum cupiditas manum, animosq; admouendos operi excitabat in eo, qui

qui toto vitæ curriculo nil pensi ea fecit tam ex vi professionis suæ, quam ex electione, propensioneue contemptoris genij. Vnus gloriolæ inanis ambitus mentem exagitabat; vt arcano huiusmodi inuento in omnium esset ora post tot sæcula, ac post tot, tantosq; absumptos thesauros, propè & homines, quos ausu ipso insignes deprædicaret. En quam male stamus nobis fidentes ipsis, quamue labimur imprudenter per aera in festucæ modum circumacti. Multam diem triuit in hisce tricis, in quibus operam suam latere nodum maximæ difficultatis experiebatur tot inter oculos maiorum, æqualium, & inferiorum. Solum aliquando Ioannem Mattheum Crotum Cremonensem, cui se panderet elegit, quem & assecclam deinde habuit. Heu qualem arauit vndam, quos messuit ventos, quæ flabellauit litora. Verum quamuis auri comparandi artem, qua deperibat, nusquam adinuenerit de inueterato more; multa tamen, ac sæpè numero mira naturæ arcana attigit, & patula fecit, rationem gemmas emaculandi, aerem in niues cogendi, aquam pro oleo ad lumen v'surpandi, aliaq; complura haud auro profus inferiora. Quare non operam omninò perdidit, qui defraudatus licet Chrysopeia, in hæc tamen admiranda plerunq; diuertit. Potuit verò tegere quicquid imperfecti negotium hoc imprimiret summa illa sedulitas, secundum quam nulli rei potioris vocationis suæ deficiebat, non in vita remissior, non in more fractior, non in obseruantijs regularibus segnior, non in oratione ieiunior. Vnum studium frequentius, acuratius egisset, ni mens in tantâ diuagasset diuersitatē. Hinc iuure Superi virū non improbum, atq; ideo emerit tandem ab prouincia vel inutili, vel impeditiore, & quod stadiū sacræ oratorij artis gradu remissione emensurarat, concitatus cucurrit cum laude, ac merito. Finitimæ patriæ ciuitates Brixia, Verona, Mediolanum, Cremona, Crema ab ore sacro pependerunt per quadragenariam in diem illecta suauitate, attrita feruore, & in fructus catholicos, verèq; pias vberim erumpentes. Intronit quoque in ipsa vrbium, religionisq; principe Roma gratus, & honestissimo loco inter Evangelij præcones enumeratus. Verum nullibi acceptiora fuere eius è superiore loco conamina, quam in vna Ciuitate Anconæ plebis Concionator, nobilium orator nunquam ad satietatem, nunquam satis auditus. Tria ibi ieiunia summa declamator peregerat, cum quartam habere quadragesimam cogitur, vt morem gereret Horatio Giraldio Episcopo Comaclensi apud Anconitanos pro Sede Apostolica Governatore. Præclarum nanque Antistitem, ac sibi perofficiosum dedecuisse non audire. Neque de futuro exitu valdè sollicitus hæsitauit, quia Deum meditabatur sermonis auctorem pro cuius gloria labores obiret. Hinc, virtutem eodem conferente Deo, præ alijs annis sublimius secum agitur tum in metendo fructu, tum in auditorio mirè capiundo, quod rarius omninò contigit in vrbibus minoris

numeri Ciuium in quibus eadem penè semper cogitur adesse corona . In eadem Ciuitate Montanam Diui Præcursoris Canoniam tunc eius nationis Patres moderabantur , prout & Ferrariensem quoque , ac Bergomensem , atque ideo frequenter ibidem degens non minore gratia florebat ab pulpito , suauius agens cum quocunq; operam suam implorante ad mercaturas tura conscientia dirigendas , ad pacis facienda fœdera , ad solandos , sustinendosq; debiles . Licet autem asurgeret in tanta , validumq; cor manus confirmaret ad operandum , noluit tamen eas negotijs Congregationis adponere , nec attingere aliquando Monasteriorum habenas . Patiebatur hilariter sibi dari iussa à quocunque quantumuis ætatis , ac qualitatum minore nota signato , & apud proceres multo eguit labore , ne asumeretur , præsertim post Columbini Aduocati decessum . Hinc quiete spiritus neutiquam inuitili frui illum per annos plures contigit adornando calchographis quæ meliora e suggestu habuerat in posteritatis commodum varijs voluminibus digesta , donec aduersa valetudine ante senium fractus cogitur egregias vigilias seponere , quarum vix libauimus , quæ infra reddentur , digna omninò perennitatis . Annos penè triginta in sacro verbo posuit : nam ab Comitijs Raphaelis Palearij Generalis facultate illud enunciandi honestatus cum Marco Antonio Oliua Laudensi , alias Ianuensi , Hieronymo Riccaldono Casalensi alias de Bosco , Archangelo Seuerino Neapolitano , Ambrosio Pordano Rauennate , & alijs duodecim ; desijt Apostolico labori in anno tertiodecimo huius sæculi , ac tandem anno vigesimo primo Bergomi mutat vitam cum morte septuagenario maior . Edidit .

*Tractatum De Passione Domini in sex partes diuisum à se pro concione habitum
Romæ in Quarta , Quinta , & Sexta Feria maioris hebdomade .*

*Item Tractatum , seu Concionem de Cognitione Dei habitam Bergomi in Ecclesia
Sancti Spiritus Ad Horatium Giraldium Episcopum Comaclensem . Bergamo
mi apud Cominum Venturam Anno 1607. Lib. I.*

VALERIANVS ZAMPETRIVS IMOLENSIS.

ANTIQUÆ probitatis virum diuturno vitæ incolatu expressit in se ipso ad quicumque Valerianus Zampetrius Imolensis. Idem quoque Positiuæ, Scholasticæq; Theologiæ professor insignis intra nostrorum virorum phalanges est habitus, Præceptorumq; Præceptor, vt illo vtamur titulo, quo aliquando eum iure ornari audiimus in congressu quodam Imolensi, dum simul quatuor federemus, ab Gabriele Penotto Nouariensi olim eius auditore Patauij, cui nos ibidem operam dederamus, atq; nobis quidem Ioannes Heredius Rauennas, qui tum ad Physica Florentiæ profitenda mittebatur. Neque iniuria aliorum quidem id præconij viro obtigit, qui fermè nonagenarius plusquam annos quadraginta in Concanonicis edocendis posuit, atq; ideo ab eius auditorio plures prodire diuerso tempore, quibus scholæ datæ sunt à Magistratibus selectissimis, itemque istorum auditoribus. Porrò ipse Zampetrius ab iuuentute labores cathedræ subiit uix dum ab octennio conuictor: quippe Moderatores agnouere talenta iuueni ad id præstandum liberalius credita, & ipse soliditate doctrinæ, memoriaq; polens satis se ad id oneris uocari sensit. Hinc vel vnus, vel certè cum valdè paucis omnes Ordinis Academiæ moderatus est ad Superiorum placita nunc huic, nunc illi locato opere trienij, quinquenij, septenij, iuxta classium exigentiam, & illarum vel progressionem ad vltiora artium, vel dissolutionem ex doctorea rude. Non minus proficere virum Prælati experiebantur per doctrinas explicatas, quam per exempla innocentiæ vitæ, perq; placidissimi genij continentissimos mores, quibus persèpè in numerofo Collegio ex diuersarum nationū, atq; humerum iuuenibus compacto magè iuuantur canonica instituta, foueturq; calore viuifico regulare gubernium, quam quouis alio artis medicamine. Atque ideo longius exulauere quæque cuiusuis dissidia generis ab Canonica illa, in qua eum interpretari contingeret. Aliquando tamen Patauij accidit, ut haud sentirent pariter duo clarissimi profitentes Valerianus hic noster, & Honoratus Robertus Iuuenatensis, ille Theologiæ, hic Philosophicæ exedræ datus. Quorum uerò non vnus erat sensus doctrinæ, & scientiæ ad aliquos nodos, dispares etiam erant mores, dissonaq; genia,

genia , altero nempe inter rudiores Brutios , vel montanos Apulos , vt dicebant , enutrito , altero ad Æmiliæ confinia : hoc frigidi , difficilisq; ad motum exilitionis , illo ardentis , valdèq; acris ad omnia temperamenti . Ex qua rerum diuersitate longè fortis occasio data est Zampetrio exercendæ virtutis . Camillo Becio Cafalensi Rempublicam moderante per Generalium Comitiorum sanctionem decoratur nobili priuilegio in exactorum laborum retributionem , vt Prælatura titulari perpetua gauderet , vt more Prælatorum duplici vestiaria subuentione donaretur , vt peculiarem assignatam seruitutem Conuersi haberet pro exercitijs actuosæ vitæ , quo sequester magis vacaret contemplationi . Neque abuti benignitate Congregationis visus est in sequentia tempora , quod apud nonnullos in more ingrato positum est : nam longè prolixius impendit se totum in ducendis scholis post assecutum diploma , quam ante præstitisset . Quin etiam ad Rempublicam administrandam assumptus depositis suo tempore fascibus , semel , iterum , ac tertio Theologiam interpretari repetijt in Portuensi Lyceo . Quippe nihil fuci agnoscebat vir innoxius , nil pigmentis , atq; stibio apparentis cuiusdam decoris , uel insulsæ prudentiæ colorare , & impinguare didicerat . Atq; hinc fortè factum est , ut non pari exitu gubernationem attigerit , quæ ciuili pariter innititur sagacitati , atq; solidæ probitati . Quamuis enim ad ultimam vsque diem pætoralis huiusmodi sollicitudinis in partem vocatus fuerit ad honestandam vegetem decrepitem : non tamen id accidit absq; difficultatibus , & oppugnatione aduersaria . Præerat Abbatia Cæsena anno secundo post sextumdecimum sæculare , cum in extinctione perpetuitatis Prælaturarum calore Pontificio facta , inter alios , quibus remotio à gubernatione decreta est , Valerianum quoq; inuolui contigit , dato illi successore Aurelio Riccio Imolense viro quidem probo , & concionatore , sed neutiquam ei in scientijs comparando , quem & postmodum vidit quoq; Visitatorem renunciatum , dum plurimi illum in Synodo acclamarent in frigiditate sua permanentem . Monumentum tamen Cæsensæ reliquit benè gesti magistratus , concamerationem satis ampli triclinij , præter alia nonnulla . Adriano Cassonio Vicentino Abbate , supernum illud tegumentum , quod fornix dicunt , repentina aperitione , atq; fractura ante paucos annos deciderat , siue quoniam non fulcitum tum esset ferreis de more cathenis infernè , siue quoniam supernè nimis oneraretur per adiectionem terreni ex cella vinaria extracti , quæ tum excuabatur , factam ad scapulas , & scœnora ob curandam complanationem , siue quoniam perperam ab operarijs extructum esset absq; ligatura & regulis . Neque sine maxima Dei , & Matris Virginis misericordia contigit , quod vixdum pedem extulerant Abbas ipse ab Priore Innocentio Serpa Vicentino , illo qui postmodum Episcopus Polæ fuit inauguratus , quasi per vim abductus cum alijs

Con-

Concanonicis, qui tum prandium adibant. Fornicem igitur huiusmodi reposuit in amplio, tutioreque formam Valerianus appositis longis, crassisque ferreis infra, & ligneis supra clauibus, & repagulis ad compagem fouendam: quod opus utique memorandum erat, si non ex alio capite, ex eo saltem, ut innotesceret posteritati de Numinis benignitate in seruatorum hominum commemorationem, & de eiusdem Valeriani cura in huiusmodi domibus suae cure commissis. Cæterum inertiam quamplurimam tulit in humanarum actionum executionibus, nilque gratiæ, ac venustatis sale condidisse communiter iudicatus est: ita ut si quando virum obreperent plura simul actiua, nullis esset omnino idoneus, nulla perficeret, & extra se facillimè poneretur, nec quicquam fatageret exequendum: quod frequentius in ipsa hospitalitate in Concanonicos præstanda innotescerebat, ac tum maximè cum Antistites Congregationi aliquo iure annexos apud eum commorari contingeret. Cum tamen iam vndique vulgatum esset nulla illi alacritate, nullo sultum dexteritatis præsidio; æqui, bonique consulebatur infra gradum apud eum hospitari: & iucundè excipiebatur, narrabaturque postmodum, quod à pura mente fiebat. Talis verò, ac tantus cum esset Theologus, & scientiarum cum floreret feraci soliditate, nihil omnino dedit pulpito, Italicæque concioni, nusquam populo se magistrum exhibuit, adeo partita sunt cælorum in homines dona. Quamuis enim naturæ satis esset donis honestatus, voce, vultu, pectore, nec impedimenta agnosceret pronuntiatio: omnis tamen omnino artis correctricis expertus, absone ita loquebatur, ceu vnus esset de minore plebecula Romandiolæ: neque aliquando se ad emendatiorem, cultioremque Ætruscum sermonem, aut decentiorem pronuntiationis formam, adque scelestiora vocabula vsu domestico terrenda appellere potuit, neque libros lectione percurrere, qui sermone Italico dictati, atque conscripti linguæ puritatem sensim introducerent. Hinc hauriebat Petrus Cardinalis Aldobrandinus ciuile illud oblectamentum, quo animum à maioribus curis prægrauatum lenire decenter apud Portuenses satagebat, dum Archiepiscopatum Rauennatensem gereret, cum introducta in speciem ludicri certaminis academica quappiam exercitatione hyemales rigiditates ad ignem fallente exigebat à quolibet Canonico, ut bina, vel terna producerent regionis propriæ vsitatiora vocabula, ex quibus postmodum oratio per aliquem ex promptioribus iuuenibus repente compingeretur: Valerianus enim, cum ad eum series deueniebat, adeo exsolera, crassaque promebat vocabula imperitioris vulgi Brighellensium, & Imolensium, adeoque purè pronuntiabat, ut animi, etiam seueriores, uix, ac ne uix quidem senem intelligentes, exhilarari omnino cogentur. Tenax uerò supra modum fuit antiqui moris retinendi, nec nisi amaro perferrebat animo quicquid in Congregatione mutari pristinorum
insti-

institutorum, veteriq; disciplinæ contingebat. Iniquam dicebat prudentiam illam, quæ se temporibus accommodaret, & sequeretur sæculorum formulas: tempora enim hominibus, non homines temporibus creatos pronuntiabat. Cum Petrus Franciscus Generalis birettum clericale, quod aures cooperiens maiores nostri detulere, deferendumq; dedere, subiecta papiro erigendum decentius iuxta ritum Clericorum cæterorum, & Romanæ curiæ decreuisset, non nisi auerso stomacho, & indignabundè illud recepit, &, quantum fas fuit, etiam repugnanter; quin fusè quoq; ac data opera scripsit, Decentius imitandum Apostolicum, quam cæteros alios, iam verò conspicuum esse Summum Ecclesiæ Hierarcham biretti illam ipsam formam nec deponere, nec corrigere, nec erigere, quam à Sanctis Apostolis antecessoribus suis, & institutoribus nostris introductam æqua traditio suaderet. Horum igitur morum, huius doctrinæ vir præter ea, quæ ex cathedra dictauit, nil omninò publicè docuit. Scripsit quidem multa, sed quæ lucem non aspexere, crudelior in ingenij sæturas fortè, quam par. Obtexebat tamen excusationes super longæua ætate, & super æditionum expensis, ad quas sarcinas nihil supponit humeri Congregatio, vt aliæ ordinatiores in hac parte faciunt. Nobis aliquando admirantibus virum sola cute super ossibus extensa constantem adhuc in studijs ad ternas, & quaternas horas laborare in manè, ostendit exactissimam Conciliorum Summam in quinque libros digestam ad titulosq; Decretalium accommodam item, & Volumen aliud, quod Octacordon attitulauit octo libris distinctum ex dictis Sanctorum Ecclesiæ Doctorem Augustini, Gregorij, Hieronymi, Ambrosij, Chrysostomi, Athanasij, Basilij, & Nazianzeni, quæ vtinam aliquando prodantur. Cū ageretur apud quamplurimos de extremis eius diebus coronandis summæ præfecturæ honore in proximis habendis Generalibus Comitijs Bononiæ conuocatis, decessit anno Domini vigesimo sexto currentis sæculi Imolæ, Ibiq; tumulatur Præpositus. Scripsit igitur

*De Clericali Biretto iuxta antiquam formam à Canonicis Regularibus retinendo
Librum unum. Lib. i.*

Summam Conciliorum omnium Generalium ad titulos Decretalium Pontificia accommodatam Libros quinque. Lib. v.

*Octacordon Concordantiæ Sanctorum quatuor Doctorem Ecclesiæ Latine cum
quatuor Sactis Doctorem Ecclesiæ Græcæ. Lib. viij.*

VALERIVS BADINVS GATTINARIENSIS.

ONORES, & sacrificia pro fundatorum animabus fieri assueta in mutuam gratæ memoriæ vicem æternum debet Lateranense Dogma animæ Gabrielis Arborei de Gattinaria dudum Generalis sui Quadragesimi Octavi, cum Rempubicam auerit Gattinariensi Collegio Diuo Apostolo Petro Sacro. Licet enim Mercurinum Arboreum Gattinariam Cardinalem, & Carolo Augusto Austrio magnum Cancellarium tabulæ primæ fundatorem profiteantur; graues tamen adeo imposuerat ipse conditiones in vltimæ suæ voluntatis expressione, vt spes omnis euanesceret, Congregat onem illac vnquam transmigraturam. Gabriel verò eidem Cardinali frater, Abbas tum Sancti Andreæ Vercellarum, & testamentarius executor tanta cum dexteritate, solertia, prudentiaq; rem pertractauit, vt obtruncatis plerisque, cicuratisue vsquequaq; difficultatibus volens, lubensq; & Comes Gattinariensis Frater, & Ordo ipse pro instituti formula coloniam diduxerit, & acceperit. Quis verò ambigat Mercurinum inter cæteras foundationis rationes ad illam præsertim accessisse in prædilecti Gabrielis fratris gratiam, de cuius vitæ sanctimonia, & in gerendis magistratibus moderatione vt erat penitimè conscius, sic & satagebat, vt luceret non sub modo, sed per candelabrum omnibus, qui in domo erant. Debemus itaque pias omninò preces sacro fundatori. Sed non ista hæc vna ratio est nostri pensi. Accedit & meritum propter eos, qui postmodum prodire ex eadem instituta Canoniam illustres in Dominicam messem operarij non pauci. Inter hos petit calamus noster Valerium Badinum virum præclarissimum, & in cuius nominis immortalitate famam iuratum credimus. Hunc eodem anno trigesimo quarto superioris sæculi natum ferunt, quo, & inita sunt pacta, & inhabitata Canoniam per Theophilum de Gattinaria primum Præpositum non obscura fortè Superum prænotione, æquè fundari domum materialem manufactam, & spiritale templum, hoc est hominem inhabitatorem, cultoremq; eius. Quo anno Gabriel Fundator in Generalatu Quartum decessit Mantuæ is tertiumdecimum ætatis agebat, iamq; per præstantissimum senem Religioni destinatus instruebatur in humanioribus peregre. Neq;

Lycæi Later. Pars Secunda

Y y

fesel-

fefellit prænatio religiosum Antistitem : quippe biennio post inter Iobælei Vniuersalis sacra victimam se obtulit Saluatori igne regularis instituti amburendam. Absumpsit veterem Adamum innoxia flamma, & super aram tyrocinijs austeriori fulgentiori illuxit iuuentute, quam antiquus Rex ille Iasonis pater Æson. Nam per virium nouarum accessum tam ex aquis humanitus, quam de supernè immisissis, bono fauente spiritu, decursoque Philosophorum, & Theologorum assueto nostris athleticis stadio; aggressus est populorum corda attrectare animo pio, iaculariq; lingua expeditiore. Conatus primi haud irriti acuire sequentes, qui pro maiore Dei gloria, proq; latiore proximorum commodo acrius in dies decertarent, exactius Apostolicum munus prosequerentur. Quare peruja facta sunt virtuti cognitæ maiora Italicarum cathedralium pulpita, in quibus labores suos posuit pari laude, ac fructu. Dum enim inter primos Oratores eius æui enumerabatur illustris, vix sufficiebat vnus tot se poscentibus permittere. Quippe, si præstat ex vngue leonem noscere; lubet ex concione illa præstantissima de Miseria Hominis, quam in metropolitana Taurinensi habuit in summa populi frequentia, à Gaspere de Sabaudia Concanonico postmodum ædita, admirari dotes summo Ecclesiaste dignas, Idiomatis Italici puritatem, ac securitatem, doctrinæ multiplicis, & eruditæ soliditatem, & vbertatem, formam dicendi nobilem, ardorem efficacissimum pietatem benè elicitam, atq; cultam, absolutiorem artis oratoriæ possessionem. Vtinam demandassent maiores nostri ad posteros reliqua fœcundi calami testimonia, aut ipse longiore vsus fuisset æuo. Quamuis verò tantus esset ad conciones, studiumq; absorberet animi meditata, & meliores horas absumeret secessus, ac solitudo; non ideo tamen dono gubernationis caruit. Magistratus gessit omni ætati respondentes, perq; gradus cunctos ascendit ad proximam vsq; Generalatui sedem: & hanc quoq; tenuisset, ni illum fata tenuissent tempore quasi non suo. Sexdecim annos posuit in huiusmodi ministerij vocatione, plurimas, hinc atq; hinc Canonias moderatus exemplar probitatis, & disciplinæ. Re ipsa profitebatur, & opere perficiebat quod voce tam inter domesticos lares, quam super suggestibus edocebat. Quare subditorum animos mansuetudine morum, maiestateq; imperij regebat singulariter inter amoris, timorisq; confinia. Euectus est ad Visitatorium in ijs Romanis Comitijs anni octuagesimi primi, in quibus perpetuitatem gubernij Congregatio admisit Marco Antonio Columna Cardinali Protectore, & inuectore. Illustres collegas habuit Archangelum Bosium Bononiensem, Calixtum Mazzolam Vicentinum, & Syluestrum Picenardum Cremonensem Dictatore Theodosio Burla Placentino. Laborasse vtique illum dicunt circa eam formam gubernij introducendam, &

circa

Circa circumstantias eius valdè plures, quæ noua, & infuetis malè probata pepererunt. Nequiuit ex rerum successibus, exque sequenti praxi addiscere, vtrum sancitæ leges meliora euenta protulerint. Nam eodem anno, cum Insubras domos nostras lustraret, decessit Mediolani-Abbas Astensis, & Visitator annos natus quadraginta septem, cum per ætatem ei liceret longiora cernere, & fortè etiam, elapsis vixdum annis viginti, ipsam demolitam perpetuitatem, abrogatasque leges. Successorem magistratus habuit Camillum Becium Casalensem.

Habemus igitur ex eius promptuario

Concionem De Miseria hominis elegantissimam. Taurini apud heredes Nicolai Besilaque Anno 1579. Lib. I.

VALERIUS CEPARIUS NEAPOLITANVS.

HAVD laudum tuarum vltima erit, Cepari, meruisse ab Andrea Geruasio Antianensi Archiepiscopo laudes. Difficile enim Calabri ingenium in difficili viro cicurizare pauci aufere, fortè solus perfecisti. Ex nostris saltem unus hoc erexisti trophæum, vel me teste, qui ab ipso Præfulis ore non semel tui elogium accepi, sed neque minorem Valerio virum decuit Congregationem præficere Canonie eius Ciuitatis per illa tempora, ut bono foedere iungeremur Pastori, si non infra gradum, saltem extrauagantis zeli nomine declinato. Valerius enim suauitate naturæ, & moris placidissimi aut frangere, aut flectere, & tractabilem sensim eformare acrem, & falsum, quietamq; uiciniam ab Archipiscopo emungere. Quæ res succedere postmodû Gallo, Beltreccio, Capimazzio, fidem dictis adstruunt, nosq; absoluunt à vadimonio præstando. Non solius naturæ præsidia ad huius euentus, adq; similibus casuum apicem tulere Ceparium. Bonarum artium cultori patuit aditus ad ardua quælibet, & inaccessas, & comparatas studio iugi doctrinas magè adhibuit actuosæ praxi, quam solitariæ contemplationi. Prudentes eruditis præponendo, tum demum dicebat uerè hominem doctum, ac scientem, cum ritè operari in singulis agnosceret, & omnibus omnia fieri abq; dignitatis offendiculo. Id in se ipso ad quicumque exprimere præstudit, toto vitæ curriculo. Iuuenem nutrire præclara Collegia, eademq; illa senilem prudentiam obstupere, secundum quam totus laxaret habenas actioni. Apud supbares pollebat opinione illa, quæ dirimere aliquando emergentes controuersias, in pia foedera copulare, manusq; ad laboriosa dare valeret, atq; conferere. Unus cæterorum videbatur prælatus prudentiæ nomine. Studiorum multos posteriores, aliquos æquales, paucos habuit anteaambulos, & hos præterea lumine actionis aut destitutos, aut certè debiles. Ex Viridianis aluearibus dimittunt laureatum Gabriel Penottus, & Michael Angelus Parpalioneus Theologiæ & Artium promotores, quo tempore nos quoque ibi face emula urebamur, licet ætate aliquanto posteriores. Restitutus Neapoli suæ, non ultra pedem retulit ad alias nationes extra Regnum incolendas; protriuit aliquando cursum, & peregrino pede siue pro accessu ad comitia, siue pro alia quap-
piam

piam simili causa. Vtique elogio piget singula referre. Regni verò oram
 lustravit concionabundus pro vocationis suæ talento. Gratia, ac venusta-
 tis cuiuspiam naturalis dotes in eo haud quaquam desideratæ sunt ab omni
 artificio abhorrentes. Cæterum exilis voce, nec satis tono pectoris,
 vel hiliū firmitate potens mediocrem tantummodo concionem valebat
 implere. Eam verò excolebat eximius, vt compensaret intensione fructuum
 vbere extensionem sobriam auditorij. Laborem sanctum desudavit per tres
 annorum Olimpiadas, quas & facile excessisset, ni decursis ex præstituto
 legum inferioribus gradibus, Antianensi memoratæ Canonix fuisset Abbas
 præpositus, vt labanti opem ferret viro egregio dignam. Illam verò tulit,
 quæ & superavit longè sperata tam in Congregatione, quam extra. Siqui-
 dem Andreas Geruasius Ciuitatis Archiepiscopus vir acer, & feruidus Ro-
 mam ob nonnulla negotia petens Ceparij virtutem voluit adiutricem, il-
 lumq; Generalem Vicarium, atq; Locumtenentem reliqui. Ab eo autem
 munere vacantem nominabant Visitatoratui ferendo, qui Synodum Bono-
 niensem celebrabant proceres sub Legato Vbaldino, & præpotentem can-
 didatum euexissent, nisi sagax consilium senis Pongoleni interuertisset ne-
 gotium, & se obicem opposuisset fortissimum, tanquam exactorum die-
 rum titulo magis notum, in quem conquadrauit dignitas ex voto. Interea
 anno vigesimo nono post millesexcentesimo nent fata vitæ stamen, ob-
 truncantue post emensum stadium annorum quadraginta duorum, dum
 Neapoli curat secessum adeptæ sæcularis Reçtorix sub nomine quietis ad
 contemplationem, adq; studia placidus prosequenda. Lubuit tamen alijs
 opinari, quæsiisse, nactumue fuisse mediocrem occasionem declinandæ
 impotentix aliquorum terrentium viam oppositam in regimine sustinen-
 do, & aduersantium in eo iuuentutem, præcōcemq; quam prætebant;
 & appellabant, prudentiam non suo pondere stantem, nec alieno admini-
 culo sultam. Vt, vt fuerit, aliorum esto iudicium. Nil Reipublicæ profuit
 voluisse id sibi exilium asumere, & se multa grauare non merita. Nam
 præterquam, quod orbata est opera eius, amisit quoq; opus eruditum, &
 pium, quod de Vitis Sanctorum Canonici Ordinis compilarat, & ad extre-
 mam vsque manum deduxerat distracto hinc, atq; hinc spolio. Quare nihil
 omninò reliqui haberet posteritas nisi deuotum animum pridem excitasset
 ad scribendum in Tremitano incolatu integrū illud, palpabile, ac tractabile
 corpus, quod in tēplo arcis illius visitur, & religiosè colitur à Dalmatis præ-
 cipuè, Illiricis, Venetis, Brutijs, Apulis, alijsq; ad Insulam appellantibus -
 Est ergo eius monumentum

*Vita Venerabilis Dei Serui Beati Tobie Nouocomensis Canonici Regularis Late-
 ranensis latine, & compendium acta, una cum hymno saphico in eius laudem,
 que apud nos est.*

V A.

VALERIUS FACINVS VICENTINVS.

BENIGNAM profectò, ac vndique obsequen-
tem naturam adfuisse, arrisissetq; Valerio Facino Vi-
centino ipsa adolescentiæ crepundia monstrauere.
Vix enim tertium decimum annum ingressus, præter
castigatos mores, disciplinamq; domesticam exqui-
sitam, & peregreiam, tanto exurgere cæpit inge-
nio, & veris insistere laudibus, atq; virtutibus; vt
ea ætate latinè non modo, sed & græcè loqueretur,
& saperet. Præceptorem domesticum habuit Contem Facinum consan-
guineum, qui pueri indole delectatus, cum cerneret eum vi nulla, nulloq;
labore vniuersa, quæ vix semel aut monerentur, aut traderentur, com-
monstrarenturue apprehendere, proloqui, atq; exequi facillimè: sibi le-
uamento animi, illi verò commodo futuram ominatus est familiarem cru-
ditionem, quæ neque per ima, inuia, & inaccesa, neque per longas nun-
quamue terminantes venalium pedagogorum semitas incederet. Inerat
Conti egregia bonitas, quæ in optimo quoq; primum exquiritur, mira pru-
dentia, ardens ingenium, culta facundia, liberalium artium fermè omniū
catherua, Musarum chori, Lyræ, carmina, & cum his pariter salutaris me-
dicinæ peritia, quibus ornamentis inter claros Facinæ Familiæ uiros iam
princeps enitebat. Hinc omni conamine, ut quod sibi inerat bonum, tota-
liter in adolescentem transfunderetur satagebat ad generis nobilitatem co-
piosius fulciendam, iamq; illum Hyppocrati, Galenoq; asseclam arcano
mentis destinabat, iamq; meditabatur eum Patauino Lyceo permittere au-
ditorem, vbi & uaria obseruaret, & à uarijs uicissim obseruaretur, donec
rude donatum occasio raperet ad egregia. Verum non eadem erat Diuini
Numinis dispositio, quæ salubriori canoni à diebus usq; æternitatis repo-
suerat iuuenem, illumq; à matris utero sibi segregauerat ad medicinam ani-
morum curandam non corporum. Hinc irradiationes, immissiones, spi-
rationes, & lumina adfuere menti frequentius, quæ sugerent electionem
uitæ mancipatorum cælibatui, proximorumque curandæ saluti. Utque
pietas, ac religio simul in eo coalescebant bono educatore præeunte
exemplo, ac uocibus de facili cor exarsit, fibræque omnes patuere ad tantæ
uocationis ingressum. Nec Contes ipse, qui loco parentis erat, petram
offen-

offensionis opposuit, vt laboretur ad iam à se decreta instituta. Quo enim circumsepebatur Dei timore prudens agnouit ex pluries repetito de re huiusmodi cum adolescente Colloquio, assumi illum ad meliora, frustra; re-
 te poni ante oculos pennatorum. Celso Mapheo Veronense Rempublicam Lateranensem Quartum summo loco gubernante Veronensem domum probationis adauget numero suo, exhilaratq; dotibus non vulgari-
 bus. Matthæum Bossum eximiæ virtutis virum per ea tempora noui hominis eformatorem, qua scalpro subtrahente, qua penicillo super imponente habuit, ex cuius officina non nisi absolutus prodire dabatur. Quod si vspiam impletum apparuit, in vno id Valerio innotuit nullam rebellem, contumacemue materiam substernente; Citissimo gradu stadium peregisset disciplinarum, quatenus acre iudicium, fortis apprehensio, inobliviosa memoria, & mutuata diuitiæ, quas secum asportauerat ab Ægypto sæculi, quadrigam animi eius raptabant incessanter; sed qui moderatores præsidebant maturam festinationem cunctando præstolantes ex messore aliquando spicarum, collectorem constituebant, ne præcox augetur officio, qui nondum efferebatur ætate. Interim exercebatur humilitate, & obedientia, ditabaturq; merito. Fortius verò erumpit detentus ignis, sublimiusq; claret in flammis cum exsiccato humore, transmissoq; per insensibilem euaporationem fumo combustibile aptatur magis. Vt primum emissus est ab scholastico carcere, adscriptus classi operariorum, quos à præcipuo doctoralium iurium officio Præcones nuncupamus, tanta capit contentione partes illas aggredi, tanto prosequi zelo, vt non prouectioribus modo exequaretur communi populorum calculo Ecclesiasticis oratoribus, sed & prouectores ipsi mirarentur, tam repente illum ad egregiam pulpiti dignitatem peruasisse. Plurima quippe, si quiuis vnquam alius, naturæ dona, politiorumq; disciplinarum subsidia contulit sacro operi, venerandus aspectu, pulcherrimus, & decorus. Gestum, motumue corporis speciosum ita rebusq; accommodatum proferebat, vt maximum afferret pronuntiationi dignitatis, & gratiæ: vnde & extensio dextræ, & contusio pectoris, & allisio manuum, pedumq; complosio, ac alia id generis, quæ interdum in actionibus veniunt, vim maximam plenissimo vbiq; inferrent auditorio ad aspiciendum non minus illum, quam ad audiendum confluenti. Septennis iam versabatur in officio ignitus quidem, sed nondum ad illam euectus claritatem, quæ ex plurimis virtutis conspicuæ actibus, & ex inueterato exercitio declamandi consurgit, cum ad concionandum Mantuanis improuisus transmittitur ex maiorum præcepto. Sponderat pridem Matthæus Bossus inter Censores tum enumeratus Ludouico Gonzagæ Mantuæ Episcopo in bucinatorem, & vatem maioris ieiunij Ioannem de Auogardis Vercellensem virum sanè, qui ex omnibus Canonicis in Dei verbo,
 popu-

populari; doctrina prima laude, ac dignitate nitebat. Vtq; his poscebatur valida contentione ciuitatum, ac procerum, maximè in votis erat præstantissimo Pastori, qui ideo Bossi sponsonem, fidemque tanquam vadium exegerat, quam ingenuè dedit ille nil excipiens, præter mortem, quæ vna est, sine qua nemo deliberat. Visus est autem quodammodo quod futurum erat diuinasse Bossus exceptione illa, nam vadium mors subita, & inexpectata Auogadri dissoluit, illumq; indolentem liberavit, non fidem, sed promissum abrumpens. Id statim Roma Bossus Episcopo significauit cum beatæ quadragesimæ tempus in limine esset, quo posset vel de nostris Augustinianis hominibus, si qui liberi reperirentur, eiq; placerent, vel de alterius professionis quopiam ardente tubicine Cathedrali auditorio suo opportunè consulere. Accepit igitur in hoc rei discrimine Valerium Gonzaga, quem præ ceteris vicinior, minus præpeditum Archangelus Generalis proponebat. Subijt autem ille prouinciam in alienas vices tanto cum animi æstu, Euangeliumq; tanta gratia, & laude tractauit, adhuc se ipsum superans, robustior magè quam per antea actos annos extiterit, vt summo modo desiderium sedatum Episcopo sit, quod amplissimum de Auogadro conceperat. Id ergo initium exitit nomini exactissimi præconis, omnium vsquequaq; animos, Romanorum præsertim procerum, replente Antistite, cuius Epistolæ resonabant iugiter Facini Patris eloquentiam, virtutem, zelum, cæterasq; qualitates in viro præclaro commendatione memorandas. Per alios adhuc duodecim annos suggestum tractauit irrequietus, & indefessus vsq; ad annum sextum supra sesquimillesimum. Et quamuis intra illud spacium prælationem subierit non semel, bisq; Visitatoratus officio honestatus fuerit semper sub Hieronymo Bosso Mediolanense viro ob dotem singularis gubernationis clarissimo Rectore; nunquam tamen ab frangendo pane Verbi Dei destitit. Anno seculari sesquimillesimi primum Censor renunciatur in Synodo Patauina, cum per antea actæ quadragesimæ macerationis tempus Romanis Patribus prædicasset inter frugiferas aduenarum, & conterraneorum acclamationes, & sensa. Neque muneri vnquam omninò cessisset ad diem vsque postremam vitæ, nisi Respublica in eius quodammodo vlnas confugisset. Ad Generalatum enim euectus vno omnium ore, vnoq; consensu, è re communi esse agnouit priuatas quascunque occupationes quantumuis præclaras ommittere, qui non sibi vltra uiueret, sed vni commodo Religionis suæ in eum animatissimæ. Comitijs apud Cremonenses celebratis laudato Bosso succedit in apice gubernationis anno trigesimo suæ vocationis, ætatis quadragesimo sexto. Est annalium opus profequi, quæ gessit ad profectum omnis classis sibi commissorum curandum, qui quinquies eidem oneri colla sub miserit in renouatis vicibus semper renouato zelo, ad auctaque diligentia

iuxta

iuxtà rerum exigentiam . Facta est duarum Canoniarum accessio Ordini Mutinensis , & Beneventanæ ipso clauum moderante . Quoties resignata Dictatura ad obsequendum redigi postulauit , vt semotis tot mentis deuotionis deuiationibus sibi priuatus consuleret , restituereturq; Euangelio pertractando , toties Portuensi Collegio præficitur . Primus Vicentinorum gubernium illud adiit ab Venetis Patribus ahteà per plures annos curatum , qui in Hieronymo Contareno desiere . Ad annos vndecim Quartum promotus nobili Monasterio præfuit , suisq; Vicentinis viam strauit in eo moderando , quod ad annum vsque eius sæculi quadragesimum non interrupta ferie præstitere . Vt vidit sibi adimi omnem viam repetendarum declamationum iam labente ad seniũ ætate , quod temporis suffurari poterat actuosæ vitæ totum impertiri cepit in exercendo calamo , vt eo saltem medio consuleret alieno profectui . Et qui circa primam accessionem ad pulpita Quintiliani Institutiones commentario luculentissimo illustrauerat , & octo ac quadraginta tractatibus , quaternis nempe pro quolibet libro , occasione quidem sui componendi , quod ipse ait , re autem vera ad formandum per exactas oratoriæ artis compræhensiones sacrum præconem ; circa postrema vitæ tempora sacris totus se dedit literis interpretandis , scripsitq; super priora septem capita libri Iob librum vnum : Item volumen , cui titulum fecit de Septem virgis libris septem distinctum . Decesit annos natus sexaginta quattuor Abbas Portuensis , ibiq; tumulatur annos felicitatis christianæ millesimo quingentesimo uigesimo quarto successore Michaelè Mordano . Sunt igitur eius

Commentariorum in Marci Fabij Quintiliani Institutiones oratorias Libri duodecim Venetijs apud Franciscum de Modætia Anno 1494. Lib. xij.

Commentariorum in septem priora capita Libri Iob Librum vnum Venetijs apud Anno 1516. Lib. i.

De septem Virgis Volumen vnum egregium Libris septem distinctum . Primus est de Virga Iacob super illud Genesis cap. 3 2. In baculo meo transiui Iordanem Secundus est de Virga Moysis super illud Exodi cap. 40. Virgam quoq; hanc Tertius est, De Virga Aaron super illud Numerorum cap. 17. Sequenti die regressus inuenit germinasse Virgam Aaron in domo Leui , & turgentibus gemmis Quartus est de Virga David super illud Psalmi 22. Virga tua , & baculus tuus Quintus est, De Virga Salom. super illud Prouerb. 13. Qui parcit virgæ odit filiũ . Sextus est, De Virga Absueri super illud Ester cap. 5. Cumq; vidisset Esther Reginam stantem placuit oculis eius, & extendit contra eam virgam auream, &c. Septimus est, De Virga Ieremie super illud Ierem. cap. 1. Virgam vigilantem ego video . Venetijs apud Anno 1522. Lib. vij.

AVLERIVS FVLIGNVS VICENTINVS.

AGITE curæ nostræ publicis adactæ rebus, agite mordaces, & multæ, tantisper ab corde recedite, donec Valerio Fuligno Vicentino fabulam vitæ non eleganter minus claudenti, quam Tragicos Heroum exitus canenti, élégantissimo Poetæ suprema gratulatione plaudamus. Agite desiderio eloquentiores, quam vocibus, affectus boni, & si inconditi, vocales tamen erumpite. Tragico enim Vati quantumuis nobili incondita decet eloquentia vllulare. Abijt ipse ex hac mortalitatis palestra sine laurea canorus olor, sed ipse illi calamus in lauream cessit, cuius dignissimam corona vitam mors honestissima coronavit. Ante immortalem laudabiliter obitæ mortis coronam diù decumbens, affixusq; lectulo cum grauissimo, acutissimoq; morbo generosè colluctatus est. Iacentibus enim, prostratisq; corporis viribus, animi vis, ac virtus ab ipsa constantior, erectiorq; ruina, mole sua sic stabat, vt in lectulo tanquam in scena virtutis videretur Antæi fabulam seriò dare; qui cum grauissime quateretur, tum fortissime assurgeret. Hinc mirari iam desino, quod tragica funera splendidè scripserit, qui mala suprema intrepidè tollerit. Talem nanq; in morbo robustam, viuacem in morte virtutem non adumbrarent alij, quam Proceres, Heroesq; morituri. Heroicam hanc laudum coronidem suarum prædiuinavit electa poesis, quando erudito primum partu theatralem in lucem edidit Bragadenum illum suum, Tragediam illam, inquam, quam per summum nefas, perq; supremam iniuriam iure gentium violato, propriæ superstitionis sacramèto confracto non ante multos annos veraciter representarat de Marcò Antonio Bragadeno viro incomparabili Mustaphus Thracum Regiæ purpuratus. Ehu quis absq; lachrymis, quis absq; singultu refricari potest Cyprij Regni in postremo eius Famaugustano excidio grandem Christianorum ammissionem, antemurale deletum sub tanta Bragadenæ virtutis propugnatione supremam pro Venetis Patribus Præfecturam exercentis, in qua Barbarus ille Bassas Selymi Secundi Turcarum Tyranni post infinita tormentorum genera viuo Heroi cutem detrahi ab vniuerso iussit lacertoso, conspicuoq; corpore? O quicquid in Cælo fulminum lentum, atq; otiosum es, propera, prohibe hoc humano maius,

imo

uno dignum Thrace scelus. Adeo ne te Bizantinum orientale domicilium, septa luxurierum impuna, efferarunt, Dux amentissime, ut neque iureiurando adactus, datæ fidei proditor, sædifrage scurra, neque tanti Herois innocentia moueare? Vos etiam nimis audistis detestabile imperium satellites, cæde tam impia, decoratione tam dira absistite. Heu me scopulis cano. Non exaudior. Precibus altius meis furor militaris obstreperit, dum rabies Turcica furit. Benè tuos lanistas ad omnem pietatem ferreos producis, ò Scita, quando te digno Ædile ludus datur crudelitati. Pasce iam oculos, animumq; ad talia spectacula cumulatissime ad omnem humanitatis laudem cecutiens Tyrannic, ut strenuæ præmia immanitatis sanguinarijs armis promeritos armillis dones mirmilliones tuos. Sed iniuria Thracem illudimus. Facit ille quod immanitatem lutulentę belluæ decet. Erinnyis eius nec tanta placabitur hostia. An exaturabitur Orco, cum nocentissimam animam ultricis facijs æternus ignis exedet. Tantæ igitur historię fabulam Valerius dedit, qui pridem ex fabula suæ uitę historiam fecerat laicalis status perfuga, ut se insigniter personatum canionali scenę Roscio illustrior exhiberet. Quid uerò Roscios memoro, si non ludimus seria? Ab extremis Vmbrosum, Picenorumq; finibus maiores eius Fulginate Vincentiam incoluere honesto excepti loco, quem & moribus, & ope decorarunt, donec is postrema gentis soboles ex uoto Canonem Magni Patris Aurelij Augustini professus est auorum cumulaturo laudem, propriã iu tuto, uel saltem proximè, daturus salutem. Præsidebat Ordini summo loco Fœlix Paiellus Vicentinus ad annum sexagesimum septimum post quindecim exacta sæcula, ad cuius immediatas manus, omnimodamq; auctoritatem deuenit nouellæ plantationis aggregatio, ne impedimenta, & obiecs opponerentur currenti. In spem posteritatis educatus ad omnem nobilitatis artem horas, animumq; dederat, quò sibi decor, lausue occurrerent alieni ab obsordescente quęstu. Mathematicarum positionum ad Opticam, Perspectiuam, Munitiones, Castrametationes, Spiritualia attinentium adhęserat opportunioribus studijs, quæ unius poësis solamine subleuaret hilaris. Eapropter ut nostro Tyrocinio ætatem uirilescens adolescentię contulit tercię annorũ decadi proximior, quam secundę; ita quoq; & suppellectilem confertam, ac ex æquo correspondentem comportauit, cuius ope, ac uiribus nouo stadio, nouaq; arenæ brauium accepturus athleta, & cursor se committeret. Subijt sarcinam naturalium, supernaturaliumq; arcanorum lustrali gymnastica exercitatione, intellectum onerantibus præceptoribus Canonicorum præcipuis, quam usq; ad redimitum laurea caput portauit strenuè. Quod uerò sibi ornamento fuit plusquam oneri ad alienorum animos pro dignitate ornandos liberalis dispensator contulit. Nundinas templa, & pulpita fecit Mercator Ecclesiastes diues, & præ-

potens, vni immortalitatis lucro tam pro se, quam pro alijs intentus. Grande munus sub anno quintodecimo ab inchoata prouincia expleuit iugibus ab ægritudinibus acriter tentatus, ac corpore expugnatus, non animo. Exulans à suggestu, per spiritus alacritatem ad durissima quæq; perferenda iam à primis vsq; conuersionis diebus edoctus, & animatus, exercebatur pugil inuictus. Inter diros morbi cruciatus leniendo dolori Italicarum Musarum solamen adiit, antiquæ familiaritatis apud illas iura repetens, quando Elicone peragrato, aditisq; Parnassi summatibus sub equestri sagulo aquis Pegaseis labia mollibus haustis humectare permissum est. Rediere faciles in gratiam fictæ virgunculæ, rectius, veraces intellectus habitudines ad actum absq; laboris contumacia transiere. Hinc inter alia pleraq; scrinijs ad tempus demandata compactum est theatrale illud tragicum Venetæ, hoc est, inuictæ constantiæ opus, de quo supra. Fabula est quo ad carmen Italicum, quæ si non ad apicem vsq; pertingit, non ita procul tamen distare credatur. Quanquam eorum ego Catonum hoc loci importunam censuram admirari non desino, qui Stoicis malè intemperijs agitati Italicam scriptionem homini erudito, probèq; Latino superuacaneam, inutilemq; austerè vt censent, ita confidenter, tanquam ex tripode, pronunciant: frustra garrientes, viros grauioribus deditos disciplinis in primulis, minutiq; nutricis, populiq; sermonibus repuarefcere, quos ne sermones Ecclesiastici deblaterarem, auita veterum sapientum eruditio sacros libros Latine lepore, ac ciuitate donauit. Sed ò vocem maioribus ingratam, perniciosam posteris, omnium pariter exhibilationibus obruendam. Superuacaneæ ne sunt, ac inutiles compositiones Italicæ? At quot illustres, doctissimiq; scriptores eruditioni, auctoritatiq; suæ non mediocrem ijs accessionem fieri arbitrati sunt? Grauioribus debemus posteris disciplinis? At rerum complexa cognitionem omnium, ipsoq; foeta Deo mens ad quid deseruiret proximo, ni se intelligi patiatur in voces expressa, ab ijs, quorum conuictu, contubernio, aere, vbereq; fruimur, cuiusue salutem penitimè demandatam habemus? Scientiarum Latine mysteria nostratibus in libris legimus. At qui parcum, & malignum cognitionis fructum colligimus, Italicis, si conciuibus non partiamur. Certè hic complanatur scuerum Apostoli, ac penè prætorium edictum, Si quis suorum domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Timidè adhuc dicerem, nisi fidentem faceret Platonice Philosophus auctoritatis Iamblicus Chalcidensis; cuius ad rem nostram pertinet illa, quam de barbaro sermone habet perhonorifica, in Phœnicum Theologia commendatio (talibus enim Greco viro Itala esset locutio, si adhuc viueret.) Neque verò eandem, inquit, omninò sententiam tuentur, ac seruant nomina in alienam transfusa linguam: sed suæ sunt, ac peculiare cuiq; genti vocum potestates, ac vires, quæ

quæ nequeant aliarum gentium vocibus significari : vt quamuis accuratissimè explicentur, vim tamen eandem retinere non possunt. Habent autem barbaræ voces sua ex indole ponderis plurimum, arguta quadam ex breuitate non parum leporis, è verborum parca suppellectile minimum ambiguitatis. Cæterum ad libram optimæ artis poeticæ, Aristoteleæ Tragediam fortasse quis æquius respondere desiderabit non ineptè. Valerius autem ipse Præpositi Eugubini ad Diui Vbaldi Montensem Ecclesiam functus laudabiliter munere, cum Abbatiam Vincentinam cute decoriato Apostolo dicatam gereret, diuturnis cruciatus egretudinum çrumnis, de quibus sub initio dicebamus spiritum Deo reddidit sexagenario maior.

Supereſt eius ingenij

Bragadenus Tragedia carmine Italico decantata, Pisauri primum edita apud Hieronymum Concordiam Anno 1589. Lib. 1.

VITALIS MERCATUS RAVENNAS.

BE NE' est, beatè est. Cælum Vitalis Mercatus possidet. Quid ni, si pius, si innocens in hac infelicitatum valle versatus est? Ibi causam nostram perorat ad Deum. Peroratam felicitatem fœcundo gratiarum impluio, statim, ac translatus est, descendisse ab euentu noscitur, iugisq; Ordini perseuerat vniuerso adhuc inter tot aduersa. Quid igitur nobis superest, nisi vt iucunda commemoratione transacta congeminemus viri excellentis merita? Agite igitur, accipite. Inter primos hic enumeratur, qui ex Rauennatum perhonestâ sobole nomen tabulario Canonico adscripserint aliqua cum florentis ingenij laude post antiquorum Portuensium iura in reformatos Lateranenses mutata. Id autem circa diem illam memorandam contigit, in qua ciuitatis antiquissimæ campestria Christianorum hostiliter in se se met arma vertentium cruore madefacta sunt, ipsaq; vrbs miserrimè contra ius, & fas ab irumpente Gallo Aquitano vastata, dirèue dirempta est. Profectò qui meliora promeriturus erat stipendia ab crudelis militiæ rumoribus occasionem indagandæ animi pacis nanciscitur non ab re. Fugit penatibus inconsultis, & insalutatis ad litora Portuensia, statione electa carinæ suæ benefida; ne in alto mundi naufragus opprimeretur, obruncatoq; carabasc in vestimentum illud vertisse quodammodo videri potuit. Factus à natura erat ad perferenda aspera quæque. Vegetum corpus ab animo informabatur non infirmiore, quo dictante, & superno irradiatus lumine indixerat sibi sextæ diei ieiunium qualibet hebdomada ab ipsis pueritiæ crepundijs. Sociæ ieiunij virtutes, vel dicas virtutum initia modestiæ, castimoniæ, vigilantæ, pietatis dum prælucent ex moribus, petentem initiari superpelliceo manuducunt vbere cum gaudio recipientium, atq; recepti. Ferax prædium aratro disciplinæ versatur ab eximijs excultoribus trienni tentamento; vtq; vna omnium Laterano addictorum erat per illos dies methodus, vna idea, quæ nusquam à tyronibus prouectores, & emeritos discerneret: ab omnium agebatur exemplo vt ampliore messe horrea implerentur, vinoq; torcularia redundarent. Scientiarum arcanis pernoscendis inhæsit de iuuentutis more donec Sacerdos inungitur. Quintum iam percurrerat annū inter Pilosophos, ac Theologos,
nec

nec satis apparebat quid spei, comodiue affuturum esset ab eo, qui seueriore silentio transegisset ætatem inter condiscipulos vix prolocutus necessaria. Quippe nihil concedens inanibus auris, verè humilis, aures non linguam sensum disciplinæ sibi esse suaferat. Quare communi sententia benè doctus pro ætate vulgabatur, sed cui doctrina videretur sub sigillo auriculari credita, potiorq; in eo pars censebatur soliditas fundamentaria, quam tamen tumularet exiguitas verborum, iners expressio, rerumq; ingenium. Vni Veronensi Theologo præceptori fucum non fecit tardiloquium illud cõmendabile, qui in coniectandis animi morbis, ac valetudine præpolens, Vitalis eloquio sua reponi tempora aliquando deprædicaret. Vatem verò prænbuisse vera comprobavit euentus, quõniam ad vnguem optimi Ecclesiastes munera per annos viginti expleuit, illis omninò regionibus operam suam impertiens, quibus vnus Rectoris Generalis pro tempore nutus destinaret. Quo fiebat, vt optimi labores altero huiusmodi merito humilis obedientiæ aucti fructum redderent centuplum, conferrentq; in Ecclesiæ horrea mensuras confertas, coagitatas, & supereffluentes. Neq; apud virum curæ erat destinatio pagi, vici, oppidorum, & vrbs, cum vbiq; Christum regnare diceret, & se debitorem cum Apostolo profiteretur sapiētibus pariter, & insipientibus Alliciebat auditores officiosa in primis charitas omnibus præstò facta, quæ à cubiculo ad aram, ab ara ad suggestū, è suggestu ad sellam pœnitentiariam virum impingebat, & configebat, ita vt naturæ fragili persoluendum vectigal cibi, somniue dissectum omninò ab eius cura videretur iugi cum omnium vtriusq; sexus, admiratione. Hæc autem tametsi extra claustra perficerentur; tamen adeo conspicua prælucebant, adeoq; erant consona ijs, quæ intra domesticos præstabat parietes, semper sibi similis in qualibet minorum officiorum commissa sarcina, siue curandi tyrociniij, siue iustituendæ Christiana doctrina Conuersorum laicorum ruditatis, siue interpretandorum, quos dicunt, conscientiæ casuum, aut dirigendarum Canoniarum Vicarius; vt tandem nouo viros electores compulerint ad illum Portuensi Accadamiæ præficiendum. Opus id non ita facile decretum est, reluctantibus maioribus nationibus, quarum possessio perennis probabatur insigniter Monasterio illi officiosa, atq; proficua quæ ue abundarent viris præfectura exercita, iamq; probata dignissimis. Quirabantur enim si aliquando is, quispiamue talis alius iura Portuensi moderaretur, conciuuium facta electione, & ad profitendum institutum admissione, futurum, vt loco cedere cogerentur, quem laboribus præteritis locupletassent ad aliorum frugem, & commoda. Neque illos fefellit prænotio. Interea penes innoxios, æquissimosue electores præpõluit viri meritum, causæq; ius in Reipublicæ commune commercium, adhuc dissecta in speciem mitiore sententia, quæ Vitalem Canonie præficiendum proponeret.

Quare

Quare Francisco Vicentino ex Priore Portuensi ad supremum Rectoratum assumpto in Comitibus Cremonensibus Secundum, Vitalis illi datur successor anno quadragesimo primo superioris sæculi, primus omnino Rauennatum, cui post Reformationem patrij Collegij administratio committeretur, & præfectura, quæ per annos viginti supra centum penes externos florereat, iuraq; conseruaret intacta. Id felix, faustumq; fuisse plusquam vario innotuit nomine. Vna verò Summi Pontificis Pauli Tertij præsentia pro omnibus potuit rem insinuare satis. Is enim hoc eodem anno cum ex habito congressu cum Augusto Carolo Quinto apud Lucenses Romam regrediens per Romandiolam iter haberet, hospes Rauennæ Portuensibus Canonicis se donare voluit, iteratò illas ipsas ædes Sanctissimo decorans incolatu, quibus pridem & prædecessor Iulius Secundus se permiserat. Exordium huiusmodi narratur initorum regiminum, in quibus per annos vnum de triginta perseuerauit, idest toto superstitis vitæ curriculo, nec postremum vnum excipias, quando ipse spontaneus, ac lubens sarcinæ exorauit sibi licere depositionem. Toto hoc temporis curriculo Sextum Portuensibus laribus præfici contigit, ad annos nempe duodecim varia promotione; aliquando etiam de iure suo deiectus, & ad humiliores familias moderandas amandatus impotentia aliquorum, qui diuersimodè ab illo sentiebant de Reipublicæ administratione. Hos tamen superabat & eius modestia, per quam nihil obuersabatur, sed hilaris vultu, ac animo subibat onus quodcunque illud esset, & eximia integritas illa, cuius ope ubiq; proficiuus euaderet vitæ admirabilis exemplo subditorum, hospitumq; mores eformans. Hinc Censorea dignitate Quintum decoratus est, perquam Collega dabatur Supremo Magistratui ad cognoscendum de statu vniuerso rerum, adq; opportunè subueniendum exigentijs, quæ quotidiano emergerent humanorum атау: hinc & Orator Paulo Farnesio Hierarcæ destinatur, quem Ordinis Procuratorem in Romana Curia appellabant, anno suæ assumptionis nono: hincq; demum Patauinæ Academiæ moderandæ datur ad quintumdecimum eiusdem primæ nominationis. Cum anno quinquagesimo, ac sequenti Portuensia moderaretur Tertium, animo prægrandi, pretioq; maximo vniuersam materiam emit, ac præparauit ad nouam Basilicam Deiparæ Virgini construendam, quam postea successor eius non loci modo, sed & desideriorum, ac voluntatum Hieronymus Calinus Brixienfis anno sui regiminis secundo fundauit in amplissimam illam formam, secundum quam modo perfectam conspicimus ex dignissimo archetypo præcipuam inter Rauennatenses. Ac mirum profectò, vt qui cæteroqui exiliter sentiebat, in ijs, quæ ad decorem domus Dei pertinerent, formas omnis munificentæ induebat, in quibus superarentur à nemine. Vt verò præcauere posteritati voluit in materiato templo:

ita

ita consulere idem elegit in curandis patrij Cæli Sacerdotibus, quorum sacro ministerio magis celebris, magisq; deuotus locus populo redderetur. Qua in re tantum insumpsit curæ, ac sedulitatis, vt Canonicos dedicarit iuuenes nonnisi scelestissimos, quorumue indoles magna repromitteret, vt his ipsis nostris libris, & alibi latè cernere est in plerisque eorum euenisse. Annorum penultimo, quo eidem Portuensi Academię præfuit primus illius Abbas creatur ex Pij Quinti Summi Pontificis bulliplumbio, in ea scilicet promotione, cuius ministerio vnum supra viginti ex nostris Collegijs Abbatiali titulo decorata sunt. Deposuerant maiores nostri ex Frigidionaria Reformatione Abbatiales titulos fermè quoscunq; in reformandis Canonijs inuentos: siue veriti ne pro Monacis vsurparentur, quorum primario, & ex sui institutione est Abbatix præfectura, cum & illos repræsentare populis viderentur primo aspectu per vitæ communis obseruantiam, per claustrum in habitationem, perq; crassi, & rudis indumenti delationem: siue etiam ad humilitatem contestandam, & ad fastum omnem à se ablegandum, cuius infectione virulenta prisca Canonici corruerant. At Sixtus Quartus consulens quieti populorum, qui vbertim super hoc quærebantur, præcepit, quamuis Apostolico oraculo consulto pridem suppressos, iterato tamen reassumendos per hæc formalia verba. Nos igitur memoratorum populorum consolationi consulere volentes, omnes Abbatiales titulos, qui quoquomodo in locis per vos susceptis immutati, extinctiue sunt, instauramus, ac denuo erigimus ad pristinum statum, adq; dignitatem Abbatialem reducimus, sub Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die trigesima Martij anno millesimo quadringentesimo octuagesimo. Erectio autem huiusmodi veteres tantummodo respexit suppressos titulos, novos erigendos minime, ne præiudicium inferre videretur clericatui, cum vsque ad illum diem Abbatix titulus Monachismum redoleret scientibus. Quin etiam cum Ecclesiam, & Canoniam Beatissimæ Virginis de Pace in Vrbe ipsemet construxisset, nostrisq; gubernandam tradidisset, non ei Abbatem, nec Priorem, sed Præpositum præsidendum definiuit, quem tamen & Pontificalibus, & insueta potestate cumulauit. Verum enimvero affuit dies (vt legitimis vtar verbis Serenij nostri) qua ea ipsa expetenda fuerunt, & pro eis depræcandum, quæ iam pridem neglectiui habebantur. Dum enim ad Tridentinum Concilium vndiq; Patres confluerent, & Eruditi, percontanti Pontifici Pio Quarto, quoniam Societas nostra eo destinaret, respondit Marcus Antonius Bagarotus tum fortè Generalis Rector, Sancte Pater tres iam paratos esse iussi Sixtum de Rhenis, Riccardum Vercellensem, & Paulum Pelatium Laudensem. Respondit Pontifex, quid ita? tres tantum ex tam numeroso sodalitiis? Ad quem Rector, Beatissime, cum apud nos, Salvatore beneuolentæ haud pauci inueniantur

Sacræ Paginæ Scholasticæ Theologiæ, nec non Pontificij Iuris periti, & candidati, at non totidem Abbates; qua propter cū nunc Monachi nos de possessione nostra deturbare nitantur, vereor ne si Doctores mei Monachis ob tituli Abbatialis præstantiam de loco cedere compellantur, ex eo actu potissimè causæ nostræ præiudicium inferatur. Tunc Papa Motu sibi proprio, qui nunquam non in gregis profectum tendit, Iubebo, subiunxit, tuos quoque Abbatiali titulo inuestiri. Iam itaq; ex nunc tuum sit tribus electis alios adiungere vsq; ad viginti quatuor, locaq; designare, in quibus eiusmodi titulos erigere deceat: cumq; inter expeditionem verè Pius Pontifex graui morbo correptus quod præclare institerat perficere nequiuisset, Deo disponente absolutum est Concilium, ac paulò post ipse Pontifex caducam æterna vita commutauit. Nihilominus tamen alter Pius ipsius successor eius vestigijs inhærens, quæ ille ingenuè inchoarat, magnificè absoluit, vt clarè ex ipsomet eius diplomate constat. Atque hæc quidem causa fuit, cur cæteris præexistentibus vnus & viginti Abbatiales tituli adderentur. Cæterum non sine maxima benignissimi Numinis prouidentia vsq; in eum diem erectio huiusmodi Portuentis Abbatia reseruata est, quò Vitalis titulo Abbatis primus honestaretur, qui præclarissimis actionibus verè Abbatem, hoc est Patrem, præ se ferebat non suorum Rauennatum modo, sed & quorumcunq; curæ suæ creditorum, quin & Congregationis omninò totius. Fouebat præ cæteris ope, consilio, hortationibus, monitis quos benè animatos operiebat ad strenuè pro Deo laborandum in vocatione. Vniuersis præibat inculpatissimæ vitæ exemplo, & qui facilè admirationem in omnium animis excitabat, imitatione obtineri difficillimè poterat. Seueriorem enim disciplinam veterum mores adeo consecrabatur, in seq; exprimebat totius corporis habitu, omniumq; actionum temperamento, vt integros menses ieiunus qualibet die transigeret. Choro perdius, & pernox tantus interressebat, vt vna vigilia vita eius crederetur, qui frequentius non alibi adibatur, quam ad chorum genuflexus. Matutinus præ vigili sacrista horas somni meliores ibi transigebat contemplator extaticus, ibi vespertinus audiebatur iaculator gemebundus, si quando curiosius rimerentur asseclæ. Liberalitatem illam, quæ ex charitate est Prælatorum eius ætatis propriam exsoluit erga subditos officiosissimè. Vt enim minus prægrauata erant Collegia çris alieni tabulis, onerumq; publicorum impositione illa, quæ vsque ad præfocationem postmodum cumulata est temporum nequissimorum flagello; ita latius dabatur optimo Præfecto ius consulendi filiorum indemnitati, ac commodis. Non intra arcum carcerem duodeni aurei infelicis res vestiaria Canonorum continebatur; sed pius cognitor, ac distributor vestes, ac cætera misericordiæ Dei partiebatur vnicuique, prout cuique opus erat, egestatem præcauens, & postu-

postulationes ipsas pręueniens. Leuitarum, Subdiaconorum, Sacerdotumue de recenti initiatorum Omolegesim satagebat excipere in Academijs, neque tamen ab hac auscultatione siue prouectiores, siue iuniores respuebat: quòd opus perquam frugi vtrique cedebat, cum nullus non nisi & melior ex sacramento factus, & maximè animo consolatus poplitum inde amoueret in Domino. Lecto decumbentium ex infirmitate quotidianus aderat uisitor non seclusis inferioribus famulis ab pio, misericordiq; officio, quibus, & ministrabat lectos ipsos sternens, uilioraq; pertractans, si quando contigebat solus adesse. His, innumerisq; similibus in omnium oculis, oreque erat, & tantus colebatur ab Concanonicis Rauennatibus pręsertim, ut & quę in postrema senectā diceret in sententiarum modum exciperent, & ad res, quę fieri deberent suadendas, sāt esset scire, illum ita sensisse. Pręficitur demum Abbas Cęsenatensibus ad Sanctam Crucem. Ritè autem id cessisse uidetur, ut qui Crucem iugiter in suo corpore uiuens tulerat, etiam sub Crucis umbra moriens quiesceret. Nam infra anni eius indictionem debitum nature religiosissimè soluit breui morbo correptus. Dum extremum ageret spiritum penè catharro faucibus pręclusis petijt quā uoce infirmi, quā nutibus sibi Deiparę Virginis imaginem dari pario super lapide pictam ex archetypo ueteris Portuensis à se impensè cultā, in cuius uenerabūda contemplatione hilaris animam exhalauit adstante sibi Collegio uniuerso, prę cæterisq; illum curante, & collachrymante Seraphino Merlino, Ubaldo Heredio, & Iosepho Viuolo, quos ex Rauennatibus ipse consortio admiserat. Biduum inhumato parentatur tota confluyente Ciuitate, quę de uiri uirtutibus pridem edocta uenerabatur Deum in seruis suis admirabilem. Tumulatur ante aram maximam sub lampade, quę perennis ardet ante Diuinitissimam Eucharistiam de more, sepulchrum hoc suadentibus, postulantiбусue ciuium potioribus ab cōmuni Canonicorum seiunctū, uenustioremq; illius formā deprecantibus grę ipsorum proprio curandam, quę reiecta est ex regularis modestiæ pręscripto, & ab seuerioris capitularis consultationis deliberatione capsulam tantum sub humo effossa permittente: adeo sobria pietas est circa ritus non adhuc per Magistratū probatos. Interea meritò uidetur assignatū monumētum, ne inde (à Cruce) defunctus abscederet, unde uiuens auelli nisi perquam agrè passus erat. Petrus Bagnarius Imolensis pictor illa ætate clarus Concanonicus, cuius & mentio in hisce libris est, dum in amplissimo triclinio Portuensi Christum Seruatorem quinque panes, duosq; pisces multiplicantem ad turbas quinque millium hominum saturandas penicillo repręsentaret, inter cæteros tantę multitudinis, & Vitalem ad uiuum effinxit sub alieno tamen habitu ad pedes Domini cibaria benedicentis, quo loco Abbates ad mensam accubaturi terga uertere solent: sub alieno, inquam,

habitu inscium illum furtim posteris offerendo, ex cuius typo exemplatam esse effigiem illam certo scimus, quam in maiore Abbatum Portuensium conclauis inter cæteras Prælatorum eius Canonice Rauennatum exposuit magnificè non multis ab hinc diebus Gabriel Brusius itidem Abbas. Decesit anno septuagesimo primo supra sesquimillesimum, daturque ei successor per Rectorem Generalem Calinum, & Visitatores Ioannes Baptista Brixienfis Pridie kal. Nouembriis. Cæterum Seraphinus Merlinus ad Supremi Moderatoris apicem euectus, quem viuum, mortuumque virum Dei impensè coluerat, de cuiusue sanctitate opinionem præferebat insignem, ac laudabilem vbique deprædicabat memoriam, quidpiam de eius pignoribus inasuetum conceperat euenisse, prout Dei misericordia esulgere solet in seruatorum suorum lipsanis conseruandis. Quare Aurelio Riccio Imolensi Abbate ad opus disposito, post humum effossam corpus integrum incorruptumque reperijt, quod tamen attingere non ausit; sed sacro in suffragium factò, tumulum, vt prius integrari iussit inter vberes spiritualis lætitiæ lachrymas. Nobis verò euidentiore benignitatis Dei contigere signa. Et quoniam opera Dei reuelare, ac confiteri honorificum est ex Raphaelis Archangeli ad Tobiam oraculo; ideo illa hic sinceriter refferre posteritati æquisimum arbitramur. Quo tempore moderabamur primum, meritis licet imparibus, idem Cæsenatense Collegium ex Congregationis benignitate, cum templum præclara structura à maioribus nostris ædificatum omni interiori ornamento destitutum cerneremus, vt pote cui paucula tantum altariola inessent in extrema illius parte ab ara maiori per latisimum sciuncta spacium, in morem rusticum pictura super murum apposita, nullatenus sibi respondentia, cuiusq; pauimentum male compactum foueis hinc inde scatens inæquale, imum ue nimis esset, atq; cum demum nihil contineret dignum Canonico splendore circa Diuinum cultum perexacto; manum operi admouètes illud ipsum in ampliorem formam Deo dante redegimus inductis omnibus ornamentis illis, quæ ex meliore neotericorum ordine Basilicas illustriores ad maiorem Numinis gloriam exornare solent, deuotionemq; exciire, & enutrire. Inter cætera uerò cum aream arę maximę, quam præbyterium dicunt, ampliorem, sublimioremq; erigere moliremur ab cætero Ecclesiæ plano distinctam plusquam vno ornamento, & ordine; eandem ipsam foueam iteratò aperuimus, & ex animi propensione in viri laudatam probitatem deuota, & ex necessitate perquirendi quorsum nam in dies ibi humus semper ad ima declinaret, complanationemq; ac conquadrationem redderet inæqualem. Inuentum autem à nobis cadauer est non modo integrum, prorsusq; compaginatam; sed cui etiam pellis adhuc penè vndique adesset ossibus inhærens, exsiccata tamen loculi, vel capsulę

capsulę lignę ex ipsa humiditate iam tabidę vix aliqua particula in sui signum superstes erat, similiter & indumentorum. Vnum clericale biretum more antiquo absq; subiecta papiro caput, frontemq; ad oculos vsque tegens intactum, illibatumq; erat, frontemq; ipsam adeo conseruabat illęsam vt rubore, ac si viuens eilet, superfusa conspiceretur. Nos ipsi diligenter, & industrię rem agentes, manuq; propria contrectantes extracto pignore, circumspēctęq; ab humo purgato, in nouam ex quercu excitatam capsam reposuimus, bisq; ad hęc peragenda congregatis Canonicis, & accensis funalibus inter sacram defunctorum psalmodiam eidem terrę reddidimus. His omnibus testes incidenter interfuere Branda de Pirinis nobis auunculus, Ioannes Baptista Belettus, Iacobus Gattus, alijq; septendecim quorum nomina in tabulas fuere relata. Quę autem in nobis senserimus, quęue alij in seipsis experti fuerint spiritalis consolationis tum ad inuicem communicata, quę similiter: obtegerint nō assueta, alterius sint loci. Vnū expedit hic apponere pro coronide, seriem nempe rei, quam in membranula exaratam loculo inclusimus in hanc formam .I.M. Si quando exaltari Deus velit in Iusto suo. Anno Domini M.D.C. XXIV. die XV. Feb. Urbani Papę VIII. Anno Primo. Aperta vetustiore capsula, in qua pridem Corpus Venerabilis Dei Sacerdotis Patris Domini Vitalis Mercati Rauennatis Abbatis repositum fuerat, post annos quinquaginta, vel circa ab eius obitu, integrumq; repertum, extantibus adhuc capillis, & carne ossibus adhuc multa in parte adherente, corruptis vndique capse lignis, nullo eo spirante foetore in hanc nouam capsulam reposuere Canonici Regulares Lateranenses Sanctę Crucis. Viro eiusdem instituti religiosissimo, valdęq; pio, & commendata maiorum totius Congregationis probitate claro. Anima in ęterna benedictione sit, vt pię creditur. Testes ad vniuersa vocati in archiuo adnotantur. Ita est Dominus Celsus Abbas manu prop. Plura ipsum scripsisse spiritalia opuscula frequentius nobis narrabat pręlaudatus Seraphinus Merlinus magę ad sui ipsius pinguedinem spiritus, & ad proprij feruoris excitationem prouocandam, quam vt in aliorum aliquando beneficium transitura essent. Verum discipline illius alumni ea sciuntim ab illo extorquentes inter se ita diuisere, vt ad externos communicata pro meliori, communiori; bono, tandem in aliorum ius, nomenq; cesserint: Vidimus nos dum Theologiam in Portuensi profiteremur penes Nicolaum de Mercatis Rauennatem diligenter asseruatum manuscriptum volumen Italico idiomate dictatum cui titulus erat.

O Economiam animorum libris quinque digesta Vitali de Mercatis Canonicorum Regularium minimo Auctore. Lib 5.

Incerti

Incerti.

OMnia falce metit nunquam reuocabile tempus,
 Nec ferrum hanc aciem ferre, silexue potest.
 Firmior at ferro est piorum fama virorum,
 Et benè fert longas temporis illa moras.
 Impia mors arcum ponas, tristesq; sagittas
 Confringe: Vitalem numinis instar habe.
 Non tot percurrunt pisces in gurgite vasto,
 Lumina nec fulgent nocte silente polo;
 Luminibus decorat tua quot præcordia virtus;
 Virtus aethereo quæ placet alma Deo.

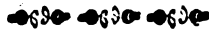
F I N I S.

LYE

LYCEI
 LATERANENSIS,
 SEU
 ELOGIORVM
 LATERANENSIVM
 LIBER DCIMVS NONVS.

ZACHARIAS APPIANVS
 BRIXIENSIS.

NUNC quicumque Aristotelica volumina Græcè imperitus euoluis, atq; instar aquilæ magnarum alarum ad medullam cedri prouolasse te, ac penetrasse gloriare; qui vix interpretem librum aliquem, & corticem rudi rostro momorderis; Zachariam Appianum Brixensem virum illustrem de Peripato per decem & octo annos, nunc auditorem, nunc interpretem benemerentem inter Alpham, Omegamq; repuerascentem inspicere: canæ eloquentiæ Philosophum græca rudimenta balbutire non pudentem intueri: grammaticos inter apices, minutiasq; atticissimum eruditissimum caput contemplare. Permagni profectò interest, vtrum cuiusq; sapientiam nationis natiui sermonis è fontibus ebibas, an peregrinis lambas, libesq; de riuulis. Plato (vt infinitos externarum non
 tam

tam regionum, quam disciplinarum curiosos exploratores omittam) Ægyptiam philosophiam longinquus hospes non Atheniensi aliquo è fonticulo primioribus, vt aiunt, labris degustauit; sed liberaliter hausit ex Nilo. Nos verò sapientiores sapientissimis auis nepotes obscurissima rerum Aristotelearum arcana penitus abstrusa latebris, per aprica Latij exposita credimus, atq; obuia? Extraneis petenda Stagiri fluminis è scatebris, Latino frustra expiscamur in Tiberi. Verum (vt præposterè sapimus mortales, qui de rebus excelsissimis humiliter, demissèq; sentimus) adeo delicato nobilissimarum fastidio literarum pleriq; laborant, vt illæ iam ad cognitionem perdifficiles, ad sermonem insuaues, ad vsum penè inutiles existimentur. Ita verò ijs obstinatè, ac religiosè, modesta scilicet hominum natio, abstinent: vt vni ad illas tanquam ad sancta sanctorum sacro quodammodo interpreti, & magistro aditum, accessumq; patere putant satis, quas è vestibulo, ipsi, atq; è limine tantum, vt dicitur veluti prophanum Iudeorum vulgus ex atrio, salutant. Non ista maiorum sententia, & consilium, non huiusmodi Zachariæ sensus, vt mirandum non sit si Aristotelem deinde personuit eloquentior, si postremis hisce temporibus frequenti super illius libris quæstione grauia ex ipso effata, & responsa petebantur. Quenam enim enthea Aristotelem virtus efficacius afflaret, quam quæ Aristotelem ipsum edocuit? aut quod eloquentiæ genus vberius, atq; amabilius, quam quo ipsemet naturæ Dæmon perloquutus est? Exercuerat se primioribus exactæ vix pueritiæ annis per ambages, & fallacias aulæ patruo circa eius curam patris vita functi vices implente. Honestissimæ eius gentis auitum id quoddam studium erat, quæ decus ciuile ab nobili Principum virorum seruitio, ardentè à plerisq; quæsitum, à multo iam tempore possidebat. Hippagios communiore vocabulo appellant adolescentes huiusmodi, quos interioris conclauis, & intimioris Regulorum cultus particeps executio commendat, quosue dies, ac domini fauor ad maiora tollit in obsequij fideliter, ad mentemq; præstiti vadimoniale testimonium. His artibus filij hominum auræ anhellant, & gloriolam decidentem aucupantur. Non enim maris æstus, vel lunæ facies tam sæpè, tam cito, tam tute, tam serio mutantur, quam quæ ab aulica pendent inconstantia, vt animas ipsas nutare dicas quasi morituras immortales. Maximo Cælitum beneficio communis huius proprietatis calculum subiit Zacharias innocenter laceffitus, & qui ita ferro iniuriam diremerit, vt pluribus aggressorum fauciatis citra vitæ periculum, & ipse fauciatus horula, terrenoq; exul indigerit. Ergo illo præcipiti casu, qui caducæ gloriæ milite dignum stipendium fuit, tantum resiliit animus ad altissimam laudem, vt feruilibus ambitionis castris relictis, ingenuus transfuga iuxta nobile, ac difficile sui ipsius regnum occuparit. Affulsit è Cælo implorata clementia, & pulsanti ianuas suas aperuere Saluatorien-

torientes Canonici. Qua ingressus paquit, statim & progressus adfuit. Confirmatis enim bonis conceptibus, & collustratis, ac collimatis affectibus per assuetam ingredientium Religionem pediam, solutaq; tyrócini-militia, nobile baltheum triariorum induit Theologos præceptores professus, qui pedetentim ordinabatur gymnasticæ militiæ futurus curator, & interpret. Dotem latini sermonis, illamq; nobili viro dignam excultam nempe, & elegantem, secum detulerat opipare cumulatam logicalium, naturaliumq; rerum curriculo, quæ superfuere lucra ex lusibus aulae. Propterea relibatis vix dogmatibus, refricataq; vt efficacius infigerentur, speculationum memoria; ad diuinorum arcanorum pēnitima auscultanda moderatoribus eum præstolari placuit. Frontem doctorea redimitam synodali acclamatione, exhibuit cathedræ magistram anno natus vndetrigesimo, pluresq; Congregationis Academias cohonestauit hinc inde pertractis auditoribus, etiam extra sæpta nostra aliam rationem vitæ profitentibus. Quæ argumenta interpretem acclamatum redderē solent, Peripato ea collucebant ab exponentis facundia ad quicuncem. Exercuit tamen aliquando literarias simultates cum Basilio Pordio Vicentino ex nostris item Philosopho probatissimo, quæ cum mordicus aliquanto fouerentur, ac sustinerentur ab impotenti omnium Ordinum iuuentute vtriusq; scholę; non satis consentaneæ de illo sentire publicos cogebant Censores, etiam cum iusta nominis eius iniustione, cumque libera muneris proscriptione, ni ad officium remearet. Diuersa methodus diuidebat scholas, quas alioquin coniungebat dogma: dum ille Stagiritam ex Cordubensis Auerrois placito, is verò ad mentem Alexandri Aphrodisei, atq; Gręcorum interpretaretur. Duplici ferè miraculo id factum narant adhuc superstites eorum auditorum reliquiæ, ex proceribus eruditissimi. Vincentinum namq; ad prodigiöse memoriæ inexausos latices, Auerroem fermè totum, voluminosum illum auctorem, verbotenus possidere doctrinæ sequaces clamosè prædicabant, dum ad quamcunque datam, & occasionem, & positionem ita res enuclearet solo innixus Auerroi, vt productis Auctoris operibus ipsamet omninò legerentur verba. Zacharias vrò aculeatis, ad formam ancipitis gladij argumentationibus (quæ pars subtilissimo intellectui singularis adstabat) sic quæstionum penetralibus infigebatur, vt succo exhausto nil præterea illarum remanere quod aut veritatem, aut apparentiam saperet, gloriarentur addicti. Ijs addebant Arabum scholam, cuius Auerroes ille antesignanus, gręci sermonis expertem multa protulisse absona, quę barbariem sic saperent; vt illorum nomina Albualchasis, Auenzoar, Auicebron, Auempaces, Abubacher, Abensinas, Alphababius, Alassen, cęteraq; ijs confamilia. Quippe assumendum pro comperto genus sermonis illorum, in quo Peripatum frequetabant, commentabant, venerabantur, seu magè sędabant,

Lycę Later. Pars Secunda

B b b

& ob-

& obtegebant, tribus omninò, ijsq; læthalibus, ac uirulentis constitisse qualitatibus. Ex intimis enixè præcordijs totius contentione spiritus inhalandum, si loquebatur, ut non aspirare literas, sed animam penitus expirare, atq; extusfire uideatur: magicis quibusdam, portentosisq; notis delineandum, si scribatur, ut Ægyptio ad scribendum pictore indigeamus, qui supposititias pro characteribus animantes, ac hieroglifica laborioso lineamentorum ductu metiatur. Vno demum verbo, linguæ genus illud cognitu obscurum, dictu barbarum, asperum auditu, lectu etiam (si Deo placet) horrendum, vt neque animo percipi, neque ore proferri, neque manu possit exarari. Atq; hæc quidem extitere vtriusq; gymnasij ingeniosa dissidia, ludicræue concertationes. Interea Zacharias meliore sibi desuper iniecto spiritu, nil adhuc sapere ratus eius, quam profitebatur scientiæ, nisi auctorem ipsum suomet sermone natio loquentem metiretur; tanto conamine se græcis commiscuit literis capefcendis, vt noctu, diuq; vigil vnam hanc vrgeret prouinciam, vnum sequeretur studium, sepositis quibuscunq; quæ aut remorari, aut obsistere vni mentis decreto possent. Musas Cæli filias, hoc est cælestes intelligēdi, atq; eloquēdi facultates, Græcis montibus, fontibusq; vetus fabula affixit, atq; affinxit: quod altissima eminere sapientia, quod vberima scaterere eloquentia Græcia crederetur. Atqui nobilissimum planèq; cælestem in terris disciplinarum chorum, quas ipse quoque priscis vna cum sapientibus fabuloso nomine Musas appellabat; non ad prærupti montis inhospitalem horrorem exulasse, sed amenissimum in hortum Aristotelicorum librorum conuenisse: non caballino fonte labia proluere, sed tali scientifico fluuio ingeniosam sitim explere solitas esse prædicabat. Igitur suauissima Musarum eloquentia principem suauitatem Aristoteleo largè de fonte potauit, Lampridio viro clarissimo vsus præceptore semestri. Minuscule huiusmodi spacio græcus factus est homo Latinus, & Italus non intelligentia modo idiomatis tam variij, tam multiplicis, sed & locutione promptissima, eaq; ad normam tutiore, quam quæ maternè loqueretur. Quamuis enim Græca eruditio plurimum inperfectionis admixtum haberet, multum obscænitatis, satis superq; illecebrarum, ac turpitudinis, vt nisi cum socijs Vlyssis Syrenum scopulos cantusq; surdis auribus præternauiges, voluptarium naufragium facias; ipse tamen eam adamauit, & coluit non eo erudito lenocinio delinitus, quo blandissimè auribus, animisq; adulatur, sed eā ob causam, quod in Stagitiæ libris disseminata messè virtutis & gloriæ vberimā operarijs repromitteret. Vtinam exacto sexennio fata nobis tantam suppellectilem non abstulissent. Decessit Placentiæ vbi profitebatur quinquagenario minor. Extant apud nos

Commentaria in Librum de Causis egregia manuscripta. Lib. I.

ZE-

ZENO LACISIUS VERONENSIS.

INTER eos, qui felicissimo quodam euentu Sanctæ religionis salutarem vocationem tenuere suasionibus, ac opificio nunquam satis laudati Matthæi Bossi, vltimæ prorsus contingunt hæ sedes Zenoni Lacisio Veronensi. Vltimæ quidem non modo dispositionis, quam hic sequimur, ordine, atque ipsa nominum ex alphabeto serie; sed &, quod magis refert, quod postremo omnium loco lucratus sit Deo, atque inter filios spiritus cooptatus à venerando illo semperq; frugifere. Sed quæ postrema sunt, hæc quidem rationem optimi sortiuntur, siue quod ista finis cuiusq; natura sit, ipso etiam teste Stagiritæ Magistro, siue quod duplicis omninò spiritus affectam hæreditatem Zeno representarit ab præceptore Elia nouus quippiam Eliseus palio eodem obtento. Certe per omnes illi annos elabentis senij obsecutus indiuiduus comes, assecla, filius; dum de carnis ergastulo transferri contigit, adfuit etiam præcipuus inter profetarum filios, clamareq; potuit Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius: atq; ideo opportunè nobis plusquam vno respectu vltimus venit ad coronandum opus. Hic cum adhuc adolescens paternæ in domo miles Deo sub Canoniali sago decretus esset, ea præbere cepit veræ virtutis crepundia, quæ sanctitatem redolerent, quæque Sancti Spiritus placitam representarent sedem. Vt verò bonitati scientia adderetur, fieretq; vtræq; dote feracior in bona, feracior in malâ, eodem Bossio iniungente traditus est in disciplinam Petro Marellæ eorum temporum ex polioribus literis professis viro clarissimo. Sub exactissimo direttore omne spacium eludit, omnem expectationem præteruolauit, dum nequam humanam præferret ingenij capacitatem, sed angelicum quodpiam talentum, quo longè posita in antea obiectis addisceret, composq; rerum illarum fieret, quas præceptor sibi asseueraret ignotas, inauditas, & alioqui imperceptibiles, si ab alio producerentur explicatore. Orationis famula innocentia multo plura suggerebat, imprimebatq; candidissimo intellectui, quam iuge studium, atq; magistri solertia proponeret, idq; tum magis innotescebat, cum ab flexo poplite assurgeret facundus rerum sacrarum explicator, deuotusque impræstor condiscipulorum animis. Inauguratus est

Bbb 2

Cano-

Canonicos ab illo ipso Matthei sacrificantis ore, à quo primam ingrediendę Congregationis motiõnem habuerat vno anno vicennario maior ad aram maximam Diui Leonardi. Deposuit in ipso statim ingressu omnem ornandi vltra intellectus sollicitudinem, ne se inflari contingeret ventoso nomine Scientiæ: atq; ideo se totum dedens humilitati colendæ, quam magistram totius sciret probitatis, abiectissimis quibusq; exercitijs manum dedit, & humeros. Euerrendæ domus, componendarum officinarum, colendi horti, parandi triclinij curæ illius potiores erant ab subsellijs horarum Canoniarum, & à templi penetralibus profecti. Ecclesiæ ornamenta, altarium pia mundities, sacrorum vasorum custodia ab eo pendebant, qui vnus & omnis erat in omnibus, & per omnia laicorum (quos Conuersos dicunt) ad hæc eadem exercitia deputatorum doctor verbo pariter, & exemplo. Nec tanta nimium sollicitæ Marthæ exercitia Mariæ partem meliorem præpediebant, qui peculiari dono pronus ita contemplationi esset, vt medijs ipsis in exercitijs operosæ vitæ abstraheretur ad diuina meditanda mente, nec tamen ab incæpto desisteret opere. In ægroantium cura suscipienda illuxit eius charitas præ cæteris quibuscunq; patratibus ministerijs. Solatium, & leuamen redolebant verba, & opera ab alacri cultu, ab constanti semper animo promanantia. Illa quidem psalebant hymnos, promebant salutare scripturas, referebant Dei Saluatoris passi mysteria, addebant paraphrases sensatissimas; ista verò præueniebant omne infirmorum desiderium, ita vt aliquando Ioannes Philippus Bossus diuturnitate morbi crudelis afflictissimus valetudinarium ipsum in Paradisi cuiuspiam similitudinem sibi immutatum dixerit, dum angelico Zenonis ministerio post Deum internum illustratorem, post Virginis cæterorumq; Cælicolum intercessionem honestaretur. Patientissimo illi viro humillimus adolescens extremam valetudinem agenti adstitit tantus omnium pietatis officiorum exhibitor vsq; dum consumato cursu spiritum reddiderit, à quo receperat, Creatori, vt in perpetuam raperentur admirationem assistentium seniorum corda, ac dulcem prædicarent ab vita commigrationem sub tanto consolatore. Quinquennis illud vitæ institutum tenuit in solitudine montis Donici, ea scilicet quam darent claustra Canonica; à quo per obedientiam ex parte remotus est, vt studiorum curricula ab laicalis vitæ diebus inchoata perficeret solidata iam spiritualis ædificij strue. Hinc per paucos menses Vitano Mantuæ Collegio permissus, per Comitium Placentina Venetis assignatur Siluano Mauroceno Generali decretum firmante vt sub Matthæi Bossi sui disciplina qui perfecerat mores, perficeret & studia. Breuem eiusdem Bossi hac de re referamus epistolam Secundarū Recuperationum Fesulanarum ducentessimam vigesimā secundam. Sacris in nostris comitijs, quæ sunt celebrata sanctissimè, monasterium Venetum mihi cessit in sortem,

vbi

vbi tu mihi Zeno escriptus in filium. Quæ res eo mihi iucundior est, quo ego te quidem initiaui Christo, & prima Religionis insigniui meis manibus stola. Par etenim est, vt sub eo milites duce, per quem militiam primam inisti. Et mihi illud quoque solatium iure debetur, vt quod grauis mihi surripit ætas, in filio floescente fecundari palmitum more videam. Quam nostrorum tibi librorum commisi prouinciam studiosè, & strenuè cura, quia expectabo tuum aduentum repentè Venetias, vbi nihil tibi est defuturum ad vitæ sanctitatem, & studia. Vale filiorum perdilectè, atque charissimæ, Venetijs. Insueto quidem exemplo factum est, vt extra publicas nostras Academias permitteretur auditor sub priuato professoire, sed is erat discipulus, isque præceptor, ac de vtrisque constans ea pijsi-morum exercitiorum opinio, vt omnis Canonica eis pro Gymnasio cen-seretur, & virtus extra numerum scenam extra methodum mererentur numerosi theatri. Concionatorum adscriptus tesserè, campum eundem Venetè nobilitatis, & populi biennis coluit quadragesimalibus decla-mationibus, à quibus vltra ibi prosequendis reuocatus est per Matthei sanctissimi Patris decesum. Iuuit enim Congregationem, illum claustrali Prioratui adigere publica functurum munia, vt nempe administratio ocys adita, & diutius exercita substitueret ex Veronensibus viro virum, & minori paterent familiæ regulares incommodo, dum super piè signata, relictaq; vestigia seniorum iuniores legitimè pedem affigerent neque ad dexteram, neq; ad sinistram declinantes solidioris disciplinæ sequaces. Benè tamen præuisis haud respondere sequentia, vt proponentibus hominibus vnum tantummodo disponere innotesceret vniuersa Deum. Sublato enim illo satis ante quadragesimum ætatis annum, aueruncare Numina præsentissima-rum sperum, fundatissimarumq; in limine fructus. Neutiquam tamen de-cessit sterilis, qui plurima per calamum feuerat populo Dei interioris vitæ be-neficia. Paucis nanque ante decesum mensibus duplex Volumen omninò pretiosum ediderat, alterum quod inscripsit, Diarium spirituale, alterum, quod Horarium Vitæ attitulauit. In eorum priore in duodecim partes or-dinato duodecim anni mensibus respondentes triginta considerationibus per quamlibet partem dispositis vniuersam ita digessit annum, vt nullus om-ninò reponeretur dies, in quo peculiaria spiritus exercitia non assignaren-tur verè flammea, verè aculeata partim ex actibus vitæ Domini Saluatoris, partim ex præcipuorum Sanctorum historijs petita. In posteriore verò diem ipsum naturalem spiritui sic ordinauit, vt secato in tres partes opere iuxtà tres personarum status Sanctæ Matris Ecclesiæ, Virginum nempe, Cō-tenantium, & Coniugatorum per viginti quatuor capita unicuiq; statuit pro-prias assignari meditationes, & exercitia ex Diarij materiis excerpta. Atque utinam tanta hæc optimi uiri religiosa molimina pluries tum typis

euul-

euulgata post liminio recuderentur. Hæc sunt, quæ in Horto Canonico dudum apud Hipponem Regium per Diuum parentem Aurelium Augustinum reformato præstare data sunt desuper calami nostri sarculo: paucula, sed summo labore cõquisita, nec minore animi delectatione profecuta. Hæc autem Sacri Hortuli delicias innocentas nemo Catonum nobis exprores, parum ritè fortassis nostro verbo excultas, minusque venustè disposibret. Siquidem iu Horto Voluptatis nos flores inter diuina iam pridem sapientia conditi floribus nascimur; primiq; parentis integritas felix totius magistra posteritatis eodem in Horto laudabiliter rusticata est. Quid igitur iam superest, nisi diurnæ vt huius horti incolunitati supplici voto consulamus? Tu ergo pluribus oculate, quam Argus luminibus terrarum custos, atq; excubitor Cælum, si floribus cum syderibus conspicui nitoris affinitas est; dum languidis, ac veluti sopitis capitibus per noctem decurforum sæculorum fermè sepulti conuiuent illi, tuti etiam vt sint, in clandestinos raptores tenebrarum, inconuiens tuis excuba stellis; nocturnis eos laruis absterre, minare fulgure, tonitru increpa, imbre, grandine, fulmine eos extermina. Tuq; floridæ pater familiæ Sanctissime Hipponensis Antistes, tuæ si te pulcherrimæ prolis summa tangunt pericula, pijssimum tantisper ingenium excute, iustus in fures vltor irrumpe: ne patiare horti septa latronum insidijs patere, ac purpureum florum pudorem prædam esse prædonum: cum cæterorum Sanctorum Canonicorum cætu conspirans furax aduersariorum inferi genus à floribus longè difflatum in spineta compelle. Par est enim aduncas ad furtum, & offensionem manus non floribus herere, sed spinis. Fortissimo item intercessionis rugitu de cælis (vt speramus) insona pijssime, fortissimeq; Leo de Carate, precibusq; ardentissimis posteritati tuæ in semitas à te bonas reuectę pietatem, religionem, sanctimoniamq; exora, mihiue cum æterni Numinis misericordia veræ poenitentia spaciū, & executionem. Habemus tandem ex Zenonis calamo *Diarium Spirituale exercitiorum spiritualium per singulos anni dies distributum*

Italicè Brixie apud Bernardinum de Misintis Anno 1504. Lib. vj.

Horarium vite spiritualium Italicè Brixie apud eundem 1504. Lib. ij.

Aufonij Galli translatum.

ELoquij merito primis æquande fuisti

O Zeno hic positus posteriore loco.

Nomine qui quoniam dictus, functusq; remoto,

Dilatus nobis, & non omissus eras.

Quocunq; in numero, tristi memorabere threno,

Vnus honos tumuli serus, & ante datus.

Tam generis tibi celsus apex, quam gloria fundi,

Gloria Athenei cognita sede loci.

Z A-

ZACHARIAS LILIVS VICENTINVS.

E quoq; communis amor, & cura gratissima hortensium nostrorum florum, candidissimè Lili, antea ài temporis deterfa rubigine præsentem hanc ætatem florei nitore cognominis coloraturum appello. Decuit profectò in horto Episcopi dudum reformatam Canonicam propaginem per colonas, pontificiasq; manus Magni Aurelij Augustini prope Hipponem Regium, suo quoq; Lilio splendescere: ne tot decursis sæculis regio flore carerent amena, salutariaq; Saluatoris vireta. Age igitur in hoc florum regno exornandis debita floribus audacior efflorescat oratio. Res mira! Infusurratum præconissæ huius vocis, t ubicinisq; mei desiderij præsens hoc murmur obauditur. Adest lactea Lilij præsentia, atq; hospitas lucis oras grati prouocatoris salutaturus, osculo suauiter hiulco adoratam animam inhalat. O' halitum ægrę menti vitalem. O' curarum æstus blandè dislantem auram ingenuę voluptatis. Quem non demulceat in Lilij folio par argentei pretio coloris odoris pretiosa suauitas, siue hic simplici foliorum bractea auare, siue pleni rutila floris pompa liberaliter candidescat. Non suauissimo illud afflatu verè insinuat, cum sæpe virtutis candorem existere, qui clarissimas ornet Ciuitates? Audisti blandam vocis illecebram iampridem magnæ æternitatis abstruse visceribus lactec Lili. Ecce iam interpellationi, votoq; responsurus vasti illius sinus grauem præmatura egressu moram rumpis. Iam virides inter foliorum fasciolas insolitam ad lucem cydaratum caput sustollis. Iam vitam, quam nos ærumnosam nobis natalitij lachrymis præfagimus, lætissimam tu diducto decenter ore à risu inchoas, & hiantē semper labello renidens dum reuiuiscis, rides. O' te beatum, cuius vita risus est. O' risum efficacem, quo totus noster hortus exhilaratur. Ultima (quis credat?) floris tanti risu horti senectus iuuenescit: vltima vernat hyems. O' quam appositè nunc aureo, nunc argenteo, nunc vtroq; pallore splendescis? Tantus enim detor pulchrè debuit, pretiosèq; pallefcere. Præclaram Lilij adolescentiam quis non aureo rutilantem lumine dicat, siue flauum capillitium quis meditetur, candidamq; & rubicundam vultus hilaritatem, siue (quod magis refert) egregios, nobilissimosq; mores? Venerandam verò senectutem quis

quis non argenteam palliditatem vocaret cum sub dealbante canitie viuidam adhuc vigere virtutem intueatur? At palor hic absque smaragdinis virescentibus non benè campefcit. En Leonis Medicei medica quidem manus, sed & cultrix, atq; colona virides apponit, circumdatq; vittas, ne concedat hortorum amœnitati nobilitas ipsa coloni. Fuit quidem illud tempus cum vix è primarijs viris vnus Persarum Rex, isq; prudentissimus, Cyrus, regias inter curas hortuli cultum reponens florentissimo inter flores manu sua fatos imperio Lacedemonium apud legatum gloriatus est. At qui ætas illa Leonis florea pro multis ex omni nobilitatis flore felicissimis Cyris vnum dedit, viditq; Leonem ipsum; qui præstantium florum odorata regna veteribus floridiora moderans, veteris illam Cyri laudem laudabilius vsurpare potuit, Hi manu nostra sunt fati. Quid dixerim laudabilius? Tanto in summum maiore cum laude, quanto flores illi caduci, materialesq; terræ filij erant; ij vero flores, homines, & hominum præcipui, sacræ purpuræ, sacrarumq; infularum ornamenta. O' manus vrbium felicitati pares, quarum felici contactu non modo tersa, sed ipsa etiam felicitas Romana floruit. Hic enim uerò mirari non habeo, quare Orbis terrarum Imperatrix cæteris magis vrbibus florum cultu florere sciuerit Roma: cum subactò, cultoq; Imperatorijs manibus solo, floridum sibi sternere ad gloriam iter, vel à Cincinnatorum vsque Dictatorum antiquitate Romanum sit. At prærespondent sæcundè centuplam fructuum abundantiam flores isti in Christiano solo culti ab Summo Hierarca, vbertateq; antiquos illos excedunt, vtpotè qui florent æternitati mansuri, cum languerent veteres vna die. Et quidem de Lilio hoc quid mirum inter sacrosanctas illas optimi Leonis manus e smaragdino dehiscentis calicis conclauis multiplici foliorum firmate regaliter explicato in publicam lucem prodijisse, lucis ipsius formosa discrimina sic æmulando; vt manè quidem candidus, meridie flammeus, vespere purpureus, hoc est simul alius, simul idem appariturus fuisset, nisi fata Principi colono vitam præripuissent tempore non suo? Quid mirum, inquam, cum quappiam miraculi nouitate fateri homines cogerentur ad florum Regem, qui tanquam Sol alter variæ fuco lucis diem coleret, colorum principes vicissim accedere tributarios? O' quam candidus manè apparuit Lilius noster, manè ætatis, manè iuuentutis. Candorem putes morum, candorem recenseras innocentia, quo vtroq; dignus habitus est, vt & tertio superuestiretur albedine niuei habitus, Apostolorum surculus extimè circumlaturus oculis carnalibus, quæ intimè circumferrebat obrutui incorporeo mentis. Atque sub mane isto non defuere cultrices manus, vt odore pariter liliesceret, ac nomine. Te quippe Matthæe Bosse, nostrorum hortorum cultor exunie, plantationum nouellarum irrigator sæcundissime, te candoris promotorem
forti-

fortitus est. Decuit profectò tantum fortiri ab initio colonum, cuius manu ab campis sæcularibus ad clausos Religionis hortos transferretur, qui tantus euasurus flos esset irriguo sanctitatis, doctrinæq; labore. Decuit byssum accipere ab hortulario illo, qui purpuram tradidisset communicabilem Ioanni Mediceo futuro omnium hortorum, omniumq; florum supremo, & vnico curatori. Nec alius quippiam ita commodè transplantare quiuisset ornamentum hoc laicalium camporum longa die altè radicatum humo, fimo impinguatam diuitiarū, spiritu popularis auræ euentilatū, cui coalesceret per quam splendide trigenario maius doctorea laurea redimitum. Perorauit Matthæus in euellendo illo ad clepsydram lachrymarum opere magis quam ore, proposito vitæ innocentis exemplo, ad cuius archetypum quietem sibi Lilius sponderet, quam querebat, & in lata nimis planitie sæculi se haud inuenisse querebatur, frequenti nimis pede, vel manu pulsatus otiosi inspectoris, curiosorum peruagantium, occultiq; ac calidi insidiatoris. Quare ad septa Canonica aggregatus flos in modum argenteæ pateræ cælesti rori sinum aperuit inpluuiio, vt inde propinaret madefactus apibus populorum pro fauo immarcescibilis gloriæ cudendo: & qui iam adoleuerat vmbonis gloriæ fundere odorem fragrantissimum aggressus est prædicationis ministerio. Ecce iam meridiem flos noster attingit, iam flammeus euadit, iam induit vt ardeat magè, vt magè splendeat illucescentem flammam. Euomebant ora ignem Lyparitano more, eruclabant ardores Æthneo modo, Veseuo ritu; at è Cælo, non ex tartaris mutuato estu, comparato lumine, abacta caligine, segregato fumo. Promicabant lumina, fulgurabat aspectus, pertonabant verba; sed tanta hæc saluti inseruiebant, non exitio. Quæ viscera feruent ardore Empyreo vitalem inspirant calorem, suauissimum eflant incendium adhuc cum tonitru. Benè sociat candorem illum flamma ista, bene vtriusq; coloris Liliū repræsentat Zachariæ. Roma ipsa, quæ amoris faces suo nomine præfert, testis sanctorum ignium, castigatissimorumue focorum est, quæ tantoties in templis suis insignioribus exardescentes auditorum coronas inspexit. Quid illa Leonis ad Apostolatus apicem prouecti phylantropia, atq; familiaritas insinuant, præter flammeum hunc ipsum colorem? Prælatum suum domesticum in literis piscatorijs virum appellat: nec tanta hæc consuetudo intercedere potuisset vnquam cum exardescente illa prima sede, nisi symbola qualitate præuia. Ideo dixerim iurè illum promotum in Episcopum Sebastensem tanquam Armenis caloribus aptum; cum tamen id factum fuerit eo intuitu, vt posito pastoralis throno in partibus infidelium eueheretur inter confacerdotes dignitate, plenioribus honestaretur prouentibus, nec tamen abigeretur contubernio. Flamma verò hæc concussit ita nonnullorum subdubias mentes, in ipso præsertim collati muneris exordio, vt

extima omninò Lilij indumenta reuocarint ad censuram. Videbatur enim in ancipiti apud Pyrrhonios illos esse, si Conepiscoporum ceterorum cleri sæcularis more secundum omne dignitatis paludamentum in omni gloria sua incedere posset; an ad instar assumptorum ex quopiam dogmate claustralium aliquo distinctiuo, & Ordinis ostensiuo dignosci deberet. Stabat pro Aristippis huiusmodi antesignanus Paris Græuus Pontificiarum cæremoniarum Præfectus, qui & propensior videbatur ad partem denegantem Clericalem gratiam. Res ad tribunal vocata, secundum apicem iuris librata, discussaq; Zacharia Ferrerio Iurisconsultissimo, Theologoq; præcipuo patrocinate cum primis conclusum est, Canonicos Regulares tanquam essentialiter Clericos, distinctos à Monacis, & alijs Regularibus, vti posse almutijs, pellibus, cappis, habitu, forma, & colore clericis sæcularibus non prohibitis, data tamen differentia signi in toga linea, quæ est eorum essentialis habitus, qua ab sæcularibus Clericis distinguantur; Insuper Prælatos ex Canonicis Regularibus vti posse Rochetto more Romanæ Curia, Almutijs de panno super vtrunq; humerum, & cappa violacea cum pellibus albis, & pileo viridi, si sunt Episcopi, vel rubro si Cardinales more aliorum Prælatorum sæcularium. Quare decretum actum est pro Lilij dignitate infra à nobis in sua forma reddendum. Hinc ominari licebat amicis voluntatibus tantam Pontificis beneuolentiam ex prædominante genio liberaliter genitam eo demum deuenturam, vt purpureum redderet amicum florem in vespere. Verum tantas induere vestes non desuper pro Lilio scriptum erat: quin e viuis sublato Principe pro coccineis vittis atras superinducere togas; demum fato suo fungi ætate fermè septuagenaria Adriano Petri solium tenente. Quanti facienda sint, quæ scripsit De Gloria, Gaudijsq; Beatorum, ab ipso Matthæi Bosfi calamo petendum est, qui iudicium ad viuum ita profert. Oblatos tuos De Perenni Sanctorum Gloria mihi libellos aggressus legere, ab eorum degustatione, & suauitate antea, Lili, me abstinere non potui, quam omissis rebus cæteris ad calcem vsque omninò processerim. In quibus tu quidem inferiorum oblitus quicquid tenet locus Empyreus, & in se habet mirandum, & abditum natura superior, illustras, & resseras non minus disertè, quam copiosè. Nec contentus nostratibus literis, Sacrisq; Sermonibus, Philosophiam omniem, Poeticamq; dulcedinem in eorum omnium, quæ attigisti, pulcherrimè citas; vt non minus quidem delectet, quam pascat animum hæc cælestium perscrutatio diligentissima tua. Qui & in hoc me etiam ornasti, Lili, dum professus es te plerasq; nostris e Salutaribus Animi Gaudijs sumpsisse, emulatumq; fuisse, quæ copiosius dilatares. Qui ludus exitit bonitatis amplissimæ tuæ, vt mea de inopia, quæ te præcessit, magnas tuas non sis dedignatus nobilitare diuitias, & me tuis in laudibus socium computare. Quam

rem

rem seruasti constantissimè semper. Nulla enim rerum tuarum extat, quæ aut mihi non sit inscripta, atque dicata, aut verò in qua non legar magna cū laude. Sed nunc mirari vehementer incipio, vt in te ita iam sanè virescat, & tam erectus promineat animus, & à terrestri hoc, & moribundo, quo continetur vasculo super astra feratur à corporeis impedimentis, & vinculis tanquam exemptus, & liber. De vero Dei cultu suscipiendo, de inspectu illius Maiestatis æternæ, in quo beatitudo plena, vltimaq; consistit, de vtrisque animi, & corporis dotibus, atque aureolis, de animorum perpetuitate, de reuicturis à morte, & iudicandis omnibus, & purgando Orbe ignibus toto, de singulis cælestibus orbibus, astris, & signis, deq; Angelis, Homi- nibusque beandis; quis complendus est omnis ornatus, dispositioquè cæ- lestis. Tot, tantaquè suscepisti, ac digestsisti, etsi humanis sunt maiora co- natibus, vt vixisse magis cum superis ipsis, quam inter mortales versatus vn- quam mihi planè videare. Et quidem si nostrum quispiam, tu in primis di- gnus es choro, societateque fælicium, cui tantopere suspiras, & animum totum, mentemque intendisti. A me ante notari vlla vix potuere, quæ vel dissonum à veritate, vel obscurum, atque ambiguum à præceptione sensum habeant. Attamen si te Parthenope, me verò mea Verona inuicem non ita disungerent, confricanda quæpiam tecum putarem de quibus, qui, vt Co- micus inquit, in scirpo etiam nodum quærunt, possent cauillari. Sed omni- bus nemo satisfaciet vnquam, etiam in se si habeat sanctum, & veracem Spi- ritum Dei. Neque enim ita vnquam casta, intemerataque sunt omnia, quæ opinione magis, & humano ingenio, quam fide coliguntur, quin dissentire non possit alter ab altero, nonq; sit in APOCHRIPHS veri aliquid, & cum pro- batoribus aliquid falsi; ita est caliginosa, & obstrusa veritas homini. Quod fieri necesse vtrique fuit, vt Lactantius acutissimè disserit, vt notio sapientia- que diuina cognitionem superaret humanam. De cætero ad me scribe quandoque, & altas offer pro me preces ad Christum. Vale, & vt facis, in- ter cælestia viue, & qualis futurus es esse non desine, felix & sanctus. Pla- centiæ nostro ex Generali Capitulo. Alia verò epistola sic exarata est.

Cogito de te plerumque mi Zacharia, quippe qui tam es mihi carus, ac perdilectus, atque esse curasti, cum te totum meas in manus meum- que in arbitrium Deo sacrandus, ac seruiturus concessisti. Atque il- lud vehementer cupio, vehementerque à pio, & maximo Iesu peto, & oro, vt incrementum, exitumque fælicem tuis cæptis istis optimis atque sanctissi- mis benignus ipse suppeditet; teque ita incendat in dies, vt prior ille Diuini Amoris igniculus sublimen concrescat in flammam, qua incensus non ces- ses vnquam, quantum porrò tibi licet, relictis humanis cælestia quærere ijs artibus, ijs stimulis, ijsque sudoribus, sine quibus haud itur ad astra. Hic ge- nero sum animum tuum totum, hic fidem omnem, hic spem indubiam, pa-

tientiam, abstinentiam, castitatem, paupertatem, obedientiam tecum ad-
 uoca ad sacrificandum hostiam viuentem, atque perpetuam, animam Deo.
 Sitque tibi in primis Oratio crebra semper in corde, oreque, vt quicquid
 mens dulcedinis plena conceperit, lingua nitens ebulliat. Ab ijs contra,
 quæ veluti cænum fætulentum conculcasti nuper, terrenis illecebris, vanisq;
 consuetudinibus non minus abhorreas, quam à venenis lætiferis, deque ijs
 neque sermo, neque recogitatio tibi animo subeat vlla. Quæ iam amasti,
 conquististi, speciosaque duxisti, iam infesta, iam inimica, iam denique mor-
 tifera non modo deuita, sed etiam omnino dedisce, abra deque memoria,
 aut si non potes à mente stirpitus, memoriaque delere, in ea iam inter filios
 excursorum numeratus sagittas effulgura manu potenti, & gladium spiritus
 exere, quod est verbum Dei. Verbum, inquam, quod potens est non solum
 docere, quæ eligenda sunt, quæ & fugienda, & præluere tibi pedibus vt
 lucerna; verum etiam collidere, atque conterrere omnis conatus, omnis-
 que aduersus te vires callidi veteratoris, & hostis antiqui, qui semper
 circuit irrequietus quærendo quem deuoret. Etenim manum mittentem ad
 aratrum, & retrospectentem statim, aptum nullo quidem modo regno Dei,
 diuinum in Euangelio fatur oraculum. Et Loth sanctissimi vxorem in So-
 domas retrouersam, dum fugeret, legimus corriguisse, inque salis statuam
 fuisse mutatam. Quæ, Zacharia, tibi semen illuxit cælestis gratia, mille eam
 oculis serua, atque defende, illius triti versiculi memor, quem sæpè canta-
 sti. Non minor est virtus quam quærere parta tueri; & Dauidici moniti,
 sicuti iuuentus tua, ita senectus tua. Possum quibus Collosenses Apосто-
 lus, te ijsdem Zacharia affari verbis, rectèque hortari. Si consurrexisti cum
 Christo, quæ sursum sunt quærere, vbi Christus est in gloria Dei sedens, quæ
 sursum sunt sapere, non quæ super terram. Hoc natura humanis est insitum
 oculis, vt si post Solem intres vmbrosa, nihil sanè conspicias. Sic qui ab in-
 terna equidem luce se conuerterit ad exteriores tenebras mūdi, inanisque,
 & pallidas vmbas; vt excæcetur protinus miser necesse vtique fuerit, ex-
 tincto illi Sole iustitiæ, qui Christus splendidissimus est, alioquin nullo mo-
 do visibilis, nisi innoxio, purificatoque conspectui; quemadmodum in Psal-
 mo, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, Propheta comme-
 motat. Qui enim per sirtes, & scopulos vela dedisti, incerto sydere errans,
 & fluctuans, tentansque naufragium; collectis nunc carabasis portum tene,
 & quæ te firmet, validam ancoram iacta. Neptunum siquidem, vt in vetere
 prouerbio dictum meminimus, improbè accusat, qui iterum naufragium fa-
 cit. Ego non tibi, mi Zacharia, diffusus; sed vt ad palmam gloriosæ immor-
 talitatis tibi propositam alacrius curas, ista conscripsi, illo ipso charitatis
 zelo, quo te ad Tyrocinium duxi, in quo quantum sanè profeceris, tantum
 & ipse lætabor. Vale, oraque sæpè pro vtriusque salute. Bononiæ ex San-
 cto Io-

cto Ioanne in Monte Nonis Aprilis 1493. Diploma verò Pontificium in causa Habituum Prælatorum ex Congregatione Saluatoris Lateranensis electorum tale est. Venerabili fratri Zachariæ Episcopo Sebastensi Prælato nostro domestico. Leo Papa Decimus. Venerabilis frater salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum cum ad Ecclesiam Sebastensem à nobis de venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio promotus esses in Pastorem, dubitatum fuit à nonnullis, An tu qui Ordinem Canonorum Regularium Sancti Augustini expressè professus eras, in habitu, & coloribus Prælati secularibus de iure, vel consuetudine permisissis incedere posses, prout incedebas. Et cum quæstio huiusmodi ad nos perlata fuisset; Nos causam ipsam maturè terminare desiderantes, Venerabili fratri nostro Nicolao Episcopo Albanensi tunc Tituli Sanctę Priscę Præsbytero Cardinali de Flisco nuncupato, viuę vocis oraculo commisimus, vt super his se diligenter informaret, & demum nobis refferret. Cum autem præfatus Nicolaus Episcopus nobis retulerit, de antiqua consuetudine in pluribus locis etiam in Romana curia, vbi Pontifex residet, receptum fuisse, vt Canonici Regulares huiusmodi in Episcopos promoti, tam in Capella nostra, quam extra, vtantur habitibus, & coloribus, quibus vtuntur alij Clerici Sęculares in Episcopos promoti; Nos propterea iuxta relationem nobis factam, vt præfertur, fraternitati tuę viuę vocis oraculo concessimus, vt habitus, & colores, quos dicti Clerici Sęculares in Episcopos promoti tam in Capella nostra, quam extra gestant, gestare posses, & ita etiam tenore præsentium Auctoritate Apostolica de nouo concedimus. In contrarium non obstantibus quibuscunque. Datum Romę apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die prima Septembris millesimo quingentesimo decimo nono Pontificatus nostri anno septimo.

Edidit igitur

De Gloria, & Gaudijs Beatorum.

Orbis Breuiarium, in quo ordine alphabetico ea omnia breuiter, & dilucidè digestsit, quę primum scripsere Pomponius Mela, Strabo Gnosius, Claudius Ptolemeus, Plinius Secundus, & alij. Dicaui opus Mattheo Bosso. Florentiæ apud Antonium Miscornium Anno 1493. Nonis Iunij Lib.

Ita scribebam ad Dei Omnipotentis laudem, & gloriam ego Celsus Rosinus Cæsenas Regularium Canonorum Congregationis Saluatoris Lateranensis minimus in Canonica Sanctę Crucis propè Cæsenam Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragésimo octauo. Omnia autem hæc, cæteraq; mea præsentia, præterita, futura, scripta, dicta, facta, meq; prorsus ipsum omnimodæ censuræ, & correctioni subijcio Sacrosanctę Matris Ecclesiæ Catholicę, Apostolicę, Romanę voluntarius, lubens, & precator.

Ad

Ad Concanonicos Patres
Elogijs hifce vtcunque cultos
Aufonij Galli translatum.

VAlete manes inclytorum Procerum,
Valete Doctores probi,
Historia si quos vel Poeticus Stilus,
Templumq; fecit nobiles:
Sacrate vel Artis, Dogma vel Platicum
Dedit perenni Glorie:
Et si qua cunctis cura viuentum placet,
Iuuatq; honor superstium;
Accipite fractum calami cultum mei,
Textum loquela debili.
Sedem sepulchris seruet immotus cinis,
Memoria uiuat nominum;
Dum remeat illud, iudicis dono Dei
Commune cum Dis seculum.

Eiusdem

QVos legis à prima deductos monade libri,
Doctores Ordinis scito fuisse mei.
Dialectici in studio, vel Rethoris, aut in utroque.
Quos memorasse mihi, morte obita, satis est.
Viuentum & licita est laudatio, nomina tantum
Voce ciere, suis sufficet tumulis.
Ergo qui nostræ legis otia paucula chartæ,
Eloquium tu ne quere, sed officium,
Quo claris, doctisq; uiris pia cura parentat,
Dum decora egregj commemorat Ordinis.

Ad

Ad Reuerendis. Abbatem Celsum Rosinum
 Restauratores Religionis Regularium
 Canonicorum collaudantem.

Ioannis Francisci Miniarii.

MVnere fulgentes Patres tu, Celse, notasti,
 Officio at Celso clarior ipse micas.
 Nos ludis reuocasse pias moderamine leges:
 Legum tu vindex; tu regimenq; Patrum.
 Pingis Olympiæ hos iam Religionis amantes,
 Tu decus Ecclesiæ Religionis Amor.
 Sic Patribus quicquid fulget splendoris in Orbe,
 Omne tibi fulget; Lampadis instar. Aue.
 Dignius hos poterat nullus celebrare sub astris,
 Pangere te nullus: quis tibi præco? Deus.

Eiusdem

CELsus dum tollit proceres ad sidera voce
 Laudibus, atq; ornat grandia facta Patrum;
 Tullius audiuit, numeros miratus & artem,
 Quam benè conueniunt præmia rebus, ait.
 Pingere nec Celsus astris melioribus ortas,
 Nec poterant isti dignius ore cani.
 Nam meritos fundunt Patribus sua scripta decores,
 Et vernant veluti prata decora rosas,
 Hæc legat Hybla rosas, Charites Venus, Indus odores
 Lusus odor Lybiæ; Gratia, Caltha, Charis.

Leo!

Leonardi Sarcij Bargzi.

CV R segnis meritam Calliope comans
 Rosini decoris, prasidij & mei,
 Differs Pierijs cingere frondibus,
 Dic tanto mihi tempore?
 Forsan vile putas, quod fluat undiq;
 Phæbi Cecropijs pectore mellibus;
 Quod suaues labijs nidificent apes,
 Quod totus Venus, & Lepos;
 Quod totis Arabum spiret odoribus;
 Si crimen varijs sedula floribus
 Ornes? Sed violis tempora talibus,
 Quas nec vel Boreas ruens,
 Non flammis violet Sirius aridis,
 Sed totis vireant postulo seculis,
 Sed vernis vigeant usq; vigoribus?
 Sic Celsus meruit meus.

Scipionis Vulparij.

IMpia tende arcum mors, letiferaq; sagittas
 Dirige; tu nobis quid rogo, obesse potes?
 Elogia ecce rose Celsi, que tela retundunt,
 Vt geminus thorax; sic Labitina iaces.
 Quanta, age Celse, tuo debetur gratia Socio?
 Vnde datum est mortis spernere virus edax?
 Viue, valeq; diu felix cum Patribus almis;
 Vicisti inuidiam numine Celse tuo.
 Impia mors arcum ponas, tristesq; sagittas
 Confringe, ac Celsum numinis instar habe.
 Vos vero crepti lethargo viuite Manes,
 Viuite felices, & sine morte diu.

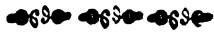
F I N I S:

LY.

LYCEI
LATERANENSIS.

SEV
ELOGIORVM
LATERANENSIVM
LIBER VIGESIMVS.

FASTORVM GENERALITIORVM
VNICVS.

Anni Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locus Capli
1401	Bonifatij jx. 12	Leo de Carate Mediolanensis. Rector Generalis. j. 1.	Hic Auctor Benedictus Reformationis Frigidionariæ Canonorum Regul. Diui Augustini fuit. Ex Regulari Canonica S. Petri in Cælo Aureo Papiæ roboratus iuasionibus Venerabilis Bartholomei Columnę Romani Sacerdotis, & Canonici Secularis trãmissio Frigidionariam Thaddeo Binaschio Canonico Vicario grandem Prouinciam ingreditur Die Sancto Purificationis Beatę Virginis. Monasterium Sanctę Marię de Frigidionaria antiquum Canonorum Regularium primum nostrę Reformationis in quo inchoata est.	I	Frigidionaria.

Lycei Later. Pars Secunda.

Ddd

Bartho-

Ann. Dni.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locus Capit. Frigidionariæ.
1402	13	Bartholomæus Columna Romanus Rector Generalis. II.	<p>Hic pergrata prædicationibus Italia, & magnis fructibus animarum Deo collectis ex Insubria Frigidionariâ cum Benedicto Parcitadio Ariminensi. & Iacobo Aduocato Bergomate locijs transfudit die Maij 6. S. Io. ante portam Latinam.</p> <p>Habitu Canonico. Reg. ibidem per manum Leonis de Carate suscepit die 27 Maij Fests. Ioann. PP. & mar.</p> <p>Prior electus est capitulariter Die 6. Iunii Fests. S. Philippi, qui fuit vnus de septem Diaconibus.</p> <p>Confirmatur Prior per Episc. Lucensem die 8. Iunii iuxta antiquam consuetudinem illorum Priorum.</p> <p>Tradit Habitum Canonicum proprio socio Benedicto Parcitadio Ariminensi die 11. Iuni Apost. Barnabæ sacro.</p> <p>Remittit Iacobum pridem per Pontificem dispensatum à bigamia ad suum Generalem pro facultate translationis.</p> <p>Duodecim omnino fuere, qui Canonicam hanc Reformationem incepere Septem Canonici Regulares etiam antea, Tres Sacerdotes sæculares, & Duo Nobiles Laici.</p>		Frigidionariæ.
1403	14	Bartholomæus Columna Romanus. II.	<p>Iacobus de Aduocatis Bergomas vocatus in sæculo Albericus I.V.D. ex conuersio Ordinis Prædicatorum obtenta facultate sui Generalis Thomæ Firmani habitum Canonicum suscipit de manu P. D. Bartholomæi Dic S. Barnabæ Frigidionariæ, dispensatus ab Bigamiæ irregularitate a Bonifacio Pontifice usque ad Diaconatus inaugurationem.</p>		Frigidionariæ.
1404	15	Benedictus Parcitadius Ariminensis R. G. iij. I.	<p>Bartholomæus relicto Vicario Thaddæo, die sequenti festiuitati Assumptæ Virginis, socioque assumpto Iacobo iterum ingreditur Sanctæ prædicationis opus renouans per omnem Italiam.</p>		Frigidionariæ.
1405	Inno cētij vij. I	Ioannes de Olandis de Pergamo R. G. jv. I.	<p>Monasterium Casoretanum S. Mariæ de Misericordia propè Mediolanum Cōgregationi fundatur per Nobilem virum Dominum Petrum de Tansis, quamuis possessio capta sit solum anno sequenti D. Petro de Rido primo Priore constituto 1406. Augusti 27.</p>	2	Frigidionariæ.

Anni Dñi.	Anni Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Loc. Capl.
1406	2	Ioannes de Olandis de Pergamo. II.	Gregorius xij. Pontifex Summus creatus die 30. Nouembris. Eximit Canonicos Frigidionarios ab omni solutione, & onere die 13. Decembris eodem anno 1406. Senis.		Frigidionaria.
1407	greg. xij. I	Ioannes de Olandis de Pergamo. III.	Gregorius xij. Pontifex confert Prioratum Sancti Leonardi de Monte Donico Veronæ Benedicto Parcinadio Ariminensi Canonico Frigidionariæ eius familiari die 6. Iulij 1407. Romæ. Monasterium Veronensem S. Leonardi Can. Reg. reformatur per nostros Benedicto Parcinadio Ariminensi p. Priore.	3	Frigidionaria.
1408	2	Michael de Salis Lucensis. I. R.G. v.	Gregorius xij. Pontifex Canoniæ Frigidionariam, & Veronensem simul vnit 25. Aprilis 1408. Lucæ. Ibidem de mense Iunio creat quatuor Cardinales Io: Dominici Florentinum Ordinis Prædicat. Antonium Corarium, & Gabrielem Condulmerium Nepotes, atque Iacobum Vtinensem.		
1409	3	Leo de Carate Mediolanensis. II.	Monasterium S. Mariæ Charitatis Venetiarum antiquum Canon. Reg. Congr. Portuensis reformatur per nostros curante Francisco Capello loci Priore.	4	Frigidionaria.
41	4	Leo de Carate Mediolanensis. III.	Tentat Vincentius Iannottus Prior S. Frigidiani Lucæ Reformationem eius Canoniæ per Canonicos Frigidionarios, sed non fortitur effectum.		Frigidionaria.
1411	5	Leo de Carate Mediolanensis. IV.			Frigidionaria.
1412	6	Thaddæus Binachius Papiensis. I. R.G. VI.	Monasterium Tremitanum B. V. per nostros reformatur sub Leone de Carate primo Priore curante F. Iohanne Dominico Florétino Cardinali Episcopo Ragusino, & mandante Pontifice Gregorio sub Datum Gaietæ die 7. Septembris extincto ibi ordine Cisterciensium.	5	Frigid.
413	7	Thaddæus Binachius Papiensis. II.			Frigid.
414	8	Thaddæus Binachius Papiensis. III.			Frigid.

Annus Dni.	Anni pont.	FASTORVM.	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locu: Capli
1415	9	Nicolaus de Curte Papiensis I. R.G. vij.	Gregorius xij. Pötificatu abdicat Quarto Nonas Iulij in Cöcil. Constantien. per Procuratoré Carolú de Malatestis Arimini Domicellum, & per Iohannem Dominici Cardinalem Florentinum.		Frigidionariæ.
1416	10	Nicolaus de Curte Papiensis II.			
1417	Martini v. 1	Galdinus de Bardis Placentinus R. G. viij. I.	Monasterium S. Victoris prope Bononiam antiquum Canonorum Regularium, & Monasterium S. Iohannis in Monte de Bononia antiquum Canon. Reg. per nostros reformatur curante Bartholomæo Paulino Priore cum alijs Canonicis.	6 7	Frigidionariæ.
1418	2	Galdinus de Bardis Placentinus II.	Monasterium S. S. Quadraginta Martyrum apud Taruissum per nostros reformatur Petro de Saluideis Patauino p. Priore. Erat verò illud antiquum Canonic. Regular. Congregationis Sancti Frigidiani Lucæ. Martinus Quintus Pontifex Canonicos Frigidionarios Veronenses, Bononenses vnitos sub protectionem suscipit 1418. Kal. Aprilis. Monasteriū S. Saluatoris apud Brixiam antiquum Canon. Regul. per nostros reformatur D. Guglielmo de Placentia Præposito cum alijs quinque Canonicis 30. Decembris 1418.	8 9	Frigidionariæ.
1419	3	Galdinus de Bardis Placentinus III.	Visitatores duo creantur, & adiunguntur Reçtori Generali, Leo de Carate, & Petrus Rido. Decernit Generale Capitulum, quod nullo modo audiantur confessiones Sanctimonialium a quocunq; fratre. Item nec quæcunq; feminarum nisi causa vltimæ necessitatis.		Bononiæ S. Vict.
1420	4	Galdinus de Bardis Placentinus IV.	Monasterium S. Marię in portu Rauennæ antiquum Canon. Reg. & vnus Cögreg. caput per nostros reformatur Galdino Bardio p. Priore cum alijs vndecim Canonicis curante Opizone Polentano Rauennæ Domino, & Ciuibus Rauennatibus.	10	Bononiæ S. Vict.

Decre-

Annus Dñi.	Annus pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Mon. ster. Num.	Locu. Capit.
1421	5	Guglielmus Paschasius Placentinus R. G. jx. I.	<p>Decretum est quod Priuilegium Capituli Generalis impetretur a Summo Pontifice per medium Domini Caroli de Maiateftis.</p> <p>Prædicationis muneri admittuntur primi in Ordine Columna, Reſtorque Galdnus.</p> <p>Monast. S. Ioan de Cereto Caſtri S. Archangeli per nostros reformatum: licet poſtea dimiſſum.</p> <p>Conſtitutiones noſtræ Generales, & fundamentales publicatæ, Capitulares videlicet.</p> <p>Decretum eſt octauo loco de non acceptâdo Monasterio Sancti Andrea de litore maris Venetiarum, ne multiplicatio locorum pariat confuſionem in Societate.</p> <p>Item ſub die 15. Aprilis quintodecimo loco ordinatum eſt, vt impetretur quanto citius poteſt priuilegium illud de Celebratione Capituli Generalis, & de vnitâte totius noſtræ Congregationis. Et hoc commiſſum eſt Priori maiori, & ſocijs eius.</p> <p>Martinus Quintus Pontifex omnia Reformationis Frigidionariæ Monasteria in vnum Corpus, Congregationemq; coagmentat, datq; facultatem condendarum, & abolendarum legum ampliffimo Diplomate 2. Kal. Iulij Anno 1421.</p>	II	Rauennæ.
1422	6	Petrus de Rido Patauinus. I. R. G. x.	Decretum vt Canonici Almutias in omnibus Eccleſijs portare deberent ad celeb. diuinorum.		Bononiæ.
1423	7	Petrus de Rido Patauinus. II.			Rauennæ.
1424	8	Petrus de Rido Patauinus. III.	<p>Monaster. Sancti Bartholomæ Mantuæ membrum Cong. & Monast. Portuen. antiquum oppignoratum per nostros recuperatum, & reformatum diligentia Galdini Bardi curante Opizzone Polentano Rauennæ Domino.</p> <p>Monasterium S. Iacobi Cellæ Volanæ Diœceſis Comaclenſis antiquum Canon. Regul. & vnius Congregationis Caput per nostros reformatum eſt, deportato titulo, & iuribus in Monasterio S. Lazari propè Ferrariam</p>	12	Rauennæ.

Ann Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Mona ster. Num.	Locus Capli
			riam curante Blasio Nouello Ferrar- rien. Priore loci auxilio Nicolai Estē- sis Marchionis . Decretum est, quod Domino Episcopo Castellano fiat prudenter responsio, quod Societas multis de causis non videt se idoneam ad acceptandum Monasterium Sancti Saluatoris de Venetijs .		
1425	9	Paulus Maffeus Veronensis. I. R. G. xj.	Vnio Charitatiua cum quibusdam Mo- nasterijs Canon. Regul. Alemannia.		Bono- nia.
1626	10	Petrus Saluadeus Patauinus. I. R. G. II.	In Ecclesia S. Saluatoris Venetiarum nostri celebrant diuina officia per modum prouisionis ad instantia Gab- riellis Cardinalis Condulmerij .		Bono- nia.
1427	11	Bassianus de Porris, vel de Prio- ris Mediolanen. R. G. xv. I.	Decretum de dimittenda Ecclesia San- cti Saluatoris de Venetijs, in qua in- stante Gabriele Condulmerio Car- dinali per aliquod tempus nostri di- uina peregerant.		Rauē- na.
1428	12	Bassianus Porrius Mediolanen. II.	Litere ad Priorem S. Frigidiani Lucę & ad Capitulum Sancti Augustini Ni- cosię Pifarum, qui petebant refor- mari, & ad nostros transire .		Rauē- na.
1429	13	Bassianus Porrius Mediolanen. III.	Moritur sub finem anni Reuerendissi- mus Rector Generalis .		Frigd.
1430	14	Petrus Saluadeus Patauinus II.	Moritur Bartholomęus Columna Mo- tor Venrabilis Reformationis no- strę apud Mantuam in Monasterio Dni Benedicti Monachorum Cassi- natum, inibique tumulatur pretioso cum odore Sanctitatis . Monast. S. Lazari de Tertio apud Arimi- nen. antiquum Canonicorum Regu- larium per nostros reformatur cu- rante Carolo Malatesta Arimini Prin- cipe ab anno 1424. In cuius anni A- ctis Capitularibus videatur, &c. Conceditur facultas, & licentia P. Do- mino Sancti Bononien. & D. Anto- nio Florentino disponendi de suis he- reditatibus in fauorem cōsanguineo- rum, & coniunctorū intuitu pietatis. Eliguntur ad prædicandum verbum Dei Nicolaus de Bononia, Ioannes de Venetijs, & Simon de Mediolano. Fit Decretum de cura Bibliotecarum, & librorum.	14	Rauē- na.

FASTORVM

GENERALIT.

Anni Dni.	Ani Pont.			Mona- ster. Num.	Locus Capli
1431	Eug- nius v. 1	Galdinus Bardius Placentinus. V.	<p>Summus Pontifex Eugenius Quartus assumitur die 3. Martij. In Capitulo Generali sic decernitur die 22. Aprilis; Committitur Reçtori maiori D. Galdino, & Domino Leoni, vt vadant ad Summum Pontificem: & data est ipsis auctoritas plenaria, vt possint auctoritate Capituli Generalis de omnibus illis tractare cum Summo Pontifice, & denique, quæ secundum ipsorum conscientiam, & secundum Deum melius videbuntur.</p> <p>Summus Pontifex Eugenius Generali ordinat, vt quatuor ad se ex Canonicis mittat. De eorum numero Petrum Ridum, & Guglielmum Placentinum Penitentiarios Lateranenses disponit vsq; ad proximum Generale Capitulum</p> <p>Monasterium S. Benedicti Placentiæ olim Monacorum, cõmendatum, nostris reformandum traditur: quod postmodum dirutum ædificatum est Monasterium S. Augustini, & de anno 1442. ditatũ fuit vnione Prioratus Sancti petri casæ Dei, quod erat antiquum Canonicorum Regularium.</p> <p>Monasterium Sãcti Angeli de Concordia nobis oblatum non acceptatur. Conceditur vt Moniales Sanctæ Ursule de Bononia, & Sancti Augustini de Ferrara, & Sancti Augustini (nunc S. Sebastiani) de Arimino audiri possint in Confessione solum pro isto anno, donec Capellanum habeant, quem habere studeant quam citius possunt, quo inuento nullo modo audiantur, & solum in hoc tempore semel in mense audiantur.</p> <p>Sigillum Ordinis.</p>	15	Rauē- næ.
1432	2	Galdinus de Bardis Placentinus. VI.	Ecclesia Lateranen. per Sum. Pont. nostris ad reformandum oblata, in Actis Generalis Capituli sic legitur. Die 5. Maij; Item propter locũ S. Ioannis in Laterano nobis per Dom. Eugenũ D.N. Sacratiss. instanter oblatum, definitum est, vt post electione Reçtoris maioris differatur electio illius ex nostris, qui ad presentiam suã vt principalis ire debeat: & si nullum fuerit remedium, ipsum acceptare auctoritate Capituli Generalis.		Rauē- næ.

In cif-

Anni Dni.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Mona ster. Num.	Locus Capli.
			<p>In eisdem Actis infra eligitur Primus Procurator Generalis Romanus pro vniuersa Congregatione Petrus de Rido Patauinus, qui mittatur ad Sedem Apostolicam ad procurandum specialiter negotiū S. Ioannis in Laterano, & alias Ordinis necessitates. Tertius Visitator creatur, & prioribus duobus, ac Generali adiungitur.</p> <p>Monasterium Sancti Clementis Venetiarum antiquum Canonorum Regularium Monasterio Charitatis vnitur per Pontificem.</p> <p>Monasterium Sancti Clementis de Vrbe non acceptatur nisi fratres illi se conforment Moribus, & Constitutionibus nostris.</p> <p>Monasterium Sanctæ Mariæ de Vado Ferrariæ antiquum Canon Regularium nostris oblatum a Marchione, & ciuibus non acceptatur.</p> <p>Expulsio incorrigibilium pridem practicata confirmatur.</p> <p>Licentia acceptandi Beneficium cum cura, vel sine cura Diuo Bartholomæo Bergomenfi petita non datur.</p>		
1633	3	Thomas de Persichellis Cremonensis. R.G. xvj. I.	<p>Monasterium Sancti Petri ad vincula Romę nostris oblatum non acceptatur pro secunda vice.</p> <p>Galdinus de Bardis Generalis vir totius Ordinis benemeritus moritur ante Capitulum Generale die quartadecima Martij 1433.</p>		Rauē- næ.
1634	4	Thomas de Persichellis Cremonensis. II.	<p>Monasterium Sanctæ Agatæ Cremonæ antiquum Canonorum Regulariū per Ciues oblatum non acceptatur.</p> <p>Monasterium oblatum in Arbenga non acceptatur.</p> <p>Monasterium oblatum Eugubij per Illustrem Dominum illius Ciuitatis nō acceptatur.</p> <p>Eugenius Ponti fex Roma aufugit die tertia Iulij.</p>		Rauē- næ.
1635	5	Thomas de Persichellis Cremonensis. III.	<p>Monasterium Sanctę Marię de la Cella de Ianua nostris oblatum non acceptatur.</p> <p>Decernitur de officio nonnullorum Sacerdotum nostrorum sub ritu duplici</p>		Ferra- riæ.

Capituli

Anni Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona- ster. num.	Locus Capli.
1436.	6	Nicolaus de Zanolinis Bononienfis. R. G. xv. I.	<p>Capituli Generalis decreto expelluntur de Cōgregatione octo ex nostris Canonicis, qui ex Monast. Charitatis priuato iure ad Diui Saluatoris de Venetijs possessionem ineundam adire ausi fuerant.</p> <p>Commisum est, per Capitulum Domino Episcopo Bononien. vel Vicario eius, vt prouidere possint Domino Ioanni Bonon. supplicanti de Beneficio aliquo cum cura, vel sine cura secundum ipsorum conscientiam, quibus totum pondus relinquitur.</p> <p>Monasterium Sancti Ioannis in Viridario Paduę commendatum ex Ordine Monastico Diui Benedicti per nostros reformatur curantibus Ciuibus Patauinis, & Angelo Corario Cardinali Commendatario.</p>	16	Ferraria.
1437.	7	Nicolaus de Zanolinis Bononienfis. II.	<p>Canonicus Secularis Nicolaus Regnicola Ecclesię Lateranensis, & duo beneficiati Garofolus, & Caparciolus furantur vniones, & gemmas ex thesauris capituli Apostolorum Petri, & Pauli, pleunturque morte die septima Septembris sequentis anni. Furtum estimatur triginta millia aureorum.</p> <p>Prohibentur superpellicea, seu cottæ ne deferrantur in choro cum officium recitatur.</p>		
1438.	8	Orosius de Oxio Mediolanensis. R. G. xvj. I.	<p>Abbatia Sancti Zenonis Veronę oblata a Cardinali Bononienfi non acceptatur.</p> <p>Leo de Carate Mediolan. Reformationis nostrę Auctor Venerabilis moritur Prior Sanctę Crucis Cæsennę.</p>		
1439.	9	Nicolaus de Zanolinis Bononienfis. III.	<p>Ecclesia Lateranensis per nostros ex obedientia Pontificia acceptatur ad reformandum lege Generalis Capituli in hanc formam decernentis.</p> <p>Die martis vigesima primâ mensis Aprilis, Deliberatum est per Patres ac Fratres in Capitulo Generali cōsistentes, Quod Monasterium Sancti Ioannis in Laterano de Roma nobis oblatum per Summum Pontificem D. N. Eugenum Papam Quartum possit, & debeat acceptari: imo acceptetur per nos ex obedientia, quoniam constat nobis hanc esse eius voluntatem, sicut nobis retulerunt</p>		

Ann Dni.	Ann pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Mona ster. num.	Locu Capit
			<p>D. Benedictus de Placentia, & D. Baptista de Luca m. Florentiam ad præfatum summum Pontificem cum redissent ab eo ad Capitulum.</p> <p>D. Benedictus de Placentia die 21. Aprilis eligitur primus Prior Lateranen. & mittitur cum suo conuentu, unde, & definitur, eadem die.</p> <p>Item quod Prior S. Iohannis in Laterano de Roma vna cum Capitulo, & fratribus tuis possit procurare, & acceptare locum aliquem pro recreatione fratrum, & pro sospitate eorum, in quo tamen non teneatur, cõuentus, si Monasterium Sancti Iohannis prædictum nõ habeat aliquod membrum ad hoc captum.</p> <p>Canonici in Lateranũ missi ab aeris intemperie egritudine omnes corripuntur, & ideo ad alia Congreg. Monasteria reuertuntur. Sed Pontifice instante intra paucos dies alij regrediuntur.</p> <p>Monasterium Sancti Bartholomæi Ferrularum ex Ordine Monastico Diu. Benedicti per nostros reformatur.</p> <p>Monasterium S. Petri de Pado Cremonæ ex ordine Monastico D. Benedicti per nostros reformatur.</p>		
1440	10	Nicolaus de Zanolinis Bononien. IV.	<p>D. Benedictus de Placentia Prior Lateranensis non interest Capitulo, sed suo loco mittit D. Theodorum de Placentia.</p> <p>Eligitur secundo idem D. Benedictus de Placentia Prior Lateran. die 14. Aprilis.</p> <p>Nostri violenter Laterano pelluntur ab Canonicis Secularibus in festo Corporis Christi.</p> <p>Canonici Regulares extra Congregationem nostram professi non possunt recipi ad Ordinem nostrum, absq; licentia Capituli Generalis ex lege Comitiorum.</p>	18 19	Ferraria.
1441	11	Nicolaus de Zanolinis Bononien. V.	<p>Benedictus de Placentia Laterano pulsus in Capitulo Generali renunciat Prioratui die 24. Aprilis nec alius ab eodem Capitulo eligitur pro hoc anno.</p>		Ferraria.
					Aure-

Annus Dñi.	Annus PONT.	FASTORVM	GENERALIT.	Monas- ter. Num.	Locu Cap.
1442	12	Aurelius de Electis Placentinus. R. G. xvij. I.	Die 24. Aprilis definitum est per Capitulum Generale quod fiat protesta- tio cōtra Canonicos S. Ioannis in La- terano de possessione, & prioratu di- cti Monasterij, & de omnibus iuribus nobis a Papa Eugenio collatis pro eodem monasterio: in quam posses- sionem protestamur nos perueerare, etsi non corpore, saltem animo, & voluntate. Vnde & omni anno sta- tutum est, vt eligatur Prior in nostro Monasterio per publicum instrumē- tum, & assignetur ibi Conuentus in numero fratrum vigintiquinque, quos Rector maior elegerit cum so- cijijs suis. Eligitur primum Prior Lateranen. ipse Rector maior D. Aurelius. die 24. Ap.		Ferra- riæ.
1443	13	Aurelius de Electis Placentinus. II.	Eligitur secundum Prior Lateran. ipse Rector maior D. Aurelius die 9. Maij Ludouicus Patauinus Mediatora Car- dinalis S. Laurentij in Damato iuben- te Pontifice Senis cōmorante Cano- nicos Sęculares Laterano amouet. Eugenius Pontifex Romam reuertitur die 21. Septembris. Monasterium S. Bartholomęi apud Vin- centiam antiquum Canonic. Regul. Congregationis S. Marci Mantuę p nostros reformatur curante Ermo- lao Barbaro Episcopo Taruifino cō- mendatario, & ciuibus. Monasterium Sancti Bartholomęi Pi- storij Monachorum Dni Benedicti per nostros reformatur tradete Pon- tificis motu proprio.	20	Ferra- riæ.
1444	14	Aurelius de Electis Placentinus. III.	Reuersio in Lateranensem Basilicam. decreta est in Capitulo Generali die 30. Aprilis, Deliberatum est, quod pro debito nostro obediatur volun- tati, & exhortationi Sancti Iuani in Christo Patris, & Domini D. N. Eu- genij Papę Quarti. Qui vult vete- rum reuertamur Romam ad Mona- sterium Sancti Ioannis in Laterano. In presenti mittantur quatuor Sa- cerdotes, & duo Conuersi ad necesse- saria, pręparanda; dehinc tempore opportuno, videlicet circa mentem Septembris, vel Octobris mittantur reliqui, qui mittendi sunt.	21	Ferra- riæ.

Ann Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Mona- ster. Num.	Locu- Capl.
1445	15	Simon Aliprandus Mediola- nensis R. G. xviii. I.	<p>Nicolaus Bononiensis eligitur Prior La- teranen. & cum alijs duobus Cano- nicis præmittitur . Monasterium Sancti Ioannis Brixie no- stris oblatum non acceptatur . Monast. S. Florentij Perusij pluries no- bis propositum non acceptatur . Monasterium Sancti Laurentij in Cæsa- rea apud Rauen. antiquum Canoni- corum Regularium S. Iacobi Cellæ Volanæ per nostros reformatur .</p>	23	Ferra- riæ .
1446	16	Simon Aliprandus Mediola- nensis. II.	<p>Patriarchium Lateranense reforman- dum nobis traditur , & in pacificam possessionem locatur per Summum Pontificem expedientem Bullas sub quarto Idus Ianuarij . Nicolao de Zanolinis Priore ad Episco- patum Bononiensem assumpto sub- stituitur in Prioratu D. Thomas Cre- monensis vsq; ad istud Capitulum Ge- nerale , in quo & illum renunciat . In Capitulo Generali Simon Alipradus Rector maior Prior Lateranen. 21. Aprilis . Monasterium Sanctæ Mariæ de Calena Diæcesis Sipontinæ Monachorū pri- dem nostris vnitur per Pontif. Monasterium Sancti Columbani Bobij nostris oblatum non acceptatur .</p> <p>Declarat summus Pontifex Canonicos nostros Frigidionarios esse ex veris , antiquis , originarijs Canonicis ab Apostolis institutis , & ex antiquis Lateranensibus . Titulum assignat Vniuersæ Congrega- tioni, nempe Canonicorum Regula- rium Saluatoris Lateranensis suppresso Titulo Congregationis Frigidiona- riæ per Bullas plumbatas a Collegio Cardinalium subscriptas sub decimo- octavo Kal. Ianuarij . Prior Lateranensis Benedictus de Pla- centia creatur die 2. Maij Vnientes exhibent Monasterium no- stris, quod non acceptatur . Visitator Quartus creatur , & adijcitur tribus alijs , atque Rectori maiori . In Actis Generalis Capituli circa finem legitur , Peractis omnibus , vt supra, deliberatum est , quod pro anno fu- turo celebretur Capitulum nostrum generale Romæ in Monasterio no-</p>	24	Ferra- riæ .

Annus Dni.	Annus Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locu Capit.
1447	Nicolaus V. 1	Simon Aliprandus Medialanensis. III.	<p>stro Saluatoris Lateranen. ad instantiam, & voluntatem S. D. N. Domini Eugenij Papæ Quarti id nobis suadentis per quoddam suum breue in generali Capitulo visum, & coram omnibus lectum, &c.</p> <p>Canonici Sæculares mortuo Eugenio die 2. Februarij tentant statim violenter nostros expellere, sed non eis bene cedit.</p> <p>Prior Lateranen. Aurelius de Placentia die quinta Maij Tertium.</p>		Rome Later.
1448	2	Benedictus Placentinus. I. R. G. xjx.	<p>Monasterium sancti Syluestri Montis compatrium Tusculanę Diæcesis nostris vnitur per Dominos Anibaldos de Molaria.</p> <p>Monasterium S. Crucis Mortariensis antiquum Canonorum Regulariũ, & caput Cõgregationis Mortarien. p nostros reformatur Raphaelæ Saluatore Priore curante.</p> <p>Prior Lateran. Aurelius de Placentia die 17. Aprilis Quartum.</p>	25	Ferraria.
1449	3	Benedictus Placentinus II.	<p>Prior Lateran. Aurelius de Placentia die octaua Maij Quintum.</p> <p>Proposita fuerat Reformatio veteris Canonice sancti Petri in Cælo Aureo Papiæ. Sed Generale Capitulum statuit in hanc formam. Item quod reuocata intelligatur potestas Rectoris Generalis, & sociorum, quoad Monast. S. Petri in Cælo Aureo Papiæ, idest quod illud Monasterium non possit acceptari.</p>	26	Rauennæ.
1450	4	Benedictus Placentinus. III.	<p>Ecclesiam Lateranensem ornari, & reparari nostri medietate elemosinarum illis adjudicata per Pontificem, quæ ingenti concursu hoc anno Iobalei diuina Ecclesie factę fuerant.</p> <p>Prior Lateran. Aurelius de Placentia die 29. Aprilis Sextum.</p>		Ferraria.
1451	5	Aurelius de Electis Placentinus. IV.	<p>Federicus tertius Imperator a Pontifice Romæ die 22. Martij coronatur, & per nostros Canonicus Later. creatur, qui in Refertorio conedit, &c.</p> <p>Prior Lateran. Benedictus de Placentia die 20. Maij.</p> <p>Monasterium S. Epifanij Papiæ Præpositura Canon. Sæcularium nostris reformandum traditur Dominico de Costa Archipresbytero curante.</p>	27	Rauennæ.

Mona-

Annus Dni	Mon. Num.	FASTORVM	GENERALIT.	Mon. Num.	Locus Capli
			<p>Monasterium S. Mariæ de Martorano Diæcesis Parmæ antiquum Canon. Regularium per nostros reformatur. Nunc est vnitum Monasterio S. sepulchri Parmæ.</p> <p>Monasterium S. Theodori Ianuæ antiquum Canon. Regularium Congregationis Mortarien. per nostros reformatur.</p>	28	
1452	6	Aurelius de Electis Placentinus. V.	Prior Lateranen. Antonius de Lignano Bononien.	29	Ferrariæ.
1453	7	Aurelius de Electis Placentinus. VI.	<p>Constitutiones Ordinis fundamentales de nouo publicantur.</p> <p>In hoc Capitulo inter alia sic ordinatur. Si qua bulla in posterum emanaret ab Apostolica Sede de suscipienda cura monialium, nullo modo suscipiatur sed hat appellatio ad Summum Pontificem.</p> <p>Prior Lateranen. Antonius de Lignano Bononien.</p> <p>Philippus de Camerino Procurator Ordinis.</p>		Bononiæ.
1454	8	Timothæus Maffeus Veronensis. R. G. I.	<p>Monasterium S. Mariæ Pedis Cripta Neapoli ex Canon. Sæcula.ibus nostris reformandum traditur curante Alphonso Aragono Rege, cum per duos ante annos iam fuisset vnitum.</p> <p>Monasterium S. Gratiani Vercellarum. antiquum Canon. Regul. Congreg. Mortarien. iam vnitum per nostros reformatur. Quod Anno 1488. post ablatum fuit.</p>	30	Ferrariæ.
1455	Calixti ij. 1	Timothæus Maffeus Veronensis. II.	<p>Laterano nostri pelluntur seditione nonnullorum ciuium, sede vacante circa finem Martijanni 1455 Vno factam approbat iniuria temporum renunciatus Pont.</p> <p>Monasterium S. Mariæ Montis Bellij Diæcesis Bonon. Antiquum Canon. Regular. per nostros reformatur curantibus illis Canonicis.</p>	31	
1456	2	Timothæus Maffeus Veronensis. III.		32	Placetiæ.
					Calo-reti.
					Aure-

Annus Doñi.	Annus pont.	FASTORVM	GENERALIT.	MON. ster NUM.	Locus Capli.
1457.	3	Aurelius de Electis Placentinus VII.	Monasterium S. Petri ad Aram Neapo- li Antiquum Canon. Regularium ex commenda per nostros reformatur curante Alphonio Aragonio Rege, iam ante tribus annis fuisset vnitum. Visitatorum Congregationis numerus auctus ad decem.	33	Caso- reti.
1458.	Pij ij 1	Aurelius de Electis Placentinus. VIII.	Visitatorum numerus diminutus ad octo.		Vene- tius.
1459.	2	Aurelius de Electis Placentinus IX.	Visitatorum numerus reportatus ad 4. Monast. S. Andreae Vercellarum An- tiquum Can. Reg. per nostros refor- matur curante Ludouico Duce Sa- baudiae, & Pedemontis. Monasterium S. Viti Mantuae antiquum Can. Regul. Congregationis S. Mar- ci Mantuae per nostros reformatum curante Barbara Gonzaga Mar- chionissa.	34 35	Ferra- riae.
1460.	3	Raphael de Rizolis Placentinus R. G. xxj. I.	Monasterium S. Sepulchri Parmae Anti- quum Canon. Regul. per nostros re- formatur, cui & vnitum fuit aliud item Canon. S. Hermanni eiusdem Diocesis Anno 1474.	36	Raue- nae.
1461.	4	Kirronymus barisanus Taruili- nus R. G. xxij. I.			Raue- nae.
1462.	5	Aurelius de Electis Placentinus. X.			Raue- nae.
1463.	6	Celius Maffeus Veronensis. I. R. G. xxij.	Monast. S. Michaelis Discalceatorum apud Pisas nostris vnitur cedente Io- anne de Alcis Abbate intercedenti- bus mediceis. Monast. S. Catharinae Firmi, & S. Mar- ci de Riucellis antiquum Canon. Regul. per nostros reformatum cu- rantibus ciuibus Firmanis.	37 38	Raue- nae.

Anni Dni.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. num.	Locus Capituli.
1464.	Pauli ii. 1	Raphael de Rizolis Placentinus. II.	Patriarchium Lateranen. nostris iterato restituitur Pontificio iussu, & Bulliplumbio. Die sexta Nouembris Sæc. Clementi Papæ dicata habitis publicis supplicationibus in possessionem immittimur. Populus Romanus iurat nunquam permitturum Canonicos Regulares eijci, aut sæculares admitti. Monast. S. Marini de Arimino Monialium S. Claræ nostris vnitur curante Pandulfo Malatesta.	39	Rauennæ.
1465.	2	Hieronymus de Baritanis Taruisinus. II.	Notarius Capituli Generalis ex nostris conceditur, cuius scripturis authenticis plena fides adhibenda est vbique.		Rauennæ.
1466.	3	Paulus Ferruphinus Alexandrinus. R. G. xxjv. I.			Ferrariæ.
1467.	4	Celsus Maffeus Veronensis. II.	Monaster. S. Mariæ Gratiarum Regij Lepidi nostris vnitur, fuit edificatum per Philippum de Zobolis Abbatem Commendatarium S. Prosperi.	40	rauenneæ.
1468.	5	Gaspar Bononiensis I. R. G. xxv.			Ferrariæ.
1469.	6	Hieronymus Barisanus Taruisinus. III.			
1470.	7	Paulus Ferruphinus Alexandrinus. II.	Monasterium S. Mariæ de Gloria Anagninæ Diœcesis antiquum Canonico-regularium Abbatiale nostris reformandum traditur. Monaster. S. Mariæ de Balnearia in Calabria antiquum Canon. Regul. nostris reformandum traditur. Vtrunque retentum per septem annos postea sponte dimissum.	41	Rauennæ.
1471.	Sixti iij. 1	Celsus Maffeus Veronensis. III.	Ex Laterano nostri violenter pelluntur per Canonicos Sæculares Sede Vacante. Pontifex creatus pulsioni non aduersatur ab sedandos Romanorum aliquorum tumultus. Confirmatur Titulus Congreg. Later. & priuilegia Patriarchij nobis extenduntur per Pontificem; sed non possessio Patriarchij vi rapta, quamuis sæpius polliceretur restitutionem integram.	42	Ferrariæ.

Anni Di.ñ	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona. ster. num.	Locu. Capl'
1472.	2	Raphael de Rizolis Placen. III.	Monaster. S. Mariæ Gratiarum Nouariz nostris fabricatur per Ciues, & ei vniuntur tria membra antiquorum Canon. Regul. Mortarien. ac etiam postea Cœnobium S. Marthæ eiusdem Ordinis.	43	Rauēnæ.
			Monaster. S. Mariæ Nouæ Astæ antiquum Canon. Regul. Mortarien. nostris reformandum traditur per resignationem Bartholomæi de Ferrarijs Prioris. Ei item vnita alia duo membra eiusdem Ordinis.	44	
1473.	3	Hieronymus Sirinus Taruisinus. IV.			Ferrariæ.
1474.	4	Cambius Boffus Mediolanensis R. G. xxvj. I.	Monast. S. Mariæ de Castello Alexandria antiquum Can. Reg. Congreg. Mortarien. nostris reformandum traditur.	45	Ferrariæ.
1475.	5	Paulus Feruphinus Alexandrinus. III.	Monast. S. Spiritus Bergomi ex Monachis Celestinis nostris reformandum traditur ciuibus instantibus.	46	Rauēnæ.
1476.	6	Cellus Maffeus Veronen. IV.			Rauēnæ.
1477.	7	Hieronymus Sirinus Taruisinus. V.			Regij Lep.
1478.	8	Archangelus Placentinus R. G. xxviiij. I.			Rauēnæ.
1479.	9	Raphael de Rizolis Placentinus. IV.	Monast. S. Antonij de Coneglano Can. Regul. S. Marci Mantuę per nostros reformatur curante Gottardo de Gobellis Priore.	47	Ferrariæ.
1480.	10	Cellus Maffeus Veronen. V.			Rauēnæ.
1481.	11	Hieronymus Barifanus Taruisinus. VI.	Monast. S. Bartholomæi apud Laudem Pompeiam ex Ordine Cruciferorū nostris reformandum traditur. Quo per bella ad solum æquato Ecclesiam Sancti Romani Parochialem habuimus 1545.	48	Ferrariæ.
1482.	12	Seuerinus Calchus Mediolanensis R. G. xxviiij. I.	Monast. S. Mariæ Montis Cretæ antiquum Canon. Regul. per nostros reformatur curante Guilelmo Marchione Montisferacis.	49	Rauēnæ.

Anni Dni.	Mini Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monas- ter. num.	Locus Capli
1483.	13	Archangelus de Nigris Vicen- tinus R. G. xxix. I.	Monast. S. Mariæ Pacis de Vrbe pro- prijs sumptibus Summi Pontif. fabri- catum nostris iam Laterano pullis conceditur quoad Ecclesiam. Nam Monast. edificauit Oliuerius Carattia Card. Protector.	50	Placē- tiæ.
1484.	14	Raphael de Riazolis Placēti- nus. V.	Ecclesia S. Crucis Cætenæ antiquum membrum Canon. Reg. Portuen. eri- gitur in formalem Canoniam, & Monasterium.	51	Placē- tiæ.
1485.	Inno- centij vij. 1	Celsus Maffeus Veronen. VI.	Monast. S. Mariæ de Palsione Medio- lani fundatur nostris per Danielem de Biraghis Prothonotarium Apost.	52	Rauē- næ.
1486.	2	Hieronymus Sirinus Taruisinus. VII.			Rauē- næ.
1487.	3	Seuerinus Calchus Mediola- nensis. II.			Ferra- riæ.
1488.	4	Archangelus de Nigris Vicen- tinus. II.			Pata- uij.
1389.	5	Celus Matheus Veronenfis. VII.			Placē- tiæ.
1490.	6	Hieronymus Sirinus Taruisinus. VIII.			Rauē- næ.
1491.	7	Seuerinus Calchus Mediola- nensis. III.			Ferra- riæ.
1492.	8	Archangelus de Nigris Vicen- tinus. III.			Pata- uij.
1493.	Alex. vj. 1	Celus Maffeus Veronen. VIII.			Placē- tiæ.
1494.	2	Sylvanus Maurocenus Vene- tus R. G. xxx. I.	Monast. S. Mariæ Lachrymarum Triuij per Oppidanos nostris erigitur.	53	Rauē- næ.
1495.	3	Seuerinus Calchus Mediola- nensis. IV.			Blacē- tiæ.
1496.	4	Philippus de Cagnoljs Vercel- lensis R. G. xxxj. I.			Ferra- riæ.

Augur

Anni Dñi.	Ann. pon.	FASTORVM	GENERALIT.	Mon. ster. num.	Locus Capli
1497.	5	Augustinus de Nouis Ticinensis R. G. xxxij. I.	Pontifex Alexander restitutionem nostram in Lateranensem Basilicam pollicetur Augustino Generali presentibus Cardinalibus Neapolitano Senensi, & Vrsino, quæ tamen pollicitatio non fortitur effectum.		Bononia.
1498.	6	Sylvanus Maurocenus Venetus. II.	Monast. S. Georgij de Brinate antiquum Ordinis Canon. Regul. nostris reformandum traditur per Antonium de Stangis Prothon. Commendatariū.	54	Placentiæ.
1499.	7	Gabriel de Nigris Vicentinus R. G. xxxij. I.	Monast. S. Mariæ de Frisa propè Lancianū antiquum Abbatiae Tremitanæ membrum separatim est ab ea & deper se institutum. Postea de Anno 1504 intra Ciuitatem translatum ad Titulum S. Mariæ Nouæ de miraculis.	55	Patauij.
1500.	8	Hieronymus Boffus Mediolanensis R. G. xxxij. I.			Patauij.
1501.	9	Philippus de Cagnolis Verceilensis. II.			Cremonæ.
1502.	10	Augustinus de Nouis Ticinensis. II.	Monast. S. Mariæ de Crescentiaco antiquum Canon. Regul. & caput vnus Congregat. per nostros reformatur curante Ludouico Sanseuerino Cardinali Commendatario. Monast. S. Iuliani propè Spoletum Monachorum iam Cluniacen. nostris reformandum traditur quod postmodum fuit translatum intra Ciuitatem in Ecclesiam S. Anfani.	56 57	Rauennæ.
1503.	11	Gabriel de Nigris Vicentinus. II.	Monast. S. Petri in Cælo Aureo Papiæ antiquum Canon. Regul. & Caput vnus Congreg. nostris reformandum assignatur per supplicationem signatam à Pontif. curante Raphael Riario Card. Commendat. Licet postea in possessionem non intrauerint nisi anno 1509.	58	Placentiæ.

Anno Dñi.	Anni Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locus Capit. Placētiae.
1504.	Iulij ij. I	Albertus Auantius Veronensis R. G. xxxv. I.	Monast. S. Sebāstiani Bugellæ fundatum, & nostris assignatum per Stephanum de Ferrerijs Card. & Episcopum Vercellensem. Monasterium S. Io: Baptistæ de Panolaria propè Anconam Ordinis prīdem S. Benedicti nostris reformandum traditur curante Io: Archiepiscopo Ragusino Commendat. Quod postea in vrbs in unitione dirutum sub Paulo III. intra Ciuitatem est translatum anno 1546. Iacobo Bonarello Ecclesiam sācti Claudij Parochialem cedente.	59	Placētiae.
1505.	2	Hieronymus Bossus Mediolanensis. II.	Monast. S. Modesti Beneuenti antiquū Monachorum nostris reformandum datur. Monast. S. Petri de Soporio Diocesis Aretinæ nostris vnitur curantibus ciuibuscum alia annexa Ecclesia.	60 61 62	Placētiae.
1506.	3	Valerius Facinus Vicentinus R. G. xxivj. I.			Cremone
1507.	4	Angelus Pusterla Placentinus R. G. xxxvij. I.	Monast. S. Catherui de Tolentino antiqua Præpositura nostris reformandum traditur curantibus ciuibus, & cedente Io: Baptista de Rutilonibus Commendatar. Monaster. S. Trinitatis propè Mutinam antiquum Canon. Regul. nostris reformandū traditur curante Alphonso primo Estense Duce. Quod postmodum in munitione Ciuit. iſtra deportatum est Anno 1530.	63 64 65	Placētiae.
1508.		Gabriel de Nigris Vicentinus. III.			Placētiae.
1509.	5	Hieronymus Bossus Mediolanensis. III.	Actualis possessio Canonie S. Petri in Cælo Aureo: post octo menses violenta pulsio, nec non & post paucos dies legitima restitutio.		Bononia.
1510	6	Valerius Facinus Vicentinus. II.			Placētiae.

Anni Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	MONASTER. NUM.	LOCUS Capli.
1511.	8	Angelus Pusterla Placentinus.	Monast. S. Vbaldi propè Eugubium nostris vnitur curantibus Elisabetha & Elionora Ducissis Urbini.	66	Rauennæ.
1512.	9	Cabriel de Nigris Vicentinus. IV.			
1513.	Leo-nisx. I	Hieronymus Bossus Mediolanensis. IV.			Placētia.
1514.	2	Valerius Facinus Vicentinus. III.			Rauennæ.
1515.	3	Albertus Auantius Veronen. II.			Rauennæ.
1516.	4	Germanus Vercellen-sis R. G. xxxviii. I.			Placētia.
1517.	5	Franciscus Placenti-nus R. G. xxxix. I.	Monasterium S. Frigidiani Lucæ antiquum Canon. Reg. & Caput vnus Congregationis nostris vnitur sub Gerardo de Cagnolis illius Priore.	67	Placētia.
1518.	6	Valerius Facinus Vicentinus. IV.	Monaster. S. Mariæ Gratiarum Vincolę fundatur, & nostris vnitur per Iacobum de Murenis, Quod postea ad castrum muniendum demolitum in alio commodiore situ fabricatum est Anno 1557.	68	Rauennæ.
1519.	7	Albertus Auantius Veronen-sis. III.	Monast. S. Mariæ ad parietem propè Nolam nostræ Congreg. vnitur. Monast. S. Benedicti Cremonæ antiquum Monacorum nostris reformandum traditur curante Aloysio Tasso Episcopo Racanaten. Commendatario.	69 70	Rauennæ.
1520.	8	Io: Iacobus Cremonen-sis R. G. xxxx. I.			Mortarij.
1521.	9	Valerius Facinus Vicentinus. V.			Rauennæ.
1522.	Adriani xj. I	Desiderius Mediola-nensis R. G. xxxxi. I.			Rauennæ.
1523.	2	Albertus Auantius Veronen-sis. IV.			Placētia.

Io:

Annus Dñi.	Annus Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona ster. num.	Locus Capli
1524.	Cle- mēti. vij. 1	Io: Iacobus nensis Cremo- nensis II.	Obijt declinante anno Reuerendissimus Rector Bononiæ.		Rauē- næ.
1525.	2	Raphael Rizzolus Secūsus Pla- centinus R. G. xxxij. I.	Reuerendissimus Rector Ferraria man- tuam tendens decedit in Padum, & acquis præfocatur.		Rauē- næ.
1526.	3	Thomas de Pertichellis Cremo- nensis R. G. xxxij. I.	Reuerendissimus Rector diem claudit extremum Cremonæ.		Placē- tiæ.
1527.	4	Archangelus Pellifonus Papien- sis R. G. xxxiii. I.			Rauē- næ.
1528.	5	Michael de Calidonio Vicenti- nus R. G. xxxv. I.			Placē- tiæ.
1529.	6	Ludouicus Salodien- sis R. G. xxxvj. I.			Bono- niæ.
1530.	7	Archangelus Pellifonus Papien- sis. II.			Rauē- næ.
1531.	8	Gabriel Arboreus Gattinaria à Gattinaria R. G. xxxvij. I.			Rauē- næ.
1532.	9	Ioseph à Naue Veronensis R. G. xxxvij. I.			Placē- tiæ.
1533.	10	Agapitus Schius Vicentius R. G. xxxviii. I.			Rauē- næ.
1534.	11	Angelus Pellifonus Papiensis. III.	Monasteriū S. Petri de Gattinaria fun- datum & nostris traditū est per Mer- curinum à Gattinaria Card. Gabriel- lis nostri de Gattinaria Fratrem.	71	Rauē- næ.
1535.	Pau- lij. 1	Gabriel Arboreus Gattinaria à Gattinaria. II.			Placē- tiæ.
1536.	2	Franciscus Gadius Mediola- nensis R. G. I. I.	Monast. S. Stephani de Cittadella Ver- cel. antiquum Monachorum Ordinis S. Benedicti nostris reformandum traditur per Bonifacium Ferrerium Card. Quod postea ob vim bellorum demoliturum cum S. Iusti Secusij muta- tum est de anno 1580.	72	Rauē- næ.

Anni Dni.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monasterium num.	Locus Capituli.
1537.	3	Franciscus Mustus de Laude Vicent. R. G. Ij. I.			Placentia.
1538.	4	Ludouicus Salodiensis. I.	Decedit hoc anno Rector Generalis.		Rauennæ.
1539.	5	Gabriel Arboreus Gattinaria a Gattinaria. III.	Monast. S. Iuliani Imolæ fabricatur a nostris cedente Ecclesiam Parochialem Mattheo de Cornazzanis, & Galeatio de Bonmercatis. Enituit in Ecclesia restauranda, & in thesorem formam reducenda aurelij riccij postea Visitatoris diligentia post annos plures.	73	Placentia.
1540.	6	Io. Franciscus Gaddius Mediolanensis. II.			Rauennæ.
1541.	7	Franciscus Mustus de Laude Vicentinus. II.			Cremona.
1542.	8	Archangelus Pelissonus Papiensis. IV.			Mantua.
1543.	9	Ioseph a Naue Veronensis II.			Placentia.
1544.	10	Thomas Placentinus R. G. Iij. I.			Cremona.
1545.	11	Valerianus Bergomensis R. G. xij. I.			Rauennæ.
1546.	12	Pacificus Damicellus Placentinus R. G. Iiv. I.	Destinatur ad Concilium Tridentinum tres Prælati, ex nostris Riccardus de Olzenengo Vercell. Abbas S. Mariæ de Preuallo, Sixtus de Rhenis Abbas S. Bartholomæi Pistorij, atque Paulus Pelatius Lauden. Abbas.		Cremona.
1547.	13	Gabriel Arboreus Gattinaria a Gattinaria. IV.	Rector Generalis diem obiit Mantua in eius locum sufficitur Raphael Bergomensis.		Rauennæ.
		Raphael Bergomensis R. G. Iiv. I.			

Gre-

Anni Dñi.	anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona ster. num.	Locus Capli.
1548	14	Gregorius Barbadicus Venetus R. G. LVj. I.	Franciscus de Aiala nostrę Cōgregatio- nis professus in Indias ad laboran- dum pro fide pergit.		Rauē næ.
1549.	15	Columbinus Raparius Cremon- ensis R. G. LVij I.			Rauē næ.
1550.	Iulij iij.	Constantius de Vecchijs Me- diolanensis R. G. LVij. I.			Rauē næ.
1551.	3	Franciscus Mustus de Laude Vicentinus. III.			Rauē næ.
1552.	4	Gratianus à Turre Bugellanus R. G. Lix. I.			Rauē næ.
1553.	5	Gaspar Dulcinus Bononiensis R. G. LX. I.			Rauē næ.
1554	6	M. Antonius Bagarottus Pla- centinus R. G. LXj. I.			Rauē næ.
1555.	7	Hieronymus Calinus Brixienfis R. G. LXij. I.			Rauē næ.
1556.	8	Gregorius Barbadico Venetus. II.	Offertur nostris per Illustrissimos Fere- rios Monast. S. Benigni, & non ac- ceptatur in Oppido Messerani.		Rauē næ.
1557.	9	Columbinus Raparius Cremon- ensis. II.			Rauē næ.
1558.	10	Constantius de Vecchijs Me- diolanensis. II.	Franciscus de Aiala nostri Ordinis pro- fessus, qui in indijs laborabat pro Fi- de petitur, vt in Vicarium Generalē Ordinis ibi promoueat.		Rauē næ.
1559.	11	Raphael Bergomen- fis. II. Io. Christophorus Zanchus Ber- gomen. R. G. LXij. I.	Obijt Reuerendis. Rector die 27. Iulij in eius locum suffectus est Io. Christo- stomus Zanchus Bergomen. per suf- fragia transmissa, & renunciatus est à quattuor Visitatoribus Bononię die 24 Septembris.		Rauē næ.
1560.	Pij jv. I	Gratianus Turrius Bugellanus. II.			Rauē næ.
1561.	2	Paulus Venetus R. G. Ljv. I.	Rector Generalis ad pedes Pontificis prouolutus Sancti Monialium guber- nationem deponere tentat, sed fru- strā, abnuente Pontifice.		Rauē næ.

M. An-

Annus Dni.	Annus Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monaster. Num.	Locus Capit.
1562.	3	M. Antonius Bagarottus Placentinus. II.	Iubet Summus Pontifex Rectori Generali Prælaturas ex Ordine in scheda describi erigendas in Abbatie titulum		Rauennæ.
1563.	4	Hieronymus Calinus Brixienfis. II.			Rauennæ.
1564.	5	Gregorius Barbadico Venetus. III.	Præcedentiæ lis cum Cassinatibus Monachis post longas discussiones per definitiuam sententiam Summi Pontificis ad fauorem Primatus Canonie dirimitur.		Rauennæ.
1565.	6	Columbinus Raparius Cremonensis. III.	Restitutio nostrorum Lateranensi Patriarchio per Pontificem suadetur, dissimulantibus nostris ob veteres discordias cum Canonicis sæcularibus, obq; aeris ea in Regione Urbis Almæ malè affecti intemperiem.		Rauennæ.
1566.	Pij v. 1	Gaspar de Legnanis Mediolanensis. R. G. LXV. I.	Vnio Charitatiua cum Canonicis Regularibus Sanctæ Crucis Conimbriæ tractatur.		Rauennæ.
1567.	2	Felix de Emilianis Vicentinus R. G. LXVj. I.	Erigit Pontifex sexdecim nostra Monasteria in Abbatias, dato eis Abbatiali titulo.		Rauennæ.
			Generales nostri, qui Rectores Generales dicebantur, Abbates Generales appellari incipiunt ex quadam respectiua congruentia; erectis Abbatialibus Titulis Monasteriorum p̄ Pium Quintum.		
1568.	3	Gratianus Turrius Bugellanus. III.	Monast. S. Stephani de Ponticulo Bononiensis Diæcesis nostris fundatur cedente Ecclesiâ Iuliano de Bagnaria Presbytero.	74	Rauennæ.
1569.	4	Archangelus de Rossijs Bononiensis R. G. LXvij. I.	Parochialis S. Mariæ Magdalenzæ Defenzani nostris assignatur, qui tamen iuri suo cedunt.		Rauennæ.
1570.	5	M. Antonius Bagarottus Placentinus. III.	Cuduntur Officia propria Sanctorum Canonicorum Regularium fienda, sub ritu duplici ex concessione Pij Pontificis, quæ pridem ex consuetudine celebrabantur.		Rauennæ.
1571.	6	Hieronymus Calinus Brixienfis. III.	Facta est facultas Reuerendissimo Generali alienandi, videlicet permutandi Arcem Tremitanâ à Capitulo Generali; absq; tamen effectu.		Rauennæ.
1572.	7	Calixtus Mazzola Vicentinus R. G. LXvijj.			Rauennæ.

Annus Dni.	Annus pont.	FASTORVM	GENERALIT.	Monas- ter. num.	Locus Capli
1573.	Gregorij xiiij.	Raphael Palearius Cremonen. R. G. LXXII. I.			Rauē- næ.
1574.	2	Paulus Pelatius Laudensis R. G. LXX. I.	Marcus Antonius Columna Card. Pro- tektor obtinet à Sanctissimo Breue super nouis Constitutionibus de con- sensu maioris partis tamen eden- dis.		Rauē- næ.
1575.	3	Theodosius Burla Placentinus R. G. LXXI. I.			Rauē- næ.
1576.	4	Georgius Vedanus Vercellen. R. G. LXXII. I.	Ex dispensatione Pontificia celebra- tur Comitia Generalia cum septen- decim solis vocalibus ob Epidimiam.		Rome
1577.	5	Archangelus Bossius Bononien. II.	Differtur Capitulum Generale, ac dein- de cum solis trigintateptem vocali- bus celebratur ob grassantem Epi- dimum ex diplomate Pontificio cele- brationem cum solis duodecim fieri posse concedente.		Rauē- næ.
1578.	6	Gabriel Flamma Venetus R. G. LXXII. I.	Prioratus S. Ioannis de Nicia antiquus Canonico: Regular. exhibetur Con- gregationi, sed non acceptatur.		Rauē- næ.
1579.	7	Cyprianus Pontecaralis Bri- xiensis R. G. LXXIII. I.	Obijt die 4. Februarij 1580. Reuerendiss. Rector in eius locum sufficitur die 16. Aprilis Hieronymus Calinus Bri- xiensis in Capitulo Generali per ali- quot dies. Serenissimus Mantuæ offert nostris Ec- clesiam suam Ducalem S. Barbaræ, quam ob aliquas conditiones non accipiunt. Anticipatur Capitulum Generale per octo dies ex concessione Apostolica.		Rauē- næ.
1580.	8	Petrus Franciscus Riua Vero- nensis R. G. LXXIV. I.			Rauē- næ.
1581.	9	Theodosius Burla Placentinus II.	Præsides Generalibus Comitibus ex di- plomate Pontificio M. Antonius Co- lumna Cardinalis Protektor. Forma regiminis Congregationistam priuati, quam publici immutatur. Rectores Generales seu Abbates Ge- nerales triennales constituuntur, qui prius annuales erant. Prælati Congregationis, qui tantum triennales erant, sunt in Prælaturis perpetui, licet non in eodem Mona- sterio.		Rome

Anno-

Anni Dni.	ANNU. PONT.	FASTORVM	GENERALIT.	monaster. num.	Locus Capituli
1584	10	Petrus Franciscus Riua Veronensis. II.	Annotum inter Generalia Comitia in termediorem Dieta constituitur, Generalis, & functorum Visitatoratu. Monast. S. Pastoris Reatz nostris vnitur cedente M. Antonio Columna, Protectore Comendatario. Monast. S. Iusti Secusiz nostris vnitur cedente Guido Ferrerio Card. Comendatario. Dietæ Anconæ, & Mantuæ.	75	Rauennæ.
1588	Sixti v. 3	Camillus Becius Catalensis Abbas G. LXXvj. I.	Capitulum Generale per annum differtur ex dispensatione Pontificia Commissaria nondum expleta. Dietæ tres annuales Romæ. Committarij ad lustrandam totam Congregationem de Anno 1587. per Pontificem deputantur, in cuius fauorem hoc anno retulit Bonauentura Bagnarius Senensis Minorita. Monast. S. Stephani Derthonæ nostris vnitur. Dietæ vtræquæ Rauennæ. Rector Generalis nuncupatur Abbas Generalis per appellationem Papalem, & appellatio inchoarat antea sub anno 1567.	76	Rauennæ.
1591	Gregorij xiiij. 1	Camillus Becius Catalensis. II.	Diplomate Pontificio Reuerendissimus Abbas Generalis in officio suo per hoc triennium prorogatur. Dietæ vtræq; habitæ Rauennæ.	77	Cremonæ.
1594	Clemen. viij. 2	Afcanius Martinengus Brixienfis A. G. LXXvij. I.	Dietæ Bononiæ, & Patauj. Vfus deferendi almutias in choro reassumptus.		Rauennæ.
1597	Theodosij 5	Theodosius Rouicalla Papien. A. G. LXXvij. I.	Prior Dieta Cremonæ, in qua publicatur diploma Pontificium abrogationis maiorum nationum, & statuitur, vt indifferenter Prælatuæ conferatur solo respectu meritorū habito. Propterquod dicem & octo Prælati à suis Prælaturis abfoluuntur. Posterior Dieta Rauennæ, in qua Pontificium decretum exequitur, vt Generales, & Visitatores quandiu in talibus officijs fuerint careant omni actuali Prælatura.		Rauennæ.
1600	8	Iacobus Ruellius Venetus A. G. LXXix. I.	Prima Dieta Rauennæ postquam obiit Reuerendiss. Abbas Generalis, & in eius locum sufficitur ex primo Visitatore Reuerendiss. Seraphinus Merlinus Rauennas.		Rauennæ.
1602	10	Seraphinus Merlinus Rauennas A. G. LXXX. I.	Secunda Dieta Rauennæ, in qua ex diplomate Pontificio abrogatur Præ-		Arimini.

Anni Dñi.	Anni Pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona Locu Ser. Capli num.
1603.	11	Celſus Dugnanus Mediolanenſis A. G. LXXXj. I.	latorum noſtrorum Perpetuitas ab annis circiter viginti introducta, & & reuerſum eſt ad triennale gubernium. Dietæ Arimini, & Patauij.	Rauē- næ.
1606.	Pauli v.	Petrus Bonſignorius Bononienſis A. G. LXXXij. I.	Peracto priore anno Reuerendiſſimus Generalis fato cedit octuagenario maior. In eius locum ſufficitur ex diplomate Pontificio Vicarius Apoſtolicus Reuerendiſſimus Seraphinus Merlinus Rauennas.	Rauē- næ.
1608.	2 4	Seraphinus Merlinus Rauennas. II.	Partitur Congregatio per ſuas quinque Prouincias conſtitutione Apoſtolica. Dietæ Rauennæ, & Mediolani.	Rauē- næ.
1609.	5	Archangelus Campatius Mediolanenſis A. G. LXXXij. I.	Præſidet Generali Capitulo Card. Flaminii Platus Protektor ex litteris Apoſtolicis.	Rauē- næ.
1610.	6	Io. Chriſtoſtomus Pongolenus Neapolit. A. G. LXXXij. I.	Obijt infra primum annum Reuerendiſſimus Generalis in eius locum ſufficitur Ioannes Chriſtoſtomus Pongolenus Neapolitanus. Dietæ Romæ, & Vicentiæ.	Romę
1612.	8	Seraphinus Merlinus Rauennas. III.	Monast. S. Caroli Minacij fundatur, & noſtris vnitur pia largitione Cinthij de Caluis. Dietæ Rauennæ, Romæ.	78 Rauē- næ.
1615.	11	Petrus Fræncicus Malettus Vercellenſis A. G. LXXXv. I.	Electio Abbatis Generalis per turnum (aiunt) in quinque Prouincias inſtituitur ſtatuto Pontificio. Birettum ſubiecta papiro ad communem formam aptatur. Dietæ Ferrariæ, Bononiæ.	Rauē- næ.
1618.	14	Seraphinus Verdellius Cremenſis A. G. LXXXvj. I.		Rauē- næ.
1621.		Conſtantinus Phaſcolus Laudenſis A. G. LXXXvij. I.	Dietæ Bononiæ, & Ferrariæ.	Rauē- næ.
1624.		M. Antonius Manettus Maſſa Floren. A. G. LXXXvij. I.	Vnio charitatiua cum anonicis Reg. Congregationis de Vundefem in Belgio. Dietæ Romæ, Bononiæ. Conſtitutiones Generales Canoniffarum noſtri Ordinis in vnum compactæ confirmantur.	

Annus Dni	Annus pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona Locus iter. Capi num.
1627		Joseph Visolus Rauennas A.G. LXXXIX. I.	Vnio omnimoda cum Canonicis Reg. Congregationis de Vuadelen in Belgio. Præfidet Generali Synodo Robertus Vbaldinus Card. Bononiæ Legatus diplomate Pontificio. Decedit infra secundum annum Reu- rendissimus Generalis Bononiæ, dum Visitatores ad Congregationem præ- stolaretur. In eius locum iustititur Laurus Astulphus Ariminen. in dicta sequenti Placen. Diætæ Romæ, Placentiæ. In hac præfi- det Alexander de Scapijs Episcopus Placentin. diplomate Pontificio.	Bono niæ.
1629		Laurus Astulphus Ariminenfis A. G. xc. I.		Placē tiæ.
1630		Polycarpus de Capellis Cafa- lensis A. G. xcj. I.	Capitulum Generale Placētiae inditum transfertur, & celebratur Bononiæ ob Epidimiæ morbum, neutiquam in eo conuenientibus ob grassantem luem in eorum regione Pedemonta- nis Liguribus, atque Inlubris Patri- bus. Idem Capitulum, & Acta eius appro- bantur Diplomate Pontificio. Diætæ Mediolani, & Regij inter diffi- cultates viarum, & comercij ob vi- gentem adhuc Epidimiam.	Bono niæ.
1633		Aicanus Arbizzanus Veronen. A. G. xcij. I.	Præfidet Generali Capitulo Lætus sal conerius Vtriusq; Sign. Referenda- rius, & Viceprotector, deinde Ar- chiepiscopus Thebarum, postea Card. & Legatus Bonon. Die 14. Decembris per S. D. N. assigna- tur Protector Congregationi nostræ Gregorius Narus Card. Decedit an- no sequenti Reatæ Episcopus eius Ciuit. Diætæ Mediolani, & Regij Lepid. Differtur per annum Capitulum Gene- rale ex dispensatione Pontificia ob grassantem Epidimiam.	Rau næ.
1637		Polycarpus Clotius Cremonē- sis A. G. xcij.	Diætæ Regij Lepidi, Bononiæ.	Bono niæ.
1640		Marcus Antonius Gentilis Bo- non. A. G. xcjv.	Decedit post octauum mensem Papiæ ad Sanctum Petrum, tumulatur ad Sanctum Epifanium die 21. Decem- bris.	Bono niæ.

Anto-

Anni Dñi.	Anni pont.	FASTORVM	GENERALIT.	mona ster. num.	Locus Capli.
1641.		Antonius Parmefanus Rauennas A. G. xcv.	Conueniunt Placentiæ septendecim Definitores, & Procurator Generalis Romanus, qui omnes eligunt Generalem contraſcriptum. Dieta Rauennæ.		Placētiæ.
1643.	20	Andreas Fotia Genuenfis A. G. xcviij.	Creatur Fotia Generalis vna cum quatuor Viſitatoribus, & Procuratore Generali per Breue Pontificium Urbani. Dieta Papiæ, ad S. Petrum Rauennæ.		Rauennæ.
1646.	Innocētij x. I	Alexander Troilus Anconitanus A. G. xcviij.	Dieta Arimini, Bononiæ. Corona capitis reliquo Clero conformis ex vſu.		Rauennæ.

Aufonij Galli tranſlatum .

*Hactenus adſcripſi Faſtos, ſi fors ultra voles
Adjiciam, ſi non; qui legis adjicias;*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. S. R. E.
C A R D I N A L E S
P R O T E C T O R E S
C A N O N I C O R V M R E G V L A R I V M
C O N G R E G A T I O N I S L A T E R A N E N .

- 1437 Iulianus de Casarinis Romanus, quo rogante unitum fuit Congregationi Monasterium S. Benedicti nunc S. Augustini de Placentia ab Eugenio Quarto.
- 1461 Berardus Herulus Narniensis Cardinalis dictus Spoletanus Episcopus Spoletanus creatus Cardinalis à Pio II. 1460. Dicitur Can. Reg. Later. Protector à Thoma Herera in Defens. Pacifica pag. 86. ex testimonio Ambrosij Coriolani. Vir insignis decessit Romæ ab Sixto IV. anno 1479.
- 1490 Oliuerius Caraffa Neapolitanus, qui proprijs sumptibus edificauit Monast. almæ Pacis de Vrbe post extractam ab Sixto Quarto Pontifice Ecclesiam. & ex testamento Bibliothecam suam, similiter, & vineam eidem Monasterio legauit. Decessit 1504.
- 1511 Nicolaus de Flisco Genuensis Cardinalis ab Alexandro Sexto. In Capitulo Generali Anni 1511. videtur electus Protector in locum Caraffæ demortui. Protector apertè appellatur ab Augustino Ticinensi in nuncupatoria Elucidarij Christianarum Religionum impressi Brixie Anno 1511. Decessit Romæ Anno 1524. XVIII. Kal. Iulij.
- 1532 Hercules Gonzaga Mantuanus. De Anno 1534, Agapitus Schius Vicentinus Rector Generalis dicat ei Sermones Beati Petri Chrysologi Archiepiscopi Rauennatis ab se prius editos Bononiæ, quem, & Protectorem fatetur. Habemus item & Bullam Pauli Tertij Pontificis eidem Cardinali Protectori directam de Anno 1539. Decessit 1563.
- 1563 Franciscus Gonzaga Mantuanus Ferratis filius Protector factus de Anno 1565. ex Actis Capitularibus, & ex nuncupatoria Columbini Raparij Cremonen. pro Libro Allegationum de præcedentia cum Casinatibus. Decessit 1565.
- 1570 Marcus Antonius Columna Romanus Cardinalis creatus à Pio Quarto.
- 1606 Flaminius Platus Mediolanensis creatus à Gregorio Quartodecimo Protector à Paulo Quinto, decessit Anno 1611.
- 1512 Iacobus Sera Genuensis Cardinalis creatus à Paulo Quinto, & ab eodem Protector in locum Plati, de vniuersa Congregatione benemeritus Decessit Romæ Anno
- 1620 Alexander Ursinus Romanus Cardinalis creatus à Paulo Quinto Protector à Gregorio Quintodecimo, decessit Anno
- 1633 Gregorius Narus Romanus Cardinalis creatus ab Urbano Octauo, & ab eodem Protector, Decessit Reatæ Episcopus 1634.
- 1636 Franciscus Barberinus Urbani Octaui nepos S. R. E. Procancellarius ab eodem Urbano Protector: & illo in Gallias profecto de anno 1645.
- Fridericus Sfortia Cardinalis Comprotector nominatur ab Innocentio Decimo:

VENERABILIVM
 DVODECIM PRIMORVM
REFORMATIONIS
FRIGDIONARIÆ
 PATRVM CANONICORVM.

<i>Ordo Vocationis, & Nomina.</i>	<i>Cognomina.</i>	<i>Patria.</i>	<i>Dignitates tempore Obitus.</i>	<i>Locus obitus.</i>	<i>Annus obitus.</i>
I. Leo	de Carate	Mediolanen.	Prior S. Crucis Cesenæ	Cesenæ	1438.
II. Thaddæus	Binaschius	Papiensis	Prior s. marię in Strad.	Rauennæ	1442.
III. Bartholomęus	Columna	Romanus	Apud S. Benedictum	Mantuae	1430.
IV. Ioannes	de Olandia	Bergomen.	Rektor Gen. pridem	Frigidionarię	1447.
V. Hieronymus	de Noothis	Theutonicus		Venetijs.	1420.
VI. Augustinus	Ansideus	Pisanus	Archipresbyter	Carpi	1438.
VII. Michael	de Salis	Lucentis		Caloreti	1416.
VIII. Franciscus	de Francischinis	Placentinus		Brixia	1420.
IX. Benedictus	Parciadius	Ariminensis	Prior S. Leonardi	Veronę	1412.
X. Petrus	de Rido	Patauinus	Prior S. Bartholomęi	Mantuae	1448.
XI. Galdinus	de Bardis	Placentinus	R.G. & Prior Portuen.	Rauennæ	1433.
XII. Nicolaus	de Curte	Papiensis	Rekt. Gen. pridem	Caloreti	1421.

VENERABILIVM
 DVODECIM ALIORVM
 Qui post supradictos floruerunt secundo loco
IN REFORMATIONE FRIGDIONARIA
 L A T E R A N E N .

I. Petrus	de Saluadeis	Patauinus	Rektor Gen. pridem	Patauij	1437.
II. Sanctes	de Petris	Bononiensis	Prior	Rauennæ	1430.
III. Nicolaus	de Zanolinis	Bononiensis	Episc. Bonon. design.	Luca	1444.
IV. Simon	Aliprandus	Mediolanen.	Prior	Caloreti	1452.
V. Orosius	de Oxio	Mediolanen.	Rektor Gen. pridem	Mediolani	1464.
VI. Bassianus	Porrius	Mediolanen.	Rektor Gen. pridem	Mediolani	1429.
V. Paulus	Mapheus	Veronensis	Prior Vincentiæ	Ferrarię	1453.
VIII. Timotheus	Mapheus	Veronensis	Archiepisc. Ragusinus	Ragusij	1442.
IX. Celsus	Mapheus	Veronensis	Prior	Veronę	1503.
X. Aurelius	de Electis.	Placentinus	Rektor Gen. pridem	Placentiæ	1463.
XI. Benedictus		Placentinus	Prior Lateranensis	Romę	1451.
XII. Hieronymus	Barisanus	Taruifinus.	Prior Paduę	Ferrarię.	1493.

F I N I S .

INDEX

423

INDEX

NOMINVM SCRIPTORVM

QVORVM ELOGIA TEXVNTVR.

LIBRI PRIMI

A Gapitus Schius Vicentinus.
 Alexander à Turre Cremonensis.
 Alexander Marinus Venetus.
 Alexander Troilus Anconitanus.
 Ambrosius Marlianus Papiensis.
 Andreas Fotia Genuensis.
 Angelus Pusterla Placentinus.
 Angelus Gabriel Anguissola Placentinus.
 Anielmus Tanzus Mediolanensis.
 Antonius Milerocha Rauennas.
 Apolinaris Calderinus Rauennas.
 Archangelus Pona Veronensis.
 Archangelus Rubeus Cremonensis.
 Afcanius Donguidius Siculo.
 Afcanius Martinengus Brixienfis.
 Afcanius Ordeus Mediolanensis.
 Athanasius Arcellius Placentinus.
 Augustinus Corona Taruifinus.
 Augustinus Nanius Cafius Bononiensis.
 Augustinus de Nigro Genuensis.
 Augustinus de Nouis Ticinensis.
 Augustinus Strozza Mantuanus.
 Augustinus Ventura Bugellanus.
 Aurelius de Electis Placentinus.

LIBRI SECVNDI

Baptifta Vernaccia Genuensis.
 Bartholomæus Columna Romanus.
 Bartholomæus Garzonius Bagnacaballus.
 Bartholomæus Pafulinus Bononiensis.
 Bafilius Syrenius Mediolanensis.
 Bafilius Zanchus Bergomas.
 Bafilianus Cathenagus Laudensis.
 Benedictus Chocorella Vercellenfis.
 Bernardus Bruscius Veronensis.
 Benedictus Cantianus Mediolanensis.
 Benedictus Parcitadius Ariminensis.

LIBRI TERTII

Cæfar Battalea Mediolanensis.
 Calixtus de Calceatis Placentinus.
 Cambius Boffus Mediolanensis.
 Camillus Becius Cafalensis.
 Carolus Borrhomæus Patauinus.
 Carolus Oliuerius Vicentinus.

Carolus Pecorarius Papiensis.
 Celfus Dugnanus Mediolanensis.
 Celfus Paleonius Bononiensis.
 Celfus Mapheus Veronensis.
 Celfus Mancinus Rauennas.
 Celfus Rofinus Cefenas.
 Clemens Valentius Papiensis.
 Columbinus Raparius Cremonensis.
 Constantinus Phafeolus Laudensis.
 Constantinus Maffinus Vercellenfis.
 Constantius Rufconius Brixienfis.
 Constantius Aplanus Mediolanensis.
 Celfus Seraphinus Nuolonius Mantuanus.
 Cæfar Calderarius Vicentinus.
 Ciprianus Zambellus Veronensis.
 Constantinus Campanea Nouariensis.

LIBRI QVARTI

Defiderius Nigronius Genuensis.
 Defiderius Leoniceus Vicentinus.
 Dionyfius Capretta Placentinus.
 Dionyfius Zanchus Bergomensis.
 Dominicus Cauazonus Brixienfis.
 Dominicus de Franchis Taruifinus.

LIBRI QVINTI.

Eleutherius Leoniceus Vicentinus.
 Efaïas Estensis Patauinus.
 Eugenius Cara Brigiottus Vercellenfis.
 Eugenius Donefanius Carau aginus.
 Eugenius Pacianus Mutinensis.
 Eufebius Corradus Mediolanensis.
 Eufebius Paternus Cremonensis.

LIBRI SEXTI.

Felix Actius Mediolanensis.
 Felix Gratiofus Nouariensis.
 Florianus Nanius Cafius Bononiensis.
 Francifcus Maria Giraldu à Mondulpho.
 Francifcus Mancinus Ariminensis.
 Francifcus Turricellius Piftorienfis.
 Frigidionarij Quinque Socij.
 Fulgentius Ciconia Vicentinus.
 Fulgentius Sorefina Cremonensis.

Hhh

Li-

LIBR. SEPTIMI.

Gabriel Flamma Venetus
 Gabriel Inchinus Vicentinus.
 Gabriel Ottellus Alexandrinus.
 Gabriel Penottus Nouariensis.
 Gabriel Pascolus Rauennas.
 Galdinus Bardius Placentinus.
 Galpar Passarinus Bononiensis.
 Galpar Scottus Placentinus.
 Georgius Campus Vercellenfis.
 Georgius Vedanus Vercellenfis.
 Gregorius Barbado Venetus.
 Gregorius Brunellus Mediolanensis.
 Gregorius Comanus Mantuanus.

LIBRI OCTAVI.

Hercules Monaldinus Rauennas.
 Hercules Salarolus Bononiensis.
 Hieronymus Bossus Mediolanensis.
 Hieronymus Carandinus Mutinensis.
 Hieronymus Righettus Venetus.
 Hieronymus Sirinus Taruisinus.
 Hieronymus Strozza Mantuanus.
 Hypplitus Carachiolus Neapolitanus.
 Hypplitus Chizzola Senior Brixienfis.
 Hypplitus Chizzola Junior Brixienfis.
 Honoratus Montecalus Bononiensis.
 Honoratus Robertus Iuuenatenfis.

LIBRI NONI.

Iacobus de Aduocatis Bergomensis.
 Iacobus Certanus Bononiensis.
 Iacobus Tribelcus Brixienfis.
 Iacobus de Lugamano Brixienfis.
 Ioannes Andreas Tachinus Cremonensis.
 Io: Chrysofomus Pongolenus Neapolitanus.
 Io: Chrysofomus Magnus Rauennas.
 Io: Chrysofomus Zachus Bergomensis.
 Io: Baptista Guarinus Cremonensis.
 Io: Baptista Capuanus Manfredonienfis.
 Io: Maria Colluccius Firmanus.
 Io: Michael Compagnus Pistorienfis.
 Io: Philippus Bossus Veronenfis.
 Ioannes ab Imperatoribus Papiensis.
 Io: Philippus Nouariensis.
 Ioannes Rambellus Bononiensis.
 Ioseph Viuolus Rauennas.
 Iulius Ambrosius Mantuanus.

LIBRI DECIMI.

Laurus Maranus Vicentinus.
 Leo de Carate Mediolanensis.

Lucas Caccia Nouariensis.
 Lucas Felizzarius Placentinus.
 Ludouicus Florauantes Bononiensis.
 Ludouicus Magenta Mediolanensis.
 Ludouicus Maioranus Grauinus Neapolit.
 Ludouicus de Oddis Patauinus.
 Ludouicus Pauesius Neapolitanus.

LIBRI VNDECIMI.

Marcus Antonius Bagarottus Placentinus.
 Marcus Antonius Giacchettus Venetus.
 Marcus Hieronymus Vida Cremonensis.
 Marcus Corrigiarius de Vbertis Papiensis.
 Marcus Rizzonus Veronenfis.
 Matthæus Bossus Veronenfis.
 Matthæus Brumanus Cremonensis.
 Matthæus Perius Pistorienfis.
 Michael Angelus de Coltellis à Liburno.
 Michael Angelus Malchiodus Placentinus.
 Michael Angelus Parpalionus Nouariensis.

LIBRI DVODECIMI.

Nicolaus de Curte Ticinensis.
 Nicolaus Malnepotus Placentinus.
 Nicolaus de Zanolinis Bononiensis.

LIBRI TERTIDECIMI.

Octavianus Florouantus de Mirandula.
 Odoardus Rifus Mediolanensis.
 Onuphrius Bredus Veronenfis.
 Orosius de Oxio Mediolanensis.

LIBRI QVARTIDECIMI.

Paulus Antonius Sanmartinus Bononiensis.
 Paulus Bacius Vergerius Vicentinus.
 Paulus Malchiodus Placentinus.
 Paulus Pelatius Laudensis.
 Paulus Pheruphinus Alexandrinus.
 Paulus Emilius Saracenus Vicentinus.
 Paulus Maphæus Veronenfis.
 Paulus Siluius Neapolitanus.
 Petrus Bonignorius Bononiensis.
 Petrus Franciscus Apostoius Nouariensis.
 Petrus Franciscus Malettus Vercellenfis.
 Petrus Paulus de Ribera Valentianus.
 Petrus de Rido Patauinus.
 Petrus Nicolaus Lucensis.
 Petrus Lucensis.
 Petrus Bagnarius Imolenfis.
 Philippus Picinellus Mediolanensis.
 Prosper Faraudus Mediolanensis.

LIBRI QVINTIDECIMI.

Raimundus de Luna Neapolitanus.
 Raphael Guidonius Sabinianensis.
 Raphael Primus Rizolus Placentinus.
 Raphael Venostus Comensis.
 Ricchardus de Olzenengo Vercellenfis.
 Ricchardus Rhodianus Blanzatenfis.

LIBRI SEXTIDECIMI.

Sauinus Siccamelica Placentinus.
 Seraphinus Merlinus Rauennas
 Seraphinus de Passis Romanus.
 Seraphinus Acetus de Portis Firmanus.
 Seraphinus Verdellius Cremonensis.
 Seraphinus Salsius Ariminensis.
 Seraphinus de Torrefinis Bononienfis.
 Seuerinus Chalcus Mediolanensis.
 Siluanus Maurocenus Venetus.
 Siluester Cignus Vicentinus.
 Siluester Picenardus Cremonensis.
 Sixtus de Rhenis Cremonensis.
 Stephanus Burontius Lucensis.
 Stephanus Serua Cremonensis.

LIBRI DECIMISEPTIMI.

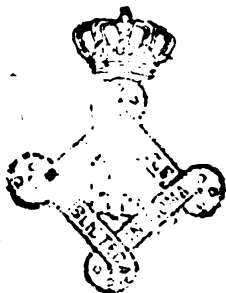
Thaddæus Binaschius Papiensis.
 Theodosius de Badinis Gattinariensis.
 Theophilus Vegius Cremonensis.
 Theseus Ambrosius Albumatius Papiensis.
 Thomas Garzonius Bagacaballus.
 Thomas de Piolatis Liburno.
 Timothæus Maphæus Veronensis.
 Titus Nouellus Ferrariensis.
 Timothæus Veronensis.

LIBRI DECIMIOCTAVI.

Valerianus Senior Bergomensis.
 Valerianus Colonius Bergomensis.
 Valerianus Zampetrius Imolensis.
 Valerius Badinus Gattinariensis.
 Valerius Ceparius Neapolitanus.
 Valerius Facinus Vicentinus.
 Valerius Fulignus Vicentinus.
 Vitalis Mercatus Rauennas.

LIBRI DECIMINONI.

Zacharias Appianus Brixienfis.
 Zacharias Lacisius Veronensis.
 Zacharias Lilius Vicentinus.

Hhh 2

IN-

INDEX

NATIONVM SCRIPTORVM

CONGREGATIONIS LATERANENSIS.

ANCONITANI.

Alexander Troilus.

ARIMINENSES.

Benedictus Parciadius.
Franciscus Mancinius.
Seraphinus Salsius.

ALEXANDRINI.

Gabriel Ottellus.
Paulus Pheruphinus.

BERGOMENSES

Basilus Zanchus.
Dionysius Zanchus.
Jacobus de Aduocatis.
Ioannes Chrysoſtomus Zanchus.
Valerianus Senior.
Valerianus Colonius.

BLANZATENSES.

Ricchardus Roddianus.

BONONIENSES.

Augustinus Nanius Casius.
Bartholomaeus Pasulinus.
Celfus Faleonus.
Florianus Nanius Casius.
Gaspar Paſtarinus.
Hercules Salarolus.
Honoratus Montecaluus.
Jacobus Certanus.
Ioannes Rambellus.
Nicolaus de Zanolinis.
Petrus Bonſignorius.
Paulus Antonius Sanmartinus.

Ludouicus Florauantes.
Seraphinus de Torreſinis.

BRIXIENSES.

Aſcanius Martinengus.
Conſtantiuſ Ruſconiuſ.
Dominicuſ Cauazxonuſ.
Hyppolituſ Chizzola 1.
Hyppolituſ Chizzola 2.
Iacobuſ Tribecſcuſ.
Zachariuſ Appianuſ.
Iacobuſ de Lugamano.

BUGELLANI.

Auguſtinuſ Ventura.

BAGNACABALLENSIS

Bartholomaeuſ Garzoniuſ.
Thomas Garzoniuſ.

CAESENATES.

Celfuſ Roſinuſ.

CREMENSES

Alexander à Turro.
Ioanneſ Andreuſ Tachinuſ.
Seraphinuſ Verdelliuſ.

CREMONENSES.

Archangeluſ Rubenſ.
Columbinuſ Rapariuſ.
Euſebiuſ Paternuſ.
Fulgentiuſ Sorafina.
Marcuſ Hieronymuſ Vida.
Ioanneſ Baſtiſta Guarinuſ.

Matthaeuſ.

Matthaus Brumanus.
Sixtus de Rhēnis.
Silvester Picenardus.
Theophilus Vegius.

COMENSES.

Raphael Venustus

CASALENSES.

Camillus Becius.

CARAVAGIENSES.

Eugenius Donefanius.

FERRARENSES.

Titus Nouellus.

FIRMANI.

Ioannes Maria Collutius.
Seraphinus Acetus de Portis.

GATTINARIENSES.

Theodosius Badinus.
Valerius Badinus.

GENVENSES.

Augustinus de Nigro.
Andreas Fotia.
Baptista Vernaccia.
Desiderius Nigronius.

IMOLENSES.

Valerianus Zampetrius.
Petrus Bagnarius.

LAVDENSES.

Bassianus Cutenagus.
Constantinus Phascolus.
Paulus Pelatus.

LIBVRNENSES.

Michael Angelus de Coltellis.
Thomas de Piolatis.

LVCENSES.

Frigidionary quinque Socij.
Petrus
Petrus Nicolaus.

MANTVANI.

Augustinus Strozza.
Celsus Seraphinus Nauolomius.
Gregorius Comaninus.
Hieronymus.
Iulius Ambrosinus.

MEDIOLANENSES.

Anselmus Tanzus.
Afcanius Ordeus.
Basilus Serenius.
Benedictus Cantianus.
Constantius Aplanus.
Cambius Bofsus.
Celsus Dugnanus.
Eusebius Corradus.
Felix Actius.
Filippus Picinellus.
Gregorius Brunellus.
Orosius de Oxio.
Odoardus Risus.
Prosper Farandus.
Leo de Carate.
Ludouicus Magenta.
Seuerinus Calchus.

MVTINENSES.

Eugenius Pacianus.
Hieronymus Carandinus.

MONDVLPHENSES.

Franciscus Maria Giraldu.

NEAPOLITANI.

Honoratus Robertus.
Hippolytus Carachiolus.
 Io: *Baptista Capuanns Sepontinus.*
 Io: *Chrysofomus Pongolenus.*
Ludouicus Maioranus.
Ludouicus Pauefus.
Paulus Siluius.
Raimundus de Luna.
Valerius Ceparius.

NOVARIENSES.

Constantinus Campanea.
Felix Gratiofus.
Gabriel Penottus.
Ioannes Philippus.
Lucas Caccia.
Michael Angelus Parpalionus.
Petrus Franciscus Apostolus.

PAPIENSES.

Ambrosius Marlianus.
Augustinus de Nouis.
Carolus Pecorarius.
Clemens Valenius.
Ioannes ab Imperatoribus.
Marcus Corigiarius.
Nicolaus de Corte.
Thaddaus Binaschius.
Theseus Ambrosius Albumesius.

PATAVINI.

Carolus Borrhomans.
Esaias Estensis.
Ludouicus de Oddis.
Petrus de Rido.

PISTORIENSES.

Franciscus Turricellius.
 Io: *Michael Compagnus.*
Matthaus Perius.

PLACENTINI.

Angelus Pufferla.
Aurelius de Electis.
Angelus Gabriel Anguissola.
Athanasius de Arcellis.
Calixtus de Calceatis.
Dionysius Pezzonius.
Gaspar Soortus.
Galdinus Bardius.
Lucas Pelizzarius.
Michael Angelus Malchiodus.
Marcus Antonius Bagarottus.
Nicolaus Malnepotus.
Paulus Malchiodus.
Raphael Primus Rizolus.
Savinus Siccamelica.

RAVENNATES.

Antonius Miserocha.
Apolinaris Calderinus.
Celsus Mancinus.
Gabriel Pascolus.
Hercules Monaldinus.
 Io: *Chrysofomus Magnus.*
Ioseph Violus.
Seraphinus Merlinus.
Vitalis Mercatus.

ROMANI.

Bartholomaus Columna.
Seraphinus de Passis.

SABINIANENSES.

Raphael Guidonius.

SICVLI.

Afcanius Donguidius.

TARVISINI.

Augustinus Corona.

VALENTIANI.

Petrus Paulus de Ribera.

VERCELLENSES.

*Benedictus Cocharella.**Constantinus Mafsinus.**Eugenius Cara Brigiottus.**Georgius Vedanus.**Petrus Franciscus Malettus.**Ricchardus de Olzenengo.*

VENETI.

*Alexander Marinus.**Gregorius Barbadico.**Gabriel Flamma.**Hieronymus Righettus.**Seraphinus Colinus.**Silvanus Maurocenus.*

VERONENSES.

*Archangelus Pona.**Bernardus Bruscus.**Cyprianus Zambellus.**Celsus Maphaus.**Io: Philippus Bossus.**Matthaus Bossus.**Marcus Rizzonus.**Onuphrius Bredius.**Phulus Maphaus.**Timotheus Maphaus.**Timotheus.**Zeno Lacisus.*

VINCENTINI.

*Agapitus Schius.**Cesar Calderarius.**Carolus Olinarius.**Desiderius Leonicensus.**Eleutherius Leonicensus.**Fulgentius Ciconia.**Gabriel Inchinus.**Paulus Bacius Vergerius.**Paulus Aemilius Saracenus.**Laurus Maranius.**Siluester Cygnus.**Valerius Facinus.**Valerius Fulignus.**Zacharias Lilius.*

I N D E X
LIBRORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,
 Q V O S,
 VEL IN TOTVM, VEL EX PARTE
 SCRIPTORES CANONICORVM LATERANENSIVM
 ILLUSTRARVNT.

IN GENESIM.

Ascanius Martinengus Brixienfis.
Florianus Nanius Bononiensis.
Constantius Rusconius Brixienfis.

IN EXODVM.

Florianus Nanius Bononiensis.

IN LEVITICVM.

Florianus Nanius Bononiensis.

IN NVMEROS.

Florianus Nanius Bononiensis.

IN DEVTERONOMIVM.

Florianus Nanius Bononiensis.

IN LIBROS REGVM.

Basilius Zanchus Bergomensis.

IN PARALIPOMENON.

Basilius Zanchus Bergomensis.

IN IOB.

Valerius Facinus Vicentinus.
Heynles Monaldinus Rauennas.

Carolus Borrbomeus Patavinus.

IN ESTHER.

Eusebius Paternus Cremonensis.

IN THOBIAM.

Andreas Fotia Iannensis.

IN IVDITH.

Eusebius Paternus Cremonensis.

IN PSALMOS.

Cesar Calderarius Vicentinus.
Gabriel Flamma Venetus.

IN CANTICA CANTICORVM.

Esaïas Estensis Patavinus.
Thomas Garzonius Bagnacaballus.
Augustinus de Nigro Genuensis.
Paulus Siluius Neapolitanus.

IN ISAIAM.

Orosius Oxius Mediolanensis.

IN IEREMIAM.

Orosius Oxius Mediolanensis.

IN

IN EZECHIELEM.

Orosius Oxius Mediolanensis.

IN DANIELEM.

Orosius Oxius Mediolanensis.
Iacobus Certanus Bononiensis.

IN AGGEVM.

Calixtus de Furnerijs Placentinus.

IN IONAM.

Paulus Malchiodus Placentinus.

IN LVCAM.

*Gabriel Flamma Venetus.**Cesar Calderarius Vicentinus.*
Marcus Rizonus Veronensis.

IN IOANNEM.

Calixtus de Calceatis Placentinus.

IN ACTA APOSTOLORVM.

Ioseph Viuolus Raennas.

IN EPISTOLAS PAVLI.

Marcus Corrigarius Papiensis. Ad Colossenses.
Iacobus Tribescus Brixienfis. Ad Romanos.
Sixtus de Rhenis Cremonensis.

IN APOCALYPSIM.

Seraphinus Acetus de Portis Firmanus.

IN-

I N D E X

N O M I N V M S C R I P T O R V M

CANONICORVM REGVLARIVM

CONGREGATIONIS S. SALVATORIS DE BONONIA;

Qui ad notitiam nostram deuenerunt,

QVORVMVE ELOGIA

Ex animi propensione hinc annectere peroptarem, si fatis instructi nobis
de illis videremur.

Alphonsus Bauosius Bononiensis.
Alphonsus Spezzanus.
Ambrosius Morandus Centensis.
Angelus Bonicius.
Augustinus Isnardus.
Augustinus Manfredus Mantuanus.
Augustinus Steuchus Eugubinus.
Augustinus Zalottus.

Bartholomæus Dionysius Fanensis.
Bernardinus Guidonius.
Blasius Cialdinus Bononiensis.

Candidus Megliarius.
Constantinus Ghinus Senensis.
Constantius Hierotius.
Cętar Guidonius.

Eustachius à Sabiniano.

Faufus Bracaldus.
Faufus Rifalithus.
Florianus Canalis Venetus.
Franciscus Ghiflerius Bononicnsis.

Honofrius Zarabinus à Cotignola.

Iacobus Lebetius Ferrariensis.
Io: Albertus Lauredanus Venetus.
Io: Baptista Dominicus.
Io: Baptista Signius Bononiensis.
Ioannes Felix Astulphus.

Io: Paulus Capriolus.
Io: Maria Artufius.
Io: Philippus Lilius.
Ioseph Bergomas.
Ioseph Eugubinus
Ioseph Mozzagrugnus Neapolitanus.
Innocentius Casarus.

Laurus Baldus.
Leonardus Cernotus.
Leonardus Malalpina.

Marcus de Brixia.
Marcus Marinus.
Marinus Venetus.
Martinus Alphonfus Viualdus Neapolitanus.

Nicolaus Granetus Brixienfis.

Patritius Spinius.
Paulus Acerbus Mantuanus.
Petrus Franciscus Rainerius.
Pius Mirandula.

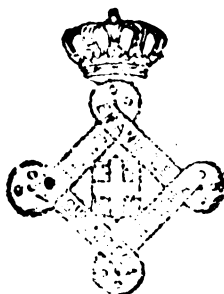
Rainerius Bauosius Bonontensis.

Seraphinus Gerardius.
Stephanus Conuentius.

Theodorus Ghinius.

Valentinus Pinus Cagliensis?

F I N I S:

R E G E S T V M.

Primi Tomi.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt
Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq
Rrr Sss Ttt Vuu.

Secundi Tomi.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt
Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh.

Omnes sunt Duerniones, præter *, & Hhh qui sunt Terniones.

C Æ S E N Æ

A P V D N E R I V M M. DC. IL.
S V P E R I O R V M P E R M I S S V.

